

Näkemyksestä menestystä

**Alueelliset kehitysnäkymät
keväällä 2015**

Alueelliset kehitysnäkymät keväällä 2015

Alueelliset kehitysnäkymät | Jouko Nieminen
1/2015

TVÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Käyntiosoite

Aleksanterinkatu 4
00170 HELSINKI

Postiosoite

PL 32
00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin (09) 16001

Telekopio (09) 1606 3666

Julkaisusarjan nimi ja tunnus

Alueelliset kehitysnäkymät

2/2015

Tekijät (toimielimestä: nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisuaika
Jouko Nieminen Kehittämisasiantuntija KEHA-keskus		12.3 2015
		Toimeksiantaja(t)
		Työ- ja elinkeinoministeriö
		Toimielimen asettamispäivä
Julkaisun nimi		
Alueelliset kehitysnäkymät 1/2015		
Tiivistelmä		
Alueelliset kehitysnäkymät -katsaus on ELY-keskusten yhdessä keskeisten aluekehittäjien kanssa muodostama näkemys seutukuntien ja ELY-keskusalueiden nykytilasta ja lähiajan näkymistä. Tämän katsauksen arviot on tuotettu helmikuun 2015 aikana. Alueilla odotetaan, että pitkään jatkunut talouden alamäki on saavuttamassa pohjansa. Vaikka ilmassa onkin toiveikkuutta entistä enemmän, epävarmuus talouden kehityksestä kuitenkin jatkuu. Myönteisten odotusten taustalla ovat ennen muuta euron heikentyminen ja öljyn hinnan lasku. Alueellista positiivisuutta luovat myös metsäteollisuuden suuret investoinnit sekä laivateollisuuden saamat uudet tilaukset. Myös kasvuyritysten myönteiset odotukset näkyvät alueilla. Toisaalta näkymiä varjostavat Venäjän vaikeudet ja kotitalouksien heikentynyt ostovoima. Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan osalta tilanne on tällä hetkellä kuudessa seutukunnassa parempi kuin vuosi sitten. Elinkeinoelämän tilanteen nähdään heikentyneen vuoden takaiseen verrattuna 28 seutukunnassa. Vuoden takaisella tasolla on pysytty 33 seutukunnassa. Lähimmän puolen vuoden aikavälillä odotetaan parannusta nykyiseen nähden 24 seutukunnassa, edelleen heikentyvää kehitystä odotetaan seitsemässä seutukunnassa. Vuoden kuluttua positiiviin näkymiin uskotaan 53 seutukunnassa ja ainoastaan yhdessä seutukunnassa odotetaan heikkenevää kehitystä. Myönteistä kehitystä odotetaan Keski-Suomen pohjoisissa seutukunnissa, jotka hyötyvät voimakkaasti Äänekoskelle tulossa olevasta biotuotetehtaasta. Varkauden seudulla on suurten investointien myötä kehitys kääntynyt positiiviseen suuntaan. Metsäteollisuuteen ja biotalouteen kohdistuu monilla muillakin alueilla odotuksia. Turun seudulla näkymät ovat kirkastumassa uusien laivatilausten myötä. Positiivisia näkymiä on myös Raahen, Itä-Lapin ja Kemi-Tornion seuduilla. Vaisuimmat kehitysnäkymät ovat Kaakkois-Suomessa, Kainuussa sekä Koillis-Savossa. Kaakkois-Suomen kehitystä varjostaa venäläisten matkailun romahdus, joka näkyy paitsi matkailussa myös kaupan alalla. Kainuussa huolestuttaa Talvivaaran kaivoksen tilanne ja Koillis-Savon odotuksissa näkyy huoli alueen suurten työnantajien tulevaisuudesta. Maaseutualuilla tilanne on vaikeutunut maatalouden tuottajahintojen laskun johdosta. Työttömyyden kasvu on hidastumassa, mutta työttömyyden helpottumiseen kuluu vielä aikaa. Pitkäaikaistyöttömyyden ennakoitaan kasvavan ja korkeasti koulutettujen työttömyyden kasvu on huolestuttavaa. TEM:n yhdyshenkilö: Tieto-osasto/Toimialapalvelu/Esa Tikkanen, s-posti: esa.tikkanen(at)tem.fi puh. 050 040 5459 KEHA-keskuksen ja ELY-keskusten yhdyshenkilö: Jouko Nieminen; jouko.nieminen(at)ely-keskus.fi, puh 0295 022 769		
Asiasanat		
Seutukuntien kehitysnäkymät, aluetalous, ennakointi, aluekehitys, elinkeinoelämä, työllisyys		
ISSN		ISBN
1799-2664		978-952-227-627-8
Kokonaissivumäärä	Kieli	Hinta
270	Suomi	-
Julkaisija		Kustantaja
Työ- ja elinkeinoministeriö		

Författare Jouko Nieminen Utvecklingsexpert Utvecklings- och förvaltningscentret	Publiceringstid 12.3.2015
	Uppdragsgivare Arbets- och näringsministeriet
	Organets tillsättningsdatum
Titel Regionala utvecklingsutsikter 1/2015	
Referat Översikten "Regionala utvecklingsutsikter" är NTM-centralernas och de centrala regionutvecklarnas gemensamt bildade uppfattning om nuläget och utsikterna för den närmaste framtiden i de ekonomiska regionerna och NTM-centralernas områden. Bedömningarna i denna översikt har gjorts i februari 2015. I regionerna förväntas att den ekonomiska nedgången, som pågått länge, ska nå botten. Fast det finns allt mer hoppfullhet i luften, fortsätter dock osäkerheten i fråga om den ekonomiska utvecklingen. Bakom de positiva förväntningarna ligger framför allt den försvagade euron och det sänkta oljepriset. Regional positivitet skapas också av skogsindustrins stora investeringar samt de nya beställningar som fartygsindustrin fått. Även tillväxtföretagens positiva förväntningar syns i regionerna. Å andra sidan skuggas utsikterna av Rysslands svårigheter och hushållens försvagade köpkraft. I fråga om näringslivet och företagsverksamheten är läget för närvarande bättre än för ett år sedan i sex ekonomiska regioner. Läget för näringslivet anses ha försämrats jämfört med hur det var för ett år sedan i 28 ekonomiska regioner. 33 ekonomiska regioner kvarstår på samma nivå som för ett år sedan. Under det närmaste halvåret väntas förbättring jämfört med nuläget i 24 ekonomiska regioner, medan en ytterligare försvagad utveckling väntas i sju ekonomiska regioner. I 53 ekonomiska regioner tror man på positiva utsikter om ett år. Endast i en region väntas en utveckling mot det sämre. Positiv utveckling förväntas i de nordliga ekonomiska regionerna i Mellersta Finland, som har stor nytta av den bioproduktfabrik som ska förläggas till Äänekoski. I Varkausregionen har utvecklingen vänt i positiv riktning i och med stora investeringar. Även i många andra regioner riktas förväntningar på skogsindustrin och bioekonomin. I Åboregionen håller utsikterna på att klarna i och med nya fartygsbeställningar. Positiva utsikter finns också i regionerna Brahestad, östra Lappland och Kemi-Torneå. De svagaste utvecklingsutsikterna finns i Sydöstra Finland, Kajanaland och nordöstra Savolax. Sydöstra Finlands utveckling skuggas av att den ryska turismen rasade, vilket syns förutom i turismen även inom handeln. I Kajanaland ger läget för gruvan i Talvivaara anledning till oro. I förväntningarna i nordöstra Savolax syns oro för framtiden för de stora arbetsgivarna i regionen. I landsbygdsområden har läget försvårats på grund av att producentpriserna inom jordbruk sjunkit. Ökningen av arbetslösheten håller på att saktas ner, men det kommer ännu att ta tid innan arbetslösheten lättar. Det förutspås att långtidsarbetslösheten kommer att öka. Ökningen av arbetslösheten bland högutbildade är oroväckande. Kontaktperson vid arbets- och näringsministeriet: Avdelningen för kunskapshantering/Branschtjänst/Esa Tikkanen, e-post: esa.tikkanen(at)tem.fi, tfn 050 040 5459 Kontaktperson för utvecklings- och förvaltningscentret och NTM-centralerna: Jouko Nieminen; jouko.nieminen(at)ely-keskus.fi, tfn 0295 022 769	
Nyckelord Utvecklingsutsikterna för de ekonomiska regionerna, regional ekonomi, prognostisering, regionutveckling, näringsliv, sysselsättning	
ISSN 2323-7678	ISBN 978-952-227-966-8
Sidoantal 270	Språk Finska
	Pris -
Utgivare Arbets- och näringsministeriet	Förläggare

Sisällysluettelo

Taustaa	7
Yhteenveto	8
Uudenmaan ELY-keskus	12
Helsingin seutukunta	20
Raaseporin seutukunta	26
Porvoon seutukunta	29
Loviisan seutukunta	31
Varsinais-Suomen ELY-keskus	34
Turun seutukunta	39
Salon seutukunta	44
Loimaan seutukunta	46
Vakka-Suomen seutukunta	49
Turunmaan seutukunta	51
Satakunnan ELY-keskus	54
Porin seutukunta	60
Rauman seutukunta	62
Pohjois-Satakunta	65
Pirkanmaan ELY-keskus	69
Tampereen seutukunta	79
Etelä-Pirkanmaan seutukunta	84
Ylä-Pirkanmaan seutukunta	87
Lounais-Pirkanmaan seutukunta	90
Luoteis-Pirkanmaan seutukunta	94
Hämeen ELY-keskus	97
Lahden seutukunta	100
Hämeenlinnan seutukunta	102
Riihimäen seutukunta	104
Forssan seutukunta	105
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	107
Kouvola seutukunta	112
Kotkan–Haminan seutukunta	115
Imatran seutukunta	118
Lappeenrannan seutukunta	120
Etelä-Savon ELY-keskus	125
Mikkelin seutukunta	131
Pieksämäen seutukunta	133
Savonlinnan seutukunta	134
Pohjois-Savon ELY-keskus	137
Kuopion seutukunta	141
Varkauden seutukunta	144
Ylä-Savon seutukunta	146
Koillis-Savon seutukunta	148
Sisä-Savon seutukunta	150
Pohjois-Karjalan ELY-keskus	153
Joensuun seutukunta	161
Keski-Karjalan seutukunta	163
Pielisen Karjalan seutukunta	165

Keski-Suomen ELY-keskus.....	167
Jyväskylän seutukunta	178
Jämsän seutukunta	182
Keuruun seutukunta	184
Joutsan seutukunta	188
Saarijärven-Viitasaaren seutukunta	189
Äänekosken seutukunta	193
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	196
Seinäjoen seutukunta.....	201
Suupohjan seutukunta.....	204
Järvisuodun seutukunta	206
Kuusikuntien seutukunta	208
Pohjanmaan ELY-keskus	211
Vaasan ja Kyrönmaan seutukunta.....	215
Syösterbotten	217
Pietarsaaren seutukunta	219
Kaustisen seutukunta	220
Kokkolan seutukunta.....	222
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	224
Oulun seutukunta	228
Koillismaan seutukunta	230
Oulunkaaren seutukunta	232
Raahen seutukunta	234
Nivala-Haapajärven seutukunta	236
Haapaveden-Siikalatvan seutukunta.....	238
Ylivieskan seutukunta.....	239
Kainuun ELY-keskus	242
Kajaanin seutukunta	247
Kehys-Kainuun seutukunta	249
Lapin ELY-keskus	252
Rovaniemen seutukunta.....	258
Kemi-Tornion seutukunta.....	261
Torniolaakson seutukunta.....	263
Itä-Lapin seutukunta.....	264
Tunturi-Lapin seutukunta.....	266
Pohjois-Lapin seutukunta.....	268

Taustaa

Alueelliset kehitysnäkymät 1/2015 on ELY-keskusten yhdessä muiden aluekehittäjien kanssa muodostama näkemys ELY-keskusalueiden ja seutukuntien¹ nykytilasta ja lähiajan näkymistä. Katsausta on laadittu vuodesta 2006 alkaen ja se on keskeinen osa lyhyen aikavälin alue-ennakointia.

Katsauksen arviot on tuotettu kuluvan vuoden helmikuussa. Kyseessä on laadullinen arvio, jossa keskeisessä roolissa ovat aluekehittäjien ja yritysten kehittämisen parissa toimivien henkilöiden näkemykset. Tiedonkeruuprosessin olennainen osa ovat alueelliset keskustelupaneelit, joissa osallistujat muodostavat yhteisen näkemyksen alueen nykytilasta ja tulevaisuudesta.

Arviointikohteita ovat elinkeinoelämä ja yritystoiminta sekä työttömyyden määrä ja rakenne. Näkemykset tiivistetään jokaisen seutukunnan ja ELY-keskuksen kohdalla plus-miinus-arvioihin. Arvioitavat ajankohdat ovat:

- nykyhetki suhteessa vuoden takaiseen
- tilanne puolen vuoden kuluttua verrattuna nykyhetkeen
- tilanne vuoden kuluttua verrattuna nykyhetkeen

Kehitysarviot kuvaavat alueen muutoksen suuntaa, ei arvioitavan asiakokonaisuuden tasoa alueella. Kehitysarviot eivät myöskään mahdollista alueiden välistä vertailua, vaan aluetta arvioidaan aina suhteessa alueen nykytilaan tai menneeseen kehitykseen.

Katsauksessa nimeltä mainittujen yritysten tiedot perustuvat pääosin mediaseurantaan. ELY-keskusten vastuutahot katsauksen laatimisessa ovat olleet:

Uusimaa	tutkija Jouni Nupponen
Varsinais-Suomi	työmarkkina-analyytikko Juha Pusila
Satakunta	ylivohtaja Marja Karvonen, tutkija Merja Mannelin
Pirkanmaa	ennakointiasiantuntija Juha Salminen
Häme	erikoissuunnittelija Markku Paananen
Kaakkois-Suomi	erikoissuunnittelija Tarja Paananen
Etelä-Savo	yksikön päällikkö Marja Aro
Pohjois-Savo	strategiapäällikkö Juha Kaipainen
Pohjois-Karjala	strategiapäällikkö Pekka Myllynen
Keski-Suomi	kehitysjohdaja Eija Heinonen
Etelä-Pohjanmaa	strategiapäällikkö Timo Takala
Pohjanmaa	projektipäällikkö Olli Peltola
Pohjois-Pohjanmaa	asiantuntija Jarkko Pietilä
Kainuu	strategiapäällikkö Juha Puranen
Lappi	strategiapäällikkö Tuija Ohtonen, tutkija Tuula Uusipaavalniemi, toimialapäällikkö Heino Vasara

Katsauksen koostamisesta ja laadintaprosessin koordinaatiosta on vastannut kehittämisasiantuntija Jouko Nieminen KEHA-keskuksesta.

¹ Vuoden 2014 alusta alkaen seutukunnat lakkautettiin virallisena aluejakona, mutta tilastollisena alueluokituksena seutukuntaa käytetään vielä toistaiseksi.

Yhteenvedo

Alueilla odotetaan, että pitkään jatkunut talouden alamäki on saavuttamassa pohjansa. Vaikka ilmassa onkin toiveikkuutta entistä enemmän, epävarmuus kuitenkin jatkuu ja työttömyys pysyy suurena.

Myönteisten odotusten taustalla ovat ennen muuta euron heikentyminen ja öljyn hinnan lasku. Alueellisesti positiivisuutta luovat myös suuret investoinnit mm. Äänekoskella ja Varkaudessa sekä laivateollisuuden saamat uudet tilaukset. Myös kasvuyritysten myönteiset suhdanneodotukset tuovat alueille toivekuutta. Toisaalta näkymiä varjostavat Venäjän vaikeudet ja kotitalouksien heikentynyt ostovoima.

Työttömyyden kasvu on hidastumassa, mutta työttömyyden helpottumiseen kuluu vielä aikaa. Työttömyyden kasvu on huolestuttavaa erityisesti korkeasti koulutettujen osalta.

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta

Alueilla arvioidaan, että elinkeinoelämän ja yritystoiminnan osalta tilanne on **tällä hetkellä** kuudessa seutukunnassa² parempi kuin vuosi sitten. Elinkeinoelämän tilanteen nähdään heikentyneen vuoden takaiseen verrattuna 28 seutukunnassa. Vuoden takaisella tasolla on pysytty 33 seutukunnassa. **Lähimmän puolen vuoden aikavälillä** odotetaan parannusta nykyiseen nähden 24 seutukunnassa, edelleen heikentyvää kehitystä odotetaan seitsemässä seutukunnassa. Vuoden päähän ulottuvat arviot ovat varsin toiveikkaat, tosin vuosikin on näissä arvioissa pitkä aika. Positiivista kehitystä odotetaan 53 seutukunnassa ja ainoastaan yhdessä seutukunnassa odotetaan heikkenevää kehitystä.

Myönteistä kehitystä odotetaan Keski-Suomen pohjoisissa seutukunnissa, jotka hyötyvät voimakkaasti Äänekoskelle tulossa olevasta biotuotetehtaasta. Varkauden seudulla on suurten investointien myötä kehitys, monen vuoden alamäen jälkeen, kääntynyt positiiviseen suuntaan. Turun seudulla näkymät ovat kirkastumassa uusien laivatilausten myötä. Näkymät ovat kääntyneet myönteiseen suuntaan myös Raahen, Itä-Lapin ja Kemi-Tornion seuduilla.

Kriittisimmät kehitysnäkymät ovat Kaakkois-Suomessa ja Kainuussa. Kaakkois-Suomen kehitystä varjostaa venäläisten matkailun romahdus, joka näkyy paitsi matkailussa myös kaupan alalla. Kainuussa puolestaan Talvivaaran kaivoksen tilanne huolestuttaa. Koillis-Savon odotuksissa näkyy huoli alueen suurten työnantajien tulevaisuudesta.

Metsäteollisuuden uusi nousu nostaa monet rakennemuutoksista ja korkeasta työttömyydestä kärsineet alueet uuteen kasvuun. Lähitulevaisuudessa voimakkaimmat kasvuo-dotukset kohdistuvat Äänekoskelle tulossa olevaan biotuotetehtaaseen, jonka vaikutukset säteilevät laajasti lähiympäristöön. Myös suunnitteluasteella olevat investointiaikeet Kuopiossa ja Kemijärvellä luovat tulevaisuudenuskoa.

Meriteollisuus on noussut rakennemuutosalaista vahvaksi teollisuudenalaksi. Turun telakan saamat risteilijätilaukset ovat työllisyysvaikutuksiltaan merkittävät ja alan tulevaisuudennäkymät ovat hyvät. Meriteollisuuden alihankintaverkosto on saanut tilauksia myös

2 Manner-Suomessa on 67 seutukuntaa.

Ranskasta ja Saksasta. Äkillisen rakennemuutoksen alueeksi nimetyllä Raumalla telakka-alueen kehittäminen on edennyt lupaavasti.

Kaupan alan rakennemuutos jatkuu ja alan työpaikat vähenevät. Taustalla ovat ostovoiman hiipuminen, verkkokaupan lisääntyminen ja toiminnan keskittyminen suuriin kaupakeskuksiin. Kaupunkien keskustoissa vapaa toimitila lisääntyy. Venäläisturistien väheneminen ja ostosmatkailun romahdus kurittaa etenkin Etelä-Karjalaa. Sekä Etelä-Karjalassa että Kymenlaaksossa on kaupan investointisuunnitelmia peruuntunut tai mennyt jäihin.

Rakentaminen on hiljaista, varsinkin asunto- ja toimitilarakentaminen. Lievää positiivisuutta rakentamisessa odotetaan vain muutamassa kasvukeskuksessa, lähinnä pääkaupunkiseudulla, Oulussa ja Tampereella.

Maatalouden näkymät ovat haastavat. Varsinkin maidontuotannossa näkymät ovat heikentyneet voimakkaasti Venäjän viennin tyrehtymisen ja tuottajille maksetun hinnan laskun myötä. Lihatiloilta on tilanne vaikeutunut sianlihan ja naudanlihan tuottajahintojen laskun johdosta.

Työttömyyden määrän ja rakenteen kehitysnäkymät

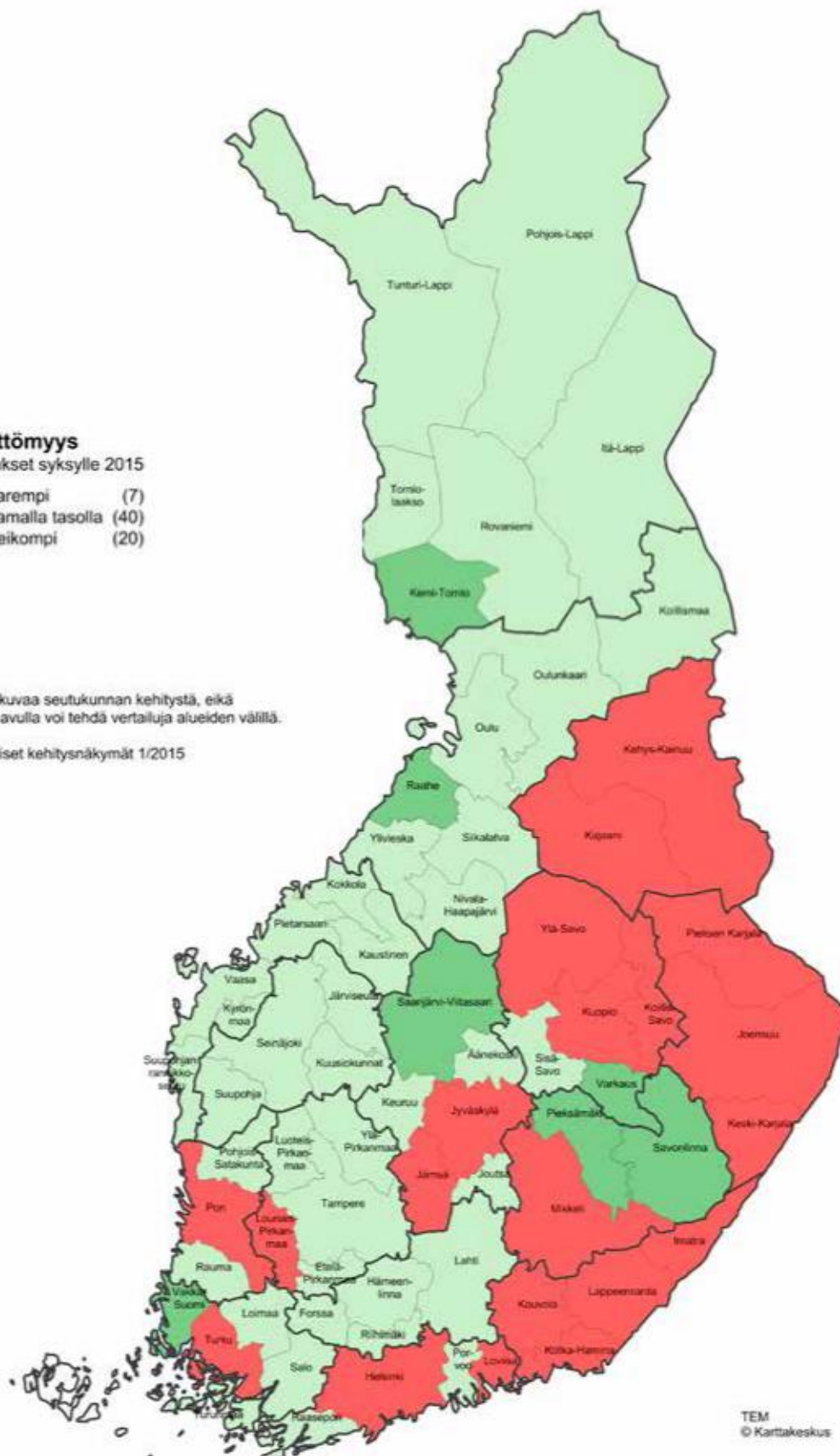
Työttömyyden kasvu jatkuu useimmilla seuduilla edelleen, tosin hieman aiempaa hitaampana. Vaikka muutamilla alueilla on nähtävissä kokonaistyöttömyyden lievää alenemista, pitää työttömyyden rakenteen vaikeutuminen useimmat arviot miinusmerkkisinä. Työttömyyden arvioidaan olevan tällä hetkellä vaikeampi kuin viime vuonna 58 seutukunnassa. Samalla tasolla kuin vuosi sitten ollaan kahdeksassa seutukunnassa ja ainoastaan Rovaniemen seutukunnassa työttömyyden arvioidaan helpottuneen.

Seuraavan puolen vuoden kuluessa työttömyystilanteen arvioidaan edelleen vaikeutuvan 20 seutukunnassa ja parantuvan ainoastaan seitsemässä seutukunnassa. Ensi syksyä koskevissa arvioissa myönteiseen työttömyyskehityksen uskotaan 37 seutukunnassa, nykyiseen verrattuna heikompaan kehitykseen uskotaan enää viidessä seutukunnassa.

Työttömyyden pitkittyminen on suuri huolen aihe eri puolilla maata ja pitkäaikaistyöttömyys tulee vielä kasvamaan. Monilla alueilla on korkeasti koulutettujen työttömyys kasvanut entisestään.

Sosiaali- ja terveysalalla työvoiman kysyntä pysyy suurena, vaikka kohtaanto-ongelmat ovatkin jonkin verran helpottuneet. Lähitulevaisuudessa merkittäviä rekrytointitarpeita kohdistuu metsätalouteen. Suurten investointien myötä syntyy tarvetta mm. metsäkooneenkuljettajista ja raskaan kaluston kuljettajista. Teknologiateollisuudessa työvoiman kysyntä on paikoittain piristymässä.

Alueelliset kehitysnäkymät 1/2015

Uudenmaan ELY-keskus

Helsingin sk	6 kk	Loviisan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	-	Työttömyys	-

©Karttakeskus, Lupa N0360

Raaseporin sk	6 kk	Porvoon sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	0	Työttömyys	0

Uudellamaalla asui vuoden 2014 kesäkuun lopussa 1 595 699 henkilöä. Alkuvuoden aikana väestö kasvoi 10 226 henkilöllä ja viimeisen vuoden aikana 19 037 henkilöllä. Vuonna 2012 Uudenmaan ELY-keskuksen alueella oli 100 162 yritysten toimipaikkaa, joissa oli henkilöstöä 532 877. Vuoden 2015 tammikuun lopussa työttömiä työnhakijoita oli 91 196 ja työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta 11,0 %.

Uudenmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Uudenmaan ELY-keskuksen alue muodostuu Uudenmaan neljästä seutukunnasta, jotka ovat Helsingin, Raaseporin, Porvoon ja Loviisan seutukunnat. Uudenmaan yrityskanta on 110 904 (2Q/2014), mikä on noin kolmasosa koko maan yrityskannasta.

Väestöllinen huoltosuhde eli alle 15-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden määrä 100 työikäistä kohden on kuluvana vuonna 50,3. Vuoteen 2020 mennessä luvun arvioidaan alueella nousevan lähes neljä prosenttiyksikköä (54,1). Vuoteen 2020 väestön lukumäärän ennakoitaan kasvavan nykyisestä 4,7 %, kun koko maassa kasvun ennakoitaan suhteellisesti olevan vaatimattomampi (2,3 %). Koko maan väestöstä asuu kuluvana vuonna Uudellamaalla 29,3 %. Uudellemaalle muutti vuonna 2013 muista kunnista 4254 henkilöä enemmän kuin Uudeltamaalta muualle Suomeen. Kokonaisnettomuutto maahanmuutto mukaan luettuna oli reilut 18 tuhatta.

Uudenmaan logistiikka-alueet ovat keskittyneet vahvimmin Kehä III:n ja Lahdentien varrelle. Vantaan, Keravan ja Sipoon alueet ovat vahvistuneet viime vuosina, samoin kuin Hyvinkään- Riihimäen alue. Lentokentän alueen liikennöinti tehostuu, kun kehärata valmistuu kuluvan vuoden kesänä.

Helsingin sataman vahvuuksia ovat säännöllinen ja tiheä laivaliikenne yhdistettynä monipuolisiin satamapalveluihin. Lähitulevaisuudessa mm. Sipoon ja Tuusulan merkitys logistiikkasektorin osalta tulee kasvamaan uusien varastoinvestointien myötä.

Alueen keskimääräinen koulutustaso on korkea, korkeasti koulutettuja on reilu neljännes (26,2 % vuonna 2013) aikuisikäisestä väestöstä. Ongelmana kuitenkin on jo pitkään ollut että korkeakouluista valmistuneet jäävät vaille työpaikkaa. Lisäksi irtisanomiset kohdistuvat yhä enemmän toimialoille, joissa asiantuntijatasen työtehtävien osuus on keskimääräistä suurempi.

Uudenmaan yritysten toimialarakenne on alueellisesti eriytynyt. Palvelusektori (ml. kauppa) on suurin työllistäjä koko Uudellamaalla, jalostus on tärkeää pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Itäinen ja läntien Uusimaa ovat vahvoja teollisuusalueita, selvästi teollisempia kuin Suomi keskimäärin. Rakentaminen on melko suuri toimiala Kuuma-alueella. Kuuma-alueita ja pääkaupunkiseutua yhdistää tukkukappi suurena työllistäjänä. Pääkaupunkiseutu on vahvasti erikoistunut informaatioon ja viestintään sekä rahoitus- ja vakuutus toimintaan kuten metropolit maailmalla tyypillisesti ovat.

Vaikka Uusimaa on kaikkiaan varsin palveluvetoinen, on teollisuuden merkitys bruttoarvonlisäyksessä edelleenkin huomattava. Näin ollen onkin varsin ongelmallista että kiinteä pääoma kuluu huomattavasti enemmän kuin uusia investointeja tehdään.

Teollisen Internetin ja Big datan hyödyntämisessä ollaan Uudenmaan teollisissa yrityksissä paljon jäljessä esim. Saksaa, vaikka teollisuuden T&K menoista keskimäärin neljännes menee teollisen Internetin kehittämiseen. Lähitulevaisuuden toimintamallina tulee todennäköisesti olemaan laajemminkin Uudellamaalla esimerkiksi ohjelmistoalan start up – yritysten asiantuntijoiden ja teollisuuden toimijoiden yhteistyö. Tätä on jo pienimuotoisesti Uudellamaalla kokeiltu.

Tulevaisuuden voittajia kaupan alalla tulevat todennäköisesti olemaan ne toimijat, joissa verkkokauppa on tehokkaasti yhdistetty kivijalkakauppaan. Etenkin isoimmissa, tiheästi asutuissa Uudenmaan kunnissa myös päivittäistavaratuotteiden verkkokauppa saattaa kasvaa huomattavasti, sillä esim. kevyellä organisaatioilla muodostuneet kuljetusalan yritykset voivat hyvinkin erilaisten mobiilisovellusten ja siihen integroituneiden maksujärjestelmien avulla saada jalansijaa alalla.

Teollisuuden hintakilpailukyky on heikentynyt kymmenkunta vuotta tärkeimpiin kilpailijamaihin Ruotsiin ja Saksaan verrattuna. Lähtulevaisuudessa positiivisen sysäyksen Uudenmaan raskaalle teollisuudelle voi antaa alhainen öljyn hinta. Mikäli nykyinen hintataso jää pitkäaikaiseksi, paljon energiaa kuluttavien kone- ja metalliteollisuuden sekä kemianteollisuuden kustannustaakka pienenee. Kerrannaisvaikutukset ulottuvat myös merkittäviin logistiikkakeskuksiin.

Uudellamaalla on valtava potentiaali matkailijoiden määrän kasvattamiselle. Alueelta löytyy urbaania sykettä, erämaajärviä, saaristo ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita. Lisäksi Uudellamaalla sijaitsee kolme kansallispuistoa, Tammisaaren saaristo, Nuuskio ja Sipoonkorpi, joiden tunnettuutta ja markkinointia tulisi lisätä.

Maaseutu-/maatilamatkailun mahdollisuus on Uudellamaalla edelleenkin liiaksi hyödynnettyä. Bed and breakfast tyyppistä majoitusta sekä kotitiloihin tutustumista on varsin rajoitusti saatavilla. Tämän tyyppinen matkailumuoto yhdistettynä erämaaretkelyyn olisi hyvinkin yksi muoto, millä Uudenmaan matkailutuloja ja alan yrittäjyyttä olisi mahdollista edistää.

Kotieläinkasvattajat ovat alueella tällä hetkellä panostaneet trendinomaisesti lähiruokaan, minkä kysyntä onkin kasvanut voimakkaasti. Palvelua tarjotaan pääkaupunkiseudulla jo tasolla ”toimitus kotiovelle saakka”. Näin ollen kuluttaja voi jo tätä nykyä parhaimmillaan hoitaa asioinnin verkossa.

Ulkomaiset pääomasijoitukset uusimaalaisiin kasvuyrityksiin ovat olleet voimakkaassa kasvussa. Onko kyseessä uhka vai mahdollisuus, on kaksipiippuinen seikka. Kasvuyritykset tarvitsevat pääomasijoittajia, mutta omistuspohjan siirtymisessä ulkomaalaisille aikaansaa vastaavasti riskin toimintojen siirtymisestä osittain tai kokonaan muualle.

Yritysten perustamisaktiivisuudessa ja kasvuyritysten määrässä Uudenmaan osuus koko Suomesta on kolmannes. Myös kasvuyritysten osuus yrityskannasta on maan korkein. Jatkossa alkuvaiheen siemenrahoituksella (Venture-rahoitus) tulee olemaan erityisen tärkeä rooli, jotta etenkin alkuvaiheessa lopettaneiden yritysten määrää saadaan pienennettyä. Tällä hetkellä oppimiseen ja koulutukseen sekä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvä yritystoiminta lienee Uudellamaalla kiinnostavin venture-sijoitusten kohde.

Terveydenhoitopalvelut on jo nyt toteutettu joissakin Uudenmaan kunnissa palveluiden osittaisella tai kokonaisvaltaisella yksityistämällä (mm. Peijaksen päivystys Vantaalla, Espoonlahden terveyskeskuksen palvelut osittain ja Keravan hammashuolto). Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus saattaa tuoda mukanaan uutta innovatiivista yritystoimintaa, mikäli julkiset hankinnat kohdistuvat innovoihin kotimaisiin yrityksiin. Terveysteknologian saralla on Uudellamaalla paljon uutta kasvupotentiaalin omaavia yrityksiä ja sote-uudistus parhaimmillaan saattaa tarjota huomattavan mahdollisuuden alan yrityksille. Terveysteknologiaa on jo paljon käytössä erilaisten etäpalveluiden/monitoroinnin saralla ja panostus laitoshoidon vähentämiselle lisää kysyntää palveluntarjoajille.

Terveysteknologian merkitys kasvanee jatkossakin. Osaaminen on Suomessa maailman kärkimaiden joukossa ja terveysteknologian osuus huipputeknologian viennistä ulkomaille lähes puolet. Jatkossa on odotettavissa että terveysteknologiassa erityisesti aineettoman osaamisen ja palvelun sekä sairaalalaboratorioon ja biotieteisiin kytkeytyvien in vitro -diagnostiikkalaitteiden merkitys tulee lisääntymään nykyisestä.

Uudenmaan suurimpia ongelmia on asuntojen korkea hintataso. Vaikka hinnat ovatkin viime aikoina hieman laskeneet, ovat vuokra-asuntojen hinnat kaksinkertaiset muuhun maahan verrattuna. Tämä on edelleenkin pullonkaulana matalapalkka-aloille (mm. puhdistuspalveluliiketoiminta ja ravintola-ala) osaavan työvoiman saamiseksi. Valtion korkotuetujen ARA-asuntojen vuotuisten rakennusmäärien on huomattavasti noustava nykyisestä noin 15 prosentista.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pk-yritysbarometrin tammikuun kyselyssä suhdannenäkymät olivat Uudellamaalla melko synkät, sillä vastaajista lähimmän vuoden aikana 24 % odotti suhdanteiden paranevan, 48 % odotti suhdanteiden pysyvän ennallaan ja 29 % odotti suhdanteiden huononevan. Saldoluvuksi tuli -5, mikä on 15 prosenttiyksikköä heikompi kuin syksyn 2014 kyselyssä. Positiivisia signaaleja pk-yritysbarometrin tuloksissa olivat odotukset liikevaihdon kehityksestä (saldoluku +13) sekä vakavaraisuuden osalta (saldoluku +3). Sen sijaan mm. viennin (saldoluku -14), investointien arvon (saldoluku -15) ja kannattavuuden (saldoluku -5) osalta pk-yritysten odotukset olivat huolestuttavat.

Palvelut

Palveluala kesti vuoteen saakka 2013 taantumaa muita aloja paremmin, mutta alan yritysten liikevaihto on kääntynyt tämän jälkeen laskuun. Koska palvelualoilla yksityisen kulutuksen osuus liikevaihdosta on selkeästi suurin (40 %), on kuluttajien tottumukset ja hankintapäätökset suurin alan kehitystä määräävä tekijä. Viennin osuus palvelualan liikevaihdosta on 27 %. Uudenmaan osuus Suomen palveluiden (pl. kauppa) liikevaihdosta on 55 % ja henkilöstöstä 45 %. Noin 45 % Uudenmaan työllisistä toimii palvelualoilla.

Logistiikka-alalla Uudellamaalla on kenties muista alueista poiketen tilanne positiivisempi, sillä alueen satamien konttimäärät ovat lisääntyneet vuoden 2014 aikana. Ongelmaksi satamissa on raportoitu viennin elpymisen myötä traileri- ja osittain myös konttipula. Uhkana on että joudutaan turvautumaan hitaisiin tavara tavaralta ro ro -lastauksiin. Huolestuttava muutos oli autojen kauttakulun vähentyminen Venäjälle vuonna 2014. Ongelmana logistiikkakeskuksissa on edelleen tavaramäärien vähäisyys, mm. teollisuuden ja rakentamisen investointien määrien pysyessä pitkäaikaisen tason alapuolella.

Informaatiossa ja viestinnässä yritysten liikevaihto kasvaa kuluvana vuonna johtuen etupäässä tietojenkäsittelypalveluiden myynnin pysyessä edelleen kasvu-uralla. Tällä hetkellä suomalaisella softapuolella kansainvälinen kysyntä on historiallisen korkealla tasolla. Liikevaihdon kasvu keskittyy informatio ja viestintä-alalla vähemmän työllistäviin yrityksiin, joten alan työllisten kasvu ei todennäköisesti tule kuluvana vuonna Uudellamaalla kasvamaan.

Yritys ja asiantuntijapalveluiden (liike-elämän palvelut) rakenne poikkeaa muista palvelualoista, sillä noin 75 % liikevaihdosta myynnin arvosta menee tuotantopanoksina muille yrityksille. Alan kasvua edesauttaa yritysten ja jossain määrin myös julkishallinnon osalta toimintamallin muutos jossa keskittyminen omaan ydinliiketoimintaan lisääntyy ja tie-

tyt toiminnat kuten palkanlaskenta, taloushallinto ym. yhä enenevässä määrin ulkoistetaan. Mm. markkinointialan yritykset hyötyvät meneillään olevasta murroksesta, jossa yrittäjämaailma uudistaa strategiaansa kohti uusia markkinointimuotoja perinteisestä sanomalehtimainonnasta pois. Meneillään oleva taantuma hyödyttää useita alan yrityksiä mm. yrittäjäjärjestelyiden kasvaessa. Asianajotoimistot, veroneuvontaa harjoittavat yritykset ja tiettyjen konsultointipalveluiden määrä on kuluneella vuosikymmenellä ollut lähes jatkuvalla kasvu-uralla. Uudenmaan osuus koko maan yritys- ja asiantuntijapalveluiden liikevaihdosta on 55 % ja työllisistä 49 %.

Hallinto- ja tukipalveluiden myynnistä kolme neljäsosaa menee tuotantopanoksiksi muille toimialoille. Voimakkaasti suhdanteisiin reagoivan **työvoiman vuokrauksen** liikevaihto on kääntynyt koko maassa kasvuun vuoden 2014 aikana. On odotettavissa että liikevaihdon kasvu jatkuu, sillä yritykset Uudellamaalla edelleen todennäköisesti turvautuvat epävakaaassa markkinatilanteessa vuokratyövoiman ja lyhyiden palvelussuhteiden käyttöön. **Kiinteistöpalveluiden (kiinteistönhoito ja siivouspalvelut)** yritykset ovat tällä hetkellä yksi kannattavimmista toimialoista. Ala on voimakkaasti kilpailtu, mutta yritykset ovat vuonna 2014 pystyneet haastavassa markkinatilanteessa kasvattamaan liikevaihtoaan. Mm. kunnat ovat alkaneet ulkoistamaan kiinteistöpalveluita, mikä on tuonut alan toimijoille kasvumahdollisuuksia. Hallinto- ja tukipalveluiden liikevaihdosta Uudenmaan osuus on 45 % ja työllisten määrästä 54 %.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihdosta Uudenmaan osuus on 40 %. Venäläisten matkailijoiden vähentynyt määrä ei ole vaikuttanut Uudellamaalla hotellimajoitusten kokonaisvolyyymiin ennakoon odotetulla tavalla, vaan muualta tulleiden matkailijoiden määrät ovat olleet kasvussa, mikä on ylläpitänyt hotellien suhteellisen korkeaa käyttöastetta. Uudellamaalla on meneillään olevien hotellihankkeiden myötä uskoa matkailijoiden määrän nousuun.

Rakentaminen

Rakentamisen osalta alueelliset erot ovat suuret. Rakennuslupien määrä on ollut kasvussa, mutta tämä ei ole heijastunut vuonna 2014 uudisasuntotuotantoon. Kuluvana vuonna asuntorakentamisen volyymit tulevat alueella elpymään. Rakennusalan asuntotuottajien kyselyissä yksistään Helsingin seutukunnassa vapaarahoitteisten kerros- ja rivitalojen aloituksia ennakoidaan olevan lähes 40 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Uudisasuntotuotantoa tällä hetkellä eniten hillitsee rakennusliikkeiden taholta kysynnän riittämättömyys sekä tonttikustannukset ja –pula.

Toimistotilojen vajaakäyttö on jatkunut Uudellamaalla pitkään. Ongelma ulottuu jo moderneihin, keskeisellä sijainnilla oleviin toimistorakennuksiin, joihin on vaikea saada vuokralaisia, vaikka vuokrien innoissa on tapahtunut selkeästi tarkistuksia alaspäin. Keskimäärin uudet, helpommin muunneltavat, energia- sekä tilatehokkaat rakennukset houkuttelevat kuitenkin yrityksiä enemmän kuin vanhat, mikä on näkynyt mm. pääkaupunkiseudun rakentamisen kasvuna.

Pitkälti suhdanteista riippumattomat korjausrakentamisen volyymit tulevat kasvamaan myös lähitulevaisuudessa, sillä mm. 60- ja 70 –luvulla rakennettujen lähiöalueiden määrä

on Uudellamaalla varsin suuri. Myös julkinen sektori, etenkin kunnat joutuvat ainakin ylläpitämään tai jopa lisäämään esim. koulujen kunnostusta.

Valtion korkotuettujen ARA-asuntojen osalta tilanne vuonna 2014 oli vilkkaampi kuin vuotta aiemmin, sillä asuntojen aloituksia Uudellamaalla oli noin kolmannes enemmän kuin vuotta aiemmin. Uudenmaan osuus koko maan rakentamisen liikevaihdosta ja työllisistä on noin kolmannes.

Kauppa

Kaupan alalta hävisi viime vuonna Uudellamaalla arviolta muutamia tuhansia työpaikkoja. Isoja kauppaketjuja on kannatellut viime vuoteen asti päivittäistavarakauppa, kun käyttötavarajäsen- ja tavaratalokauppa sekä autokauppa ovat olleet tappiollisia. Viime vuonna myös päivittäistavarakauppa kääntyi tappiolliseksi. Useat isot kauppaketjut ovat juuri uusineet tai ovat parhaillaan uusimassa organisaatiorakennettaan sekä keventämässä kustannusrakenteita.

Käyttötavarakaupan kehitys oli vuoden 2014 osalta Uudellamaalla heikko. Kodinkone-liikkeiden määrä on jatkanut pienentymistään ja verkossa myydyin tavarain osuus kasvoi. Yleinen liiketoimintamalli on nykyään verkossa ostaminen ja tavarain nouto liikkeestä tai kuluttajan valitsemasta Matkahuollon tai Postin toimipisteestä. Vaateliikkeissä ulkomaalaiset toimijat ovat Uudellamaalla pärjänneet parhaiten, lisänneet volyymejään toimien silti kannattavasti kun taas alalla pitkään toimineet kotimaiset yritykset ovat vähentäneet liikkeiden lukumäärää.

Käyttötavarakaupan osalta kuluva vuodesta tulee varsin haastava. Tuloksellisen toimintakonseptin löytämisessä verkon ja kivijalkakaupan integroiminen on avainasemassa kohtuullisen liikevaihdon ja tuloksen ylläpitämiseksi.

Uudellamaalla merkittävästi työllistävän tukkukaupan liikevaihto laski viime vuonna mm. teollisuuden ja rakentamisen liikevaihdon laskun vuoksi. Ala onkin suuren haasteen edessä kilpailun muuttuessa digitalisaation kautta globaalimmaksi, jonka myötä pk-yrityksien hankinnoissa paikallisuus on vähemmän määräävä tekijä kuin aikaisemmin. Alan toimijoiden onkin mietittävä toimintamallinsa pitkälti uusiksi. Mm. ketterien mobiilisovellusten hyödyntämistä on joillakin Uudenmaan toimijoilla jo operatiivisessa toiminnassa.

Teollisuus

Kone- ja metalliteollisuuden työllisistä ja liikevaihdosta Uudenmaan osuus on 17 %. Alan tilauskanta sekä uudet tilaukset laskivat Suomessa vuoden 2014 lopulla vuotta aikaisempaan verrattuna. Uudellamaalla tilanne on kuitenkin hiukan positiivisempi, sillä alueen isoilla yrityksillä tilauskanta tulee etupäässä ulkomailta tai vastaavasti alueen yritykset vastaavat isoista kokonaisuuksista, kuten sellutehtaista tai biotalousjalostamoista, joiden osalta tilausten määrät ovat viime aikoina olleet kasvamassa mm. kartongin voimakkaan kysynnän johdosta. Haastavampi tilanne alueella on edelleenkin alihankkijoilla, joiden tilaukset ja asiakkuudet ovat riippuvaisia isojen toimijoiden operoinnista, jotka joutuvat kilpailemaan Baltian, Puolan ja aasialaisten kone- ja metalliteollisuuden yritysten kanssa. Kuluva vuosi

desta tulee edelleen haastava, mutta edullinen euro tuo yrityksille kilpailuetua verrattuna euroalueen ulkopuolisiin kilpailijoihin.

Elektroniikka- ja sähköteollisuuden liikevaihdosta Uudenmaan osuus oli 74 % vuonna 2013. Henkilöstömäärän osalta Uudenmaan osuus on 45 %. Viime vuonna elektroniikkateollisuuden liikevaihto laski koko maassa neljä prosenttia ja Uudellamaalla kehitys oli samansuuntainen. Tosin jo loppuvuonna alalla oli elpymisen merkkejä ja tilauskanta kääntyiikin jo selkeään nousuun. Kuluvana vuonna on odotettavissa että alan liikevaihto kasvaa, koska suurimpien alan toimijoiden toimintojen uudelleenjärjestelyt tehtiin vuoden 2014 loppuun mennessä. Alihankkijoiden osuus on liikevaihdosta vähäinen, ja valtaosa tuotteista menee vientiin. Erityisesti terveysteknologian odotetaan lähitulevaisuudessa kasvavan. Jo vuonna 2013 Suomen terveysteknologian vienti oli yli 1,6 miljardia euroa ja mm. julkisen sektorin t&k menoissa panostus alaan on ollut jyrkässä kasvussa.

Kemianteollisuuden tuotanto kasvoi vuonna 2014 hiukan edellisvuodesta. Sen sijaan vienti laski noin kuusi prosenttia. Alan suhdannetilanne ja odotukset ovat ensimmäisen puolivuotisjakson osalta hiukan pakkasella. Venäjän vaikeudet vaikuttavat negatiivisesti lähitulevaisuuden näkymiin, sillä vienti maahan tulee huomattavasti laskemaan nykyisestä vajasta 1,5 miljardista eurosta. Korvaavaa vientikohdetta onkin vaikea löytää lyhyellä aikavälillä. Uudenmaan osuus kemianteollisuuden työllisistä on 36 %. Uudellamaalla kemianteollisuuden liikevaihdosta arviolta puolet muodostuu öljytuotteiden tuotannosta ja viennistä osuus on vielä suurempi. Öljynjalostuksen osalta vienti vuonna 2014 hiukan tippui vuotta aiempaan verrattuna, mutta vienti on edelleen lähes historiallisen korkealla tasolla. Öljynjalostuksen osalta merkittävää kuluvana vuonna on, tuleeko öljyn alhainen hintataso vaikuttamaan jalostusmarginaalien ja tulovirtojen pienentymiseen.

Vaisun alkuvuoden jälkeen **lääkkeiden** vienti kääntyi vuoden lopulla nousuun. Patenttisuojeiden raukeaminen muutamien avainlääkkeiden osalta aiheuttaa lähitulevaisuuden näkymille epävarmuutta. Lääketeollisuuden suurimmat yritykset ovat Espoossa. Uudenmaan osuus koko maan lääketeollisuuden liikevaihdosta on noin 45 %.

Elintarviketeollisuuden työllisistä ja liikevaihdosta Uudenmaan osuus on noin neljännes. Venäjän vienti tippui vuoden 2014 tammi-syyskuussa 13 %. Koko vuoden vienti tulee olemaan huomattavasti pienempi Venäjän elokuussa asetettaman elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden tuontikiellon johdosta. Marraskuussa 2014 sekä alan suhdannetilanne että lähitulevaisuuden odotukset olivatkin selkeästi pitkän aikavälin alapuolella. Meijerituotannon ylijäämän vuoksi päivittäistavarakauppojen hyllyille ilmestyi tuotannon ylijäämän vuoksi tarkoitettuja juustoja ym. tuoretuotteita. Erityisesti poikkeuksellinen tilanne on koskettanut Vantaata, jossa elintarviketeollisuuden merkitys on naapurikuntia suurempi. Pani-moala Uudellamaalla muiden alueiden ohella kärsii Viron alkoholin tuonnista.

Yritysten toimintaedellytykset

Pankkien vakavaraisuusvaatimukset ovat jo toista vuotta tehneet yritysrahoituksen saannin aikaisempaa kalliimmaksi. Vakuuksien osalta pankkien linja on muuttunut aikaisempaa tiukemmaksi. Finnveran merkitys on Uudenmaan yrityksissä korostunut yritysrahoituksessa paitsi takaajana myös pankkirahoituksen korvaajana. Joukkorahoituksen merkitys on

edelleen alueella varsin ohut eikä ainakaan lyhyellä tähtäimellä merkitys tule kasvamaan. Pk-yritysbarometrin tammikuun 2015 kyselyssä ulkopuolista rahoitusta aikoi lähimmän vuoden aikana ottavan pankista 81 %, rahoitusyhtiöstä 31 % ja Finnverasta 28 %. Mm. bisnesenkeileiltä ja yksityisiltä pääomasijoitusyhtiöistä rahoitusta arvioi hankkivansa vain 6 % vastaajista. Tämä osoittaa sen että Slush tyypiset tapahtumat huomattavasta mediahuomiosta huolimatta eivät kuitenkaan ole volyymiltaan ja vaikuttavuudeltaan ainakaan vielä niinkään merkittäviä.

Kuluvan vuoden osalta EKP:n toimet esim. valtionlainaostojen ja negatiivisten talletuskorkojen myötä tulee lisäämään rahansaantia markkinoilta. Ehkä yllättävänä voidaan pitää tammikuun EK:n suhdannebarometrin Uudenmaan alueen tuloksia, jonka mukaan rahoituksen saantia suurempina kasvun esteenä ja tuotantokapeikkona yritykset Uudellamaalla kokevat kysynnän heikkouden, tuotantokustannusten nousun sekä osaavan työvoiman puutteen.

Uudellamaalla vuosi 2014 oli haastavassa suhdannetilanteesta huolimatta suotuisa yritysten määrässä mitattuna, sillä aloittaneita (5967) yrityksiä oli vuoden 2014 ensimmäisellä puolivuotisjaksolla huomattavasti enemmän kuin lopettaneita (5110). Eniten sekä aloittaneita että lopettaneita yrityksiä oli palvelualoilla liikkeenjohdon konsultoinnissa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Lähitulevaisuudessa sosiaali- ja terveys- sekä hyvinvointialan työvoiman tarve Uudellamaalla säilyy voimakkaana ja alalla rekrytoidaan isossa mittakaavassa vastavalmistuneita suoraan ”koulun penkiltä”. Kitkatyöttömyyttä toki esiintyy mutta ala kasvaa alueella paitsi liikevaihdollisesti, myös työllisten määrässä, etenkin yksityisellä sektorilla. Pidemmällä aikavälillä terveys- ja sosiaalipalveluiden työllisyys kasvanee Uudellamaalla kaikista toimialoista eniten.

Heikko työllisyystilanne heijastuu palvelualojen työllistämismahdollisuuksiin, sillä kuluttajien luottamus on pysynyt edelleen matalalla tasolla. Palvelualoilla edellisvuonna työllisyys kääntyi kuitenkin hienoiseen nousuun, mikä johtui pitkälti yrittäjyyden noususta.

Asunto- ja korjausrakentaminen sekä suuret infrahankkeet ylläpitävät työvoiman kysyntää rakennusallalla. Työttömyys tulee todennäköisesti pysymään korkealla, sillä rekrytoinnit kohdistuvat osin ulkomaalaisiin työntekijöihin. Arviolta kolmannes järjestäytyneiden pääurakoitsijoiden rakennustyömailla työskentelevistä on ulkomaalaisia. Suuri osa heistä on asettunut Suomeen pysyvästi. Ulkomaalaisten työntekijöiden kasvuvauhti on kuitenkin tasaantunut ja Uudellamaalla tilanteen odotetaan vakiintuvan.

Teknologiaateollisuuden tilauskannan vahvistuminen loppuvuonna 2014 ei tule ensimmäisen puolivuotisjakson aikana vaikuttamaan elektroniikkateollisuuden sekä kone- ja metalliteollisuuden työllisten määrään Uudellamaalla. Kemianteollisuuden työllisyyteen tulee kuluvan vuoden aikana negatiivisesti vaikuttamaan alan toiseksi suurimman kauppakumppanin Venäjän viennin lasku kuluvan vuoden aikana.

Tammikuun pk-yritysbarometrin mukaan pk-yrityksistä 73 % arvioi henkilökunnan määrän pysyvän seuraavien kuukausien aikana ennallaan, 15 % arvioi sen kasvavan ja vastaavasti 12 % arvioi määrän vähenevän (saldoluku +3).

Ammattibarometri ennakoi varsinaista työvoiman kysynnän kasvua ainoastaan elintarviketeollisuuden prosessityöntekijöiden osalta. Aloja, joissa jo aiemmin havaittu työvoimapula jatkuu, on ravintola-ala sekä puhdistusala. Myös kiinteistöhuollossa on edelleen pulaa hakijoista.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Vuonna 2014 työttömien määrä kasvoi 17,2 % edellisvuodesta. Maakunnassa nuorisotyöttömyys kasvoi hälyttävällä vauhdilla: 19,3 % viime vuonna. Sen sijaan yli 50-vuotiailla kasvuvauhti oli keskimääräistä maltillisempaa, 14,5 %. Naisten työttömyys kasvoi hieman enemmän kuin miesten. Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien työttömyys kasvoi 20,9 %.

Työttömyyden rakenne vaikeutuu koko ajan. Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi 43,9 % viime vuonna.

Pk-yrityksistä 29 % on joko irtisanonut väkeä tai suunnittelemassa irtisanomisia. Lomautuksia vastaavasti on tulossa tai jo ollut 34 %:ssa pk-yrityksiä.

Uudenmaan näkymät työllisyyden määrässä ja rakenteessa ovat heikompaan suuntaan vielä puolen vuoden päähän. Vasta sitten kun maan bkt kasvaa huomattavasti, työllisyys lähtee viiveellä seuraamaan perässä.

Kehitysnäkymät seutukunnittain

Helsingin seutukunta

Espoo, Helsinki, Vantaa, Hyvinkää, Järvenpää, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Siuntio, Tuusula, Lohja, Karkkila, Vihti, Sipoo

Helsingin seutukunnassa asui vuoden 2014 kesäkuun lopussa 1 475 131 henkilöä. Alkuvuoden aikana väestö kasvoi 9 777 henkilöllä ja viimeisen vuoden aikana 18 756 henkilöllä. Vuonna 2012 seutukunnassa oli 90 814 yritysten toimipaikkaa, joissa henkilöstöä 502 815. Tammikuun 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 84 630.

Helsingin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Helsingin seutukunta on toimialarakenteeltaan varsin palveluvaltainen, sillä yksityisen sektorin työllisistä 43 % työskentelee palvelualalla. Kaupan alalla työskentelee 20 % ja teolli-

suudessa vain 13 %. Tosin teollisuuden osuus alueen bruttokansantuotteesta on työllistämisvaikutusta merkittävämpi, noin viidennes.

Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, Hanken sekä lukuisat ammattikorkeakoulut ovat Helsingin seutukunnassa. Helsingin seutukunnassa korkeasti koulutettujen työttömyys on pidempään kasvanut yleistä työttömyyttä enemmän. Tilanteen muuttamiseksi yrittäjyyden lisääminen ja pk-yritysten investointien määrä olisi saatava kasvuun.

Etenkin pääkaupunkiseudun rakentamiselle ja mm. työmatkaliikkumisen sujuvuuteen tulee olemaan merkitystä hallitusohjelmalla, jossa Länsimetron jatkeelle Kivenlahteen, Pissararadan sekä Kehäradan liityntäparkkien rakentamiselle myönnetään kaikkiaan lähes miljardi euroa tukea. Tosin näistä Pissararadan toteutumiseen liittyy vielä paljon epävarmuustekijöitä. Vaikka hallitusohjelman infrarakentamisen painopiste on varsin pääkaupunkikeskeinen, tulee etenkin työllistävä vaikutus lähivuosien aikana ulottumaan myös kehyskuntiin.

Kehäradan rakentaminen jatkuu parhaillaan Lentokenttäaseman osalta. Glykoli-ongelmat ja logistiikkaan liittyvät hankaluudet ovat lisänneet kustannuksia sekä tehneet haastavaksi saada urakka loppuun kuluvan vuoden heinäkuussa. Länsimetrorakentaminen etenee ja projekti on näillä näkymin valmis kuluvan vuoden lopussa. Tosin liikennöinti Ruoholahti-Matinkylä välillä alkaa Länsimetro OY:n ilmoituksen mukaan vasta syksyllä 2016. Muita isoja hankkeita ovat Helsingissä mm. kauppakeskus Redin ja tämän yhteyteen tulevan 130 metrisen asuinrakennuksen rakentaminen Kalasatamaan sekä Keski-Pasilan Tripla kauppakeskus ja toimistokompleksin rakentaminen Keski-Pasilaan. Espoossa Tapiolan uudistaminen jatkuu aina vuodelle 2019.

Asuntojen myynti- ja vuokrahinnat ovat hieman laskeneet. Pääkaupunkiseudulla omistusasunnot ovat kuitenkin keskimäärin 2,5 kertaa ja Helsingin seudun kehyskunnissa reilut 2 kertaa enemmän kuin muualla Suomessa. Nettomuuttovoittoisena alueena asuntojen kysyntä ja hinnat tulevat tulevaisuudessakin pysymään korkealla ja etenkin ensiasunnon hankinta tulee myös lähitulevaisuudessa olemaan haastavaa, mikä yhdessä tonttipulan kanssa ylläpitää painetta vuokra-asuntojen korkeaan hintatasoon.

Matkailijamäärät ovat pysyneet taantumasta huolimatta korkealla tasolla. Tosin venäläismatkailijoiden vähentyminen on näkynyt Allegro-junamatkustajien ja hotelliyöpymisten määrässä. Helsinki-Vantaan lentomatkustajien määrät ovat pysyneet ennätyskorkealla huolimatta globaalin talouskasvun hidastumisesta. Lähitulevaisuuden haasteena on, miten saada vähentyneiden venäläisasiakkaiden tilalle asiakkaita muualta. Tässä merkittävässä roolissa on mm. Aasian lentojen volyymin kasvattaminen. Finnairin uudet Airbus-tilaukset vastaavat osaltaan tähän tarpeeseen.

Helsingin seutukunta tuottaa huomattavan määrän koko maan ilmastopäästöistä. Ongelmana on että Helsingin seudulla kaukolämpö on yli 90 prosenttisesti peräisin fossiilisista polttoaineista. Näin onkin erittäin merkittävää miten mm. Helsingin Energian tulevaisuuden voimalaratkaisu toteutetaan, remontoitako jo olemassa olevia Salmisaaren ja Hanasaaren voimaloita osittain biomassaa kivihiilen kanssa hyödyntävänä vai rakennetaanko uusi, täysin biomassalla Vuosaaren toimiva yksikkö.

Kasvuyritykset on perinteisesti mielletty innovatiivisiksi ja kansainvälisille markkinoille hakeutuviksi, mutta tuoreimmat kasvuyritystilastot (2009-2012) osoittavat että kasvuyritykset ovat pääosin kotimarkkinavetoisilla palvelualoilla sekä aloilla, joilla julkisen sektorin roo-

li on muutoksessa. Pääkaupunkiseudun kasvuyrityksistä henkilöstövuokrauksen, siivouspalveluiden sekä koti- ja vanhushpalveluiden osuus suuri osuus antaa viitteitä uudenlaisten palvelukonseptien tarjonnasta. Kasvuyritysten henkilöstömäärä oli pääkaupunkiseudulla 31 000 vuonna 2012, mikä on 48 % koko maan kasvuyrityksistä.

Älykaupunki –palveluissa Helsingin seudulla on varsin paljon erilaisia kaikkia kuntalaisten hyödynnettävissä olevia palveluja. Esim. Helsinki Region Infoshare –palveluissa jalostamatonta informaatiota eli raakadataa on saatavilla alueen 14 alueen kunnan osalta. Uusimpia innovaatioita ovat mm. Fiksu Kalasatamahanke jossa kartoitetaan kuntalaisten odotuksia uutta sosiaali- ja terveysasemaa suunniteltaessa sekä alueen älykäs sähköverkko, jolloin kuluttajat voivat toimia myös energian tuottajina.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pääkaupunkiseutu

Logistiikan osalta Helsingin sataman volyymeissa saavutettiin viime vuonna ennätysmäärä, sillä matkustajien määrä oli lähes 11 miljoonaa. Tavaravienti kasvoi 8 % ja tuonti 3 %. Myös kuluvan vuoden alkupuolivuotisjakson aikana volyymien arvioidaan jatkavan nousuaan. Heikko taloustilanne ylläpitää lähimatkailua (erityisesti Helsinki-Tallinna välistä matkailua), samoin työmatkaliikkumisen korkea taso. Kuluvan vuoden aikana avataan uusi yhteys Vuosaaren ja Tallinnan välillä, mikä vaikuttaa osaltaan liikennöinnin kasvuun.

Matkailussa pääkaupunkiseudulla volyymit ovat suurimmillaan kesäisin. Taantuma on alkanut näkymään mm. rahan käytön vähentymisenä. Kuluvan vuoden osalta venäläisten osuus ulkomaalaisista matkailijoista pääkaupunkiseudulla pienenee huomattavasti nykyisestä vajaasta 30 prosentista. Meriteitse tulleiden matkailijoiden vuotuinen rahankäyttö on Tukholma-Tallinna liikenteen osalta kymmenkertainen kansainvälisiin risteilijämatkailijoihin verrattuna.

Pääkaupunkiseudun terveysteknologia sai merkittävän piristysruiskeen kun yhdysvaltalainen GE Healthcare ilmoitti keskittävänsä lääketieteen tiedonsiirtoteknologian kehittämisen Helsinkiin. Pääkaupunkiseudun terveysteknologiaosaaminen on maailman eliittiä ja tuotteiden ja palveluiden vienti ulkomaille on kovassa kasvussa. Mm. alan startup –yritysten määrä lisääntyy jatkuvasti. Myös yritysten panostaminen henkilöstön hyvinvointiin ja jaksamiseen on kasvussa.

Pääkaupunkiseudulla yritysten rahoitusmahdollisuudet ovat heikentyneet huomattavasti pankkivakuutusmaksujen tiukentumisen seurauksena. Esim. joukkorahoitusvolyymit ovat vielä hyvin vähäistä, joten pankkirahoituksen saannin vaikeutumisen myötä Finnveran rahoituspalettien kysyntä onkin ollut kasvussa. Myös yksityisten pääomasijoittajien määrä on varsin vähäistä, joten yritystoiminnan laajentaminen tämän avulla on todella haasteellista.

Pääkaupunkiseudun yrityspalveluiden kysyntä on säilynyt korkealla tasolla. Kuitenkin yrittäjäksi ryhtymisen kynnys on taantumien pitkittyessä hiukan noussut ja näyttää siltä että pitkä työhistoria esim. elektroniikka-alan yrityksissä ei aina toimi yritystoimintaa stimuloivana tekijänä. Tällä hetkellä esimerkiksi Espoossa keskimäärin ainoastaan kolmannes yritys-

neuvontaa saaneista aloittaa yritystoiminnan. On ollut havaittavissa, että elinvoimaisimpia ovat alueella olleet 2-3 hengen voimin käynnistäneet yritykset, sillä prosentuaalisesti nämä ovat useammin toiminnassa vielä muutaman vuoden päästä yritystoiminnan käynnistymisen jälkeen kuin esim. yksinyrittäjänä toimintansa aloittaneet.

Rakentamisen osalta pääkaupunkiseudun volyymit ovat olleet varsin kaksijakoiset. Vantaalla vuonna 2014 rakentaminen oli kohtuullisen vilkasta ja määrät kasvoivat vuonna 2014, kun taas Helsingissä ja Espoossa volyymit olivat vaatimattomampia vuoteen 2013 verrattuna. Pääkaupunkiseudulla oli vuonna 2014 kaikkiaan 2889 ARA-asunnon aloitusta. Vuoden 2015 rakentamista tulee pääkaupunkiseudun osalta ylläpitämään sijoitusasuntojen korkea kysyntä esim. asuntorahastojen kautta. Rakennusteollisuuden asuntotuotantokyselyssä Helsingin seudun osuuden arvioidaan kuluvana vuotena olevan noin puolet (Rakennusteollisuuden asuntotuotantokysely, helmikuu 2015) vapaarahoitteisten asuntojen suunnitelluista aloituksista. Positiivinen yllätys on että rakentajat arvioivat kuluvana vuonna seutukunnan vapaarahoitteisten asuntojen aloituksien määrän olevan 40 % suurempi kuin vuonna 2014

Toimitilarakentamisen volyymit ovat jonkin verran kasvussa. Vapaan toimitilan määrä on pääkaupunkiseudulla tällä hetkellä suurempi kuin koskaan ja poikkeuksellisesti jopa Helsingin keskustassa on tyhjää toimistotilaa. Yritykset supistavat toimintojaan ja alivuokraavat tilojaan. Vanhoja, pitkään käyttämättä olevia toimitiloja puretaan tai on vasta purettu asuinalueiden tieltä mm. Lauttasaareessa, Pitäjänmäellä, Tapiolassa ja Kilossa. Tyhjän liiketilan määrän ennakoitaan lisääntyvän kuluvana erityisesti vähittäiskaupan ongelmista johtuen. Tällä hetkellä hotellirakentamisessa on Helsingissä käynnissä pienimuotoinen buumi, sillä Meilahteen, Jätkäsaareen ja Bulevardille ollaan rakentamassa uusia hotelleita.

Pääkaupunkiseutukeskeisen ohjelmistoalan liikevaihto jatkoi viime vuonna kasvuaan. Mm. teollisen Internetin ja pilvipalveluiden myötä alan yritysten ansaintalogiikka ja tuote-paletit ovat pitkälti uudistuneet. Tämän myötä vanhoja työtehtäviä on alettu karsimaan ja ydintoimintoja etenkin business-to-business palveluja tarjoavissa alan yrityksissä on jaettu uudelleen. Alalla on samaan aikaan käynnissä poikkeuksellinen määrä rekrytointeja ja isoja irtisanomisia. Tuotteiden elinkaari on ohjelmistoalalla lyhyempi kuin kenties millään muulla toimialalla, joten paine tuotteiden kilpailukyvyyn ylläpitämiseen on merkittävä. Kuluvan vuoden osalta on odotettavissa että alan yritysten liikevaihto edelleen kasvaa.

Uusiutuvan energian osalta merkittävin hanke pääkaupunkiseudulla on Helsingissä. Suvilahteen rakennetaan lähes 200 aurinkopaneelia. Vuotuinen sähköntuotanto riittää suuren talonyhtiön tarpeisiin. Kotitaloudet voivat vuokrata paneeleita kohtuuhinnalla ja paneelin tuoton perusteella he voivat pienentää sähkölaskuaan.

Kuuma-alue (Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula ja Vihti)

Kuuma-alueen vahvuutena on logistinen sijainti, kuten lentoaseman läheisyys sekä hyvät yhteydet satamaan ja Vantaan Aviapolis-alueelle. Ylivoimaisesti merkittävin toimiala on kone- ja metalliteollisuus. Viime vuoden aikana alueen metallialan yritykset ovat laajentaneet toimintaansa ja myös kuluvana vuotena kehityksen odotetaan jatkuvan positiivisena.

Näyttääkin siltä että alueella kone- ja metalliteollisuuden yritysten investoinnit ovat toteutuneet aikaisemmin kuin toimialalla Suomessa yleisesti.

Palvelualalla yritysten kassavirta on ollut vuonna 2014 positiivinen, mutta uusien investointien ja erityisesti työvoiman rekrytoinnin suhteen ollaan varovaisia. Kaupan alalla tilanne on haastava. Etenkin keskusta-alueilla ostoskeskukset ovat kokeneet asiakaskatoa. Parhaiten alalla tuntuvat pärjäävän automarketit keskustojen ulkopuolella, missä päivittäistavarakaupan toimijat laajentavat yksiköitään. Verkkokaupan kasvu on näkynyt alueella mm. isojen tonttien kysynnän kasvuna, kun yritysten logistiikkatarpeet ovat kasvamassa. Pitkien etäisyyksien johdosta verkkokauppa tuskin tulee laajentumaan päivittäistavarakaupan alalle.

Väestö vanhenee myös Kuuma-alueella ja näin ollen palveluasumisen tarve lisääntyy. Alueella on jossakin määrin palveluasumista, mutta kysyntää olisi korkeammillekin volyymeille.

Kuuma-alueella on meneillään useita rakennusprojekteja. Merkittävin on kenties Hyvinkään kunnan sekä HUS:in sairaalan rakentaminen, jonka kustannusarvio on 70 miljoonaa. Rakentaminen alkaa kuluvan vuoden kesällä. Vihdissä on suunnitteilla uusi palvelutalo ja tämän yhteyteen liikerakennus. Tuusulassa rakennetaan kuluvan vuoden kesällä päiväkotia. Valtion asuinrakennusyhtiö rakentaa joitakin satoja asuntoja kuluvan vuoden aikana, Hyvinkäälle, Mäntsälään ja Vihtiin. Infran puolella merkittävä hanke on meneillään oleva Klaukkalan ohitustien rakentaminen (valtatie 148).

Kuuma-alueella oli vuonna 2014 kaikkiaan 536 ARA-asunnon aloitusta. Tämä oli 16 % seutukunnan alkavasta ARA-tuotannosta. Eniten aloituksia oli Tuusulassa (114), Hyvinkäällä (89) sekä Keravalla (82).

Uutta Kerca-nimistä yritysalueita aletaan kuluvan vuoden aikana rakentamaan Keravalle. Suunnitteluvaiheessa on Vihdin Nummelan yritysalueen rakentaminen. Lisäksi jo olemassa olevia yritysalueita laajennetaan Kuuma-alueella.

Kuuma-alueella yritysten määrä on lisääntynyt taantumankin aikana. Alueella ennakoidaan että esirakennetut teollisuustontit ja tuotantotekijöiden saatavuus edesauttavat todennäköisesti tulevaisuudessakin yritysten sijoittumista kuuma-alueelle. Alueella vallitsee edelleenkin tonttipula etenkin Kehä 3:n läheisyydessä, jossa kysyntä on kaikista suurin.

Lohja

Lohja muodostaa Raaseporin seutukunnan kanssa varsin yhtenäisen talousalueen ja kuntien yhteistyö ulottuu teollisuudesta aina matkailuun. Länsi-Uudenmaan yrityskyselyssäkin alueen kuntia tarkastellaan paitsi erikseen myös yhtenä elinkeinoalueena.

Lohjalla etenkin metsä- ja metalliteollisuudessa kysyntä on ollut vuoden 2014 osalta heikkoa, mikä on näkynyt alueella mm. isoina lomautuksina. Tosin samaan aikaan Sappi Kirkniemen tehtaalla on ollut voimalaitosinvestointi käynnissä reilun vuoden, mikä on työllistänyt mm. rakennusalan työntekijöitä. Kuluvalla vuodelle teollisuuden tilauskannan ja uusien tilausten määrän ennakoidaan kasvavan.

Lohjajärven alueen vapaa-ajan asutus on koko Suomen mittakaavassa merkittävä. Tämä on tärkeä tulonlähde etenkin kaupan alalle, mikä näkyy päivittäistavarakaupan volyymeissa kesäaikaan.

Asuinrakentaminen alueella näkyy etenkin Lohjan keskustassa, johon rakennetaan parillaan uusia asuntoja. Kysyntää ylläpitää ikääntyvän väestön siirtyminen kohti parempia palveluja kehysalueilta. Sen sijaan toimitilarakentaminen on alueella vähäistä.

Lohjan matkailun ehdottomasti merkittävin vetonaula on Tytyrin kaivosalue, jossa venäläisten matkailijoiden vähentyminen ei ole vaikuttanut kokonaisvolyymiin, sillä saksalaisten ja aasialaisten matkailijoiden määrät ovat olleet kasvussa. Haasteena on saada matkailijoiden määrä talviaikoina nousemaan kannattavalle tasolle.

Työvoiman kysynnän näkymät

Palvelu ja kauppa työllistävät runsaasti ja siellä näkymät pääosin ovat heikompaan päin: ostokset ovat halvempia, joten työtunteja vähennetään. Erikoismyymälöissä työtunteja on vaikea vähentää, mutta sielläkin kehitys on negatiivista verkkokaupan kasvun sekä venäläisten turistien vähenemisen ja ruplan heikkenemisen vuoksi.

Pääkaupunkiseudun uudisrakentamisen todennäköinen kasvu kuluvana vuonna saat-
taa jokseenkin parantaa alueen rakennusalan työllisyystilannetta. Epävarmuustekijänä on, lisääntykö kotimaisten rekrytointien määrä vai ulkomaisen keikkatyövoiman käyttö. Pää-
kaupunkikeskeisen elektroniikkateollisuuden uusien tilausten lisääntyminen tuskin näkyy vielä tänä vuonna alan työllisyydessä, sillä kasvu realisoituu rekrytoinneiksi viiveellä.

Osaava työvoima on haluttua Kuuma-alueen teknologiateollisuuden yrityksissä. Usein yritys rekrytoi kuitenkin kilpailevalta yritykseltä, joten siirtymät tapahtuvat pikemminkin työs-
tä työhön. Uudet investoinnit eivät siten välttämättä paranna alueen työttömyyslukuja suu-
ressa määrin. Ulkomailta muuttaa alueelle osaajia ja ulkomailla työskennelleitä paluumuut-
tajia. Kansainvälisen työvoiman houkuttelemiseksi englanninkielistä peruskouluopetusta pi-
täisi pystyä tarjoamaan enemmän.

Helsingissä pk-yritykset arvioivat voittopuolisesti, että henkilöstön määrä pysyy ennallaan tai jopa kasvaa (pk-yritysbarometri, saldoluku +6) seuraavan vuoden aikana. Vastaajista 73 % arvioi, että henkilöstön määrä tulee pysymään ennallaan ja 17 % arvioi, että se kasvaa.

Ammattibarometrin mukaan alueella on pulaa mm. hammas- ja erikoislääkäreistä, las-
tentarhanopettajista, tarjoilijoista ja kiinteistönhuollon työntekijöistä. Liikaa hakijoita on mm.
pankkitoimihenkilöissä ja sihteereissä, kirjapainoalan ammattiteissa, kulttuurialoilla sekä
kone- ja huonekalupuusepissä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Seutukunnan työttömyys kasvoi viime vuonna 17,6 % edellisvuoteen verrattuna (vuosikes-
kiarvo kuun lopusta tiedoista). Naisten työttömyys lisääntyi hieman enemmän kuin mies-
ten. Ikäryhmistä alle 25-vuotiaiden työttömyys nousi eniten (20,0 % vuosimuutos). Ehkä
hieman yllättäen yli 55-vuotiaiden työttömyys nousi kaikista maltillisimmin (12,9 % vuosi-
muutos). Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvilla työttömyys nousi muuta
väestöä enemmän.

Tutkijakoulutusasteella työttömyys nousi viime vuonna kaikista eniten (28 %). Tätä voi
selittää se, että huonoina aikoina tehdään väitöskirjoja enemmän. Yliopistojen rahoitusmalli

myös kannustaa lisäämään tohtoritutkintojen määrää. Etenkin biologian ja biokemian alojen tohtoreiden on ollut vaikea työllistyä.

Pelkän peruskoulun varassa olevilla työttömyys nousi viime vuonna 12,6 %. Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi viime vuonna 45,2 %:lla.

Lomautusten osalta erityisesti Lohjalla kone- ja metalliteollisuuden sekä metsäteollisuuden yritykset ovat lomauttaneet vuoden 2014 paljon työntekijöitä. Keskimäärin määrät ovat kuukausitasolla olleet noin 400. Viime kuukausien aikana ennakoilmoitusten mukaan useat Keski-Uudenmaan kunnat joutuvat turvautumaan kuluvan vuoden aikana turvautumaan isoihin lomautuksiin.

On odotettavissa, että työttömien määrä ei kasva tänä vuonna enää rajusti, mutta työttömyyden rakenne vaikeutuu kokoajan. Pitkäaikaistyöttömyys lisääntyy ja alueella on paljon maahanmuuttajia ja ulkomaalaistaustaisia henkilöitä, joiden työllistyminen on ollut hankalampaa kuin kantaväestöllä.

Raaseporin seutukunta

Hanko, Inkoo, Raasepori

Raaseporin seutukunnassa asui vuoden 2014 kesäkuun lopussa 43 506 henkilöä, Alkuvuoden aikana kasvua oli 140 henkilöä, mutta vuoden takaisesta vähennystä oli yhteensä 197 henkilöä. Vuonna 2012 seutukunnassa oli 3 375 yritysten toimipaikkaa, joissa henkilöstöä 10 301. Tammikuun 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 411.

Raaseporin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasaiteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Väestöllinen huoltosuhde on kuluvana vuonna arviolta 68,3 ja vuoteen 2020 mennessä luvun arvioidaan alueella nousevan kuusi prosenttiyksikköä (74,3). Vuoteen 2020 väestön lukumäärän ennakoitaan kasvavan nykyisestä 3,0 %.

Raaseporin seutukunta on toimialarakenteeltaan palvelu- ja teollisuuspainotteinen, sillä yksityisen sektorin työllisistä noin kolmannes työskentelee palvelualalla ja teollisuudessa noin 20 %. Teollisuuden osuus alueen bruttokansantuotteesta on työllisten määrää suurempi, noin 30 %. Kone- ja metalliteollisuus sekä kemianteollisuus ovat merkittävimmät teollisuuden toimialat. Kauppa työllistää alueella 17 %. Hangon sataman merkitys alueen logistiikkakeskuksena ja elinkeinoelämää on kerrannaisvaikutuksineen merkittävä.

Raaseporin seutukunta on finanssikriisin ja sitä seuranneen eurokriisin sekä teollisuuden nojautuvan elinkeinorakenteen myötä joutunut 2010-luvulla kohtaamaan useita vai-

keuksia. Aluetta ovat koetelleet mm. teollisuuden isot irtisanomiset, alhainen uudisrakentaminen, kaupan näivettyminen sekä Inkoon hiilivoimalan lakkauttaminen.

Suurena haasteena onkin miten alueelle vallitsevassa suhdannetilanteessa saadaan elinkelpoista yritystoimintaa, kasvamaan työllisten määrää ja ehkäisemään työikäisen väestön poismuuttoa alueelta.

Länsi-Uudenmaan yhteinen matkailustrategia voi osaltaan hyvinkin edesauttaa mm. kesäkaupunkina tunnetun Hangon, Tammisaaren vanhan kaupungin sekä ruukkialueiden, kuten Billnäsän ja Fiskarsin matkailijamäärien kasvua. Etenkin Hangon ikäväestö voi olla myös vahvuus, sillä terveyden ja hyvinvoinnin palveluja voidaan kehittää niin, että paikallisväestön käyttämiä palveluita tarjotaan sesonkiaikoina myös matkailijoille.

Alueella panostetaan savupiipputeollisuuden uudistamiseksi kohti cleantech -maailmaa. Esimerkiksi puhdas vesi -typpinen malli saattaisi olla toiminnan kulmakivi. Hanko ja Raasepori ovat mukana Hiilineutraalit kunnat -hankkeessa. Tällä hetkellä on käynnissä mm. Raaseporin Energialaboratoriohanke, jossa Raaseporin Tenholan koulun oppilaat kehittävät, tutustuvat ja suunnittelevat uusiutuvaan energiaan liittyviä laitteita. Tämä tuo mahdollisesti tulevaisuuden cleantech -osaajia.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Raaseporin seudun lähitulevaisuuden näkymissä kone- ja metalliteollisuudessa ja metallien jalostuksessa on luvassa investointeja mm. Hangossa (Ruukki), Tammisaaressa (Tammamet) ja Mustiossa (SBA Interior). Metallialan yritykset ovat alueella 2010-luvun kohdanneet merkittäviä irtisanomisia joko yrityksen lopettamisesta (mm. FN Steel) tai toiminnan siirtymisestä Suomen rajojen ulkopuolelle (mm. Printal Oy osittain), joten edellä mainitut investoinnit ovat ainakin hienoinen käänne parempaan.

Hangon satamassa autojen tuonnin odotetaan kasvavan kuluvana vuonna viimevuotisesta 84 000:sta, sillä Opelin tuonti siirtyy Turusta Hankoon ja korealainen Ssangyong alkaa tuoda autoja Suomeen Hangon sataman kautta. Muuten konttimäärät tulevat todennäköisesti pysymään viime vuoden tasolla. Säännöllinen linjaliikenne Rostockiin on kasvanut vuoden alusta kun ruotsalainen SOL lisäsi liikenteensä yhdellä viikkovuorolla viiteen ja Finnlines avasi uuden linjan kahdella viikkovuorolla. Hangon sataman arvioidaan hyötävän vuoden alusta voimaantulleesta rikkidirektiivistä, sillä etäisyys Saksaan on sekä Suomen muista satamista että Baltian maiden satamista selkeästi lyhyin. Satama on Raaseporin seutukunnan suurimpia työllistäjiä (noin 500 henkeä).

Fortum kaavailee suljettua Inkoon hiilivoimalaa biopolttoaineiden varastointiin. Yhtiö tavoittelee toiminnalle ulkopuolista vuokralaista. Inkoon satamalle merkittävä investointi on Apetit Groupin 1,8 miljoonan euron logistiikkakompleksin rakentaminen. Kyseessä on ensimmäinen Etelä-Suomen viljanvientisatama, mikä tulee olemaan alueen viljelijöille oiva keino päästä mm. Keski-Euroopan markkinoille aikaisempaa alhaisemmilla kustannuksilla. Viimeisen vuoden aikana sataman volyymeja on kasvattanut mm. romumetallin vienti ulkomaille.

Pitkään haussa olevalle Inkoon LNG-terminaalin osalta on jo tehty Euroopan Unionin periaatepäätös. Alueen elinkeinoelämälle investointi on merkittävä, mutta hankkeen suora työllistamisvaikutus kenties rajoittuu terminaalin rakentamisvaiheeseen.

Kauan suunniteltu Hanko-Hyvinkää junaradan sähköistäminen saattaa vihdoinkin toteutua, sillä valtiovarainministeriö on esittänyt 10 miljoonan euron rahoitusta radan perusrannustoihin. Tämä saattaa hyvinkin olla ensivaihe sähköistämisen kannalta. Radan sähköistamisellä olisi suuri merkitys Hangon satamatoimintojen, sekä Länsi-Uudenmaan kuntien elinkeinoelämän ja vetovoiman kannalta.

Kaupan ala saattaa saada alueella uuden piristysruiskeen, sillä Varoboden suunnittelee uuden Prisman rakentamista joko Tammisaareen tai Karjaalle. Muuten kaupan alalla kuluva vuosi tulee olemaan haastava ja kivijalkakauppojen näivettyminen on edelleen suuri uhka alueella.

Alueen kymmenen suurimman työllistäjien joukossa on tällä hetkellä kaksi terveyden- ja hyvinvointialan yritystä. Alan toimijoiden merkitys tulee lähitulevaisuudessa edelleen kasvamaan mm. palveluasumisen tarpeen lisääntyessä.

Hangon kaupungin ostamassa Koverharin satamassa FN Steelin masuunirakenteita parhailaan puretaan ja uutta satamainfraa rakennetaan tilalle. Karjaan keskustaan rakennetaan kaksi palvelutaloa. Muutoin rakentamisessa ei ole merkittävää elpymistä tiedossa. Kaavoitusalueiden ulkopuolelle rakentaminen on vähäistä negatiivisen väestökehityksen vuoksi ja omakotitalojen myyntiajat lasketaan helposti vuosissa. Tämän vuoksi kiinteistövälitysala on vaikeuksissa alueella.

Raaseporin seutukunnassa yrityksiä on kaikkiaan 3404. Vuoden 2014 ensimmäisen puolivuotisjakson aikana aloittaneita (154) yrityksiä oli huomattavasti enemmän kuin lopettaneita (91). Näyttääkin siltä että vuonna 2014 aloittaneiden yritysten määrä tulee ylittämään vuoden 2013 toteuman (249).

Työvoiman kysynnän näkymät

Työllistävien yritysten näkymät ovat varovaisen optimistiset ja uusia investointeja alueen kehittämiseen on tehty ja vireillä. Sen vuoksi työllisyydenkin suhteen arvio on varovaisen positiivinen nykytilanteeseen verrattuna. Pk-yritysbarometrin mukaan Länsi-Uudellamaalla henkilöstön määrän arvioitiin kasvavan hienoisesti (saldoluku +1).

Ammattibarometri ennakoii kasvua hotellin vastaanottovirkailijoiden sekä tarjoilijoiden kysyntään. Tässä osaltaan näkyy alueen panostus matkailuun.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Tällä hetkellä tilanne on selvästi synkempi kuin viime vuonna. Kokonaistyöttömyys on noussut edellisvuodesta 8,2 % Raaseporin seutukunnassa. Yli 50-vuotiaiden työttömyys on noussut hieman keskimääräistä enemmän, mutta nuorten työttömyys taas vastaavasti hietaammin (vuosimuutos 6,2 %)

Hangon työttömyysaste on ollut jo vuosia Uudenmaan suurin, mutta myös muualla Raaseporissa on ollut vaikeuksia ja uusia irtisanomisista. Pitkäaikaistyöttömyys on seutukunnassa kasvanut yli 36 prosentilla edellisvuodesta.

Kuitenkin nyt näyttää siltä, että irtisanomisista ollaan siirtymässä alueen yrityksissä lomautuksiin ja henkilöstön uudelleen kouluttamiseen. Tämän vuoksi tilanteen ei arvioida enää

pahenevan. Alueen elinkeinoelämän näkymät ovat kuitenkin ylöspäin, joten työllisyystilanteenkin arvioidaan olevan vuoden kuluttua olevan hieman parempi kuin nyt.

Porvoon seutukunta

Askola, Myrskylä, Pukkila, Porvoo

Porvoon seutukunnassa asui vuoden 2014 kesäkuun lopussa 58 723 henkilöä, Alkuvuoden aikana kasvua oli 283 henkilöä ja viimeisen vuoden aikana yhteensä 504 henkilöä. Vuonna 2012 seutukunnassa oli 4 279 yritysten toimipaikkaa, joissa henkilöstöä 15 363. Tammikuun 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 3 023.

Porvoon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasioitko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Porvoon seutukunta on liikevaihdolla mitattuna Suomen teollisuusvaltaisimpia alueita, sillä yritysten liikevaihdosta yli 80 % tulee teollisuudesta ja lähes yksinomaan kemianteollisuudesta. Teollisuuden työllistävä vaikutus on maltillisempi, noin kolmannes. Palvelut työllistävät 23 %, kaupan ala ja rakentaminen hiukan vajaat 15 %.

Porvoon elinkeinoelämän merkittävin alue on Kilpilahden teollisuusalue, jossa sijaitsee koko Suomen merkittävin kemianteollisuuden keskittymä. Öljynjalostus, muoviteollisuus ja kemikaalit muodostavat seutukunnan bruttokansantuotteesta huomattavan osan. Koska alan tuotteista merkittävä osa menee vientiin, on mm. Euroopan Unionin energiapolitiikan tulevaisuuden strategia merkittävä öljyn jalostuksen osalta seuraavan vuosikymmenen osalta.

Porvoossa matkailutulojen merkitys on etenkin kesäisin merkittävä. Alueen ongelmana on jo pidempään ollut majoituskapasiteetin puute, ja alikapasiteetti korostuu myös keikkatyöntekijöiden tarpeen ollessa suurimmillaan mm. Kilpilahden alueen huoltojen aikaan. Parhaimmillaan näiden alueiden yhteenlaskettu työntekijöiden määrä kasvaa väliaikaisesti jopa 5000 työntekijöillä. Tämän kerrannaisvaikutukset mm. kaupan alalle ja palvelusektorille ovat merkittävät.

Logistiikan kannalta alueelle olisi merkittävä piristysruiske Itäisen rantaradan (junaradan) rakentaminen Helsingistä Porvooseen. Tämä mahdollisesti palvelisi myös Loviisan satamakuljetuksia, joka pääosin suurista satamista poiketen on vailla ratayhteyksiä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Porvoossa yritysten tilanne on keskimäärin parempi kuin muualla Uudellamaalla. Yritysten kassat ovat kunnossa ja rahoitusvaikeuksia ei juuri ole. Hankalin tilanne on aloittavilla yrityksillä, sillä pankkirahoituksen saatavuus on varsin haastavaa. Alueella peräänkuulutaan mm. joukkorahoitusta yhtenä väylänä toiminnan aloittamiselle ja sen laajentamiselle.

Porvoossa matkailijavirrat ovat kaupungin kokoon nähden Suomen suurimmat. Porvoossa on kenties Helsinkiä paremmin pystytty hyödyntämään kansainvälisten risteilijämatkustajien potentiaali, sillä kesällä päivittäin useita bussilastillisia saapuu Helsingistä. Venäläismatkailijoiden vähentyminen on näkynyt katukuvassa, mutta aasialaisten turistien määrän lisääntyminen on ylläpitänyt matkailutuloja alueella. Turismiin liittyvissä palveluissa on kilpailu Porvoossa äärimmäisen kovaa, sillä Vanhassakaupungissa on paljon ravintoloita ja kauppoja, jotka ovat riippuvaisia matkailusta.

Logistiikkapuoli kuten parkkitilojen rajallisuus ja majoitustilojen vähäisyys asettaa tulovirtojen kasvulle suurimmat haasteet.

Porvoossa kaupungin mahdollisuudet myötävaikuttaa yritysten logistiikkaan ovat varsin rajalliset, sillä kunta omistaa niukasti maa-alueita keskustan ulkopuolelle. Tämä toimii yhtenä merkittävänä esteenä esim. tukkukauppojen ja teollisuuden yrityksille.

Ongelmalliseksi alueella katsotaan isojen päivittäistavarakauppojen sijoittuminen keskustassa, sillä arvokasta logistista sijaintia voitaisiin hyödyntää keskeisestä sijainnista riippuvaisemmille palvelualan yrityksille ja esim. erikoiskaupoille.

Porvoossa uudisasuntotuotantoa on rakenteilla mm. Hornhattulassa, Haikkoossa ja Alkrogissa. Uudisasuntotuotantoa on hillinnyt pitkät myyntiajat, minkä johdosta rakennusliikkeet ovat olleet varovaisia asuntotuotannon suhteen. Rajallisen tonttimaan ohella ja suhteellisen alhaisen kysynnän vuoksi kaupunki kaavoittaa melko rajallisesti tontteja asumista varten. Korjausrakentamista on tällä hetkellä eniten kouluissa.

Myös Porvoossa terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät tulevaisuuden kasvumahdollisuudet on tiedostettu. Kunta on käynnistänyt alan kehittävyshankkeen yhdessä oppilaitosten kanssa. Yhteistyön tavoitteena on saada nuoret pysymään opiskelujen jälkeen alueella.

Porvoon seutukunnassa yrityksiä on kaikkiaan 3932. Vuoden 2014 ensimmäisen puolivotisjakson aikana aloittaneita (166) yrityksiä oli huomattavasti enemmän kuin lopettaneita (107). Näyttääkin siltä että vuonna 2014 aloittaneiden yrityksien määrä tulee ylittämään vuoden 2013 luvun (279).

Työvoiman kysynnän näkymät

Turismi on edelleen vilkasta, mutta venäläisten matkailijoiden vähentyminen uhka. Muutenkin matkailijoiden viipymän pidentäminen ja palveluiden käytön lisääminen on haasteena. Ammattibarometri ennakoii, että tarjoilijoiden kysyntä tulee pysymään ennallaan seuraavan puolen vuoden aikana. Kahvila – ja baarimyyjistä on tällä hetkellä jopa pulaa.

Porvoossa on syntynyt runsaasti metallialan yrityksiä, joilla on ollut rekrytointivaikeuksia. Työvoiman tarpeen ovatkin täyttäneet virolaiset, jotka tekevät työperiodin täällä ja viettävät sitten vastaavan ajan kotimaassaan. Kilpilahdella toimivilla yrityksillä olisi tarve ali-

hankkijoille, jotka toimisivat maantieteellisesti lähellä, mutta vaatimukset täyttäviä alihankkijoita ei ole aina löytynyt. Ammattibarometrin mukaan erityisesti sähkötekniikan erikoisasiantuntijoista on pulaa seuraavan puolen vuoden aikana.

Itä-Uudenmaan pk-yrityksillä näkymät ovat synkät henkilöstön lukumäärän suhteen: 19 % yrityksistä arvioi, että henkilökunnan määrä vähenee yrityksessä seuraavan vuoden aikana. Saldoluvuksi muodostuu – 13.

Kilpilahden teollisuusalueella Porvoossa on kuluvan vuoden kevään ja kesän aikana tiedossa mittavia seisokkeja, joissa kausityövoiman tarve on tuhansia. On odotettavissa että aikaisempien vuosien tapaan rekrytoinnit kohdentuvat etupäässä Baltiaan ja Puolaan.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Kilpilahden alueella on pieniä yt-neuvotteluita käynnissä kokoajan. Itä-Uudellamaalla 43 % pk-yrityksistä on lomauttanut tai tekemässä lomautuksia. Irtisanomisista ollut tai on suunnitteilla 31 %:ssa pk-yrityksiä.

Työttömyys kasvoi Porvoossa viime vuonna keskimäärin 13,2 prosenttia. Kasvu on kuitenkin ollut hitaampaa kuin koko Uudellamaalla. Tilanteen ei arvioida enää huononevan, joskaan ei paranevankaan merkittävästi.

Työttömyyden kasvu edellisenä vuonna kohdistui pääasiassa nuoriin (16,6 % vuosimuutos) ja etenkin 25–49-vuotiaisiin (17,2 % vuosimuutos). Vanhemmissa ikäluokissa työttömyys kasvoi enää vain vähän. Pitkäaikaistyöttömien määrä kasvoi viime vuonna 23,1 %. Kasvuvauhti on selvästi hitaampaa kuin Uudellamaalla kokonaisuudessaan.

Loviisan seutukunta

Lapinjärvi, Loviisa

Loviisan seutukunnassa oli vuoden 2014 kesäkuun lopussa 18 339 henkilöä. Vuoden takaiseen nähden väestö väheni 26 henkilöllä. Vuonna 2012 seutukunnassa oli 1 694 yritysten toimipaikkaa, joissa henkilöstöä 4 397. Tammikuun 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 132.

Loviisan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	--	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Loviisan elinkeinoelämän tilanne on kenties Uudenmaan seutukunnan haastavin. Teollisten työpaikkojen vähentyminen tulisi pystyä korvaamaan muilla elinkeinoilla. Ongelma on että kaupan ja palveluiden alan yritykset kärsivät yhtä lailla kulutuskysynnän vähäisyydestä että muiden toimialojen ongelmista. Kuitenkin ÄRM-alueille usein mielletty negatiivinen ilmapiiri ei ole ollut alueella niinkään vallitseva.

Loviisan matkailutulot ovat Porvoota huomattavasti pienemmät. Loviisan vanhakaupunki puutaloineen houkuttelee kesäisin matkailijoita, mutta tulovirrat ovat toistaiseksi olleet jokseenkin vaatimattomat. Etupäässä kesäisin tulovirtoja kerryttävät vapaa-ajan asukkaat sekä saaristomatkaillijat. Loviisa brändiä tulisikin tulevaisuudessa pystyä vahvistamaan. Askel siihen suuntaan ovat suunnitelmat kylpylän ja asuinalueen rakentamiseksi Sahaniemmen. Hankkeen toteutuminen selkiytyy aikaisintaan 2018.

Seutukunnan väestö vanhenee kun nuoret muuttavat opiskelu- ja työpaikkojen perässä kasvukeskuksiin ja etenkin pääkaupunkiseudulle. Kehitys on varsin ongelmallinen kuntatalouden näkökulmasta.

Loviisan etuna on aiemmin pidetty logistista sijaintia lähellä Venäjää. E18-tien valmistuttua alueen kenties tuli saavuttaa suuri etu verrattuna muihin satamakaupunkeihin Venäjään suuntautuvan viennin ja transitioliikenteen myötä. Idänkaupan äkillinen pudotus tekee ainakin tietyiltä osin tilanteen haastavaksi ja esimerkiksi sataman potentiaalia tulisi kenties pystyä lisäämään muutenkin kuin sahatavaran vientiin.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Loviisan seutu eli Loviisa ja Lapinjärvi nimettiin vuonna 2014 äkillisen rakennemuutoksen alueeksi elektroniikkateollisuuden yrityksen Strömfors Electricin päätettyä siirtää Ruotsinpyhtään tehtaan toiminnot Puolaan ja Tanskaan. Valtioneuvoston ilmoitettua alueen ÄRM-statuksesta, tiedotustilaisuuteen loppukesästä 2014 kerääntyi yrityksiä, jotka olivat kiinnostuneita mahdollisuuksista oman toiminnan kehittämiseen, laajentamiseen ja innovointiin.

Loviisan kenties positiivisin uutinen viime vuoden osalta oli vasta yhtiötetyn Loviisan sataman volyymin kasvu. Loviisan sataman kuljetuksien määrä kasvoi tammi-lokakuussa 2014 noin 2,5 % johtuen pääasiassa sahatavaraliikenteenlisääntymisestä. Tulevaisuuden näkymät ovat erittäin valoisat johtuen mm. Liikenneviraston miljoonainvestoinneista satamalogistiikkaan.

Infrarakentamisen osalta pitkän aikavälin merkittävin hanke on alueella ollut E18-tie, joka on valmistunut aina Haminaan saakka. Tiehen on sijoitettu älykästä tienpintaa, radan varteen asennetaan lisäksi sähköautojen latauspisteitä ja muuta valtateiltä vielä puuttuvaa teknologiaa. Uudisasuntotuotantoa on ollut ja on meneillään jonkin verran Loviisan ydinkeskustassa sekä Tesjoen Tavastekankaalla. Muuten rakentaminen on seutukunnassa pääosin korjausrakentamista.

Aikaisempien vuosien tapaan Fortum Loviisan liikevaihto ja tulos olivat vuonna 2014 erinomaisia. Yritys on suurin alueen suurin työllistäjä, vakainaista henkilökuntaa on 900. Kotimaisten alihankkijoiden kiinnittyminen Loviisan voimalaitoksen yhteyteen olisi äärimmäi-

sen tärkeää paitsi alueiden yritysten, myös kotimaisen työvoiman kannalta. Uhkana on että urakat jatkossakin menevät enenevissä määrin ulkomaalaisille yrityksille.

Loviisan seutukunnassa on 1415 yritystä. Vuoden 2014 ensimmäisen puolivuotisjakson aikana aloittaneita yrityksiä oli 57 ja lopettaneita 49. Näyttääkin siltä että vuonna 2014 aloittaneiden yrityksien määrä ylittää vuoden 2013 luvun (98).

Työvoiman kysynnän näkymät

Loviisan seutu eli Loviisa ja Lapinjärvi nimettiin joulukuussa 2014 äkillisen rakennemuutoksen alueeksi elektroniikkateollisuuden yrityksen Strömfors Electricin päätettyä siirtää Ruotsinpyhtään tehtaan toiminnot Puolaan ja Tanskaan. Yritys on työllistänyt 200 henkeä, mikä on noin viidennes seutukunnan teollisista työpaikoista. Prosessi alkoi syksyllä 2014 ja jatkuu kuluvan vuoden toukokuulle saakka. Osa irtisanomisista on realisoitunut mutta osalla työsuhde jatkuu toukokuun loppuun. Tilanne ei kuitenkaan ole aivan toivoton, sillä irtisanotuista osa on aloittanut oman yritystoiminnan tai opiskelun. Yritys on ollut prosessissa aktiivinen työntekijöiden uudelleensijoittumisen osalta. Prosessi onkin muistuttanut pienimuotoista Nokian Bridge-ohjelmaa.

Fortumin Loviisan yksikössä tulossa laaja seisokki keväällä 2015, jolloin kausityövoiman tarve on korkea. Reaktoreiden huollon yhteydessä kuluvan vuoden kesänä yritys työllistää määrääjäksi arviolta 400-500 työntekijää.

Palvelualan ja kaupan alalla työllisten määrä tulee kuluvan vuoden aikana todennäköisesti vähentymään, vaikka seisokkityöntekijät kasvattavatkin kysyntää tilapäisesti.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Viime vuonna työttömyys kasvoi 14,3 %. Kasvu kohdistui erityisesti ikääntyneisiin. Yli 50-vuotiaiden ryhmässä työttömyys kasvoi 20,6 %. Sen sijaan nuorilla ja 25–49 -vuotiaiden ryhmässä kasvu oli hieman reilu 9 %. Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi 27,7 %.

Poismuutto alueelta saattaa vaikuttaa nuorempien ikäryhmien työttömyyslukuihin alenavasti, vaikka alueen taloudelle muuttovirta ulospäin muodostaa ongelman.

Työttömyys tulee kuluvan vuoden aikana kasvamaan. Kasvu tulee todennäköisesti taitumaan, mikäli ÄRM-status tulee lisäämään alueella uutta, innovatiivista yritystoimintaa.

Lisätietoja

Tutkija Jouni Nupponen
Uudenmaan ELY-keskus
puh. 0295 021 117
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Varsinais-Suomen ELY-keskus

Vakka-Suomen sk

6 kk

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta

+

Työttömyys

+

Loimaan sk

6 kk

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta

+

Työttömyys

0

Turunmaan sk

6 kk

Elinkeinoelämä ja
yritystoiminta

+

Työttömyys

0

Turun sk

6 kk

Elinkeinoelämä ja
yritystoiminta

0

Työttömyys

-

Salon sk

6 kk

Elinkeinoelämä ja
yritystoiminta

+

Työttömyys

0

Varsinais-Suomessa asui vuoden 2014 lopussa 472 919 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 2 039 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,9 % ja työttömiä työnhakijoita 31 627.

Varsinais-Suomen ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Varsinais-Suomen vahvuudet ovat elinkeinorakenteen monipuolisuus; lääkkeiden valmistuksen, meriteollisuuden sekä kaupan ja palveluiden keskittymät. Alueen rooli on merkittävä maatalo- ja puutarhataloudessa, mikä on lähiruoan suosion myötä edelleen aktivoinut toimintaa ja luonut pohjaa myös luomutuotannon etenemiselle. Myös logististen palveluiden saatavuus ja monipuolisuus on alueella hyvällä tasolla. Ammatillisen ja korkeakoulutasoisen koulutuksen tarjonta on varsin monipuolinen ja se on eri seuduilla turvaamassa osaavan työvoiman saatavuutta. Tätä samaa voi merkitä parhaimmillaan myös tasaisen voimakkaasti Turun ja Salon seuduilla kasvanut maahanmuuttajaväestö. Pk-yrityssektori on monilla aloilla hyvin elinvoimainen.

Haasteena on teollisten toimialojen rakennemuutoksen hallinta, erityisesti Salon elektroniikkaklusterissa ja Turun seudun meriteollisuudessa, joilla on merkittäviä kerrannaisvaikutuksia koko maakunnankin mitassa. Näiden alojen supistuminen on luonut tuotannon ja työvoiman kysynnän kuopan, jolla on merkittäviä taloudellisia ja hyvinvointiin heijastuvia vaikutuksia. Matkailun näkökulmasta Varsinais-Suomessa on tarjolla monipuolista luonnon- ja kulttuuriympäristöä sekä erilaisia tapahtumia – Turunmaan saariston erityisyydestä puhumattakaan.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Varsinais-Suomen alueella yritysneuvontapisteissä asiakkaita on käynyt tavanomainen määrä, yrittäjyys kiinnostaa yhä enemmän työttömien ryhmässä. Yrityskanta kasvaa kuitenkin nyt nettomääräisesti selvästi hitaammin kuin aiempina vuosina mm. rakennusmarkkinoiden ja kaupan alan suhdannetilanteen vuoksi.

EK:n suhdannebarometrin perusteella teollisuuden ja rakentamisen suhdanneodotukset ovat hieman parantuneet viime syksystä, mutta siitä huolimatta edelleen ennakoidaan suhdanteiden heikkenevän ja henkilöstömäärän supistuvan lähikuukausina. Tilauskannat ovat keskimääräistä pienempiä ja investoinnit maltillisella tasolla. Palvelualojenkin suhdannetilanne on alueella normaalia heikompi, tosin näkymät ovat koko maan kaltaiset. Vuoden 2014 lopun myyntimäärien supistumisesta huolimatta myynnin odotetaan hitusen kasvavan mutta kannattavuuden heikkenevän lähikuukausina. Henkilöstömäärän odotetaan myös hieman supistuvan. Monien asiantuntijapalveluiden liiketoiminta näyttää eriytyneen alueellisesta tuotannosta, mahdollistaen siten vakaamman kasvupohjan. Heikko ostovoimak kehitys ja sähköisen kaupan murros tulee heikentämään kaupan alan työllisyyttä myös Varsinais-Suomessa.

PK-yritysbarometrinkin tulokset viittaavat kotimarkkinoiden jähmeyteen – puuttuvaan imuun myös Varsinais-Suomessa. Sen mukaan pk-yrityksissä suhdannenäkymät ovat alueella aiempaa harmaammat, mutta muun maan tasolla. Pk-yritykset odottavat liikevaihdon kasvavan, mihin osaltaan vaikuttaa hintojen ja tuotantokustannusten korotukset. Henkilöstömäärän lievän supistumisen odotetaan jatkuvan. Pk-yritykset ovat edelleen varovaisia hakemaan ulkoista rahoitusta, investoimaan ja panostamaan tuotekehitykseen. Vain vä-

hän yli puolella yrityksistä tuotantokapasiteetti on täysin käytössä, mikä hidastaa mahdollisen kasvun positiivisia työllisyysvaikutuksia.

Varsinais-Suomen yritysten yleinen suhdannetilanne on tavanomaista vaimeampi, mutta suhdannenäkymät ovat viime kuukausien aikana parantuneet. Näkymät vaihtelevat melkoisesti, sillä teknologiateollisuudessa vilkkuu heikkoa valoa, mutta kotimarkkinat ovat jäässä. Varsinais-Suomen teknologiateollisuuden suhdannetilanne on hyvin samankaltainen kuin koko maassa. Liikevaihto ja tilauskanta kääntyivät kasvuun vuoden 2014 aikana alueen teknologiateollisuudessa. Uusien tilaustenkin määrä on kasvanut yhtäjaksoisesti vuoden ajan. Varsinais-Suomen teknologiateollisuuden liikevaihto kasvoi tammi-syyskuussa 4 % edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna ja näin kasvu oli ripeämpää kuin naapurimaakunnissa, koko alalla ja koko teollisuudessa. Liikevaihdon arvioidaan edelleen kasvavan alkuvuonna 2015 hyvän tilauskehityksen johdosta. Näin siitä huolimatta että Venäjän taantuma sekä talouspakotteet ovat osaltaan leikanneet liikevaihtoa ja uusia tilauksia sekä heikentäneet kasvuodotuksia myös alan yrityksissä Varsinais-Suomessa. Teknologiateollisuuden tilauskirjat olivat vuodenvaihteessa arvoltaan 16% suuremmat kuin vuotta aiemmin, mutta tuotannon ennakoitavuus on edelleen heikko. Markkinatilanteen epävarmuudesta kertoo se, että alan yritysten saamat tarjouspyynnöt ovat vähentyneet viime kuukausina.

Korkeasuhdanteen tilanteesta ollaan tuotannon arvolla mitattuna edelleen 25 – 30 % jäljessä. Kasvu on siis edelleen varsin maltillista, joskin teknologiateollisuuden sisällä toimialat kehittyvät hyvinkin erisuuntaisesti. Tilanne toki edelleen vaihtelee voimakkaasti yritysten välillä. Myös seutukuntien erilaiset tuotanto- ja yritysraenteet vaikuttavat alueellisiin suhdanneodotuksiin. Tällä kertaa laivanrakennuksen kohentunutta kehitysnäkymää Turun seudulla säästää autoteollisuuden hyvä tilanne Vakka-Suomessa sekä kone- ja metallituoteollisuuden lievän positiivinen vire Loimaan seudulla.

Turun lääketeollisuudessa jatkuu positiivinen kehitys, Orion ja Bayer kasvattavat tuotantoaan ja rekrytoivat säännöllisesti myös lisää työntekijöitä. Elintarviketeollisuudessa on käyty jonkin verran yt-neuvotteluja, ja Venäjän vastapakotteet osaltaan vaikuttavat myös Varsinais-Suomeen esim. kalajalosteiden, juomien, rehujen ja erilaisten säilykkeiden viennin osalta.

Rakentaminen on jähmettyneessä tilassa myös Varsinais-Suomessa. Rakentamisen volyymi väheni 3 % vuonna 2014 ja supistuminen jatkuu myös kuluvana vuonna. Asuntorakentaminen vaikuttaa edelleen vaisulta vuoden 2015 alkupuolella. Omakotitaloja ei nyt haluta rakentaa eikä ostaa, vaikka lainankorot ovat alhaalla. Omakotitaloja rakennetaan vähiten mitä koskaan RT:n mittaushistorian aikana ja rakennuslupien määrät ja aloitukset ovat jyrkässä laskussa. Myös toimitilarakentaminen on olematonta Varsinais-Suomessa. Sen sijaan korjausrakentaminen on kasvussa mm. vanhasta rakennuskannasta johtuen. Tällä hetkellä rakennuttajat panostavat keskustan kerrostalojen rakentamiseen. Keskustarakentamisen buumi alkoi joitakin vuosia sitten ja asuntoja on rakennettu jo varsin paljon, joten uusien asuntojen myynti ei välttämättä tule olemaan helppoa. Rakentamisessa tilanteen arvioidaan kohentuvan aikaisintaan tulevana syksynä.

Teollisuuden ja palveluiden ohella Varsinais-Suomi jatkaa elintarvikeketjun osalta myös merkittävänä ja monipuolisen maatalouden alueena; tukijalkoina vilja, kananmuna, sika, puutarhatalous, mutta myös nautakarjatalous. Investoinnit maataloudessa ovat alamais-

sa. Tämä näkyy paitsi maatalouskoneiden hankinnassa myös maatalousrakentamisessa. Maaseudun kehittämisohjelman maatalouteen osoittamat rakennetukivarat tulevat käyttöön tänä vuonna ja tästä odotetaan piristysruisketta myös Varsinais-Suomen maatalouteen.

Tulevaisuuden näkymät vaihtelevat tuotantosuunnan mukaan. Suomalainen sianlihan tuotanto on ollut jo pitkään vakavissa vaikeuksissa. Tilanne on entisestään kärjistynyt Venäjän elintarviketuontikiellon aiheuttaman markkinahäiriön ja maatalouden tukileikkausten vuoksi. EU:ssa on sianlihasta ylituotantoa ja hinta laskee edelleen. Viennistä Kiinaan ei saada kuluvana vuonna merkittävää apua tilanteeseen. Varsinais-Suomeen sijoittuu neljäs alan tuotannosta. Tällä hetkellä näyttää, että sianlihan tuotannon väheneminen jatkuu ja tuotantoyksiköiden keskikoko kasvaa. Siipikarjanlihan kulutuksen ennakoitaan kasvavan edelleen vuonna 2015. Varsinais-Suomessa tuotetaan viides koko maan siipikarjanlihasta, joten kasvava kysyntä lupaa hyvää myös alueen tuotannolle. HKScan suunnittelee uuden broileriteurastamoinvestoinnin toteuttamista Länsi-Suomeen lähivuosina. Myös kananmunien tuottajahinta on laskussa (vuodessa 16%). Tämän johdosta tarjonta ei ole kasvanut kysynnän tahtiin. Tuotanto lähtee kuitenkin kasvuun kuluvana vuonna. Varsinais-Suomessa tuotetaan yli 60 % maan kananmunista. Suomalaisen kananmunan salmonellavaputta pitäisi pystyä paremmin hyödyntämään markkinoinnissa ulkomaille.

Tuulivoimabuumi on ollut meneillään Suomessa muutaman vuoden ajan. Laaja kiinnostus johtuu osaltaan mahdollisuudesta saada korotettua takuuhintaa tuulivoimalla tuotetusta sähköstä vuoden. Buumiin liittyen on ELY-keskuksissa ollut menossa runsaasti erilaisia kaavoitustehtäviä ja suurempiin hankkeisiin liittyviä ympäristövaikutusten arviointi -tehtäviä. Ympäristöministeriöön vahvistamassa tuulivoimavaihekaavassa on Varsinais-Suomeen varattu 20 maakunnallisesti merkittävää tuulivoima-aluetta (vähintään 10 voimalaa) ja 13 pienempää kohdetta. Käsittelyssä on alueella lukuisia hankkeita, joista enemmistöä ei koske tarve YVA-menettelyyn.

Energiantuotannossa tartutaan alueella myös keskitetyn suurtuotannon malleihin. Turun Seudun Energiantuotanto Oy on toteuttamassa voimalaitoshanketta Naantalissa. Voimalaitos toimii erilaisilla polttoaineilla – kivihiilen käytöstä ei luovuta, mutta sen käytön arvioidaan vähenevän. Aikatauluehdotuksen mukaisesti laitoksen käyttöönotto olisi syksyllä 2017. Investoinnin, arvoltaan 260 M€, varsinaiset rakennustyöt ovat käynnissä. Energiasektorille on tulossa toinenkin suurinvestointi, kun Ekokem rakentaa Saloon suunnittelemansa Lounais-Suomea palvelevan jätteenpolttolaitoksen. Investointi on arvoltaan 100 M€ : rakennustyöt aloitetaan 2016 ja tuotantovalmiudessa laitos on vuonna 2018. Muitakin merkittäviä investointeja on käynnissä tai tulossa Turun seudulle lähinnä infran rakentamisessa.

Maanteiden kunnossapito on edellytys kuljetusten toimivuudelle. Peruskunnossapito säilytetään nykyisellä tasolla. Pääteiden liikennöintiolosuhteet säilyvät edelleen hyvinä, joka hyödyttää etenkin elinkeinoelämän kuljetuksia. Valtatien 8 parantaminen välillä Turku – Pori parantaa tieosuuden liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta. Ylläpidon rahoituksen ostoarvon vähentymisen seurauksena vähä- ja keskivilkkaan tieverkon ja siltojen kunnon heikkeneminen jatkuu edelleen. Tieverkolla tämä näkyy mm. elinkeinoelämän kuljetuksille tärkeiden seututeiden huonontumisena ja siltojen pikaisina ennakoinnattomina korjaustoimina.

Lounaisrannikon kautta kulkevat ulkomaanyhteydet ovat elintärkeitä sekä alueen omalle vientiteollisuudelle että koko maan ulkomaankaupalle. Turun ja Porin välinen valtatie 8

osa on tärkein Lounais-Suomen tavaraliikenteen väylä ja merkittävä työmatkaliikenteen väylä. Turun ja Porin välillä ei ole suoraa rautatieyhteyttä ja tien varrella sijaitsee viisi vientisatamaa. Varsinais-Suomen satamien kautta tapahtunut vienti kasvoi selvästi vuonna 2014, mutta kokonaissuorite jäi koko lailla edellisvuoden tasolle tuonnin vähentyessä.

Työvoiman kysynnän näkymät

Taantuma näyttäytyi Varsinais-Suomessa mm. uusien avointen työpaikkojen määrän vähenemisenä, jota kesti yhtäjaksoisesti 21 kuukautta. Vuoden 2009 pohjalukemista kysyntä nousi vuonna 2011 lähelle 2008 tasoa, vaikka talouden tunnusluvut olivat aivan erilaiset. Vuodesta 2012 kysyntä heikkeni alkuun palveluissa, mutta syksyllä imun heikkeneminen laajeni voimalla teollisuuteen ja rakennusosalalle. Vuoden 2014 aikana kysyntä alkoi elpyä. Työvoiman kysyntä on kasvanut teollisuudessa pian vuoden päivät – puhutaan pääosin erilaisista metalliteollisuuden tehtävistä. Kehitys juontaa selvästi Vakka-Suomesta, jossa kysyntä on vahvistunut vuodesta 2013 alkaen. Kysynnän määrä Varsinais-Suomessa perustuu paitsi uusien työpaikkojen syntyyn (tyyliin autotehdas) myös henkilöstön eläköitymisestä johtuviin rekrytointeihin.

Teknolohiateollisuuden mahdollinen nousu suhdannetilanteen kohentuessa voi tuoda mukaan yllättäviä rekrytointiongelmia. Alalle syntyvät uudet työmahdollisuudet eivät edellytä sellaista osaamista mitä alalta työttömäksi jääneillä on tarjota. Myöskään alan nuoriksi osaajiksi valmistavat koulutuspaikat eivät täyty. Meriteollisuudessa on näiden yleisten uhkien lisäksi sille ominaisia haasteita mm. insinööriosaamisen kohdalla.

Palvelusektorilla on kysyntä kuitenkin hiipunut selvästi aiemmista vuosista. Poikkeuksellisesti sosiaali- ja terveysalalla avoimia paikkoja on niukemmin tarjolla kuin aiemmin, mutta merkittävä putous on tapahtunut kaupan alalla ja myyntitehtävissä, Hotelli- ja ravintola-alalla sekä siivouksessa on tilanne myös alavireinen. Palvelusektorilla näkyy kuntien talouden haasteet supistuneena kysyntänä. Vuoden 2013 alkaen puheet kuntien henkilöstön lomauttamisesta yleistyivät myös Varsinais-Suomessa. Ja harvemmin puheet jäivät pelkiksi puheiksi. Henkilöstön määrän supistaminen kuntasektorilla on konkretisoitunut myös irtisanomisina joissakin kunnissa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Vuosi 2008 oli kaikkien aikojen paras Varsinais-Suomessa työllisyyden ja tuotannon määränkin suhteen. Työllisten määrä huiteli parhaimmillaan 230 000 henkilössä ja TE-toimistossa oli 14 000 työtöntä asiakasta. Sen jälkeen työllisyyskehitys on muodostumassa W-malliseksi: tilanne vaikeutui parin vuoden ajan; työllisyys kohentui seuraavan parin vuoden ajan kunnes työllisyystilanne alkoi uudelleen heiketä kesällä 2012. Työllisyys heikentyi merkittävästi vuoden 2013 kuluessa ja suuri kysymys onkin milloin päästään W-mallin jälkimmäiseen nousun kauteen.

Työllisten määrässä ja tuotannossa ei ole Varsinais-Suomessa päästy lähellekään vuosien 2007-2008 tilannetta. Työpaikkoja on 20 000 vähemmän kuin vuonna 2008. Tämä merkitsee lähes 10 %:n menetystä kun koko maassa vastaava menetys on tästä kolman-

neksen luokkaa. Teollisuuden työpaikkoihin on menetyksistä kohdistunut yli puolet. Taantumien kuluessa Varsinais-Suomessa vähenivät teolliset työpaikat viidenneksellä. Tuotteiden kokonaiskysynnän supistumisen lisäksi teollisuuden työpaikkojen menetyksestä merkittävä osuus perustuu selvästi alueen matkapuhelintuotannon asteittaiseen alasajoon ja meriteollisuuden epävakaaseen tilanteeseen, mutta myös laajemmin metalli- ja elektroniikkateollisuuden rakennemuutokseen. Vientisektorin lievä elpyminen ei näillä näkymin riitä nostamaan koko teollisuuden työllisyyttä kasvuun kotimarkkinoiden lamaannuksen johdosta. Palvelusektorilla tapahtuneet työllisyysmuutokset ovat Varsinais-Suomessakin jossain määrin kompensoineet teollisuudessa koettuja menetyksiä. Vientisektorilla tapahtunut toiminnan supistuminen yhdessä yleisen ostovoiman heikentymisen kanssa ovat vähentäneet palveluiden mahdollisuuksia. Julkistenkin palveluiden kehittämisedellytykset ovat heikentyneet kuntien taloudellisten haasteiden tiukentuessa - vaikka palvelutarpeet kasvavat.

Varsinais-Suomessa työttömyyden kohdalla päähaasteet kytkeytyvät neljään ryhmään. Nuorten työttömyys on kasvanut yhä huolestuttavaa tahtia vaikka kasvuvauhti näyttääkin hidastuvan. Pitkäaikaistyöttömyys ja sen myötä rakennetyöttömyys on kasvussa tasaisemman kauden jälkeen. Erityisesti Turun ja Salon seutuja koskee maahanmuuttajien ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömyyden kasvu. Näissä ryhmissä löytyy osaamista ja potentiaalia käyttöön parempien päivien tullessa.

Näillä näkymin työttömyyden kasvu uhkaa jatkua Varsinais-Suomessa ainakin syksyyn 2015 saakka. Uhkana on erityisesti nuorten, maahanmuuttajien ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvun jatkuminen talouden hitaan kasvun oloissa. Nuorten työttömyyden kasvuvauhti on viime kuukausina hidastunut, kuten maahanmuuttajienkin kohdalla on tapahtunut. Näiden ryhmien työllisyystilanteen muutos ennakoi yleensä työttömyyden muutostrendiä. Pitkäaikaisyöttömyyden kasvua voidaan hillitä kunnan ja te-palveluiden yhteistyöllä, mutta sen merkittävä alentaminen onnistuu vilkkaan työvoiman kysynnän oloissa, kuten Varsinais-Suomessa vuosina 2004-2008. Tuolloin pitkäaikaistyöttömyys supistui alle puoleen viidessä vuodessa.

Kehitysnäkymät seutukunnittain

Turun seutukunta

Turku, Raisio, Lieto, Paimio, Nousiainen, Mynämäki, Sauvo, Masku, Naantali, Kaarina, Rusko

Turun seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 318 821 henkilöä, Vuoden aikana kasvua oli 2 187 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 22 232.

Turun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyys	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Turun seudun vahvuudet ovat elinkeinorakenteen monipuolisuus (meriteollisuus, muu teknologiateollisuus, lääkkeiden ja diagnostisten tuotteiden sekä elintarvikkeiden valmistus), kaupan ja palveluiden keskittymät sekä koulutetun työvoiman hyvä saatavuus. Monipuolinen kulttuuri- ja luonnonympäristö luo pohjaa matkailun kytkeytyvien palveluiden kehittämiseksi. Myös logististen palveluiden saatavuus ja monipuolisuus on alueella hyvä. Ammatillisen ja korkeakoulutasoisen koulutuksen tarjonta on alueellinen vetovoimatekijä, joka on turvaamassa monipuolisesti osaavan työvoiman saatavuutta. Tätä samaa voi merkitä parhaimmillaan myös tasaisen voimakkaasti kasvanut maahanmuuttajaväestö.

Haasteena on teollisten toimialojen rakennemuutoksen hallinta ja senkin myötä seudun korkea työttömyysaste ja korkeakoulutettujen laaja työttömyys. Haaste on kauppakeskusten voittokulkuun myös liittyvä palveluvarustuksen heikentyminen/yksipuolistuminen Turun keskustassa – ja lähiöissä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Turun seudun teollisuuden liikevaihto on edelleen noin 90 % siitä, mitä se korkeimmillaan oli vuonna 2008. Yritystoimipaikkojen henkilöstömäärä on vain runsaat 80 % vastaavasta ajankohdasta. Pitkään jatkunut heikko suhdannetilanne on siten vaikuttanut merkittävästi myös Turun seutuun. Meriteollisuus on ollut vuosia epävarmuuden ja rakennemuutoksen kourissa, johon tilanteeseen omistajamuutos vuonna 2014 on tuomassa vakautta. Turun seudulla meriteollisuuden näkymät ovat parantuneet uusien TUI-varustamon risteilijätalustien ja Turun telakan kaupan myötä. Telakan pääomistaja on saksalainen Meyer Werft –telakkayhtiö samalla kun Suomen valtio toimii vähemmistöosakkaana (30 %). Mein Schiff –sarjan alukset takaavat periaatteessa nykyisen tilauskannan jatkuvuuden, ja tukevampi omistus pohja mahdollistaa lisätalustien saamisen ja telakan kehittämisen. Tuorein tilaus, Tallinkin LNG-käyttöinen nopea matkustaja-autolautta, tulee tuotannollisesti sopivasti Mein Schiff 5:n ja 6:n väliin. Uusien tilausten työllistävä vaikutus on arviolta 12 000–14 000 henkeä ajoittuen vuosille 2015 - 2017. Välillisten henkilöstövaikutustenkin voidaan olettaa olevan tuhansia henkilöitä mm. kaupan ja rakentamisen aloilla. Vuonna 2012 meriteollisuus työllisti Varsinais-Suomessa 6 000 henkeä 250 yrityksessä tuottaen noin 1,3 mrd. euron liikevaihdon. Kyse on siis erittäin merkittävästä teollisuuden alasta, jonka näkymät kokonaisuudessaan, ml. pientelakoiden tilauskanta ja jäänmurtajatilaukset, ovat positiiviset.

Telakan tilanteen vakautuminen on heijastunut myönteisesti ilmapiiriin ja toimintaan Turun seudulla. Meriteollisuuden yritykset ovat mm. saaneet tilauksia Saksasta. Naantalissa Kylpylän omistava turkulainen Sunborn-konserni puolestaan suunnittelee peräti neljän uuden kelluvan jahtihotellin rakennuttamista. Nämä 120 metriä pitkät alukset pyritään rakennuttamaan Suomessa, mielellään Turussa. Turun kaupunki osaltaan tekee yhteistyössä korkeakoulujen ja oppilaitosten kanssa parhaansa, jotta meriteollisuuden palvelukseen saadaan jatkossakin uusia osaajia, ja että Suomessa tehdään tutkimustyötä joka osaltaan luo edellytyksiä alan kotimaiselle kilpailukyvyille. Kaupungilla on tavoitteena aikaansaada

Blue Industry Park -teollisuuspuisto telakan välittömään yhteyteen. Sen myötä alan toiminnoilla olisi entistä paremmat mahdollisuuden kasvaa ja menestyä yhdessä.

Turun seudun muu teollisuus käsittää lääkkeiden, kemian, elintarvikkeiden, sähkötekniikan laitteiden, kaivosteollisuuden koneiden ja laitteiden valmistuksen yms. Näiden alojen, erityisesti kemian (henkilöstö 3 300) alan tilanne ja näkymät ovat keskimääräistä paremmalla tolalla. Lääketeollisuus (henkilöstö 1 500) on tehnyt merkittäviä investointeja Turussa automaattisiin tuotantolinjoihin, joita ollaan juuri ottamassa käyttöön. Orion ja Bayer kasvattavat tuotantoaan ja rekrytoivat säännöllisesti myös lisää työntekijöitä. Bayer lisää Turun tehtaan tuotantoa vuosina 2013 - 2018 ehkäisyimplanttien kansainvälisen kysynnän kasvaessa, investoinnit ovat tältä osin huomattavia. Myös Orion laajentaa tuotantokapasiteettiaan uusiin tuotteisiin kohdistuvan kysynnän vuoksi. Lääkkeiden ja diagnostiikan osuus kemian alan henkilöstöstä on Varsinais-Suomessa yli 60 %. Henkilöstömäärä on kasvanut ja toiminta on kannattavaa menestyneiden vientituotteiden ansiosta. Muun vientiteollisuuden osalta Venäjän vientinäköymät ovat heikentyneet, mutta toisaalta vienti Euroopan alueelle on pirstymässä.

Vuodesta 2015 tulee rakentamisen osalta hiljainen. Uudisrakentamisen aloitukset ja luvat ovat tällä hetkellä vain pieni osa siitä, mitä ne olivat parhaimmillaan. Turussa rakennustoiminta keskittyy vahvasti keskustan alueelle, mutta nykyisessä tilanteessa asuntomarkkinoilla keskustankin kohteiden myynnissä on haasteita. Korjausrakentaminen on pysynyt vireänä. Muussa rakentamisessa toimitilarakentaminen on lähes olematonta. Meneillään on mm. kauppakeskus Myllyn 50 milj. euron syksyllä valmistuva laajennusinvestointi. Turun Kupittaan kampusalueelle saadaan uudet opetus-, tutkimus- ja diagnostiikkatilat kunns. Medisiina D -uudisrakennuksen rakentaminen alkaa vuoden 2015 loppupuolella. Tilat tulevat useiden toimijoiden käyttöön: Turun yliopisto, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri, Turun ammattikorkeakoulu ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Merkittävä kohde on Turun Seudun Energiantuotanto Oy:n rakennusvaiheessa oleva voimalaitoshanke Naantalissa. Vireillä olevia hankkeita löytyy: Turun kaupunginteatterin peruskorjauksen aloitus on viivästynyt, mutta sen alkamista odotetaan lähitulevaisuudessa. Myös koulurakentamiseen tullaan panostamaan lähivuosina Turussa (Hirvensalo, Yli-Maaria).

Tieverkon suuri kehittämishanke Lounais-Suomessa on valtatie 8 Turku - Pori. Hankkeen ensimmäisen vaiheen toteutus (kustannusarvio on enintään 102,5 milj. euroa) on edennyt suotuisasti. Urakkahinnat ovat alittaneet kustannusarviot, mikä on mahdollistanut mm. moottoritien rakentamisen jatkamisen Maskusta Nousiaisiin. Myös kantatien 52 kehittämishanke Salon kohdalla saadaan toteutettua vuosien 2015-2016 aikana. Toteuttamisen on mahdollistanut alueen hyvä yhteistyö. Hankkeen toteuttaminen parantaa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä mm. mahdollistetaan teollisuusalueiden hyvät liikenneyhteydet. Suunnitteluvaiheessa on useita lähinnä infrastruktuuri-investointeja kuten Naantalin jalostamon uudistaminen 60 milj. eurolla. Tulevaan suuntautuvaa on Turun kehätien osalta Naantali - Raisio yleissuunnitelman laadinta ja mahdollinen YVA vuosina 2015 ja 2016. Saaristotielä sijaitseva Kirjalansalmen sillan yleissuunnitelma ja mahdollinen YVA toteutetaan myös vuosien 2015-2016 aikana. Näiden hankkeiden suunnitelmien ajantasaistamisella on merkittävä vaikutus niiden saamiseksi myöhemmin toteutusohjelmiin.

Kaupan alan työllisyys uhkaa heiketä ostovoiman laskun ja kaupan rakennemuutosten johdosta. Yt-neuvotteluprosessit ovat lisääntyneet kaupan alalla, ja kehitys näyttää edelleen voimistuvan. Samaan aikaan kauppakeskukset laajentavat Turun seudulla myyntialaa ja tavoittelevat suurempaa osaa kokonaisymyynnistä. Investoinnit ovat todennäköisesti pois kaupan myymäläpinta-alasta toisaalla. Kaupan ala työllistää Turun seudulla yli 15 000 henkeä.

Palvelualojen liikevaihto on kehittynyt alueella kohtuullisen hyvin ja se on noin 20 % korkeampi kuin vuonna 2010. Kasvu on kuitenkin hidastunut tai jopa pysähtynyt yleisen suhdannetilanteen mukaisesti. Palvelualojen sisällä parhain tilanne on tietojenkäsittelypalveluissa, teknisissä suunnittelupalveluissa, kiinteistö- ja ravitsemispalveluissa. Näkymät ovat paranemassa hieman logistiikka- ja mainospalveluissa, mikäli talouden varovainen elpyminen jatkuu. Yleisesti yksityisten palvelualojen näkymät ovat varovaisen myönteiset. Esimerkiksi vakuutusyhtiö IF on keskittämässä toimintaansa Turkuun.

Turun seudun logistiikkapalvelut käsittävät meri-/maa-/ilmakuljetusten lisäksi varasto- ja huolintapalveluja sataman, lentokentän ja ohikulkutien alueilla. Turun sataman kautta kulkeva tavaraliikenne on viennin osalta kasvussa, mutta matkustajaliikenne väheni 5 % viime vuonna. Tämä viennin kasvu ei tosin ole heijastunut SKAL:in kuljetusbarometriin I/2015, joka ennakoii edelleen heikohkoa suhdannetilannetta.

Turun seutu tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia matkailulle ja alue onkin suosittu päivämatkailukohde. Tosin yöpymisten määrä kasvoi vuonna 2014 ulkomaisten matkailijoiden kohdalla tosin kuin naapurimaakunnissa. Varsinkin kesäaikaan perhe-, kaupunki- ja kulttuurimatkaajalle on tarjolla mielenkiintoisia kohteita ja tapahtumia laidasta laitaan. Naantalin Muumimaailma on säilyttänyt asemansa kovassa kilpailussa ja mm. Ruisrock- ja Turun Keskiaikaiset markkinat ovat jo perinteitä. Koko ajan kuitenkin viriää ja on kasvussa uusia tapahtumia. Matkailun työllistävä vaikutus (ALMA-laskentamalli) on Turun seudulla yli 4 500 henkeä ja matkailutulo lähes 900 milj. euroa, mikä on noin 85 % Varsinais-Suomen matkailutulosta. Matkailuvirtoja tuovat alueelle mm. risteilyt (3,3 milj. henkilöä v. 2015), tapahtumamatkailu sekä vapaa-ajan loma-asuntomatkailu. Ravitsemispalvelut on ollut matkailun nopeimmin kasvava osa Turun seudulla.

Työvoiman kysynnän näkymät

Syksyn 2008 jälkeisenä vuonna Turun seudulla avointen paikkojen määrä vähentyi kolmanneksella ja muutenkin muutos seurasi läheisesti koko Varsinais-Suomen trendejä. Voimakkaasti aiemmin kasvaneet metalliteollisuus ja rakentaminen muuttuivat aloiksi joilla työvoiman kysynnän hiipuminen oli voimakkainta. Parin vuoden paremman kysyntätilanteen jälkeen työvoiman kysyntä vaimentui selvästi Turun seudulla syksystä 2012 alkaen erityisesti metalli- ja muussa teollisuudessa, kuljetuksissa sekä rakentamisessa Seuraavaksi kysyntä hiljentyi palveluissa ja erityisesti kaupan alalla sekä sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Vuoden 2013 lopulla näkyi heikkoja merkkejä käänteestä ja työvoiman kysyntä kasvoi lievästi vuoden 2014 ajan. Lievää kasvua on tapahtunut teollisuuden tehtävissä, joihin on eläköitymisen ja joskus uusien tilaustenkin johdosta syntynyt rekrytointitarvetta. Rakentamisessa näkymät kohentuvat aikaisintaan tulevana syksynä. Kotimarkkinoille suuntautu-

vassa tuotannossa ja palveluissa kysyntätilanne ei juuri kohene ennen kuin vienti on alkanut vetää ja kuluttajien näkymissä positiivisuus voittaa alaa.

Telakan tilanne voi muodostua haasteelliseksi alihankinnan suhteen, sillä telakan vuosien huonon tilanteen seurauksena monet vanhat alihankkijat ovat suuntautuneet menestyksellä uusille markkinoille. Uusien tuotteiden kautta työskennellään muilla aloilla tai muilla telakoilla. Toisaalta laajasta metallialan työttömyydestä huolimatta on mahdollista, että viennin alkaessa vetää samalla kärjistyvät myös rekrytointiongelmat. Työllistävissä tehtävissä tarvitaankin toisenlaista osaamista kuin alalta työttömäksi jääneillä on tarjota.

Ammattibarometrin I/2015 mukaan rakenteellista työvoimapulaa esiintyy hyvin yleisesti sosiaali- ja terveystalouden ammattialoilla. Uudisrakentamisen vaikeus näkyy puolestaan talonrakennusalan työnhakijoiden ylitarjontana tällä hetkellä. Tilanne on vastaava monissa metallialan ammattialoilla. Lisäksi osaavasta työvoimasta on muodostunut pulaa mm. sähkö-, lvi- ja rakennesuunnittelussa, koska alueella ei ole ko. alojen koulutusta riittävästi tarjolla.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työllisyystilanne on työttömyyden kehityksen valossa jäänyt Turun seudulla Varsinais-Suomen keskimääräistä heikommaksi. Taantumien alettua tapahtui voimakas käänne Turun seudulla vasta kesällä 2009, mutta vastaavasti huonompi kausi muodostui pitemmäksi kuin muualla Varsinais-Suomessa ja koko maassa. Tuloksena tästä neljä vuotta kestäneestä tilanteesta työttömyysaste on nykyisellään Turun seudulla 14,0 %, joka on 6,8 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2008 alussa, kun koko maassa vastaava tason korotus on 5,2 prosenttiyksikköä.

Työttömyys kasvoi Turun seudulla vuoden 2010 lopulle eli pitempään kuin muissa maakunnallisissa keskuksissa. Työttömyys aleni pari vuotta, mutta kääntyi keväällä 2012 kasvuun, joka on jatkunut näihin päiviin. Pitkäaikaistyöttömien määrä kääntyi voimakkaaseen kasvuun kesällä 2012 niin että nyt määrä on Turun seudulla 6 000, kun vuoden 2009 tammiukuussa ryhmään kuului 1 900 henkilöä.

Yt-neuvottelujen / muutosturvatilanteiden määrä on alueella noussut vuosina 2013-2014 merkittävästi aiempia vuosia korkeammaksi. Tosin henkilömäärältään massivisilta yt-prosesseilta on nykytilanteessa välttytty.

Alkanut vuosi tulee olemaan edelleen haasteellinen työllisyyden suhteen Turun seudulla. Turun telakan tilanne saattaa helpottaa työllisyystilannetta seudulla – toisin kuin viime vuosina. Tässä tilanteessa työttömyyden kasvuvauhti hidastuu, mutta ilman suhdanteiden ja viennin merkittävää kohentumista se ei käänny laskuun kuluvana vuonna. Pieni positiivinen merkki on havaittavissa: nuorten työttömyyden kasvuvauhti on hidastunut yli puolen vuoden ajan. Sama tapahtui työttömien kokonaismäärän kohdalla muutama kuukausi myöhemmin. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvun taittaminen pysyy joka tapauksessa kuntien ja teipalveluiden yhteisenä haasteena kuluvana vuonna. Työllisyystilanne kohenee nykyisestä vain kansainvälisten suhdanteiden vetoavalla kun kotimarkkinoilta ei ole tukea näkyvissä.

Salon seutukunta

Somero, Salo

Salon seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 63 438 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 186 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 4 988.

Salon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seudun toimiva ja monipuolinen toimintaympäristö sekä sijainti Helsinki-Turku – käytävällä muodostavat vahvan perustan yritysten ja ihmisten toiminnalle. Työvoiman hyvä saatavuus sekä hyvät mahdollisuudet yrityksen ja työnhakijan tarpeita vastaavan täsmäkoulutuksen järjestämiseen voi puolestaan olla vetovoimatekijä. Nämä tekijät ovatkin tuoneet alueelle uutta yritystoimintaa ja työpaikkoja.

Salon kaupungin taloudellinen tilanne oli aikanaan vahvuus, mutta elinkeinorakenteen ja talouden muutosten johdosta siitä on tullut haaste palveluiden turvaamisen kannalta. Merkittävimpana haasteena on houkutella ja kehittää uutta ja korvaavaa yritystoimintaa Nokian ja siihen kytköksissä olleen liiketoiminnan tilalle. Lisäksi vapautuneen työvoiman uudelleen sijoittuminen yrityksiin muodostaa haasteen. Parin viime vuoden aikana seutu on muuttunut muuttotappioalueeksi ja tämä asetelma uhkaa jatkua, ellei uutta yritystoimintaa saada riittävästi seudulle.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Salon seudun teollisuuden volyymi on laskenut rajusti viime vuosina Nokia-klusterin hajotessa. Teollisuuden liikevaihto on noin 45 % ja henkilöstömäärä noin 65 % vuoden 2008 huipputasosta. Seudulla muu yrityspohja ei ole ollut riittävän laajapohjainen tilanteen korjaamiseksi. Äkillisen rakennemuutoksen ja korotetun yritystuen alueena uutta yrityskulttuuria rakennetaan monin tavoin, mutta lyhyellä tähtäimellä nopeaa kasvua ei odoteta. Salon seudulla syntyy nyt suhteellisesti enemmän uusia yrityksiä kuin muualla maakunnassa ja investointi- ja kehittämisaktiivisuus on muuta maakuntaa korkeammalla tasolla. Eri-laisia investointihankkeita ollaan toteuttamassa n 20M€ arvosta. Energiasektorille on Saloon tulossa suurinvestointi, kun Ekokem rakentaa Salon Korvenmäkeen suunnitteleman Lounais-Suomea palvelevan jätteenpolttolaitoksen. Investointi on arvoltaan 100 M€ : rakennustyöt aloitetaan 2016 ja tuotantovalmiudessa laitos on vuonna 2018. Myös tieverkon – eli Kt 52 Salon kohdalla - kehittämishanke saadaan toteutettua vuosien 2015-2016

aikana. Toteuttamisen on mahdollistanut hyvä yhteistyö alueella. Hankkeen toteuttaminen parantaa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä mm. mahdollistaen teollisuusalueiden hyvät liikenneyhteydet.

Nokian toiminnot ovat siirtyneet Microsoftille, ja Salon aseman Microsoftin tuotekehityksyksikkönä uskotaan vahvistuvan. Nordea on perustanut uuden palvelukeskuksen Saloon ja siinä toimii nykyisin 60 työntekijää, mutta kasvu lähivuosina 100-150 henkilön työpaikaksi on mahdollista. Kaupan alan rakennemuutos tulee varmasti näkymään Salon seudulla keskimääräistä voimakkaampana ostovoiman heiketessä alueella. Myös asuntotuotanto on hyvin hiljaista. Salon seudulla on runsaasti pieniä kasvuyrityksiä (mm. led-teknologia), joiden näkymät ovat hyvät, mutta yrityskoosta johtuen työllisyysvaikutukset jäävät lyhyellä aikavälillä pieniksi. Kasvuyritykset ovat pääosin sähkötekniikka- ja elektroniikka-alalta ja pieneltä osin myös konepaja- ja rakennustuoteteollisuudessa. Muun muassa lämpöeristeitä valmistavassa teollisuudessa on toteutettu mittavia investointeja. Led-alalla alalla on 5-6 yritystä, jotka muodostavat led-alan yritysketjun. Yrityksissä on potentiaalia, sillä niistä yksi on hiljattain siirtynyt ruotsalaisten sijoittajien omistukseen. Potentiaalisia kasvualoja Salon seudulla ovat myös ohjelmistotuotanto sekä uudet energiaratkaisut (aurinkoenergia, energiatehokkuus). Tästä osoituksena suomalainen Areva Solar Oy perustaa aurinkopaneelitehtaan Saloon. Paraikaa Astrum-keskukseen rakentuva SaloSolar Oy aloittaa toimintansa huhtikuussa 2015. Matkailualan näkymiä saattaa kohentaa hiljattain tapahtunut Teijon kansallispuiston avaaminen.

Työvoiman kysynnän näkymät

Rakennemuutos elektroniikkateollisuudessa on haukannut merkittävän osan työvoiman kysynnästä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kysyntä teollisuuden osalta on tippunut murto-osaan tasosta ennen vuotta 2009. Työvoiman kysynnän valossa Salon seudun matkapuhelintuotannon ulkopuolinen yrityskehitys on kohtalaisesti toipunut syksyn 2008 jälkeisestä taantumasta. Erityisesti palveluissa, mutta myös metalliteollisuudessa ja kuljetuksissa kysyntä saavutti taantumaa edeltäneen tason. Ostovoiman väheneminen seudulla kuitenkin vääjäämättä heijastuu yksityisiin ja julkisiin palveluihin.

Vuodet 2013 ja 2014 olivat vaisumman kysynnän kautta erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä kaupan alalla. Lievää positiivista virettä on ollut viime aikoina havaittavissa teollisuudessa, mutta kaupan alalla erityisesti erikoisliikkeiden tilanne on haasteellinen. Toisaalta Lidl avaa Saloon toisen toimipisteen. Julkisten palveluiden osalta työvoiman kysyntä ei kasva haasteellisen taloustilanteen johdosta. Positiivinen merkki työvoiman kysynnän kehityksestä yksityisellä sektorilla on se että vuoden 2014 aikana Salon seudun toimipaikoissa maksettujen palkkojen summa kääntyi kasvuun vuosia jatkuneen supistumisen jälkeen.

Investointeihin liittyy jonkin verran työvoiman kysynnän kasvua myös seudulla. Ammatibarometrin I/2015 mukaan kuluvana vuonna on pulaa mm. metalliteollisuuden ammattilaisista, kirjanpidon asiantuntijoista. Lisäksi seudulla esiintyy laajasti rakenteellista työvoimapulaa sosiaali- ja terveyspalveluiden tehtävissä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Syksyn 2008 käänteen vaikutusta korosti Salon seudulla käynnissä ollut rakennemuutos: työttömyyden kasvu Salossa oli selvästi voimakkaampaa kuin muualla Varsinais-Suomessa. Tämä trendi vahvistui vuonna 2012 matkapuhelinten tuotannon alasajon myötä kun työttömien määrä kasvoi vuodessa 40 %. Nuorten työttömyyden kasvu seudulla on jatkunut miltei keskeytyksettä, kunnes ennen vuodenvaihdetta 2013/2014 se väheni seudulla muutamana kuukauden ajan. Yleisesti työttömyyden kehitys seudulla on seurannut tätä muutaman maakuntaa selvästi heikompaa kehityslinjaa. Pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut kiihtyvää tahtia syksystä 2011 alkaen. Vuoden 2014 aikana Salon tilanne muuttui työttömyyden kehityskuvassa: työttömyyden kasvu eri ryhmissä hidastui merkittävästi ja jopa siten että kasvuvauhti oli hitainta maakunnassa.

Salon seudulla työttömyysaste on maakunnan edelleen korkein eli 16,2 %, joka on 9,4 % -yksikköä korkeampi kuin vuoden 2008 alussa. Salossa työttömyysaste kasvoi vuoden 2012 aikana enemmän kuin missään muussa kunnassa Suomessa. Salossa erityispiirteensä on mainittava, että matkapuhelintuotannosta irtisanomiset ovat painottuneet suoriittavan tason työntekijöihin toisin kuin muualla Suomessa. Työttömyyden kasvu on jatkunut näihin päiviin, mutta onneksi se hidastui merkittävästi vuosina 2013-2014 ja työttömyys näyttää saavuttaneen huipputasonsa.

Työllisyystilanteen kehitys on ollut viime vuodet Salossa haasteellisempaa kuin yleensä maakunnassa. Todella huonon vuoden 2012 jälkeen työttömyyden kasvu onneksi hidastui eri ryhmissä. Työttömyyden rakenne uhkaa vaikeutua kuluvana vuonna. Työttömien kokonaismäärä ja nuortenkin työttömyys saattaa vuoden kuluessa vähentyä, mutta pitkäaikaistyöttömyyden supistuminen edellyttää selvää suhdannekäännettä. Kuntien haasteellisen taloustilanteen johdosta pitkäaikaistyöttömyyden purkaminen työhallinnon ja kuntien yhteistyöhön nojaamalla onnistuu vain osaksi.

Loimaan seutukunta

Oripää, Aura, Koski Tl, Marttila, Loimaa, Pöytyä

Loimaan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 37 106 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni neljällä henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 924.

Loimaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointisteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Vahvuutena on pk-valtainen, vahvasti omiin tuotteisiin ja tuotekehitykseen tukeutuva yrittäjäkanta. Loimaan seudun kärkitoimialat ovat kone- ja metalliteollisuus, mekaaninen puutuoteteollisuus, rakennusmateriaaliteollisuus sekä elintarviketeollisuus. Seudulle on ominaista myös viljanviljely sekä perinteisen maatalouden rinnalle kehittynyt lähiruokatuotanto ja maaseutumatkailuun erikoistunut yritysrylväs. Myös kaupan alan merkitys on kasvanut. Päivittäistavarakaupan, maatalouskonekaupan, autokaupan ja maatalouskoneiden huoltoliikkeiden merkitys on alueen taloudelle huomionarvoinen.

Edellisen nojalla suhdanteet ja rakennemuutokset koettelevat seutua keskimääräistä vähemmän.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Loimaan seutu on yritysilmapiirin suhteen Elinkeinoelämän tuoreen selvityksen mukaan aivan kansallista kärkiluokkaa. Vastaava tulos saatiin tammikuussa julkaistussa V-S yrittäjien ja OP-ryhmän barometrissa.

Loimaan seudun teollisuuden liikevaihto ylitti vuoden 2008 huipun jo vuonna 2011, ja kasvu on jatkunut sen jälkeen tasaisesti. Tasaisen elpymisen taustalla on hyvä omiin tuotteisiin nojaava yrityspohja. Alueen tärkeimmillä toimialoilla, kuten kone- ja laitteollisuudessa sekä puutuote- ja sahateollisuudessa tilanne on pysynyt hyvällä tasolla. Kärkiyrityksissä on pääosin positiivinen tunnelma, joskin myös yt-neuvotteluja on käyty. Osa yt-neuvotteluista on tuotteiden kysynnän kausivaihtelusta johtuvaa. Viennin väheneminen Venäjälle on tosin heijastunut muutamii seudun metalliteollisuuden yrityksiin, jotka olivat juuri tehneet läpimurron mm. Pietarin markkinoille. Elintarviketuotannon kannalta takaisku on HK:n teurastamon toiminnan supistaminen seudulla. Myös maatalouden tukipolitiikan vaikutus on Loimaan seudun tilanteeseen merkittävä. Menossa oleva tukien pienentyminen supistaa alueen taloutta. Kaupan ala on aiempina vuosina laajentanut Loimaan alueella ja sama suunta jatkuu kun TOKMANNI laajentaa ja Lidl aloittaa siellä toimintansa. Kaupan alalla yleisesti tilannetta voi luonnehtia normaaliksi, mikä tarkoittaa myös pienten erikois-kauppojen haasteellista asemaa.

Seudulle ominaiseen tapaan tilanne nähdään maan yleistä taloustilannetta parempana. Tosin pienet yritykset ovat varovaisia investoimaan nykyisessä suhdannetilanteessa, ja yritystukien väheneminen osaltaan vaikuttaa suunnitteilla oleviin investointeihin. Kuntatalouden vaikeudet heijastuvat esim. hoivapalveluiden avointen tehtävien ja sijaisuuksien täyttöihin, vaikka hakijoita tehtäviin on. Elinkeinoelämän näkymät ovat varovaisen positiiviset ja vakaat kuluvalle vuodelle.

Työvoiman kysynnän näkymät

Avointen työpaikkojen määrän vakaa kasvu katkesi Loimaan seudulla vuonna 2008. Suhdannekäänteen alkushokin jälkeen työvoiman kysyntä hiipui niin että avointen paikkojen määrä supistui seudulla vähiten Varsinais-Suomessa vuoden 2009 aikana. Vastaavasti ky-

synnän kasvu on pohjakosketuksen jälkeen ollut verkkaisempaa kuin Varsinais-Suomessa keskimäärin. Taantumien jälkeen kasvu oli voimakasta ennestään vahvoilla hoitoaloilla, mutta myös teollisuudessa ja kaupan alalla kysyntä ylitti vuoden 2008 tason. Syyskaudella 2012 alkoi kysynnän alamäki metallialalla ja se veti mukaansa palvelualan mukaan lukien sosiaali- ja terveystaloudet ja kaupan. Keväällä 2013 alkoi teollisuudessa kysyntä kohentua, mutta vuoden 2014 kuluessa se alkoi lievästi vetää yksityistä palvelualaa mukaan. Työvoiman kysynnän nousua palveluissa tasoittavat kuntien talouden säästötarpeet, jotka heijastuvat työvoiman kysyntään erilaisissa julkisissa palveluissa.

Ammattibarometrin I/2015 mukaan pulaa on tällä hetkellä lähinnä vain sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoista ja työntekijöistä. Liikaa hakijoita eli työvoiman ylitarjontaa esiintyy mm. rakennusalan, ravintola-alan ja kuljetusalan tehtävissä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Loimaan seudulla globaali talouskriisi heijastui välittömästi työllisyystilanteeseen. Toisaalta työttömyyden kasvukin päättyi seudulla vuoden 2010 alussa, ensimmäisenä Varsinais-Suomessa. Samaan aikaan nuortenkin työttömyys alkoi alueella vähetä ja se kuten – työttömyys yleensä – vähentyi kesään 2012 saakka. Tuolloin tapahtuneen käänteen myötä seudulla työttömyys yleensä, nuorten työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys kääntyivät edelleen jatkuvaan kasvuun. Kasvu on kuitenkin jäänyt Loimaalla hitaammaksi kuin Salon ja Turun seuduilla. Nykyinen työttömyysaste (11,1 %) on 5,4 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuoden 2008 alussa, mikä lisä on 0,5 prosenttiyksikköä koko maan vastaavaa suurempi.

Vuoden 2012 aikana seutujen väliset työttömyyden kehityserot kaventuivat Varsinais-Suomessa. Loimaan seudun kohdalla se merkitsi työttömyyden alenemisen loppumista ja käännettä kasvu-uralle, jolla olivat muutkin seudut. Tämän myötä Loimaan suhteellisen positiivinen asema on hieman heikentynyt.

Nykynäkymin nuorten työttömyyden ja yleensäkin työttömyyden kasvuvauhti hidastuu ja saattaa jopa kääntyä lievään laskuun syksyyn mennessä. Vuoden loppuun mennessä tilanne voi kohentua globaalien suhdanteiden vetoavalla. Seudun kuntien nykyisten taloushaasteiden oloissa ilman tällaista käännettä pitkäaikaistyöttömyys uhkaa jatkaa keskeytymätöntä kasvuaan neljättä vuotta eli vuoden 2015 ajan. Tätä valitettavasti ennakoii yli 50-vuotiaiden työttömien määrän pitkään jatkunut kasvu – jo lähes puolet seudun työttömistä kuuluu tähän ikäryhmään.

Vakka-Suomen seutukunta

Uusikaupunki, Laitila, Vehmaa, Pyhäranta, Taivassalo, Kustavi

Vakka-Suomen seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 31 117 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 124 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 563.

Vakka-Suomen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Vakka-Suomen vahvuutena on elinkeinorakenteen monipuolistuminen ja seudun yritysmäynteinen ilmapiiri sekä kehittämisaktiivisuus. Uusina osaamisaloina ovat nostamassa päätään mm. elintarvike- ja energia-alat perinteisen autonvalmistuksen ja muun metalliteollisuuden rinnalle. Alueen haasteena on vientiriippuvuus ja väkiluvun kehitys sekä osaan van työvoiman saatavuus uusien teollisten investointien tarpeisiin. Uusien investointien työvoimatarpeet riippuvat myös suoraan kysyntätekijöiden muutoksista.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Vakka-Suomessa on jo usean vuoden ajan ollut vireillä useita investointihankkeita, jotka ovat jo toteutuneet (mm. soijatehdas, logistiikkakeskus), mutta positiivisia työllisyysvaikutuksia on edelleen odotettavissa sekä teollisuudessa että teollisuutta tukevissa palveluissa. Seuraavan vuoden aikana Vakka-Suomeen on yhä syntymässä työpaikkoja ja elinkeinoelämän näkymät ovat Varsinais-Suomen positiivisimmat. Seudulla on käynnistymässä työvoiman hankintaan liittyviä prosesseja, ja työvoiman saatavuudessa tulee olemaan myös haasteita. Alueen teollisuuden liikevaihto on ylittänyt vuoden 2008 huipputason jo vuonna 2011 ja henkilöstömäärä ilmeisesti saavutti ko. tason vuoden 2014 aikana. Alueella ei ole varsinaisia rakennemuutosaloja, ja kehitys on siten vakaampaa ja näkymät positiivisemmat.

Uudenkaupungin autotehtaan tuotanto (Mercedes A-sarja) alkaa olla huipussa, täys-työllisyys jatkuu 2016 loppuun. Tehdas työllistää tällä hetkellä 1 400 autonrakentajaa ja 300 toimihenkilöä. Uusien työntekijöiden rekrytointi on käynnissä pääasiassa tuotantoon, Tältä osin työvoiman saatavuudessa voi esiintyä ongelmia, ja rekrytoinnit ulottuvat myös työssäkäyntialueen ulkopuolelle. Osin autotehtaan logistiikkaa hoitava Hub Logistics on myös palkkaamassa lisää väkeä rekrykoulutuksen kautta. Lisäksi metalliteollisuudessa on tapahtunut pienempiä rekrytointeja ja näitä on myös käynnissä. Lannoitetehtas Yaran viime vuonna alkaneet laajennusinvestoinnit valmistuvat kuluvana vuonna. Muun teollisuus-

den tilanne on säilynyt kohtuullisen hyvänä elintarviketeollisuudessa, metalliteollisuudessa ja lasiteollisuudessa. Lomautusten määrä on edelleen vähentynyt.

Perinteisiä kivijalkamyymälöitä on lopettanut toimintansa Uudenkaupungin keskustassa, ja liiketiloja on tyhjillään huomattava määrä. Kaupungissa on pulaa pienistä vuokra-asunnoista, mikä on osittain pullonkaula alueen kasvavan työllisyyden kannalta.

Työvoiman kysynnän näkymät

Taantumakautena 2008 syksyn jälkeen Vakka-Suomessa työvoiman kysyntä kohdentui selvästi eri tavalla kuin muualla Varsinais-Suomessa. Kysyntä väheni poikkeuksellisen tasaisesti eri alojen kesken eikä se kohdistunut niin vahvasti teollisuuteen kuin muualla Varsinais-Suomessa. Työvoiman kysyntä kääntyi 2009 kuopan jälkeen Vakka-Suomessa maakunnan nopeimpaan kasvuun ja se laajentui teollisuudesta useimmille aloille palveluihin. Syksyllä 2012 kysyntä väheni merkittävästi myös Vakka-Suomessa ja se väheni erityisesti teollisuudessa ja siihen läheisesti kytköksissä olevilla aloilla sekä kaupan alalla.

Keväällä 2013 kysyntä alkoi kuitenkin Vakka-Suomessa elpyä – toisin kuin muualla maakunnassa. Piristyminen on kohdistunut teollisuuteen – erityisesti metalliteollisuuteen – ja kuljetusalaan, joka kiinteästi kytkeytyy siihen. Palvelualoja se ei ole vielä vetänyt selvästi mukaan. Näillä kysyntä on normaalilla tasolla. Palvelujen kysynnän kasvua on jarruttanut yleisen taloustilanteen epävarmuuden lisäksi kuntatalouden haasteet, jotka ovat ilmenneet henkilöstön lomautuksina ja irtisanomisina.

Työvoiman kysynnän pari vuotta jatkuneen verrattain suuren kasvun johdosta erityisesti Uudessakaupungissa on koettu ongelmia rekrytointitilanteissa. Tilannetta vaikeuttaa se että suhteellisen suuri tarve kohdistuu jatkuvasti samantyyppiseen osaamiseen. Alueen oma työvoimapooli on rajallinen ja asuntotilanne toimii kynnyksenä alueelle muutolle. Työvoiman tarpeen supistuminen Olkiluodon ydinvoimatyömaalla luultavasti helpottaa työvoiman liikkuvuutta lähialueelta Uuteenkaupunkiin. Rakenteellista työvoimapulaa esiintyy hoivapalveluissa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työllisyyskehitys on viime vuosina ollut Vakka-Suomessa tasaisempaa kuin yleensä Varsinais-Suomessa. Työttömyyden kasvukausi jäi puoli vuotta lyhyemmäksi kuin esimerkiksi Turun ja Salon seuduilla. Käännelasku tapahtui keväällä 2010 lähes samanaikaisesti niin nuorten kuin muidenkin kohdalla. Valitettavasti pitkäaikaistyöttömyydenkin kohdalla muutossuunta vaihtui yhä jatkuvaksi kasvuksi.

Syksyn 2013 aikana alkoi työttömyydessä näkyä alueella toteutuneiden investointien vaikutus, sillä työttömyys kääntyi laskuun. Vuoden 2013 aikana työttömyysaste tippui 2 prosenttiyksiköllä, millä seutu oli omassa luokassaan. Valitettavasti kesällä 2014 työttömyys kääntyi uudelleen kasvuun niin, että pitkäaikaistyöttömyyden ohella nuortenkin työttömyys kasvoi selvästi. Vuoden lopulla työttömyyden kasvu alkoi hidastua ja nuorten työttömyys kääntyi uudelleen laskuun.

Työttömyysasteella mitattuna seutu on kahdeksanneksi paras seutu Manner-Suomessa. Tällä erää Vakka-Suomi on 9,7 % työttömyysasteellaan selvästi alle koko maan tason ja samalla se on vain 2,7 prosenttiyksikköä suurempi kuin seudulla vuoden 2008 alussa. Haasteita kuitenkin riittää, sillä Uudessakaupungissa työttömyysaste on yhä yli 10% ja puolet työttömistä yli 50-vuotiaita.

Vakka-Suomessa työllisyyden kehitysnäkymät ovat verrattain myönteiset vuodelle 2015. Osin alueen sisäisistä syistä tapahtunut käänne työttömyyden kasvuun on taittumassa. Tätä näyttää ennakoivan nuorten työttömyyden aleneminen. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on alueella merkittävä haaste, jonka ratkaisua helpottaisi kuntien taloudellisen tilanteen kohentuminen.

Turunmaan seutukunta

Kemiönsaari, Parainen

Turunmaan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 22 437 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 82 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 920..

Turunmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Alueen vahvuutena on monipuolinen elinkeinorakenne, pienyritysvaltainen joustava yrityskulttuuri, kaksikielisyys sekä monipuolinen matkailupalvelutarjonta. Saaristolla voisi olla vetovoimaa nykyistäkin enemmän matkailun merkeissä. Esimerkkinä mainittakoon Paraisten sijoittuminen Suomen parhaaksi kunnaksi kesämökkeilyn kannalta. Haasteena matkailualalla on yrittäjien ikääntyminen ja yrityksen toiminnan jatkuvuus. Haasteena Kemiönsaaren puolella on FNsteelin konkurssin tuoma ”tyhjiö” työmarkkinoilla ja paikallistaloudessa sekä työttömäksi jääneiden uudelleen sijoittuminen. Mahdollisuus, mutta myös lisähaaste on työvoiman kysynnän kausiluonteisuus, matkailusesonki. Myös logististen yhteyksien kehittäminen koetaan merkittävänä haasteena. Yhteydet Paraisilta Turkuun ovat hyvät, mutta saaristoon useiden lauttayhteyksien takana.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Teollisuuden rakennemuutos on koetellut myös Turunmaata viime vuosina. Teollisuuden liikevaihto on vain runsaat 60 % ja henkilöstömäärä 80 % vuoden 2008 huipputasosta. Yk-

sittäisenä menetyksenä suurimpia oli FNsteelin konkurssi, jonka seurauksena Kemiönsaaren teollisuuden liikevaihto puolittui. Merkittävä osa konkurssista työttömäksi jääneistä on kuitenkin löytänyt uuden työpaikan omaehtoisesti tai työllistämistoimien /-projektin avulla. Paraisilla toimiva rakennustuoteteollisuus on sekin sopeuttanut toimintaansa, mutta suuria yt-neuvotteluja ei ole käyty viime aikoina. Keväällä 2014 Abloy Oy kävi lukkorungot liiketoimintayksikössä yt-neuvottelut, joiden seurauksena järjesteltiin yhtiön toimintoja uudelleen eri osien kesken. Nyttemmin yritykseen on tehty rekrytointeja. Toimipiste sijaitsee Björkbodassa Kemiönsaaressa. Kummankin kunnan alueella matkailupalveluilla on suuri merkitys kasvavana ja suhdanteita tasaavana elinkeinona. Matkailun ja siihen liittyvien oheispalveluiden näkymät ovat vakaat, vaikka alan kasvu onkin jonkin verran hidastunut. Näkymiä varjostaa Strandbo Groupin päätös supistaa toimintaansa Paraisilla. Rakentamisen hiljeneminen on jatkunut ja kasvunäkymät riippuvat loma-asuntorakentamisen tilanteesta, joka on nyt normaalia alhaisemmalla tasolla. Sähköverkon uusiminen Carunan toimesta (20M€) lisää rakennusvaiheessa kuluvana vuonna taloudellista aktiviteettia. Investoinnit Kasnäsin mahdolliseen kalajauhetehtaaseen ja Öron matkailuhankkeisiin toimivat piristysruiskeena saariston elinkeinoelämään.

Työvoiman kysynnän näkymät

Avointen työpaikkojen määrä kasvoi Turunmaalla lähes keskeytyksettä vuoteen 2008. Avointen työpaikkojen määrä supistui seudulla neljänneksellä vuonna 2009. Vuonna 2010 tapahtuneen käänteen jälkeen kysyntä kasvoi vuoteen 2012. Tuolloin alkanut kysynnän hiipuminen jatkui erityisesti palvelusektorilla 2014 kevääseen saakka. Sen jälkeen työvoiman kysyntä näyttää hitaasti elpyneen.

Sosiaali-terveysalalla työn kysyntä on ollut normaalia vaisumpaa. Nykyisellään kysyntätilanne on muillakin aloilla samankaltainen, mutta lähellä normaalia. Työvoiman kysyntä näkymät riippuvat yleisestä suhdannekehityksestä ja kotimaan matkailun virroista. Näillä näkymin Turunmaalla kysyntä pysyy saavutetulla tasolla ja korkeintaan maltillista kasvua on odotettavissa seuraavan vuoden aikana.

Matkailusesongin käynnistyessä Turunmaalla on pulaa ravintola-alan ja yleisemmin matkailualan kausityöntekijöistä. Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutetuista ammattilaisista koetaan alueella pulaa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Turunmaalla on jo pitkään ollut maakunnan parhain työllisyystilanne työttömyysasteella mitattuna. Perinteisesti työttömyysaste ei ole seudun sisällä suuresti vaihdellut kuntien kesken. Vuosi 2012 merkitsi katkosta tähän piirteeseen, sillä tilanne Kemiönsaarella poikkeaa vahvasti Paraisilla vallitsevasta tilanteesta. Vuoden 2012 aikana Kemiönsaaren työttömyysaste jo lähes kaksinkertaistui suurimman työnantajan konkurssin työllisyysvaikutusten realisoituttua. Työttömyysaste nousikin vuonna 2012 Kemiönsaarella 3,8 %-yksiköllä eli toiseksi rajuinta vauhtia Suomessa heti Salon jälkeen. Vuosina 2013-14 työttömyyden kasvu jat-

kui selvästi hitaampaa tahtia, mikä nosti työttömyysastetta Turunmaalla ja määrän vuoden 2005 tasolle. Turunmaalla työttömyysaste (9,0 %) on tällä erää maan neljänneksi pienin.

Työttömyyden kehitys on Turunmaalla seurannut maakunnan yleistä trendiä. Jo edellisvuonna hidastunut nuorten ja yleisen työttömyyden supistuminen kääntyi kasvuksi keväällä ja kesällä 2012. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvutrendi pysyi pitkään voimakkaampana kuin lähiseuduilla, mutta pitkäaikais-työttömien määrä alkoi vähetä 2012 alkukuukausina. Vuoden 2012 kesän jälkeinen työttömyyden voimakas kasvu Kemiönsaarella on heijastunut pitkäaikaistyöttömyyden poikkeuksellisen voimakkaana kasvuna vuodesta 2013 alkaen. Merkillepantavaa on myös nuorten työttömyyden naapuriseutuja voimakkaampi kasvu parin viime vuoden aikana. Kesän 2014 jälkeen tapahtui käänne kehityksessä seudun sisällä: työttömyyden kasvu jatkuu Paraisilla, mutta se vähenee Kemiönsaarella.

Työttömien määrän kasvu on hidastunut viimeistään kesästä 2014 alkaen (niin kokonaismäärän kuin nuorten osalta) ja mahdollisesti maksimiluvut on näissä saavutettu ja muutokset suuntaan tai toiseen jäävät pieniksi vuoden 2015 aikana. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on jatkunut, mutta mahdollisesti työhallinnon ja kuntien yhteisillä ponnistuksilla saadaan kasvu pysäytettyä. Turunmaalla on tähän keskimääräistä paremmat mahdollisuudet kuntien verrattain vakaan taloudellisen tilanteen johdosta.

Lisätietoja

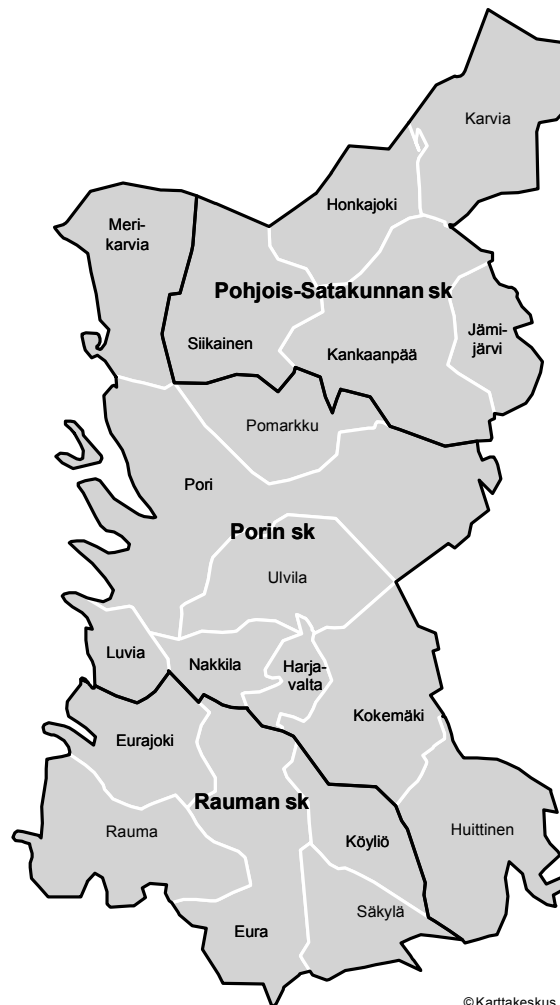
Työmarkkina-analyttikko Juha Pusila
Varsinais-Suomen ELY-keskus
puh. 0295 022 772
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Satakunnan ELY-keskus

Pohjois-Satakunnan sk **6 kk**
 Elinkeinoelämä ja yritystoiminta 0
 Työttömyys 0

Porin sk **6 kk**
 Elinkeinoelämä ja yritystoiminta 0
 Työttömyys -

Rauman sk **6 kk**
 Elinkeinoelämä ja yritystoiminta 0
 Työttömyys 0

© Karttakeskus

Satakunnassa asui vuoden 2014 lopussa 224 028 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 528 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 15 036.

Satakunnan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Satakunta on teollisuuden palveluksessa olevalla henkilöstöllä mitaten Suomen teollisuusvaltaisimaa maakunta. Erikoistunut, vientivetoisuus ja monipuolisuus teollisuus toimii puskurina suhdannetaantumissa ja helpottaa myös äkillisten rakennemuutosten hoitamista. Alueen kansainvälisyys näkyy myös siinä, että monet maakunnan merkittävistä yrityksistä ovat ulkomaalaisessa omistuksessa. Merkittävimmät teollisuuden alat ovat teknologiateollisuus, elintarvike- ja pakkausteollisuus, luonnonvarojen hyödyntävä prosessiteollisuus (metsä- ja kemianteollisuus, metallinjalostus ja energiantuotanto), rakennusteollisuus, Cleantech sekä teollisuuden teknologiat ja palvelut (mm. logistiikka, ICT, automaatio, suunnittelu ja projektinhallinta). Kehittyviä aloja ovat mm. hyvinvointiala sekä elämys-, kulttuuri- ja tapahtumapalvelut. Tulossa olevalla Sote-uudistuksella arvioidaan olevan merkittäviä vaikutuksia sote-alan yritysten toimintaedellytyksiin ja kehittymiseen.

Yksi Satakunnan vahvuuksista, meriklusteri, elää jatkuvaa muutosta. STX:n Rauman telakan toiminta päättyi kesällä 2014. Välitön työpaikkamenetys on noin 600, mutta välilliset vaikutukset alihankintaverkostoissa huomioiden merkittävästi suurempi. Valtioneuvosto on nimennyt Rauman seudun äkillisen rakennemuutoksen alueeksi vuoden 2016 loppuun saakka. Rakennemuutoksen hoitoon on Raumalla tartuttu aktiivisesti. Rauman kaupunki on ostanut STX Finland Oy:ltä telakka-alueen, jonne on rakentumassa meri- ja raskaan konepajateollisuuden yrityspuisto. Raumalla toimivat propulsioalitevalmistajat laajentavat toimintaansa ja alue on herättänyt suurta kiinnostusta ulkomaita myöten. Omistusjärjestely, jolla valtio ja saksalaisen Meyer Werft ostavat Turun telakan STX:ltä ja telakan saamat uudet risteilijätalaukset vaikuttavat myönteisesti myös Satakuntaan, sillä alueella on merkittävä määrä telakan alihankkijoita ja tavarantoimittajia.

Porissa toimiva Technip Offshore Finland ei saanut viime vuonna suurta öljynporauslautatilausta ja sen seurauksena työntekijöitä on jouduttu irtisanomaan ja lomauttamaan. Yhtiöllä on pienempien projektien lisäksi menossa merkittäviä kehityshankkeita. Meriklusteriin sisältyy kuitenkin myös uusia mahdollisuuksia kuten arktisten alueiden alukset, offshore-alukset, öljyn- ja kaasunporauksen tarvitsemat rakenteet, laitteet ja järjestelmät sekä kiihdytyksen ympäristösäännösten myötä tarvittavat ympäristöystävälliset ratkaisut ja teknologiat.

Irtisanomisten suhteen viime vuosi ei ollut läheskään niin synkkä kuin edellisvuosi, sillä irtisanottujen määrä oli 600, kun se vuotta aiemmin oli 1 500. Pitkien irtisanomisaikojen vuoksi vuoden 2013 irtisanomisten vaikutukset näkyvät työttömyyden kasvuna viiveellä. Työpaikkoja menetettiin erityisesti teollisuudesta, mutta osin myös kuljetuksen, kaupan ja palveluiden aloilta. Koulutusosalalla on menossa murros. Alueen oppilaitokset joutuvat sopeuttamaan toimintaansa laskeviin menoakehyksiin ja oppilaspaikkojen vähenemiseen, eikä irtisanomisilta ole koulutussektorillakaan välttytty. Korvaavia työpaikkoja syntyy erityisesti pk-yrityksiin, mutta talouden elpymisen viivästyisestä johtuen erittäin hitaasti. Erityisen haasteellinen tilanne on Porin ja Rauman seuduilla.

Satakunnassa maltillisesti jatkuva vuosittainen väkiluvun pieneneminen aiheutuu yhä syvenevästä luonnollisen väestömuutoksen miinusmerkkisyydestä, josta nykyisellään kärsii jo valtaosa maakunnista. Väkiluku väheni vuonna 2014 runsaalla 500:lla hengellä. Nettosyntyyvyys ja kuntien välinen muuttoliike olivat negatiivisia ja nettosiirtolaisuus jäi edellisvuotta

pienemmäksi. Nuorten ja työikäisten osuus on vähentynyt selvästi ja samalla yli 65-vuotiaiden osuus on kasvanut maakunnan ikärakenteessa, jossa alueelliset erot ovat verrattain suuret. Satakunnan alueen työllinen työvoima on ikärakenteeltaan maan vanhimpia. Työelämästä poistuu vuositasolla noin 1000 henkeä enemmän kuin työelämään tulee aiheuttaen haasteita osaavan työvoiman saatavuudelle ja kuntien taloudelle. Tarve työperäisen maahanmuuton ja alueen vetovoimaisuuden edistämiseen on jatkuva.

Satakunnan kaltaiselle vientimaakunnalle hyvien liikenneyhteyksien turvaaminen on yksi alueen kilpailukyvyn avainkysymyksistä. Erityisesti henkilöliikenteen kannalta matkustajat pääkaupunkiseudulle ovat julkisilla liikennevälineillä liian pitkiä. Hyvillä liikenneyhteyksillä on suuri merkitys yritysten ja väestön sijaintia ohjaavana tekijänä, joten henkilöliikennettä koskien nopeiden ratayhteyksien kehittäminen pääkaupunkiin on Satakunnalle keskeinen liikenteellinen haaste.

Valtatie 8:n yhteysväli Turku – Rauma – Pori toteutuksen ensimmäinen noin 100 miljoonaa euroa maksava vaihe käynnistyi vuoden 2014 alkupuolella Varsinais-Suomesta. Valtatien perusparannuksen ensimmäinen vaihe alkaa Satakunnassa realisoitua vuodesta 2015 alkaen jatkuen vuoteen 2018. Yhteysvälin rakentamista kokonaan suunnitellulle ja liikenteen läpäisykyvyn kannalta riittävälle tasolle edellyttää nyt käytettävissä olevan määrärahan lisäksi toista suunnilleen samansuuruisia rahoituserää.

Toinen maakunnassa priorisoitu hanke on Rauman sataman väyläsyvennys. Pääosa hankkeesta toteutuu 2016-2017. Kokonaisinvestointi on noin 30 milj.euroa, josta valtion osuus noin puolet.

Lentoliikenneyhteyttä Porin ja Helsingin välillä ei tällä hetkellä ole, mutta Porista Kokkolaan ja Tukholmaan on säännöllinen lentoyhteys. Lentoliikenneyhteydet myös pääkaupunkiseudulle ovat vientiteollisuusmaakunnalle todella tärkeät. Porin kaupunki on käynnistänyt prosessin Pori-Helsinki-yhteysvälin lentoliikenteen kilpailuttamiseksi EU:n lentoliikenneasetuksen julkisen palveluvelvoitteen mukaisesti.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Teollisuuden tilanne ei helpottunut Satakunnassa alkuvuodesta 2014, jolloin teollisuuden liikevaihto supistui voimakkaasti. Metallien jalostuksen liikevaihdossa näkyy värimetallien hintojen pudotus, joka toisaalta hyödyttää metallia raaka-aineena käyttäviä yrityksiä. Myös koneiden ja laitteiden valmistuksen tilanne heikkeni. Sen sijaan metallituotteiden valmistuksen liikevaihto kääntyi voimakkaaseen nousuun. Myös elintarvikkeiden jalostuksessa liikevaihto laski hivenen. Metsäteollisuudessa sen sijaan liikevaihto ja vienti kääntyivät pienoiseen nousuun. Kemianteollisuudenkin suhdannetilanne pysyi vaisuna ja liikevaihto laski edelleen hieman. Palveluajojen kehitys on ollut vaikeaa, mutta kaupan ja palveluiden liikevaihto ei enää laskenut. Rakennusalan yritysten liikevaihto supistui selvästi.

Kevään 2015 PK-yritysbarometrin mukaan satakuntalaisten yritysten suhdanneodotukset ovat heikentyneet selvästi viime syksystä ja odotukset ovat lähes kautta linjan heikommat kuin koko maassa keskimäärin. Barometrin mukaan 72 % yrityksistä uskoo liikevaihdon kasvavan tai pysyvän ennallaan. PK-barometrin lukujen valossa seuraavan vuoden aikana vain 64 % yrityksistä aikoo investoida enemmän tai saman verran kuin kuluva-

na vuotena. Odotukset henkilöstön määrän kehityksestä ovat heikentyneet selvästi viime syksyyn verrattuna ja odotukset ovat selvästi heikommat kuin koko maassa keskimäärin. 81 % kyselyyn vastanneista uskoo henkilöstön määrän vuoden kuluttua olevan yhtä suuri tai suurempi kuin nyt. Myös EK:n helmikuussa julkaiseman suhdannebarometrin mukaan suhdanneodotukset ovat edelleen varsin varovaiset erityisesti palvelualoilla ja rakentamisessa. Teollisuuden näkymät ovat toipuneet hieman syksyn pudotuksesta. Lounais-Suomen odotukset eivät poikenneet paljonkaan koko maan suhdanneluvuista. Finnveran mukaan pk-yritysten investoinnit Satakunnassa ovat pääsääntöisesti kooltaan melko pieniä ja korvausluonteisia. Positiivista on viime aikoina ollut se, että kasvavat ja kansainvälistyvät yritykset ovat hakeneet enenevässä määrin käyttöpääomaa uusien kauppohen rahoittamiseen. Myös 38 % niistä yrityksistä, jotka aikovat hakea ulkopuolista rahoitusta, käyttävät sen uusinwestointeihin.

Maatalouden tuottajahinnat jatkavat laskuaan. Hintatason laskun taustalla on viime vuosina kasvanut tuotanto. Sianlihan tuottajahinta laskee viime vuonna muuta Eurooppaa nopeammin. Samanaikainen sianlihan kysynnän lasku ja markkinoille virtaavat edulliset tuontituotteet kiristävät kilpailua ja aiheuttavat painetta tuottajahinnan laskuun. Kotimaisen tuotannon merkittävä lasku kuitenkin jarruttaa laskua jonkin verran. Suomessa naudanlihan tuottajahinnan lasku jatkuu tänä vuonna. Siipikarjanlihan tuotanto ja kulutus sen sijaan jatkavat hyvässä kasvussa sekä Euroopassa että kotimaan markkinoilla. Maatalouden yrittäjätulo laskee kaikissa tuotantosuosunnissa Euroopan sisämarkkinoiden kiristyneen kilpailun ja matalampien tuottajahintojen vuoksi. Erityisesti viljatilosten tulotaso on heikko tänä ja ensi vuonna.

Maitotiloilla nähdään yrittäjätulon laskua, kun kiristynvä kilpailu Euroopan sisämarkkinoilla ja Venäjän asettama tuontikielto heikentävät markkinatilannetta. Tärkeimmän viennin markkinan sulkeutuminen ja Euroopan sisämarkkinosten laskeva hintataso heikentävät maitosektorin kilpailukykyä ja painavat tuottajahintoja alas. Tuottajahinnan lasku saattaa kiihdyttää maidontuotannosta luopumista, mutta toisaalta edelliseltä kasvukaudelta saatu hyvä säilörehusato yhdessä matalien viljan hintosten kanssa laskevat rehukustannusta ja saattavat osaltaan hillitä luopumistahtia. Maitotilat pärjäävät kuitenkin vilja- ja lihatiloja paremmin. Tänä vuonna tuotantomäärien pienentyminen maailmalla kääntää viljojen hinnat hentoon nousuun. Hintataso jää kuitenkin matalaksi eikä viljatilosten tuloissa ole suurta kasvua. Heikko tulotilanne laannuttaa investointi-intoa tänä vuonna.

Sahatavaran, sellun ja kartongin vienti kasvaa tänä vuonna, mutta paperin tuotannon väheneminen jatkuu. Metsäteollisuuden vientitulot lisääntyvät tänä vuonna metsäteollisuuden muiden alojen kompensoidessa paperiteollisuuden väheneviä tuloja. Parantuvat metsäteollisuuden näkymät heijastuvat myös hakkuiden ja puukaupan vilkkauteen myös tänä vuonna. Tuontipuun käyttö laskee selvästi ja jää aiempia vuosia alhaisemmaksi. Vuonna 2015 yksityismetsien puunmyyntitulot kohoavat edelleen, kun sekä hakkuut että puun hinnat nousevat hienoisesti.

Osalla teollisuutta näkymät ovat kaikesta huolimatta edelleen kohtuulliset, joskin yritys-kohtaiset erot ovat suuria. Esimerkiksi koneiden ja laitteiden valmistuksessa, robottiautomaatiossa ja metsäteollisuudessa on kasvuodotuksia. Myös elintarvikealan kehitys on Satakunnassa ollut pitkään vakaata, mutta Ukrainan ja Venäjän välisellä kriisillä saattaa olla

tilanteeseen vaikutusta ainakin epäsuorasti. OL 3:n käyttöönoton viivästymisen vaikutus näkyy edelleen työllisyyden kannalta positiivisena. OL 4:ää koskeva investointipäätös tehdään viimeistään kesäkuussa, jolloin viiden vuoden määräaika rakentamislupahakemukselle umpeutuu. TVO haki viime vuonna jatkoaikaa OL 4:n periaatepäätökselle siihen asti, että OL 3 saadaan tuotantokäyttöön, mutta hakemus hylättiin. Satakunnan työllisyydelle ja elinkeinoelämälle OL 4:n rakentamisella olisi pitkäaikaiset ja mittavat positiiviset vaikutukset.

Kaupan ja palvelualan yritysten kysynnässä talouden epävarmuus ja ostovoiman heikentyminen näkyy tällä hetkellä selvästi. Tyhjiä liiketiloja on kaikissa maakunnan suurimmissa kaupungeissa. Kauppa keskittyy edelleen erityisesti Porin seudulla ja myös Raumalla on suunnitteilla uusien asuinalueiden kaavoituksen myötä kaupan investointeja. Puuvillan kauppakeskus valmistui Porissa viime vuoden lokakuun lopussa ja toiminta käynnistyi hyvin. Lähitulevaisuus näyttää, jatkuuko kehitys yhtä positiivisena. Isot kauppakeskusinvestoinnit ja kaupan alan yleinen rakennemuutos ml. verkkokauppa, vaikuttavat asiakasvirtojen suuntautumiseen ja heikentävät kaupan ja palvelujen kysyntää esim. kaupunkien ydinkeskustoissa ja pienemmillä paikkakunnilla. Elintarvikekaupan kiristynyt tilanne pakottaa kaupat tehostamaan toimintojaan, jonka myötä uhkana on alan työpaikkojen väheneminen.

Yrityksiä on perustettu hieman vähemmän kuin vuosi sitten. Sen sijaan starttirahalla aloittaneiden yritysten määrä on hieman kasvanut vuoden takaiseen verrattuna. Lopettaneita yrityksiä on viimeisimmän tilaston mukaan ollut hieman enemmän kuin vuosi sitten. Kiinnostus yritysten perustamiseen on kuitenkin kasvussa. Erityisesti on lisääntynyt sivutoiminen yrittäjäyys, pöytälaatikkoyritysten määrä ja eri muodoissa tapahtuva ”kevytyrittäminen”. Ilmiö saattaa pidemmällä aikavälillä merkitä työpaikkojen vähenemistä yrityssektorilla, kun itsensä työllistäjien määrä lisääntyy, mutta työnantajayrityksiä ei synny toimintansa lopettaneiden tilalle. Konkursseja on ollut viime vuoden loppupuolella hieman vähemmän kuin vuosi sitten, mutta koko maahan verrattuna Satakunnassa enemmän kuin muualla. Konkurssiin ajautuneet yritykset ovat olleet selvästi pienempiä kuin vuosi sitten ja kuntakohtaiset erot ovat suuria.

Työvoiman kysynnän näkymät

Maakunnan ikärakenteesta johtuen työvoimasta poistuu lähivuosina suuri määrä työvoimaa. Työvoimaa tarvitaan myös niillä aloilla, joilla työvoiman kokonaismäärän ei kasva. Poistuma on viime vuosina ollut noin 3 500 henkilöä vuodessa. Vastaavasti työelämään tulevien määrä on noin 2 500 henkilöä. Tilanne jatkuu suhteellisen samankaltaisena lähivuosina.

Työvoiman kysyntä on edelleen heikkoa. Uutta työvoimaa tarvitaan lähinnä vain korvaamaan eläkepoistumaa ja aina ei korvata edes eläkepoistumaa, varsinkaan julkisella sektorilla. Valtiosektorilla vaikuttavuus- ja tuottavuusohjelman toteuttaminen näkyy rekrytointien vähäisyytenä ja irtisanomisina. Viime vuoden loppupuolella TE-toimistoon ilmoitettuja avoimia työpaikkoja on ollut hieman vähemmän kuin vuotta aiemmin. Erityisesti ovat vähentyneet asiantuntijatehtävät. Lisäystä on tapahtunut vain prosessi- ja kuljetustehtävissä. Lyhytkestoisten (1-3 kk) paikkojen määrä on pysynyt suunnilleen samana kuin vuosi sitten. Sen sijaan yli vuoden kestävien paikkojen määrä on vähentynyt voimakkaasti.

Työvoiman saatavuuden uskotaan hieman parantuneen työttömyyden kasvun myötä. Työvoimaa on tarjolla runsaasti rakennus-, korjaus- ja valmistustyössä sekä palvelu- ja myyntityössä. Suurin kysyntä kohdistuu palvelu- ja myyntityöntekijöihin.

Myös TE-toimiston ammattibarometrin arvioissa näkyy työmarkkinatilanteen heikkeneminen sekä työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainon muuttuminen. Työvoimapulalojen määrä on vähentynyt ja ylitarjonta-alojen määrä vastaavasti lisääntynyt. Helmikuun ammattibarometrin mukaan lähimmän puolen vuoden aikana Satakunnassa näyttäisi olevan pulaa eniten terveydenhoitoalalla. Erityisesti pula koskee eri alojen lääkäreitä ja hammaslääkäreitä. Pulaa ennustetaan myös farmaseuteista, bioanalytikoista, lääketieteellisen kuvantamis- ja laitetekniikan asiantuntijoista, psykologeista, kuulontutkijoista ja puhe-terapeuteista. Niin ikään pulaa näyttäisi tulevan erityisopettajista, sosiaalityön erityisasiantuntijoista, kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntijoista, lattianpäällystyöntekijöistä, tuote-esittelijöistä ja lehdenjakajista. Ylitarjontaa on ollut jo pitkään erityisesti yleissihteereistä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien määrä on lisääntynyt viime vuoden lopulla selvästi vuoden takaisesta. Myös lomautettujen määrä on kasvanut. Työ- ja elinkeinohallinnon eri palveluihin osallistuvien määrä on ollut selvästi korkeammalla tasolla kuin vuosi sitten. Tämä on osaltaan lieventänyt työttömien määrän kasvua. Työttömien määrä on kasvanut suhteellisesti eniten rakennus-, korjaus- ja valmistustyössä, palvelu- ja myyntityössä sekä johtavassa työssä. Tammi-kuun lopussa työttömiä työnhakijoita oli vajaat 15 100, mikä on yli 1 700 enemmän kuin vuosi sitten.

Työttömyysjaksojen kestot ovat pidentyneet ja pitkäaikaistyöttömyys on lisääntynyt. Ikä korreloi voimakkaasti työttömyyden keston kanssa eli mitä korkeampi ikä niin sitä pitempi on työttömyyden kesto. Työttömäksi jäävistä suurella osalla työllistymisen esteenä on korkea ikä, työrajoitteisuus ja koulutuksen puute. Työttömien määrä onkin kasvanut lukumääräisesti eniten yli 60-vuotiaiden kohdalla. Pitkäaikaistyöttömien työllistymistä vaikeuttaa se, että heistä 71 % on yli 50-vuotiaita.

Nuorten työttömien määrä on kasvanut viime vuoden loppupuolella hieman enemmän kuin työttömien määrä keskimäärin. Nuorten aktivointiaste on suhteellisen korkea ja selvästi korkeampi kuin koko maassa keskimäärin. Nuorten osalta huolestuttavaa on, että alle 30-vuotiaista työttömistä työnhakijoista noin joka neljäs on ilman ammatillista koulutusta.

Kehitysnäkymät seutukunnittain

Porin seutukunta

Harjavalta, Huittinen, Kokemäki, Merikarvia, Nakkila, Pomarkku, Pori, Ulvila

Porin seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 136 919 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 285 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 9 778.

Porin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiaskeikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Porin seudun väestönkehitys on tasapainottunut 2000-luvun vaihteeseen ajoittuneeseen voimakkaan muuttotappion leimaamaan ajanjaksoon nähden. Ennakkotietojen mukaan Porin seudun väkiluku väheni hieman vuonna 2014. Porissa väestö lisääntyi, mutta vain hivener. Nettosiirtolaisuus oli positiivista, mutta alentunut edellisestä vuodesta.

Porin seudulle on ominaista vahva teollinen kulttuuri ja teolliset keskittymät. Alue tarjoaa toimivan alustan vientiteollisuuden uusiutumiselle, uusille palveluinnovaatioille ja liiketoimintamalleille. Alueen vahvuuksia ovat mm. meriteollisuuden offshore –osaaminen, magneettiteknologia, robotti- ja automaatiojärjestelmät, uusiutuvat energiateknologiat, metallien jalostus, elintarviketeollisuus, kaivosteollisuuden prosessiteknologia ja tapahtumamatkailu. Porin kaupunkiseutu on yksi niistä kahdestatoista kaupunkiseudusta, joiden kanssa valtio on solminut kasvusopimuksen. Porin seutu on mukana myös Innovatiiviset kaupungit –ohjelmassa (INKA). INKA-ohjelmassa Porin pääteemana ovat offshore-ympäristöt. Ohjelman toteutuksesta seudulla vastaa Prizztech Oy.

Porin satamassa on Pohjanlahden ja Selkämeren syvin meriväylä ja satamainfrastruktuuri, joka mahdollistaa kaikkien Itämerelle pääsevien laivojen pääsyn satamaan.

Porin seudun lähiajan haasteet liittyvät teollisuuden rakennemuutokseen. Seudun teknologiateollisuudesta (erityisesti telakka ja konepajateollisuus) irtisanottiin vuonna 2013 yli 500 työntekijää. STX:n Rauman telakan lopettamisen heijastusvaikutukset ulottuvat myös Porin seudulle. Vaikka alueen teollisuuden rakenne onkin poikkeuksellisen monipuolinen, uusien korvaavien työpaikkojen löytäminen esim. metallialan ammattilaisille on lyhyellä aikavälillä haastavaa.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Vaikka työllisyystilanne onkin seudulla synkentynyt viime vuodesta, osalla teollisuuden yrityksistä näkymät ovat yleiskuvaa valoisampia. Meneillään on myös merkittäviä investointihankkeita sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Seudun elintarviketeollisuus on vakaalla pohjalla ja alan yritysten tilanne vaikuttaa myönteiseltä lähitulevaisuudessakin. Elin-
tarviketeollisuus on tärkeä työllistäjä erityisesti kaakkoisessa osassa seutukuntaa. Norilsk Nickel on ilmoittanut merkittävästä tuotannon kasvattamisesta Harjavallassa ja Boliden Harjavalta suunnittelee uuden rikkihappotehtaan rakentamista.

Porissa Mäntyluodon telakka ilmoitti tammikuussa, että se ei saanut odottamaansa isoa tilausta. Telakan työntekijämäärä on vähentynyt selvästi viime vuosina heikon tilauskannan vuoksi. Meri-Porissa toimiva amerikkalaisomisteinen pigmenttitehdas ilmoitti alkuvuodesta yli 100 työpaikan vähentämisestä. Vähennys on merkittävä, sillä yritys työllistää yhteensä noin 550 henkilöä. Korvaavia työpaikkoja syntyy erityisesti pk-yrityksiin, mutta talouden elpymisen viivästymisestä johtuen erittäin hitaasti.

Porissa Ahlaisten Peittooseen on valmistunut Suomen tähän asti suurin tuulipuisto ja useita pienempiä tuulivoimainvestointeja on suunnitteilla tai tekeillä. Suomen Hyötytuuli Oy:n merituulipuistohanke Porin Tahkoluodossa on saanut työ- ja elinkeinoministeriöltä 20 miljoonan euron investointituen merituulivoima demonstraatiopuiston rakentamiseen. Kyseessä on yli 100 miljoonan euron hanke. Tahkoluotoon on suunnitteilla 10 tai 11 turbiinia, joiden yhteenlaskettu teho olisi noin 40-44 megawattia.

Poriin rakennetaan Suomen ensimmäisen nesteytetyn maakaasun (LNG) tuontitermi-
naali. Säiliön tilavuus on 30 000 m³. Tahkoluotoon sijoitettavan terminaalin rakentaa Skan-
gass. Hanke on saanut työ- ja elinkeinoministeriötä 23,4 miljoonan euron tuen. Kokonai-
sinvestointi on noin 85 miljoonaa euroa ja sen on tarkoitus valmistua syksyllä 2016. LNG-
terminaali on hyvä esimerkki uutta liiketoimintaa ja referenssikohteita mahdollistavista ke-
hitysympäristöistä kuten Ahlaisten Peittoon kierrätyspuistokin. Mäntyluodosta, Peittoosta
ja Tahkoluodosta muodostuva M20 alue on monipuolisuudessaan ainutlaatuinen teollisuu-
den toimintaympäristö Suomessa.

Porissa on rakenteilla ammattikorkeakoulun kampus-hanke. Myös Olkiluodon vaikutus
näky edelleen alueella. Lisäksi Pori on valittu vuoden 2018 asuntomessualueeksi. Asunto-
rakentaminen on Porissa vilkasta. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan Porissa on suun-
nitteilla 200 kerrostaloasunnon rakentaminen. Porin kesän tapahtumat kuten Pori-Jazz,
Suomi-Areena ja Porisphere vahvistavat vuosittain palvelusektorin kysyntää.

Aloittaneita yrityksiä on ollut lähes yhtä paljon kuin vuosi sitten. Starttirahalla aloittaneiden yritysten määrä on lisääntynyt vuoden takaisesta. Lopettaneita yrityksiä on viimeisim-
män tilaston mukaan ollut hieman enemmän kuin vuosi sitten. Konkursseja on ollut suun-
nilleen yhtä paljon kuin vuosi sitten, mutta ne ovat olleet henkilömääriltään pienempiä.

Työvoiman kysynnän näkymät

TE-toimistoon ilmoitettuja avoimia työpaikkoja on ollut viime vuoden lopulla hieman vähemmän kuin vuotta aiemmin. Erityisesti ovat vähentyneet asiantuntijatehtävät sekä rakennusalan työpaikat. Vastaavasti lisäystä on prosessi- ja kuljetustyön työpaikoissa.

Helmikuun ammattibarometrin mukaan työvoimapulan arvioidaan vähentyvän viime syksystä Porin seudulla. Selvästi eniten pulaa näyttäisi olevan terveydenhoitoalan työntekeistä, kuten eri alojen lääkäreistä, psykologeista, hammaslääkäreistä, bioanalytikoista, kuulontutkijoista ja puheterapeuteista sekä lääketieteellisen kuvantamis- ja laitetekniikan asiantuntijoista. Pulaa ennakoitaa myös erityisopettajista, sosiaalityön erityisasiantuntijoista sekä kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntijoista. Niin ikään pulaa ennakoitaa lastipäälystyöntekijöistä, tuote-esittelijöistä ja lehdenjakajista.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien määrä on lisääntynyt viime vuoden loppupuolella selvästi vuoden takaisesta, mutta silti alueen seutukunnista suhteellisesti vähiten. Erityisesti ovat lisääntyneet lomautukset.

Nuorten työttömyys on lisääntynyt selvästi nopeammin kuin työttömyys keskimäärin. Sen sijaan yli 50-vuotiaiden työttömyys on lisääntynyt hitaammin kuin alueen muissa seutukunnissa. Rakennetyöttömyys on lisääntynyt vuoden takaisesta kuten myös pitkäaikaisyöttömien määrä. Pitkäaikaistyöttömyys painottuu yhä enemmän iäkkäämpiin ryhmiin.

Rauman seutukunta

Eura, Eurajoki, Köyliö, Rauma, Säkylä

Rauman seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 65 452 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 81 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 3 921.

Rauman seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointisteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Rauman seudun luonnollinen väestönkehitys on 2000-luvulla ollut pääsääntöisesti lievästi negatiivista. Kokonaisuutena seudun väkimäärä on laskenut jo pitkään, mutta viime vuosina lasku on ollut suhteellisen vähäistä. Seudun keskustaajungissa, Raumalla, väkiluku

nousi vuonna 2014 hivenen pääasiassa maahanmuuton tuloksena. Rauman seudulla väestön ikärakenne on Satakunnan seuduista edullisin.

STX:n Rauman telakan toiminta päättyi kesällä 2014. Välitön työpaikkamenetys on noin 600, mutta välilliset vaikutukset alihankintaverkostoissa huomioiden merkittävästi suurempi. Tällä hetkellä telakalta työttömäksi jääneitä työnhakijoita on noin 280, joten osa irtisanotuista on jo työllistynyt. Rauman kaupunki on ostanut STX Finland Oy:ltä telakka-alueen, jonne on rakentumassa meri- ja raskaan konepajateollisuuden yrityspuisto, Rauma Seaside Industry Park. Yrityspuistossa oli vuoden 2014 lopussa voimassa 25 vuokrasopimusta. Rauman kaupunki on osatoimijana mukana Turun vastuulla olevassa TEM:n meriteollisuusohjelman hankkeessa ”Turku Seas 2020” tavoitteenaan toimivien alihankintaketjujen vahvistaminen ja luominen meriteollisuuden sisälle.

Rauman kohdalla valtateiden 12 ja 8 yhdysalueelle rakentuva Lakarin logistiikka-alue - jonne on aloitettu ensimmäisen logistiikkahallin rakentaminen - ja kaupungin kehäliikenteen liittyminen valtatielle 8 edellyttävät nopeutetussa tahdissa Luostarinkylän eritasoliittymän rakentamista valtatie 8:n, rautatien ja Koillisväylän ja Pohjoiskehän risteäma-alueelle. Tämä yhteensä noin 12 miljoonaa euroa maksava hanke toteutetaan vuosien 2015 – 2016 aikana valtion ja Rauman kaupungin yhteishankkeena, osittain Rauman seudun äkillisen rakennemuutosalue-rahituksen turvin.

Rauman satamaväylän syventäminen 12 metriin kuuluu valtioneuvoston päättämään rahoitettavien infrastruktuurihankkeiden ensimmäiseen koriin. Hankkeen luvitus ja rahoitus alkavat olla kunnossa. Hankkeen toteuttamisen valmistelevat toimet aloitetaan vuonna 2015 ja hankkeen varsinainen toteuttaminen vuonna 2016. Hankkeen aloittamiseen tarvittavat määrärahat ovat valtion vuoden 2015 talousarviossa ja myös Rauman kaupungin rahoitusosuus on olemassa. Valtion vuoden 2016 talousarvioon tarvitaan 12 metrin syväväylänä toteutettavan hankkeen edellyttämä rahoitus.

Rauman kaupunki toimii vuosien 2014 ja 2015 ajan vastuutahona TEM:n seutukaupunkien yhteistyön ja kilpailukykyyn edistämiseksi käynnistämässä pilottihankkeessa teemas- sa PK-teollisuuden uudistaminen ja kilpailukyky. Pilottiin osallistuvat Satakunnasta myös Kankaanpää ja Huittinen.

Energiäteollisuuden murroksella ja sähkön alhaisella hinnalla on kulutusta kokonaistaloudellisesti edistävän vaikutuksen ohella negatiivisiakin aluetaloudellisia vaikutuksia: energiateollisuus joutuu kilpailukykynsä kohentamiseksi saneeraamaan toimintojaan, joista näkyvänä esimerkkinä ovat TVO:n käynnistämät yt-neuvottelut. Lisäksi aluetalouden kannalta merkittävää on, että Olkiluodon 3. ydinvoimalaitoksen rakennustöiden valmistumisaste, runsaasta myöhästymisestäään huolimatta, on noussut ja työmaan henkilövahvuus on vuoden 2014 lopussa painunut jo selvästi alle 1 000 hengen huippukauden yli 4 000:sta. Myös epävarmuus Olkiluodon 4. ydinvoimalaitoksen rakentamisen aloittamisesta painaa Rauman seudun aluetaloutta alaspäin.

Kaupan osalta tilanne vaihtelee toimialoittain, erikoiskauppa on ahtaalla ja uusia avauksia tarvittaisiin korvaamaan perinteistä liiketoimintaa.

Elintarviketalouden osalta aluetaloudellisesti iso merkitys on HK-Scan Oy:n päätöksellä uudistaa Euran tuotantolaitoksensa. Aluetaloudellisesti ongelmalliseksi asian tekee se, että uuden tuotantolaitoksen paikka voi olla Rauman seudun ulkopuolellakin.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Rauman seudun aluetalous on kehittynyt kemiallisen metsäteollisuuden ja telakkateollisuuden suurista negatiivisista muutoksista huolimatta kansainväliseen taloustilanteeseen verrattuna kokonaisuutena hyvin. Seudun elintarviketeollisuus, metalliteollisuus ja logistiikka-toimiala ovat menestyneet hyvin, vaikka tuotannollisten yritysten tilausmäärät ja tilausajat ovat pienentyneet ja kaupallinen kehitys on kärsinyt johtuen erityisesti Olkiluoto 3. työmaan valmistumisasteen noususta, jonka seurauksena työvoima on vähentynyt ja ostovoiman kasvu hidastunut. Hyvin menestyneitä ovat mm. seudun potkuri- ja laivalaitteita valmistavat yritykset ja ympäristötekniikan yritykset.

Rauman seudulla potentiaalisia kasvualoja ovat meriteollisuuden erikoisosaamista edellyttävät toimialat ympäristöteknologinen teollisuus, kemianteollisuus sekä elintarviketeollisuus.

Rauman mittavia investointeja ovat mm. Seaside Industry Park (telakka-alue) ja Lakarin yritysalue, jonka eritasoliittymän rakentamista vauhdittaa TEM:n myöntämä 3 miljoonan euron suuruinen työllisyysperusteinen investointiavustus. Raumalla on käynnissä myös sataman kilpailukyvyyn kannalta tärkeä laajennusinvestointi sisältäen mm. konttilaiturin pidentämisen. Useat yritykset ovat Rauman seudulla uutisoineet mittavista investoinneista. Mäntyöljyä jalostava Forchem investoi Raumalla sijaitsevaan jalostamoon 20-30 milj.euroa. Muita merkittäviä esillä olleita investointihankkeita ovat mm. AGA Oy:n LNG-terminaali sekä Rauman keskustan kauppakeskushanke.

Seaside Industry Parkissa on aloittanut toimintansa merialan projektitoimituksiin keskittyvä uusi yritys RMC. Uudenlaisella toimintakonseptilla toimiva yritys voi kasvaa jatkossa merkittäväksi työllistäjäksi. Valmet Automotiven Uudenkaupungin autotehtaan hyvä työllisyystilanne on mahdollisuus Rauman seudulle sekä työvoiman että mm. kauppaan ja asumiseen liittyvien palvelujen kysynnän suhteen.

Aloittaneita yrityksiä on ollut hieman enemmän kuin vuosi sitten. Starttirahalla aloittaneiden määrä on noussut selvästi vuoden takaiseen verrattuna. Lopettaneita yrityksiä on ollut kuitenkin enemmän kuin vuosi sitten. Konkurssin tehneitä yrityksiä on ollut hieman enemmän kuin vuosi sitten, mutta ne ovat koskeneet selvästi henkilömäärältään pienempiä yrityksiä kuin vuotta aiemmin. Raumalla uusia yrityksiä perustettiin vuonna 2014 huomattavasti enemmän kuin vuotta aiemmin. Tähän vaikutti osaltaan merkittävästi yrityspalveluiden aktiivinen työ yrittäjyyden edistämiseksi (tilaisuudet, oppilaitosyhteistyö, sidosryhmäyhteistyö sekä yhteistyö Satakunnan TE-toimiston kanssa).

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman kysyntä näyttäisi hieman parantuneen Rauman seudulla. Viime vuoden loppupuolella TE-toimistoon ilmoitettuja avoimia työpaikkoja on ollut enemmän kuin vuosi sitten. Erityisesti ovat lisääntyneet asiantuntijatehtävät sekä rakennusalan työpaikat. Vähennystä on tapahtunut myynti- ja palvelutyössä.

Helmikuun ammattibarometrin mukaan työvoimapulan arvioidaan heikentyvän edelleen viime syksystä. Rauman seudulla työvoimapula painottuu terveydenhoitoalalle. Pulaa en-

nakoidaan mm. lääkäreistä, hammaslääkäreistä, suuhygienisteistä, farmaseuteista ja lähihoitajista. Muita yksittäisiä pula-ammattiryhmiä näyttäisivät olevan mm. kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntijat, kodinhoitajat, koneenasettajat ja koneistajat, puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjät sekä sosiaalityön erityisasiantuntijat.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien määrä on lisääntynyt viime vuoden loppupuolella reilusti vuoden takaisesta, selvästi enemmän kuin Satakunnassa keskimäärin. Sen sijaan lomautusten määrä on hiiven laskenut vuoden takaisesta.

Nuorten työttömyys on lisääntynyt selvästi hitaammin kuin työttömyys keskimäärin. Nuorten työttömien määrän lisäys on ollut selvästi vähäisempää kuin alueen muilla seuduilla. Sen sijaan yli 55-vuotiaiden työttömien määrä on noussut selvästi enemmän kuin Satakunnassa keskimäärin. Tämä johtuu siitä, että STX:ltä jäi työttömäksi melko paljon iäkäämpiä työntekijöitä. Rakennetyöttömyys on lisääntynyt ja erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut voimakkaasti.

Pohjois-Satakunta

Honkajoki, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia, Siikainen

Pohjois-Satakunnan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 21 657 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 162 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 337.

Pohjois-Satakunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasioitko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Pohjois-Satakunnan luonnollinen väestönlisäys on ollut koko 2000-luvun negatiivista joutu-
tuen mm. seudun väestön ikärakenteesta. Myös muuttoliike on ollut negatiivista. Väestön määrä Pohjois-Satakunnassa on ollut selvästi vähenevä koko 2000-luvulla. Ennakkotietojen mukaan Pohjois-Satakunnan väkiluku väheni selvästi vuonna 2014. Myös Kankaanpään väkiluku kääntyi taas selvään laskuun.

Aikaisempien vuosien tavoin alueen vahvoja toimialoja ovat mm. kone- ja laitevalmistus sekä metallirakenteiden valmistus (mm. metallin alihankintayritykset), elintarviketeollisuus ja rakennustuoteteollisuus. Matkailutoimialan merkitys suhteessa muihin toimialoihin on ollut vielä vähäistä mutta sitä voidaan kuitenkin pitää orastavana kasvualana, Jämin

matkailualue sen kärkenä. Pohjois-Satakunnan teollisuuden rakenne on ollut valtakunnallisestikin vertaillen varsin monipuolinen, mikä osaltaan vaimentaa vallitsevan taantuman tuottamia iskuja. Muuta maakuntaa keskimääräistä suuremmassa roolissa on suhteellisesti edelleen myös alkutuotanto. Julkisen sektorin puolelta tärkeä alueen vireyden ja elinvoiman tuoja ja ylläpitäjä on Porin prikaatin Niinisalon toimipiste, joka Puolustusvoimauudistuksessa muodostui Tykistöprikaatin liityttyä osaksi Porin prikaatia v. 2015 alusta lukien.

Taantuman yhä pitkittyessä haasteena on yritysten kilpailukykyisenä säilyminen ja laajemminkin, kansallisesti tarkastellen teollisuustoimialojen kilpailukykyyn säilyminen globaalissa kilpailussa ja sen vaikutusten välittyminen seudun vientiteollisuuteen, erityisesti muuan muassa metalliteollisuuden sekä kone- ja laitevalmistuksen alihankintateollisuuteen.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Yritystoiminnan näkymät vaikuttavat edelleen kaksijakoiselta. Osalla yrityksistä tilauskannat ja näkymät vaikuttavat hyviltä tai kohtalaisilta, osalla kysyntä on laskenut. Hyvän tilanteen omaavilla yrityksillä on käynnissä investointeja tai ainakin investointisuunnitelmia lähiaikoina toteutettavaksi. Useista yritysten mukaan ennustettavuus on edelleen heikkoa, tilauskannat ovat lyhyitä ja eteenpäin saatetaan nähdä vain muutama kuukausi kerrallaan. Myynnin takellessa aiempaa useammat yritykset ovat joutuneet turvautumaan lyhytkestoihin ja pidempiinkin lomautuksiin ja osin irtisanomisiin. Teollisuustoimittajien rakentaminen on hiipunut edeltäviin pariin vuoteen verrattuna myös pienempienkin tilojen osalta.

Pitkälti kotimaiseen kysyntään nojaavan elintarviketeollisuuden tilanne vaikuttaa edelleen vakaalta ja kohtalaisen hyvältä. Elintarviketeollisuuteen investoidaan tasaisesti ja kehitys on muutenkin varsin vakaata. Alueen elintarvikealan yritykset ovat kansallisesti katsottuna varsin hyvässä asemassa ja niiden markkinaosuuksien odotetaan kasvavan.

Tekstiiliteollisuudesta kantautui vuoden 2014 aikana huolestuttavia uutisia vaatevalmistaja Reiman ilmoittaessa päätöksestään keskeisten toimintojensa siirrosta Kankaanpäästä Tampereelle.

Metalliteollisuudessa tilannetta voitaneen pitää kokonaisuutena kohtalaisena vaikkakin jo edellä kuvattua kaksijakoisuutta esiintyy. Osalla yrityksistä on edelleen nykymittapuun mukaan kohtalaisia tilauskantoja. Eritoten alihankintaan perustuissa metallialan yrityksissä tilannetta leimaa epävarmuus. Alan rakennekehitystä tulee edelleen tapahtumaan.

Rakennustuoteteollisuuden yritykset kärsivät yleisestä taloustilanteesta, mutta niiden erikoisosaamiset ovat kuitenkin kilpailukykyisiä suhteessa valtakunnan muuhun tilanteeseen ja siten rakennustuoteteollisuuden yrityksillä Pohjois-Satakunnassa on melko hyvä asema. Esimerkiksi Karviassa sijaitsevan ikkunatehtaan näkymät ovat hyvät.

Palvelualoilla pitkittyvä taantuma on alkanut näkymään osin tyhjänä seisovina kivijalkakauppatoimittajina. Siihen lienee vaikuttavan lisäksi vähittäiskaupan keskittyminen suuriin market-yrityksiin ja niiden valikoimien monipuolistuminen mutta myös verkkokaupan voimakas kasvu. Erikoisliikkeiden kilpailukykyyn säilyminen tulee kohtaamaan lähivuosina kovia haasteita. Alueen pienissä kunnissa palvelutarjonta uhkaa edelleen kaventua. Positiivisena signaalina palvelualalla oli Kuntoutuskeskus Kankaanpään laajentuminen sen osak-

kuusyhtiö KK-Kunto Oy:n ostettua Hengitysliitolta Verven ja näin vahvistettua asemaansa valtakunnallisena kuntoutuksen palveluntuottajana.

Kehittyvänä ja kasvavana toimialana seutukunnalla voidaan nähdä energiateollisuus. Honkajoelle on jo valmistunut yhdeksän tuulivoimalaa, Siikaisissa TuuliWatti rakentaa parhaillaan kahdeksan tuulivoimalan tuulipuistoa ja lisää on suunnitteilla ja kaavoitettuna myös Kankaanpäähän, Karviaan ja Jämijärvelle. Honkajoen Kirkkokalliolla Taaleritehtaan mittava 9 meu biokaasulaitosinvestointi valmistui syksyn 2014 aikana. Laitos käsittelee pääosin kunnissa ja elintarviketeollisuudessa syntyvää biohajoavaa jätettä ja tarjoaa siten alueellisen jätehuoltoratkaisun. Jätteestä tuotetaan biokaasua joka käytetään edelleen sähkön-tuotantoon Vatajankoski Oy:n voimalaitoksessa. Sivutuotteina syntyy uudentyyppisiä orgaanisia lannoitetuotteita viljelijöiden käyttöön. Hanketta on viety eteenpäin tiiviissä yhteistyössä Honkajoki Oy:n kanssa, jonka toiminta on edellisvuosien tavoin niin ikään vahvassa kasvussa. Juuri toteutettu n. 12 miljoonan euron tehdasinvestointi on saamassa jatkoa suunnittelussa olevan siipikarjalinjainvestoinnin myötä.

Merkittävänä julkisena investointina seutukunnalla tulee vielä vuosina 2015 – 2016 jatkumaan Pohjois-Satakunnan Seutuverkko Oy:n valokuituverkkorakentaminen, investoinnin arvo yhteensä noin 18 – 20 miljoonaa euroa.

Aloittaneita yrityksiä on ollut selvästi vähemmän kuin vuotta aiemmin. Sen sijaan starttirahalla aloittaneiden yritysten määrä on kasvanut vuoden takaisesta. Viimeisimmän tilaston mukaan lopettaneita yrityksiä on ollut yhtä paljon kuin vuosi sitten. Konkurssin tehneitä yrityksiä on ollut viime vuonna suunnilleen yhtä paljon kuin vuotta aiemmin. Ne ovat olleet myös henkilöstömäärältään samansuuruisia.

Työvoiman kysynnän näkymät

Viime vuoden lopulla TE-toimistoon ilmoitettiin avoimia työpaikkoja suunnilleen yhtä paljon kuin vuosi sitten. Eniten lisääntyivät rakennusalan työpaikat. Vastaavasti suurin vähennys oli erityisasiantuntija- ja asiantuntijatehtävissä.

TE-toimiston helmikuun ammatibarometrin mukaan Pohjois-Satakunnassa ennakoidaan erittäin vähän työvoimapulaa. Sekin keskittyy lähinnä terveydenhoitoalaan. Pulaa ennakoidaan lääkäreistä, hammaslääkäreistä, sairaanhoitajista, farmaseuteista ja psykologeista. Muita yksittäisiä ovat erityisopettajat, koneenasettajat ja koneistajat sekä sosiaalialan erityisasiantuntijat.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden määrä on noussut loppuvuonna vuoden takaisesta. Myös lomautettujen määrässä on tapahtunut pientä lisäystä. Suhteellisesti suurinta nousu on ollut nuorten työttömien määrässä. Niin ikään yli 50-vuotiaiden työttömyys on lisääntynyt selvästi.

Rakennetyöttömien määrä on noussut vuoden takaisesta enemmän kuin Satakunnassa keskimäärin. Pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut alueen seutukunnista suhteellisesti vähiten vuoden takaisesta.

Lisätietoja

Ylijohtaja Marja Karvonen
Satakunnan ELY-keskus
puh. 0295 022 111
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Tutkija Merja Mannelin
Satakunnan ELY-keskus
puh. 0295 022 112
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pirkanmaan ELY-keskus

Luoteis-Pirkanmaan sk

6 kk

Elinkeinoelämä ja
yrittömyys
Työttömyys

+
0

Ylä-Pirkanmaan sk

6 kk

Elinkeinoelämä ja
yrittömyys
Työttömyys

+
0

Lounais-Pirkanmaan sk

6 kk

Elinkeinoelämä ja
yrittömyys
Työttömyys

0
-

Tampereen sk

6 kk

Elinkeinoelämä ja
yrittömyys
Työttömyys

0
0

Etelä-Pirkanmaan sk

6 kk

Elinkeinoelämä ja
yrittömyys
Työttömyys

0
0

Pirkanmaalla asui joulukuun 2014 lopussa yli 503 000 henkilöä, joista Tampereen kaupungissa 44 prosenttia. Väestö kasvoi maakuntien kärkipäässä. Kasvua oli 3 400 henkilöä. Vuonna 2014 Pirkanmaalla oli yli 32 000 toimipaikkaa, joissa työskenteli lähes 130 000 henkilöä. Joulukuun 2014 lopussa Pirkanmaalla työttömien osuus työvoimasta oli 15,9 prosenttia ja työttömiä työnhakijoita oli 38 529 henkilöä. Suhteellinen osuus joulukuussa 2014 oli 1,5 % korkeampi kuin koko maassa keskimäärin. Vuositasolla tammikuu-joulukuu 2014 työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi 10 prosenttia edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta.

Pirkanmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	--	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Pirkanmaan aluetalouden yleistilanne oli heikentynyt vuoden 2013 loppupuolelta alkaen selvästi ja tilanne jatkui samanlaisena koko vuoden 2014. Vuodelta 2015 odotetaan muutosta parempaan suuntaan, lähinnä odotukset keskittyvät loppuvuodelle 2015. Hyvänä esi-merkkinä on kuntien maltillinen veropolitiikka, joka kertoo siitä, että kuntasektori odottaa taloudelliseen tilanteeseen muutosta parempaan suuntaan vuoden 2015 aikana. Kuitenkin on myös todettava, että talouden ja työllisyyden tilanne saattaa muuttua suuntaan tai toiseen hyvin nopeasti.

Pirkanmaa on valtakunnallisesti liikenteen solmukohta. Liikennemäärät on suhteutettuna väkilukuun merkittäviä ja alueen tieverkko vaatii kunnon ja laadun osalta jatkuvaa ylläpitoa ja kehittämistä. Henkilöautomäärä liikenteessä ovat kuitenkin laskeneet hieman. Määrä ei ole suuri, mutta ilmeisesti joukkoliikenne on onnistunut varsinkin kaupunkiseudulla saamaan uskottavan ja luotettavan maineen. Pirkanmaalla on talouden toiminnan kannalta maantieteellisesti keskeinen sijainti Suomessa. Suomen elinkeinoelämästä 2/3 on 200 km säteellä Pirkanmaalta. Maakunta omaa hyvä saavutettavuuden kaikista suunnista. Myös yhteydet lähimarkkinoille ja Eurooppaan ovat toimivat. Pääkaupungin läheisyys maantieteellisesti on tärkeää, varsinkin kun Pirkanmaa tarjoaa edullisemman kustannustason yritystoiminnalle sekä asumiselle. Alueellinen sisäinen kysyntä on tähän asti omalta osaltaan auttanut talouden tilanteen säilymisellä nykyisellä tasolla, ilman suurta romahdusta ja kuntien merkittäviä talousongelmia. Nyt kuitenkin tilanteen on arvioitu muuttuvan ja nähtävissä on ongelmia. Kasvua on jatkossa haettava entistä vaikeammassa kilpailutilanteessa ja valmistuskustannusten minimointi on välttämätöntä, jotta kilpailutilanne olisi kotimaisen vientiyrityksen kannalta mahdollisimman hyvä. Tässä korostuvat hyvän markkinointitaidon välttämättömyys eikä niinkään tuotteen erinomaisuus vaan imago, jonka ympärille saadaan laaja tuotekokonaisuus. Alihankinnalta odotetaan uudistumista niin omien tuotteiden osalta kuin tuotantoprosessin kokonaisuuden kannalta. Suomen kansantalous laski vuonna 2014 arviolta (bruttokansantuotteena ilmaistuna) 1,0 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta. Pirkanmaan osalta tilanne oli lähes samankaltainen kuin koko maassa.

Muutokset BKT:n kehityksessä näkyvät Pirkanmaalla kuitenkin selvemmin kuin koko maassa, johtuen teollisuuden merkittävästä osuudesta Pirkanmaalla. Väestöön suhteutettuna alueen teollisuus on koko maan suurin. Pirkanmaata voikin kuvata Suomen talous-

veturiksi, jos mittapuuna pidetään teollisuutta sekä sen jalostusastetta ja tuottavuutta. Väestöllinen huoltosuhde on n. 54 %, joka on hieman alempi kuin koko maassa keskimäärin ja taloudellinen huoltosuhde vastaavasti korkeampi kuin koko maassa keskimäärin. Väestöstä n. 70 % on suorittanut vähintään keskiasteen koulutuksen. Pirkanmaan väestön koulutustaso on koko maan korkein yhdessä Pohjois-Pohjanmaan kanssa. Työllisestä työvoimasta yrittäjinä toimii noin 27 000 henkilöä, yksityisen sektorin palkansaajia on noin 192 000 henkilöä ja julkisella sektorilla työskentelee 50 000 henkilöä. Palvelusektorin merkitys kasvaa taloustilanteen muutoksia seuraten. Sektorin kasvu syntyy korkeasuhdanteen aikana ja hiipuu laskusuhdanteen kestätyä noin puoli vuotta, eli on merkittävä muuttuja työllisyyden kannalta vaikeimpien aikojen yli. Kaupanalan kasvu Pirkanmaalla on ollut hyvää niin tukkukaupan kuin vähittäiskaupan osalta viimeisten vuosien aikana. Merkitys talouden kasvulle on kausivaihtelusta ja taloustilanteesta riippumatta melko samanlainen. Ikävänä seikkana on ollut kaupan konkurssien kasvu kuluneen vuoden aikana.

Perusväyläverkon kunnostaminen on Valtatie 3:n osalta Tampere-Vaasa Hämeenkyrön kohdalle suunnitteilla ohitustie. Myös ratatieverkon Tampereelta etelään päin aiotaan parantaa. Työllisyystilanne tulee muuttumaan tulevaisuudessa niin, että työvoimapula josta osa toimialoista kärsii jo nyt, tulee laajemmin eri ammattiryhmiä kattavaksi ongelmaksi. Ns. pullokaula-aloiksi voi mainita sosiaali- ja terveydenhuoltoalan, opetusalan ja sen oheistointi sekä teollisuudessa metallialan moniosaajien tarpeen kasvu. Markkinointi- ja myyntihenkilöstön koulutuksen merkitys on myös huomioitava, koska pelkkä tuotteen valmistukseen liittyvä osaaminen ei vielä kuitenkaan saa tuotetta varastosta liikkeelle, vaan vaatii vahvan ja osaavan markkinointiresurssin yritykseen. PK-sektorille voisi suositella yhteishankintakoulutusta, jotta heidän mahdollinen tuotekokonaisuus ja ennen kaikkea omatuote saadaan mm. vientimarkkinoille ilman, että yrityksen taloudelliset resurssit loppuvat kesken. Kaupan- ja palvelualojen osalta osa seutukunnista tulee kokemaan työvoimapulaa. Samoin tulevaisuudessa on entistä enemmän luotava tutkintokeskeisen koulutuksen rinnalle eräänlainen moduulikoulutus eri koulutustasojen sekä oppilaitosten välille

Pirkanmaan tulevaisuus on positiivisen oloinen. Maakunta on erittäin vetovoimainen ja tarjoaa monipuolisen elinkeinorakenteensa myötä hyvät elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden toimintapuitteet. Vahvuutena on laaja väestöpohja, monipuolinen yritys rakenne, innovatiivinen kehitysympäristö sekä korkealuokkainen koulutustaso. Vahvuutena nyt ja tulevaisuudessa on edelleen ICT-osaaminen, kumi- ja muoviteollisuuden osaaminen, konepajateollisuuden uudet kehittyneet tuotteet, biolääketieteen tutkimus- ja kehitystyö sekä monet uudet innovatiiviset yritykset mm. pelialan tuotteiden kehittämisessä. Yrityksillä on monia suurisuuntaisia hankkeita oman toimialan maailmanmarkkinoiden suhteen, jopa ajatuksella alan johtavaksi toimijaksi. Yritykset arvioivat, että seuraavien vuosien aikana yritystoiminnan kannattavuus paranee. Tulevaisuudessa entistä enemmän Pirkanmaan hyvinvointi rakentuu pienten ja keskisuurten sekä mikroyritysten varaan. PK-yritysten ja mikroyritysten olemassaolon merkityksen ymmärtäminen julkisensektorin osalta ajoissa mahdollistaa lähitulevaisuudessa uusien työpaikkojen syntymisen sekä omalta osaltaan lisäämään yhteisöverotuloja. Yritysten yhteistyötä ja kontaktoitumista pitää edistää entisestään esimerkiksi eri toimialojen ylittävistä tapahtumista, joissa yrityksiä yritetään saada keskustelemaan erilaisista vaihtoehtoista toimintansa kehittämisen osalta. Yrityksien toimintaan

tarvitaan eräänlainen ennakkointimalli, jossa esitetään vaihtoehtoisia reittejä päämäärän saavuttamiseksi ja jossa huomioidaan muuttujien kuten investointien, tuotantovälineiden uusimisen, henkilöstön ja johdon koulutuksen merkitys sekä ajatusta siitä, että kaikkea ei tarvitse osata ja jaksaa tehdä itse. Yrittäjien jaksaminen on tärkeä asia ja siihen ei ole panostettu tarpeeksi. Yhteistoimintaneuvotteluista käydään ja on käyty paljon Pirkanmaalla. Kysymyksenä voisi esittää perustuuko neuvottelutarve todelliseen yrityksen taloustilanteen heikkenemiseen vai onko kyseessä pelkästään jo yhteisesti hyväksytty tilanne käydä Yt – neuvotteluja ilman että yrityksen imago kärsii ja tällä tavalla korjata tulosta vieläkin paremmaksi kuin olisi tarve? Keskipitkän aikavälin toimeksi voidaan lukea erittäin maltilliset palkkaratkaisut ja työehtosopimusten yksinkertaistaminen sekä joustavuuden lisääminen työpaikoilla. Suomi on vahva T&K&I-maa, mutta meidän on saatava panostukset kaupallistettua. T&K&I-panostuksia on lisättävä ja niiden käyttöä on tehostettava.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pirkanmaalla on kysytty aluetalousskatsumuksen yhteydessä ELY keskuksen ja sidosryhmien lisäksi myös kuntien elinkeinotoiminnasta vastaavien näkemyksiä elinkeinoelämän ja työllisyyden kehityksestä. ELY-keskuksen sidosryhmille osoitettuun kyselyyn vastanneista yli puolet piti elinkeinoelämän tilannetta entisenlaisena tai hieman heikompana vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna ja tilanteen arvioi parantuneen 20 prosenttia vuoden takaisesta. Vastaavasti kuntien elinkeinotoiminnan avainhenkilöistä 60 prosenttia piti tilannetta entisenlaisena. Kuntien osalta odotukset parempaan taloustilanteeseen ovat korkeat. Veropolitiikan kautta taloutta tasapainottavaa toimintamallia ei ole ilmeisesti voitu käyttää samalla tavalla kuin aiemmin on ollut mahdollista.

Bioenergialta, biotaloudelta ja cleantech-alalta yleisesti ottaen, että teolliselta internetiltä odotetaan voimakasta kasvua alueen toimintaympäristössä ja synnyttävän lisää innovatiivista kehitystyötä myös muiden toimialojen sisälle. Kaupan mahdollinen kasvu saattaa kuitenkin yllättää vuoden 2015 aikana ja olla yksi tekijä taloustilanteen muutokseen. Muoviala investoi Pirkanmaalla hyvin, lisäksi alan liikevaihdon kehitys on ollut tasaisesti nouseva.

Teknologiaeteollisuus on Pirkanmaan tärkeimpiä toimialoja. Teknologiaeteollisuuden kuuluu viisi toimialaa, elektroniikka- ja sähköeteollisuus, kone- ja metallituoteteollisuus, suunnittelu ja konsultointi sekä metallien jalostus että tietotekniikka-ala.

Teknologiaeteollisuus on toimialana mielenkiintoinen, koska toimiala on tiiviisti mukana muiden toimialojen sisällä. Teknologia-alalla tapahtuvat muutokset koskettavat näin ollen kaikkia toimialoja. Teknologiaeteollisuuden merkitys Pirkanmaalle on huomattava. Alueen koko elinkeinoelämän liikevaihdosta osuus on 33 %. Kuitenkaan teknologiaeteollisuus ei ole vaikutukseltaan Pirkanmaalle samaa luokkaa kuin esimerkiksi Pohjanmaalla tai Pohjois-Pohjanmaalla. T&k-investoinneista teknologia-alan osuus on Pirkanmaalla 88 prosenttia koko elinkeinoelämän t&k-investoinneista. Osuus on merkittävä ja sen vaikutus on ollut ja tulee olemaan maakunnan kehityksen ja talouden kannalta tärkeä. Toimialan työllistävä vaikutus alueella on suuri. Alan työpaikat Pirkanmaalla on 84 800 eli noin 35 prosenttia alueen kaikista työllisistä. Suoraan alalla työskentelee noin 33 000 ihmistä, joista jokaisen välillinen työllistämisaikutus on vähintään 1,5 lisätyöpaikkaa. Alan työpaikoista yli puolet on alihan-

kinnassa ja sen osuus tulee lähivuosina kasvamaan entisestään. Arvio on noin 2/3 kaikista toimialalla lähitulevaisuudessa työskentelevästä työntekijästä. Toimialan yritysten tilanne Pirkanmaalla on taantumasta huolimatta kokonaisuudessaan kohtalaisen hyvä, liikevaihto on pysynyt lähes samalla tasolla kuin viime vuonna vastaavana aikana, tosin henkilöstöä on irtisanottu. Yritykset eivät investoi kuten aiemmin. Seutukunnalliset erot ovat myös tässä selvät. Tampereen seutukunta erottuu omaksi kokonaisuudeksi investointien laajuuden osalta, vaikka alueen investointihalukkuus on laskenut. Myös yrityksen kokoluokka vaikuttaa asiaan. Pirkanmaalla teknologia-alan kasvuyritykset ovat monen eri toimialan sisällä, joka on positiivinen asia. Teknologia-alan kasvuyritysten määrä on taantumasta huolimatta koko ajan kasvanut. Eniten kasvua saavuttaneiden yritysten liikevaihdon kokoluokka keskimäärin on 2-12 miljoonan euron tasolla. Tampereen seutukuntaan sijoittuu valtaosa kyseisistä yrityksistä, mutta myös muiden seutukuntien alueella on uusia nopeasti kasvavia alan yrityksiä, jotka ovat toiminnaltaan erilaisempia kuin Tampereella sekä Tampereen lähikunnissa olevat teknologia-alan kasvuyritykset.

Cleantech eli ”puhdas teknologia” tarkoittaa tuotteita, palveluita, prosesseja ja teknologioita, jotka ehkäisevät tai vähentävät liiketoiminnan negatiivisia ympäristövaikutuksia. Esimerkkejä energia- tehokkuuden parantamiseen liittyvistä aloista ovat kierrätys, uusiutuvan energian kehittäminen, informaatioteknologia, kestävät liikennetkaisu, sähkömoottorien ja valaistuksen kehittäminen. Pirkanmaalaiset yritykset ovat vahvoja erityisesti bioenergiaa, puhtaita prosesseja ja energiatehokkuutta koskevista ratkaisuista. Cleantech on vientivetoista liiketoimintaa – suurimmalla osalla vastaajayrityksistä yli puolet liikevaihdosta tulee viennistä. Tärkeimmät vientimarkkinat olivat kuten koko maalle Saksa, Kiina, Ruotsi, Ranska ja Venäjä. Parhaat kasvunäkymät lähivuosina löytyvät suomalaisyritysten näemyksen mukaan Kiinasta, Venäjältä, Saksasta, Ruotsista ja Brasiliasta. Myös Intian sekä monien EU-maiden markkinat kiinnostavat pirkanmaalaisyriksiä. Lisäksi Yhdysvallat on vuodesta toiseen säilyttänyt asemansa kiinnostavana vientimaana.

Yksittäisistä toimialoista on voimakkaimmin liikevaihto kasvanut kemian alalla sekä tuku- ja vähittäiskaupassa, jossa kasvu on ollut noususuuntainen pitemmän aikaa, tosin yritysten välisiä eroja on paljon. Lisäksi kasvua on ollut liike-elämän palveluissa ja TeVaNa-Ke-teollisuudessa. Valtaosalla toimialoista tehtiin vuoden 2014 aikana kohtalainen tulos. Vuosi 2015 näyttää siltä, että kansalaisten kulutettavissa oleva tulo on supistumassa ja tämä vaikuttaa erityisesti kaupan- ja palvelualan tulokseen sekä tätä kautta myös teollisuuden toimialoihin. Kotimaan kysyntä ei kasva ennen välillisen verotuksen keventämistä mm. energiaverotuksen sekä perushyödykkeiden kuten esimerkiksi ruoan alv-kevennystä.

Tunnelmia asiakasrajapinnasta kansainvälistymisen näkökulmasta:

Yleistä: yritykset ovat olleet aktiivisia v. 2014, positiivinen vire ollut havaittavissa, tosin vaihtelua on paljon eri yritysten välillä. Yksityisen sektorin kilpailukyky on heikko johtuen huonosta kustannusrakenteesta.

Markkinat: Uusia markkinoita etsitään esim. Venäjän tilanteesta johtuen, erityisesti Puola on noussut vahvaksi yritysten investoinneissa (konepajateollisuus). Venäjä on edel-

leen iso kysymysmerkki – yritykset ovat kuitenkin huomioineet faktat ja varautuneet -> uusia markkinoita etsitään korvaamaan tarvittaessa Venäjän markkinat sekä joka tapauksessa muutenkin etsivät uusia kohdemaita. Saksa ja Ruotsi ovat tärkeitä markkina-alueita. USA:n markkinoilla menee hyvin, IT-ala vahvasti kasvussa edelleen (Piilaakso), tämä ruokkii uutta liiketoimintaa myös meillä. USA:n talous on kysymysmerkki jatkossa, ennusteet taantumasta olemassa.

Meriteollisuus (offshore + telakka): Pahin kurjuus ohitettu ja ala on voimistumassa, jolla vaikutus myös Pirkanmaalle. Saksan tarjoamat mahdollisuudet: 1) suunnittelu, 2) laitetöimitukset sekä 3) työsuoritukset -> uusia mahdollisuuksia sekä nykyisille että tuleville toimijoille. Tavoitteena valtakunnallisesti uutta liiketoimintaa n. 500 ME kolmen seuraavan vuoden aikana, haastetta ja kasvupotentiaalia myös Pirkanmaalaisille yrityksille. **Ranska:** viennissä ei merkittävää muutosta, arvo n. 125 M v. 2014. Norja: yritysten odotukset ovat osin olleet epärealistisia. Läsnäolo markkinoilla on ehdoton. Öljyn hinta on alhaalla, mikä tuo haasteita öljyteollisuuden markkinoille. Norja on edelleenkin haastava v. 2015.

Meksiko: uudet markkinat avautumassa, myös teleala sekä meriteollisuus etsivät uusia yhteistyökumppaneita. Etelä- ja Väli-Amerikkaan satsaukset ovat kohtalaisia.

Elintarviketeollisuus: Kasvupotentiaalia pirkanmaalaisilla yrityksillä vielä paljon yrityksissä käytettävissä, tavoitteena kaksinkertaistaa elintarvikevienti viiden vuoden aikana. Kasvu on haettava ulkomailta, koska kotimarkkinat eivät enää liikevaihdon kasvua synnytä. Kohdemarkkinoina: Skandinavia, Baltia, Saksa, Venäjä, Kiina sekä Japani

Vienti: On edelleen haastavaa, valopilkkuja on kuitenkin näkyvissä. Vuoden 2015 arvioidaan kertovan suunnan viennin osalta myös lähivuosien osalta. Selvityksen mukaan Pirkanmaalla on useita em. kielialueen markkinoille mukaan lähtenyttä yritystä. Huomattavimmat panostukset ovat Meksikoon ja Brasiliaan, lähinnä tietoliikenneinfrastruktuuriin liittyviä järjestelmiä ja ohjelmistoja sekä metsäkoneteollisuuden ratkaisujen osalta. Meksikossa on Pirkanmaalle tiedossa meriteollisuuden alihankintatyötä suomalaisen pääurakoitsijan kautta. Haastavaa on kuitenkin kielitaito. Suomessa ei synnyinkielenään puhuvia työikäisiä Espanjan tai Portugalin kielitaitoisia asukkaita ole riittävästi. Alueen markkinat ja talous on kasvanut varsinkin Brasiliassa voimakkaasti. Ongelmana tulee väestön eriarvoisuus talouden, infrastruktuurin heikkouden mm. vesi- ja viemärijärjestelmien osalta sekä ongelmaksi miljoonakaupungeissa on tullut vesivarantojen riittävyys. Pirkanmaalaista osaamista voitaisiin tarjota tämän vuoksi enemmänkin. Toinen mahdollisuus on terveydenhuoltojärjestelmien osatuotanto, kuten liikuntarajoitteisten apuvälineet, testauslaitteistot sekä potilasosastojen sängyt sekä muu kalusto. Talousalueen tarpeiden ymmärtäminen on tärkeää. Markkina-alueena Etelä- ja Keski-Amerikka verrattuna Pohjois-Amerikkaan on täysin erilainen. Kieli ja kulttuuri ovat jo sinänsä haaste, mutta myös maanosan historia on ollut toisenlainen. Alue on edelleen epävakaa eikä lyhyen tähtäimen tuloksellisuutta voi odottaa, vaan toiminta vaatii pitkäjänteisyyttä. Myös paikallinen byrokratia tuottaa ongelmia.

Yleisesti viennin suhdannenäkymät ovat positiivisen oloiset; yli 70 prosenttia kokee tilanteen paranevan tai ainakin säilyvän entisen kaltaisena kuluvan vuoden aikana. Vientikauppa näyttäisi elpyvän kohtalaisen hyvin, samoin kannattavuus on huomattavasti parempi kuin vuonna 2014. Kokonaisuudessaan pk-yritysten näkymät ovat hyvät ja odottavan positiiviset. Haastatelluista yrityksistä valtaosa on asioinut Pirkanmaan ELY-keskuksen

kanssa, sekä ovat kokeneet positiivisessa mielessä saaneensa hyvää palvelua. Yritystien merkitys Pirkanmaalle on huomattava. Vuonna 2013 Pirkanmaan teollisuuden vienti oli 6 114 422 809 euroa. Tuonti- tai vientikauppaa harjoittaa Pirkanmaalla 1 615 yritystä.

Talouden tilastollisten tunnuslukujen tarkemman analyysin osalta voidaan todeta, että yritysten liikevaihto on pysynyt lähes entisellään ja talous kestää hyvin markkinatilanteen heikkenemisen vielä jonkin aikaa, mutta henkilöstön määrää on vähennetty, mikä viittaa kuitenkin matalaan kasvuun lähiaikoina. Arvioksi annetaan tilanteen säilyvän aina vuoden 2015 keväälle nykyisen tilanteen kaltaisena. Yritysten liikevaihdon kehitys on ollut samansuuntainen koko maan indeksilukuun nähden, mutta kehityksen indeksitaso oli ollut vuonna 2014 hieman alempi kuin koko maassa keskimäärin. ELY -keskuksen ja sidosryhmien arvioiden yhteenveto oli se, että elinkeinoelämän näkymät ovat heikommalla tasolla vuoden takaiseen verrattuna. Tilanteen parantuminen arveltiin tapahtuvan vasta 6-12 kk kulluttua. Vuoden 2015 loppupuoliskon odotetaan tuovan talouselämään elpymisen ja talouskasvun arvioidaan pääsevän pitempi aikaiselle kasvu-uralle. Aluetalousskatsoksen I/2015 sidosryhmäarvioiden mukaan työttömyystilanne ja työttömyyden rakenne ovat heikentyneet vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna melkoisesti. Sidosryhmistä 40 % ilmoitti työllisyyskehityksen heikkenevän jatkossa, lähinnä alkuvuoden 2015 aikana. Vastaavasti kuntien elinkeinoelämän avainhenkilöiden näkemysten mukaan työllisyystilanne pysyisi entisellään koko kuluvaan vuoden ajan tai hieman kohentuvan lähitulevaisuudessa.

Pk-barometrin mukaan Pirkanmaan alueen suhdannenäkymät henkilökunnan määrän suhteen ovat heikentyneet syksystä 2014. 14 % alueen pk-yritysten edustajista arvioi henkilökunnan määrän olevan vuoden kulluttua tämän hetkistä suurempi ja 13 % arvioi henkilökunnan määrän olevan pienempi. Saldoluvuksi muodostuu 0 %, joka on 4 prosenttiyksikköä heikompi kuin syksyllä 2014. Koko maassa näkymät ovat heikentyneet syksystä saldoluvun ollessa 0 %. Pirkanmaan alueella kasvua mahdollisuuksien mukaan hakevia ja kasvuhakuisia pk-yrityksiä on lähes yhtä paljon (33 % ja 34 %). Yritystoiminnan loppumista Pirkanmaalla ennakoiti 3 % vastaajista. Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja Pirkanmaan alueen pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia. Työn sivukulut ja kysynnän riittämättömyys ovat koko maan ja Pirkanmaan alueen merkittävimmät työllistämisen esteet. Koko maan pk-yrityksistä kolmannes on ryhtynyt sopeuttamistoimenpiteisiin ja 13 % suunnittelee sopeuttamista nykyisen suhdannetilanteen vuoksi. Pirkanmaan pk-yrityksistä 27 % on jo sopeuttanut toimintaansa ja sopeuttamista suunnittelevia on alueella vastaava määrä kuin koko maassa. Työaikajärjestelyt, lomautukset, liiketoiminnan karsiminen ja irtisanomiset ovat koko maassa ja alueella yleisimmät toteutetut tai harkinnassa olevat sopeutustoimet. Joka viidennellä koko maan ja joka kuudennella Pirkanmaan pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa vientiä on kolmella viidestä ja alueella kahdella kolmesta. Pk-yritykset koko maassa ja myös Pirkanmaan alueella hyödyntävät tai käyttävät digitaalisista palveluista eniten yrityksen omia kotisivuja ja sosiaalista mediaa.

Vuonna 2014 varsinkin loppuvuodesta investointiin PK-sektorilla hyvin. Suurista yrityksistä poiketen, Pk-sektorin yrityksistä normaalia pienempi määrä suunnittelee investoivansa vuonna 2015, tosin osa joutuu tekemään tuotantolaitteiden uusimisen niiden ikääntymisen vuoksi. Investointien arvioidaan kuitenkin olevan kannattavia toimenpiteitä tehtäväksi

kuluvan vuoden 2015 aikana jos yrityksen talous mahdollistaa hankinnan. Muutamien yritysten mittavat hankkeet tuovat Tampereen lähikuntiin lisätyövoiman palkkaamiseen liittyviä positiivisia signaaleja. Koko yrityskannan tilaustilanne on yritysten omasta mielestä kohdallaisella tasolla, mutta aikajänteeltään lyhyitä ja yleistilannetta leimaa epävarmuus. Tämä on ollut vallitseva tilanne useamman vuoden ajan. Yt-neuvotteluiden määrä on kasvanut 2010-luvulla tasaisesti, jonka vuoksi myös konkurssien määrä on vastaavana aikana kasvanut tasaisesti. Konkurssien määrä oli kasvanut vuonna 2014 verrattuna vuoteen 2013 noin 7 prosentilla, mutta henkilöstö jota konkurssi koski nousi vastaavasti vain 4 prosenttia. Seutukuntien välillä on vain pieniä eroja prosenttiosuuksien osalta.

Alle 10 henkilön yritysten osuus Pirkanmaalla koko yrityskannasta on 90 %. Nämä ovat pääsääntöisesti paikallisia pienyrityksiä joita Pirkanmaalla on noin 27 000 kpl. Kotimarkkinoille keskittyviä yrityksiä on 2 400 kpl ja kansainvälistymisellä kasvua hakevia yrityksiä noin 600 kpl. Kasvuyritysten määrä on noussut viidenneksellä. Innovaatiotoiminta Pirkanmaalla on merkittävää koko Suomen mittapuussa. Kasvuyritysten toimialat hajaantuvat erittäin hyvin monelle eri toimialalle. Merkittävimmät ovat teollisuus, rakentaminen, kauppa sekä hallinto- ja tukipalvelut. Kasvuyritysten määrä on säilynyt taantumasta huolimatta hyvällä tasolla ja todennäköisesti kuluva vuosi 2015 tuottaa enemmän kasvuyrityksiä kuin vuosi 2014.

Näistä on mainittava toteutuneet ja lähiaikoina valmistuvat AGCO Power (uusi dieselmoottoritehdas), Cargotec (osaamiskeskus), Insta (lisärakennus), NTT Docomo (tuotekehitysyksikkö), Valio (uusi meijerin tuotantolinja), ATA Gears Oy (uusi tuotantolinja), Tamro (lääkelogistiikkakeskus), YIT (liikerakennus), Saarioinen (uusi teollisuustila), Stockmann (laajennushanke), Lielähti-keskus (lisää toimi- ja liiketiloja), Varma (konekaupan keskittymä Pirkkalaan), Tampereen Messu- ja Urheilukeskus (lisätilan rakentaminen), SOKOTEL (tornihotelli) ja lisäksi useita muita kaupan alan ja palvelualan uudisrakennuksia sekä saaneerauskohteita. Ikean viereen rakennetaan suuri erikoistavarakauppakeskus Ikano, jonka pinta-ala on 36 000 m². ICT-yritykset ovat olleet melko aktiivisia investointien suhteen, tosin investointien mittakaava ei ole suuri.

Tampereen yliopistollisen sairaalan Taysin etupihalle aletaan rakentaa ensi syksynä. Vuosina 2017–2019 valmistuu kolme sairaalarakennusta sekä maanalainen pysäköintihalli. Pirkanmaan sairaanhoitopiiri investoi vuosina 2015–2017 yhteensä 251 miljoonalla eurolla. Uudisrakennukset sisältävän uudistusohjelman osuus on 142,5 miljoonaa. Yliopistokiinteistöt Oy:llä (SYK) on noin 60 miljoonan euron investointisuunnitelmat uudisrakennukseen lääketieteelle, terveystieteille sekä biotieteille vuodelle 2016. Tampereen yliopiston yhteydessä toimii eläinkokeita korvaava kansallinen vaihtoehtomenetelmäkeskus FICAM. Sen viranomaistoiminta tulee jatkossa nykyistä paremmin turvata valtion rahoituksella. Opetus- ja kulttuuriministeriö tulee omalta osaltaan rahoittamaan vuoteen 2016 saakka keskuksen toimintaa.

Rakentaminen kokonaisuudessaan hiipuu vuoden 2015 aikana. Muutos on merkittävä eli 10 prosenttia. Asuinrakentaminen vähenee 14 prosenttia. Korjausvelkaa paikataan, eli korjausrakentaminen kasvaa noin 4 %. Infrastruktuurirakentamisen investoinnit kasvavat 2 %. Näiden ansiosta rakennusala kokonaisuudessaan ei kärsi aivan niin suurta menetystä kuin olisi voinut tapahtua. Rakennusala odottaa kuitenkin vuoden 2015 lopulla investoin-

tihalukkuuden kasvavan, samoin vuosi 2016 olisi kokonaisuudessaan jo selvästi positiivisempi alan kannalta. Alan kannattavuus on tällä hetkellä kohtalaisen hyvä. Kasvavat kunnat investoivat merkittävillä summilla lähinnä infrastruktuuriin. Tampereen etelän suunnan lisäraiteiden ratasuunnitelmarahoitus olisi tulossa.

Pirkanmaalla on koottu turvallisuusklusteria toimien esimerkkinä koko Suomelle. Turvallisuusosalalla Pirkanmaan korkeakoulut kehittävät alan opetusta markkinointituotteeksi, tietoturvallisuutta, turvallista ikääntymistä ja turvallista rakennettua ympäristöä ja liikennettä. Pirkanmaasta voidaan kehittää turvallisuuden testikenttä (laboratorio), jossa testataan erilaisia teknologioita ja toimintatapoja. Toimintamalli tukee yhteistyötä ja uusien teknologisten ratkaisujen syntymistä. Viranomaiset, tutkimuslaitokset ja alueen turvallisuusalan oppilaitokset tulisi kytkeä kiinteäksi osaksi liiketoimintavetoista kokonaisuutta.

Uusi energiayhtiö aloittaa toimintansa Pirkanmaalla. Uuden yhtiön nimeksi on suunniteltu Nokianvirran Energia Oy (NVE). Voimalaitosprojekti parantaa alueellista hyvinvointia. Rakennusvaiheen arvioidaan työllistävän noin 200–300 henkilötyövuoden verran. Voimalaitoksen valmistuttua sen käyttö- ja kunnossapito työllistää yhteensä noin 10–20 henkilötyövuoden verran. Lisäksi muut käyttöön ja kunnossapitoon liittyvät jaksottaiset työt, kuten vuosihuollot työllistävät jopa kymmeniä henkilöitä. Välillisesti laitoksen polttoaineenhankinta työllistää n. 200 henkilöä.

Ylöjärven Elovainion alueelle, Tampereella ja Kangasalla Tarastejärvelle, Virroilla vt 23 pohjoispuolelle olevat kaavoitusratkaisut vaikuttavat lähivuosina merkittävästi teollisuuden ja kaupan kasvuun. Viime vuoden kehittämiskeskusteluissa kuntien työpaikkarakentamiseen tarkoitettujen tonttien varantoa, ja yleisvaikutelma on, että varantoa esim. teolliselle toiminnalle on hyvin. Isot varannot ovat mm. Tampereen ja Nokian rajalla ns. Kolmenkulman alueella, Pirkkalassa Linnakorvessa, Parkanossa jne. (Osassa alueita puuttuu vielä rakentamisen mahdollistama kunnallistekniikka.) Kävi myös ilmi, että palvelujen kehittämisen näkökulmasta kunnissa ei ole kovin paljon mietitty tonttitarvetta.

Työvoiman kysynnän näkymät

Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna näyttää viimeaikainen kehitys työllisyyden näkökulmasta kehittyvän negatiiviseen suuntaan, vaikka työvoiman kysynnän ja tarjonnan trendi ns. UV-käyrällä (Unemployment / Vacancy) osoittaa työvoimapulaan päin, joka tarkoittaa sitä, että työmarkkinat eivät toimi kunnolla. Mikäli trendi ei käänny, niin mitä ilmeisimmin rekrytointiongelmien kasvat ja muodostavat ennen pitkää talouden kasvulle esteen. Toisaalta matalapalkka-alat rekrytoisivat henkilöstöä lisää, mutta ongelmaksi tulee ammattien arvostuksen puute lähinnä palkkauksen osalta. Näyttäisi siltä, että yritykset rekrytoivat uutta henkilöstöä muuta kautta kuin TE-toimistosta, usein suoraan toisesta yrityksestä, sekä käyttäen sosiaalista mediaa.

TE-toimisto panostaa toimenpiteisiinsä hyvin työmarkkinoiden tarpeita huomioiden. Esimerkiksi nuorten yli vuoden työttömänä olleiden määrä on vuoden 2014 aikana saatu selvään laskuun. Työvoiman kysyntään liittyvä ongelma korjautuu ainoastaan työmarkkinoiden toimivuuden ja joustavuuden kautta, sekä taloustilanteen ja viennin sekä kotimaisen kysynnän kasvun kautta. Todennäköisesti rekrytointiongelmien on Pirkanmaan osalta edessä ku-

luvan vuoden 2014 loppu puolella. Pirkanmaan työllisyyden syvenevä ongelma on pitkäaikaistyöttömien määrä joka ikäluokassa sekä rakenteellisen työttömyyden kasvu. Suhteellinen osuus alueella on 11 prosenttia koko Suomen yli vuoden työttömänä olleiden määräs-
tä, vaikka väkiluku on ainoastaan 9 prosenttia koko maan luvusta. Määrän kasvu on on-
neksi saatu pysähtymään nykyisestä tasosta vuoden 2013 alkupuolen tasoa vastaavaksi.

Osaavan työvoiman tilannetta arvioitaessa ja eri toimialoja käsiteltäessä on todettava, että osaavan ei niinkään koulutustaustaisen markkinointi- ja myyntihenkilöstön lisääntyvä tarve oli selvästi huomioitu ongelma. Tilanne korostuu ennen kaikkea vientiyritysten sekä kotimarkkinoilla toimivilla yrityksillä. Tämän korjaamiseksi tarvitaan suoraa ohjausta työhön soveltuville markkinointi- ja myyntihenkilöille yrityksen sisällä ja tähän voidaan aja-
tella käytettäväksi räätälöityjä työvoimakoulutuksen koulutuspaketteja. Myös kielitaitoisen myyntihenkilöstön puute on nähtävissä. Uudet markkina-alueet Arabimaissa sekä Latina-
laisessa Amerikassa vaativat uudenlaisten myyntikulttuurien ja kielten osaamista. Muuten osaavan työvoiman saannissa ovat korostuneina samat ammatit kuin on ollut viime vuosi-
en aikana. Pienet yritykset kokevat tälläkin hetkellä ongelmana saada pätevää ja työhön soveltuvaa henkilöstöä. Tarpeita on kaikilla toimialoilla.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Talouden kasvuvauhdin hidastuminen näkyy selvemmin epävarmuutena, joka heijastuu työ-
markkinoilla irtisanomisten lisääntymisenä sekä työttömyyden keston kasvuna. Työttömi-
en työnhakijoiden määrä ja työttömien työnhakijoiden rakennekehitys ovat olleet negatiivi-
sia tammi-joulukuun aikana 2014 verrattuna vastaavaan aikaan vuotta aiemmin. Näin ol-
len työttömyystilanne ja työttömyyden rakenne heikkenivät kaikilla tarkastelujaksoilla. Irti-
sanottuja oli joulukuussa 2014 kahdeksan prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Työ-
voimapolitiittisten toimenpiteiden ja varsinkin palkkaperusteisten työllistämistukien rahalli-
sen määrän merkittävä väheneminen vaikuttaa siihen, että ennen kaikkea rakenteellinen
työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys tulevat lähivuosina olemaan entistä kovempi haaste.
Riskinä on jälleen 1990-luvun laman kaltainen tilanne, jossa osa työttömistä jää pysyväi-
sesti työhallinnon haasteeksi.

Rakenteellinen työttömyys oli ollut vuoden 2014 tammikuu – joulukuun välisenä aikana
keskimäärin 59 % eli 20 483 henkilöä. Määrä on edelleen kasvanut hitaasti. Vastaavat lu-
vut vuotta aiemmin olivat 55,2 % ja 17 298 henkilöä. Yli 2 vuotta työttömänä olleiden mää-
rä on noussut onneksi vain 2 prosenttia viime vuoden vastaavasta ajankohdasta. Positiivisena asian voi pitää sitä, että Pirkanmaan TE-toimistoissa avoinna olleiden työpaikkojen
lukumäärä laski vuoden 2014 tammi-joulukuussa vain 3 % vuoden 2013 vastaavasta ajan-
kohdasta ja joulukuun lopussa avoimia työpaikkoja oli 1 652 kpl. Valitettavaa vain on, että
TE-toimiston markkinaosuus todellisten avoimien työpaikkojen osuudesta laskee. Työvoi-
man kysyntä ei ollut erityisen voimakasta millään vuosineljänneksellä ja vuoden loppupuo-
liskolla työttömyystilanne heikkeni merkittävästi. Ennustettavaa on, ettei vuoden 2015 al-
kupuolisko tuo paljoo korjausta tilanteeseen.

Vuoden 2014 tammi-joulukuun aikana työttömiä työnhakijoita oli Pirkanmaalla keskimäärin 34 599 henkilöä ja työttömyysaste oli vuoden 2014 aikana keskimäärin 14,3 %. Vastava määrä työttömiä työnhakijoita keskimäärin vuoden aikana oli vuonna 1998. Työllisyysaste oli vastaavasti II neljännes 2014 69,0 %. Työllisyysasteen suhteellinen osuus oli laskenut 0,9 % vuositasolla verrattuna. Työttömyysaste oli Pirkanmaalla matalampi kuin koko maassa ja työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi Pirkanmaalla enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Nuorten työttömien määrä on noussut koko vuoden, muutos 8 %. Pitkäaikaistyöttömien, sekä yli 50-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden lukumäärä on noussut vuositasolla verrattuna. Muutos oli yli vuoden työttömänä olleiden osalta 9 % ja yli 50-vuotiaiden osalta 11 % verrattuna tammikuu-joulukuu 2014 välistä aikaa vastaavaan aikaan vuotta aiemmin.

Kehitysnäkymät seutukunnittain

Tampereen seutukunta

Tampere, Nokia, Kangasala, Vesilahti, Lempäälä, Pirkkala, Hämeenkyrö, Orivesi, Ylöjärvi, Pälkäne

Tampereen seutukunnassa asui joulukuun 2014 lopussa 390 000 henkilöä, vuoden aikana oli kasvua yli 4 100 henkilöä. Seutukunta on ainoa Pirkanmaan seutukunta jonka väestö kasvaa, sekä valtakunnallisesti yksi merkittävämpiä väestönkasvu alueita. Vuonna 2014 seutukunnassa oli lähes 24 500 yritysten toimipaikkaa. Tampereen seutukunnan alueella on 76 prosenttia kaikista Pirkanmaan yrityksistä. Joulukuun 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 31 257. Työttömien työnhakijoiden määrä nousi 8 % verrattuna edellisvuoden joulukuuhun ja keskimäärin vuositasolla tammikuu-joulukuu 2013 työttömien työnhakijoiden määrä nousi 10 % verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan.

Tampereen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	--	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Tampereen seutu on ollut perinteisesti vetovoimainen ja tarjonnut monipuolisen elinkeinorakenteensa myötä hyvät elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden toimintapuitteet. Vahvuutena on laaja väestöpohja, monipuolinen yritys rakenne, innovatiivinen kehitysympäristö sekä korkealuokkaisen koulutustason tarjoava oppilaitosverkko. Väestö kasvoi Tampereen seudulla 3 808 henkilöllä ja seutukunnalla oli koko Pirkanmaan voimakkaimmin kasvanut kunta, Nokia, jonka väkiluku kasvoi vuoden 2013 aikana 307 henkilöllä. Alueella olevista kunnista, lukuun ottamatta Tamperetta kokonsa puolesta (kasvua 2 514 henkilöä), kasvoi Lem-

päälän väkiluku 283 henkilöllä, Kangasalalla 203 henkilöllä, Ylöjärvellä 187 henkilöllä ja Pirkkalassa 147 henkilöllä. Pirkanmaalla sijaitsee 5 kaupunkia tai kuntaa jotka väkilukunsa osalta sijoittuvat 40 suurimman joukkoon koko maan osalta. Seutukunnan alueen yhteistoiminta on vahvaa ja sisäiset markkinat puskuroivat kysynnän laskua. Alueella ostovoima on Pirkanmaan korkeinta. Lisäksi positiivista on, että yritykset varautuvat erilaisiin tulevaisuuden vaihtoehtoihin ja uudistavat liiketoimintaansa sekä etsivät aivan uusia yritystoiminnan mahdollisuuksia. Negatiivista on, että epävarmuus näkyy tilauskantojen lyhytenä ja uusien tilausten vähyytenä sekä nyt merkittävinä irtisanomisina. Rahoitusmarkkinoiden epävarmuus osittain siirtää investointeja tulevaisuuteen. Pakolliset toimet ylläpitävät investoinnit tehdään. Tampereen seutukunnan yleistilanne on heikommalla tasolla kuin vuotta aiemmin, eli parempaa taloustilannetta odottava. Elinkeinoelämän tilanne lähitulevaisuudessa säilyy samankaltaisena verrattuna nykytilanteeseen. Muutos parempaan arvioidaan tulevan vuoden 2015 lopulla.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Alueella sijaitsee merkittäviä eri teollisuusalojen vienti- ja kotimarkkinayrityksiä ja kansainvälisten, erityisesti euroalueen rahamarkkinoiden epävarmuus hidastaa teollisuuden rakennemuutosta, joka jatkuu edelleen. Teknologiateollisuuden tilauskirjat ovat ohentuneet ja irtisanomiset ovat lisääntyneet. Alalla on koettavissa murros ja muutos erilaisen toimintaympäristön osalta. Teknologiateollisuuden tilanne ei ole kuitenkaan heikko, mutta teollisuudessa keskeisten yritysten uudistuminen on ollut hidasta. Nokian muutoksen seurauksena on syntynyt yrityksiä, joissa Nokian entiset työntekijät hyödyntävät omaa osaamistaan uusien innovaatioiden syntymisessä. Konepaja-alan tilanne on ollut huolestuttava, taantuma on vaikuttanut suhteellisen paljon alan tilauskantaan, sekä sen vuoksi alan työllistävyyteen. Vuoden 2014 lopulla teollisuus on rekrytoinut hieman enemmän työvoimaa verrattuna vuoden 2014 alkupuolelle. Pk-barometrin mukaan Tampereen seutukunnan yritykset kokevat alueen kokonaistilanteen olevan huonompi kuin vuotta aiemmin, suhteellinen lasku vertailuluvuissa oli 8 %. Henkilöstön kasvua kuitenkin odotetaan, suhteellinen kasvu olisi 5 %. Tampereen seutukunnan positiivinen henkilöstönlisäyksen vaikutus ulottuu välillisesti koko Pirkanmaata kattavaksi. Liikevaihdon osalta kasvua tulisi jopa 16 %. Kannattavuus säilyy ennallaan, mutta investoinnit vähenevät. Muutos laskua -19 %. Kasvua haakee kuitenkin lähes puolet haastatelluista yrityksistä, ja liikevaihdon odotetaan kasvavan merkittävästi, joten investointien väheneminen on epätodennäköistä.

Konepaja-alalla olisi tarve saada alihankinnan lisäksi myös enenevässä määrin omaa tuotetta suoraan markkinoille ilman ketjutusta. Uusi tulevaisuuden osaamisen ja tutkimuksen ala saattaa olla bioklusteri, joka on kasvamassa Tampereen seudulla. Alueella on kehitetty määrätietoisesti biotieteiden ja bioteknologian osaamista. Korkeatasoinen tutkimus- ja koulutusosaaminen tarjoaa vahvan tukiverkon alan yrityksille. Cleantech-teknologian merkitys korostuu maailmalla koko ajan enemmän ja Tampereen seutukunnan alueella oleva alan osaaminen olisi saatava nopeasti kaupallistetun palvelun tai tuotteen tasolle. Pirkanmaalla on hyvä sijainti ja läntisen ohitustien valmistumisen jälkeen myös hyvät logistiset yhteydet esimerkiksi lentokentältä joka suuntaan, joskin kehitettävää on sekä lento-

että rautatieyhteyksissä. Nykyisiä yhteyksiä kehittämällä/optimoimalla saadaan parannuksia aikaan. Pitkällä aikavälillä ratapihan siirto tulee eteen ja tähän vaaditaan melkoiset taloudelliset resurssit ja valtion mukaan tuloa rahoituksen osalta. Tampereen logistinen sijainti on valtakunnallisesti hyvä. Tampere on eräänlainen liikenteenjakaja Suomen suurimpien kaupunkien osalta.

Merkittävimmit valmistuneet investoinnit ovat Hämpin parkki (Tampereen keskustan maanalainen parkkitalo), Vuoreksen lähiöalue ja Linnakallion alue Pirkkalassa ja juuri käynnistynyt rantaväylän tunneli tulevaisuudessa täydennettynä uusilla asuinrakennuksilla, Pirkanmaan keskuspuhdistamo, useiden koulujen ja päiväkotien perusparannushankkeet, kaupunkiraitiotien 1.vaihe ja muut joukkoliikennehankkeet, useat uudet asuinalueet ja Nokia-Ylöjärven-Tampereen risteysalueelle Kolmen Kulmaan Myllypuroon suunniteltu yritysalue, jonka odotetaan tuovan alueelle n. 4 000 työpaikkaa. Suurehko alkanut hanke on Ikean viereen rakenteilla oleva kauppakeskus sekä toisena merkittävänä kohteena Pirkkalaan osittain jo valmiina oleva teollisuus- ja kauppakeskittymä. Lisäksi tulevaisuudessa siintee uusi keskusareena, ja sen ympärille suunnitellut tornitalot. Näiden arvioidaan luovan n. 1 500 työpaikkaa alueelle. Lempäälän Marjamäen alueelle rakennetaan Ideaparkin viereen tulevaisuudessa toinen iso kauppakeskus, joka keskittyy erikoistavaroihin. Ylöjärvelle Kangasalan kunta markkinoi edelleen Kallion teollisuusaluetta yrityksille.

Nokian kaupungin alueella olevia hankkeita ovat mm. Nokialla sijaitsevan vanhan kaa-topaikka-alueen puhdistus, kustannusarvio 16 milj € Nokian keskustan alueella käynnistyy 2/2015, Prisma kauppakeskuksen rakentaminen edellä mainitulle puhdistetulle alueelle ja käynnistyy noin 6/2016. Kolmenkulman kunnallistekniset investoinnit 2015 - 2017, 5 milj €, Nokian kaupungin alueella, lisäksi Ylöjärvi satsaa alueen kehittämiseen merkittävästi. Alueelle todennäköisesti syntyy bioteknologian toimintaa kuten Cleantech vyöhykkeen perustaminen Nokian, Tampereen ja Ylöjärven osalta vuonna 2015. Nokialla teollisuudella tuotanto/laiteinvestointeja merkittävästi, eli taantumien aikainen hintataso on hyödynnetty oikealla tavalla. Yritysten uushankkeilla on myös odottava tunnelma. Paljon vireillä olevia hankkeita, mutta taloustilanne valitettavasti jarruttaa käynnistystä.

Hämeenkyrössä on nyt käynnissä historian voimakkain investointijakso. Vuonna 2012 valmistui biovoimalaitos MetsäBoardin tehtaan yhteyteen, joka oli suuruusluokaltaan 70 miljoonaa euron, jonka jatkoksi Hämeenkyrön kunnalla on käynnissä iso investointiohjelma vuosien pitkän tauon jälkeen. Terveyskeskussaneeraus on valmistunut, käynnissä monitoimikeskus rakentaminen, Sasin alueen päiväkotit, jätevedenpuhdistamo sekä vesihuoltorakentamista huomattavalla summalla. Sastamalan koulutuskuntayhtymän lisäksi investointi on valmistunut ja Attendo rakentaa parhaillaan yksityistä hoivakotia. Tietty varovaisuus leimaa toimitilamarkkinoita edelleen, ja vuokraus- sekä sijoituspäätöksiä mietitään tarkkaan. Vapaiden tilojen määrät ovat hieman kasvaneet, mutta kokonaisuutena voidaan kuitenkin todeta, että pitkittyneestä taantumasta on Tampereella selviytetty hyvin. Vuodesta 2015 näyttää kokonaisuutena muodostuvan Tampereen seutukunnassa edellisvuosia selkeästi vilkkaampi. Myös Vesilahdella yritykset panostavat kasvuun sekä uusia investointeja syntyy kuluvan vuoden 2015 aikana edellisvuotta enemmän.

Tampereellakin nähtiin useisiin vuosiin suurin yksittäinen kiinteistökauppa, kun Sponda osti UBS:ltä 63,7 miljoonalla eurolla noin 20 000 m² Tulli Business Park -toimistokiin-

teistön. Alkutuotoksi kaupassa ilmoitettiin noin 7 %. Plastiroll Oy myi Ylöjärvellä sijaitsevat tuotantokiinteistönsä Sagaxille myynti- ja takaisinvuokrausjärjestelyssä. Senaatti-kiinteistöt on myymässä Hippostalona tunnettua noin 14 000 m² toimistokiinteistöä Kalevan alueella. Liikerakentaminen on jatkunut melko vilkkaana ja suunnitelmissa on edelleen monia huomattavia hankkeita. Lielahteen valmistui huhtikuussa 2014 Lielahतिकeskus, jonka noin 13 000 m² tiloihin sijoittuu julkisia palveluja sekä erikoiskauppaa. Stockmannin tavaratalon noin 4 000 m² laajennus on viimeistelyvaiheessa Hämeenkadun varressa. Lahdesjärven Ikano Retail Centren ensimmäisen vaiheen käyttäjäksi tulee K-Rauta, jolle rakennetaan noin 15 000 m² tiloja. Pirkkalan Partolaan valmistui uusi liikekeskus, jonka käyttäjät ovat Tokmanni, Bygghmax, Sotka, Asko. Tullin tornihotelli, joka käsittää reilut 300 huonetta, avataan lokakuussa 2014. Merkittävä uusi toimija XXL Sports & Outdoor perustaa Tampereelle kaksi uutta urheiluvälinemyymälää, joista toinen tulee Kalevan Prismakeskuksen yhteyteen ja toinen Lielahteen. Kalevan Prismakeskusta aiotaan muutenkin kehittää ja laajennuksen ensimmäistä vaihetta on suunniteltu aloitettavaksi vuonna 2015. Ratinan mittava kauppakeskus hakee edelleen riittävää määrää vuokralaisia rakennustöiden aloittamiseksi. Vapaiden liiketilojen määrä on hieman kasvanut, mutta edelleen vajaakäyttöaste on alle 4 %.

Toimistojen tiukentuneet laatuvaatimukset ohjaavat kysyntää moderneihin tiloihin ja vanhempaa tilaa on tyhjentynyt. Toimistojen vajaakäyttöaste nousi vuoden 2013 aikana ja on pysytellyt samalla, noin 9,4 %, tasolla myös vuonna 2014. Uuden toimistotilan rakentaminen jatkuu, kun Technopoliksen Yliopistonrinteen noin 10 000 m² laajennus on käynnistynyt. Kuluvana vuonna ei valmistu muita isompia toimistokohteita kuin Instan uusi pääkonttorirakennus Sarankulmaan. Suomen Yliopistokiinteistöt rakennuttaa Hervantaan teknilliselle yliopistolle 15 500 m² Kampusareena –nimistä uudiskohdetta, jonne sijoittuu yliopiston toimintoja sekä myös jonkin verran toimistotilaa yrityksille. Yliopistojen tiloihin investoidaan Tampereella mittavasti, kun Hervannan Kampusareenan lisäksi Kaupin alueelle on rakenteilla 25 000 m² uudet tilat lääketieteen laitoksen käyttöön. Ratinassa on valmiina toimistotontteja ja myös linja-autoaseman viereen on kaavailtu toimistotornia. Sorin kannen suunnitelmat käsittävät monitoimiareenan, asuntojen ja liiketilojen lisäksi noin 28 000 m² toimistotiloja. Technopolis on tehnyt esikauppasopimuksen Ratapihankadun varteen sijoituvasta tontista, jolle on suunniteltu rakennusoikeutta noin 22 800 k-m² ja asemakaavan odotetaan vahvistuvan viimeistään vuoden 2015 lopulla. Erittäin hyvillä paikoilla on siten toimistotonttivarantoa tuleville vuosille.

Tuotanto- ja varastotilojen kysyntä on pysytellyt hiljaisena. Vajaakäyttöaste on noussut hieman, mutta edelleen ollaan kokonaisuutena maltillisissa lukemissa noin 3,9 % tasolla. Tonttikysyntää ja uudisrakentamista esiintyy parhailla sijainneilla jonkin verran, kun yritykset tarvitsevat ajanmukaisempia tiloja. Kehätien varteen sijoittuvat alueet ovat kysytyjä hyvien liikenneyhteyksien ansiosta. Vireillä on useita mittavia investointeja, jotka kehittävät keskustan toimivuutta ja ilmettä huomattavasti. Rantaväylän tunnelin rakentaminen on hyvässä vauhdissa ja Tampereen liikenteellisen kehittämisen kannalta oleellinen tunneli valmistuu vuonna 2017. Vapautuvat Näsijärven ranta-alueet keskustassa painottuvat tulevaisuudessa asuinrakentamiseen. Keskustan liikenneverkon kehittämiseen liittyy myös Ratapihankadun jatkaminen Rantaväylälle asti, mikä mahdollistaa suunniteltujen noin 30 000 m² toimistojen ja lisäksi asuntojen rakentamisen Ratapihankadun varteen rautatieaseman lä-

heisyyteen. Tampereen kaupunki ja NCC muodostivat yhteisen projektiorganisaation, jolla Sorin kannen valmistelua jatketaan ja monitoimihallille haetaan toteuttamisratkaisua. Kannen päälle on suunnitteilla kaikkiaan 110 000 m² tiloja: mm. monitoimihalli, asuntoja ja toimistotilaa. Lisäksi rautatieaseman ja ratapihan alueen kehittämisestä on järjestetty kansainvälinen suunnittelukilpailu, jonka avulla haetaan visiota Asemakeskuksen jatkosuunnittelun pohjaksi. Edellä mainittujen projektien tuloksena asemanseudun ilme tulisi mullistumaan, ja lopputuloksena olisi nykyaikainen liikenteen, ihmisten ja liike-elämän kohtaamispaikka.

Työvoiman kysynnän näkymät

Perinteisesti terveydenhuolto- ja hoiva-alan työvoiman saatavuudessa on ongelmia. Kaupan alalla työllisyys paranee, mutta vasta kun infrastruktuuri on valmis eli isot investointihankkeet saadaan päätökseen. Toisena työvoimaa tarvitsevana on hoiva-ala, jossa on odotettavissa kaupan alan epätyypillisten työsuhteiden vuoksi rekrytointiongelmia. Syynä ovat mm. vuorotyö, provisiopohjaisuus, osa-aikaisuus ja muut epätyypillisille työsuhteille ominaiset piirteet kuten palkkaus ja/tai työaika. Palveluja koskevat myös edellä todetut ongelmat. Teollisuuden osalta saattaa vielä tulla yllätyksenä työvoiman merkittävä lisätarve vuoden 2015 loppupuolella.

Uutena ongelmana on syntynyt merkittävä akateemisen koulutuksen saaneiden työttömien työnhakijoiden ryhmä. Korkeasti koulutettujen työttömien työnhakijoiden määrä oli yli 22 % kaikista työttömistä työnhakijoista. Lukiokoulutuksen sekä ammatillisen koulutuksen yhdistelmäkoulutuksen merkitys on yrityksissä koettu hyväksi väyläksi jatkokoulutuksen osalta. Valitettavasti tätä hybridikoulutusta ei suositeta ja sen hyöty jää kapeaksi. Lukio-koulutuksen osalta myös kysymys, onko koulutus vain peruskoulun jatke vai olisiko aika suunnata katse yrityksiä paremmin hyödyntävään suuntaan? Samoin ammatillisen koulutuksen yritysten tarpeita kattava vaikutus olisi syytä selvittää.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Tampereen seutukuntaa, kuten yleensä suurimpien kaupunkien osalta vaivaa massiivinen työttömien työnhakijoiden määrä. Ongelma ei ole kadonnut mihinkään, vaan näyttää olevan vaikea haaste koko alueelle. Kuluvan vuoden aikana työttömien määrä nousi ja valuma yli vuoden työttömänä olleiden virtaan kasvoi hieman, eli 8 prosenttia. Nuorten työttömyys nousi vuositason verrattuna noin 8 prosenttia sekä yli 50-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi 12 %.

Tampereen kaupungin työttömyystilanne on ollut vuosia yksi heikoimmista vertailtaessa 20 maan suurinta kaupunkia. Tampere oli vasta jaetulla 16 sijalla, eli neljänneksi korkein mikä osoittaa, että työllisyyskehitys ei ole mennyt toivottavaan suuntaan. Rakennetyöttömyydestä on tullut Tampereen seutukunnassa vaikea haaste. Vuositason kasvua oli yli 17 prosenttia ja 61 prosenttia kaikista työttömistä työnhakijoista on rakennetyöttömiä.

Työllisyyden määrän ja rakenteen kehitys ei ole niin suotuista lähitulevaisuudessa kuin niiden pitäisi olla. Tilanne saattaa kuitenkin muuttua nopeasti talouden kehityksen myötä. Tilanne arvioidaan olevan huonompi kuin vuosi sitten ja muuttuvan positiivisempaan suun-

taan 6-12 kk kuluessa. Tampereen seutukunnan väestön osuus koko Pirkanmaan väestöstä on 77 prosenttia. Työttömien työnhakijoiden osuus kaikista Pirkanmaan työttömistä työnhakijoista on 81 prosenttia. Osuus on samalla tasolla viime vuoden tilanteeseen verrattuna.

Etelä-Pirkanmaan seutukunta

Valkeakoski, Akaa, Urjala

Etelä-Pirkanmaan seutukunnassa asui joulukuun 2014 lopussa 43 200 henkilöä, vuoden aikana laskua oli n. 140 henkilöä. Vuonna 2014 seutukunnassa oli lähes 2 400 yritysten toimipaikkaa. Joulukuun 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 3 008. Työttömien työnhakijoiden määrä nousi 3 % verrattuna edellisvuoden joulukuuhun ja keskimäärin vuositasolla tammikuu-joulukuu 2014 työttömien työnhakijoiden määrä nousi 10 % verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan.

Etelä-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seutukunta on kilpailukykyinen, korkean osaamisen ja ammattitaitoisen työvoiman tarjoava alue. Etelä-Pirkanmaan vahvuuksia ovat kestävä väestönkasvu, usean yritysaluekaavan vireilläolo. Haasteena koetaan työttömien työnhakijoiden määrä ja työttömyyden rakenne sekä uusien yritysten hankinta, lähinnä kaupanalalle ja palvelusektorille. T&k -toimintaan odotetaan kasvua. Alueella vallitsee positiivinen ilmapiiri tulevaisuuden suhteen. Seutukunnan yritysten tilauskirjat ovat lähes normaalitasolla, mutta tilauskannat lyhyitä, mikä aiheuttaa huolta, sekä jarruttaa investointeja ja yleensä kysynnän elpymistä. Alueen vahva alihankintaketju on kärsinyt tilauskannan muutoksista kaikista eniten. Osittain tilanne johtuu oman tuotteen puuttumisesta ja tuotanto perustuu lähes kokonaan alihankinnasta tulevalle tulokselle. Myös alihankintaketjut ovat pitkiä ja loppupään yrityksille nykyinen tilanne on hankala. Muutamia suuria investointeja on alueella tehty, kuten Akaan seudulla mitattavat hoitorakennusten peruskorjaus- ja uudisrakentaminen.

Etelä-Pirkanmaa vetää yrityksiä juuri hyvän sijaintinsa vuoksi. Uudet yritysalueet kuten Jutikkala ja Akaa-Point (valmistumassa) takaavat hyvän kasvualustan uusille yrityksille. Akaan sijainti Tampereen läheisyydessä ja edullisemman asumiskustannustason vuoksi on houkutteleva vaihtoehto varsinkin niille, jotka arvostavat omakotitaloasumista. Joulukuun 2014 lopussa Urjalan kunnan työttömyysaste oli 16,8 % eli Tampereen jälkeen toiseksi korkein Pirkanmaalla. Pitkäaikaistyöttömyys vaivaa Urjalaa. Lisäksi vuonna 2014 Nuutajärven lasitehtaan teollinen toiminta siirtyi Urjalasta Hämeenlinnan littalaan (-30 työpaikkaa), ja Parkerin suodattimien elementtituotanto siirtyi Urjalasta Tsekkiin (- 65 työpaikkaa). Nämä

vaikuttivat myös alihankkijoihin. Uusien yritysten hankinta ja sitä kautta uusien työpaikkojen syntyminen maaseutukuntaan 60 km:n etäisyydelle Tampereen Keskustorista ei ole aivan helppoa Valtatie 9:n ja uusien yritysalueiden vaikutuksista huolimatta. Tammikuussa 2015 Arla Oy ilmoitti lopettavansa Halkivahan meijerin toiminnan Urjalassa kuun lopussa.

Euron arvon heikkeneminen suhteessa dollariin hyödyttää edelleen paikkakunnan viennityrityksiä ja monien keskisuurten ja suurten teollisuusyritysten näkymät ovat varovaisen positiiviset tai ainakin vakaat. Öljyn hinnan lasku parantaa myös todennäköisesti useiden yritysten kannattavuutta, koska ne käyttävät tuotannossaan öljypohjaisia raaka-aineita. Investointien taso on kuitenkin edelleen alhainen ja tiedossa ei ole mitään merkittäviä teollisia investointeja lähiaikoina. Kaupan alan tilanne jatkuu haastavana kansalaisten ostovoiman heikentyessä ja velkaantuneisuuden kasvaessa. Kehityssuunta on kuitenkin hyvä, Valkeakoskelle on rakennettu paljon ja monet uudiskohteet ovat valmistuneet tai valmistumassa. Pientalorakentaminen on voimakkaassa kasvussa alueen kunnissa.

Uudet kaupan ja palvelualan työpaikat tuovat positiivista julkisuutta ja kiinnostavuutta asuinpaikkana. Alueen yhteydet ovat loistavat. Valkeakosken Jutikkalan ja Akaan Yrityskonhon yritysalueet muodostavat keskeisen Tampereen eteläpuolisen logistisen vyöhykkeen. Etelä-Pirkanmaan halki kulkee Helsinki-Tampere moottoritie, joka mahdollistaa tehokkaan logistisen toiminnan alueen sisällä. Urjala kuten koko Etelä-Pirkanmaa on ns. kulmaisesta kolmion (Helsinki-Tampere-Turku) sisäpuolella, joten sijaintinsa puolesta markkina-alueena sekä toimintaympäristönä alue on mitä mainioin. Matkaa Tampereelle noin 60 km, Helsinkiin 100 km sekä Turkuun 100 km.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Keskeisiä toimialoja ovat edelleen paperi- ja pakkausteollisuus, metalliteollisuus, elintarviketeollisuus ja muovialanteollisuus sekä elementtiteollisuus. Suuria yt-neuvotteluja ei ole toistaiseksi odotettavissa. Paperija metalliteollisuus elpyy globaalin kysynnän kasvaessa. Näkymät riippuvat euroalueen kehityksestä ja viennin vedosta, rahoitusmarkkinat näyttävät edelleen epävarmoilta ja vaikutukset ovat suoraa kielteiset viennin liikkeellelähdön osalta. Kasvualueina ovat kauppa- ja palvelualat ja muutamat energiatekniikkaan liittyvät uudet teolliset yritykset. Näkymät ovat hyvät varsinkin kotimarkkinoilla. Kasvualueina voi pitää elementtiteollisuutta, sairaalatuotteita valmistavaa yritystoimintaa sekä leipomoalan yritystoimintaa.

Pk-barometrin mukaan Etelä-Pirkanmaan seutukunnan yritykset kokevat alueen kokonaistilanteen olevan huonompi kuin vuotta aiemmin, suhteellinen lasku vertailuluvuissa oli -16 %. Henkilöstön määrän laskua odotetaan myös jatkossa, suhteellinen lasku olisi 14 %. Liikevaihdon osalta laskua tulisi ainoana Pirkanmaan seutukuntana, suhteellinen muutos olisi 6 %. Kannattavuus laskisi hurjasti, 21 %, samoin vähenevät investoinnit. Muutos laskua -24 %. Kasvua hakee kuitenkin noin 30 prosenttia haastatelluista yrityksistä. Näkemykset eroavat jonkin verran negatiivisempina alueen suurten yritysten kommentteihin verrattuna. Valkeakoskella teollisuuden osuus alueen koko bruttokansantuotteesta on ollut valtakunnan kärkiluokkaa, eli lähes 50 % BKT-kertymästä. Elinkeinoelämän muutokset kohdistuvat erityisen rankasti teollisuusvaltaiseen elinkeinorakenteeseen kun toisaalta sekä yksityisten että julkisten palvelujen kasvu on ollut voimakasta. Suurteollisuus ei enää inves-

toimentien yhteydessä lisää työvoimaa, vaan pienistä ja keskisuurista yrityksistä on tullut uusia työntekijöitä työllistävä elinkeinolohko. On myös uudelleen arvioitava julkista sektoria palvelujen tuottajana ja annettava tilaa markkinaehtoiselle palvelutuotannolle. Muutos tähän saattaa olla hyvin nopea. Toimitiloja on alueella tarjolla hyvin, kokoluokan osalta pienien toimitilojen menekki olisi selvästi suurempi.

Etelä-Pirkanmaan osalta ELY -keskuksen ja sidosryhmien paneelin yhteenveto oli se, että elinkeinoelämän näkymät ovat entisellään, ja säilyvät samankaltaisina 6 kuukautta eteenpäin. Positiivinen suunnan muutos tapahtuu noin 12 kk kuluttua verrattuna tähän hetkeen.

Työvoiman kysynnän näkymät

Sosiaali- ja terveydenhuolto on edelleen ongelmallinen ja kohtaanto-ongelma näyttää lisääntyvän. Työvoimatarve on kohdistunut lähinnä sosiaalityöntekijöihin ja hammaslääkäreihin. Kaupanala sekä yleisesti palvelusektori tulee tarvitsemaan lisätyövoimaa lähivuosina ja tämän tarpeen tyydyttäminen edellyttää koulutuksen lisäystä sekä panostusta alojen kiinnostavuuteen. Tämä tilanne saattaa kuitenkin kääntyä nopeasti rekrytointiongelmien suuntaan, johtuen yritysten lähitulevaisuudessa syntyvään henkilöstön lisäystarpeisiin. Teollisuuden tilanteen parantuminen lähitulevaisuudessa vaikuttaa konepaja-alan työpaikkojen kasvuun positiivisesti, tosin vaatimukset osaamiselle myös muuttuvat.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Etelä-Pirkanmaalla suuret teollisuuden työnantajat ovat rakennemuutoksen vuoksi irtisaneet tai vähintäänkin lomauttaneet työvoimaansa viime vuosina niin, että sinänsä ennätysellinen uusien yritysten syntyminen ei ole täysin pystynyt kompensoimaan työpaikkamenetyksiä. Etelä-Pirkanmaan kuntien työttömyysasteet komeilevatkin Pirkanmaan kärkisijoilla. Toinen ongelma on ollut hidas väestönkasvu ja erityisesti seutukunnan reuna-alueilla, kuten Urjalassa ja Kylmäkoskella. Työttömien työnhakijoiden määrä lisääntyy hieman lähitulevaisuudessa, mutta alueen teollisuusyritysten sekä kaupan- ja palvelualan työvoiman kasvava tarve, eli rekrytointiongelmien tulevat jatkossa hidastamaan ja vähentämään työttömien työnhakijoiden määrän kasvua. Alueen viranomaiset ovat kiinnittäneet tähän onneksi ajoissa huomionsa ja työttömien työnhakijoiden määrän kasvua on jatkuvasti ehkäisty erilaisilla toimenpiteillä.

Työttömyyden rakennetekijöiden kehitys oli vuositasolla myönteistä kaikissa muissa tarkasteluosioissa paitsi vajaakuntoisissa. Työttömyyden kasvu kosketti edelleen vahvasti miehiä, osuus kaikista työttömistä työnhakijoista 59 %. Pitkäaikaistyöttömyys oli kasvussa, noin 10 prosenttia. Yli 50-vuotiaiden määrä nousi vuositasolla 6 prosenttia. Nuorten työttömyys kasvoi myös vuonna 2014. Kasvu oli 9 prosenttia vuoden 2013 luvuista. Talouden epävarmuus aiheuttaa varovaisuutta yrityksissä ja yritykset eivät ole tehneet jatkoja määräaikaisiin työsuhteisiin eivätkä palkkaa lisää väkeä. Vuoden alku on nuorten työllistävyyden kannalta paras aika vuodesta. Nuorten työttömyyden kasvussa on lievää painetta. Etelä-Pirkanmaan tilanne työttömyyden rakenteen osalta on ollut viime aikoina nousussa. Perin-

teisesti alueen teollisuuden irtisanotut ovat tehneet kapealla osaamisella ja vähäisellä koulutuksella työtä vuosikymmenet ja on todella haasteellista työllistyä uudestaan nopeasti.

Etelä-Pirkanmaan työttömyystilanne heikkeni verrattuna vuotta aiempaan tilanteeseen, mutta arvioidaan paranevan 12 kuukautta eteenpäin tarkasteltuna. Etelä-Pirkanmaan väestön osuus koko Pirkanmaan väestöstä on 9 prosenttia. Työttömien työnhakijoiden määrä Pirkanmaan kaikista työttömistä työnhakijoista on 8 prosenttia.

Ylä-Pirkanmaan seutukunta

Mänttä-Vilppula, Ruovesi, Virrat, Juupajoki

Ylä-Pirkanmaan seutukunnassa asui joulukuun 2014 lopussa 24 700 henkilöä, Vuoden aikana väestö väheni n.360 henkilöllä. Vuonna 2014 seutukunnassa oli lähes 1 700 yritysten toimipaikkaa. Joulukuun 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 578. Työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi 8 prosenttia verrattuna edellisvuoden joulukuuhun ja vuositasolla tammikuu-joulukuu 2014 työttömien työnhakijoiden määrä nousi 11 % verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan.

Ylä-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Alueen vahvuuksia ovat pitkä teollinen perinne ja monipuolinen pienyrityskanta sekä kulttuuri- ja matkailu. Haasteita ovat teollisuuden rakennemuutos, koulutuspaikkojen vähentyminen ja monipuolisuuden puute sekä ikärakenteen muutos negatiiviseen suuntaan. Suuret teolliset työnantajat vähenevät, toisaalta samalla pienyrityskanta kasvaa. Pientä positii- vistä virettä on saatu matkailu- ja kulttuuritoimialalle liittyen Serlachius-museon laajennuk- sen aikaansaama matkailun tuloksen kasvu. Mänttä-Vilppulassa syntyy uutta liiketoimin- taa sosiaali- ja terveydenhuoltoalalle. Pienyritysten määrän kasvu syntyy kiinnostuksesta yrittäjyyteen. Suuret yritykset aiheuttavat jatkuvaa epävarmuutta ja siirtävät toiminnan pai- nopistettua alueen keskisuurten sekä pienten yritysten harteille. Muutos on onneksi ollut hi- dastempoinen ja toimiva yrityssektori on selvinnyt muutoksesta melkoisen hyvin. Alueel- la on vahvaa alihankintateollisuutta ja uusia materiaaleja hyödyntäviä yrityksiä. Haaste- na on perinteisen alihankintateollisuuden kilpailukyvyn kehittäminen ja komposiittimateri- aalien kaupallistaminen. Lisäksi alueen matkailumarkkinointia pitää entisestään kehittää. Alueen yleistilanne on kohtuullinen, vaikkakin tulevaisuuden näkymät ovat teollisuudessa vahvasti hämäränpeitossa. Kasvuyritykset toimivat pääsääntöisesti palvelualalla sekä tek- nologia-alalla. Alueellinen strategiatyö ja äkillisten rakennemuutosten ohjelman toimenpi- teet ovat käynnissä. Elinkeinolliset painotukset tuleville vuosille seudullisesti ovat: Puu- ja

teknologiateollisuus, palveluliiketoiminta sekä matkailu- ja kulttuuri. Ylä-Pirkanmaan kehittämisteemoihin kuuluu kumi- ja muovialan toiminnan tukeminen ja toimintaympäristön parantaminen. Alueellinen muovialantuotteiden valmistus mm. Virroilla keskittyy muovien uusiokäyttöön teollisuuden tarpeita silmällä pitäen. Ylä-Pirkanmaan toiminta-ajatukseen kuuluu myös matkailun ja kulttuurin eriosa-alueiden tukeminen ja kehittäminen. Myös kaupan ja yleisesti ottaen eri palveluiden parantaminen koetaan kilpailukyvyn kannalta oleellisen tärkeäksi kokonaisuudeksi.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Paperi- ja teknologiateollisuus ovat olleet alueen keskeisiä toimialoja. Näkymät ovat pape-riteollisuudessa osalta hieman huonontuneet, samoin alueen muiden puutuotteiden valmistus on vähentynyt. Muovialalla tilauskanta on kohtuullisella tasolla ja kausivaihtelut huomioon ottaen lähes samalla tasolla kuin vuosi sitten. Metalliala on odottavalla kannalla, suuriin investointeihin ei olla lähdyssä, yt-neuvotteluja ja mahdollisia irtisanomisia on odotettavissa, lähinnä metalliteollisuuden osalta. Alueella toimii muutamia komposiittivalmistajia, jotka ovat kasvamassa taantumasta huolimatta ja potentiaalisia kasvuyrityksiä. Kehittyvien yritysten tilauskannat ovat kohtuullisella tasolla, mutta investoinnit ovat vielä pieniä. Tällä hetkellä alueelle ollaan suunnittelemassa muutamien yritysten kanssa tuotantotilojen laajennuksia.

Pk-barometrin mukaan Ylä-Pirkanmaan seutukunnan yritykset kokevat alueen kokonaistilanteen olevan parempi kuin vuotta aiemmin, suhteellinen kasvu vertailuluvuissa oli 5 %. Henkilöstön määrän laskua kuitenkin odotetaan, suhteellinen väheneminen olisi 4 %, eli ei olisi suurta muutosta negatiiviseen suuntaan. Liikevaihdon osalta kasvua tulisi 5 %. Kannattavuus laskisi 5 prosenttia, mutta investoinnit vähenevät paljon. Muutos laskua -25 %. Kasvua hakee yli neljännes haastatelluista yrityksistä. Ongelmana on juuri investointien lasku, koska yritykset saattavat harkita paikkakunnan vaihtoa johtuen Ylä-Pirkanmaan sijainnin sekä kulkuyhteyksien vuoksi. Logistiset yhteydet hoidetaan lähinnä maantieverkon kautta. Käytössä on rautatie ainoastaan Mänttä-Vilppulan suunnalla. Polttoaineen hinnan korotukset vaikuttavat kuljetuskustannuksiin ja pakottavat yrityksiä miettimään eri vaihtoehtoja. Tavarantoimituksen hinnat nousevat ja hinnannousua ei voida kokonaisuudessaan lisätä tuotteisiin. Tieverkko on muuten pääpiirteittäin kunnossa, kiskoliikennettä käytetään aina kun mahdollista. Alueella olevien vapaiden toimitilojen tarve on samankaltainen kuin vastaavissa seutukunnissa, pienten toimitilojen saanti on olennainen ongelma.

Matkailu näyttäisi kasvavan alueella seuraavienkin vuosien aikana. Yrittäjien markkinointipanostukset ovat kohtuullisen laajat ja niistä toivotaan tuloksia. Vuosi 2014 oli matkailun kannalta menestyksenkäs, koska silloin matkailijoiden määrä liki kaksinkertaistui uuden Museon myötä. Kaupan ala ja palvelut: Päivittäistavarakauppa näyttää kasvavan tasaisesti, mutta erikoiskaupan kysyntä on laskenut jo muutaman vuoden ajan. Poikkeuksia-kin toki on, kuten Myllyranta, jossa odotetaan taas vilkasta matkailukesää. Palvelusektorilla majoitus ja ravintolapalvelut ovat olleet lisääntyneen matkailun myötä hyvässä nosteessa, ja tätä odotetaan myös tältä vuodelta. Göstan uusi ravintola, Mäntän klubi sekä Myllyranta odottavat myös ensi kesältä kasvavia asiakasmääriä ruokailun ja majoittumisien suhteen.

Sahateollisuus: Sahat ovat investoineet lähivuosina kohtuullisen paljon, mutta nyt näyttää kysyntä hiljaiselta. Sen toki odotetaan nousevan kesään mennessä. Pieniä investointeja on odotettavissa yksityisillä sahoilla. Paperiteollisuus: Paperiteollisuudessa on meneillään joitakin pienehköjä investointeja. Teknologiateollisuus: viime vuosi oli suhteellisen vaikea Teknologiateollisuudessa, muttaa nyt on odotettavissa pientä kasvua. Lomautuksia on peruttu ja työllisyystilanne on kasvamaan päin. Myös muutamia koneinvestointeja on luvassa kevään ja kesän aikana. Uusista teknologioista voisi tuoda esille Komposiittiteollisuuden, joka on nopeasti kasvattamassa liiketoimintaansa alueella. Yksi alan kärkiyrityksistä (CSI Composites Oy) onkin panostamassa myös automaatioinvestointeihin. Tämän toimialan merkitys tulee korostumaan jatkossa.

Juupajoki on Pirkanmaan pienin kunta, jossa on vahvaa yrittäjyyttä ja tulevaisuuden uskoa.

UPM:n Korkeakosken saha ja JPJ-Woodin saha ovat merkittävimmät työllistäjät kunnassa. Molemmat yritykset ovat viime vuosina investoineet mm. lämpölaitoksiin. Sahojen toiminta tuo paikkakunnalle ja seudulle laajemminkin useita välillisiä työpaikkoja kone- ja kuljetusyrityksiin. Huolimatta taloudellisesta taantumasta sahat ovat toimineet täydellä teholla ja JPJ Wood on jopa lisännyt työvoimaa. Näkymät sahojen osalta ovat edelleen hyvät. Millogin Lylyn toimipiste työllistää Juupajoella n. 60 henkilöä. Millogin toiminta on laajentunut ja se on heijastunut myönteisesti myös Juupajoen toimipisteeseen. Yhteistyötä Ylä-Pirkanmaan kuntien kesken on tiivistetty viime vuoden aikana ja meneillään on useita yhteisiä suunnitelmia. Verkostoitumisella on saatu lisää vaikuttavuutta alueelle. Junayhteys tarjoaa hyvän liikenteellisen vaihtoehdon työmatkoihin välillä Juupajoki-Tampere. Juna- vuorojen lisääminen tällä reitillä olisi hyvin tärkeää.

Ylä-Pirkanmaan elinkeinoelämän näkymät ovat entisellään vuoden takaiseen verrattuna. Paranemista nähtiin tilanteeseen vasta lähitulevaisuudessa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Mitään suuria rekrytointeja ei ole tiedossa. Tietyissä ammateissa on olemassa jo työvoimapulaa, kuten metallialan moniosaajista sekä opetusalan henkilöstöstä. Parhaat työllistävät alat tällä hetkellä ovat palvelut, matkailu, sosiaali- ja terveysala, siivoustyössä sekä majoitus- suurtaloustyössä.

Ylä-Pirkanmaalla koulutetaan jonkin verran aloille, joilla ei ole alueella riittävästi kysyntää. Koulutusaloja olisi syytä tarkentaa muuttuvan tilanteen mukaisesti mahdollisimman nopeasti, jotta alueellinen yrityskehitys jatkossa saisi osaavaa työvoimaa helpommin. Alueella on ongelmana korkeamman koulutusasteen omaavien henkilöiden saanti työmarkkinoiden käytettäväksi. Markkinointitaitoisen henkilöstön tarve, jolla on riittävän hyvä kielitaito kasvaa lähitulevaisuudessa, kun talouden tilanne on hieman kehittynyt parempaan suuntaan. Uusien kasvavien markkinoiden kieli- ja kulttuuritaustan osaaminen olisi tärkeää varsinkin sahateollisuuden sekä teknologiateollisuuden osalta.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyys on kuitenkin vuoden aikana kasvanut Ylä-Pirkanmaalla. Osalle irtisanotuista ja lomautetuista työmarkkinoille palaaminen on ollut huomattavan vaikeaa ja vaatii pitkäjänteistä työtä. Työllistymistä vaikeuttaa mm. vanhentunut koulutus, yksipuolinen työkokemus ja uudelleen kouluttautumismahdollisuuksien vähyys. Hakijakannan suhteellisen korkea ikä ja työvoiman heikko kysyntä vaikeuttavat osaltaan tilannetta.

Tällä hetkellä on tiedossa vain muutamia uusia irtisanomisia tai yt -neuvotteluja, lähinnä nämä ovat koskeneet määräaikaista, joista suurin osa on realisoitunut irtisanomisina. Nuorten alle 25 -vuotiaiden työttömyys on noussut ainoastaan 7 prosenttia vuoden takaisesta tilanteesta. Tämä tilanne on alueen tulevaisuuden kannalta erinomainen asia, koska juuri nuoret muuttavat maakunnan reuna-alueilta kasvukeskuksiin vieden samalla osaamisensa mukanaan. Toisaalta osalla nuorilla on myös moninaisia ongelmia, joten heidän ohjaamisensa eteenpäin vaatii erityisiä ponnistuksia. Nuorisotyöttömyyden arvioidaan kasvavan vielä nykyisestä. Yli 50 -vuotiaiden tilanne ei ole merkittävästi muuttunut vuoden 2014 aikana verrattuna vuoden 2013 vastaavaan aikaan. Yli 50 -vuotiaita on 12 % enemmän työttömänä työnhakijana. Yli vuoden työttömänä olleiden määrä kasvoi 8 prosentilla. Seutukunnan alueen rakenteellinen työttömyys on kokonaisuudessaan kohtuullisen hyvällä mallilla verrattuna muihin Pirkanmaan seutukuntiin.

Arvion mukaan työttömyystilannetta pidettiin vuoden takaiseen verrattuna huonompana ja hieman paranevan 6 ja 12 kuukauden eteenpäin tarkasteluissa. Ylä-Pirkanmaan väestön osuus on koko Pirkanmaan väestöstä 5 prosenttia. Työttömien työnhakijoiden osuus kaikista työttömistä työnhakijoista 4 prosenttia.

Lounais-Pirkanmaan seutukunta

Punkalaidun, Sastamala

Lounais-Pirkanmaan seutukunnassa asui joulukuun 2014 lopussa 28 500 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni n.200 henkilöllä. Vuonna 2014 seutukunnassa oli yli 2 200 yritysten toimipaikkaa. Joulukuun 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 603. Työttömyys kasvoi edellisvuoden joulukuusta 20 % ja vuositasolla tammikuu-joulukuu 2014 työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi yli neljänneksen verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan.

Lounais-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	--	-	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Lounais-Pirkanmaan seutukunnan yrityskanta on monipuolinen ja alueella on paljon pk-yrityksiä. Seudun taloudellinen hyvinvointi ja kehitys ei siten ole sidottu muutamaan suuryritykseen. Alueella on kuitenkin jonkin verran kaivattu työllistävän vaikutuksen vuoksi suu-rehkoja yrityksiä. Yritykset ovat hyvin verkostoituneita ja ovat hakeneet yhteistyö- ja ver-kostokumppaneita aktiivisesti myös omalta seutukunnalta. Pienten yritysten haasteena on markkinointiosaamisen ja kasvuhaluukkuuden puute.

Tulevaisuuden haasteena on osaavan työvoiman saatavuus, etenkin, kun pitkäaikais- ja rakennetyöttömien määrä kasvaa voimakkaasti. Osaavan työvoiman haasteet näkyvät erityisesti sosiaali- ja terveyssektorilla sekä keittiö- ja puhtaanapitoaloilla. Teollisuuden sek-torilla osaavan työvoiman saatavuuden haasteet näkyvät erityisesti asiantuntija- ja toimi-henkilöiden saatavuudessa.

Uusia yrityksiä syntyi 2014 jonkin verran vähemmän kuin vuotta aiemmin. Uudet yrityk-sen ovat suurimmalta osaltaan pieniä alle 10 henkilöä työllistäviä yrityksiä.

Voidaan sanoa, että Lounais-Pirkanmaalla on yleisesti positiivisia merkkejä elinkeino- ja yritystoiminnan kehittymisestä. Lounais-Pirkanmaa koetaan yritysmaynteen alueena ja yritysten hyvinvointiin panostetaan sekä niiden toivotaan tulevaisuudessa investoivan alueelle entistä enemmän.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Lounais-Pirkanmaan keskeiset toimialat yrityssektorilla ovat metalli-, kumi- ja muoviteolli-suus sekä puu- ja rakennusala. Seudulla on runsaasti myös alkutuotantoon liittyvää yrit-täjäyttä. Useissa alueen yrityksissä on panostettu kansainvälisyyteen ja vientiin, sekä ke-hittämistyöhön ja yritysten väliseen keskinäiseen yhteistyöhön. Yritysten tilauskannat ylei-sesti ovat vuoden aikana olleet kohtalaiset taantumasta huolimatta. Rekrytointien suhteen on suurimmassa osassa yrityksiä oltu varovaisia, mutta tietyillä toimialoilla on haettu am-mattitaitoisia osaajia mm. rekrytointikoulutuksen avulla. Työelämässä käynnissä olevat ra-kenteelliset muutokset ovat näkyneet seutukunnalla sekä tuotannollisista syistä irtisanomi-sina mutta toisaalta tietyillä aloilla on tuotannon käynnistykseen /lisäyksestä johtuvaa kas-vua ja rekrytointeja.

Pk-barometrin mukaan Lounais-Pirkanmaan seutukunnan yritykset kokevat alueen ko-konaistilanteen olevan huonompi kuin vuotta aiemmin, suhteellinen lasku vertailuluvuissa oli lähes viidennes. Henkilöstön määrän laskua odotetaan, suhteellinen nousu olisi 3 %, eli tilanteen odotetaan tasaantuvan. Liikevaihdon osalta kasvua tulisi 11 %. Kannattavuus las-kisi 12 prosenttia ja investoinnit romahtavat. Muutos olisi laskua lähes 30 prosenttia. Kas-vua hakee kuitenkin yli puolet prosenttia haastatelluista yrityksistä, joten investointien vä-heneminen saattaa kuitenkin jäädä pienemmäksi. Lounais-Pirkanmaan keskeiset toimialat yrityssektorilla ovat metalliteollisuus sekä kumi- ja muoviteollisuus. Näkymät ko. aloilla on kohtalaisen hyvät. Useissa alueen yrityksissä on panostettu kansainvälisyyteen ja vientiin, sekä kehittämistyöhön ja yritysten väliseen keskinäiseen yhteistyöhön. Yritysten tilauskan-

nat yleisesti ovat vuoden aikana olleet kohtalaisia taantumasta huolimatta, rekrytointien suhteen osassa yrityksiä ollaan oltu varovaisia, mutta liikettä työmarkkinoilla kuitenkin on ollut.

Teollisuuden moniosaajien hankinta on ollut Lounais-Pirkanmaalla jatkuva haaste, samoin korkeasti koulutetun osaajaryhmän hankinta alueen teollisuuden pk-sektorille. Suurimpana ongelmana seudulla on huoli katoavista julkisen työvoimapalvelulain mukaisista palveluista kuten osaamisen kehittämiseen liittyvät koulutuspalvelut ja myös psykologipalvelut urasuunnittelun tueksi.

Hyvää kehitystä edustaa Riga Wood Oy, eli entinen vaneritehdas, sekä Patria Land Oy jälkeen uudelleen käynnistetty ammusyksikkö Nammo. Alueen matkailun kannalta oli hyvä, että Hotelli Ellivuori löysi jatkajan. Alueen yritysten dynamiikka tuo koko ajan uutta ja talous huomioituna pärjää hyvin.

Lounais-Pirkanmaan yrityksistä puolet ilmoittaa hakevansa kasvua seuraavan vuoden aikana. Työpaikkaomavaraisuus on Lounais-Pirkanmaalla toistaiseksi hyvä. Tämä on myös osaltaan auttanut alueen taloustilannetta säilymään keskimääräistä paremmalla mallilla. Toimitilaongelmaa löytyy myös täältä. Tarjolla ei ole tarpeeksi oikean kokoluokan liike- tuotantotilaa. Alueella kaavoitetaan myös muihin taajamiin tontteja kuin pelkästään keskusalueen läheisyyteen. Tällä tavalla seutukunta saavuttaa parhaan mahdollisen ja toimivan asuin- sekä yritysalueen koko aluetta kattavaksi.

ELY-keskuksen ja sidosryhmien yhteenveto oli se, että Lounais-Pirkanmaan elinkeinoelämän näkymät ovat hieman heikentyneet verrattuna vastaavaan aikaan vuotta aiemmin. 6 kuukautta eteenpäin tarkasteltuna tilanne säilyy ennallaan, mutta 12 kuukautta eteenpäin tarkasteltuina niiden odotetaan hieman paranevan nykytilanteesta.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman saatavuuden näkökulmasta Lounais-Pirkanmaalla ovat jatkossakin tärkeitä sosiaali- ja terveysala, palvelut sekä teollisuus. Sosiaali- ja terveysalalla on ollut jo usean viime vuoden ajan rekrytointiongelmia eri toimijoiden panostuksista huolimatta. Henkilöstö eläköityy ja hoivantarpeet kasvavat. Opetus ja koulutusalan henkilöstöstä on pulaa. Teollisuudessa on rekrytointivaikeuksiin tullut hieman helpotusta, mutta silti tarpeet teollisuuden erityis- ja monialaosajista on ennallaan. Palvelualoilla on etenkin asiantuntijatasoisista työntekijöistä kysyntää sekä keittiö- ja puhtaanapitotyöntekijöistä pulaa. Alue tarvitsee vetovoimaisuutta lisääviä tekijöitä, jotta lähialueilta saadaan ammattitaitoista ja osaavaa työvoimaa muuttamaan Lounais-Pirkanmaan alueelle. Työttömien henkilöiden koulutustausta / työkokemus ei kohtaa riittävästi kysyntää; ammatillisen tai koulutustaustan kohdalta.

Julkisen työvoimapalvelulain mukaisten ohjaus- ja koulutuspalveluiden niukkuus näkyy Lounais-Pirkanmaalla tulevaisuudessa osaavan työvoiman saannin heikentymisenä, joka saattaa muodostua jopa kasvukehityksen esteeksi. Työttömyyden pitkittyminen aiheuttaa myös osaamispääoman heikkenemistä suhteessa työmarkkinoiden kasvaviin vaatimuksiin.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työpaikkaomavaraisuus on Lounais-Pirkanmaalla toistaiseksi hyvä. Alueen työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut ja työttömyyden rakenne on erityisen huolestuttava. Työttömyysasteella mitattuna vuoden 2014 tilanne näyttää kohtuulliselta koko Pirkanmaahan verrattuna, mutta tarkasteltuna seudun työllisyyden kehitystä vuoteen 2012 verrattuna työttömyyden kehitys on ollut huolestuttava. Seutukunnan työmarkkinoilla tapahtuneet muutokset eivät yksistään selitä työttömyyden kehitystä. Merkittäviä yt-neuvotteluja ei ole käynnissä eikä irtisanomistilanteita ole tiedossa tällä hetkellä Lounais-Pirkanmaalla. Yleisesti ottaen alueella on työikäisellä väestöllä keskimääräistä alhaisempi koulutustaso muuhun maahan verrattuna. Taantuman aikana yrityksistä työttömäksi jääneillä henkilöillä on ollut melko alhainen koulutustaso ja kapea-alainen työkokemus. Edellä mainituilla seikoilla on merkitystä työmarkkinakilpailukykyyn ja työllistymismahdollisuuksiin. Näiden seikkojen vuoksi alueen arviona on, että osaamisen kehittämiseen liittyvät haasteet passiivisen työttömyyden sijaan tulisi huomioida julkisten työvoimapalvelujenkin järjestämisessä. Työttömien työnhakijoiden motivointi kasvokkain annettavassa palvelussa edesauttaisi uuden osaamisen kehittymistä myös taantuman aikana. Työttömyyden ja erityisesti sen rakenteen muutosta on selitelty työmarkkinatilanteella. Lounais-Pirkanmaan alueen arviona on myös se, että mitään sellaista ei olisi tapahtunut joka selittäisi nämä työllisyyden muutokset.

Taantuman aikana yrityksistä työttömäksi jääneillä henkilöillä on ollut melko alhainen koulutustaso ja kapea-alainen työkokemus. Edellä mainituilla seikoilla on merkitystä työmarkkinakilpailukykyyn ja työllistymismahdollisuuksiin. Näiden seikkojen korjaamiseksi on haettu tyydyttävää ratkaisua. Pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut vuoden takaisesta tilanteesta kaksinkertaiseksi vuosikeskiarvolla mitattuna. Nuorten alle 25 -vuotiaiden työttömyys lisääntyi vuositason verrattuna 15 %. Nuorten työttömyyden kasvu on ollut maltillinen eikä tuota suurta haastetta. Määrällisesti nuoria alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita on ollut vuosittain noin 150 – 180 välillä. Nopeita toimenpiteitä vaaditaan kuitenkin, ettei nuorten muuttoliike työn perässä aiheuta tulevaisuudessa osaamisvajetta työmarkkinoilla. Lounais-Pirkanmaalla yli 50-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut vuoden takaiseen verrattuna yli 27 prosenttia. Lounais-Pirkanmaan työttömyystilanne heikkeni vuoden aikana ja parempaa on odoteltavissa 6 – 12 kk aikana. Vaikka työttömyys on kasvanut alueella rajusti vuoden aikana, on työllisyystilanne kuitenkin Pirkanmaan seutukunnista paras. Lounais-Pirkanmaan väestön osuus koko Pirkanmaan väestöstä on 6 prosenttia. Työttömien työnhakijoiden määrä kaikista työttömistä työnhakijoista 4 prosenttia.

Luoteis-Pirkanmaan seutukunta

Parkano, Ikaalinen, Kihniö

Luoteis-Pirkanmaan seutukunnassa asui joulukuun 2014 lopussa 16 200 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni n.50 henkilöllä. Vuonna 2014 seutukunnassa oli lähes 1 400 yritysten toimipaikkaa. Joulukuun 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 083. Työttömyys kasvoi edellisvuoden joulukuusta 13 % ja vuositasolla tammikuu-joulukuu 2014 työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi 16 % verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan

Luoteis-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	++
Työttömyyden määrä ja rakenne	- -	0	+

Arviointiaskeikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Parkano ja Ikaalinen panostavat markkinointiin, jolla alue tehdään kiinnostavaksi niin yritysten kuin uusien asukkaiden silmissä. Alueen teollisuus on kyennyt kohtuullisesti säilyttämään työpaikat. Tosin tilauskannat ovat lyhyitä ja ennustettavuus tilanteen kehittymisestä on hankalaa. Tilanne on ollut samanlainen jo pitemmän ajan. Talouden osalta positiivinen muutos on toiveena tapahtua kevään 2015 aikana. Palvelutarjonnassa on lievää kasvua. Yrittäjien keskuudessa on uhkakuvista huolimatta vireyttä ja uskoa tulevaisuuteen. Uusiakin kehittämishankkeita on suunnitelmassa, mutta kaupankäynti on ennustettua matalammalla tasolla ja kaupan alalla erikoisliikkeissä koetaan uhkakuvia kaupan keskittymisestä marketteihin ja osa riskeistä on nähtävästi realisoitunut vuoden 2014 aikana.

Alueen kunnat sijaitsevat valtatie 3:n varrella ja valtatie 3:n liikennemäärä arvioidaan kasvavan lähitulevaisuudessa ja tuovan samalla alueen matkailu- ja palvelualanyrityksiin lisäkysyntää. Parkanon kaupunki kaavoittaa Seinäjoki-Tampere välisen rautatien molemmille puolille noin 463 hehtaaria. Alueen käyttötarkoitus on monipuolinen niin asutuksen kuin yritystoiminnan sekä virkistymismahdollisuuksien osalta. Hanke on pitkäkestoinen ja vaatii kovaa markkinointia. Uusia suurehkoja investointihankkeita ei ole vuoden 2015 aikana tulossa.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Alueen keskeisillä metalliteollisuuden yrityksillä tilanne on heikentynyt, koska tilauskannat ovat lyhyet ja odotettua matalammalla tasolla. Alueen vientiteollisuus ei ole saanut vientikauppaa liikkeelle toivotulla tavalla. Toisaalta odotuksissa on pientä toiveikkuutta lähitulevaisuuden osalta. Mekaaninen puutuotanto on säilyttänyt osittain tyydyttävän tason. Yleisesti puualan tuotanto ei ole kyennyt valmistamaan uusia innovatiivisia ratkaisuja. Raken- taminen ei ole nykytilanteessa lisännyt kysyntää. Tällä hetkellä kasvualat ovat vielä epä-

varmoja. Matkailuun on alueella panostettu. Bioenergian tuotannon lisäämiseen on panostettu sekä ekologisen rakentamisen kiinnostavuuden lisäämisessä.

Parkanon ja Kihniön alueella olevista työpaikoista noin 75 % on pienissä, alle 10 hengen yrityksissä. Lähes sama tilanne on Ikaalisissa. Suurten yritysten merkitystä lisää se, että kokonsa puolesta yritykset synnyttävät ympärilleen erilaisia alihankintatoimintaa ja lisäävät välillisesti kysyntää mm. palvelusektorilla. Suuret yritykset vaikuttavat näin omalta osaltaan myös pienten yritysten työpaikkoihin. Luoteis-Pirkanmaan yrityksistä vain harva ilmoittaa hakevansa kasvua seuraavan vuoden aikana, lähinnä yritetään säilyttää markkina-asema ja toimintakyky. Muutamia uusinwestointeja on suunnitelmissa, toteutuksessa ja ylläpitoinvestointeja tehdään normaalitasolla. Samoin tuotekehitystä ja jotain innovaatioita on toteutumassa sekä suunnitteilla. Kasvuhakuisina yrityksinä täytyy mainita Kopar Oy, joka oman tuotevalikoiman kautta on saanut jalansijaa uusilla markkinoilla. Pk-barometrin mukaan Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan yritykset kokevat alueen kokonaistilanteen olevan parempi kuin vuotta aiemmin, suhteellinen kasvu vertailuluvuissa oli 2 prosenttia. Henkilöstön kasvua myös odotetaan, mikä on työllisyystilanne huomioituna erittäin positiivinen asia. Suhteellinen nousu olisi 4 %. Liikevaihdon osalta suhteellista kasvua tulisi 11 %. Kannattavuus säilyisi ennallaan mutta investoinnit vähenevät. Suhteellinen muutos olisi laskua 26 %. Kasvua hakee yli 40 prosenttia haastatelluista yrityksistä.

Uusia yrityksiä on perustettu edellisvuoteen verrattuna lähes yhtä paljon. Elinkeinorakenne on monipuolistumassa, mutta liiketoiminnan kannattavuuden arviointiin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota ja välttää liiallista optimismia ja usein tarvittavat varasuunnitelmat puuttuvat. Yrityksille on tarjolla hyvin tuotannollisia tiloja sekä liiketiloja, koska kysynnällinen tarve tällä hetkellä on selvästi pienille liiketiloille sekä keskisuurille tuotantotiloille. Tähän on alueella kiinnitetty erityistä huomiota jakamalla suuria toimitilayksiköitä pienempiin kokonaisuuksiin yritysten tarpeiden mukaisesti kokoluokkiin.

Luoteis-Pirkanmaata koskevassa yhteenvedossa arvioitiin, että elinkeinoelämän näkymät ovat pysyneet lähes ennallaan vuoden takaiseen verrattuna. Muutos parempaan taloustilanteeseen arvioidaan tulevan 6-12 kk kuluttua.

Työvoiman kysynnän näkymät

Luoteis-Pirkanmaa on muuttotappioaluetta ja työvoima ikääntyy, jolloin rekrytointiongelmia tulee jatkossa esiintymään entistä enemmän. Nuorten työllisyystilanteen huonontuminen johtuu myös siitä, että nuoret siirtyvät pois alueen työvoimasta. Tämä aiheutuu jatkokoulutusmahdollisuuksien vähenemisestä alueen oppilaitoksissa.

Lounais-Pirkanmaa ei poikkea muista Pirkanmaan seuduista siinä, että eniten työvoimaa kysytään sosiaali- ja terveys aloilla. Erityisesti lääkärin ja sairaanhoitajien töihin on vaikea saada työvoimaa. Teollisuus tarvitsee myös jatkossa osaajia, vaikka tällä hetkellä tarvetta ei olisikaan. Mitään suuria rekrytointia ei ole tiedossa. Rakennusala tarvitsee alueelle lisää ammattitaitoista henkilöstöä. Yritykset kaipaavat kuitenkin toimialasta riippumatta moniosaajia.

Osaavan työvoiman saannin turvaamiseksi ammattioppilaitoksen säilyminen Parkanos- sa on ensiarvoisen tärkeää. Parkano ja Kihniö kuntina ovat aktiivisia ja koulutuksesta huo-

lestunut teollisuus varmasti löytää kuntapäättäjien kanssa yhteisen toimintamallin koulutuksen kehittämiseksi. Koulun kehittämisen ympärillä on positiivisia suunnitelmia jopa uusien koulutusohjelmien saamiseksi Parkanoon. Tässä kehityksessä ei myöskään saa unohtaa Kihniötä koulutuksen järjestämispaikkana. Koulutus on nähtävä alueellisena voimavarana ja välttämättömyytenä, jotta alueen väestö saadaan kasvu-uralle joka myös mahdollistaisi nykyisten ja uusien yritysten toiminnan.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Rakenteellinen työttömyys kasvaa voimakkaasti, mutta mitään suurempia yt-prosesseja ja irtisanomisuhkaa ei ole nähtävissä. Irtisanotuilla, pitkään työelämässä ja samoissa työtehtävissä olleiden paluu työmarkkinoille on ollut erittäin vaikeaa. Vanhentuneen koulutuksen ja kapea-alaisen osaamisen vuoksi uuden työn löytäminen ei ole helppoa. Lisäksi ikääntymisen myötä on monella jo terveydellisiä ongelmia. Työttömyyden kesto pitkittyy ja pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut lähes 40 % verrattuna vuoden takaiseen tilanteeseen.

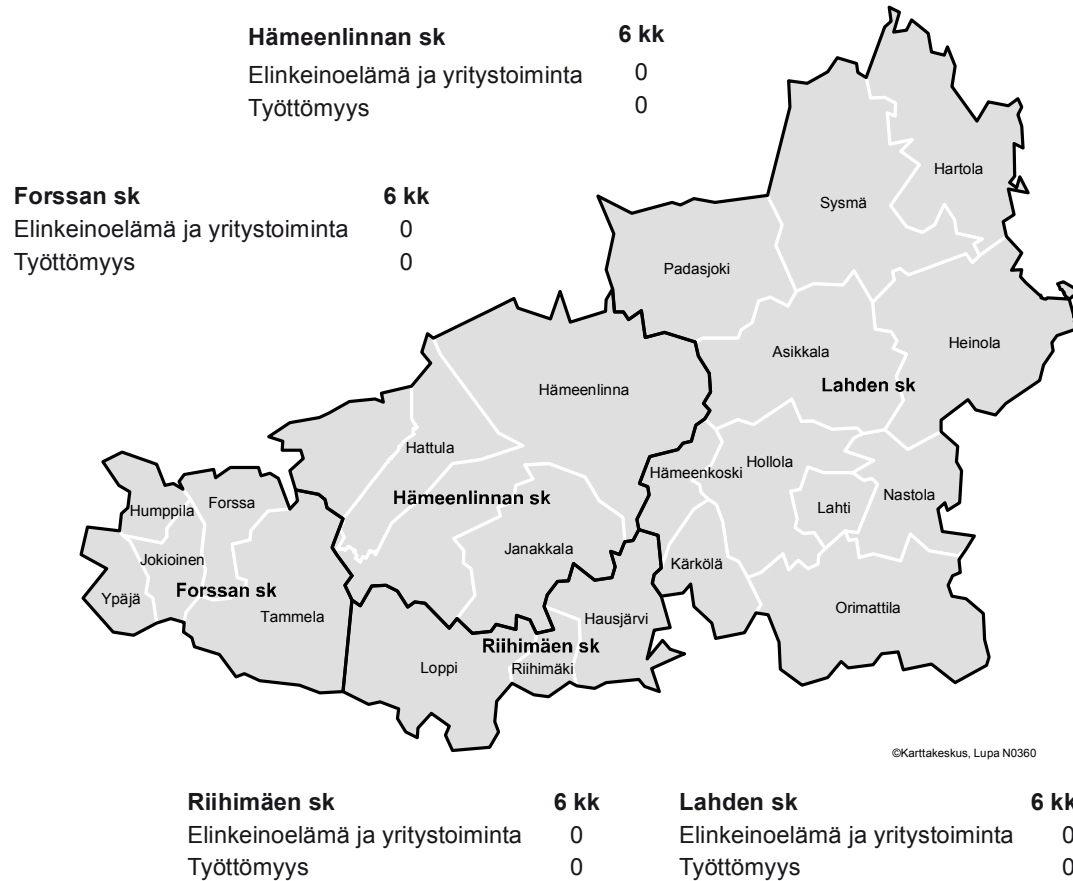
Yli 50 -vuotiaiden tilanne on muuttunut Luoteis-Pirkanmaalla, työttömyystilanne on heikentynyt ja työttömänä on ollut lähes 20 prosenttia edellisvuotta enemmän. Lievä negatiivinen kehitys on ollut nuorten alle 25 -vuotiaiden kohdalla, joita oli lähes 10 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Loppuvuoden työllisyystilanne on lisännyt nuorten työttömyyttä. Kokonaisuudessaan nuorten alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä eli ole kasvanut paljoa. Työvoiman kysynnässä yleisesti ottaen ei ole tapahtunut suurta muutosta, vaan kuten koko Pirkanmaalla, niin myös Luoteis-Pirkanmaan työttömien määrä on noussut. Alueella työttömyys koskettaa ennen kaikkea miehiä ikäluokasta riippumatta. Osuus työttömistä työnhakijoista on 62 %.

Työllisyys on heikentynyt edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta, 6 kk kuluttua samoin kuin 12 kk kuluttua tilanne muuttuu hieman paremmaksi. Alueen tulevaisuuden kiinnostavuus yritysten ja asukkaiden kannalta ratkaisee tämän asian muuttumisen suuntaan tai toiseen. Luoteis-Pirkanmaan väestön osuus koko Pirkanmaan väestöstä on hieman yli 3 prosenttia. Työttömien työnhakijoiden osuus Pirkanmaan kaikista työttömistä työnhakijoista hieman alle 3 prosenttia.

Lisätietoja

Ennakointiasiantuntija Juha Salminen
Pirkanmaan ELY-keskus
puh. 040-5034993
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Hämeen ELY-keskus

Hämeen ELY-keskuksen alueella asui vuoden 2014 lopussa 377 516 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 389 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 26 679.

Hämeen ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Hämeen maakuntien logistinen sijainti ja hyvät yhteydet pääkaupunkiseudulle ovat alueen keskeisiä vahvuuksia. Riihimäen ja Hämeenlinnan seutujen vahvuutena on lisäksi monipuolinen elinkeinorakenne. Vahvat ja osaavat oppilaitokset sekä niiden kasvava aktiivisuus yritysyhteistyössä ovat kummankin maakunnan kehityksen kulmakiviä. Kasvu- ja kansainvä-

lisiä suuryrityksiä sekä tutkimustoimintaa harjoittavia yksiköitä on koko Hämeen ELY-keskuksen alueella kuitenkin suhteellisen vähän.

Maankäytön, liikenteen ja elinkeinojen tarkastelu kuntaa laajemmilla alueilla mahdollistaa seudullisen kehittämispotentiaalin tehokkaan hyödyntämisen. Helsinki, Hämeenlinna ja Tampere muodostavat Hämeeseen merkittävän kasvukäytävän, HHT-akselin, jossa tavoitteena on niin kasvun varmistaminen ja suuntaaminen kuin elinvoiman lisääminen. Päijät-Hämeessä kasvu rakentuu oikorataan, Lahden moottorien varteen ja uudistettavan valtatie 12:en poikkaitsväylän yhteyteen.

Ajantasaisilla ja laadukkailla maakuntakaavoilla on mahdollista esittää alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet sekä osoittaa maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Haasteena on riittävä yleiskaavoitus, jolla mahdollistetaan mm. hankkeiden nopea toteuttaminen.

Päijät-Hämeen kuntarakenne tehostuu, kun vuoden 2016 alusta Hämeenkoski sulautuu Hollolaan ja Nastola ja Lahti liittyvät uudeksi Lahden kaupungiksi. Lahden väkimäärä, maapinta-ala ja yritystoimintakenttä laajentuvat merkittävästi radanvarren ja valtatie 12 suuntaisesti.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan näkymien ennakoidaan sekä Kanta-Hämeen että Päijät-Hämeen alueella lähimmän puolen vuoden tähtäyksellä pysyvän jokseenkin ennallaan. Vuoden päähän ulottuvissa arvioissa sekä yritystoiminnan edellytysten että työllisyystilanteen ennakoidaan Forssan seutua lukuun ottamatta jo ainakin lievästi kohenevan nykytilanteeseen verrattuna.

Vahva teollinen perinne on Hämeen vahvuuksia ja alueella on useita merkittävää vientitoimintaa harjoittavia pk-yrityksiä. Teollisuuden kasvu on kuitenkin tällä hetkellä melko vaatimatonta ja työvoiman kysyntä vähäistä. Toisaalta yritysten kasvunäkymät ovat varsin epäyttenäisiä: eräiden kansainvälisten metallituote- ja koneenrakennusalan yritysten tilausten kasvu näyttäisi jatkuvan vahvana, osassa yrityskehitystä näkymät puolestaan näyttävät olevan heikkenemässä.

Viljaklusteritoimialalla on jatkettu investointeja vähittäiskaupan haasteista huolimatta, mikä nähdään merkinä alueen vetovoimaisuudesta. Ruuantuotanto on osa biotaloutta, joka on yksi Hämeen vahvuuksista ja tuo alueelle työtä ja hyvinvointia. Etenkin Päijät-Häme on biotalouden suhteen merkittävässä osassa, koska alueella on jo ennestään maan suurin vilja-ala ja -teollisuuden keskittymä.

Luovalla toimialalla on syntymässä uutta liiketoimintaa erityisesti Hämeenlinnan ja Lahden seuduilla, ja käynnissä on useita mielenkiintoisia, uudentyyppisiä hankkeita. Myös hyvinvointitoimiala nähdään potentiaalisena kasvualana sekä Päijät-Hämeessä että Kanta-Hämeessä. Ikääntyvän väestönosan kasvaessa uusien palvelutarpeiden ennustetaan lisäävän toimialan liiketoimintamahdollisuuksia. Innovaatioiden ja uuden teknologian tehokas hyödyntäminen on tulevaisuudessa toimialan keskeisiä haasteita. Sosiaali- terveysala menestyvät toistaiseksi kohtuullisesti, mutta tällä sektorilla on näkyvissä rakenteiden uudistamisen tarve sekä toimintojen sopeuttaminen yleiseen taloudelliseen tilanteeseen.

Kaupan alalla ei ole lyhyellä aikavälillä näköpiirissä merkittäviä kasvunäkymiä, joskaan ala ei ole kovin suhdanneherkkä. Päivittäistavarakaupan myynti seurannee valtakunnallista kehitystä ja pysyy suhteellisen vakaana tai laskee jonkin verran kuluttajien valitessa aiempaa edullisempia tuotteita. Toimialalla on kuitenkin edelleen menossa investointeja ja tulevaisuuteen luotetaan.

Suunnitteilla olevat monet merkittävät rakennushankkeet sekä Päijät-Hämeen että Kanta-Hämeen alueella tukevat erityisesti rakennusalan työllisyyttä, mutta luovat samalla edellytyksiä yrittäjyydelle ja alueen väestökasvulle. Uudisrakentamisprojektien käynnistämistä leimaa tällä hetkellä kuitenkin edelleen varovaisuus.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoimaa on yleisesti hyvin tarjolla tällä hetkellä, mutta työttömänä olevien osaamistaso ei aina kaikilta osin vastaa työmarkkinoiden vaatimuksia. Uusia työmahdollisuuksia etsittäessä ammatillinen ja alueellinen liikkuvuus tulevatkin entisestään korostumaan. Etenkin teollisuuden ja kaupan alalla työvoiman kysyntänäkymät ovat Hämeessä tällä hetkellä varsin heikot. Forssan seutukunnassa työvoiman kysyntä on vähentynyt huomattavasti. Työsuhteet ovat lisäksi usein määräaikaista tai osa-aikaista.

Terveydenhuolto- ja hoiva-aloilla on jatkuvaa pulaa työvoimasta jokseenkin kaikissa seutukunnissa; muita varsinaisesta työvoimapulasta kärsiviä aloja ei juuri ole. Jonkin verran kysyntää on myös metalli- ja elintarvikealalla. Hämeenlinnan seudulla kaivataan osaaavaa henkilöstöä myös taloushallintoalalle, mutta tälläkin alalla ongelmana on osittain se, että työnhakijoiden osaaminen ei riitä työnantajan toivomalle tasolle.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Lähtötulevaisuudessa työllisten määrä on vähenemässä, joskaan kovin suuria muutoksia ei odoteta tapahtuvan. Erityisesti teollisuudesta työttömäksi jääneillä riski työttömyyden pitkittymiseen on todella suuri, ja työttömyyden pitkittyessä osaamisvaje kasvaa. Riihimäen seudulla työttömien uudelleentyöllistymismahdollisuuksia pidetään jonkin verran parempina kuin Hämeen muissa seutukunnissa. Myös nuorten työttömyys tulee edelleen vallitsevassa taloustilanteessa kasvamaan ja syvenemään. Nuoret eivät myöskään helposti työllisty omille aloilleen.

Teollisuusammateista irtisanotuilla ikääntyvän työväestön tilanne on vaikein, koska osaaminen ei enää vastaa työmarkkinoiden vaatimuksia. Teollisuuden rakennemuutoksen vuoksi pitkäaikaistyöttömyys ja ikääntyvän työväestön työttömyys tulee todennäköisesti entisestään kasvamaan.

Kehitysnäkymät seutukunnittain

Lahden seutukunta

Artjärvi, Asikkala, Hollola, Hämeenkoski, Kärkölä, Lahti, Nastola, Orimattila, Padasjoki, Hartola, Sysmä ja Heinola

Lahden seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 202 116 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 308 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,2 % ja työttömiä työnhakijoita oli 16 358.

Lahden seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Lahden seutukunnan logistinen sijainti on hyvä ja asuinalueena Päijät-Häme on monipuolisuudessaan viihtyisä. Alueella on vahva teollinen perinne ja vientitoimintaa harjoittavia menestyviä pk-yrityksiä on poikkeuksellisen paljon. Perinteisen teollisuuden rakennemuutos kuitenkin jatkuu edelleen, ja elinkeinorakenteen monipuolistuminen on alueen elinvoimaisuuden säilymisen kannalta tärkeää. Potentiaalisia kehittämiskohteita on muun muassa hyvinvointisektorilla. Alueella on esimerkiksi monipuoliset mahdollisuudet tapahtuma-, liikunta- ja luontomatkailuun.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Yritysten tilauskanta on Lahden seutukunnassa alkuvuonna 2015 joiltakin osin vahvistunut. Kasvunäkymät ovat kuitenkin edelleen varsin epäyhtenäisiä: toisaalta näkymät ovat heikkenemässä, toisaalta erityisesti joidenkin merkittävien kansainvälisten metallituote- ja koneenrakennusalan yritysten tilausten kasvu näyttäisi jatkuvan vahvana. Toimintansa lopettamista harkitseville elinkelpoisille yrityksille/yrittäjille ei ole helppo löytää jatkajia. Aloittavien uusien yritysten määrä on viime aikoina ollut laskussa.

Valtakunnalliset telakka-alan järjestelyt vaikuttavat Päijät-Hämeessä positiivisesti alueen kalusteteollisuuteen, etenkin Nastolassa ja Lahdessa. Kalustealan tilauskanta on muutenkin selkeästi viime vuotta parempi. Muoviteollisuudessa on ollut jonkin verran uusia investointeja. Linja-autokorien valmistus ja tuotekehitys jatkuu Lahden seudulla myönteisissä merkeissä. Viljajusteritoimialalla on jatkettu investointeja vähittäiskaupan haasteista huolimatta. Tuotannollisten yritysten investoinnit palveluliiketoiminnan kehittämiseen jatkuvat

edelleen. Maakunnan uusina kehittyvinä toimialoina nähdään ympäristöosaaminen, teollinen muotoilu ja hyvinvointiin liittyvä liiketoiminta.

Heinolan seudulla on puu- ja korjausrakentamisen ohella potentiaalia erityisesti monipuolisissa vapaa-ajan palveluissa ja materiaaliosaamisessa. Erityisesti Vierumäen alue tarjoaa huomattavat ja ainutlaatuiset mahdollisuudet hyvinvointimatkailun kehittämiseen. Heinolan, Hartolan ja Sysmän alueella rakennemuutoshankkeet päättyvät kevään aikana, joten hanketoiminnan volyymi tulee Itä-Hämeen kunnissa laskemaan uudella ohjelmakaudella.

Luovien alojen yritys- ja kulttuurikeskus Malski avataan vuonna 2016, minkä myötä Lahden keskustaan syntyy uusi työpaikkakeskittymä. Hiihdon maailmanmestaruuskilpailut 2017 järjestetään Lahdessa ja ne alkavat jo kuluvana vuonna vaikuttaa matkailutapahumiin mm. Salpausselän kisoissa ja edelleen MM-esikisoissa vuonna 2016.

Kaupan alan kasvunäkymät eivät lyhyellä aikavälillä ole erityisen hyvät, joskaan ala ei ole kovin suhdanneherkkä. Isot kauppaketjut investoivat edelleen maltillisesti. K-ryhmä avasi vuoden 2015 alussa supermarketin Hollolaan ja K-Rauta -ketjulla on suunnitelmia uuden toimipisteen rakentamiseksi Lahteen.

Julkisten terveyspalvelujen murros jatkuu, mikä avaa tulevaisuudessa mahdollisuuksia yksityisille palveluntuottajille. Kansainvälisillä markkinoilla Lähi-Itä on kiinnostava alue, jonka kanssa Lahden seutukunnan terveyssektorin toimijat ovat tehneet pitkäjänteistä yhteistyötä.

Lahden eteläisen kehätien (vt 12) tiesuunnittelu on edennyt myönteisesti. Uusi tielinja vapauttaa aikanaan vanhan tielinjauksen alueita asumisen ja elinkeinoelämän käyttöön. Toteutuessaan hankkeella olisi alueelle myös merkittäviä myönteisiä työllisyysvaikutuksia. Suunnitteilla ja meneillään olevat monet muut rakennushankkeet tukevat uuden yritystoiminnan ja työvoiman saatavuutta alueelle. Lahdessa on mahdollisuus laajaan täydennysrakentamiseen mm. keskustassa, Hennalassa, Ranta-Kartanossa ja asemanseudulla.

Työvoiman kysynnän näkymät

Yritysten rekrytoinnit ovat tällä hetkellä Päijät-Hämeessä vähäisiä heikon taloustilanteen vuoksi. Työsuhteet ovat lisäksi usein määräaikaisia tai osa-aikaisia. Teollisuuden ja kaupan alalla työvoiman kysyntänäkymät ovat aiempaa heikommat. Teollisuusammattien häviäminen aiheuttaa kohtaanto-ongelmia paitsi Päijät-Hämeessä myös koko Hämeen ELY-keskuksen alueella. Työttömänä olevien osaamistaso ei vastaa työmarkkinoiden vaatimuksia. Ammatillinen ja alueellinen liikkuvuus tulevat siten korostumaan nykyistä enemmän etsittäessä uusia työmahdollisuuksia.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Lähitulevaisuudessa työllisten määrä on vähenemässä, joskaan suuria muutoksia ei odoteta tapahtuvan. Erityisesti teollisuudesta työttömäksi jääneillä riski työttömyyden pitkittymiseen on todella suuri ja työttömyyden pitkittyessä osaamisvaje kasvaa. Myös nuorten työttömyys tulee edelleen vallitsevassa taloustilanteessa kasvamaan ja syvenemään.

Hämeenlinnan seutukunta

Hattula, Hämeenlinna, Janakkala

Hämeenlinnan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 94563 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 231 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 5 429.

Hämeenlinnan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Hämeenlinnan seudun vahvuuksia ovat toimivat logistiset yhteydet ja erinomainen logistinen sijainti. Monipuolinen elinkeinorakenne tuo alueelle vakautta. Alueen vahvuuksiin kuuluvat myös teknologiateollisuuden pitkät perinteet ja alan monipuolinen keskiasteen ammatillinen koulutustarjonta. Haasteena nähdään erityisesti työmarkkinoiden ja työväestön osaamisrakenteen muutos verrattuna työmarkkinoiden osaamisvaatimuksiin.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Hämeenlinnan seutu nousi helmikuussa 2015 julkaistussa elinkeinoelämän ”kunta-rankin-gissa” yrittäjien ja yritysten näkökulmasta koko maan toiseksi vetovoimaisimmaksi seutukunnaksi. Seudulla on siten erittäin hyvät lähtökohdat suhdanteiden kääntyessä jälleen nousuun.

Keskeisiä toimialoja ovat teollisuus, logistiikka ja kauppa, joista kaksi viimeksi mainittua ovat pysyneet kasvualoina viime vuosien heikosta suhdannetilanteesta huolimatta. Myös itä-ala on viime aikoina osoittautunut yllättävän elinvoimaiseksi. Uusien yritysten perustaminen on jatkunut vilkkaana. Suurin osa seudulle perustettavista yrityksistä toimii palvelualoilla.

Teknologiateollisuuden uudet tilaukset ovat useiden vuosien ajan pysyneet suhteellisen matalalla tasolla, mutta viimeisen vuosineljänneksen aikana on ollut havaittavissa elpymistä. Kotimaassa valmistettavien suurten investointien (prosessiteollisuus, tiestöt ja uusiutuva energia) vaikutukset eivät kuitenkaan vielä tarkastelujaksolla tulle näkymään valmistavan teollisuuden tilausten lisääntymisenä. Suomalaiselle ruualle olisi kysyntää Venäjällä, mutta kaikkia elintarvikkeita ei pystytä viemään, ja hintatasoa pitäisi saada alaspäin niiltä osin kuin vienti on mahdollista.

Luovan toimialan ympärillä on jo syntynyt liiketoimintaa ja käynnissä on useita mielenkiintoisia suunnitelmia aivan uudenlaisiksi luovan alan toiminnaksi. Pienet, itsensä ja korkeintaan muutamia henkilöitä työllistävät yritykset ovat edelleen kasvussa, niitä syntyy erityisesti luovan alan ja matkailun yhteistyönä. Luovien alojen virkistymistä on ollut nähtävissä muun muassa Sibeliuksen juhluvuoteen ja Kantolan tapahtumapuiston avaamiseen liittyen.

Hämeenlinnan uusista kaupunginosista erityisesti litalassa on positiivisia näkymiä. Myös Aulangon matkailualueen kehittämiseen tullaan lähivuosina panostamaan. Matkailualalla suhdannetilanne on tällä hetkellä heikohko, mutta sen ei odoteta nykyisestä enää heikkenevän. Kauppakeskus Goodman aloitti toimintansa lokakuussa 2014, sen vaikutus kaupan kysynnän siirtymään on Hämeenlinnan kannalta positiivinen.

Ikääntyvän väestönosan kasvaessa uudet palvelutarpeet lisäävät toimialan liiketoimintamahdollisuuksia. Hyvinvointitoimialalla innovaatioiden ja uuden teknologian tehokas hyödyntäminen on tulevaisuudessa entistä tärkeämpää. Yhteistyötä yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin välillä on tiivistetty järjestämällä mm. yhteisiä koulutuksia sekä luomalla yhteisiä toimintamalleja.

Seudulla on meneillään tai suunnitteilla yhteensä noin 700 milj. euron kiinteistöinvestoinnit vuoteen 2020 mennessä. Hämeenlinnassa on erityisen hyvät edellytykset tulevien vuosien kasvuun ja rakentamiseen. Asuin-, liike- ja toimitilarakentamiselle on avautumassa merkittäviä alueita aivan kaupungin keskustan tuntumassa, kuten Engelinranta, Moreenin yrityspuisto, asemanseutu ja korkeakoulukeskuksen laajennus.

Työvoiman kysynnän näkymät

Hämeenlinnan seudulla kysyntää työvoimasta on erityisesti hoiva-alalla. Myös taloushallintoalalle kaivataan osaavaa henkilöstöä, mutta taloushallintoalalla on pullonkaulaongelma: työttömiä työnhakijoita olisi, mutta heidän osaamisensa ei riitä työnantajan toivomalle tasolle.

Rakennetyöttömyyden takia työvoiman osaaminen vastaa vain osittain työmarkkinoiden vaatimuksia. Työvoiman kysyntä seuraa alueella uusien tilausten määrää, ja siten ei ole odotettavissa työvoiman kysynnän lisääntymistä. Alueen omien veturiyritysten näkymät antavat aiheen ennakoida metalli- ja teknologiateollisuuden yrityksissä jopa hienoista työvoiman kysynnän vähenemistä. Teknologiateollisuuden uusia työpaikkoja syntyy tulevaisuudessa painotetusti digitaalisten palvelujen ja teollisen internetin taitajille. Kysyntään vastaaminen edellyttää etenkin pidempään työelämässä olleiden työttömien osalta määrätietoista kouluttautumista ja osaamisen laajentamista.

Alueen koulutustarjonta keskittyy työntekijäammatteihin. Alueella toimii myös korkeakoulu, ja koulutustarjonta sopeutuneen kohtalaisen nopeasti työmarkkinoiden muutokseen. Työvoimakoulutusjärjestelmä on pystynyt vastaamaan varsin nopeasti alueen muuttuvaan työvoiman kysyntään esimerkiksi tapahtuma-alan merkittävän kasvun vuoksi.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Alueella on ollut nähtävissä teollisuustyöpaikkojen määrän huomattavaa vähentymistä. Tämä aiheuttaa haasteita työvoiman osaamisen suhteen ja kasvattaa rakennetyöttömyyttä. Teollisuusammateista irtisanotuilla vaikein tilanne on jo ikääntyvällä työväestöllä, koska osaaminen ei enää vastaa työmarkkinoiden vaatimuksia. Muutoksen vuoksi voidaan pitkäaikaistyöttömyyden ja ikääntyvän työväestön työttömyyden arvioida entisestään kasvavan.

Riihimäen seutukunta

Hausjärvi, Loppi, Riihimäki

Riihimäen seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 46 488 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 21 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 609.

Riihimäen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Riihimäen seudun vahvuuksia ovat monipuolinen elinkeinorakenne, vahva alueellinen asi-
antuntijaverkosto ja hyvä logistinen sijainti pääradan ja kolmostien varrella sopivan etäi-
syyden päässä pääkaupunkiseudusta. Alue on työikäisen väestön vetovoimainen asuin-
paikka ja yritysten sijoittumisen kannalta houkutteleva vaihtoehto.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Riihimäen seudulla vallitsee maailmantalouden epävarmuudesta huolimatta toiveikas tun-
nelma. Alueen useilla yrityksillä nähdään olevan potentiaalisia kasvuedellytyksiä. Yritysten
perustamisaktiivisuudessa on myös ollut nähtävissä piristymisen merkkejä, joskaan tois-
taiseksi ei vielä olla aikaisempien vuosien tasolla. Yleisesti ottaen alueen kehityksen arvi-
oidaan osana HHT-kasvukäytävää olevan lähivuosina kohtuullisen myönteistä.

Alueen keskeisten toimialojen, esimerkiksi kaupan ja pienteollisuuden, kehittyminen
on sidoksissa yleiseen taloudelliseen tilanteeseen. Varsinkin palvelu- ja kauppasektorilla
on ollut havaittavissa asiakkaiden vähentymistä; konkreettisimmin tilanteen ovat kokeneet
kuluttajabisneksessä toimivat yrittäjät. Potentiaalisia kasvunäkymiä nähdään olevan mm.
metallialalla. Kasvualoista esim. myös bioteknologian ennakoidaan jatkossa nousevan en-
nistä keskeisempään rooliin.

Riihimäen seudulla on suunnitteilla joitakin merkittäviä investointeja, esim. Valion laa-
jennushanke, jonka aikataulua on kuitenkin Venäjän tilanteen vuoksi jouduttu tarkastele-
maan osin uudelta pohjalta.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työttömyyden määrä on hienoisessa kasvussa, ja työnantajille riittää pääosin ammattitai-
toista työvoimaa. Sosiaali- ja terveysalalla esiintyy jonkin verran työvoimapulaa, mutta mui-
ta varsinaisesta työvoimapulasta kärsiviä aloja ei juuri ole. Sote-alan ohella myös metalli- ja

elintarvikeala työllistävät kohtalaisen hyvin. Teollisuudessa ja logistiikka-alalla on käynnissä joitakin rekrytointikoulutuksia. Laajamittaisia rekrytointeja ei kuitenkaan ole näköpiirissä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyyden määrässä ei ole lähitulevaisuudessa odotettavissa merkittäviä muutoksia. Rakennetyöttömyys kasvaa koko Suomessa, eikä Riihimäen seutu tee tässä suhteessa poikkeusta. Nuorisotyöttömyys on kääntynyt hienoiseen nousuun koko maan kehityksen mukaisesti. Työttömien uudelleentyöllistymismahdollisuuksien arvioidaan alueella olevan hieman paremmat kuin muissa Hämeen seutukunnissa.

Forssan seutukunta

Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela, Ypäjä

Forssan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 34 349 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 333 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 283.

Forssan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	0

Arviointiaskeikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seutukunnan logistinen sijainti on edullinen. Alueen neljän kunnan yhdessä toteuttama kuntarakenneselvitys luo pohjaa seudullisten, potentiaalisesti merkittävien hankkeiden edistämiseen. Forssan kaupungin pääseminen SITRAn resurssiviisaiden kaupunkien pilottihankkeeseen tukee seudun järvivihreä-brändiä ja avaa näköaloja sekä julkisen puolen toimijoille että alueen yrityksille. Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) rooli seudun innovaatio-toiminnan moottorina on keskeinen; yhteistyöltä eri toimialoilla odotetaan paljon. HAMKn organisaatiouudistuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on tuoda Forssan seudulta poistuneiden koulutusalojen osaamista takaisin erityisesti liiketoiminnan ja tekniikan aloille. Pitkän aikavälin mahdollisuus nähdään mm. uuden Jokioisilla toimivan Luonnonvarakeskuksen (LUKE) ympärille rakentuvassa osaamiskeskityksessä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Elintarvikealalla näkymät ovat positiiviset ja hyvinvointiala on edelleen kasvussa. Metalliteollisuudessa on myös havaittavissa varovaista toiveikkuutta. Energia- ja ympäristöalan yri-

tykset ovat edelleen merkittäviä toimijoita Forssan seudulla. Rakennusosalalla on tällä hetkellä melko hiljainen vaihe; investointien osalta tilanne on odottava.

Yrityksillä ei ole näköpiirissä merkittävää investointihalukkuutta, joskin poikkeuksiakin on. Forssa on mukana kilpailemassa ainakin kahdesta merkittävästä teollisuusinvestoinnista, jotka toteutuessaan toisivat seudulle myönteisiä työllisyysvaikutuksia. Forssan Seudun Kehittämiskeskuksen operoima Yrkkäri-hanke, jonka kuluessa kaikki seudun yritykset haastatellaan, jatkuu kesään 2015 asti. Haastatteluista kertyvien tulosten perusteella yrityksille voidaan kohdentaa FSKK:n yritysneuvontaa, ELY-keskuksen ja TE-toimiston palveluja sekä muita yritysten tarvitsemia palveluita.

Valtatie 2 on merkittävä seudun elinkeinoelämän kehityksen kannalta; erityisen tärkeä se on elintarvikkeiden, ja jatkossa myös energiakuljetusten kuljetusreitillä. Uusiutuvan energian, erityisesti tuulivoiman, rakentuminen seudulle on edelleen kiinni lupaprosessin etenemisestä. Vihreän energian myötä seudulla avautuisi mahdollisuuksia myös muiden toimialojen investoinneille.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman kysyntä on Forssan seudulla vähentynyt huomattavasti. Työvoimaa on nyt hyvin tarjolla, mutta osaamisen vanhentuminen alkaa olla todellinen uhka. Terveystieteiden hoiva-aloilla on jatkuvaa pulaa työvoimasta, ja joihinkin tehtäviin on vaikeuksia saada osaavia asiantuntijoita. Tehtävien hoito edellyttää usein uudelleenkoulutusta, mutta kaikilla työttömiksi jääneillä ei ole mahdollisuutta siirtyä uusille aloille. Suuri osa on yli 50-vuotiaita eikä alan vaihto monessa tapauksessa ole enää mielekäästä. Tilanne jatkuu samantyyppisenä myös lähitulevaisuudessa. Teollisuustyöntekijöiden työllistymismahdollisuudet ovat tällä hetkellä rajalliset, pienehköjä rekrytointia on jatkuvasti lähinnä elintarvikealalla.

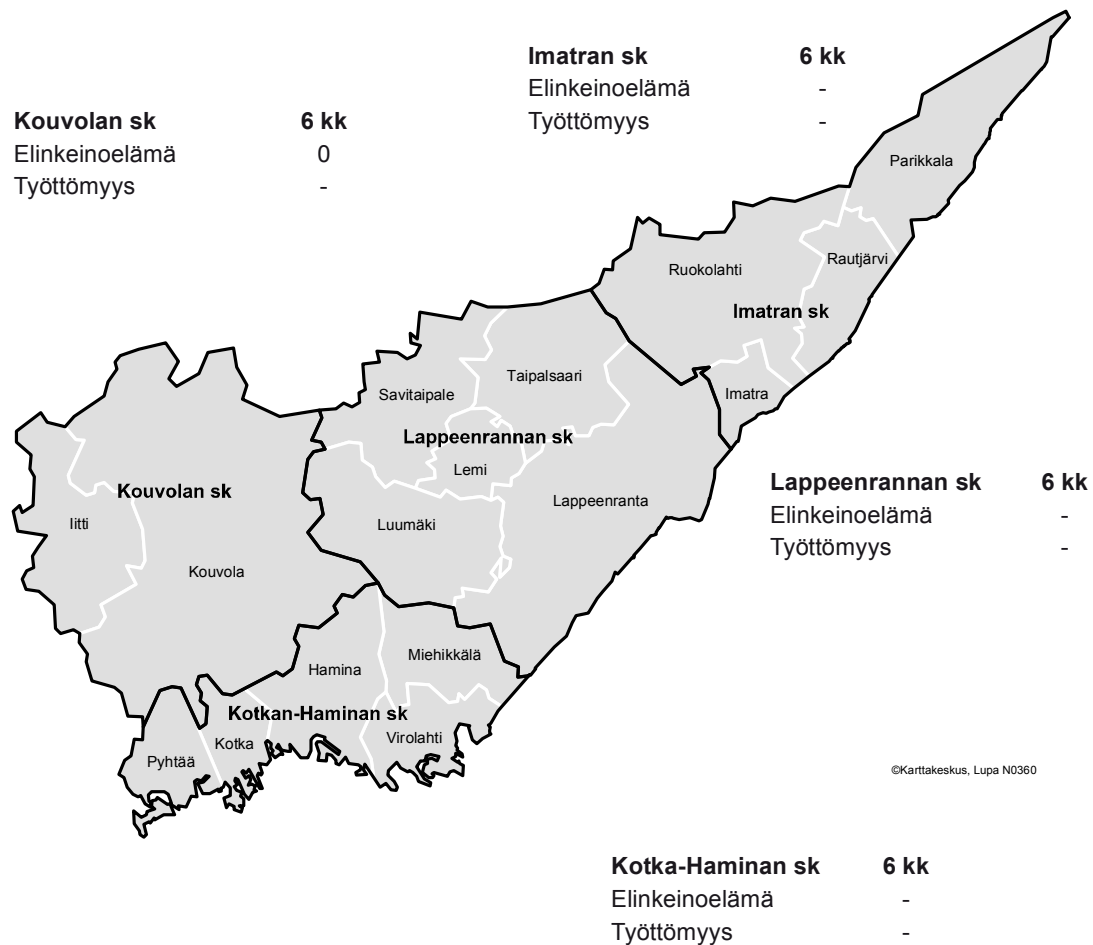
Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Forssan seudulta on poistunut paljon merkittäviä teollisuustyönantajia ja viime vuosien aikana irtisanotun työvoiman määrä on merkittävä. Hieman yli neljännes työttömistä on pitkäaikaistyöttömiä. Määrä on pysytellyt samana jo melko pitkään ja tilanteen odotetaan pysyvän samantyyppisenä myös kuluvan vuoden aikana. Nuorisotyöttömyys on kasvanut eivätkä nuoret työllisty helposti omalle alalleen. Merkittäviä rekrytointia tai irtisanomisia ei ole näköpiirissä. Kaikki suuret yritykset ovat jo aikaisemmin toteuttaneet massairtisanomisensa.

Lisätietoja

Erikoissuunnittelija Markku Paananen
Hämeen ELY-keskus
puh. 0295 025 167
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueella asui vuoden 2014 lopussa 311 762 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 1 335 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 12 952.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	-	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	-

Arviointasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Maakuntien tulevaisuuden menestys on paljolti kiinni siitä, miten ne onnistuvat uudistamaan ja monipuolistamaan tuotantorakennettaan. Yksipuolinen elinkeino- ja toimialarakenne on hidastanut rakennemuutoksesta toipumista etenkin Kymenlaaksossa. Muun muassa perinteisen paperiteollisuuden muutosten jatkuessa myös yleismaailmallinen taloudellinen tilanne ja Venäjän talousongelmat heijastuvat alueella vahvasti. Uutta kasvua haetaan osittain perinteisten alojen uudistamisesta (mm. metsäteollisuuden investoinnit) ja toisaalta kokonaan uusilta toimialoilta (mm. peliala, palvelinkeskukset, energia- ja ympäristöteknologia, älykkäät pakkaukset). Avainasemassa ovat pk-yritykset. Alueelle tarvitaan osaamispohjaisia kasvuyrityksiä, mutta sekä sijoittujien löytäminen että innovaatioiden kaupallistaminen on vaikeaa. Lappeenrannan teknillinen yliopisto ja kampuksella toimiva teknologiakeskus tukevat uusien, osaamispohjaisten yritysten syntyä.

Suunnitteilla ja rakennusvaiheessa olevia investointihankkeita on runsaasti sekä Kymenlaaksossa että Etelä-Karjalassa. Myös sijainti ja logistiikan kehittäminen on Kaakkois-Suomen selkeä vahvuus. Pidemmällä aikavälillä uskotaan Pohjoisen kasvukäytävän luomiin mahdollisuuksiin. Koskenkylä - Kotka-moottoritie ja Haminan ohikulkutie valmistuivat vuonna 2014. Loppuvuodesta 2015 aloitetaan Hamina - Vaalimaa-välin rakennustyöt. Kokonaisbudjetti on 660 miljoonaa euroa. Rahoitukseen sisältyy myös rekkaparkki. Myös kuutostien perusparannuksen rahoitus varmistui. Parannustyöt Taavetin ja Lappeenrannan välillä käynnistyvät syksyllä. Hankkeen kustannusarvio on 76 miljoonaa euroa. Etenkin metsäteollisuudelle tärkeä Luumäki-Imatra –kaksoisraide on uudessa hankearvioinnissa.

Lappeenrannan lentoaseman liiketoiminnan ja kiinteistön siirtämistä Finavialta maakunnalliseen omistukseen valmistellaan. Lentoaseman omistus siirtyisi Lappeenrannan kaupungin ja Etelä-Karjalan liiton omistamalle säätiölle ja operointi perustettavalle operointiyhtiölle. Tarkoituksena on varmistaa lentoasematoimintojen säilyminen ja kehittäminen. Asiasta on allekirjoitettu aiesopimus liikenne- ja viestintäministeriön, Finavian, Lappeenrannan kaupungin ja Etelä-Karjalan liiton kesken. Tavoitteena on, että vastuu lentokentän ylläpidosta siirtyy maakuntaan vuoden 2016 alussa.

Venäläisturistien ja samalla erityisesti ostosmatkojen määrä väheni edelleen. Kehitys kiihtyi vuoden loppupuolella ja kuritti etenkin Etelä-Karjalaa, jossa venäläisten ostosmatkailun volyymi on moninkertainen Kymenlaaksoon verrattuna. Tämä heijastui paitsi tax free – ostosten määrään ja yöpymistilastoihin, myös isoihinkin investointeihin. Molemmissa maakunnissa on peruttu tai jäädytetty mm. kaupallisia hankkeita. Venäjän taloustilanne jatkuu epävarmana eikä nopeaa muutosta parempaan ole näkyvissä.

Kaakkois-Suomen rajanylityspaikkojen kautta kulki viime vuonna noin 8,9 miljoonaa matkustajaa. Tämä on 14 % eli noin 1,4 miljoonaa matkustajaa vähemmän kuin ennätysvuonna 2013. Rajavartiolaitos arvioi itärajan liikenteen olevan tänä vuonna enimmillään viime vuoden tasolla. Pidemmällä aikavälillä Suomen ja Venäjän välisen rajaliikenteen toivotaan kääntyvän nousuun. Vaalimaan, Nuijamaan ja Imatran rajanylityspaikoilla on tehty laajennus- ja parannustöitä, joiden taataan rajan vetävyys noin parikymmeneksi vuodeksi.

Kaakkois-Suomen väestö vähenee edelleen. Vuoden 2014 ennakkotietojen mukaan väestö väheni kaikissa seutukunnissa Lappeenrantaa lukuun ottamatta. Vaikka maahan-

muutto on kasvanut viime vuosina Kymenlaaksossa, se ei riitä paikkaamaan maan sisäistä muuttoa. Nettomaahanmuuton määrä kääntyi laskuun vuonna 2014 myös molemmissa Etelä-Karjalan seutukunnissa.

Myös valtiolla on alkanut yt-neuvotteluiden aika (VTT, THL, Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Evira). Kuntasektorikin supistaa työvoimaansa. Kymenlaaksossa sairaanhoitopiirin kuntayhtymä Carea ilmoitti 106 henkilön vähentämisestä. Etelä-Karjalan kunnissa ja kuntayhtymissä irtisanomisilta on välttytty ja sosiaali- ja terveystieteiden talouden sopeuttamistoimissa onnistuttu. Uhkakuvana on, että kansallinen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus lisää kuntien kustannuksia pelkästään Etelä-Karjalassa kymmenillä miljoonilla euroilla. Sosiaali- ja terveysmenojen lisäksi lähivuosina Etelä-Karjalan kuntien taloutta rasittavat valtionosuusuudistuksen kautta tulevat valtionrahoituksen leikkaukset, monessa kunnassa isot kouluinvestoinnit ja uudet jätevesi- ja vedenottoratkaisut.

Uudistuvat järjestämisluvut ja kiristynyt taloudellinen tilanne pakottavat myös koulutuksen järjestäjiä terävöittämään toimintamutojaan. Kymenlaaksossa selvitysmiehen ehdotuksen mukaan maakunnan lähes kaikki ammatillinen koulutus tulisi koota yhden koulutuksen järjestäjän alle ja samalla miettiä alueellisesti koulutuksen suuntaamista. Maakunnassa on tehty myös mielenkiintoisia koulutusavauksia, jotka tukevat nousevien toimialojen kehitystä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pk-yritysbarometrin mukaan valtakunnallisesti pk-yritysten suhdannenäkymät ovat viime aikoina heikentyneet. Tilanne on samansuuntainen myös Kaakkois-Suomessa. Suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on laskenut keväästä 2014 selvästi. Ennallaan suhdanteiden arvio pysyvän 51 % alueen pk-yrityksistä; tämä on lähes samalla tasolla viime syksyn tuloksen kanssa. Suhdanteiden paranemista ennakoitiin 15 % (koko maa 21 %) ja heikkene- mistä 30 % yrityksistä (koko maa 28 %).

Kaakkois-Suomessa perustettiin Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuoden 2014 tammi-syyskuussa 927 yritystä. Määrä on 7 prosenttia edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa alhaisempi (koko maa - 6 %). Lukumääräisesti perustettiin eniten kaupan alan yrityksiä. Kymenlaaksossa aloittavien yritysten määrä pienentyi 7 % ja Etelä-Karjalassa 8 %. Myön- netyt starttirahat olivat vuoden 2014 loppupuoliskolla samalla tasolla kuin edellisvuonna. Tässä raportissa yksittäisten, nimeltä mainittujen yritysten tiedot perustuvat pääosin me- diaseurantaan.

Kaakkois-Suomi on Euroopan merkittävin metsäteollisuuskeskittymä. Alan perusvire on edelleen positiivinen. Vaikka paperin tuotantoa edelleen vähennetään, sellun ja karton- gin kysyntä on maailmanmarkkinoilla pysynyt hyvänä. Ala on investoinut ja investoi edel- leen pakkauskartonkikapasiteettiin sekä biojalostamo- ja energiaratkaisuihin. Kaakkois- Suomessa tähdätään kansainvälisesti merkittävän biotalousklusterin aikaansaamiseen.

Alueen toinen perinteinen, vahva toimiala eli kuljetus ja varastointi on säilyttänyt ase- mansa näihin päiviin asti melko hyvin. Tilanne on kuluva talvena ja alkuvuodesta kui- tenkin tiukempi kuin pitkään aikaan. Vähiten talouden heikosta tilasta ovat kärsineet elin- tarvikkeita kuljettavat yritykset. Vuosi 2014 oli HaminaKotkan satamassa edellisvuotta hie-

man heikompi. Kuljetusmäärät olivat noin 4 % pienempiä kuin vuonna 2013. Vienti ja kotimaan liikenne olivat edellisvuoden tasolla.

Metalliteollisuuden näkymät ovat edelleen varovaiset, mutta suhteellisen vakaat. Osalla yrityksistä tilauskanta on erittäin hyvä. Lähivuosien merkittävänä haasteena ovat sukupolvenvaihdosten myötä toteutettavat omistusjärjestelyt.

Rakennusala sinnittelee - osittain venäläismatkailijoiden kulutuskysynnän varaan laskettujen hankkeiden aloittamisessa ollaan nyt varovaisia. Alkuvuosi näyttää selvästi huonommalta Kymenlaaksossa. Uudisasuntotuotanto on pysähdyksissä, ja liike- ja toimitilarakentaminen vähäistä. Etelä-Karjalassa on viime vuosina toteutettu useita suuria rakennushankkeita. Maakunnassa on edelleen käynnissä liike- ja toimitilarakentamista, vaikkakin aikaisempaa vähemmän. Korjausrakentaminen pitää jossain määrin rakentamisen volyymiä yllä molemmissa maakunnissa.

Matkailuala on ollut vaikeuksissa venäläisturistien vähenemisen myötä. Vuonna 2014 Kaakkois-Suomessa tax free- ostosten määrä vähentyi merkittävästi. Perinteisesti hyvä joulusesonki oli vaisu. Matkailijavirtojen selkeä pudotus yhdistettynä heikkoon kotimaiseen kysyntään on vaikeuttanut etenkin erikoisliikkeiden ja pääosin venäläisille suunnattujen liikkeiden asemaa. Matkustajamäärien lisäksi myös venäläisturistien kulutuskäyttäytyminen on muuttunut: vierailut ovat lyhyempiä, ja turistit käyttävät matkoillaan entistä vähemmän rahaa. Suomessa vierailevien matkustajaprofiili voi tulevaisuudessakin painottua pienituloisiin hamstrausmatkailijoihin, ja paljon kuluttavat suuntaavat muualle. Tiukassa taloustilanteessa on otettu käyttöön myös uusia ratkaisuja tukemaan itärajan läheisyydessä toimivia kauppiaita. Tällainen on mm. verkkokauppa, jossa myyntiä on laajennettu tax free – tuotteisiin.

Alkutuotanto on edelleen tärkeä elinkeino alueella. Maa-, riista- ja kalatalous työllistää Kaakkois-Suomessa arvion mukaan noin 4 500 henkeä. Maatalouden rakennemuutos jatkuu voimakkaana. Maatilojen määrän ennakoitaan vähenevän edelleen. Vuonna 2020 tiloja arvioidaan olevan noin 2 700. Lypsykarjataloudesta ja muusta kotieläintaloudesta luopuminen näyttäisi jatkuvan edelleen. Samalla yksikkökoot ovat voimakkaassa kasvussa. Selviä tuotannon kasvunäkymiä ei ole lähitulevaisuudessa, mutta pidemmällä tähtäyksellä alueen tuotannolla on mahdollisuuksia mm. lähi- ja terveystuotatuotannossa sekä liitännäiselinkeinoissa (esimerkiksi bioenergia, non-food-tuotanto).

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman kysyntä on pysynyt varovaisena, mikä heijastuu työttömyyden kasvuun, työttömyysjaksojen pitkittymiseen ja nuorten työmarkkinoille sijoittumisen vaikeutumiseen. Työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoitettiin viime vuoden loppupuoliskolla uusia työpaikkoja seitsemän prosenttia enemmän kuin edellisvuonna (koko maa + 5 %). Työpaikkojen lisäys johtuu pääosin kasvaneista avoimien paikkojen määrästä myyntineuvottelijan, puhelinmyyjän ja puhelinpalveluneuvojan töissä.

Työvoiman kysyntä pysyy edelleen vaisuna. Kauppa ja palvelualat eivät odota kulutuksen tai kysynnän kasvua. Työvoiman kysynnän uumoillaan jopa pienenevän, sillä epävakaa taloudellinen tilanne, Venäjältä tulevan ostosmatkailun kasvun taittuminen ja kotitalouksien kulutuksen supistuminen vauhdittavat heikkenevää kehitystä. Koko julkisen sekto-

rin talousvaikeudet ja pyrkimys vähentää työvoimansa käyttöä heikentää työvoiman kysyntää. Korvausrekrytointeja tehdään yhä harvemmin.

Vaikka metsäteollisuuteen on tehty mittavia investointeja, merkittävää lisätyöllisyyttä ei alalle synny – toki investoinnit takaavat jo olemassa olevia työpaikkoja. Bioklusterin mahdolliseen syntymiseen liittyvä työvoiman kysyntä realisoituu myöhemmin, vaikkakin merkkejä esimerkiksi raskaan kaluston kuljettajapulasta on jo olemassa. Metalliteollisuudessa sekä tuotteiden valmistuksessa että laitteistojen korjaus- ja huoltotoiminnassa on vähennetty työpaikkoja.

Vaikka työvoimaa oli melko hyvin saatavilla, yritysten rekrytointiongelmia (Tilastokeskus) oli vuonna 2014 kaakkoissuomalaisissa yrityksissä keskimääräistä enemmän. Viimeimpien tietojen mukaan 32 % rekrytointeja tehneistä työnantajista kertoi kokeneensa vaikeuksia sopivan työntekijän löytämisessä (koko maa 24 %). Ammattibarometrin mukaan varsinaisia pula-ammatteja on vähän. Lista on tuttu, sisältäen mm. terveydenhuollon, sosiaalialan ja myyntiedustuksen ammatteja. Selkeää ylitarjontaa on mm. talonrakentajista, ravintola- ja suurataloustyöntekijöistä, myyjistä ja konetekniikan erityisasiantuntijoista.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Vuoden 2014 jälkimmäisellä vuosipuoliskolla Kaakkois-Suomessa oli keskimäärin noin 21 300 työttöntä kuukausittain. Luku on 9,5 % edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa suurempi. Kasvuvauhti oli hieman hitaampaa kuin maassa keskimäärin, mutta työttömien osuus työvoimasta oli koko maata suurempi (Kymenlaakso 15,4 %, Etelä-Karjala 14,2 % ja koko maa 12,7 %). Viime aikoina työttömyys on kasvanut Etelä-Karjalassa nopeammin kuin Kymenlaaksossa.

Edelleen ennakoidaan, että Kaakkois-Suomen työttömien määrä kasvaa lähiaikoina. Taloustaantumien tuomaa työttömyyden kasvua on hillinnyt Venäjältä tuleva ostos- ja muu matkailu sekä tie- ja liikerakentaminen. Vaikka nämä edelleenkin vaikuttavat Kaakkois-Suomen tilanteeseen positiivisesti, niiden työttömyyttä alentava vaikutus pienenee. Työttömien määrä kasvaa kaikissa seutukunnissa. Viimeisen puolen vuoden ajanjaksolla parhaiten on selvinnyt Kouvolan seutukunta.

Naisten työttömyys lisääntyy nyt miesten työttömyyttä nopeammin. Vuoden 2014 loppupuoliskolla miesten työttömyys kasvoi 8 %, kun naisten työttömyys kasvoi 12 %. Ero on erityisen selvä Kotkan ja Lappeenrannan seuduilla. Korkeakoulutettujen työttömyys kasvaa samaa vauhtia kuin maassa keskimäärin (+ 14 %). Rekrytointien varovaisuudesta kertoo myös se, että nuorten työttömyys on kääntynyt uudelleen kokonaistyöttömyyttä nopeampaan kasvuun. Tilanne on samansuuntainen myös valtakunnallisesti (+ 13 %), mutta Kaakkois-Suomessa (+ 17 %) nuorten työttömyyden kasvuvauhti on nopeampaa. Nuorten naisten työttömyys kasvaa selkeästi nuorten miesten työttömyyttä nopeammin.

Ulkomaalaisia työnhakijoita oli keskimäärin 2 100 kuukaudessa. Heidän työttömyysasteensa on selvästi korkeampi kuin koko työvoimalla. Vuoden loppupuoliskon aikana se oli 40 % (koko maa 31 %).

Työttömyysjaksot kestävät aiempaa pidempään. Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi kokonaistyöttömyyttä nopeammin, mutta kuitenkin hieman hitaammin kuin koko maassa. Myös

työttömyyden pitkittymisessä ja rakennetyöttömyydessä näkyy naisten tilanteen heikentyminen. Kehityssuunta jatkuu samanaikaisena lähiaikoina.

Kehitysnäkymät seutukunnittain

Kouvola seutukunta

Kouvola, litti

Kouvola seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 93 430 henkilöä, Vuoden aikana väestö väheni 477 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 6 924.

Kouvola seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	-

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Kouvola seutukunnassa suurin haaste on uusien ja korvaavien toimialojen / työpaikkojen löytäminen rakennemuutoksen jälkeen. Yritykset tulisi saada kiinnostumaan seudusta sijoittumispaikkana, joka tarjoaa hyvää sitoutuvaa työvoimaa ja edullisen kustannustason. Kasvua ja uusia avauksia haetaan tasaisesti pk-sektorin eri toimialoilta. Erityisesti panostetaan mm. puurakentamiseen, uusiutuvaan energiaan, luoville aloille ja biotalouteen. Työpaikkojen väheneminen vaikuttaa myös muuttoliikkeeseen. Vuonna 2014 Kouvola väkiluku pieneni 449 ja liti 28 asukkaalla.

Kouvola on niin raide- kuin maantiliikenteenkin risteyskohta. Seutukunnalle tärkeän logistiikkaklusterin ja -alueiden kehittämisessä on edelleen merkittävää potentiaalia. Kouvola maantie- ja rautatieliikenneterminaali on sisällytetty liikenteen ylimpään eurooppalaiseen ydinverkkoon (TEN-ydinverkko), mikä antaa vahvan selkänojan niiden jatkokehittämiselle ja mahdollistaa TEN-rahoituksen toimintaan.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pk-yritysbarometrin mukaan Kouvola seudulla yritysten odotukset tulevalle vuodelle ovat edelleen alavireisiä. Suhdannenäkymien paranemista ennakoitiin 16 % yrityksistä (koko maa 21 %). Suurin osa arvelee, että suhdannenäkymät pysyvät ennallaan. Heikkenemistä ennustaa 26 % (koko maa 28 %).

Seutukunnan vahvoja tuotannonaloja ovat massa- ja paperiteollisuus, kauppa, kuljetukset, liike-elämän palvelut sekä julkisen hallinnon toimipisteet ja valtion alueviranomai-

set. Vaikka kokonaisnäkymät ovat edelleen vaisut, pieniä merkkejä tilanteen piristymisestä on nähtävissä. Uusia yrityksiä perustettiin edellisvuotta hieman enemmän. Myös Kouvolan ydinkeskustan tyhjäksi jääneitä liiketiloja on saatu osittain täyttymään.

Vuoden sisällä Kouvolan seudulle on saatu kaksi suurta investointiutusta metsäteollisuudesta. Metsäyhtiö UPM:n 160 miljoonan euron investointi Kymen tehtaaseen on käynnissä. Suurininvestoinnilla kasvatetaan sellutehtaan tuotantoa 170 000 tonnilla 700 000 tonniin vuodessa. Laajennus valmistuu aikataulussaan kuluvan vuoden lopussa.

Työ- ja elinkeinoministeriö myönsi 30 miljoonan euron energiatuen Suomen Bioetanol Oy:lle. Yhtiö aikoo rakentaa bioetanolilaitoksen Myllykoskelle UPM:n entisen paperitehtaan tiloihin. Uusia työpaikkoja syntyy noin 50. Välillisesti työpaikkoja syntyy myös kuljetukseen ja raaka-aineiden hankintaan. Rakentamisen arvioidaan kestävän noin kaksi vuotta. Rahoituksen lisäksi bioetanolilaitos tarvitsee vielä muun muassa ympäristövaikutusten arvioinnin. Biotalous ja kiertotalouden ympärillä on systemaattista kehitystyötä. Tämä tulee synnyttämään uutta yritystoimintaa ja tiivistämään liiketoimintaverkostoja.

Logistiikka on edelleen merkittävä työllistäjä seutukunnassa. Kouvola pyrkii kansainvälisen mittaluokan logistiikkakeskukseksi. Kaupunki aikoo hakea EU:n rahoitusta Tehola-Kullasvaaran logistiikka-alueen kehittämiseen. Tarkoituksena on, että alueelle muotoutuisi eri kuljetusmuotoja mahdollisimman tehokkaasti yhdistävä logistiikan solmukohta, joka olisi osa Euroopan laajuista logistiikan runkoverkkoa. Tehdyt julkiset panostukset VR:n koulutustoimintaan Kouvolaan tukevat logistiikkaklusterin kehittymistä. Rautatiealan koulutus keskittyi tämän vuoden alusta osaksi Kouvolan kaupungin omistamaa yhtiötä (KRAO). Vuosittain opiskelijoita on noin 2000. Koulutuksella on tilat Kasarminmäellä ja siellä koulutetaan mm. veturinkuljettajia, konduktöörejä ja liikenteenohjaajia. Lisäksi Liikennevirasto rakentaa Kouvolaan noin 6-10 miljoonan euron koulutusympäristön, johon tulee tarvittavat opetus- ja harjoittelutilat. Uusissa tiloissa koulutetaan rautatiealan kunnossapitäjiä ja rakentajia. Keskuksen suunnittelu- ja rakennustyöt aloitetaan tämän vuoden kuluessa, ja koulutuksen on määrä alkaa ensi vuoden aikana.

Valtion toiminnoilla on ollut merkittävä asema Kouvolan seudulla. Puolustusvoimien organisaatiouudistuksen mukaiset toimet ovat tuoneet Kouvolaan Kasarminmäelle Itäisen Logistiikkakeskuksen ja Puolustusvoimat on keskittänyt muutenkin lisää toimintoja Kouvolaan. Julkinen sektori pyrkii kuitenkin pääosin vähentämään työvoimaansa. Kouvolan kaupungin alkuperäisestä henkilöstösäästötavoitteesta (600) puuttui vuoden 2014 lopulla noin 50 henkilöä.

Venäjän taloustilanne on näkynyt mm. tax free-myyntissä ja majoitusten määrissä. Kouvolan tax free – myynti supistui viime vuonna noin 40 % edellisvuoteen verrattuna. Suhteellinen lasku oli koko maata (- 31 %) suurempaa. Matkailun osalta venäläisten yöpymiset vuonna 2014 kääntyivät laskuun. Yöpymisiä oli 18 % edellisvuotta vähemmän (koko maa -14 %, tammi-marraskuu 2014). Viime vuonna rakennettiin Tykkimäen Aquapark. Kuuden miljoonan investointi oli kävijälukujen valossa kannattava, sillä kaikkiaan siellä vieraili 38 000 henkilöä. Moottoriratakeskus Kymi Ring on vasta suunnitteluasteella. Hanke nytkähti hieman eteenpäin, kun opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustus varmistui.

Työvoiman kysynnän näkymät

Kouvolan seudulla työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoitettiin viime vuoden loppupuoliskolla uusia työpaikkoja 38 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna (koko maa + 5 %). Työpaikkojen lisäys johtuu kasvaneista avoimien paikkojen määrästä myyntineuvottelijan, puhelinyhtymän ja puhelinalueluneuvojan töissä. Myös myyjien paikkoja oli avoinna edellisvuotta enemmän. Lähes kaikissa muissa ammateissa kysyntä oli samalla tasolla tai laskeva vuoden 2013 loppupuoliskoon verrattuna.

Useissa ammateissa taantuma on lisännyt työvoiman tarjontaa. Viimeisimmän Kouvolan seudun ammattibarometriarvioinnin mukaan noin puolet arvioituista ammateista on tasapainoammatteja. Työvoimapulasta kärsiviä ammatteja oli noin 7 %. Pulaa on etenkin lääkäreistä ja erityisopettajista. Ylitarjonta-ammattia oli 43 % arvioituista ammateista. Etenkin sihteereitä, ravintoyhtöntekijöitä, laborantteja sekä prosessiteollisuuden yhtöntekijöitä oli runsaasti tarjolla kysyntään nähden. Ylitarjonta-ammattien määrä / osuus on vähentynyt syksyn 2014 arvioista.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Vuoden 2014 loppupuoliskolla Kouvolan seudulla työttömyyden kasvu jäi hieman pienemmäksi koko maan keskiarvo. Työttömiä oli keskimäärin 6 200 kuukaudessa. Suhteellisesti työttömien määrä kasvoi 8 % edellisvuoteen verrattuna (koko maa + 10 %). Positiivista on, että työttömyys kasvoi vähemmän verrattuna muihin Kaakkois-Suomen seutukuntiin. Naisten työttömyys kasvoi hieman nopeammin kuin miesten.

Ongelmallisinta on ollut nuorisotyöttömyyden voimakas kasvu. Yritysten varovaisesta rekrytoinnista kertoo se, että seutukunnassa oli 21 % enemmän nuoria työttömiä kuin edellisvuoden loppupuoliskolla. Kasvu oli alueen seutukuntien voimakkainta. Vuoden lopussa Kouvolassa 28 % nuoresta työvoimasta oli työttömänä, litissäkin 21 % (koko maa 19 %).

Myös pitkäaikaistyöttömyys kasvaa, sillä yli vuoden työttömänä olleita oli vuoden 2014 loppupuoliskolla 14 % enemmän kuin edellisvuonna. Kasvu on nopeampaa kuin kokonais-työttömyys, mutta ei yltänyt koko maan kasvulukemiin (20 %). Myös nuorten pitkäaikaisyöttömyys kasvaa.

Työttömyys koskettaa tuntuvasti ulkomaan kansalaisia. Seutukunnassa asuvia ulkomaan kansalaisia oli työttöminä työnhakijoina keskimäärin 450 henkeä kuukausittain. Heidän työttömyysasteensa oli 44 %, enemmän kuin koko maan keskimäärä 31 %.

Kotkan-Haminan seutukunta

Hamina, Kotka, Miehikkälä, Pyhtää, Virolahti

Kotka-Haminan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 86 523 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 415 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 7 295.

Kotka-Haminan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	-	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	-

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Kotka-Haminan seutukunta on perinteinen teollisuuden ja satamatoimintojen sijaintialue. Tilanne on samankaltainen Kouvolan seutukunnan kanssa: tavoitteena on uudistaa elinkeinorakennetta ja saada uusia pk-yrityksiä alueelle. Työttömyysprosentti oli vuoden 2014 lopussa Kaakkois-Suomen seutukuntien korkein. Väestön määrä vähenee edelleen, ja pienentyi viime vuonna seutukunnassa yli neljäläsadalla.

Kotkan seutu on kärsinyt venäläismatkailijoiden määrän vähenemisestä ja kotimaisen kysynnän laskusta. Tämä on viivästyttänyt tai peruuttanut mittaviakin investointeja. Uusia investointeja haetaan laajasti eri toimialoilta. Viime aikoina näkymiä ovat piristäneet mm. Haminan LNG-investointi sekä E 18-tien rakentaminen. Pidemmän aikavälin odotukset ovat hyvät.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pk-yritysbarometrin mukaan Kotka-Haminan seudulla yritysten odotukset tulevalle vuodelle ovat alavireisiä. Suhdannenäkymien paranemista ennakoi 16 % yrityksistä (koko maa 21 %). Suurin osa arvelee, että suhdannenäkymät pysyvät ennallaan. Heikkenemistä enustaa 26 % (koko maa 28 %).

Metsäteollisuudessa on nähtävissä hieman elpymisen merkkejä: sellukauppa käy hyvin ja uusiin energiaratkaisuihin panostetaan. Stora Enson biojalostamo otetaan käyttöön kuluvan vuoden alkupuolella. Noin 32 miljoonan euron investointi vähentää tehtaan hiilidioksidipäästöjä korvaamalla jopa 90 prosenttia maakaasusta ligniinillä, joka on erotettu mustalipeästä.

Työ- ja elinkeinoministeriö on myöntänyt Haminan Energia Oy:lle lähes 28 miljoonaa euroa investointitukea LNG-terminaalin rakentamiseen Haminaan. Haminan Energia aikoo rakentaa Haminan satamaan nesteytetyn maakaasun tuontiterminaalin ja siihen liittyvän voimalaitoksen. Hankkeen kokonaiskustannukset ilman voimalaitosta ovat noin 90 miljoonaa euroa. Lopullinen rakentamispäätös tehdään keväällä, jolloin varmistuu, saako tuki Eu-

roopan komission siunauksen. Terminaalin rakentaminen alkaisi loppuvuodesta 2015. Rakentaminen työllistäisi noin sata ihmistä. Käyttöönoton jälkeen se työllistäisi suoraan 10–15 ja välillisesti noin 30 henkilöä.

Google on sijoittanut palvelinkeskukseen ja sen laajentamiseen jo noin 800 miljoonaa euroa. On arveltu, että Google olisi laajentamassa toimintaansa Haminassa. Palvelukiinteistökeskuksen omistava yhtiö on hakenut kaavamutosta, jonka tavoitteena on lisätä rakennusoikeutta merkittävästi.

Venäläisten yöpymisten määrä tippui 22 % edellisvuodesta (tammi-marraskuu 2014). Kotimaisten matkailijoiden yöpymiset kuitenkin kasvoivat 11 %. Kaupan tax free -myynti pieneni Kotkassa 39 % ja osuus koko maan myynnistä oli 3,3 % (edellisvuonna 3,8 %). Venäläismatkailun väheneminen on myös jäädyttänyt investointihankkeita Kotka–Haminan alueella.

RAY vetäytyi Vaalimaan kasinohankkeesta syksyllä. Tämä muuttaa kasinon yhteyteen suunnitellun kauppakeskuksen ja hotellin suunnitelmia. Rahaa rakennustöihin on käytetty jo kymmenen miljoonaa euroa, joten koko hankkeen peruuntumista pidetään epätodennäköisenä. Virolahti on myöntänyt hankkeelle valmistumisaikaa vuoden 2016 loppuun asti. Kasinon mahdollisesta sijoituspaikasta tehdään päätös näillä näkymin maaliskuussa. Raha-automaattiyhdistyksen tuleva sijoituspäätös ei vielä merkitse rakennustöiden aloittamista. Varsinkin Venäjän tilanteen pitkittyminen voi siirtää töiden aloittamista. Myös Pyhtäälle E-18 moottoritien varteen Siltakylän liittymän kohdalle kaavaillun kauppakeskitymän rakentaminen on viivästynyt.

Suunnitelmat outlet-keskuksen ja hotellin rakentamiseksi Kotkan Kantasataman alueelle etenevät. Outlet-keskuksen lisäksi alueelle on tulossa hotelli, ravintoloita, viihde- ja kulttuuripalveluja sekä uusia asuntoja. Selvitetävänä on edelleen risteilyliikenteen käynnistäminen Kotkan ja Pietarin välillä. Myös Vaalimaalle on edelleen investointihalukkuutta. Alueelle suunnitellaan tuntumaan 20 000 neliön laajuista outlet-ostoskylää. Ensimmäisen vaiheen rakentamisen on tarkoitus käynnistyä jo kesällä 2015. Vireillä on toinenkin hanke: Apollo-Rakenne Oy aikoo rakentaa Vaalimaalle kauppakeskuksen. Rakennustyöt voitaisiin aloittaa ensi vuoden vaihteessa.

Etelä-Kymenlaakson ammattiopiston tiloihin Haminaan rakennetaan palvelinkeskus. Minikokoista palvelinkeskusta hyödynnetään esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan koulutuksessa. Rahoittajana hankkeessa on hakukoneyhtiö Google. Seutukunnassa on myös muita koulutusavauksia. Pyhtäälle on suunnitteilla 3D-osaamiskeskus. Keskus pitäisi sisälleen tulostettujen tuotteiden suunnittelua ja valmistusta sekä tekniikkaan liittyvää tutkimusta ja koulutusta. Mielenkiintoinen hankeavaus on myös Kymenlaakson ammattikorkeakoulun rakenteilla oleva kyberturvallisuuslaboratorio (CyberLab). Hankkeessa yhdistyy data-keskus-, pelillistämisen- ja kyberturvallisuusosaaminen sekä tutkimus.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoitettiin viime vuoden loppupuoliskolla uusia työpaikkoja saman verran kuin edellisvuonna. Kasvua oli vain 0,6 % (koko maa + 5 %). Vain myyjien paikkoja oli avoinna edellisvuotta enemmän. Lähes kaikissa muissa ammateissa kysyntä oli sa-

malla tasolla tai laskeva vuoden 2013 loppupuoliskoon verrattuna. Pk-barometrikyselyyn osallistuneista yrityksistä 16 % arvioi henkilökuntansa määrän pienenevän (koko maa 14 %). Henkilöstön määrän kasvua ennakoi 10 % yrityksistä.

Kotka-Haminan seudulle tammikuussa 2015 tehdyn ammattibarometriarvioinnin noin 63 % arvioituista ammanteista on tasapainoammatteja. Työvoimapulasta kärsiviä ammanteja oli noin 8 %. Pulaa on Kouvolan tapaan lääkäreistä ja erityisopettajista. Myös koneistaja oli pula-ammatti. Ylitarjonta-ammanteja oli 29 % arvioituista ammanteista. Rakennusalan hiljenemisestä kertoo se, että rakennusmaalareita ja talonrakentajia oli runsaasti tarjolla kysyntään nähden. Myös myyjän paikkoihin on ollut ylitarjontaa. Ylitarjonta-ammattien osuus on suunnilleen samalla tasolla edellisen ammattibarometrin kanssa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Kotkan seudulla oli vuoden loppupuoliskolla keskimäärin 6 450 työtöntä kuukausittain. Määrä on noin 9 % vertailuajankohtaa suurempi. Vaikka kasvu on hitaampaa kuin koko maassa, on työttömien osuus työvoimasta Kotkassa Kaakkois-Suomen kuntien korkein (vuoden lopussa 20,7 %). Suhteellisesti suurinta työttömyyden kasvu oli Virolahdella ja pienintä Haminassa. Kotkan seudulla työtön on myös keskimääräistä useammin ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa. Tämä ei ole vain vanhempien ikäluokkien ongelma, sillä suurimmat erot valtakunnalliseen keskiarvoon esiintyvät nimenomaan nuoremmissa ikäryhmissä. Esimerkiksi 20–24-vuotiaista työttömistä 30 % on ilman perusasteen jälkeistä koulutusta (koko maa 21 %).

Nuorisotyöttömyys kasvoi vuoden loppupuoliskolla 16 %. Luku ylittää valtakunnallisen keskiarvon (13 %). Työttömien osuus työvoimasta on korkea (vuoden 2014 lopussa 31 %). Korkein osuus oli Pyhtäällä ja matalin Miehikkälässä. Viimeksi mainitussa työttömien määrä oli pysynyt samalla tasolla kuin edellisvuonna. Seutukunnassa ero nuorten miesten (+ 12 %) ja nuorten naisten (+ 24 %) työttömyyden kasvuvauhdissa oli selkeä.

Pitkäaikaistyttömiä oli 29 % kaikista työttömistä. Pitkäaikaistyttömyys on edelleen kasvusuunnassa. Yli vuoden työttömänä olleita oli vuoden 2014 loppupuoliskolla 15 % enemmän kuin edellisvuonna. Kasvu on nopeampaa kuin kokonaistyöttömyys, mutta ei yltänyt koko maan kasvulukemiin (20 %). Ulkomaalaisten työttömyysaste oli seutukuntien korkein, vaikkakin hieman parempi kuin vuosi sitten.

Imatran seutukunta

Imatra, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti

Imatran seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 42 452 henkilöä, vuoden aikana vähennystä oli 465 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 3 174.

Imatran seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	-	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	-

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Haasteena on alueen elinkeinoelämän elinvoimaisuuden säilyttäminen. Talouden epävarmuus heijastuu edelleen vientivetoisella paikkakunnalla. Imatran perusteellisuuden (metsä-, ja metalliteollisuus) jatkuvuus näyttää suht vakaalta. Metsäsektorilla kartongintuotannon maailmanmarkkinanäkymät ovat hyvät ja siihen kohdistuu myös investointeja. Raken-teilla olevat investoinnit kaupan ja matkailun alalla etenevät hyvin ja alueen liikunta- ja hyvinvointimatkailua kehitetään. Epävarmat talousnäkymät heikentävät kuitenkin investointihalukkuutta lähitulevaisuudessa. Seutukunnassa väestön väheneminen jatkuu edelleen. Vuoden 2014 ennakkotietojen mukaan väestö väheni 465 henkilöllä, mikä on selvästi enemmän kuin parina aikaisempaa vuonna.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pk-yritysbarometrin mukaan Imatran seudulla yritysten suhdannetilanne on keskimääräistä heikompi. Suhdannenäkymien paranemista ennakoi 14 % yrityksistä (koko maa 21 %). Suurin osa arvelee, että suhdannenäkymät pysyvät ennallaan. Heikkenemistä ennustaa 31 % (koko maa 28 %).

Imatran seudulla metsäklusteri on edelleen vahva. Seutukuntaan saatiin hyviä uutisia, kun Stora Enso ilmoitti investoivansa 27 miljoonaa euroa Imatran tehtaille. Sillä parannetaan kuluttajapakkauskartonkikoneen laatu- ja kustannustehokkuutta sekä nostetaan tuotantokapasiteettia. Stora Enson kartonkia Imatralla hyödyntävän pakkausvalmistaja Tetra Pakin kapasiteetti on täyskäytössä ja yhtiö investoi Imatran tuotantolaitokseen pari miljoonaa euroa vuonna 2015.

Alueella metalliteollisuus on tärkeä toimiala ja työllistäjä. Konepaja- ja metalliteollisuudella on metsäteollisuuden tavoin tarve uudistua. Alan yritykset painottuvat metsä- ja muun suurteollisuuden kunnossapitoon. Vaikka ala on suhdanneherkkä, vuodesta 2015 odotetaan kohtalaista.

Imatran seudulla rajaliikenne väheni vuonna 2014. Rajanylityksiä tehtiin noin 6,5 % vähemmän kuin edellisvuonna. Imatran rajanylityspaikalla pari vuotta käynnissä olleet remonit ovat valmistuneet. Laajennuksen myötä asemalle on saatu mm. uusi päärakennus sekä lisää tarkastuspisteitä. Tax free -myynti tippui vuoden aikana 29 %. Suhteellinen osuus koko maa myynnistä oli kuitenkin pysynyt samalla tasolla kuin edellisvuonna. Venäläisyöpymisiä oli seudulla noin 120 000. Määrä oli noin 23 % edellisvuotta pienempi (koko maa – 14 %, tammi-marraskuu 2014). Ruplan romahdus näkyy myös loma-asuntokaupassa Ukonniemessä. Asuntokauppa ja vuokraaminen on syksyn jälkeen hiipunut. YIT siirtää toistaiseksi kolmannen SPA Chalets –talon rakentamista markkinatilanteen vuoksi.

Seutukunnassa on jäädytetty kaupan alan investointeja. Korvenkannan kauppakeskushanke on jäissä. Venäläisturistien kato on aiheuttanut myös kauppaliikkeiden sulkemisia. Uusia, isoja investointeja on kuitenkin tekeillä. Uutta Prismaa rakennetaan Mansikkalaan, ja avajaisia suunnitellaan alkusyksylle. Investointi on suurin kertainvestointi Imatran asuin- ja liiketilojen rakentamisessa ja tuo mukanaan 35 uutta työpaikkaa. Rakennusvaiheessa oleva K-rauta on noin 12 miljoonan euron investointi. Rakentamista piristää myös uusi biolämpökeskus, joka toteutuu alkuperäistä suunnitelmaa laajempaan. Imatra vaihtaa koko kaukolämpöverkostonsa pääpolttoaineen kotimaiseksi. Yhden biolämpölaitoksen sijaan valmistuu kolme laitosta. Kustannusarvio on noin 24 miljoonaa euroa.

Ukonniemen matkailualueutta kehitetään edelleen. Imatran kaupunki on saanut luvan Ukonniemen ampumahiihto- ja pesäpallostadionin rakentamisen aloittamistöille. Kustannusarvio on 2,5 miljoonan euron luokkaa. Myös satsaukset liikuntamatkailuun jatkuvat. Imatran kylpylä on kehittänyt mm. majoitus- ja ruokapalveluita niin, että ne vastaavat urheiluseurojen kysyntään. Imatran seudun kehitysyhtiö koordinoi useiden kaupunkien yhteistä liikuntamatkailun pilottihanketta. Tavoitteena on hyödyntää entistä paremmin alueen vahvuuksia liikunta-, urheilu- ja hyvinvointipalveluissa.

Uutena avauksena suomalais-venäläinen Nordic Scan Center kouluttaa parhaillaan työntekijöitä liikkuvalla mobiiliskannerilla tehtävään laserkeilaukseen. Yritys on investoinut Parikkalaan pari miljoonaa euroa ja sen tavoitteena on työllistää toistakymmentä työntekijää.

Työvoiman kysynnän näkymät

Loppuvuonna 2014 alueelle tuli avoimeksi kuukausittain 140 uutta työpaikkaa. Määrä on 9 prosenttia pienempi kuin edellisvuonna (koko maa + 5 %). Keskimääräisesti tämä merkitsi noin 15 paikan vähenemistä kuukausittain. Suuria muutoksia ei tapahtunut ammattiryhmittäin. Suurimmat vähennykset näkyvät mm. kodinhoitajien, kassanhoitajien sekä tuote-esittelijöiden avoimissa työpaikoissa. Myyntiedustajien työpaikkoja ilmoitettiin avoimeksi edellisvuotta enemmän. Pk-barometrin mukaan kyselyyn osallistuneista yrityksistä 6 % arvioi henkilökuntansa määrän pienenevän (koko maa 14 %). Henkilöstön määrän kasvua ennakoivat 13 % yrityksistä.

Imatran seudulle tehdyn ammattibarometriarvioinnin mukaan (tammikuu 2015) noin puolet arvioiduista ammateista on tasapainoammatteja. Työvoimapulasta kärsiviä ammatteja oli noin 10 %. Pula näkyy terveydenhuollon ja sosiaalialan ammateissa (mm. lääkärit, hammaslääkärit, sairaanhoitajat ja sosiaalityön erityisasiantuntijat). Ylitarjonta-ammattajeja

oli 39 % arvioituista ammasteista. Selkeimpiä ylitarjonta-ammasteja olivat mm. myyjät, kuorma-autonkuljettajat, sihteerit ja prosessityöntekijät. Ylitarjonta-ammattien osuus oli hieman pienempi kuin edellisessä ammattibarometrissa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Vuoden 2014 loppupuoliskolla Imatran seudulla työttömiä oli keskimäärin 2 800 kuukaudessa. Työttömyyden kasvu oli samalla tasolla valtakunnallisen keskiarvon kanssa eli noin 10 % edellisvuoteen verrattuna. Naisten työttömyys kasvoi hieman nopeammin kuin miesten. Suhteellinen työttömyys on seutukunnassa samoissa lukemissa kuin Kaakkois-Suomessa keskimäärin. Kuntakohtaiset erot ovat melko suuret. Imatralla noin 16 % työvoimasta oli työttömänä, kun vastaava osuus Taipalsaarella oli 11 %.

Nuorisotyöttömyys (+ 17 %) on kasvanut kokonaistyöttömyyttä nopeammin. Nuorten miesten työttömyys kasvoi 15 % ja nuorten naisten 21 %. Ero sukupuolten välillä oli seutukuntien välisessä vertailussa pienin. Vuoden lopussa Imatralla 34 % nuoresta työvoimasta oli työttömänä. Koko Kaakkois-Suomen korkein osuus oli kuitenkin Rautjärvellä, eli hieman yli 43 %.

Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi (+ 12 %) muita seutukuntia ja koko maan keskiarvoa (+ 20 %) vähemmän. Naisten heikentynyt työllisyystilanne näkyy myös pitkäaikaistyöttömyyden kasvussa, sillä yli vuoden työttömänä olleiden naisten määrä kasvoi 16 % (miehet + 9 %). Työttömistä hakijoista lähes neljännes (24 %) oli pitkäaikaistyöttömiä. Positiivista on, että osuus oli sekä koko maan että Kaakkois-Suomen osuutta pienempi.

Lappeenrannan seutukunta

Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Savitaipale, Taipalsaari

Lappeenrannan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 89 357 henkilöä, vuoden aikana kasvua oli 22 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,2 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 6 450.

Lappeenrannan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	-	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	-

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Lappeenranta on edelleen yksi Suomen merkittävistä metsäteollisuuden keskittymistä, jonka kyky vastata myös uusiin liiketoimintahaasteisiin ja markkinoiden tarjoamiin kasvumahdollisuuksiin on hyvä. Teollisuuden uusiutumistarve aiheuttaa Lappeenrannan seutukun-

nalle myös työpaikkamenetyksiä, jotka realisoituvat seuraavan vuoden aikana. Elinkeinorakennetta uudistamaan tarvitaan edelleen uusia osaamispohjaisia yrityksiä. Seutukunta saa vetoapua tekniseltä yliopistolta. LUTin ympärille rakentunut Skinnarilan campusalue toimii kaakkoisen Suomen teknologisen yritystoiminnan ja liikkeenjohdon koulutuksen keskuksena. Tuoreen kilpailukykytutkimuksen mukaan Lappeenrannan kaupunki on muutosherkkä ja ketterä kaupunki. Muutoksen hallinnassa se on Suomen neljänneksi paras.

Lappeenrannan seudulla matkailun ja kaupan odotukset lähiajoille ovat selvästi alaviereiset. Pidemmän ajan kuluessa uskotaan kuitenkin venäläismatkailun elpymiseen. Energia- ja ympäristöalan tulevaisuus on lupaava.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pk-yritysbarometrin mukaan Lappeenrannan seudulla yritysten suhdannetilanne on kaksijakoinen. Sekä suhdannetilanteen paranemista (29 %) että heikkenemistä (38 %) ennakoii suurempi osa yrityksistä kuin maassa keskimäärin. Vain kolmasosa yrityksistä uskoo suhdannetilanteen pysyvän ennallaan.

Massan, paperin ja kartongin valmistus on edelleen yksi alueen tärkeimmistä toimialoista. Metsäklusterin uudistuminen alueella jatkuu. Kaukaan paperitehtaalla Lappeenrannassa työpaikat vähenevät 114:llä, kun paperikone suljetaan. Teollisuus on keskittänyt tutkimustoimintansa Lappeenrantaan ja investoinut uuteen tuotantokapasiteettiin sekä teknologiaan. Maailman ensimmäinen kokonaan puupohjaista uusiutuvaa dieseliä valmistava biojalostamo on aloittanut kaupallisen tuotannon Lappeenrannassa. Laitoksen rakentaminen maksoi 175 miljoonaa euroa. Valmis biojalostamo työllistää suoraan noin 50 henkilöä ja välillisesti noin 150 henkilöä. Sellutehtaan jäteaineesta eli mäntyöljystä jalostetaan bio-dieseliä. Haasteeksi menestyksekkäälle kaupalliselle toiminnalle voi muodostua EU:n päätös mäntyöljyn luokittelusta joko jätteeksi tai raaka-aineeksi.

Lappeenranta pyrkii profiloitumaan yhä enemmän energiaosaamisen edelläkävijäksi. Alueella on jo lukuisia pysyvän jalansijan markkinoilla saavuttaneita korkean teknologian osaamiseen perustuvia yrityksiä, joiden tuotanto joko suoraan tai välillisesti liittyy energiasektorin toimintaan. Myös yliopisto on profiloitunut toimintaansa yhä enemmän kestävä kehityksen ja uusiutuvan energian tutkimukseen ja kehittämiseen. Green Energy Showroom –verkoston (vihreän energian verkostotoiminta) toimenpiteet ovat käynnistyneet. Verkoston tavoitteena on markkinoida alueen osaamista, verkottaa alueen yrityksiä ja luoda innostusta kestävä kehityksen ympärille niin yritysten kuin kansalaisten taholla. Verkoston jäseniä yhdistää pyrkimys luoda liiketoimintaa kestävä kehityksen ratkaisuihin. Lappeenrannan kaupunki toimii edelläkävijänä vihreän teknologian käyttöönotossa ja ympäristöstandardien kehittämisessä. Muun muassa hiilidioksidipäästöjen alentamiselle, jätevesien fosforimäärälle ja kaatopaikalle päätyvän jätteen määrän pienentämiselle on asetettu tavoitteet ja aikarajat.

Uusien osaamispohjaisten pk-yritysten käyntiinlähtöä helpotetaan ja vauhditetaan StartUpMill-yrityskiihdyttämöllä Lappeenrannan Skinnarilassa. Ensimmäiset yritykset StartUpMillissä ovat aloittaneet elokuussa ja nyt niitä on 11 kappaletta työllistäen noin 40–45 henkilöä. Yritysten toimialana on pääasiassa IT-sektori ja liike-elämän palvelut.

Venäläisten vähentynyt matkailu alkoi näkyä toden teolla loppuvuonna. Venäläisyöpy-
misten määrä vähentyi 17 % edellisvuoteen verrattuna (tammi-marraskuu 2014). Tax free
-kaupan arvo pieneni 40 % edellisvuoteen verrattuna. Osuus koko maan kaupasta oli 25 %
eli neljä prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2013. Venäläisten vähentynyt matkailu
on vaikuttanut laajasti kaupan alaan. Useita etenkin kaupan alan investointeja on nyt jäis-
sä tai siirretty tulevaisuuteen, suurimpana niistä IKEA-tavaratalo. Yhtiön odotetaan kerto-
van mahdollisesti jo keväällä, miten se etenee Lappeenrannan Mustolaan valmistellun liik-
keensä rakentamisessa. Aiemmin rakennuspäätöksen siirtymisestä keväälle ilmoitti Ika-
no-kauppakeskus.

Pienempien liikkeiden osalta vaikeuksissa ovat olleet erityisesti venäläiskysyntään no-
jaavat erikoisliikkeet. Muutama kenkä- tai vaatekauppa on joutunut sulkemaan ovensa. Toi-
mintaa myös sopeutetaan vastaamaan laskenutta kysyntää. Muun muassa lappeenranta-
lainen päivittäis- ja käyttötavaratalo Atma Trade (Laplandia, Grande Orchidée) varautuu ir-
tisanomaan 60 työntekijäänsä tämän vuoden kuluessa. Vaikeasta kaupan alan tilantees-
ta huolimatta uusiakin investointeja on tulossa. Urheiluvälineliike XXL tulee rakentamaan
Lappeenrantaan uuden myymälän, joka tuo parikymmentä kokoaikaista ja kymmeniä osa-
aikaisia työpaikkoja.

Myös matkailualalla on tehty sopeuttamistoimia. Taipalsaarella toimiva hotelli Saimaan-
ranta suljetaan. Lappeenrannan Huhtiniemeen hotellia suunnitellut Buildia oy ei pysty aloit-
tamaan kylpylähotellin rakentamista vielä tänä vuonna. Holiday Club Saimaa on käynyt yt-
neuvotteluja ja tehostanut kotimaan markkinointia. Pidemmän päälle kuitenkin venäläis-
turistien paluuseen uskotaan ja alueella tehdään myös uusia investointeja. Tästä esimerk-
keinä ovat mm. hotelli Lappeen kesään mennessä valmistuva laajennus ja Holiday Clubin
suunnitelmat kolmesta uudesta lomarakennuksesta. Holiday Club on pystynyt korvaamaan
venäläistä kysyntää kotimaisella kysynnällä. Kotimaan matkailun kasvattamiseksi tapahtu-
mat, ohjelmapalvelut ja matkailun oheispalvelut on tärkeä kehittämisen kohde.

Luumäellä Puukylän alue kehittyy edelleen huolimatta Etelä-Karjalan Osuuskaupan lii-
kenneaseman rakentamisen lykkääntymisestä. Pelletitehtaaseen kohdistuva Deletec Oy:n
investointi nostaa Luumäen tuotantolaitoksen Suomen suurimpien joukkoon, ja tuo samal-
la muutamia uusia työpaikkoja.

Rakennusalan yleisesti vaikeita aikoja helpottaa Lappeenrannassa vilkas keskustara-
kentaminen. Kun Iso-Kristiinan kauppakeskus ja teatteri valmistuvat keväällä 2015, alkaa
Citykorttelin rakentaminen. Lappeenrannan vanhan kaupunginteatterin paikalle suunnitel-
laan hotellia ja palvelutaloa. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä on juu-
ri tehnyt päätöksen, joka koskee 71 miljoonan euron investointia vuosina 2015–2018. In-
vestointi kattaa keskussairaalan uudisrakennuksen sekä kiireisimmät keskussairaalan si-
säilma- ja peruskorjaukset.

Työvoiman kysynnän näkymät

Loppuvuonna 2014 alueelle tuli avoimeksi kuukausittain noin 470 uutta työpaikkaa. Mää-
rä on 6 prosenttia pienempi kuin edellisvuonna (koko maa + 5 %). Keskimääräisesti tämä
merkitsi noin 28 paikan vähenemistä kuukausittain. Suuria muutoksia ei tapahtunut am-

mattiryhmittäin. Lukumäärissä suurimmat vähennykset luvuissa näkyvät kodinhoitajien ja tuote-esittelijöiden avoimissa työpaikoissa. Pk-barometrikyselyyn osallistuneista yrityksistä 19 % arvioi henkilökuntansa määrän pienenevän (koko maa 14 %). Yhtä suuri osuus ennakoi henkilöstön määrän kasvua. Kotimaisen ja venäläisen kulutuskysynnän lasku näkyy myös kaupan alan työvoiman kysynnässä. Teollisuudessa on odotettavissa työttömyyden kasvulukuja vuosina 2015–2016, kun Kaukaan paperikoneen ja Parocin Lappeenrannan tehtaan alasajo realisoituvat.

Lappeenrannan ammattibarometriarvioinnin mukaan noin viidennes arvioituista ammateista on tasapainoammatteja. Työvoimapulasta kärsiviä ammatteja oli noin 12 %. Pula näkyy terveydenhuollon ja sosiaalialan ammateissa (mm. lääkärit, hammaslääkärit, sairaanhoitajat ja sosiaalityön erityisasiantuntijat). Pulaa on myös myyntiedustajista sekä tutkimushaastattelijoista. Ylitarjonta-ammattajeja oli peräti 68 % arvioituista ammateista. Selkeimpiä ylitarjonta-ammattajeja olivat mm. myyjät, kuorma-autonkuljettajat, sihteerit, prosessityöntekijät sekä ICT-alan erityisasiantuntijat. Työmarkkinatilanteen heikkenemisestä kertoo se, että ylitarjonta-ammattien määrä oli selvästi suurempi kuin edellisessä ammattibarometrissa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Vuoden 2014 loppupuoliskolla Lappeenrannan seudulla työttömyyden kasvua oli 11 % edellisvuoteen verrattuna. Kasvuvauhti oli nopeampaa kuin maassa keskimäärin, ja samalla myös Kaakkois-Suomen seutukuntien suurinta. Laimentunut kaupan ja palvelujen kysyntä näkyi etenkin naisten työttömyydessä, joka kasvoi 15 % vuoden 2013 loppupuoliskoon verrattuna.

Korkeakoulutettujen (alempi ja ylempi korkeakoulututkinto) työttömyys on kasvanut nopeasti. Heitä oli 24 % enemmän kuin edellisvuoden loppupuoliskolla. Valtakunnallinen kasvuvauhti jäi 14 prosenttiin.

Nuorisotyöttömyys (+ 15 %) on kasvanut kokonaistyöttömyyttä nopeammin. Nuorisotyöttömyys on myös kasvanut nopeammin kuin koko maassa (+ 13 %). Positiivista on, että nuorisotyöttömyyden kasvu oli seutukunnittaisessa vertailussa maltillisinta. Nuorten miesten työttömyys kasvoi 11 % ja nuorten naisten 21 %. Vuoden lopussa Lappeenrannan seudulla noin 23 % nuoresta työvoimasta oli työttömänä. Korkein osuus oli Lemillä (30 %) ja pienin Savitaipaleella (17 %).

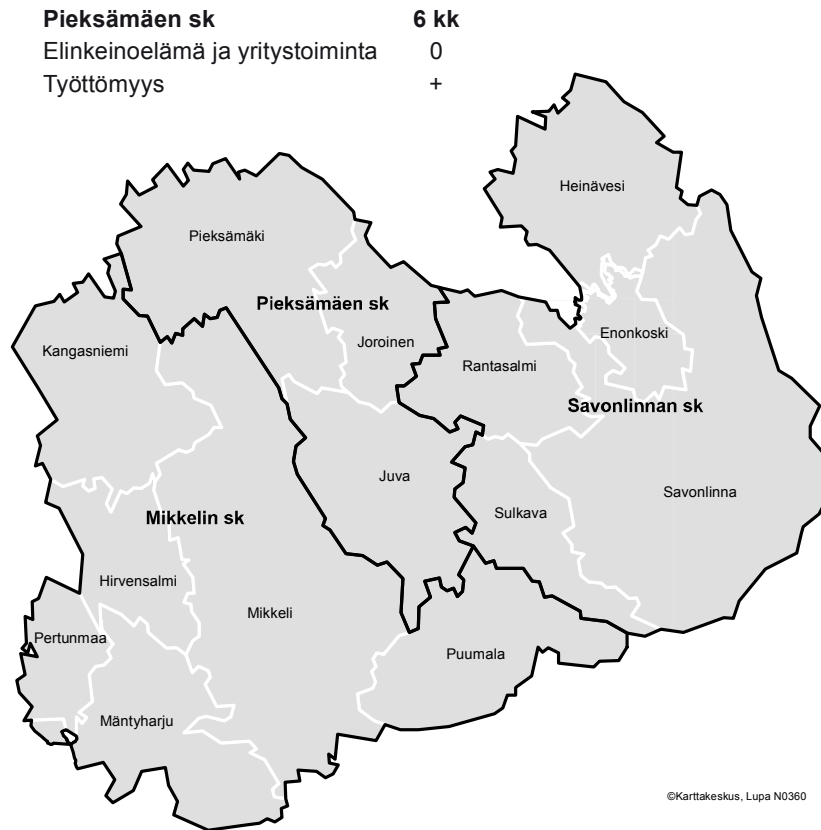
Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi (+ 19 %) muita seutukuntia nopeammin. Kasvuvauhti yltää lähes koko maan tasolle. Naisten heikentynyt työllisyystilanne näkyy myös pitkäaikaistyöttömyyden kasvussa, sillä yli vuoden työttömänä olleiden naisten määrä kasvoi 21 % (miehet + 18 %). Työttömistä hakijoista noin 28 % oli pitkäaikaistyöttömiä. Osuus on kasvanut vertailukohdasta kahdella prosenttiyksiköllä.

Seudulle, erityisesti Lappeenrantaan on vuosien mittaan muodostunut melko suuri ulkomailta muuttanut väestö. Vuoden 2014 loppupuoliskolla ulkomaan kansalaisia oli työttömänä seutukunnassa hieman yli 600 henkeä kuukausittain. Heidän työttömyysasteensa (37 %) oli korkeampi kuin koko maassa (31 %).

Lisätietoja

Erikoistutkija Tarja Paananen
Kaakkois-Suomen ELY-keskus
puh. 0295 029 076
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Etelä-Savon ELY-keskus

Mikkelin sk **6 kk**
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta 0
Työttömyys -

Savonlinnan sk **6 kk**
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta 0
Työttömyys +

Etelä-Savossa asui vuoden 2014 lopussa 151 622 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 896 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 10 191.

Etelä-Savon ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Etelä-Savon vahvuudet kytkeytyvät erityisesti alueen monipuoliseen luontoon. Suomen runsaimmat metsävarat ja niiden tehokas hyödyntäminen ovat luoneet maakuntaan vahvaa metalli- ja metsäteollisuutta. Uusia kasvunäkymiä arvioidaan avautuvan puun kysynnän kasvusta mm. biotuotteiden valmistukseen. Teknologiakonserni Andritz on solminut aiesopimuksen Metsä Fibren kanssa päälaitetoimituksesta Metsä Fibren tehtaille – suurin yksittäinen toimittaja tulee olemaan tytäryhtiö Savonlinnan Works Oy.

Myös maatalouden merkitys on alueen taloudelle suuri. Elintarvikkeiden tuotantoon ja jalostukseen on panostettu ja kysyntä on ollut kasvussa. Etelä-Savossa toimii valtakunnallinen luomuinstituutti ja luomutuotteiden ja tuotannon lisäämiseen löytyy tahtotilaa. Metsäisyys, luonnonläheisyys, laajat vesistöt ja maakunnan maine puhtaana ja turvallisena alueena luovat edellytyksiä myös maakunnan monipuoliselle matkailulle ja vapaa-ajanasumiselle sekä niiden kehittämiselle. Myös maakunnan sijainti lähellä Venäjää tarjoaa runsaasti uusia ja vielä hyödyntämättömiä mahdollisuuksia alueen kehittämiseksi.

Etelä-Savo on säästynyt pienyritysvaltaisen elinkeinorakenteensa vuoksi suurilta rakenteellisilta muutoksilta eikä laajoja irtisanomisia ole ollut. Työttömien määrä on kuitenkin lisääntynyt alueella runsaalla kymmenellä prosentilla vuoden 2014 aikana. Suhteessa eniten se on noussut nuorten alle 25-vuotiaiden ryhmässä. Työmarkkinoiden rakenneuudistus näkyy työpaikkojen lopullisena häviämisenä, mm. koulutus- ja viestintäalalta sekä julkisesta hallinnosta.

Yksi keskeisimmistä haasteista maakunnassa on vanheneva ikärakenne, joka heikentää alueen huoltosuhdetta. Etelä-Savo on kärsinyt vuosikausia myös muuttotappiosta, joka on koskettanut erityisesti nuorten ikäluokkia. Viime vuosina muuttoliike on saatu pienemmään ja vuonna 2014 muuttoliike kääntyi lähinnä siirtolaisuuden johdosta plussan puolelle. Väestörakenne on kuitenkin päässyt jo vinoutumaan niin pitkälle, että syntyvyys jää tuntuvasti kuolleiden määrästä. Tästä aiheutuu maakunnalle monia haasteita mm. palvelujen järjestämisessä. Toisaalta alueella on hyvinvointi- ja hoivaosaamista, mikä tarjoaa mahdollisuuksia uudenlaisen liiketoiminnan kehittymiselle. Työvoiman ikärakenteesta johtuen omistajanvaihdos- ja sukupolvenvaihdoskysymykset ovat ajankohtaisia ja yritystoiminnan aloittajien määrä on säilynyt suhteellisen korkeana.

Saavutettavuuden kannalta ongelmia aiheuttaa ns. alemman tieverkon kunto. Pientiestön merkitys kuljetusten kannalta on suuri (mm. puun korjuu ja kuljetus, maatilojen maitokuljetukset, maaseutumatkailu, mökkeily) ja yksityisteiden valtionavustusten pieneneminen aiheuttaa haittaa em. elinkeinoille. Digitaalisen liiketoiminnan rakentaminen ja digitaalisten palvelujen saavutettavuus on haasteellista laajalla, vesistöjen rikkomalla ja harvaan asutulla maaseudulla.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Syksyn ja talven aikana tilanne on edelleen heikentynyt – epävarmuus on jatkunut eikä selkeää käännettä ole näköpiirissä. Venäjän heikko taloustilanne ja ruplan heikkeneminen lisäävät epävarmuutta ja heikentävät tilannetta. Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) kevään 2015 suhdannetiedusteluissa suhdannekuva kevääseen on edelleen alavireinen ja Itä-Suo-

men saldoluvut jäävät sekä teollisuudessa ja rakentamisessa että palveluissa maan keskitasoa heikommiksi. Pk-yritysbarometrin tulokset Etelä-Savosta kertovat samaa – suhdannenäkymät ovat heikentyneet syksystä 2014 samoin kuin henkilökunnan määräkin.

Yritysrahoituksen kysyntä on ELY-keskuksessa syksyn ja talven aikana ollut vähäistä. Ohjelmakauden vaihdoksesta johtuen rahoituksen kysyntä oli vuonna 2014 maltillisempaa kuin edellisvuosina vastaavalla ajanjaksolla. Yritys- ja kehittämisrahoitusta myönnettiin yhteensä 12,2 miljoonaa euroa. Siitä TEM yritysrahoituksen osuus oli noin 5 miljoonaa euroa. Suurimmat tuet myönnettiin matkailuyrityksille (1,7 milj. €), elintarvikkeiden valmistukseen (0,6 milj. €) sekä kone- ja metalliteollisuuteen (0,9 milj. €). Tekes myönsi rahoitusta yhteensä 4,4 milj. €. Helmikuussa 2015 rahoituksen kysyntä vilkastui selkeästi aiemmasta.

Finnvera Oyj:ssä rahoituskysynnän Etelä-Savossa arvioidaan olevan aika lailla samalla tasolla kuin aiemminkin. Kysyntä painottuu käyttöpääomaan ja toimitusvakuuksiin, eli investointeja on edelleen melko vähän. Sukupolvenvaihdoksia ja yritysjärjestelyjä on ehkä hiukan aiempaa enemmän. Aloittavien yritysten hakemuksia on saapunut rahoitusneuvojien tuntuman mukaan hiukan edellisvuotta enemmän. Yhteenvetona voisi todeta, ettei suurempaa muutosta parempaan tai huonompaan ole ollut, eikä myöskään näköpiirissä.

Maksetun palkkaturvan määrä supistui edellisestä vuodesta. Palkkaturvaa maksettiin 2014 yhteensä 480 000 euroa 111 työntekijälle.

Uusia yrityksiä perustettiin Etelä-Savossa noin 530 eli suunnilleen aiempien vuosien tahtiin. Starttirahalla yritystoiminnan aloittaneita yrityksiä oli yhteensä 164 kappaletta, mikä on 18 % vähemmän kuin vuonna 2013. Rakennuslupa- ja starttirahayrityksen aloittaneiden määrä on laskenut eniten, lähes 60 %.

Maa- ja puutarhatalouden investointien tukirahoitus jatkui vuonna 2014 kansallisella rahoituksella. Nuorten viljelijöiden aloitustukien määrä tuplaantui osin luopumiseläkkeisiin tulevan heikennyksen takia. Alueen suuret kasvihuoneyrittäjät myös investoivat enemmän kuin useana edellisvuotena. Kotieläintiloilla varsinaiset tuotannon laajennusinvestoinnit jäivät vähäiseksi investointien kohdistuessa rehuvarastoihin, salaojituksiin ja muihin pienempimuotoisiin kohteisiin.

Maidontuotannolla on keskeinen merkitys alueen maataloudessa, sillä maatalouden myyntituloista noin 60 % tulee maidosta. Viimeaikaiset maidon tuottajahinnan alennukset johtanevat siihen, että osa investointisuunnitelmista voi jäädä toteuttamatta. Etelä-Savossa tuotannon ennakoidaan pysyvän ennallaan ja pitemmällä ajalla kääntyvän laskuun. Myös naudanlihasektorilla investointihalukkuus on pitemmän ajan ennusteen mukaan Etelä-Savossa koko maata vähäisempi. Puutarhayritykset ovat investoineet tyypillisesti muutaman vuoden välein, joten myös sillä sektorilla saattavat investoinnit lykkäytyä tulevaisuuteen.

Luomualan myönteinen kehitys viime vuosina jatkui Etelä-Savossa myös v. 2014, kasvua oli edellisvuoteen verrattuna 4 %. Etelä-Savon peltopinta-alasta on 13,6 % luomutuotannossa. Kuluttajien kasvava kiinnostus luomuun ja lähiruokaan tuo mahdollisuuksia myös maakunnan elintarviketeollisuudelle.

Uutisoidut investointisuunnitelmat ovat luoneet **metsäsektorille** erittäin positiivisia odotuksia ja myös toteutunut kehitys on ollut moniin muihin toimialoihin verrattuna positiivisempaa.

Metsäteollisuus ry:n mukaan havusahatavaran tuotanto nousi vuonna 2014 vuositasa-
sella 4,6% vuoden lopun synkentyneistä näkymistä huolimatta. Sekä sahatavaran tuotta-
jien että ostajien varastot ovat edelleen suuret, mutta tilanteen odotetaan helpottuvan ke-
sää kohden. Alueen toimijat arvioivat alkaneen vuoden muodostuvan kokonaisuudessaan
viime vuoden tasoiseksi.

Vanerin tuotanto lisääntyi viime vuonna Metsäteollisuus ry:n mukaan 6% ja kehitys on
ollut vakaata. Etelä-Savon yksiköt ovat toimineet tavanomaisella kapasiteetillaan. USA:n
talouden ja rakentamisen elpyminen on tuonut suomalaiselle vanerille tilaa Euroopassa,
jossa vanerin teollinen käyttö on kehittynyt rakennusalan käyttöä voimakkaammin. Metla
ennakoi lokakuussa vanerin tuotannon kasvavan edelleen hieman vuonna 2015.

Tilastoidut yksityismetsien puukaupat vähenivät vuonna 2014 Etelä-Savossa noin 15%
varsin vahvaan vuoteen 2013 verrattuna. Metsänkäyttöilmoitusten perusteella myös Etelä-
Savon metsänomistajien hakkuuajkomukset vähenivät. Toteutuneissa hakkuissa muutos on
ollut todennäköisesti pienempi ja leimikkovarantoja on purettu. Vuonna 2015 kotimaisen
puun kysynnän odotetaan kasvavan hieman (1%) sekä tukki- että kuitupuun osalta. Paperin
tuotanto jatkaa alenemistaan, mutta sellun ja kartongin tuotanto vahvistuu edelleen. Raa-
kapuun nimellishinnat ovat pysyneet viime vuodet varsin tasaisina. Metsäntutkimuslaitos
ennakoi vuodelle 2015 pientä nousua (2%) lähinnä tukkipuun ja mäntykuitupuun hintoihin.

Leutojen säiden ja markkinasähkön hinnan takia metsähakkeen käyttö Etelä-Savon
energiatuotannossa väheni jo vuonna 2013, eikä takaisin kasvu-uralle päästy vielä vuon-
na 2014. Etelä-Savon laitosten lisääntynyt kapasiteetti luo kuitenkin edellytykset energia-
puun käytön kasvulle jatkossa, mutta ennakoitua vähäisemmän käytön takia energiapuu-
varastot ovat suuret, mikä heijastuu kysyntään ainakin syksyyn saakka.

Teknologiaateollisuuden kilpailukyvyyn heikkeneminen Suomessa on noussut keskei-
seksi ongelmaksi. Vienti on jäänyt kilpailijamaiden kehityksestä tuntuvasti ja alalle kaivat-
tasiin kipeästi uusia investointeja. Etelä-Savossa teknologiayritysten kehitys on ollut verrat-
tain stabiilia. Suuren piristysruiskeen antaa vastikään saatu tieto teknologiakonserni Andri-
zin solmimasta aiesopimuksesta Metsä Fibren kanssa Äänekosken bio-tuotetehtaan pää-
laitetoimituksesta. Andrizin tilauksen arvo on yli 100 miljoonaa euroa. Suunnitteilla olevan
tehtaan on määrä käynnistyä elokuussa 2017. Tytäryhtiö Savonlinna Works Oy tulee ole-
maan suurin yksittäinen toimittaja, mikä tulee olemaan seutukunnan työllisyydelle ja talo-
udelle mitä parhain panos.

Kaikilla seutukunnilla on vireillä jonkin verran **rakennusinvestointeja**. Mikkeliissä on
vireillä 5-tien parannushanke, Savonlinnassa on käynnissä kaupan investointeja ja laajen-
nuksia ja syväväylän siirto on käynnistymässä kuluvan vuoden aikana, Pieksämäellä sa-
neerataan veturitalleja ja kauppakeskuksen rakennustyöt veturitallin yhteyteen käynnis-
tynevät keväällä. Muuten uudisrakentaminen alueella on melko vähäistä ja painopiste ra-
kentamisessa on siirtymässä korjausrakentamiseen.

Kaupan alan näkymät ovat muun maan tavoin synkentyneet, ja alan työttömyys jatka-
nut kasvuaan. Heikkoja suhdannenäkymiä selittää etenkin yksityisen kysynnän lasku: ko-
timaisten kuluttajien supistuva ostovoima ja Venäjän talouskasvun pysähtyminen. Lisäk-
si paikallisten liikkeiden asiakaspohjasta osa on valunut nettiostoksille syöden erityisesti
pienien erikoisliikkeiden elintilaa.

EK:n suhdannebarometrin mukaan Itä-Suomen palvelualojen suhdannenäkymät ovat koko maan keskiarvoa harmaammat. Palvelualoista **matkailualalla** kehitys Etelä-Savossa sujui vuoden 2014 alkupuoliskolla suhteellisen hyvään tehtiin. Loppuvuonna mm. yöpymisvuorokaudet vähenivät ja majoitusliikkeiden rekisteröidyt yöpymiset vähenivät tammimarraskuussa edellisvuodesta 5,2 %. Taxfree -myynnissä nähtiin viime vuonna jo rajua laskua ja ruflan heikkenemisen myötä uhkat matkailijamäärien kääntymiselle huonompaan suuntaan ovat olleet suuret. Vasta valmistuneen matkailun tulo- ja työllisyys selvityksen mukaan vapaa-ajan asukkailla on Etelä-Savon matkailun kannalta iso merkitys, sillä selvityksessä todettiin, että matkailun tulonmuodostuksesta melkein puolet tulee mökkiläisiltä, joiden oleskeluun alueella eivät suhdanteet niinkään vaikuta.

Työvoiman kysynnän näkymät

Lähitulevaisuudessa työvoiman saatavuusongelmia ei juuri ole odotettavissa Etelä-Savossa. Pieksämäen seutukunta on tässä suhteessa poikkeus: siellä hoiva-alan työvoiman saannissa kaikinensa on vaikeuksia. Muualla maakunnassa ongelmia ennakoidaan olevan vain lääkäreiden rekrytoinnissa.

Vakinaisiin tehtäviin löytyy aina tekijä. Sijaisuuksiin on vaikeampi saada työntekijää, varsinkin keskusten ulkopuolella, missä työnteko edellyttää ajokorttia ja omaa autoa. Provisiopalkkaisten puhelinmyyjien paikkoja on jatkuvasti paljon auki ja niiden täyttymisessä on viiveitä. Tilannetta on kuitenkin helpottanut se, että nykyisin aiempaa useammin palkkaus on kiinteän palkan ja provision yhdistelmä.

Työvoiman kysyntään luovat oman varjonsa sekä valtionhallinnon että kuntasektorin talousvaikeudet ja työvoiman vähentämispaineet. Myös sote-ratkaisujen keskeneräisyys aiheuttaa tempoilevuutta työvoiman kysynnässä. Tällä hetkellä alan ongelmana on pikemminkin työttömyys kuin työvoiman saanti.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Vuoden 2011 lopun jälkeen työttömien määrä on Etelä-Savossa jatkuvasti kasvanut. Vuonna 2008 alkaneen taantuman jälkeen vuosi 2011 oli työttömyyden suhteen Etelä-Savossa poikkeuksellisesti aiempia taantumavuosia parempi vuosi. Sen jälkeen tilanne on heikentynyt. Savonlinnan seutukunnan työttömyysaste on useita prosenttiyksiköitä muita seutukuntia korkeampi.

Isoista ammattiryhmistä erityisesti kuljetustyön, rakentamisen ja sosiaalipalvelun työttömien määrä on lisääntynyt. Puunjalostuksen työllisyystilanne on Etelä-Savossa pysynyt vakaampana kuin metalliteollisuuden.

Alle 25-vuotiaiden ja yli 55-vuotiaiden työttömyysaste on ollut v. 2012–2014 jopa 6–8 prosenttiyksikköä korkeampi kuin 25–54-vuotiaiden työttömyysaste. Nuoret eivät pääse kiinni työhön heti ammattiin valmistuttuaan ja yli 55-vuotiaita sysätään jokaisen taantuman tullen ensimmäisenä pois työstä. Työmarkkinoiden rakennemuutos näkyy työpaikkojen lopullisena häviämisenä, mm. koulutus- ja viestintäalalta sekä julkisesta hallinnosta.

Nuorisotakuun voimaantumisen jälkeen vielä vuonna 2013 nuorten työttömyyttä saatiin pidettyä kurissa mm. vahvalla palkkatukityöllistämisen ja työvoimapalvelujen volyymilla. Viimeksi kuluneen puolentoista vuoden aikana myös nuorten työttömyysjaksot ovat pidentyneet, kun polkuja avoimille työmarkkinoille ei ole ollut. Muutamalla kymmenellä nuorella työttömyys on jatkunut jopa yhdenjaksoisesti yli vuoden. Nuorten työttömyys helpottuu vasta, kun suhdannetilanne paranee.

Yli 55-vuotiaiden työttömien määrä on viimeisten kolmen vuoden aikana hieman kasvanut kaikissa seutukunnissa, kuitenkin vähiten Savonlinnan seutukunnassa. Työvoiman sopeuttaminen ikääntyneitä irtisanomalla, mikä vuoden 2008 jälkeen oli keskeinen sopeuttamiskeino, ei taantumien pitkittyessä ole enää riittänyt.

Lomautettujen määrän odotetaan pysyvän talviajan nykyisellään (n. 1 200 henkilöä), mutta pienenevän kevättä kohti. Työllisyyden kehitysnäkymät ovat kiinteässä yhteydessä yritystoiminnan ja elinkeinoelämän kehitysnäkymiin, joita leimaa erittäin suuri epävarmuus mm. julkisen talouden kestävyysvajeen sekä Venäjän taloustilanteen ja Ukrainan kriisin vuoksi.

Suhdannetaantumien pitkittyminen näkyy selvästi siinä, että TE-toimistossa on viimeisen vuoden aikana eniten lisääntynyt 1-palvelulinjan (työnvälitys ja yrityspalvelut) työttömien määrä, erityisesti rakennetyöttömyyden sisällä.

Tärkeä painopiste työllisyyden hoidossa on rakennetyöttömyyden alentaminen. Rakennetyöttömiä oli joulukuun lopussa 2014 Etelä-Savossa noin 5 500, mikä on 54 % kaikista työttömistä. Rakennetyöttömistä pitkäaikaistyöttömiä ovat yhdenjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleet (noin 2 500) ja kestoaltaan näihin rinnasteiset edeltävän 16 kk:n aikana yhteensä 12 kk työttömänä olleet (noin 1 300). Lisäksi rakennetyöttömiin luetaan palvelulta työttömäksi jääneet (noin 1 550) ja palveluilta palveluille sijoittuneet (noin 200).

Yhdenjaksoinen pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut Pieksämäen ja Mikkelin seutukunnissa ja on selvästi pahempaa kuin Savonlinnan seutukunnassa (jossa palkkatukityöllistämistä enemmän).

Rakenteellinen työttömyys jakaantuu Etelä-Savossa siten, että palvelulinjoilla 1 ja 2 (osaamisen kehittämispalvelut) on noin 1 900 rakennetyöttöä ja palvelulinjalla 3 (tuetun työllistymisen palvelut) noin 1 400. Yhdenjaksoisia pitkäaikaistyöttömiä on lukumääräisesti yhtä paljon kaikilla palvelulinjoilla.

Rakenteellisen työttömyyden kasvu edellisvuoden 4. vuosineljänneksestä oli yhteensä runsaat 300 henkilöä. Suhdannetaantumien pitkittyminen näkyy siinä, että rakennetyöttömyyden kasvu on viimeksi kuluneen vuoden aikana ollut lähes yksinomaan TE-toimiston 1-palvelulinjan hyvän ammattitaidon omaavia asiakkaita (pääosin yli vuoden työttömiksi ”valuneita”): kasvu oli 22 % eli 279 henkilöä, kun kokonaiskasvu on ollut 7 % eli noin 300 henkilöä. Aluetalouden ja seuraavan nousukauden työvoiman saannin kannalta on riski, että juuri nämä ihmiset muuttavat pois työn perässä, kun taantuma Etelä-Suomessa helpottaa Itä-Suomea aiemmin.

Nuorten osuus rakennetyöttömistä on Etelä-Savossa 4. neljänneksellä 2014 noin 8 %, kun nuorten osuus kaikista työttömistä on 13 %. Nuoret rakennetyöttömät, joita oli yhteensä 435, olivat pääosin palveluilta työttömäksi jääneitä. Yhdenjaksoisia nuoria pitkäaikaisyöttömiä oli 38 ja rinnasteisia 98.

Kehitysnäkymät seutukunnittain

Mikkelin seutukunta

Mikkeli, Hirvensalmi, Kangasniemi, Mäntyharju, Pertunmaa, Puumala

Mikkelin seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 73 048 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 174 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 4 771.

Mikkelin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	--	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Palvelutoimialoilla (mm. vähittäiskauppa, matkailu- ja ravitsemistoiminta) erilaiset sopeutustoimet tulevat lisääntymään mm. kasvavasta työttömyydestä, kuluttajien ostokäyttäytymisen muutoksesta, kotimaisen matkailun supistumisesta sekä venäläisten ostosmatkailijoiden ja muiden turistien määrän vähenemisestä johtuen. Perinteistä kivijalkamyymäläkauppaa koettelee ja haastaa myös verkkokaupan jatkuva kasvu. Em. syistä johtuvat sopeutustoimet johtavat huonoimmillaan toimipaikkojen lopettamisiin ja koko henkilöstön irtisanomiseen.

Talonrakennuksen toimialan tilanne on myös huono etenkin uudisrakentamisen osalta ja tilanne on edelleen huononemassa. Isommat ja tilanteeseen vaikuttavat merkittävämät investoinnit puuttuvat kokonaan.

Kuljetusalan yritysten tilanne on heikentynyt elintarvike- ja muita päivittäistavarakuljetuksia lukuun ottamatta. Kuluvan vuoden aikana tilanne tulee edelleen heikkenemään teollisen tuotannon ja kaupan huonon tilanteen jatkumisesta ja syvenemisestä johtuen. Puunkorjuuyritysten ja raakapuun kuljetusyritysten tilanne on heikentynyt viime syksystä lähtien.

Mikkelin seudulla rekisteröitiin vuonna 2014 yhteensä 303 uutta yritystä. Vuotta aiemmin yrityksiä rekisteröitiin 284 kappaletta, eli perustettujen yritysten määrä kasvoi 7 %. Uusyrityskeskukseen neuvontapalveluiden kysyntä kuitenkin laski edeltävästä vuodesta. Perustetut uudet yritykset syntyivät pääosin palvelualoille. Uusien tuotannollisten yritysten määrä on erittäin pieni. Keväällä yritysten perustannan odotetaan kehittyvän edellisten vuosien tapaan ilman dramaattisia muutoksia lukumääriin.

Vuoden 2014 aikana Mikkelin seudulla aloitti starttirahan turvin yritystoiminnan 72 yrittäjää, mikä on lähes viidenneksen (18 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna (88). Toimi-aloittain starttirahoja myönnettiin eniten kaupan, majoituksen ja ravitsemispalvelujen ja muiden palvelujen toimialan yrityksen perustaneille ja toiseksi eniten tekniikan palvelujen

toimialoille. Kuluvan vuoden aikana starttirahalla yrityksen perustavien määrän arvioidaan pysyvän vähintään viime vuoden tasolla.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman kysyntä on pysynyt matalalla tasolla viimeisen vuoden aikana, vaikka vuoden aikana TE-toimistoon ilmoitettujen uusien avoimien työpaikkojen määrä kasvoikin v. 2013 määrään verrattuna (lisäys 410 paikkaa). Työpaikkojen määrän kasvu selittyy suurimmalta osin puhelinmyyjien ja muiden callcenter-työntekijöiden ja myyntiedustajien lukuisista toistuvista rekrytointi-toimeksiannoista samoihin tehtäviin suuresta työvoiman vaihtuvuudesta johtuen. Kuluvan vuoden aikana työvoiman kysyntä tulee jatkumaan matalalla tasolla ja voi jopa heiketäkin jonkin verran nykyisestä. Merkittävää työvoiman kysynnän lisääntymistä ei ole näköpiirissä millään toimialalla kuin ei myöskään yksittäisten yritysten määrällisesti merkittäviä rekrytointeja. Yritysten tekemät rekrytoinnit painottuvat korvaaviin rekrytointeihin ja työvoiman lisäysrekrytoinnit tulevat olemaan vähäisiä.

Parhaiten työllistäviä toimialoja ovat edelleen sosiaali- ja terveydenhuolto ja palvelutoimialat. Yritysten heikosta tilanteesta ja työvoiman vähennyksistä johtuen osaavan työvoiman tarjonta ja saatavuus on parantunut joissakin ammattiryhmissä. Pullonkaula-ammattiryhmiä ovat edelleen lääkärit ja hammaslääkärit, joskin näidenkin saatavuudessa on alueellisia eroja. Maaseutukuntiin pullonkaula-ammatteihin samoin kuin rekrytointivaikeusammatteihin työvoiman saatavuus on pääosin heikompaa kuin kaupungeissa.

Määrällisesti työvoimaa on hyvin tarjolla mm. perinteisen toimistotyön, kuljetuksen ja metallin ammattiryhmissä. Määrällisestä ylitarjonnasta huolimatta näilläkin toimialoilla esiintyy tehtävä- ja yrityskohtaisia työvoiman saatavuusongelmia.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Yritysten toteuttamat lomautukset ja irtisanomiset ovat jatkuneet ja lisääntyneet vuodentakaiseen tilanteeseen verrattuna. Henkilöstöön kohdistetut sopeuttamistoimet ovat olleet isolta osin irtisanomispainotteisia. Yritysten tilanne tulee jatkumaan heikkona seuraavan vuoden aikana ja vielä jonkin verran heikentymäänkin nykyisestä.

Uusi piirre meneillään olevassa tilanteessa on, että työvoiman vähennys- ja muut sopeutustoimet laajenevat uusille toimialoille ja sellaisille aloille, joilla sopeutustoimia ei juurikaan aikaisemmin ole käytetty tai tarvinnut käyttää. Uutta on myös yt-menettelyjen ja sopeutustoimien leviäminen julkiselle sektorille (kunnat ja valtio).

Pieksämäen seutukunta

Pieksämäki, Joroinen, Juva

Pieksämäen seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 30 866. Vuoden aikana vähennystä oli 309 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 839.

Pieksämäen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	+	+

Arviointiaskeikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Puolen vuoden päähän arvioitaessa seutukunnan näkymien odotetaan yritystoiminnan osalta hieman paranevan (kausivaihtelu), mutta jonkinlaista pysyvämpää sarastumista näkyy vasta vuoden päästä. Tähän antaa signaaleja Teknologiateollisuuden tuore talouskatsaus, jossa todetaan, että pohja on saavutettu. VM:n kansatalousosaston mukaan tavaroiden ja palveluiden viennin kasvuksi kuluvalle vuodelle arvioidaan 3,3 %, kun se v. 2013 oli -2,3%. Metallin osalta Pieksämäellä mennään lyhyellä sykkeellä – tilauskantaa on jonkin verran, mutta vain muutaman kuukauden päähän. Yleensäkin metalli piristyy kausiluontoisesti ke-sää kohden. Suurten toimijoiden tilauskannan hiipuminen heikentää paikkakunnan pienten alihankkijoiden asemaa, kun varsinkin Joroisissa metallilla menee suhteellisen hyvin, lomautuksiakaan ei juuri ole ollut. Varkauden seutukunnan virkistäytymisen vaikutukset heijastunevat seutukunnallemme ensi syksyllä (so. yht. n. 250M€:n investoinnit Stora Enso ja Riikinvoima).

Mekaanisen puujalostuksen osalta Pieksämäki koki ison takaiskun, kun Mellano Oy ilmoitti lopettavansa toimintansa paikkakunnalla. Sen myötä Pieksämäki menettää reilut 30 työpaikkaa.

Kaupan toimiala jatkaa edelleen hiljenemistään, joulumyynti hiipui edellisestä vuodesta ja tämän vuoden alku on ollut todella heikko varsinkin erikoiskaupan osalta. Kaupan investoinnit sen sijaan luovat uskoa kaupan tulevaisuuteen. Pieksämäellä valmistuu tänä keväänä Lidlin kauppahalli sekä Veturitallien saneeraus kesällä. Juvalla käynnistyy ke-väällä iso kauppahallihanke. Lisäksi tänä keväänä käynnistyneen Pieksämäen ison kauppakeskuksen rakentaminen Veturitallien alueelle.

Rakennusalan näkymät ovat muutoin alamaissa. Teollisuusrakentamisen osalta vallitsee hiljaiselo, samoin talonrakennuksen osalta. Alan asiantuntijoiden mukaan rakentamista hillitsee pankkien tiukentunut rahoituspolitiikka.

Alkutuotannon osalta Venäjän vienti-/tuontikiellot kirpaisevat maidontuottajia. Elintarvikepuolella varsinkin Juvalla menee kohtuullisen hyvin. Toimialalla investoinnit ovat minimissä. Pieksämäen seutukunnassa perustettiin uusia yrityksiä v. 2014 Pieksämäellä 62, Juval-la 27 ja Joroisissa 13. Syvenevästä lamasta huolimatta määrä säilyi Joroisissa ja Juvalla

edellisvuoden tasolla. Pieksämäenkin suhteellisen vähäiseksi jäänyttä notkahdusta selittää viime rahoituskaudella toteutetut korkeatasoiset yrittäjäkurssit, jotka ovat antaneet rohkeutta yrittämiseen.

Työvoiman kysynnän näkymät

Pieksämäen seudulla on krooninen pula lähihoitajista ja sairaanhoitajista. Tilanteessa ei ole näkyvissä paranemista, esim. alalla työskentelevien ikärakenteesta johtuvan voimakkaan eläköitymisen vuoksi. Sote-ala on ollut jo vuosia ainoa työpaikkoja lisäävä toimiala. Esim. Pieksämäellä on jo 25% työpaikoista ko. toimialalla. Pieksämäen sote-alan osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi tarvitaan erityistoimia.

Pieksämäelle avautunee lähivuosina kauppakeskuksen myötä kymmenittäin uusia kaupan alan työpaikkoja. Niiden täyttämiseksi paikallista alan koulutusta on jo käynnistetty.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Viime vuoden aikana Pieksämäen seutukunnan työttömyysaste kasvoi prosenttiyksiköllä (13,6 %:iin). Työttömyys oli kuitenkin Etelä-Savon seutukunnista alhaisin. Seutukunnan sisällä Joroisten työttömyys hieman aleni (14,2 → 13,7 %), Juvalla nousua oli puoli prosenttia (11,6 %).

Pieksämäen työttömyys on kasvanut eniten (1,6 prosenttiyksikköä). Nuorisotyöttömyys jatkaa kasvuaan ja lomautusten määrä on kasvanut vuodentakaisesta kolminkertaiseksi eli n. 150 henkeen. Työttömyyden määrän uskotaan kääntyvän laskuun ensi kesään mennessä. Seutumme suurena haasteena koetaan pitkäaikaistyöttömyyden ja nuorisotyöttömyyden kasvu.

Savonlinnan seutukunta

Savonlinna, Sulkava, Rantasalmi, Enonkoski, Heinävesi

Savonlinnan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 47 708 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 403 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 3 581.

Savonlinnan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Puolen vuoden päähän arvioitaessa seutukunnan näkymien odotetaan elinkeinoelämän ja yritystoiminnan osalta pysyvän ennallaan tai hieman paranevan, mutta toiveissa on tilanteen selkeämpi paraneminen vasta vuoden päästä. Savonlinnan seudulla myönteisenä signaalina voidaan pitää vanhan veturitallin ja rautatieasema-alueen heräämistä uuteen yritystoimintaan. Liiketoimintaa on syntyvässä mm. koneliikkeelle, autotarvikeketjulle ja majoitustoimintaan. Viimeisimmät tiedot kertovat myös kauppahallisuunnitelmista ko. alueelle.

Metalliteollisuuden osalta Savonlinnan seudulla on eletty kohtuullisen stabiilissa tilanteessa. Mm. Andritz Oy/Savonlinna Works on viime vuoden aikana rekrytoinut useita alan ammattilaisia tilauskannan paranemisen vuoksi.

Kansainvälinen teknologiakonserni Andritz on solminut aiesopimuksen Metsä Fibren kanssa päälaitetoimituksista Äänekosken biotuotetehtaalle. Tehdas tulee tuottamaan 1,3 miljoonaa tonnia sellua vuodessa. Andritzin tilauksen arvo on yli 100 miljoonaa euroa. Suunnitteilla olevan tehtaan on määrä käynnistyä elokuussa 2017. Lähes kaikki päälaitteet valmistetaan Suomessa ja Andritzin toimitusten kotimaisuusaste on 79 prosenttia. Tytäryhtiö Savonlinna Works Oy tulee olemaan suurin yksittäinen toimittaja. Projektia hoidetaan yhtiön Kotkan, Lahden ja Varkauden toimipisteistä. Tiedot perinteikkään Kovil Oy:n vetokoukkutehtaan lopettamisesta ja 25 työntekijän irtisanomisesta toivat negatiivista viestiä helmikuun 2015 alussa.

Kaupan toimialalla on nähtävissä hiipumista, mm. Venäjän tilanteesta johtuen. Suuria kaupan investointeja ei ole ollut. Tähän on ollut osaltaan vaikuttamassa myös keskeneräiset kaavoitustilanteet Savonlinnan keskustan alueella. K-ryhmä on aloittanut Supermarketin rakentamisen Kellarpellon alueelle ja Osuuskauppa Suur-Savo laajentaa parhaillaan Savonlinnan Prismaa. Aikaisemmin mainittu rautatieasema-seudun virkistyminen luo positiivista signaalia kaupan alan kehitykseen.

Rakennusalan tilanne Savonlinnassa on ollut viime vuosina kohtuullinen. Odoteltu taantumien taittuminen vaikuttaisi myönteisesti myös rakennusalan näkymiin ja uudis- ja korjausrakentamisen volyyymiin.

Useita merkittäviä matkailuinvestointeja on joko tekeillä tai suunnitteilla Savonlinnan seudulla.

Hoiva-alalla on vireillä hankkeita, jotka tulevat työllistämään niin rakennusvaiheiden aikana kuin toiminnan alkamisen jälkeen.

Lentoliikenteen jatkuminen Savonlinnassa on positiivinen signaali kaikelle yritystoiminnalle ja toimeliaisuudelle seutukunnalla.

Savonlinnan seutukunnassa perustettiin v. 2014 yhteensä 129 yritystä, näistä Savonlinnan Yrityspalvelut Oy:n prosessin kautta 80. Starttirahalla perustettujen yritysten määrä kääntyi vuonna 2014 selvään laskuun. Yhteensä starttirahalla aloitti 48 yritystä (vuonna 2013 yli 70.) Tärkeimpänä syynä starttirahalla aloittavien yritysten määrän laskuun on pitkään jatkunut taantuma, jopa lama, joka on lähes kaikilla aloilla syönyt yritystoiminnan pysyvän kannattavan toiminnan edellytyksiä.

Työvoiman kysynnän näkymät

Kokonaisuutta arvioiden ammattitaitoista työvoimaa on saatavilla. Työnhakijoiden ammatitaitoa pidetään yllä mm. erilaisten aktiivitoimenpiteiden avulla ja erilaisilla koulutusratkaisuilla. Pitkään jatkuneen taantuman myötä Savonlinnan seudulla on lähiaikoina nähtävissä pulaa vain lääkäreistä sekä provisiopalkkaisista puhelinmyyjistä. Sesonkiaikoina on ajoitusta pulaa mm. ravintola-majoitusalan ammattilaisista. Itä-Savon sairaanhoitopiirissä on meneillään yt-neuvottelut.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyystilanne Savonlinnan seudulla on heikko. Perinteisesti tilanne tässä suhteessa paranee kevättä ja kesää kohti. Seutu painii, niin kuin monet muutkin alueet, kasvavan pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyyden kimpussa.

Viime vuoden aikana Savonlinnan seutukunnan työttömyysaste on noussut 1,4 prosenttiyksiköllä (15,7,-17,1). Seutukunnan heikoin tilanne oli Enonkoskella, jossa työttömyysaste vuoden lopussa oli 19,8 prosenttia. Alueen kaikissa kunnissa työllisyystilanne heikentyi vuodentakaiseen verrattuna. Savonlinnan kaupungin työttömyysaste on 17,2 prosenttia. Nuorisotyöttömyys on pysynyt korkeana huolimatta nuorisotakuusta ja aktiivitoimenpiteistä.

Lisätietoja

Yksikön päällikkö Marja Aro
Etelä-Savon ELY-keskus
puh. 0295 024 152
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pohjois-Savon ELY-keskus

Ylä-Savon sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	-

Koillis-Savon sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-
Työttömyys	-

Sisä-Savon sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	0

Kuopion sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	-

Varkauden sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+

Pohjois-Savossa asui vuoden 2014 lopussa 248 438 henkilöä. Viime vuosi oli neljäs peräkkäinen väestönkasvun vuosi maakunnassa. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 16 586.

Pohjois-Savon ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiaskeikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Alueellisten kehitysnäkymien arviointi on vallitsevassa tilanteessa hyvin haasteellista ja tulevaisuuden kehityskuva on kaksijakoinen. Viime syksyyn verrattuna tilanne on joillakin toimialoilla muuttunut osin arvioitua heikompaan suuntaan, mutta toisaalta yritysten kehittämisaktiivisuus on nousussa. Pohjakosketus on saavutettu muualla paitsi maataloudessa. Muutamilla alueen ns. veturiyrityksillä menee erinomaisesti. Toisaalta osalla suurista yrityksistä on edelleen vaikeuksia, mm. kohdemarkkinoista johtuvista syistä. Heikkinen euro on tukenut viennin käynnistymistä euroalueen ulkopuolelle.

Kokonaiskehitys Pohjois-Savossa on ollut heikentyneestä tilanteesta huolimatta monelta osin maan keskitasoa parempaa. Kuopion vetovoima on pysynyt vahvana, ja koko maakunta on muuttovoittoinen ja kasvava. Maakunnan kasvun jatkuminen edellyttää investointien tason säilymistä ja uusien yrityshankkeiden käynnistymistä.

Barometrien näyttämä yleiskuva on alueella, Varkauden seutua lukuun ottamatta, varsin synkkä. Pk-yritysbarometri antaa heikomman kuvan tilanteesta ja näkymistä, kuin mitä se on kasvuhaluisten ja -kykyisten yritysten odotuksissa. Tämä saattaa osaltaan vääristää kokonaiskuvaa. Se selittyy osittain esimerkiksi pk-yritysbarometrin painottumisella hyvin pieniin, kuluttajarajapinnassa toimiviin yrityksiin. Sen lisäksi on nähtävissä positiivisia signaaleja. Aiempina vuosina kehitysnäkymiä arvioitaessa sekä teollisuuden että rakentamisen odotukset ovat parantuneet vuodenvaihteen jälkeen ja ne ovat näkyneet positiivisinä odotuksina barometreissa hyvin selvästi. Nyt sellaista ei ollut havaittavissa. Osa nousevasta investointihalukkuudesta jäänee edelleen odottamaan tilanteen selkiytymistä.

Venäjän pakotteiden vaikutukset ovat olleet lieviä, mutta tilanteen pitkittyessä edelleen, vaikutukset voimistuvat koko ajan. Pakotteiden vaikutusta voimistavat viennin kohdeyritysten rahoitusongelmat sekä heikentynyt ostovoima ruplan kurssimuutosten vuoksi.

Pohjois-Savo on ollut 4 vuotta peräkkäin kasvumaakunta ja nyt myös toista vuotta peräkkäin maan sisäisessä muutossa muuttovoittomaakunta. Kuopion kaupunki saavutti viime vuonna kasvuennätyksensä ja myös Sisä-Savon muuttoliike on tasapainossa. Kasvu perustuu seuduilla rakentamiseen ja työpaikkojen määrän kasvuun. Aiemmat kasvutekijät ovat kohta käytetty, joten kasvuvauhdin säilyttämiseksi tarvitaan lisää asuntorakentamista ja uusia investointeja.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Rahoituskysyntä on lisääntynyt talven aikana. Suurin kysyntä on edelleen käyttöpääomalle. Viivästyneet korvausinvestoinnit ovat aiheuttaneet patoutumaa, jonka on odotettu lähtevän purkautumaan jo pitkään. Epäselvät näkymät sekä rohkeuden ja osittain rahoituksen

puute jarruttavat edelleen uusinwestointien käyntiin lähtemistä. Yritysten hankerahoituksen kysyntä on vasta kartoittavassa vaiheessa, eivätkä suunnitelmat ole edenneet hankekemuksiksi saakka. Suunnitelmat viittaavat seuraavan puolen vuoden periodilla hankeyksynnän vilkastumiseen. Kauppakamarin selvityksessä oli havaittavissa yllättävänkin voimakasta aktiivisuutta verrattuna esimerkiksi parin vuoden takaisiin tuloksiin. Heikompi suhdanne nähdään nyt pysyvämpänä tilana, jossa on kohta aika lähteä toimimaan. Tämä saattaa luoda uutta vauhtia korvaus- ja mahdollisesti myös muille investoinneille. Toisaalta poikkeuksellisen pitkään jatkunut taantuma on luonut ison joukon yrityksiä, jotka ovat pudonneet rahoitusmarkkinoiden ulkopuolelle. Näitä yrityksiä ei juurikaan rahoiteta ja näiden yritysten jatkokehitys riippuu täysin suhdanteiden kehittymisestä.

Kasvua ja kansainvälistymistä hakevilla yrityksillä näkymät ovat selvästi keskimääräistä näkymää paremmat. Erityisesti pienimmät mikroyritykset kärsivät voimakkaasti kotimaisen kuluttajakysynnän alenemisesta ja näkymät ovat vielä heikkenevät.

Hiljalleen etenevä rakennemuutos muokkaa tuotantosuuntia edelleen. Rakennemuutosten työpaikka-alenemat kohdistuvat nyt mm. kirjekuorten valmistukseen ja huonekaluteollisuuteen. Tilanne on monella toimialalla edelleen hyvin polarisoitunut. Metallin osalta koneiden valmistuksella menee keskimääräistä paremmin, kun puolestaan metallirakenteiden valmistajilla on haasteita. Rakennushankkeiden määrä on painunut aiempaa alemmaksi. Konkurssien määrä on kohtuullisella, suhdanteelle tyypillisellä tasolla. Palveluliiketoiminnan merkitys teollisen toiminnan tukena on auttanut monia sellaisia yrityksiä, joilla tuotannollinen toiminta on hiljentynyt suhdanteen vuoksi.

Maaseuturahoituksen käynnistymistä on odotettu yrityksissä. Syksyllä käynnistyvästä maaseutuohjelmasta odotetaan piristysruisketta maaseudun kehittämisinvestoinneille. Uuden kauden käynnistyminen tuo toivon mukaan liikettä hidastuneisiin alan investointeihin hakukierroksen käynnistyessä huhtikuussa. Viime vuonna maidon tuotannon kasvu maakunnassa jatkui ja saavutti uuden ennätyksen, 325 milj. litraa. Näkymät maidontuotannossa ovat muuttuneet radikaalisti viimeisen puolen vuoden aikana. Investointi- ja tulevaisuuden kasvunäkymiä heikentää selvästi elintarvikkeiden hinnan voimakas lasku, heikentynyt kotimainen kysyntä ja vientivaikkeudet erityisesti Venäjälle. Maatalous ja erityisesti maitotalous onkin yksittäisenä toimialana suurimmissa vaikeuksissa tarkasteluajanjaksolla. Pudonnut hinta ja yhtä aikaa voimaan tulleet tukimuutokset pudottavat alan liikevaihtoa maakunnassa arviolta jopa 35 miljoonaa euroa. Tällä on merkittäviä kerrannaisvaikutuksia koko maakunnan talouteen. Rahoitusvaikeudet ovat kaataneet yksittäisiä tiloja ja konkurssien uhka laajenee tilanteen jatkuessa nykyisen kaltaisena.

Matkailun kehittämisessä on ollut hiljaisempi kausi. Matkailuyritykset ovat onnistuneet paikkaamaan kotimaan kysynnällä venäläisten matkailijoiden määrän alenemaa kohtuullisesti. Tahkolla pieni nouseva vire on alkanut ja matkailun kokonaismäärät eivät ole pudonneet niin paljon, kuin Venäjän tilanteen vaikutuksia pahimmillaan arvioitiin.

Varkauden käynnistyneet investoinnit ja osittain myös Kuopioon kohdistuvat investointisuunnitelmat ovat tuoneet voimakasta positiivista virettä vuoden alkuun. PK-yritysten kansainvälistyminen on aktivoitunut selvästi ja vaikutusten uskotaan näkyvän pidemmällä aikavälillä. Varkaudessa on uskoa ja positiivista virettä enemmän kuin kertaakaan 2000-luvun alkupuolen rakennemuutosten jälkeen. Varkauden seudun uutiset ovat olleet käytän-

nössä poikkeuksetta positiivisia, joka on suuri muutos verrattuna aiempiin vuosiin. Yhteydenottoja mm. yritysten perustamisiin on selvästi aiempaa enemmän.

Kuopion osalta uuden suuren sellutehtaan mahdolliset investointivaikutukset ja kaupungin Savilahden-Neulaniemen alueen suuret kehittämisinvestoinnit nostavat selvästi tunnelmaa ja mielenkiinto tehdashanketta kohtaan on suurta. Tarkastelujaksolla vaikutukset liittyvät hankkeiden selvitykseen ja liitännäisvaikutukset ja odotukset luovat tulevaisuuden uskoa ja voimakkaita positiivisia odotuksia.

Ylä-Savossa tilanne on varsin stabiili eikä seudulta kuulu isoja positiivisia eikä negatiivisia uutisia. Alueella odotetaan yksittäisten yritysten menestymisen sijaan vientiteollisuuden kunnollista käyntiin lähtemistä laajemmassa mittakaavassa.

Kaupan alan rakenteellinen murros on jatkunut, Kuopion seutu on pärjännyt kaupan alalla varsin hyvin. Vaikeuksia on erikoiskaupan ohella käyttötavarakaupassa. Myös hotelli- ja ravintola-alalla kulunut talvi ja kevät ovat osoittautumassa pelättyjä odotuksia paremmaksi.

Pohjois-Savon maakunnassa kaikkien ajoneuvojen osalta liikennemäärä on kasvanut maltillisesti ja raskaan liikenteen määrä on pysynyt edellisvuoden tasolla. Pohjois-Savon seutujen saavutettavuuden kannalta suurin merkitys on valtatie 5:llä, Savonradalla sekä Kuopion lentoasemalla. Näiden kehittäminen palvelee koko Pohjois-Savon lisäksi naapurimaakuntienkin liikkumis- ja kuljetusedellytyksiä. Poikittaisista päätieyhteyksistä merkittävimpiä ovat valtatie 9 ja 23. Myös pientiestön merkitys on maakunnan kuljetusten kannalta suuri (maa- ja metsätalous, puunhankinta, kaivannaiset, turvekuljetukset, maitokuljetukset). Maatilojen keskittymisen ja tilakokojen kasvun seurauksena erityisesti Ylä-Savon pientiestöllä liikennöidään entistä raskaammilla ajoneuvoilla. Tulevalla sellutehdasinvestoinnilla on toteutuessaan vaikutuksia raskaan kuljetusten määrään Kuopion ympäristössä varsin laajaltikin.

Työvoiman kysynnän näkymät

Alueella on pieni positiivinen vire ja työmarkkinat eivät ole pysähtyneet pitkään jatkuneesta taantumasta huolimatta. Kysyntä on pysynyt hyvänä mm. metallialan erikoisosaaajista. Työllisyyden jatkonäkymät ovat nykykehityksen kaltaisia. Irtisanomisten määrässä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia eikä suuria irtisanomisia ole tiedossa. Hiljalleen paraneva suhdanne ei tule näkymään nopeana työttömyyden purkautumisena. Työttömyyden nousun odotetaan tasaantuvan ja pysähtyvän seuraavan vuoden aikana. Paraneva suhdanne vaikuttaa ensimmäiseksi lomautusten purkautumisiin ja työaikojen palautumiseen normaalitasolle.

Kohtaannon näkökulmasta tilanne on runsaasta työvoiman tarjonnasta huolimatta haasteellinen, erityisesti maakunnan reuna-alueilla. Tarjolla on monelle ammattialalle perusosaamista, mutta työnantajat hakevat erityisosaamista. Kuopion seudulla työvoimaa on hyvin saatavilla kaikille aloille. Varkauden tilanne on muuttumassa ja työvoiman kysynnän uskotaan vilkastuvan nopeastikin ja parantavan alueen työttömyyttä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyyden osalta odotetaan edelleen kokonaistyöttömyyden kasvua, joskin lomautusten huipun uskotaan olevan takana talvikauden päättyessä. Työttömyyden kehittyminen on ollut erityisen huolestuttavaa korkeasti koulutettujen osalta. Akateeminen työttömyys on kasvussa ja suurimmat työllistymisen haasteet kohdistuvat monille eri aloille, joilta ei valmistuta suoraan ammattiin.

Työvoimatutkimuksen mukaan Pohjois-Savon työllisyysaste nousi edelleen, heikosta suhdannetilanteesta huolimatta. Työllisyysaste oli 67,2 % (+0,1 %). Vielä vuonna 2009 Pohjois-Savon ja valtakunnallisen työttömyysasteen ero oli peräti 6,1 prosenttiyksikköä, mutta viime vuoden loppuun ero oli pienentynyt 1,1 prosenttiyksikköön. Samalla ajanjaksolla työllisyysaste on noussut alueella heikosta suhdannetilanteesta huolimatta 5 prosenttiyksikköä.

Työttömyysaste on noussut Pohjois-Savossakin selvästi, reilun prosenttiyksikön, viimeisen vuoden aikana. Työttömyyden nousu on ollut valtakunnan keskimääräisellä tasolla. Työttömyydestä merkittävä osa on edelleen lomautuksia, lomautukset saavuttivat uuden huippunsa vuodenvaihteessa. Pahimpien lomautushuippujen alueella uskotaan nyt olevan takanapäin.

Ammattialoittain tarkasteltuna tilanne on jatkunut tasaisena ja työttömyyden nousu kohdistuu kaikille ammattialoille. Kaupan ja palveluiden ohella työttömyyden nousu on painotunut julkiseen rahoitukseen painottuvan sosiaali- ja terveysalan työttömyyteen. Maakunnan nuorten työttömyys on lähtenyt selvään nousuun. Valmistuneiden sijoittuminen heikentyneille työmarkkinoille on hyvin monella alalla haasteellista.

Julkisen sektorin osalta tilanne jatkuu haastavana. Julkisen sektorin vaikutukset työllisyyteen ja aluetalouteen ovat Pohjois-Savossa merkittävät sen suuren suhteellisen osuuden vuoksi. Kuntien tilanteella on vaikutusta erityisesti hyvinvointi- ja sosiaalipalvelujen sektorille julkista sektoria laajemmin.

Kehitysnäkymät seutukunnittain

Kuopion seutukunta

Kuopio, Siilinjärvi

Kuopion seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 132 978 henkilöä. Vuoden aikana kasvua oli 1 298 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 8 373.

Kuopion seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Kuopion seutu on monipuolisen elinkeinorakenteen avulla pärjännyt hyvin taloudellisesti epävarmassa tilanteessa. Kuopion kasvaessa elinkeinorakenteen monipuolisuus vahvistuu entisestään uusien avauksien seurauksena ja suhteellinen kilpailukyky vahvistuu edelleen vertailukaupunkeihin nähden. Kasvava valtakunnanosakeskus pitää yllä koko maakunnan vetovoimaa ja on vetänyt koko maakunnan muuttovoittoiseksi. Kuopio on ollut valtakunnallisesti esillä kaupunkina, jossa on positiivinen vire. Muuhun maakuntaan verrattuna seudulla on hyvin positiivinen väestökehitys. Asuntorakentamisen volyymi on pysynyt kohtuullisen hyvänä, joskin uudistuotannon vauhti on hiljenemässä.

Isot hankkeet luovat kehitykselle jatkuvuutta. Savilahden kampuksen jatkorakentaminen ja Sorsasaloon suunniteltu sellutehdas ovat hankekooltaan valtakunnallisesti merkittäviä. Pitkään jatkunut positiivinen vire kohtaa haasteita mm. julkisen talouden säästöpainesta (leikkaukset työllisyyteen ja Kuopion lähikuntien talousvaikeudet) ja kotimaisen kysynnän heikkenemisestä johtuen. Vaikutukset näkyvät nyt selvästi kaupan ja palveluiden sektorilla.

Työttömyyden nousu ja nuorisotyöttömyyden kehitys heikentävät hiukan muutoin positiivisia näkymiä. Kokonaisuutena työmarkkinat toimivat hyvin. Ammattitaitoisen työvoiman saatavuudesta ei seudulla ole pulaa muutamaa ammattialaa ja kausivaihteluita lukuun ottamatta. Haasteita työvoiman saatavuudessa on ollut lähinnä hoitoalalla.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Yleistilanne on suhdannetilanteeseen nähden kohtalaisen hyvä. Alue on pärjännyt vaihtelevassa tilanteessa paremmin kuin monet muut suuret ja keskisuuret kaupungit. Rakentaminen on pysynyt kohtuullisella tasolla. Pitkään jatkuneen kaupan alan rakentaminen pysähtyi ja alalla vallitsee kova kilpailu. Kaupan kokonaiskasvu on taittunut yksityisen kulutuksen varovaisuuden ja pitkään jatkuneen voimakkaan investointijakson jälkeen. Sekä logistiikan että kaupan sektoreilla on kuitenkin uusia investointisuunnitelmia Kuopioon.

Monipuolinen toimialakirjo tasapainottaa jatkossakin seudun kehitystä. Kaikilla toimialoilla on sekä menestyviä että taantuvia yrityksiä. Jatkokehityksen ennakoiminen on seudullisesti haasteellista, koska yritykset ovat riippuvaisia kansainvälisistä suhdanteista. Pientä elpymistä on havaittavissa. Kotimaisen kysynnän hiipuminen näkyy ostosmatkailussa ja majoitus- ja ravitsemusalalla. Kaupan alan kilpailutilanne on kiristynyt huomattavasti ja ala hakee tasapainoa erikoiskaupan osalta. Toisaalta kotimaan matkustus on paikannut hiipunutta Venäjän matkailua odotettua paremmin. Rakentamisen volyymi on taittunut pitkään jatkuneen, poikkeuksellisen vilkkaan kauden jälkeen. Yritysrakentaminen jatkuu vilkkaana. Asuntorakentamisessa saattaa kerrostalotonttitarjonnan vähentyessä hetkellisesti tulla laskua, kunnes Savilahti saadaan avattua. Rakentamisen painopiste on siirtynyt uudisrakentamisesta korjausrakentamiseen, joka on edelleen voimakasta. Rakentamisen kilpailu on yhä koventunut.

Teollisuuden osalta tilanne on tasoittunut aiempien rakennemuutostyyppisten tuotantojen lopettamisen jälkeen. Kaivosalalla ja metalliteollisuudella näkymät ovat varsin hyvät. Suuren sellutehdasinvestoinnin suunnittelu luo teollisuuden työpaikkakehitykselle aivan uu-

denlaisia näkymiä ja kerrannaisvaikutukset hankkeen toteutuessa johtaisivat arviolta jopa 1500 työpaikan lisäykseen laajalla vaikutusalueella.

Kuopion asema Itä-Suomen selkeänä kaupallisena keskuksena on vakiintunut aiempien mittavien investointien seurauksena. Kokonaisuutta aiemmin tasapainottaneen julkisen sektorin rahoitustilanne alentanee työllisten määrää julkisella sektorilla tasaisesti. Muutamilla alueen kunnilla on ajoittain lomautuksia.

Työvoiman kysynnän näkymät

Seudun vahvimmat työllistäjät ovat vähittäiskaupan ja sosiaali- ja terveydenhuollon alalla, myös rakentamisen merkitys on suuri. Työvoiman saatavuus on kokonaisuudessaan seudulla hyvä.

Terveydenhuollossa on vähäisiä ongelmia osaavan työvoiman saatavuudessa mutta ns. pula-ammattien määrä on yhä kapenemassa. Eläköityminen pitää hoito- ja hoiva-alan kysynnän korkealla myös lähivuosina. Ulkomaista työvoimaa tarvitaan jatkossakin paikkaamaan tilannetta joidenkin ammattiryhmien osalta. Terveydenhuoltoalalla kohtaanto-ongelma tulee edelleen näkymään hoitajien eläköitymisen kiihtyessä, julkisen sektorin haastavasta rahoitustilanteesta huolimatta. Metallialan ja konehuollon osalta erikoisosaaajista on ollut ajoittain pulaa.

Kaivosalan investoinnit ja hyödynnettävän alueen laajentamiset Siilinjärvellä takaavat tuotannon ja työpaikkojen säilymisen pitkälle tulevaisuuteen. Pitkällä tähtäimellä teollisuus-työpaikoissa on merkittäviä kasvumahdollisuuksia sellutehdasinvestoinnin toteutuessa.

Kuntasektorilla eläköityminen jatkuu voimakkaana, mutta vastaavasti kuntatalouden kehittyminen vähentää työpaikkojen avautumista merkittävästi eläkepoistumaan verrattuna.

Työvoiman saatavuustilanne on kokonaisuudessaan Kuopion seudulla hyvä. Kaupungin vetovoima on hyvä ja riittää turvaamaan työvoiman saannin vielä silloinkin, kun haja-asutusalueella käyttökelpoinen työvoima on loppumassa. Kohtaantoa voidaan pitää kunnossa suorittavan tason tehtävissä tehokkaasti rekrytointikoulutuksen avulla ja yliopisto ja ammattikorkeakoulu huoltavat omilta aloiltaan korkeamman koulutuksen hankkineen työvoiman saannin.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Positiivinen työttömyyskehitys on kääntynyt myös Kuopion seudulla heikommaksi taantuman vaikutusten laajennuttua kuluttajarajapinnan yrityksiin. Huonon suhdannetilanteen jatkuminen näkyy sekä lomautusten määrän kasvamisena että työttömyyden tasaisena nousuna. Kuopion seudulla oli työttömiä tammikuun lopussa yli 8 300 henkilöä. Kasvua edelliseen vuoteen oli yli tuhat henkeä. Lomautusten määrä on ollut huipussaan talven aikana ja niiden odotetaan lähtevän purkautumaan kevään aikana. Odotukset seuraavalle talvikaudelle ovat nykyhetkeä paremmat.

Tuotannollis-taloudelliset irtisanomiset ovat olleet suhdanteeseen nähden maltillisia eikä seudulle ole kohdistunut uusia suuria irtisanomisista. Pitkäaikaistyöttömyys on jatkanut nousuaan, ja myös nuorisotyöttömyys on kääntynyt varsin reippaaseen kasvuun.

Varkauden seutukunta

Varkaus, Leppävirta

Varkauden seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 31 875 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 402 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 477.

Varkauden seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seudun vahvuutena on vientiteollisuus. Vienti on pääasiassa muutaman teknologiateollisuuden suuryrityksen varassa. Yritysten tämän hetkinen tilauskanta on kohtuullisen hyvä, erityisesti energia-alan kehitys on pysynyt hyvällä tasolla. Maailmantalouden kehittyminen selvästi positiiviseen suuntaan vaikuttaa ensisijaisesti myös tähän sektoriin, yritysten kysynnän seurattessa suoraan maailman bruttokansantuotteen kehitystä.

Ilmapiiri seudulla on kohentunut huomattavasti ja vaikutukset näkyvät selvästi yleisessä mielialassa ja barometreissä. Rakennemuutoksissa menetettyjen työpaikkojen korvaamiseksi on seudulla haettu ratkaisuja useiden vuosien ajan. Nyt tilanne on parempi kuin kertaakaan ensimmäisten työpaikkamenetysten jälkeen. Nyt Varkaus kehittyy päätettyjen, suurten investointien varassa. Heijaste- ja sivuvaikutukset näkyvät selvästi seudun odotuksissa, mutta ne eivät ole vielä realisoituneet laajemmin yritystoiminnan kehittymiseen. Rakennusaikainen vireys on nousussa ja työttömyyden odotetaan lähtevän selvään laskuun seuraavan vuoden aikana.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Alueen keskeisimmät toimialat ovat energia-ala, metsäteollisuus ja metalliteollisuus. Energia-alalla tilauskanta on hyvä. Muutoin metalliteollisuuden tilanne on vaikeasti ennustettavissa. Tilanteet ovat vaihdelleet hyvin nopeasti. Metallialan tilaukset ovat nyt lyhyitä, nopeita projekteja. Energia-ala, metalli ja mekaaninen puunjalostusteollisuus ovat aloja joilla odotetaan kasvua lähitulevaisuudessa.

Varkaudessa on meneillään 110 miljoonan euron teollisuuden investointi sellutehtaan ja hienopaperikoneen muuttamiseen kartongintuotantoon. Muunnostyö tehdään syksyllä 2015 ja uusi kone käynnistyy vuoden loppupuolella. Tehtaan yhteyteen investoidaan myös uusi puisten rakennuselementtien tuotantolinja. Investointi Varkauteen on yli 40 miljoonaa euroa. Laitos tuottaa täyskäytössä yli 50 miljoonan euron vuotuisen liikevaihdon.

Tehtaalle syntyy suoraan 80 uutta työpaikkaa ja välillisine vaikutuksineen Varkauden alueelle noin 150.

Toinen suurinvestointi seudulla on yli sadan miljoonan euron jätevoimala Leppävirran Riikinnevalle. Ekovoimalan työmaalle syntyy noin 250 rakennusaikaista työpaikkaa. Toimissaan voimalaitos työllistää 25–30 henkilöä ja välillisten vaikutusten arvioidaan olevan samaa luokkaa. Tuotannolliseen käyttöön laitos valmistunee 2016 vuoden lopussa.

Logistiset yhteydet alueelle ovat hyvät.

Työvoiman kysynnän näkymät

Uusista yrityksistä suurin osa syntyy palvelualoille. Energiasektorin yritykset ovat hyvässä vedossa. Rakentamisen alalla tilanne on muuttumassa suurten investointien käynnistymisen myötä. Riikinnevan biovoimalan osalta rakentaminen on käynnistynyt vuodenvaihteessa ja rakennusaikaisia töitä on tarjolla seuraavan parin vuoden ajan. Paikkakunnalla olevat kansainväliset suuryritykset vievät paikkakuntaa eteenpäin ja omalta osaltaan tukevat positiivista kehitystä.

Alue on ollut pitkään voimakkaan rakenteellisen työttömyyden kohteena ja lähinnä periteollisuudesta työttömiksi jääneet henkilöt ovat iäkkäämpiä, joko peruskoulutuksen varassa tai keski-asteen koulutuksen saaneita, joita uudelleen koulutus ei enää innosta. Uusinvestointien myötä tarvittavaa työvoimaa uskotaan alueelta löytyvän hyvin, tarvittaessa koulutustoimien avulla osaamista parantaen.

Sosiaali- ja terveysalan tarvitsemaa määrää lähinnä sairaanhoitajia ja lääkäreitä ei alueelta löydy.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Korkea työttömyys on näkynyt varovaisuutena etenkin kaupan ja palveluiden aloilla, mutta päätetyt investoinnit luovat näille sektoreille aivan uudenlaisia odotuksia. Työttömyysaste pysynee vielä lähiajat korkealla tasolla, mutta alkanee laskea tarkastelujaksolla investointien päästessä toteutusvaiheeseen saakka.

Työttömiä tammikuussa 2015 seudulla oli noin 2 500 henkilöä. Työttömyys on pysynyt varsin tasaisena viimeisen parin vuoden aikana. Rakennetyöttömyyden osuus kokonaistyöttömyydestä on edelleen yli 50 prosenttia. Varkauden kaupungin työttömyysaste (19,6 %) oli tammikuussa vajaat 5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin maakunnan keskiarvo. Alueen työmarkkinat ovat piristymässä ja avoimia työpaikkoja uskotaan tulevan tarjolle seuraavan puolen vuoden aikana selvästi edellisvuotta enemmän.

Ylä-Savon seutukunta

Iisalmi, Keitele, Kiuruvesi, Lapinlahti, Pielavesi, Sonkajärvi, Varpaisjärvi, Vieremä

Ylä-Savon seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 56 302 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni -490 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 3 975.

Ylä-Savon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Ylä-Savon vahvuutena on väestöpohjaan nähden erittäin voimakas vientiteollisuus – ennen kaikkea metalli – ja alkutuotanto. Seudulla on kokoonsa nähden monipuolinen elinkeinorakenne – monta tukijalkaa, vahva painotus teollisuudessa ja maataloudessa, jotka ylläpitävät monia muita palveluelinkeinoja, Iisalmi on seutukunnan kaupan ja palveluiden keskus. Työpaikat jakaantuvat alkutuotantoon, jalostukseen ja palveluihin vaihdellen kuntien sisällä ja kesken. Haasteena on säilyttää nykyinen teollinen toiminta kilpailukykyisenä ja tuottavana kovassa kilpailussa sekä aikaansaada edelleen uutta tuotannollista yritystoimintaa. Maatalouden roolin säilyminen entisessä laajuudessa (yritysjärjestelyt, sukupolvenvaihdokset) ja tuotannon edelleen kasvattaminen sekä kaupungin keskusta-alueen palveluiden ja kaupan tarjonnan säilyttäminen ovat tulevaisuuden haasteina. Maatalouden kehitysnäkymät ovat muuttuneet maidon hinnan nopean putoamisen myötä sekä maataloustukien muuttumisen myötä. Nyt maatalouden ja erityisesti maidontuotannon näkymät tarkastelujaksolla ovat erittäin haastavat ja näkyvät koko seudun ennusteessa. Elinkeino-rakenteessa ei ole havaittavissa muutoin merkittävää muutosta. Kaupungin ruutukaava-alueella kaupan ja palvelujen yritystoiminnassa on ollut jonkin verran lopettamisia lähinnä eläköitymisen kautta, mutta samaan aikaan on tehty myös runsaasti yrityskauppoja ja sukupolvenvaihdoksia. Keskustaan on avautunut talven aikana uusia kahviloita ja muita palveluyrityksiä, merkkejä paremmasta on ilmassa.

Kohtuullisen alhainen työllisyysaste ja sen myötä myös heikko huoltosuhde heijastuu myös pienten kuntien verotulokertymiin. Kiristyvien valtionosuuksien myötä ongelmia tulee olemaan ennen kaikkea sosiaali- ja terveyspalvelujen palveluiden tuottamisessa ja palvelukysynnän kasvaessa edelleen väestön ikääntymisen myötä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Ilmapiiri seudulla koko 2008 jälkeisen taantuman ajan on ollut jopa poikkeuksellisen vaihtelevaa – joillakin yrityksillä menee paremmin nyt kuin koskaan, toisaalta osa aiemmin me-

nestyneistä yrityksistä on vaikeuksissa. Perusvire on odottava ja nopeaa käännettä ei ole näköpiirissä. Pohjois-Savon alueella Venäjän muuttuneen tilanteen vaikutukset näkyvät selvimmin juuri Ylä-Savossa. Vaikutukset vientiteollisuuteen sekä erityisesti elintarviketeollisuuden koko ketjuun pitävät seudun näkymät heikompana kuin muualla maakunnassa. Heikentynyt tilanne näkyy myös palveluiden kasvaneena kysyntänä TE-toimistossa. Metalliteollisuuden suunnittelukäyrät näyttävät hiljalleen nousevan ja niiden toivotaan realisoituvan uusiksi toteutuneiksi tilauksiksi tarkastelujakson aikana. Toistaiseksi tilauskannat ovat melko ohuita. Pitkään odotetut investoinnit biojalostukseen ovat pysähtyneet rahoitushaasteiden vuoksi. Perusvire on kuitenkin odottavan positiivinen. Monilla pienyrityksillä on hyviä kehittämissuunnitelmia ja uskoa tulevaan.

Uusia isoja kaupan alan toimijoita on tullut kaupungin reuna-alueille ja ne ovat vaikuttaneet keskusta-alueen kaupan tilanteeseen. Kaupan, matkailun ja palveluiden osalta aika on todella haasteellinen, varsinkin kivijalkamyymälöiden osalta lopettamisia on selvästi aiempaa enemmän.

Elinkeinorakenteessa ei ole havaittavissa varsinaista isoa muutosta. Alueen isot veturiyritykset jatkavat pitkittyneestä taantumasta huolimatta vähintäänkin kohtuullisesti. Elin-tarvikealalla Venäjän kysyntä ja pakotteet ovat vaikuttaneet tilanteeseen. Tilanteen jatkuessa edelleen pakotteiden kerrannaisvaikutukset näkyvät tarkastelujaksolla yhä enemmän. Maidon tuottajahinnan lasku on koko seutukunnalle merkittävä negatiivinen tekijä, joka heijastelee alueella monin tavoin: maatalousyrittäjien ostovoiman heikkeneminen luo negatiiviset seurannaisvaikutukset kauppaan ja palveluihin, maatalouden työllistämismahdollisuudet tilan ulkopuoliselle työvoimalle heikkenevät.

Teollisista kärkiyrityksistä muutamilla on erittäin lupaavat näkymät, osalla taas haasteellisempi tilanne, eikä elpymistä ole viime vuoden aikana tapahtunut. Nämä vaihtelevat suhdanteet luovat epävarmuutta myös laajaan alueelliseen alihankkijaverkostoon. Rakentaminen on ollut vähäistä, isoja hankkeita ei ole nyt menossa muutamaa suurempaa asuin-kerrostalorakennushanketta lukuun ottamatta. Omakotitalorakentamisessa on merkittävästi normaalitasoa hiljaisempaa.

Talouden epävarma tilanne näkyy selkeästi yritysten kehittämis- ja investointiaktiivisuudessa. Myös ohjelmakauden hidas käynnistyminen on osaltaan vaikuttanut siihen, että yritysneuvonnassa kehittämisasioista kiinnostuneiden asiakkaiden määrät ovat olleet normaalia alhaisemmat.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työttömyysaste on noussut selvästi eli työvoimaa on tarjolla paremmin kuin aiempina vuosina. Matalasuhdanne muilla seuduilla on jonkin verran helpottanut Ylä-Savon seudun rekrytointia.

Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus on ajoittain ongelma, kun kysynnän vaateet kohdistuvat pitkälti erikoisosaamiseen. Seudun työvoimareservit eivät ole kovin suuret, joten suhdanteen käännöksen jälkeen työvoiman saatavuusongelmia Ylä-Savon alueella on odotettavissa, etenkin korkeamman osaamisen ammattiteissa.

Työvoiman saannissa on haasteita lähinnä teollisuuden erityisosaajista ja korkeasti koulutetuista. Metalliteollisuuden erityisosaajista on jatkuva pula ja korkeakoulutettuiden avainhenkilöiden rekrytointi on hankalaa. Haasteita on myös mm. logistiikka-alalla, huolto- ja korjauspalveluissa (mm. raskaan kaluston asennukset), myös ammatti- tai alakoh- taista osaamista vaativista myynnin ammattilaisista ajoittaista pulaa. Erityisesti sosiaali- ja terveysalalla on pula monen alan ammattilaisista (erityisesti lääkärit, hammaslääkärit jne.)

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömiä seudulla oli tammikuussa 2015 hieman yli 4000 henkilöä. Työttömyys kasvoi edelleen viime vuodesta, mutta työttömyyden kasvu on tasoittunut. Perinteisesti Ylä-Savon alueella on paljon kausityöttömyyttä ja työttömyyden vaihteluvälit ovat olleet suuria johtuen mm. voimakkaista suhdanneheilahteluista erityisesti vientiteollisuudessa. Lomautusmää- rät ovat säilyneet seudulla yllättävän korkeina. Alueen voimakas maatalous on nyt muut- tuneessa tilanteessa ja sillä on heijastevaikutuksia lähikuukausien työvoiman kysyntään. Tuotannollis-taloudelliset irtisanomiset ovat pysyneet aiemmalla tasolla.

Työttömien keski-ikä on varsin korkea ja pulaa osaavasta työvoimasta on odotettavissa suhdanteiden kohentuessa. Työttömiksi jääneiden koulutus ja muu osaaminen eivät kaikil- ta osin vastaa työmarkkinoiden tarpeita. Iästä ja kapeasta koulutustaustasta halua uudel- leen koulutukseen välttämättä ole. Työttömyys alueella kohdistuu matalimmin koulutettui- hin ja vanhimpiin ikäluokkiin ja uudelleentyöllistymismahdollisuudet ovat varsin heikohkot vaikka seudun työpaikkakehitys ja työllistymismahdollisuudet ovat pitkällä tähtäimellä hyvät.

Koillis-Savon seutukunta

Juankoski, Kaavi, Rautavaara, Tuusniemi

Koillis-Savon seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 12 618 henkilöä. Vuoden aikana väestö vähe- ni 224 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,1 % ja tyt- tömiä työnhakijoita oli 891.

Koillis-Savon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	-	-
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	-

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Alueen vahvuutena on hyvin pienelle seudulle monipuolinen yritys- ja elinkeinorakenne. Heikkoutena on seudun pienyritysvaltaisuus joka on varsin hitaasti kasvavaa. Hoivapalve- luiden tarpeen kasvun odotetaan luovan uusia työmahdollisuuksia seudulle.

Haasteina seudulle on työvoiman ikääntyminen ja työelämässä olevien eläköitymisten onnistunut korvaaminen osaavalla työvoimalla. Koulutuspaikat lähialueella ovat vähäisiä ja asukkaiden korkea ikärakenne yhdistettynä kuntien taloudelliseen tilanteen heikkenemiseen ovat haastava yhdistelmä. Seudun teolliset työpaikat ovat jatkuvan rakennemuutoksen kourissa ja joitakin teollisuustyöpaikkojen menetyksiä odotetaan realisoituvaksi ku- luvan vuoden aikana.

Suurimmat haasteet seudulla tulevat kuntien taloustilanteen heikkenemisestä ja suur- ten yritysten toiminnan epävarmuudesta. Näillä on merkittäviä vaikutuksia työvoimatarpee- seen. Pk-sektorin yrityksistä suuri osa on alihankintayrityksiä, joiden tilanne riippuu pää- markkinoiden suhdannevaihteluista. Uhkana on lisäksi paikallismarkkinoiden ostovoiman pieneneminen ja ostovoiman suuntautuminen keskuskaupunkeihin.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Keskeiset toimialat alueella ovat metalli-, muovi-, paperi- ja kaivannaisteollisuus, kauppa, kuljetus, huonekaluteollisuus, hoito- ja hoiva-ala sekä maatalous. Metalliteollisuudessa ti- lausjaksot ovat jatkuneet hyvin lyhyinä, joten toimialalla varaudutaan koko ajan muutok- siin. Alihankintayrityksissä tilanne vaihtelee erityisen nopeasti toimeksiantajien toimialoilla tapahtuvien muutosten seurauksena.

Seudun ilmapiiri alueen talouden ja yritystoiminnan kehityksestä on hiukan hiipunut. Suunnitelmissa ei ole suuria investointeja. Yrittäjyyden kiinnostus toimeentulon lähteenä on alhaista ja työttömyyden jatkunut kasvu heikentää palveluiden kysyntää. Seudun teol- lisuudessa tehdään kilpailukykyä parantavia maltillisia toimenpiteitä. Kaavilla Suomen vii- meisellä kirjekuoria valmistelevalla tehtaalla käydään yt-neuvotteluja tuotannon lopettami- seksi Suomessa. Ratkaisu veisi mukanaan noin neljäkymmentä työpaikkaa. Seudulla on lisäksi ollut joitakin konkurssseja. Kartonkitehtaan uudelleen käynnistyminen Juankoskella on edelleen erittäin epävarmaa. Maatalouden ja maidontuotannon heikentynyt kannatta- vuus vaikuttaa seudun kehitykseen tarkastelujaksolla.

Seudun logistiset yhteydet ovat haasteelliset. Alue ei sijoitu Tuusniemeä lukuun otta- matta valtakunnallisten valtaväylien varrelle. Logistiikka perustuu suurelta osin maantie- kuljetuksiin, vain puutavaran kuljetus hoidetaan osittain rautateitse. Tieverkon kunnon jat- kuva heikkeneminen huonontaa alueen yritysten kilpailukykyä ja vaikeuttaa työvoiman liik- kuvuutta ja sitä kautta heikentää työvoiman saatavuutta.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työttömyyden kasvaessa työvoimaa on tarjolla enemmän, mutta työvoiman ammattiosaa- misessa on ajoittain puutteita ja kehitys- ja koulutustarpeita.

Hoiva- ja palvelualat sekä rakennusala työllistävät seudulla merkittävästi teollisuuden ohella. Jatkossa työllistyminen keskittyy samoille aloille.

Työpaikkoja on ollut eniten tarjolla hoito- ja hoiva-alojen tehtävissä niin julkisella kuin yksityisellä sektorillakin. Hoito- ja hoiva-alan työtehtäviin koulutettua työvoimaa on ajoit-

tain haasteellista löytää, varsinkin ylempää koulutustasoa vaativien paikkojen osalta. Ajoit-
taisia saatavuusongelmia on ollut hoiva-alan lisäksi lähinnä koneellisessa puunkorjuussa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Koillis-Savon seudulla oli työttömiä 2014 tammikuussa n. 890 henkilöä. Työttömyyden kas-
vu on ollut viime kuukausina voimakasta. Työttömien ikärakenne on varsin korkea ja myös
lomautukset ovat jääneet korkealle tasolle. Seudun työmarkkinoilla on joitakin uhkia uusis-
ta työpaikkamenetyksistä erityisesti teollisuudessa.

Sisä-Savon seutukunta

Rautalampi, Suonenjoki, Tervo, Vesanto

Sisä-Savon seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 14 665 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni
174 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,4 % ja työttö-
miä työnhakijoita oli 870.

Sisä-Savon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seudun vahvuus nojautuu pitkälti vahvojen perheyritysten perinteeseen. Yrityskanta on
mikro- ja pienyrityksiä, jotka ovat sitoutuneet pysymään alueella. Seudun väestö ikääntyy
voimakkaasti, josta seuraa vaikeuksia työvoiman saatavuuteen.

Sisä-Savo on valtakunnan tärkein marjanviljelyalue. Alue panostaa voimakkaasti alan
kehitykseen ja näkymät kilpailuaseman säilyttämiseen ovat hyvät. Marjantuotannon osal-
ta ei ole nähtävissä vastaavanlaisia uhkia kannattavuuden suhteen kuin maataloudessa.

Haasteita muodostuu mm. julkisen sektorin tilanteen muuttumisesta. Julkisen sektorin
työpaikkojen väheneminen heikentää aluetaloutta ja opiskelupaikkojen väheneminen oh-
jaa nuoret muuttamaan pois alueelta. Alueella pelätään sitoutuneiden työntekijöiden saa-
tavuuden heikkenemistä.

Palveluyritysten asiakasmäärien mahdollinen vähentyminen vaarantaa erityispalvelu-
jen kannattavuuden. Lähialueille tulleilla kauppakeskittymillä uskotaan olevan vaikutuksia
paikalliseen palvelujen ja kaupan menestymisedellytyksiin.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Alueen tulevaisuuden suhteen on paljon epävarmuutta, mm. kuntauudistus nähdään seudulla osittain uhkana. Toisaalta yritystoiminnalla pärjäämiseen riittää uskoa, mutta aloittavat yrittäjät pohtivat entistä tarkemmin yrittäjäksi ryhtymistä. Julkisten palvelurakenteiden muutoksilla on vaikutuksia myös muille toimialoilla esimerkiksi asiointisuuntien muuttumisen kautta.

Elintarviketeollisuus on alueen potentiaalisin kasvuala. Elintarviketuotantoon liittyvä yleinen ilmapiiri suosii lähituotteita ja parantaa niiden kilpailuasemaa. Toimialalle on muutaman vuoden aikana tehty useampia investointeja jotka ovat vahvistaneet alan kehitystä seudulla.

Väestön väheneminen vaikeuttaa yksityistä palvelutoimintaa. Toisaalta ikääntymisen vaikutuksista johtuen hoiva-alan merkitys kasvaa ja se tuonee seudulle uutta yrittäjyyttä. Uuden kehitysyhtiön käynnistyminen ja yhteistyö Ylä- Savon ns. Nilakan alueella on luonut uudenlaista positiivista henkeä.

Teollisuus seudulla voi suhdannetilanteeseen nähden hyvin. Elintarviketeollisuudella menee seudulla hyvin. Puutuoteala on elpynyt taantumasta ja toimialan näkymät ovat parantuneet. Teknologiateollisuuden pääsemistä kasvu-uralle hidastaa epävarmat talousnäkymät.

Puhelinmyyntiin on saatu rekrytoitua hieman lisää henkilökuntaa, mutta rekrytoinnissa on edelleen vaikeuksia heikon työvoiman saatavuuden vuoksi. Suuret julkisen sektorin rakennusurakat Suonenjoella ovat valmistumassa, eikä uusia ole näköpiirissä. Asuntorakentaminen kuitenkin jatkuu, Suonenjoella käynnistyy uusi kerrostalokohde ja Tervossa rivitalokohde keväällä 2015. Yrityksissä investoinnit ovat varsin niukkoja ja uuden maaseutuohjelman rahoituskauden avautumisen odotetaan vauhdittavan investointien käynnistymistä.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman saatavuuden odotetaan edelleen vaikeutuvan väestön vähenemisen ja seudun voimakkaan ikääntymisen vuoksi. Ammatillisten opiskelupaikkojen loppuminen ohjaa nuoret muuttamaan pois alueelta. Tästä seuraa sitoutuneiden työntekijöiden saatavuuden heikkenemistä. Rekrytointiongelmia on esiintynyt muutamilla aloilla. Mm. yhteyskeskus/ puhelinmyynti on kärsinyt työvoiman saatavuusongelmista. Myös hoiva-alalla on vaikeuksia saada työvoimaa. Asiantuntevista elintarvike- ja teknologia-alan työntekijöistä on pulaa. Osaa- van vuokratyövoiman tarjonta on puutteellista.

Seudun työmarkkinat ovat kokonaisuudessaan kapea-alaiset ja rekrytointiongelmien voivat nousta nopeasti, koska osaavaa ja koulutettua vapaata työvoimaa ei juuri ole. Marjanpoimijoiden rekrytointi tapahtunee jatkossakin pääosin turistiviisumilla maahan tulleista henkilöistä, suomalaisten poimijoiden osuus on alhainen.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

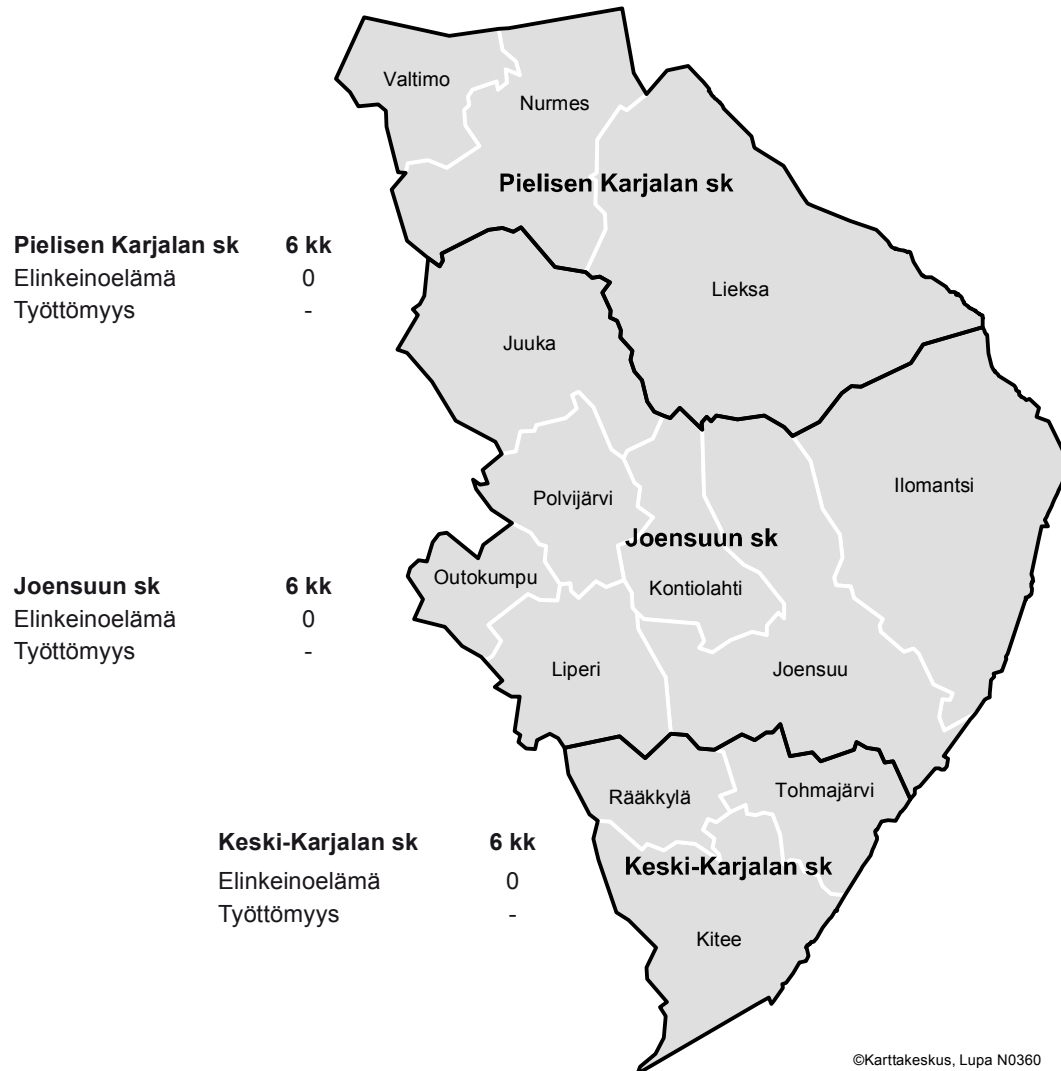
Sisä-Savossa oli työttömiä tammikuussa 2015 n. 870 henkilöä. Työttömien määrä on kasvanut maakunnan keskiarvon tahdissa. Lähiaikojen kohtuulliset näkymät sekä varsin pie-

net työvoimareservit mahdollistavat työttömyyden alenemisen suhteellisen nopeasti talouskasvun käynnistyessä.

Lisätietoja

Strategiapäällikkö Juha Kaipainen
Pohjois-Savon ELY-keskus
puh. 0295 026 692
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pohjois-Karjalan ELY-keskus

Pohjois-Karjalassa asui vuoden 2014 lopussa 165 304 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 141 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömyysaste oli 17,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 12 952.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Vahvuudet	Haasteet
• Monipuolinen elinkeinorakenne ja useita vahvoja kärkiyrityksiä alihankintaverkostoihin, jotka suojaavat notkahduksilta tasaten suhdannevaihtelua • Useita vahvoja osaamisaloja: mm. metsäala, bioenergia, nanoteknologia, fotoniikka, metalli-, muovi- ja komposiittialat, ympäristöala, elintarvikeala, kaivostointiminta ja palvelukeskustoiminta • Hyvinvointi- ja hoiva-alat • Rakennusalan vahva kehitys (mm. valtakunnallisesti merkittäviä rakennusyrityksiä) • Vahvat osaamisen kehittämisresurssit (yliopisto, ammattikorkeakoulu, koulutuskuntayhtymä, tiedepuisto ym.); koulutusvientimahdollisuuksia. • Luonnonvarakeskuksen (1.1.2015 alk.) yksi strateginen päätoimipaikka. Biotalouden osaamiskeskittymä ainutlaatuinen maailmassa. Joensuuhun sijoittuneet kansainväliset organisaatiot (EFI) • Osaavan työvoiman saatavuus kohtuullisella tasolla • Työllisyyden ja liikevaihdon kehitys myönteinen varsinkin maan muihin alueisiin nähden • Alueelliset rakenteet hyvin organisoituneet ja vahvasti verkottuneet keskenään	• Väestön ikärakenteen vinoutuminen väestön vanhentuessa -> osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen pidemmälläkin aikavälillä • Yritysten omistajanvaihdosten lisäämistarve, jotta turvataan yritysten jatkaminen yrittäjien eläköityessä • Yritysten kilpailukyyn parantaminen ja kansainvälistymisen edistäminen • Korkean osaamisen kehittämishankkeiden lisääminen erityisesti yrityksissä • Venäjän läheisyyden hyödyntäminen osallistumalla mm. Barentsin alueen hankkeisiin • Kuntatalouden tasapainottaminen mm. sosiaali- ja terveystenonjen sekä työllisyismenonjen (uusi TYP-laki) kasvaessa • Nuorten aseman parantaminen -> nuorisotakuun täysimääräinen toteuttaminen • Työllisyyden parantaminen ml. nuoret ja pitkäaikaistyöttömät ja yleensäkin uuden TYP-lain toteuttaminen • Liikenneinfran kuntoonsaattaminen

Joensuun seudulla vahvuuksissa painottuvat monipuolinen elinkeinorakenne vahvoine kansainvälistyvine osaamisaloineen (mm. yliopistossa, ammattikorkeakoulussa ja koulutuskuntayhtymässä, tiedepuistossa ja kärkiyrityksissä) sekä osaavan työvoiman hyvä saatavuus. Pielisen Karjalan vahvuuksia ovat erityisesti metsätalous, metalliala (ml. komposiititiperusteinen tuotanto), bioenergia ja elintarvikeala. Keski-Karjalan vahvuuksissa korostuvat puu-, metalli-, hoiva- ja ympäristöalat sekä maanrakennustoiminta.

Haasteissa Joensuun seudulla korostuvat yritysten kansainvälisen kilpailukyyn parantaminen sekä kauppa- ja palvelualojen kehitys mm. venäläisten matkailijoiden määrän

vähetessä ainakin toistaiseksi. Venäläisten rajanylittäjien määrä putosi joulukuussa lähes 40 % pienemmäksi kuin vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin. Lisäksi on tärkeätä, että Joensuun lentoliikennettä kehitetään edelleen. Pielisen Karjalassa haasteita kohdistuu erityisesti väestön ikärakenteen vinoutumisen vaikutuksiin ja sitä kautta osaavan työvoiman saatavuuteen. Keski-Karjalassa haasteita on väestörakenteen vinoutumisen ohella erityisesti Venäjän läheisyyden hyödyntämisessä ja yritysten kilpailukykyyn parantamisessa.

Väestökehityksessä vuosi 2014 oli Pohjois-Karjalalle jo kuudes perättäinen muuttovoittovuosi. Ennakkotietojen mukaan kokonaisnettomuutto nousi lähes 240 henkilöön, eli se oli kolmanneksi paras muuttovoittovuosi Pohjois-Karjalan historiassa. Sen sijaan väestön vanhentuessa luonnollinen väestönmuutos oli vuonna 2014 negatiivinen (lähes 380 henkilöä).

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Mahdollisuudet	Uhat
- Tiedossa olevien useiden yritysinvestointien täysitehoinen hyödyntäminen koko alueen taloudessa - Rakennustoiminnan hyvän kehityksen jatkuminen - Biotalous-INKA-ohjelman ja Joensuuhun sijoittuneiden kansainvälisten organisaatioiden (esim. EFI) täysimääräinen hyödyntäminen alueella - Bioenergian tehokas hyödyntäminen ja yleensäkin energiateknologian kehittäminen - Venäjän läheisyyden entistä parempi hyödyntäminen erityisesti elinkeinoelämässä - Matkailun kehittäminen mm. uuden matkailun kehittämisohjelman pohjalta - Uusien julkishallinnon yksiköiden (mm. Puolustusvoimien palvelukeskus) mahdollisimman hyvä käynnistyminen ja kytkeytyminen tiiviisti alueen toimintoihin	- Suomen ja EU-alueen taantumien jatkuminen ja deflaatiokierteen syntyminen - Väestön ikärakenteen vinoutuminen väestön vanhetessa -> osaavan työvoiman saatavuus tulee entistä uhanalaisemmaksi erityisesti reuna-alueilla ja kuntatalous kiristyy - Yritystoiminnan loppuminen entistä useammin jatkajien puuttuessa. - Venäjän yhteyksien heikkeneminen mm. elintarvikealan sekä kaupan ja matkailun kannalta - Saavutettavuuden huonontuminen erityisesti elinkeinoelämän kannalta tärkeiden liikenne- ja tietoliikenneyhteyksien osalta - Elinkeinoelämän kehitystä haittaavan turhan sääntelyn lisääntyminen - Kunnallistekniikan ja erityisesti viemäriverkoston rappeutuminen siten, että se estää yritystoiminnan laajentumisen

Pohjois-Karjalan elinkeinoelämän kehitys on ollut viime aikoina koko maata suotuisampi mm. liikevaihdon kehitystä kuvaavien mittareiden mukaan. TEM:n helmikuussa 2015 laa-

timan **maakuntien suhdanneindikaattorin** (mukana työttömyys-, liikevaihto- ja muutto-liikekehitys) mukaan Pohjois-Karjalan kehitys vuosina 2012 – 2014 on ollut kaikista maakunnista paras. Myös seudun vienti kasvoi alkuvuonna lähes 9 %, kun maassa keskimäärin vienti hieman supistui. Aivan viimeiset tiedot liikevaihdon kehityksestä ja työllisyydestäkin sekä Pk-yritysbarometrin kevään 2015 tulokset osoittavat, että myös Pohjois-Karjalassa on niiden osalta entistä enemmän haasteita. Pohjois-Karjalassa ei ole kuitenkaan koettu pitkään aikaan vastaavan tyyppisiä joukkoirtisanomisia tai vastaavia työpaikkävähennyksiä kuin useilla muilla alueilla maassamme.

Euroalueen taantuma ja Ukrainan tilanteen aiheuttamat pakotteet ja vastapakotteet Venäjän ja EU:n välillä sekä erityisesti öljyn hinnan ja samalla myös ruplan kurssin romahdukset vaikuttavat talousnäkymien heikentymiseen myös Pohjois-Karjalassa mm. matkailu- ja kaupan aloilla. Pohjois-Karjalassa on kuitenkin toimialoja, joilla kehitys on edelleen myönteinen. Myönteistä virettä Pohjois-Karjalan, Suomen ja Euroopan talouteen on nähtävissä mm. Yhdysvaltojen talouden hyvän kasvun ansiosta. Muutokset BRIC-maissa vaikuttavat myös Pohjois-Karjalan elinkeinoelämään. Kiinassa kasvu on jo taittumassa, mutta Intiassa talous jatkaa kasvuaan entistä voimakkaampana.

Menestyneistä toimialoista voidaan Pohjois-Karjalan osalta mainita esimerkkinä **rakennustoiminta**, joka on jatkanut edelleen kasvuaan, tosin aivan viimeiset tiedot osoittavat kehityksen kääntyneen rakentamisessa alaspäin. Osa-ansio rakennustoiminnan hyvälle volyymille on muutamilla vahvoilla valtakunnan tasolla toimivilla maanrakennusalan yrityksillä. Lisäksi liike- ja talonrakennustoiminta on ollut edelleen kohtuullisessa vauhdissa Joensuun seudulla.

Alueen **metsäteollisuudella** on ollut vahvaa kehitystä investointeineen ja sillä on hyvät näkymät myös jatkossa. Laadukkaan sellun ja erikoispaperin sekä pakkausteollisuuden kysyntä on maailmalla säilynyt hyvänä. Vuosille 2015 - 2018 suunnitelmissa on merkittäviä investointeja, mm. Äänekoskelle ja Kuopioon, joilla molemmilla toteutuessaan olisi myöhemmin heijastusvaikutuksia myös Pohjois-Karjalaan. Puun hankintalogistiikkaan on odotettavissa merkittävä määrä uusia työpaikkoja ja niiden seurannaisvaikutukset myös palvelualoille olisivat merkittävät. Sahateollisuuden tilanne alkoi loppuvuodesta 2014 heikentyä ja vienti laski korkeimmalta tasoltaan lähes 10 %. Aivan vuoden lopussa viennin lasku kuitenkin tyrehtyi ja kehitys kääntyi jälleen kasvuun.

Alueen kokonaiskehityksen kannalta merkittävän **metallialan** yrityksistä osa tekee edelleen vähintäänkin kohtuullista tulosta. Puunkorjuusektorilla (mm. metsäkoneet) kysyntä on on säilynyt kohtuullisena huolimatta Venäjän ja globaalin talouden ongelmista. Metsäkoneiden tuotanto ja siihen liittyvät verkostot ovat edelleenkin tärkein viennin moottori Pohjois-Karjalassa. Nämä verkostot ovat kokonaisuudessaan teknologisesti hyvässä iskussa. Mutta niiden liikevaihdossa jäätäneen kuluvana vuonna vuoden 2014 tasosta yleisen taloustilanteen vuoksi. Uusiutuvan energian vaatimukset kasvattavat energiapuun korjaamista Euroopassa, mutta kysyntä on vielä pysynyt varsin vaimeana.

Hyviä uutisia on saatu mm. **laiva- ja junateollisuuteen** liittyen, millä on suuri merkitys niiden Pohjois-Karjalassa toimivalle alihankintateollisuudelle, joka on saanut suoria merkittäviä tilauksia mm. STX:n Ranskan telakalta. Junapuolella kotimainen tilauskanta on ollut varsin hyvällä tasolla, mikä säteilee maakunnan alihankintateollisuuteen myönteisesti.

Venäjällä olisi tältä osin paljon potentiaalista kysyntää, mutta Venäjän heikko taloustilanne vähintäänkin hidastaa tarpeellisten investointien toteuttamista.

ICT-alalla on maakunnassa hyviä kasvunäkymiä, minkä lisäksi alan yritykset ovat entistä enemmän kansainvälistymässä. Yrityshautomolla on ollut merkittävä rooli uusien yritysten synnyttämisessä ICT-alalle.

Kivi- ja myös kaivosteollisuudessa on jouduttu tekemään osittain sopeutustoimia. Kaivosteollisuuden kannalta materiaalien hinnat ovat pysyneet alhaalla ja useat kotimaiset alan yritykset ovat ajautuneet taloudellisiin vaikeuksiin. Pohjois-Karjalassa tilanne on kuitenkin ollut hyvä. Uusia työpaikkoja ja jopa uusia yksiköitä on käynnistetty. Kaivosteollisuuden kunnossapito tarjoaa edelleen hyvin työtä. Kiviteollisuuden tilannetta on käsitelty enemmän Joensuun seudun yhteydessä.

Matkailu- ja kaupan alan voimakas kasvu tyrehtyi Suomessa ja Pohjois-Karjalassa vuonna 2014 Venäjän kriisin myötä. Vuoden 2015 aikana Pohjois-Karjalassa on kuitenkin merkittävä määrä suuria osin kansainvälisiäkin tapahtumia (suurimpina ampumahiihdon MM-kisat, Farmari-maatalousnäyttely, Ilosaarirock ja Kuninkuusravit), joiden arvioidaan tuovan yhteensä noin 50 miljoonan euron kasvusysäyksen Pohjois-Karjalan aluetalouteen.

Myös **yritysten perustaminen** on ollut hyvässä vauhdissa, mistä osoituksena on mm. starttirahayritysten määrän pysyminen korkealla tasolla (v. 2014: 283 starttirahayritystä). Lisäksi alueelle on tiedossa **merkittäviä investointeja**, mm. uuden oikeus- ja poliisitalon (kustannusarvio 30 milj. euroa), Penttilän yrityspuiston ja Penttilänrannan Smartcityn rakentaminen sekä parin vuoden jälkeen myös uusien toimintojen rakentaminen Kontiorannan entiselle varuskunta-alueelle. Vähän pidemmällä aikavälillä on tiedossa myös mittavat noin 800 miljoonan euron hankkeet Joensuun kaupunkikeskustassa kaupunkien kasvusopimusmenettelyyn liittyen. Joensuuhun sijoittunut Puolustusvoimien palvelukeskus lähti täysitehoisesti liikkeelle vuoden 2015 alussa (120 vakanssia), ja vuoden 2015 alussa käynnistyneen luonnonvarakeskuksen yksi strateginen pääpaikka sijaitsee Joensuussa.

Alueen potentiaalisia kasvualoja ovat **bioenergia ja energiateknologiat** yleensäkin, korkeaa osaamista ja teknologiaa (esim. **fotoniikka**) hyödyntävät palvelualat sekä korkean teknologian teollinen tuotanto (esim. 3D-tulostaminen) ja korkean osaamisen ja tarkkuuden alihankinta- ja kumppanuustoiminta mm. muoviteollisuuteen ja suur tarkkuusosa-tuotantoon liittyen. Joensuu toimii valtakunnallisesti tärkeän biotalous-INKA-ohjelman vetäjätahona (ainut vetovastuu Itä-Suomessa Tekesin hallinnoimassa laajemmassa innovatiiviset kaupungit -ohjelmassa).

Maakunnan **maatilojen investoinnit** keskittyvät entistä suurempiin yksiköihin maito- ja nautatiloille. Myös kasvihuonetuottajat ovat tehneet merkittäviä investointeja. Vuonna 2014 maakunnassa tuotettu maitomäärä kasvoi 2,4 miljoonaa litraa. Elintarviketeollisuuden vii-meaikaiset investoinnit maakunnassa sekä maidon että lihanjalostukseen luovat uskoa alkutuotannon tulevaisuuteen.

Kuluva vuosi 2015 tuo maataloilta useita toiminnallisia ja taloudellisia haasteita. Ukrainan kriisin aiheuttama kiristynyt poliittinen tilanne EU:n ja Venäjän välillä on vaikuttanut nopealla aikataululla erityisesti maidon hintaan. Tuottajahintojen jatkuva lasku ja erityisesti lannoitteiden ja kalkin hintojen nousu koettelevat maatilojen taloutta. Maatilojen **kannattavuus on heikentynyt** merkittävästi ja investointihalukkuus on laskenut. Maatilojen in-

vestointien edistämiseksi on Pohjois-Karjalassa käytettävissä Maitoa markkinoille -säätiön myöntämät takaukset. EU-ajan suurin tukiuudistus tuo monia muutoksia tilatasolle. Epäselvyydet tukiehtojen yksityiskohdissa vaikeuttavat tulevan kesän viljelyn suunnittelua. Kaa-vaillut muutokset tukien maksuaikatauluihin syksyllä 2015 vaikeuttavat tilojen maksuvalmiutta siirtymävaiheessa.

Kiinnostus luomutuotantoon on vakaata, joskin siinäkin uudet tukiehdot mietityttävät tuottajia. Vuosina 2013 ja 2014 ELY-keskus vastaanotti poikkeuksellisen paljon sukupolvenvaihdoshakemuksia. Taloudellinen taantuma ja viiveet uuden **maaseutuohjelman käynnistymisessä** merkitsevät jonkinasteista katkosta sekä maatilojen että myös maaseutuyritysten investointeihin kuluvana vuonna. Toisaalta uusi ohjelma tarjoaa monia uusia mahdollisuuksia, joihin on osoitettu paljon mielenkiintoa.

Metsätaloudessa puukauppa on käynyt verkkaisesti. Teollisuuden puunostot ovat vähentyneet kolmanneksella. Ostohalukkuutta rajoittavat aiemmin hankitut talvileimikot, joiden korjuuta leudot talvet ovat hankaloittaneet. Myös sahatavaran heikko menekki vähentää teollisuuden ostomahdollisuuksia. Ruplan heikosta arvosta huolimatta tuontipuumäärät Venäjältä eivät ainakaan toistaiseksi ole lisääntyneet.

Uusi kansallinen metsästrategia tavoittelee metsätaloudesta vauhtia kansantalouden rattaisiin. Strategia tähtää metsien hakkuiden merkittävään lisäämiseen. Sellu- ja paperiteollisuus onkin tehnyt edelleen hyvää tulosta ja vireillä on useita merkittäviä investointeja lähimaakuntiin. Näillä hankkeilla on suuri positiivinen vaikutus myös metsäisiin maakuntiin kuten Pohjois-Karjalaan.

Yritystoimintaan liittyvissä **ympäristöasioissa** ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia eikä niitä ole nähtävissäkään. Elintarviketeollisuuden osalta laajenemisen mahdollisuuksia rajoittaa edelleen jätevesien käsittelykapasiteetti, joka edellyttää toimia sekä teollisuudelta että vesihuoltolaitoksilta. Kaivostoiminnan lisääntyessä myös päästöt ympäristöön lisääntyvät lisäten samalla kansalaisten huolta ympäristöstä sekä selvitystarpeita. Luonnonvarojen hyödyntämisessä tulisi yleensäkin vähentää ympäristövaikutuksia ja ottaa huomioon sen vaikutukset ympäristöarvoihin perustuviin muiden elinkeinojen kehittämismahdollisuuksiin.

Pohjois-Karjalan elinkeinoelämän **kehitysnäkymät** ovat edelleen hyvin **kaksijakoiset**. Yhtäältä Suomea ja koko Eurooppaa koetteleva taloudellinen taantuma vaikuttaa epäedullisesti myös Pohjois-Karjalaan. Toisaalta maakunnassa on vireillä merkittävä määrä uusia yrityshankkeita, joihin myönnettiin vuonna 2013 ja vuoden 2014 ensimmäisellä vuosipuoliskolla yritystukia yhteensä 35 milj. euron edestä. Nämä hankkeet konkretisoituvat pääosin vuosina 2015 - 2016 yhteensä noin 150 milj. euron investointeina, joiden arvioidaan tuovan noin 600 uutta teollisuustyöpaikkaa ja välillisesti lähes saman verran palvelualan työpaikkoja. Voidaan arvioida, että lähitulevaisuudessa nämä vastakkaiset kehitystekijät kumoavat toisensa, jolloin Pohjois-Karjalan elinkeinoelämän kehityksessä pysytään suurin piirtein nykytasolla ja vuoden tähtäimellä päästään taas kasvu-uralle.

Työvoiman kysynnän näkymät

Mahdollisuudet	Uhat
- Merkittävä määrä uusia työpaikkoja syntyy useissa yrityshankkeissa, joihin on saatu yritystukea - Tiedossa olevien suurten tapahtumien täysitehoinen hyödyntäminen alueen elinkeinoelämässä - Rakennusalan työpaikkojen lisääntyminen myös jatkossa - ICT-alalla avautuu runsaasti työpaikkoja, jotka ovat tähän mennessä työllistäneet paljon myös maahanmuuttajataus- taisia henkilöitä	- Suomen ja EU-alueen taantumien jatku- minen aiheuttaen merkittäviä työpaikka- menetyksiä - Suomen/EU:n ja Venäjän välisten kaup- pa-yhteyksien huonontuminen ruplan kurssin romahtamisen ja Ukrainan krii- sin pitkittymisen tai pahentumisen vuok- si - Väestön ikärakenteen vinoutuessa rek- rytointiongelmien kasvavat merkittävästi mm. sosiaali- ja terveysalalla - Julkisen sektorin työpaikkojen voima- kas vähentyminen mm. valtiontalouden ja kunnallistalouden kiristyessä

Alueen työvoiman kysyntään vaikuttaa kaksi toisilleen vastakkaista tekijää: uhka taantu- man jatkumisesta Suomessa, EU-alueella ja Venäjällä sekä Ukrainan kriisin kiristymisen kielteisistä vaikutuksista Suomen/EU:n ja Venäjän välisiin suhteisiin. Viimeksi mainittu vä- hentäisi pitkittyessään venäläisten matkailijoiden määrää Pohjois-Karjalassa ja muutoin- kin heikentäisi maakunnan yritystoiminnan kehitysnäkymiä. Toisaalta alueella on parin vuo- den aikana syntyneessä merkittävä määrä uusia työpaikkoja niiden yrityshankkeiden kaut- ta, joita mm. ELY-keskus rahoitti vuosina 2013 - 2014. Lisäksi Pohjois-Karjalan elinkeino- elämää ja erityisesti matkailupalveluihin antavat piristystä myös suuret tapahtumat, mm. ampumahiihdon MM-kisat Kontiolahdella vuonna 2015.

Yksi merkittävä tekijä tulevaan työvoiman kysyntään tulee eläköitymisestä, joka vaikut- taa erityisesti sosiaali- ja terveysalalla. Toisaalta valtakunnalliset ja maakunnalliset sote- rat- kaisut vaikuttavat myös tilanteeseen. Joka tapauksessa julkisen sektorin merkitys työllis- täjänä tulee vähenemään. Pohjois-Karjalasta on tullut viime vuosina leimallisesti **palvelu- keskustoimintojen sijoituspaikka** (viimeisimpänä vuoden 2015 alussa Joensuussa täy- simittaisena aloittanut puolustusvoimien palvelukeskus), mikä on merkinnyt mm. kirjanpi- täjien ja yleensäkin taloushallinnon osaajien kysynnän kasvua entisestään niin, että niissä tehtävissä on jo esiintynyt rekrytointiongelmia. **Rekrytointiongelmia** on ollut nähtävissä myös hoiva-alalla, ravintola-alalla ja maataloudessa. Erityisesti pienemmissä seutukunnis- sa on jo tullut esille rekrytointiongelmia myös teollisuudessa (esim. elintarviketeollisuudes- sa ja komposiittialalla). Kokonaisuutena rekrytointiongelmien vähenivät Pohjois-Karjalassa vuonna 2014 edellisestä vuodesta: 30 % -> 24 % (työvoimaa hakeneista toimipaikoista).

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Mahdollisuudet	Uhat
- Pohjois-Karjalan työllisyystilanteen parantuminen reaalityöpaikkojen sekä TE-toimiston ja kuntien aktiivitoimenpiteiden ansiosta - Nuorisotakuun ja muiden aktiivitoimenpiteiden entistäkin tehokkaampi hyödyntäminen alueen työllisyystilanteen parantamiseksi - Uuden TYP-lain toteuttaminen kuntien ja valtion toimijoiden yhteisin ponnisteluin mahdollisimman tehokkaasti työllisyyttä parantavasti ja kuntien kustannuksia vähentävästi - Alueen korkean osaamisen hankkeiden kautta syntyvät uudet työpaikat	- Työttömyyden kasvun kiihtyminen mm. taantuman pitkittyessä ja Venäjän yhte-yksien huonontuessa - Pitkäaikaistyöttömyyden ja nuorten työt-tömyyden kääntyminen jälleen kasvuun - Uuden TYP-lain toteuttamisesta huo-limatta työllisyystilanne heikkenee eri-tyisesti rakennetyöttömyyden osalta ja kuntien kustannukset kasvavat merkit-tävästi - Koulutettujen ja erityisesti korkeasti kou-lutettujen työttömyyden lisääntyminen - Maahanmuuttajataustaisten työttömyy-den pahentuminen

Pohjois-Karjalassa oli vuonna 2014 työttömiä työnhakijoita keskimäärin runsaat 11 600, joka oli taantuman jatkumisesta huolimatta vain 0,8 % enemmän kuin vuotta aiemmin. **Pohjois-Karjalan kehitys poikkesikin** merkittävästi muista ELY-alueista työttömien työnhakijoiden keskimääräisen vuosikasvun vaihdellessa Pohjois-Karjalan 0,8 %:n ja Uudenmaan 17 %:n välillä (koko maassa keskimäärin 10,2 %). Loppuvuodesta 2014 työttömien määrä alkoi jälleen lisääntyä myös Pohjois-Karjalassa. Tammikuun lopussa 2015 työttömiä oli noin 12 850, joka oli 4,3 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Vaikka työttömien määrä kasvoi vain vähän, työttömien osuus työvoimasta oli Pohjois-Karjalassa edelleen maan korkeimpia (17,5 %).

Kokonaistyöttömyyden lisäksi myös **pitkäaikaistyöttömyyden kehitys poikkesi** Pohjois-Karjalassa muista alueista. Yhdenjaksoisen pitkäaikaistyöttömyyden kasvu pysähtyi vuonna 2014 ja vuosikeskiarvo (3 056) oli hieman pienempi kuin vuotta aiemmin. Kaikilla muilla ELY-alueilla yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden määrä kasvoi selvästi, koko maassa keskimäärin 23 %.

Nuorisotyöttömyys lisääntyi vuonna 2014, mutta maltillisemmin kuin koko maassa keskimäärin. Joulukuun lopussa alle 25-vuotiaita nuoria oli työttömänä runsaat 1 800 ja heidän osuutensa ko. ikäluokan työvoimasta oli 24,9 % (työnvälitystilasto). Kun avoimille markkinoille työllistyminen on ollut vaikeaa, nuoret ovat osallistuneet aktiivisesti TE-palveluihin. Nuorten aktivointiaste oli Pohjois-Karjalassa vuonna 2014 keskimäärin 42,6 % eli yli 8 %-yksikköä korkeampi kuin koko maassa keskimäärin. Sen sijaan **ulkomaalaisten työttömyystilanne** on Pohjois-Karjalassa maan vaikein: vuonna 2014 ulkomaalaisia työttömiä

oli keskimäärin 712/kk ja työttömien osuus työvoimasta oli lähes 50 %. Tällä hetkellä näköpiirissä ei ole ainakaan merkittävää parantumista tilanteeseen.

Pohjois-Karjalassa on käynnissä suurin piirtein sama määrä **YT-neuvotteluja** kuin viime vuonna vastaavana aikana. Vuonna 2014 YT-neuvotteluja (TE-toimiston tietoon tulleita yli 10 henkilöä koskeneita) päättyi 19 kpl (v. 2013: 35), joissa irtisanottuja oli yhteensä 224 kpl (2013: 470 kpl). Vuonna 2014 koko maan irtisanottujen määrästä tapahtui vain 1 % Pohjois-Karjalassa. Mitään isoja työpaikkavähennyksiä ei ole toistaiseksi tiedossa, mutta jatkossa niiden määrä kasvanee.

Kehitysnäkymät seutukunnittain

Joensuun seutukunta

Ilomantsi, Joensuu, Juuka, Kontiolahti, Liperi, Outokumpu, Polvijärvi

Joensuun seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 124 509 henkilöä. Vuoden aikana kasvua oli 477 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 9 609.

Joensuun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Seudun vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Vahvuudet	Haasteet
• Monipuolinen ja kansainvälisen tason teknologiateollisuus • Nanoteknologia- ja bioenergiaosaaminen • Osaavaa työvoimaa pääsääntöisesti hyvin ja monipuolisesti tarjolla • Laaja-alaiset, monipuoliset ja laadukkaat koulutuspalvelut	• Väestön ikärakenteen vinoutuminen väestön vanhentuessa -> osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen pidemmälläkin aikavälillä • Yritysten kansainvälisen kilpailukyvyyn parantaminen ja omistajanvaihdosten lisääminen, jotta turvataan yritysten jatkaminen yrittäjien eläköityessä • Seudun logististen yhteyksien kehittämisen entistä kilpailukykyisemmiksi • Venäläisten matkailija- ja palvelusten hakuvirtojen vähentyminen Venäjän tilanteen epävarmuuden ja ruplan romahduksen vuoksi

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Joensuun seudun elinkeinoelämän kehityksen kannalta merkittävä **metalli- ja konepajateollisuus** on kansainvälisestikin hyvin kilpailukykyistä ja sillä on hyvät kasvunäkymät varsinkin, jos Euroopan taloudellinen kehitys kääntyy selkeästi kasvuun. Myös **muoviteollisuudella**, erityisesti puhdistilaosaamisella on hyvät kehitysnäkymät. Sote-alan yritykset vahvistavat asemaansa erityisesti erikoistumalla ja hankkimalla erityisosaamista.

Uhkana on nähtävissä erityisesti **venäläisten** matkailija- ja ostosmatkailuvirtojen tyrehtyminen, mikäli Venäjän talouden heikentyminen jatkuu. Myös seudulle tärkeän **rakennusteollisuuden** kehitys uhkaa kääntyä huonompaan suuntaan, jos rakennustoiminta valtakunnallisesti taantuu. Tällä taas olisi ikävät seurannaisvaikutukset myös seudun metalliteollisuuteen. **Kiviteollisuudessa** on jouduttu sopeuttamaan toimintaa, kun Keski-Euroopan markkinat ovat ainakin väliaikaisesti pienentyneet ja hyvin liikkeelle lähteneet Venäjän markkinat ovat jääneet maan heikkenevän talouden jalkoihin. Seudun kauppapalvelujen kehitykseen tulee vaikuttamaan verkkokaupan lisääntyminen.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman kysynnän näkökulmasta käsin tarkasteltuna seudun potentiaalisia kasvualoja ovat sote-ala, ICT-ala ja puutavaran valmistus sekä sen korjuu ja kuljetus. Lisäksi **Penttilänrannan Smartcityn ja Penttilän yrityspuiston** kehittäminen Joensuun kaupunkiseudun kasvusopimuksen mukaisesti tuo tullessaan merkittävästi uusia työpaikkoja. Samoin **Kontiorannan lakkautetun varuskunnan aluetta** ollaan kehittämässä merkittäväksi matkailu- ja vapaa-ajankeskukseksi myös osana Joensuun kaupunkiseudun kasvusopimusta.

Venäjän epävarman tilanteen jatkuminen ja mahdollinen kärjistyminen vaikuttaa jatkossa myös seudun työpaikkakehitykseen erityisesti palvelusektorilla. Samoin Euroopan ja Suomen taantumien jatkuminen ja mahdollinen syventyminen vaikuttavat myös Joensuun seudun kehitysnäkymiä heikentävästi.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Vuonna 2014 seudulla oli keskimäärin kuukaudessa 8 650 työtöntä työnhakijaa eli 1,7 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Alkuvuonna työttömyys pysytteli edellisen vuoden tasolla, mutta syksystä lähtien työllisyystilanne huononi. **Nuorten työllisyystilanne** on ollut heikentymään päin.

Seudun työllisyystilanteen kehitys on ollut koko maakunnan tavoin varsin myönteinen koko maahan verrattuna varsinkin **pitkäaikaistyöttömien** osalta. Toki työttömyysaste on edelleen aivan liian korkea, mutta sen kääntämiseen jälleen laskuun on kaikki mahdollisuudet ainakin vuoden tähtäimellä, jos vienti alkaa taas vetää. Lisäksi seudulla on tartuttu nopeasti ja määrätietoisesti uuden työllisyyslainsäädännön suomiin mahdollisuuksiin pienentää erityisesti **pitkäaikaistyöttömien** (yli 300 päivää työttömänä olevien) määrää. Samalla säästetään merkittävästi kuntien maksuosuutta työllistämiseen liittyen. Seudun yhtenä

mahdollisuutena on hyödyntää nykyistä selvästi paremmin kansainvälisiä opiskelijoita heidän päättäessä opiskeluaan seudun oppilaitoksissa.

Venäjän kehitys tulee vaikuttamaan myös seudun työllisyystilanteeseen. Uhkana voidaan nähdä myös se, että seudun nuorisotyöttömyydessä ei saavuteta merkittävää parantumista. Ongelmana on myös korkeasti koulutettujen työttömyyden lisääntyminen.

Keski-Karjalan seutukunta

Kitee, Rääkkylä, Tohmajärvi

Keski-Karjalan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 18 225 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 315 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 20,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 588.

Keski-Karjalan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Seudun vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Vahvuudet	Haasteet
- Puu- ja metalliteollisuus - Ympäristö- ja hyvinvointialat - Vahvoja maa- ja metsätalousyrityksiä - Runsaasti palvelualan mikroyrityksiä - Rajaliikenne ja Niiralan kansainvälinen rajanylityspaikka	- Väestön ikärakenteen sekä työllisyyden ja talouden heikkenevä kehitys - Yritysten toimintaympäristön kilpailukyky ja vetovoima sekä teollisten ja palvelualan yritysten kilpailukyky ja toiminnan säilyminen - Uusien osaamispohjaisten, kasvuhaakusten ja kansainvälistyvien yritysten syntyminen sekä omistajanvaihdosten onnistuminen - Rajaliikenteen tehokkaampi hyödyntäminen - Venäjän kehityksen mahdollinen heikkeneminen jatkossakin

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Keski-Karjalan metalliteollisuus, puun sahaus sekä sosiaali- ja terveyspalvelut ovat lievällä kasvu-uralla. Seudun kokonaiskehityksen kannalta olisi ensiarvoisen tärkeätä, että **Puhoksen teollisuusalueelle** jo pitkään suunnitellut teolliset yrityshankkeet saadaan vihdoin liikkeelle. Potentiaalisia kasvualoja ovat biotalous ja vihreän kasvun alat yleensäkin sekä koneiden ja laitteiden valmistus. Heikon ruflan aikana suomalaisten ostosmatkailu Venäjän puolella on merkittävästi lisääntynyt, mitä on mahdollista hyödyntää aiempaa tehokkaammin myös seudun majoitus- ja ravitsemusaloilla ja kauppapalveluissakin.

Seudun kokonaiskehityksen kannalta uhaksi nousee **Venäjän kehityksen arvaamattomuuden** jatkuminen ja mahdollinen voimistuminen, mikä voisi entisestään vähentää venäläisten matkailijoiden ja ostosmatkailijoiden määrää. Seudun yritystoiminnalla ei ole ollut läheskään riittävästi tuotekehitys- ja investointihankkeita ja myös kansainvälistymisessäkin on paljon vielä tekemistä.

Työvoiman kysynnän näkymät

Seudulla on vireillä useita rakennushankkeita (mm. Tohmajärven terminaali- ja liikekeskushankkeet, Kiteen kaupungin koulun saneeraus, Kotkontu Oy:n mittava hyvinvointikeskus ja valtatie 9:n parantaminen Onkamon ja Niiralan välillä ja myöhemmin erityisesti myös uuden osuuden rakentaminen ko. välille), jotka vahvistavat seudun työpaikkakehitystä. Myös Puhoksen ja Niiralan alueiden yrityshankkeet työllistävät toteutuessaan kymmeniä työntekijöitä. Koska julkisen sektorin merkitys seudulla on varsin suuri, esim. valtakunnalliset ja maakunnalliset sote-ratkaisut vaikuttavat merkittävästi seudun työpaikkakehitykseen.

Työvoiman kysynnän näkökulmasta käsin tarkasteltuna uhkana seudulla on se, jos yritysten tilauskantoja ei saada kasvuun Suomen ja Euroopan taloudellisen taantuman vuoksi. Erityisen haasteellista tämä on aloittavien pienyritysten osalta. Haastetta riittää myös maahanmuuttajien työpanoksen aiempaa paremmassa hyödyntämisessä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Vuonna 2014 seudulla oli keskimäärin kuukaudessa 1 403 työtöntä työnhakijaa eli 3,5 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Vuodenvaihteessa työttömien määrä oli ennätyskorkealla (1 588 työtöntä) sitten vuoden 2006. Pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvussa.

Työttömien määrä ja erityisesti rakenne ovat kääntyneet seudulla viime kuukausina huonompaan suuntaan ja lähimmän puolen vuoden ajanjaksolla sen kehityksen odotetaan myös jatkuvan. Seudun kunnilla on haasteena erityisesti nuorten työllisyystilanteen parantaminen aktivointitoimenpiteiden avulla. Vastaavasti kunnilla on mahdollisuus uuden työllisyyslainsäädännön tarjoamilla keinoilla vähentää erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrää. Maahanmuuttajataustaisten työttömien määrä on jo vähän pienentynyt, vaikka onkin edelleen maan korkeimpia.

Työllisyyden kannalta uhkana on se, jos Venäjän tilanteen epävarmuus (pakotteet ja vastapakotteet sekä Venäjän talouden syöksykierre öljyn alhaisen hinnan vuoksi sekä ruplan arvon romahdus) jatkuu, jolloin sillä on suora vaikutus seudun palvelualojen työllisyyteen.

Pielisen Karjalan seutukunta

Lieksa, Nurmes, Valtimo

Pielisen Karjalan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 22 570 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 303 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18,7 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 755.

Pielisen Karjalan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Seudun vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Vahvuudet	Haasteet
- Metsäbiotaloudessa paljon mahdollisuuksia - Bioenergia-ala, bioenergiահankkeet - Elintarvikeala edelleenkin vahvistumassa lähiruoan ja kotimaisen ruoan aseman vahvistuessa - Komposiittivalmistus (kevytteollisuus) ja pakkausmateriaaliklusteri	- Väestön vanhemisen kielteiset vaikutukset seudun työvoiman tarjontaan ja kulutuskäyttäytymiseen - Seudulla tarjolla olevan koulutuksen väheneminen ja sen vaikutukset nuorten poismuuttoon seudulta - Julkisten palvelujen turvaaminen entistä haasteellisempaa - Tiestön kunnan jatkuva huonontuminen

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pielisen Karjalassa toimii jatkuvasti asemiaan parantava **elintarviketeollisuus**. Myös metsäteollisuudella ja bioenergialla on hyvät kehitysnäkymät. Lisäksi laivateollisuuden alihankintateollisuus on seudulla saavuttanut merkittäviä markkinoita kansainvälisilläkin markkinoilla, mikä tuo mukanaan seudulle laajemminkin alihankinta- ja kansainvälistymismahdollisuuksia.

lisuuksia. Seudulla sijaitsevalla pakkausmateriaaliklusterilla on suuri työllistävä merkitys. Myös sote-alan yrityksille tulee jatkuvasti lisää markkinoita väestön ikääntyessä.

Juuassa toimivan **kiviteollisuuden vaikeudet** heijastuvat myös Pielisen Karjalaan. Sen sijaan Kainuussa sijaitsevan kaivostoiminnan vaikeudet eivät näy Pielisen Karjalassa. Venäjän talouden vaikeudet ovat näkyneet myös Pielisen Karjalassa venäläisten ostosmatkailun vähenemisenä. Myös verkkokaupan kasvu on vähentänyt paikallisiin kauppapalveluihin kohdistuvaa kysyntää.

Työvoiman kysynnän näkymät

Seudulla on käynnissä tai vireillä **useita investointikohteita**, jotka tuovat työtilaisuuksia: Kolin kylpylä (ravintola ja kahvio), valokuiturakentaminen, biotermiinali, biohiiltäjä, elintarviketeollisuusinvestoinnit, Lieksan kirjaston remontti sekä maatilojen suuret investoinnit. Useat yritykset ovat toteuttamassa joko oppisopimus- tai rekrytointikoulutuksia. Seudulle olisi tärkeätä, jos kotouttamiskoulutuksessa onnistuttaisiin siten, että maahanmuuttajataustaisista saataisiin merkittävästi uutta koulutettua työvoimaa ja jopa uusia yrittäjiä.

Julkisen sektorin työpaikat ovat koko ajan vähenemässä, kun avoimeksi tulleita virkoja ei useinkaan enää täytetä. Sen sijaan väestön vanhetessa työpaikkoja avautuu yksityisellä sektorilla. Seudun yritystoiminnan jatkuvuuden ja palvelutason kannalta olisi tärkeätä, että erityisesti **palveluyritysten omistajavaihdosten** määrää pystyttäisiin nostamaan nykyisestään.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Vuonna 2014 seudulla oli keskimäärin kuukaudessa 1 594 työtöntä työnhakijaa eli 5,7 % **vähemmän** kuin vuotta aikaisemmin. Seudun tilannetta on parantanut erityisesti Lieksa, jossa TE-palveluihin osallistuneiden määrät ovat selkeästi korkeammalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Koko seudun työllisyystilanteesta merkillepantavaa on erityisesti **pitkäaikais-työttömien määrän vähentyminen** vuositasolla 8,5 %:lla. Osaksi tämä on johtunut lisääntyneistä aktivointitoimenpiteistä ja osaksi siitä, että entistä useammat pitkäaikaistyöttömät ovat siirtyneet eläkkeelle.

Työttömien koulutus rakenne on kuitenkin edelleen ongelmallinen. Useilla työttömillä onkin ilman lisäkoulutusta suuria vaikeuksia saada työpaikkaa. Omaehtoinen koulutus on kuitenkin lisääntymässä.

Lisätietoja

Strategiapäällikkö Pekka Myllynen
Pohjois-Karjalan ELY-keskus
puh. 0295 026 082
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Keski-Suomen ELY-keskus

Saarijärven-Viitasaaren sk 6 kk

Elinkeinoelämä ja
yritystoiminta
Työttömyys

+
+

Äänekosken sk 6 kk

Elinkeinoelämä ja
yritystoiminta
Työttömyys

+
0

Keuruun sk
Elinkeinoelämä ja
yritystoiminta
Työttömyys

6 kk
0
0

Jämsän sk
Elinkeinoelämä ja
yritystoiminta
Työttömyys

6 kk
-
-

Jyväskylän sk
Elinkeinoelämä
ja yritystoiminta
Työttömyys

6 kk
+
-

Joutsan sk
Elinkeinoelämä ja
yritystoiminta
Työttömyys

6 kk
+
0

©Karttakeskus, Lupa N0360

Keski-Suomessa asui vuoden 2014 lopussa 275 387 henkilöä. Vuoden aikana kasvua oli 67 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 23 008.

Keski-Suomen ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

- + osaavaa työvoimaa tarjolla
- + hyvät aikuiskoulutusmahdollisuudet
- + teknologiateollisuuden ja metsäteollisuuden vienti edelleen hyvällä tasolla
- + Äänekosken biotuotetehtaan esiselvitykset ja luvitukset edenneet hyvin
- + runsaat metsävarat
- + Äänekosken biotuotetehtaan suunnittelu kohentaa näkymiä ja mielialaa koko maakunnassa
- + kasvuhakuisia yrityksiä pk-barometrin mukaan yritys-kannasta 8%
- + matkailu edelleen hyvällä tasolla
- + alueellinen yhteistyö on kehittynyt hyvälle tasolle

- työttömyyden taso edelleen maan korkeimpia
- vähittäiskaupan kasvu näyttää pysähtyneen
- yt-neuvotteluja ja irtisanomisia edelleen
- keski-suuren teollisuuden vähäisyys
- syöttöliikenteen tiestön kunto

Vuonna 2013 Keski-Suomen väestömäärä kasvoi vain 159 henkilöllä ja vuonna 2014 enää vain 67 henkilöllä.

Väestömäärä on kasvanut luonnollisen väestönlisäyksen (syntyvyyden ja kuolleisuuden erotus) myötä – 2000-luvulla parhaimmillaan 400–600 henkilöllä vuosittain. Vuosina 2011–2013 luonnollinen väestönkasvu laski noin 300 henkilöön ja vuonna 2014 syntyvyys ylitti kuolleisuuden enää niukasti. Taustalla on väestön ikääntyminen, mikä nostaa kuolleisuutta. Maan sisäisessä muuttoliikkeessä Keski-Suomi on menettänyt väestöä viimeiset kolme vuotta. Maakunnan heikko työllisyystilanne heijastuu väistämättä muuttohaluihin. Maahanmuuttajien määrä on selvästi ylittänyt maastamuuttajien määrän (nettosiirot-laisuus), mikä on pitänyt yllä Keski-Suomen väestönkasvua viime vuosina.

Kuntatalous pysyy edelleen kireänä. Arvioiden mukaansote-uudistus yhdessä valtion-osuusleikkausten ja valtionosuusuudistuksen kanssa aiheuttaisi valtaosalle Keski-Suomen kuntia merkittäviä taloudellisia menetyksiä ja paineita veroprosentin nostoon.

Alueella huolta aiheuttaa toisen asteen koulutuksen resurssien kehitys. Korkea-asteen koulutuksen ja työelämän tarpeiden näkökulmasta lukioverkon harveneminen vaikuttaa koulutukseen hakeutumiseen. Jos lukiot sijaitsevat vain maakunnan keskuksissa, se vähentää (muiden kuin keskuksissa asuvien) nuorten hakeutumista lukiokoulutukseen.

ja vaikuttaa jatkossa korkeakouluopiskelijoiden saatavuuteen ja edelleen osaavan työvoiman vähenemiseen.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Elinkeinoelämän tilanne on edelleen odottava. Tämä on merkki jatkuvasta rakennemuutoksesta. On voittajia ja on häviäjiä. On yrityksiä, jotka ovat luomassa uutta mutta vie aikansa ennen kuin ne löytävät paikkansa ja asiakkaansa.

Keski-Suomi ennakoi I/2015 uutiskirjeessä kuvaillaan tilannetta näin: Odotamme, että kun talouskasvu lähtee käyntiin ja tilanne normalisoituu, niin kaikki on taas kuin ennenkin. Sitä odotellessa ei kannata investoida, oppia uutta, ottaa vastaan työtä aiempaa alhaisemmalla palkalla tai huonommalla tittelillä, ei kannata opiskella, kun ei tiedä työllistyykö kuitenkaan, oikeastaan ei kannata tehdä mitään muuta kuin odottaa niitä parempia aikoja.

Näinkö toimimalla pohjustamme menestystä tulevaisuudessa? Taloudellinen taantuma on jatkunut ennätyspitkään. ILO:n selvityksen mukaan pelkästään G20-ryhmän maista on kadonnut 54 miljoonaa työpaikkaa vuoden 2007 jälkeen. Digitalisaation myötä tämä kehitys kiihtyy.

Toisaalta digitalisaatio luo uutta kasvua ja avaa uusia mahdollisuuksia. Uudelleen rakentuva maailma ei palaa enää entiseen. Syntyvät työpaikat ja ammatit eivät nouse entisen maailman osaamisesta. Talouskasvukaan ei muodostu samalla tavalla eikä todennäköisesti saavuta samaa vauhtia kuin vanhoina hyvinä aikoina, jos kasvu-uralle ylipäänsä päästään.

Tällä hetkellä raha on ennätysalpaa, mikä tekee uudistumisen mahdolliseksi, jos vain kykenemme nähdä asiat uudella tavalla. Yksilötasolla on koulutusmahdollisuuksia enemmän kuin koskaan ennen. Kokeilukulttuurista, mokailun sallimisesta ja luovasta tuhosta puhutaan, mutta silti toiminnassamme pelkäämme muutosta ja siihen liittyvää riskiä. Kaikki menestystarinat perustuvat muutokseen, uudistumiseen ja riskinottoon. Miksi siis yritämme hakea parempaa tulevaisuutta vanhoilla eväillä ja pelaamalla varman päälle? Miksi emme hyödynnä olemassa olevia uudistumisen mahdollisuuksia nyt? Sitten kun on pakko, olemme jo myöhässä. (Keski-Suomi ennakoi uutiskirje I/2015.)

Juomatehtaalla aloittaneen ja tulevaisuudessa Kankaalle sijoittuvan Yritystehtaan tavoitteena on seuraavien kolmen vuoden aikana 25 uuden kansainvälisille markkinoille toimintaansa laajentavan yrityksen perustaminen. Yritystehdas kokoaa kattonsa alle laajasti koulutusta, tutkimusta ja yrityshautomopalveluja.

Jyväskylän vastuulla olevan Kyber-INKAN tavoitteena on, että Suomi on kyberturvallisuuden huippuosaamiskeskittymä ja maailmanlaajuinen edelläkävijä.

Kyber-INKA tarjoaa pk-yrityksille alustan omien liiketoimintaideoiden jatkotyöstämiseen julkisella rahalla, asiakasorganisaatioille alustan yhteistyön synnyttämiseen uusien toimijoiden kanssa, kaupungeille ja kunnille alustan hyödyntää kyberturvallisuusosaamista palvelujen digitalisoitumisen tukemiseen, suomalaisille ICT- ja kyberturvallisuusyrityksille väylän yhteistyön kautta uusiin ja kokonaisvaltaisimpiin tarjoamiin sekä suomalaisille yrityksille keinon lisätä kilpailukykyään kyberturvallisuuden avulla. Kyber-INKA -ohjelma työstää tällä hetkellä seuraavia "keihäänkärkihankkeita":

1. Jyväskylä - Kyberturvallinen Kangas (kehitys- / innovaatioalusta)
2. Jyväskylä - Kyberturvallinen Uusi Sairaala (kehitys- / innovaatioalusta)
3. Kansallinen hanke - Kuntalaisen kyberturvalliset palvelut (kehitys- / innovaatioalustana kansallinen Palveluväylä)
4. EU H2020-hanke - Kansalaisen kyberturvalliset palvelut

Jyväskylän yliopisto on valinnut Suomen Akatemian profiloitumishaussa kyberin laajassa merkityksessään omaksi profiloitumisalueekseen.

Ilmavoimien koulutusta on keskitetty Tikkakoskelle ja Jyväskylän varuskunnan merkitys on suuri Keski-Suomelle. Puolustusvoimat työllistää noin 1500 työntekijää.

Äkillisen rakennemuutoksen vaikutukset jatkuvat, mistä on tullutkin lähes ”normaali” olo-tila. Jämsässä jatkotilanne Hallin varuskunta-alueen osalta on edelleen auki. Tiedot Jämsänkosken supistuksista luovat lisähaasteita korvaavien työpaikkojen synnylle. Keuruulla varuskunta-alueen tilojen siirtyminen yksityiseen omistukseen luo mahdollisuuksia synnyttää alueelle nopeastikin uutta teollista tai palveluliiketoimintaa tiloja hyödyntämään. Äänekosken rakennemuutosstatus päättyi vuoden 2014 lopussa ja seutukunnan odotukset ovatkin suunnitellun tehdasinvestoinnin osalta toiveikkaat. Toteutuessaan uuden laitoksen vaikutukset alueen ja koko Keski-Suomen pk-yrityksiin tulevat olemaan merkittävät. Pihtiputaan ja Viitasaaren alueella on suunnitelmia nelostien varren hyödyntämiseen matkailussa ja alueen perinteisen teollisuuden investoinneissa.

Teollisuuden osalta tilanne on kahtalainen, joillakin aloilla menee hyvin, joillakin taas huonosti. Valmet on saanut pitkin vuotta uusia tilauksia, mikä näkyy mm. suunnittelussa. Samoin sellun ja kartongin tuotanto on ollut hyvällä tasolla. Paperinvalmistuksen ongelmat jatkuvat ja UPM päätti sulkea yhden paperikoneen Jämsänjokilaaksosta. Öljyn hinnan lasku on hidastanut bioenergiapohjaisten laitteiden myyntiä. Valtran näkymät ovat kääntyneet myönteisiksi viime vuoden vaikeuksien jälkeen. Elintarviketeollisuus on ollut vaikeuksissa osin Venäjän vientipakotteiden takia.

Keski-Suomessa on runsaasti omistajanvaihdostilanteessa olevia ikääntyneitä yrittäjiä, joille on haasteena löytää yritykseensä jatkajaa. Vanha yritys on tuonut toimeentulon yrittäjälle, jolla ei enää ole ollut isoja lainoja maksettavanaan, mutta jatkajalle yrityksen lunastus velkarahalla ja ehkä seutukunnan vähenevän asiakaskunnan vuoksi ei enää olekaan kannattavaa. Tarvitaan uusia luovia ja monialaisia ratkaisuja yritysten omistajanvaihdoksiin ja yrityskoon kasvattamisiin.

Biotalous

Biotalousdella tarkoitetaan sellaista tuotantoa, jossa hyödynnetään luonnosta saatavia uusiutuvia materiaaleja sekä kehitetään ja otetaan käyttöön niihin liittyviä innovaatioita ja teknologioita. Biotalous tulee olemaan jo lähitulevaisuudessa merkittävä tekijä kehitettävissä paitsi kaupunkialueiden myös ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun työllistämismahdollisuuksia ja turvattaessa siten maaseudun infrastruktuuria ja asuttuna pitämistä.

Biotuotetehtaan tulo näyttäisi olevan varmistumassa. Metsä Group on solminut aiesopimukset Äänekosken biotuotetehtaan päälaitetoimituksista Valmet Oy:n ja Andritz Oy:n

kanssa. Projektinjohtaja Timo Merikallion mukaan kyse on merkittävästä asiasta, koska laiteitoimitukset kattavat reilusti puolet koko investoinnin arvosta. (Yle.)

Biotuotetehtaan rakennusvaihe työllistäisi reilun 6 000 henkilötyövuoden verran. Valmistuttuaan tehdas lisäisi Suomen vientiä puolella miljardilla, ja kaikkiaan biotuote-, metsä- ja logistiikka-aloille odotetaan syntyvän 2500 pysyvää työpaikkaa. Raaka-aineen kulku metsistä tehtaalte ja tuotteiden kulku tehtaalta markkinoille avaa runsaasti uusia liiketoimintamahdollisuuksia metsä-, logistiikka- ja palvelualojen yrityksille. Ja kaikki tämä vaatii osaaavaa työvoimaa. (Biotalousseminaarissa 13.2. tiedotetta mukailen)

Hallituksen lisäbudjetti sitouttaa kaikkiaan 138 miljoonaa euroa Metsä Fibren Äänekoskelle kaavaileman sellutehtaan ja sen ympärille synnyttävän biotuotekokonaisuuden tarvitsemien liikenneyhteyksien parantamiseen. Näistä jo tälle vuodelle tulisi vajaan kymmenen prosenttia eli 13 miljoonaa euroa.

Äänekosken seudulle suunnitteilla olevan biotuotetehtaan (raaka-aine)kuljetuksia tuetaan parantamalla tieverkkoa. Parhaillaan suunnitelmia laaditaan valtatie 4 parantamisesta Äänekosken kohdalla ja väylien parantamisesta Äänekosken keskustassa.

Suunnittelu on käynnistetty myös alempiasteisen tieverkon parantamisesta: mm. maantiet 627 ja 633 (joiden suunnasta tulee paljon puuta). Lisäksi toteutukseen on lähdyksässä kantatie 77 parannus Viitasaaren ja Keiteleen välillä.

Valtatie 4 moottoritieksi rakentamisen suunnitelmat Kirrin ja Tikkakosken välillä ovat hyväksyttävänä, ja Vehniän ja Äänekosken välin parantamiseen valmistaudutaan; YVA-selvitys on käynnissä ja jatkuu yleissuunnittelulla aikanaan. Tälläkin tuetaan Äänekosken biotuotetehtaan investointia.

Liikennevirasto pohtii edelleen Äänekosken ja Jyväskylän välisen radan parantamista (mm. sähköistystä), mikä palvelisi tuotekuljetuksia.

Tiehankkeilla tuetaan elinkeinoelämän investointeja ja toimintaa mahdollisuuksien mukaan. Tosin rahoitusmahdollisuudet ovat niukat. Yhteistyöhankkeilla voidaan kuitenkin saada paljon aikaiseksi.

Liikennejärjestelyjen ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien ohella selvitettiin osaaavan työvoiman riittävyyttä metsä- ja logistiikka-alalla. Keski-Suomen liitto esitti viime syksynä valtiolle 2,3 miljoonan euron määrärahalisäystä 200 uuden opiskelijapaikan saamiseksi metsä- ja logistiikka-aloille toisen asteen oppilaitoksiin. Keski-Suomen liitto kokosi työryhmän, joka koostui oppilaitosten, viranomaisen, kehitysyhtiön ja yritysten asiantuntijoista kartoittamaan tilannetta laajemmin: miten suurinvestoinnin vaatimiin työvoimatarpeisiin pystytään vastaamaan koko prosessin ajan, tehtaan rakennusvaiheesta täysimittaiseen tuotantovaiheeseen ja sivutuotteiden innovaatiotoimintaan? Työryhmän laatima osamiskartoitus esiteltiin 13.2.2015 Biotalousseminaarissa Jyväskylässä. Selvityksestä ilmenee, kuinka paljon ja millaisia ammattilaisia missäkin vaiheessa tarvitaan, mitä koulutusta maakunnassa on näihin tarpeisiin tarjota ja mitä uusia toimenpiteitä edellytetään, jotta koulutus, työvoima ja työpaikat olisivat tasapainossa. (Biotalousseminaarissa 13.2. tiedote.)

Biotalousalan vetovoimaa on lisättävä ja nuorten ja alan vaihtajien kiinnostus monia mahdollisuuksia tarjoavaan biotalousalaan on saatava heräämään. Keski-Suomessa on runsaasti biotalousalan koulutusta eri koulutusasteilla ja työvoimakoulutuksena tarjolla,

mutta hakijoiden puute aiheuttaa kohtaanto-ongelmaa työmarkkinoille. Myöskään yrittäjyyden opintoja ei vielä hyödynnetä riittävästi, vaikka työllistymismahdollisuudet sitä kautta ovat laajemmat. Alan opetussisällöt tulee sitoa vahvemmin elinkeinoelämään, yrittäjyyteen pitää innostaa ja aikuiskoulutusta lisätä, todetaan raportissa.

Osaavia ja koulutettuja ammattilaisia tarvitaan jo tehtaan rakennustöihin. Tarve on enimmillään 900 henkilöä. Rakennusvaiheen (2015–2017) oheispalvelut tarjoavat töitä yhteensä noin 2000 henkilötyövuoden verran. Osaajia ja yrittäjiä tarvitaan muun muassa palveluihin, kuten majoitus-, kuljetus-, hyvinvointi-, ravintola- ja pesulapalveluihin. Laiteasennusvaihe edellyttää suuren määrän alihankkijoita mm. LVI-töihin, metallitöihin, sähköautomaatioasennukseen ja nosturitöihin. Raportissa arvioidaan, että pula voi tulla ainakin raskaan kaluston asentajista, painekattila-ammattilaisista ja korkean tason hitsaajista, joiden pätevytyminen kestää vuosia.

Kun puunkorjuu alkaa alkuvuodesta 2017, tarvitaan uutta teknologiaa hallitsevia metsäkoneenkuljettajia 600 ammattilaista vuodessa. Tämä vaatii puolestaan lisää koulutusresursseja maakuntaan.

Raaka-ainekuljetusten lisäksi tarvitaan satoja uusia logistiikkaosaajia valmiiden tuotteiden, prosessikemikaalien ja kappaletavaran kuljetukseen. Puutavara-autonkuljettajien tarvetta lisää lähivuosina toteutuva mittava eläkepoistuma. Maakunnassa pystytään tarjoamaan kuljetusalan koulutusta, mutta työvoiman kouluttamiseksi vaativalle alalle tarvitaan uudenlaisia malleja. Kuljetusalan oppisopimuskoulutus vaatisi remonttia, sillä nykyisellään koulutus tulee liian kalliiksi sekä yrittäjille että oppilaitoksille.

Toisen asteen koulutuksen rinnalla kasvaa tarve lisätä innovaatiotoimintaa sisältävää korkeakoulutusta. Tähän liittyen esimerkiksi akateemisille työttömille kannattaisi käynnistää biotalouteen ja uusiin biotuotteisiin liittyvää työvoimakoulutusta. Biotalousalueen liittyvistä uusista innovaatioista on hyvänä esimerkkinä TEMin Biojalostamohankekilpailun voittaja Spinnova Oy:n puukuitulankahanke.

Maakunnallinen yhteistyö vetovoiman lisäämiseksi jatkuu seuraavien vuosien ajan Biotalousalueesta ammatti! –brändin alla.

Suomen Yrittäjien pk-barometrin mukaan yrittäjillä on edelleen huoli työpaikkojen säilymisestä, vaikka odotukset ovat hieman paremmat kuin koko maassa. Barometrin mukaan työn tarjoamisen keskeiset esteet löytyvät yhä enemmän sivukuluista ja palkoista, kysynnän riittämättömyys on vasta toiseksi korkeimmalla sijalla esteissä.

Pk-barometrin suhdannenäkymissä Keski-Suomi on nollatasolla. Toisin sanoen kysynnän odotetaan pysyvän yrityksissä seuraavan vuoden aikana ennallaan. Koko maassa yritykset arvioivat kysynnän heikkenevän selvästi. Kuitenkin Keski-Suomessa pk-yrityksistä 28 % katsoi, että tilanne paranee. Näin näkevät tulevan kehityksen varsinkin Jyväskylän seudun yritykset, missä nähdäänkin kasvun mahdollisuuksia olevan paremmin tarjolla.

Suurin rahoituksen käyttötarve Keski-Suomessa kohdistuu yritysten kehittämishankkeisiin. Investointiodotukset ovat kuitenkin nyt ennätysalhaalla: yritykset arvioivat investointiensä vähenevän seuraavan vuoden aikana. Yrityksillä on kuitenkin kasvuhaluja. Keski-Suomen pk-yrityksistä 42 % haluaa kasvaa, ja kasvun keinoksi nähdään juuri investoinnit. (Yrittäjät Keski-Suomi, tiedote 10.2.2015.)

Vähittäiskaupan kasvu on pysähtynyt, ja kokonaismyynti on kääntynyt pieneniseen laskuun. Asuntorakentaminen on haasteellisessa tilanteessa. Asuntojen hinnat ovat laskussa ja ostajat ovat varovaisia.. Palvelusektorin merkitys tulee entisestään korostumaan. Se heijastuu myös aluerakenteen kehittymiseen väestön ikärakenteen muuttumisen myötä.

Helmikuussa julkaistun EK:n suhdannebarometrin mukaan Keski-Suomen suhdanne-tilanne teollisuudessa ja rakentamisessa sekä palveluissa on normaalia heikompi. Sen sijaan suhdanneodotukset palveluissa ovat koko maan keskiarvoa paremmat.

Ruutitehdas Nammo Vihtavuoren liikevaihto kasvoi viime vuoden aikana viidenneksen edellisvuodesta ja tulos kääntyi voitolliseksi. Tehtaan uusi omistaja on tyytyväinen, sillä tulos parani alunperin kaavailtua aikataulua nopeammin. Vihtavuoren tehtaan jatko oli ennen Nammon omistukseen siirtymistä pitkään vaakalaudalla ja valtion taholtakin ilmaistiin huoli tehtaan tulevaisuudesta. Nammo on käynnistänyt Vihtavuorella mittavat investoinnit tehtaan uudenaikaistamiseksi. Samalla parannetaan tehtaan turvallisuutta ja lisätään tuotantokapasiteettia. Viime vuonna investoinnit työllistivät alihankkijoita jo yli 35:en henkilötyövuoden verran. Yhtiö aikoo jatkaa aiemmin laadittua investointiohjelmää tämän ja kahden seuraavan vuoden aikana. Investointien kokonaissumma nousee 12 miljoonaan euroon.

Jyväskylän Seppälän uudesta kauppakeskuksesta odotetaan päätöksiä tämän kevään aikana. Kauppakeskus on määrä rakentaa Keskimäen uuden Prismän läheisyyteen. Uuden Prismän rakennustyöt ovat jo alkaneet ja se on valmis vuonna 2016. Ikea avaa Jyväskylään Seppälän alueelle uuden tyyppisen myymäläkonseptin, Ikea-lähipisteen, joka yhdistää pienmyymälän, nettikaupan ja tilausten noutopaikan.

Jyväskylään rakennettava uusi keskussairaala valmistuu vuonna 2020. Uuden sairaalan rakentaminen on keino parantaa terveydenhuollon tehokkuutta, muuttaa rakenteita, prosesseja ja logistisia ratkaisuja sekä integroida perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja osin sosiaalityön palveluita. Sairaalarakan arvo on noin 330 miljoonaa euroa.

Matkailu ja maaseudun elinkeinot

Matkailijoiden määrä on pysynyt hyvällä tasolla ja talvesta 2015 on odotettavissa kohtuullista lumisen talven johdosta.

Luonto- ja kulttuurimatkailun rooli kansainvälisenä menestystekijänä on Keski-Suomen mahdollisuus, joka on jatkossa nostettava näkyvämmiin esiin. Luonto- ja kulttuurimatkailussa piilee Järvi-Suomessa merkittäviä, mutta heikosti hyödynnettyjä mahdollisuuksia. Jo tällä hetkellä Suomessa kansallispuistojen hoitoon ja virkistysmahdollisuuksiin kohdistuvan tuen on arvioitu tuottavan 10 euron tuoton 1 euron aluetason sijoituksella. Keski-Suomessa on viisi kansallispuistoa, joista uusimmassa Etelä-Konneveden kansallispuistossa kävi ensimmäisenä kesänä 20 000 vierailijaa. Hoidetut kulttuuriympäristöt nähdään entistä vahvemmin elinkeinoelämän toimintapisteinä ja kestävästä kulttuurimatkailun verkostona.

Luonnonalueilla ja virkistysalueilla yhdessä hiljaisten alueiden kanssa tulee olemaan huomattavasti kasvava merkitys mm. kansanterveyden edistämiseksi. Hyvinvoinnin merkitys luo esille uusia mahdollisuuksia maaseudun kyläasumisen kehittämiseen yhdessä etätyömahdollisuuksien parantamisen kanssa (vesihuollon ja valokuituverkon kehittyminen).

Lähiruoan kannattava tuotanto ja ruoan tuotannon kansallinen omavaraisuustavoite ovat haastavia kansallisia tavoitteita, joita tulee kaikin tavoin tukea osana maaseudun asuttuna pitämistavoitteita. Pitkän aikavälin tavoitteena tulisi olla myös energiaomavarainen maatalous, joka perustuu paikallisiin ja monipuolisiin uusiutuviin energialähteisiin. Tällä olisi työllistävää vaikutusta erityisesti pienyrityksille.

Maataloudessa on havaittavissa maksuvalmius- ja kannattavuusongelmia. Erityisesti maidontuotannon tilanne on vaikea kahteen otteeseen laskeneiden tuottajahintojen myötä. Myös maitokiintiöjärjestelmän päätyminen maaliskuun lopussa ennakoi aikaisempaa suurempia hintavaihteluja, mikä lisää maitotilojen vaikeuksia. Erityisen ahtaalla ovat viime aikoina investoineet maatilayrittäjät. Tänä vuonna toteutuva maatalouspolitiikan uudistus maksuaikataulujen muutoksineen sekä epävakaa markkinatilanne aiheuttavat yleisestikin talousongelmia maataloilla.

Puukauppa käy huonosti, etenkin kuitupuun kysyntä on vähäistä. Äänekosken biotuotehtaan rakentamispäätöksen odotetaan vilkastuttavan puukauppaa, mikä vaikuttaa maaseudun elinkeinotoimintaan laajasti myös puunkorjuun ja kuljetuksen puolella. Tältä osin vaikutukset tosin näkyvät selvemmin vasta tehtaan käynnistyttyä. Tosin tehtaan rakentamisaikakin vilkastuttaa maaseudun elinkeinoja tarjoamalla työtä ja lisäämällä majoitustilojen kysyntää.

Laajakaistarakentamisen viivästyminen heikentää maaseudun elinkeinojen ja asumisen mahdollisuuksia.

Yritystoiminta

Uusien aloittaneiden yritysten määrä on pudonnut huippuvuosista. Myönnettyjen starttirahojen määrä vuonna 2014 oli Keski-Suomessa 403 (vuonna 2013 vastaavasti 468). Eniten laskua tapahtui Jyväskylän seutukunnalla (– 44) ja erityisesti Jyväskylässä. Lisäystä tapahtui ainoana seudun kunnista Muuramessa.

Noin puolet starttirahan saaneista tuli työelämästä tai työelämän ulkopuolta, loput olivat työttömiä. Perustettavat yritykset olivat edelleen valtaosin yhden hengen yrityksiä tai useamman henkilön perustamia osakeyhtiöitä. Mukana oli myös korkeaa osaamista vaativia yrityksiä ja pelialan yrityksiä, joilla mahdollisuus kasvuyrityksiksi. Aloittaneiden yritysten työllistämisvaikutus on 1,5 henkilöä.

Sivutoimisen yrittäjyyden lisääntyminen työttömyysturvauudistuksen myötä on kasvanut, sillä nyt tuloja saa olla 300 € ilman että se vähentää työttömyysetuutta. Tämä onkin koettu hyväksi tavaksi hankkia asiakkaita ja toimeksiantoja ja ryhtyä myöhemmin päätoimiseksi yrittäjäksi.

Yritysten perustamista tuetaan alkaneella ohjelmakaudella ja yritystoimintaa suunnitteleville on tarjolla erilaisia palveluita. Jyväskylän Yritystehtaassa on mukana ovat seuraavat organisaatiot: jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylän yliopisto, Jyväskylän koulutuskuntayhtymä, Tuhansien Järvien Uusyrityskeskus ry, Keski-Suomen TE-toimisto, Protomo, Jyväskylän seudun kehittämisyritys Jykes Oy ja Suomen Yrityskehitys Oy.

Jyväskylän Yritystehtaan tavoitteena on, että asiakkaat eli osaajat saavat palvelua mistä tahansa asiakasta lähellä olevasta Yritystehtaan organisaatiosta. Asiakkaan ideaa ei pallo-

tella, vaan siihen tarjotaan tukea ja apua mistä tahansa mukana olevasta organisaatiosta. Ideoita pohditaan yhteisesti säännöllisissä kokoontumisissa, jossa päätetään kullekin asiakkaalle parhaiten sopiva tuen ja avun muoto Yritystehtaan sisällä. Asiakkaan polku pohditaan yhteisesti jo pidemmälle, jotta asiakkaan aika jää olennaisimpaan eli tuote- tai palveluidean kehittämiseen optimaalisella yrityskehittämisverkoston avustuksella. (Jykes Oy.)

Palkkaturva

Keski-Suomen ELY-keskus maksoi palkkaturvaa vuoden 2014 aikana 1 015 059,31 euroa. Määrä on puolittunut vuodesta 2013, jolloin palkkaturvaa maksettiin lähes kaksi miljoonaa euroa. Määrä on myös pienempi kuin vuonna 2012, jolloin palkkaturvaa maksettiin 1,5 miljoonaa euroa. Palkkaturvana maksettujen saatavien määrän vähentymiseen vaikutti osittain se, ettei Keski-Suomessa ollut viime vuonna suuria, yli 50 työntekijän, konkurssia. Palkkaturvan maksaminen väheni koko maassa, vaikkakaan ei yhtä merkittävästi kuin Keski-Suomessa.

Vuonna 2014 palkkaturvahakemukset ovat kohdistuneet 100 työnantajaan, vastaavasti edellisvuonna työnantajia oli 105. Hakemusten käsittelyssä on ruuhkaa, sillä vireillä olevia palkkaturvahakemuksia on yli sata. Ratkaisemattomien hakemusten lukuisa määrä tarkoittaa pitkiä käsittelyaikoja. Toimialakohtaisesti palkkaturvaa maksettiin viime vuonna erityisesti metalli- ja rakennusteollisuuteen sekä ravitsemusosalalle.

Työvoiman kysynnän näkymät

Keski-Suomen ELY-keskuksen alueella työvoiman saatavuus on pääsääntöisesti hyvä. Työvoiman kysyntä tosin voi vaihdella huomattavasti maakunnan alueen eri seutukunnissa. Jyväskylän seudulla on runsaasti korkeakoulutettua työvoimaa tarjolla lukuun ottamatta joitakin työvoimapula-ammatteja, kuten esimerkiksi lääkäreitä, hammaslääkäreitä ja ohjelmoijia. Humanististen ja yhteiskuntatieteellisten alojen työnhakijoista on selkeästi ylitarjontaa. Muissa maakunnan seutukunnissa korkeakoulutetuista työnhakijoista ei ole ylitarjontaa ja varsinkin pohjoisessa Keski-Suomessa korkeakoulutetuista yritysten avainhenkilöistä on jopa jonkinasteista pulaa. Alempien koulutusasteiden rekrytointiongelmaisia ammatteja löytyy lähinnä sosiaali- ja terveydenhuolto- sekä metallialalta. Metallialalla on saatu hyviä kokemuksia yhteishankintakoulutuksena toteutetuista rekrykoulutuksista.

Avoimien työpaikkojen määrä Keski-Suomen maakunnassa oli viime vuonna vastaavalla tasolla kuin vuotta aiemmin. TE-toimistoon ilmoitettujen avoimien työpaikkojen määrä väheni vuoden ensimmäisellä puoliskolla vuoteen 2013 verrattuna, mutta kasvoi yhtä kuukautta lukuun ottamatta vuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Uusien avointen työpaikkojen määrässä ollaan jäljessä kuukausittaisesta keskiarvosta noin 300 työpaikkaa verrattaessa määrää huippuvuoteen 2011. Tuolloin avoimia uusia työpaikkoja ilmoitettiin keskimäärin kuukausittain noin 1 750. Työnhakijoita yhtä avointa työpaikkaan kohti oli Keski-Suomessa joulukuun aikana 22, ELY-keskuksista Kainuun jälkeen toiseksi eniten.

Osaavan työvoiman kysynnässä tulee tapahtumaan voimakasta kasvua metsäalalla tulevien vuosien aikana. Erään pankkialalla työskentelevän johtajan arvion mukaan Keski-

Suomella on mahdollisuus nousta yhdeksi koko maan talousvetureista, kun Äänekosken biotuotetehtas saadaan rakenteille. Metsäalalla tulee olemaan pulaa ennen kaikkea metsäkoneen ja puutavara-autojen kuljettajista. On laskettu, että metsäalalle tarvitaan vuosittain 800 uutta metsäkoneenkuljettajaa ja 500 puutavara-autonkuljettajaa. Tämä on huomattavasti enemmän kuin mitä alalle tällä hetkellä koulutuksesta valmistuu kuljettajia. Työvoiman tarvetta ja kysyntää tulee tulevaisuudessa olemaan myös moneen muuhun metsäalan ja puun logistiikkaketjun ammattiin. On siis selvää, että metsäalan koulutukseen tulee pikaisesti lisätä huomattavasti aloituspaikkamääriä niin nuoriso- kuin aikuiskoulutusasteella.

ICT-alan joihinkin tehtäviin kohdistuu voimakasta työvoiman kysyntää, kun taas toisaalta osa alan ammattilaista karsiutuu työmarkkinoilta vanhentuneina pois. Alan ongelmana vaikuttaa olevan asiantuntijatehtävissä vaadittava syvälinen, mutta kapea-alainen osaaminen sekä alan nopea kehitys. Yhteiskunnan koulutustarjonnan on vaikea pysyä kehityksen vauhdissa mukana ja toisaalta alalla työskentelevien haasteena on pitää yllä vaadittavaa alati muutoksen kohteena olevaa ammattitaitoa. Ongelmista huolimatta varsinkin Jyväskylän seutukunnan tulevaisuutta pohdittaessa ICT-alalla tulee olemaan poikkeuksellisen merkittävä rooli.

Yritysten toimintaympäristö oli edelleen haasteellinen koko vuoden 2014. Vientivetoisen teollisuuden alihankintaketjuissa toimivien yritysten tilauskantojen vaihtelu oli suurta. Aiemmin erittäin kannattavasti toimineita yrityksiä ajautui varsin nopeasti vakaviin taloudellisiin vaikeuksiin tai jopa konkurssiin. Yritysten uudistuminen ja omien tuotteiden kehittäminen tuleekin entistä tärkeämmäksi kilpailukyvyyn säilyttämiseksi.

Suunnitellun Metsä Fibren biotuotetehtaan vaikutuksesta on toisaalta noussut vahvaa toiveikkuutta ja uusia investointisuunnitelmia. Yritysten kehittämishankkeiden kysyntä ja tunnistelut ovat jatkuneet vilkkaana alkuvuoden aikana. EU-rahoituskauden vaihtuminen vuoden 2014 alusta vaikuttaa avustusmuotoisen rahoituksen saatavuuteen jatkossa. Käytettävissä oleva rahoitus pienenee merkittävästi ja on entistä tärkeämpää löytää uusia ja uusia kasvualoja ja yrityksiä. Kehittämisrahoitusta kohdennetaan jatkossa etenkin kansainvälistymiseen sekä uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen. Maakunnan strategisten painopistevalintojen digi-, bio- ja osaamistalouden sekä INKA-ohjelmaan kuuluvan kyberturvallisuuden toivotaan synnyttävän kasvavaa uutta liiketoimintaa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Keski-Suomen ELY-keskuksen alueella työttömien määrä on suurempi, kuin kertaakaan viimeisen kymmenen vuoden aikana. Maakunta lukeutuu valtakunnan pahimpiin työttömyysalueisiin. Vuodenvaihteessa 2015 ainoastaan Kainuun ELY-keskuksen alueella työttömyysprosentti oli Keski-Suomea suurempi. Määrällisesti työttömiä oli vuoden 2014 lopussa 1 251 enemmän kuin vastaavana aikana vuonna 2013. Tämä on noin 1 900 työtöntä vähemmän kuin vastaava vertailu vuoden 2013 ja 2012 lukujen välillä. Työttömyyden lukujen vertailussa vuoden 2014 ja 2013 välillä tulee ottaa huomioon, että ryhmälomautusmenettely oli käytössä vielä vuonna 2013, minkä vuoksi ryhmälomautetut eivät kirjautuneet virallisiin työttömyydestä kertoviin lukuihin. Vuoden 2013 työttömien määrät ovat siis hieman todellisia lukuja pienemmät. Kausitasoitettu eli keskimääräinen työttömyys kuukaudessa lisään-

tyi noin 2 200 työnhakijalla per kuukausi, mikä on noin 100 työtöntä työnhakijaa vähemmän kuin vastaava luku vuonna 2013. Voidaan siis todeta, että työttömyyden kasvun nopeus hidastui maakunnassa selvästi vuoden 2014 aikana.

Työttömyys kasvoi vuoden 2012 lopusta vuoden 2013 loppuun mennessä 1,7 prosenttiyksikköä, joka on täsmälleen sama kuin työttömyyden kasvu vuoden 2013 joulukuusta vuoden 2014 joulukuuhun. Prosentuaalisen muutoksen samankaltaisuutta verrattuna muutoksiin työttömien työnhakijoiden lukumäärissä selittää muutokset työvoiman määrässä. Ammattiryhmittäisessä tarkastelussa työttömyys nousi kaikissa muissa, paitsi erityisasiantuntijoiden ja muiden työntekijöiden ryhmissä. Koulutusasteisessa tarkastelussa amk- ja yliopistokoulutuksen saaneiden kohdalla työttömyys lisääntyi alkuvuonna 2014 noin 25 % verrattuna vastaavaan aikaan vuonna 2013. Eniten työttömyys lisääntyi vuoden 2014 aikana keskiasteen koulutuksen suorittaneilla, mutta väheni hieman alemmalla perusasteella sekä alemmalla ja ylemmällä korkeakouluasteella. Myönteisten vuosimuutosten taustalla ovat mm. vähentyneet kokoaikaiset lomautukset. Kokoaikaisesti lomautettuja oli 119 vähemmän kuin vuotta aiemmin joulukuussa 2013. Työvoimapolitiittisissa palveluissa oli viime vuonna keskimäärin kuukaudessa 7 653 työnhakijaa, missä kasvua on vuoteen 2013 verrattuna 6,9 %. Työvoimapolitiittisiin palveluihin kuuluvan omaehtoisen opiskelun suosio on edelleen jatkanut kasvuaan. Viime vuoden lopussa palvelussa oli lähes 2 000 työnhakijaa, marraskuussa jopa 2 150.

Keski-Suomen maakunnan seutukuntien vertailussa työllisyystilanne on perinteisesti ollut eteläisessä Keski-Suomessa parempi kuin pohjoisessa Keski-Suomessa. Tähän tilanteeseen saattaa tulla muutos Äänekosken biotuotelaitoksen ja sen ympärille kasvavan yritystoiminnan aiheuttamien välittömien ja välillisten vaikutuksien vuoksi. Muutos ei ehkä tule tapahtumaan vielä vuoden 2015 aikana, mutta luultavasti kahden tai kolmen vuoden kuluessa. Tätä raporttia kirjoitettaessa biotuotelaitoksen rakentamispäätöstä ei ole vielä tehty, mutta lukuisten myönteisten tunnusmerkkien vuoksi raportti ennakoii myönteistä biotuotelaitoksen rakentamispäätöstä.

Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä työnhakijoista on Keski-Suomessa ELY-keskusten korkein. Pitkäaikaistyöttömiä kaikista työnhakijoista oli melkein kolmannes. Pitkäaikaistyöttömiä on kaikissa ikäryhmissä, mutta mitä todennäköisimmin ikä korreloi pitkäaikaistyöttömyyden kanssa. Kaikista maakunnan seutukuntien työttömistä yli 50-vuotiaita oli 8 566. Joutsan seutukunnalla yli 50-vuotiaiden osuus oli jopa 55 %, Saarijärvi-Viitasaari seutukunnalla osuus oli 47 %, Keuruun seutukunnalla 46 % ja Jämsän seutukunnalla 45 %. Elinkeinoelämän valtuuskunnan Evan tämän vuoden tammikuussa julkistaman raportin mukaan työttömän mahdollisuudet päästä töihin heikkenevät rajusti, kun ikä alkaa numerolla viisi. Raportin mukaan yli 56-vuotiaalla ei käytännössä ole enää mahdollisuuksia työllistyä uudelleen. Edes koulutus ei pelasta yli 50-vuotiaita. Viisikymppisten työllistyminen on tilastojen mukaan yhtä hankalaa riippumatta siitä, onko työttömällä korkeakoulututkinto vai pelkkä peruskoulun päästötodistus.

Nuorten, alle 25-vuotiaiden työttömyys on kaksinkertaistunut seitsemän vuoden aikana Keski-Suomen maakunnan alueella. Nuorten ongelmana tulla valituksi työpaikkaan on se, että pitkittyneen taantuman vuoksi usein työpaikkaan on tarjolla irtisanotuksi tulleita kokeneempia ja osaavampia työnhakijoita. Vattin johtavan ekonomin mukaan hallituksen kär-

kihankkeen nuorisotakuun työllistävät vaikutukset ovat olleet melko vaatimattomia. Toisaalta voidaan kysyä, mikä nuorten tilanne olisi yleisessä huonossa työllisyystilanteessa ilman valtion työllistäviä toimia. Keski-Suomen TE-toimisto on perustanut marraskuun loppuun kestävän määräaikaisen projektin, jonka tavoitteena on tehostaa nuorisotakuun toimeenpanoa Keski-Suomessa. Vuosimuutoksessa ikäryhmässä alle 20-vuotiaat työttömyys jopa laski aavistuksen verran. Nuorten työllisyystilanteeseen on odotettavissa varsinkin pohjoisessa Keski-Suomessa merkittävää helpotusta lähivuosina, mikäli nuoret ovat kiinnostuneita hakeutumaan työllistävien alojen koulutuksiin. Pohjoisessa Keski-Suomessa tilanne saattaa jopa muuttua nuorisotyöttömyydestä nuorisopulaksi.

Työttömyyden voidaan olettaa jatkavan kasvua vuoden 2015 aikana Keski-Suomessa. Teknologia- ja metsäteollisuuden myönteiset näkymät eivät vielä tule riittämään työttömyyden kehityksen kääntämistä myönteiseen suuntaan, koska teollisuuden, palvelualojen ja julkisen sektorin irtisanomiset yhteensä ovat lukumääräisesti suurempia kuin työvoiman kysyntä tulee olemaan.

Kehitysnäkymät seutukunnittain

Jyväskylän seutukunta

Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka, Uurainen

Jyväskylän seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 179 681 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 1 274 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,4 % ja työttömiä työn-hakijoita oli 15 083.

Jyväskylän seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Jyväskylän asema suurten valtakunnallisten seutukuntien joukossa on huonompi kuin kymmenen vuotta sitten. Seutukunnalla virinnyt kasvun vuosien aika 2007–2008 ja 2010–2011 kääntyi vähintään kolme vuotta kestäväksi taantumaksi, mikä ajoi seutukunnan tilanteen suurten seutukuntien vertailussa yhdeksi maan heikoimmista. Teknologiateollisuudessa ilmeni kuitenkin vuoden 2014 aikana kehitystä, joka yhdessä Euroopan markkinoiden hitaan elpymisen ja euron heikkenemisen myötä antavat perusteltua aihetta nähdä taantumman hellittävän viimeistään vuoden 2016 aikana. Tulevaisuuden kasvu tulee perustumaan Jyväskylän seutukunnalla perinteisten, mutta uudistumiskykyisten metsä- ja metalliteollisuuden vientituloihin. Tästä seurauksena on ostovoiman kasvu, mikä taas näkyy palvelu-

jen kysynnän lisääntymisenä. Toinen kasvun perusta löytyy kyberturvallisuuden, teollisen Internetin ja digitalouden ratkaisujen liiketaloudellisista hyödyntämisistä.

Puolustusvoimien rooli seutukunnan tulevaisuuden kasvussa on merkittävä. Puolustusvoimat työllistää seutukunnalla noin 1 500 työntekijää. Tikkakosken varuskunta on kasvanut yhdeksi maan suurimmista varuskunnista. Yliopiston merkitys seutukunnalle on korvaamaton niin kasvattajana, tutkimuksen tekijänä kuin innovaatioiden tuotteistajana liiketaloudellisesti kannattavaksi toiminnaksi. Ammattikorkeakoulu on noussut yhdeksi Suomen merkittävämmäksi ja halutuimmaksi korkeakouluksi. Jyväskylän aloittavista yrittäjistä yli 40 %:lla oli korkeakoulutausta. Arktisen alueen liiketoiminnan kehittäminen on eräs mielenkiintoinen tulevaisuuden mahdollisuus. Tähän mahdollisuuteen Jyvässeudulla on taruttu ja asiaa viedään eteenpäin yhteistyöllä mm. Oulun ja Vaasan kanssa. Jyvässeudun vetovoimaisuus on jonkin verran laskenut huonon työllisyystilanteen vuoksi, mutta alue on edelleen muuttovoittoaluetta. Jyväskylä on kasvukeskus ja koulutuskaupunki, jonka väkiluku kasvaa vuodessa reilulla tuhannella henkilöllä. Tämä kehitys tulee jatkumaan mitä todennäköisemmin tulevina vuosina.

Tulevaisuuden ehkä suurin haaste seutukunnan elinkeinoelämässä on kyetä kasvattamaan alueen vientivetoista, keskisuurta teollisuutta. Jyväskylän seutukunnan, mutta erityisesti Jyväskylän ongelmana on ollut jo joitakin vuosikymmeniä keskisuurten, työllistävien yritysten vähäisyys. Aloittavien yritysten palvelut seutukunnalla ovat erinomaisella tasolla. Uusyrityskeskuksen kautta seutukunnalle syntyi viime vuonna noin 900 uutta yritystä. Uusia yrityksiä perustetaan selvästi enemmän kuin vanhoja yrityksiä lopettaa toimintansa. Voidaan kuitenkin kysyä, olisiko tulevaisuudessa syytä nostaa esille aikaisempaa enemmän jo toimivia yrityksiä ja suunnata panostusta ja tukea niiden rohkaisemiseen kansainvälisyyteen ja investointeihin? Huolestuttava piirre ilmenee valtiotieteen tohtori Timo Aron laatimasta kaupunkien elinvoiman vertailuanalyysistä. Yksityisen sektorin osuus kaikista tutkimus- ja tuotekehitysmenoista on laskenut Jyväskylässä 54 prosentista 36 prosenttiin vuodesta 2005 vuoteen 2013 ilman että rahoituksen määrässä olisi tapahtunut oleellisia muutoksia.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Vuoden 2014 aikana Jyväskylän seutukunnan teknologiateollisuudessa oli selviä elpymisen merkkejä. Myönteisimmät uutiset tulivat Valmetin suunnalta. Yritys sai viime vuoden aikana runsaasti tilauksia ja Rautpohjan tehtaalla vallitsi vuoden lopussa täystyöllisyys. Valmet on hyvä esimerkki siitä, kuinka yritys voi selvitä rakennemuutoksesta uusiutumisen kautta. Tämän vuoden alussa Valmetin Metsolta ostama prosessiautomaatiojärjestelmät-liiketoiminta tekee yrityksestä suvereenin toimijan maailman paperikonemarkkinoilla. Valmetin erinomainen viime vuosi näkyy myös liiketoiminnan kasvuna alihankintaketjussa ja suunnittelutoimistoissa. Toinen teknologiateollisuudesta tullut ilahduttava tieto tämän vuoden alussa oli Moventas Gears Oy:n yrityssaneerauksen päättymisen. Moventaksen kohdalla yrityssaneeraus toimi erinomaisesti pelastaen yli 500 työpaikkaa. Yrityksen tilauskanta lupaa hyvää vuodelle 2015.

Jyväskylään on rakentumassa kyberturvallisuuden keskittymä. Jyväskylän kaupunkiseutu on valittu Innovatiiviset kaupungit 2014–2020 -ohjelmassa kyberturvallisuusteeman

kansalliseksi koordinaattoriksi. Puolustusvoimien vahva rooli Jyväskylässä kyberpuolustuksen osaamiskeskuksena luo uusia julkisen sektorin työpaikkoja seutukunnalle. Jyväskylään on keskitetty muitakin valtionhallinnon ICT-toimintoja kuten Valtori, Haltik ja Kela. Jyväskylässä toimii ja kehittää tuotteita merkittäviä ICT-alan veturiyrityksiä kuten Cassidian Finland Oy, 4G, Descom Oy, Digia Oy, Elisa Oy, Kilosoft Oy, Millog Oy, Patria Oy ja TeliaSonera Finland Oy. Yritykset työllistävät alueella noin 1 500 työntekijää. Yritysten tuotannosta merkittävä osa menee vientiin.

Jyväskylän seutukunnan vahvuutena ICT-alalla on seudulle syntynyt monipuolinen koulutus- ja tutkimuskeskittymä. Jyväskylän yliopiston informaatioteknologian tiedekunnassa opiskelee 1 500 opiskelijaa ja yliopiston kauppakorkeakoulussa 1 200 opiskelijaa. Informaatiotiedekuntaan perustetaan kansainvälisen tason pelitutkimuksen huippuosaamiskeskus. Yliopistossa on meneillään useita kyberturvallisuuteen liittyviä tutkimushankkeita yhteistyössä mm. Tel Avivin yliopiston kanssa. Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ICT-alan opiskelijoita on 650. Ammattikorkeakoulun kyberturvallisuushankkeessa, Jyväskylä Security Technology (JYVSECTEC) on rakennettu kyberturvallisuuden koulutus-, tutkimus- ja kehitysympäristö, jossa tuotetaan kehitys-, testaus- ja koulutuspalveluita. EduCluster Finlandin sopimus koulutusviennistä Qatarin luo odotuksia Jyväskylän kasvamiseksi kansainväliseksi merkittäväksi toimijaksi koulutusliiketoiminnan viennissä.

Hyvinvointiala on yksi tulevaisuuden kasvuala seutukunnalla. Jyväskylässä terveyteen ja liikuntaan liittyvässä tutkimuksessa yhdistetään hyvinvointipalveluita ja korkeaa teknologiaa tavoitteena vaikuttaa ihmisten jokapäiväisen elämänlaadun parantamiseen. Jyväskylästä hahmotellaan Suomen hyvinvointialan ”pilotti-Piilaaksoa”. Tämä mahdollistuu oppilaitosten, kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen ja yritysten välisenä yhteistyönä. Laukaassa sijaitsevan kylpylähotelli Peurungan viime vuosien investoinnit ja tulevan uuden huoneistohotellin rakentaminen ovat tehneet alueesta entistä varteenotettavamman vapaa-ajan keskuksen.

Rakennusalaalla lähiajan suuria investointeja ovat Seppälän alueella toteutettavat Keskimaan Prisman rakennushanke, rakennusliike Skanskan kauppakeskushanke ja Rakennusliike Koivukosken liikekiinteistöhanke.

Entisen Kankaan paperitehtaan alue on valtakunnan yksi suurin kaupunkirakentamishanke ja samalla myös biotalouden kokeilualusta. Jyväskylä on Joensuun kumppani INKA biotalousteen kehittämishajelmassa. Äänekosken biotuotelaitoksen rakennushankkeen rakennusala työllistävää vaikutus ulottuu myös Jyväskylään saakka. Ensi vuonna alkaa maakunnan tähän asti suurimman julkisen investoinnin, uuden sairaalan rakentaminen. Sairaalan rakennettavaa neliöpinta-alaa tulee olemaan 100 000 neliötä ja sen kustannusarvio on 333 miljoonaa euroa. Jyväskylän keskustan rakennuskannassa on paljon korjausrakentamisen tarvetta. Rakennusalan lähivuosien näkymät ovat parantuneet sitten vuoden takaisesta.

Jyväskylässä aloittavien yritysten perustamisneuvonta keskitettiin syksyllä 2014 Jyväskylän Yritystehtaalalle, johon tulivat mukaan perinteisten uusyritysneuvontaa tekevien organisaatioiden lisäksi keskeiset oppilaitokset.

Työvoiman kysynnän näkymät

Jyväskylän seutukunnalla avoimia työpaikkoja ilmoitettiin TE-toimistoon kuukausittain keskimäärin lähestulkoon saman verran viime vuoden aikana kuin vuonna 2013 eli 1 135 työpaikkaa. Alkusyksyllä 2014 työpaikkojen määrä lisääntyi verrattaessa vastaavaan aikaan vuonna 2013, mutta viime vuoden kolmen viimeisen kuukauden aikana ilmoitettujen työpaikkojen määrä laski verrattuna vuoden 2013 tilanteeseen. Tosin lasku oli varsin pientä.

Osaavan työvoiman saatavuus pääsääntöisesti seutukunnalla on toistaiseksi ollut pääsääntöisesti hyvää, mikä johtuu runsaasta työttömyydestä ja työvoiman ylitarjonnasta. Tämän voidaan todeta olevan alueen vahvuus, minkä vuoksi esimerkiksi ICT-alan yrityksiä on hakeutunut seutukunnalle. Työvoimapulaa on esiintynyt eniten sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla sekä puhtaanpitoalalla. Yksittäisiä ammatteja tarkasteltaessa myyntiedustajan ammatti on ollut rekrytointiongelmien kärkisijoilla jo usean vuoden ajan.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Jyväskylän seutukunnan työttömyys kasvoi viime vuoden aikana kolmatta vuotta peräkkäin. Maan suurimpien kaupunkien joukossa tilanne on huonompi ainoastaan Lahdessa. Suurten kaupunkien seutukuntien työttömyyslistalla Jyväskylän seutukunta jää Lahden seutukunnan taakse. Työttömyyden kehityksessä vuoden 2014 jälkimäiseltä puoliskolta on löydettävissä kaksi myönteistä ilmiötä. Ensimmäinen on työttömyyden kasvun vauhdin hienoinen hiljeneminen ja toinen on se, että seutukunnalla ei käyty yhtään yli 50 työntekijän irtisanomisiin johtaneita yt-neuvotteluja. Kausitasoitettu työttömyys kasvoi seutukunnalla viime vuoden aikana 1 518 työnhakijalla, mikä prosentteina tarkoittaa 12,3 %:n kasvua vuoteen 2013 verrattuna. Jyväskylän työllisyysaste keskimäärin vuosina 2005–2009 oli 65,3 % ja vuosina 2010–2013 vastaavasti 65,5 %. Työllisyysasteen muutokset ovat olleet siis varsin pieniä.

Työttömyyden kasvu jatkuu vuoden 2015 aikana, mutta ei ehkä kovin voimakkaana. Valtakunnallisesti toimivat yritykset sopeuttavat toimintaansa jatkuvasti paikkakunta-kohtaisesti pienin irtisanomisin. Palvelualan yt-neuvotteluilta ei voida välttyä ostovoiman vähenemisen vuoksi. Pysyväksi ilmiöksi muodostunut rakennemuutos, digitalisoinnin ja robotismin seurauksena työpaikkoja häviää. Elinkeinoelämän myönteiset uutiset näkyvät työllisyydessä vasta korkeintaan puolen vuoden päästä, mikäli näkyvät koskaan.

Pitkäaikaistyöttömyyden ongelmaan ei ilmeisesti ole työvoimapolitiisin keinoin löydettävissä ratkaisuja pitkittyneessä taantumassa. Vuodenvaihteessa 2015 työllistymistuen myöntämiseen liittyvät lainsäädännölliset muutokset toivottavasti vaikuttavat pitkäaikaistyöttömiin parempaan työllistymiseen. Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi vuoden 2013 aikana 20,6 %, mutta kasvun rajuus viime vuonna oli vielä kovempaa eli 23,0 %. Pitkäaikaistyöttömiä Jyväskylän seutukunnalla oli vuoden 2014 lopussa 4 701, mikä on 31 % kaikista seutukunnan työttömistä. Nuorisotyöttömyyden hoitamiseksi valtion taholta on tehty merkittäviä panostuksia. Ilman nuorisotakuun toimenpiteitä nuorisotyöttömyys voisi olla yhtä suuri ongelma kuin pitkäaikaistyöttömyys. Alle 25-vuotiaita työttömiä seutukunnalla vuoden 2014 lopussa 2 628, mikä tarkoittaa 3,0 prosentin työttömyysastetta.

Jämsän seutukunta

Jämsä, Kuhmoinen

Jämsän seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 24 180 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 367 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 954.

Jämsän seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	-	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Jämsän seutukunta on perinteisesti ollut vahvan metsäteollisuuden aluetta ja on sitä toki edelleen, vaikka metsäteollisuudessa paperitehtaiden kesken käydään globaalia pudotuspeliä paperin kysynnän voimakkaan vähentymisen vuoksi. Jokilaakson tehtaat työllistävät tammikuussa päätettyjen työvoiman vähennystenkin jälkeen kuitenkin edelleen 850 työntekijää. Toinen alueen vahvuus löytyy lentokoneteollisuus klusterista, joka työllistää noin 800 työntekijää. Kunta on tehnyt vuodelle 2015 ylijäämäisen budjetin, joka näinä taantumien aikoina on myönteinen poikkeus kuntataloudessa. Ylijäämääseen budjettiin pääseminen on edellyttänyt supistuksia niin kunnan palveluissa kuin henkilöstömenoissakin. Kunnan työntekijöiden määrä on vähentynyt merkittävästä lähinnä määräaikaisten työsuhteiden uusimatta jättämisen tuloksena. Valtion palveluiden karsiminen ja toimipisteiden keskittäminen Jyväskylään koetaan seutukunnalla sen elinvoimaisuutta heikentäviksi toimiksi.

Hallin varuskunnan lakkauttaminen vuoden 2013 lopussa on yksi syy siihen, miksi kunnan muuttotappiollisuus kiihtyi viime vuoden aikana. Varuskunnan lakkauttaminen merkitsi noin 200 työpaikan katoamista ja sillä on luonnollisesti myös välillisiä vaikutuksia alueen palveluiden kysynnän ja ostovoiman vähentymiseen. Keski-Suomen Liiton ja Jämsän kaupungin rahoittama sekä Jämsek Oy:n toteuttama Ilmo-hanke on mahdollistanut pk-kasvu-yrityksille suunnattujen investointi- ja kehityshankkeiden suunnittelun. Hankkeen tavoitteena on ollut korvata varuskunnan lakkauttamisen myötä menetetyt työpaikat. Pitkään jatkunut taantuma, teollisuuden rakennemuutos ja työttömyyden kasvu edellyttäisivät panostuksia elinkeinoelämän kehittämiseen, johon kuntatalouden tila ei viime vuosina ole antanut mahdollisuuksia.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Elinkeinoelämän merkittävin kasvu seutukunnalla on odotettavissa matkailualalla. Himokseen on investoitu merkittävästi vuosien aikana ja alueesta onkin tullut koko eteläisen Suomen merkittävin ympärivuotinen matkailukeskus. Himoksen kesätapahtumissa vierailee

jopa yli 100 000 kävijää. Tällainen määrä vaikuttaa merkittävästi myös seutukunnan muuhun matkailupalvelujen ja muiden palvelujen kysyntään sekä työllisyyteen. Kilpailu alalla on kuitenkin kova ja menestyminen tulevaisuudessa edellyttää jatkuvaa kasvua, kansainvälisyyteen panostamista ja rohkeutta investointeihin. Kasvu syntyy ensisijaisesti ulkomaisien matkailijoiden kasvun tuloksena. Venäjän taloudellinen tilanne ja sen johdosta aiheutunut venäläisten turistien vähentyminen on näkynyt myös Himoksen vierailevien määrissä.

Toisena kasvualana on nähtävissä terveydenhuoltoala. Alan valtakunnallisena trendinä on julkisten terveydenhuoltopalveluiden ulkoistaminen yksityisille palveluntuottajille ja tämä kehitys on näkynyt myös vahvasti Jämsän seutukunnalla. Pihlajalinna konserniin kuuluva Jokilaakson Terveys Oy on kasvanut huomattavaksi terveydenhuoltoalan palvelujen tuottajaksi seutukunnalla.

Uusien ja vanhojen yritysten lähivuosien vertailussa yritysten nettomuutos on ollut määrällisesti noin 20–30, mutta viime vuoden aikana nettomuutos oli vain jonkin verran plusmerkkinen. Yritysten perustamisessa uutena ilmiönä on ollut sivutoimisten yritysten perustaminen. Omistajavaihdoksia on ollut aiempaa enemmän. Starttirahan kysyntä on ehkä hieman yllättäen kasvanut varsin myönteisesti vuoden 2015 alkuvuoden aikana. Jämsän seudulla vuokrattavista toimitiloista on jossain määrin edelleen ollut pulaa. Myllymäen teollisuusalueelle odotetaan syntyvän uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Työvoiman kysynnän näkymät

TE-toimistoon ilmoitettuja avoimia työpaikkoja seutukunnalla oli viime vuoden aikana jopa noin 40 prosenttia enemmän, kuin vuonna 2013. Työpaikkojen kasvun määrä selittää työttömyyden kasvun vauhdin hidastumisen. Vuoden 2015 avointen työpaikkojen kasvu jää nähtäväksi, mutta matkailussa alkuvuonna ilmennyt kotimaan matkailun piristyminen antaa odottaa positiivisia uutisia ainakin Himoksen matkailukeskuksen suunnalta. Seutukunnalla on pienessä määrin esiintynyt rekrytointiongelmia metalli-, terveydenhuolto-, palvelu- ja puhtaanapitoalalla.

Rakennetyöttömyyden ongelman ratkaisut edellyttävät yleensä uudelleen kouluttamista. Irtisanottujen koulutusmotiivi taas on yleensä kiinni siitä, millaiset näkymät uudelleen työllistymiseen uudelleen kouluttautuminen antaa. Teollisuudesta irtisanotuilla Keski-Suomessa on nyt poikkeuksellisen hyvä tilanne. Äänekosken (tätä kirjoittaessa tosin rakentamispäätös vielä puuttuu) tuleva biotuotelaitoksen logistiikkaketjuun tarvitaan satoja uusia työntekijöitä. Jämsän ammattiopistolla on tarjota juuri tähän työvoiman kysyntään tarvittavaa koulutusta niin aikuis- kuin nuorisosteella. Kysymys on enää vain siitä, kuinka teollisuudesta irtisanotut saadaan hakeutumaan metsäalan koulutukseen.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyyden kasvu jatkui vuoden 2014 aikana, mutta kasvun vauhti hidastui selvästi verrattuna kahteen edellisvuoteen. Ensisijaisina syinä työttömyyden kasvuun olivat Hallin varuskunnan lakkauttaminen, Ilmavoimien Teknillisen koulun Tikkakoskelle siirtymisen aiheuttamien välillisten sekä Jämsän kaupungin yt-neuvottelujen vaikutukset. Työttömyyspro-

sentti vuoden 2014 lopussa oli 18, joka valtakunnallisessa vertailussa on varsin korkea. Ilahduttavaa työttömyyden kehityksessä oli naisten työttömyyden lasku vuoden 2014 kolmen viimeisen kuukauden aikana. Vuoden 2015 alkupuolella päättyneiden UPM Kymmene Oyj:n Jokilaakson tehtaiden yt-neuvottelujen lopputuloksena irtisanottiin 134 työntekijää. Työttömyys tulee pelkästään jo tämän vuoksi jatkamaan kasvuaan tänäkin vuonna. Kasvu näkyy varsinkin miesten työttömyyden kasvuna.

Kaikista seutukunnan työttömistä työnhakijoista pitkäaikaistyöttömiä oli reilu kolmannes. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on ollut kolmen edellisvuoden aikana jyrkkää, eikä negatiivisen kehityksen pysäyttämiseen ole näkyvissä ennusmerkkejä. Nuorten, alle 25-vuotiaiden työttömyyden kehitys sen sijaan kestää valtakunnan tason vertailunkin. Kausitasoitettu työttömyys jopa laski seutukunnalla hieman viime vuoden aikana verrattuna vuoteen 2013.

Keuruun seutukunta

Keuruu, Multia

Keuruun seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 11 943 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 144 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 816..

Keuruun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Keuruun seutukunnan vahvuus on elinkeinorakenteen monipuolisuus, vaikka Pioneerirykmentin lakkauttamisen myötä suojelu- ja turvallisuussektori katoaakin alueelta lähes kokonaan. Seutukunta tarjoaa erinomaisen toimintaympäristön keskellä Suomea sekä yritystoimintaan että etätyöskentelyyn. Toimitiloja hyvin erilaisiin yritystarpeisiin löytyy runsaasti entisen Pioneerirykmentin alueelta ja muualtakin seutukunnan alueelta.

Keuruun seutukunnan väkiluvun kehitys on ollut jo pitkään vähenevä ja työpaikkamene-tykset lisäävät alueelta poismuuttoa. Todennäköistä on, että jonkin verran lisää niistä, jotka on osoitettu puolustusvoimissa uusille sijoittumispaikkakunnilleen, tulee muuttamaan perheineen uudelle paikkakunnalle vuoden tai kahden kuluessa, mikä osaltaan lisää muuttotappiota. Väestötappion pysäyttämiseksi alueelle pitäisi saada lisää opiskelumahdollisuuksia, uusia työpaikkoja ja eläköityville yrittäjille jatkajia.

Seutukunnan työvoima on pääsääntöisesti koulutukseltaan keskiasteen koulutuksen saaneita (55 %), korkea-asteen koulutus on 32 %:lla ja vain peruskouluasteen koulutus on

14 %:lla työvoimasta. Tärkeää on, että mahdollisimman kattavasti kaikilla työvoimaan kuuluvilla olisi vähintään toisen asteen koulutus.

Yritysten tulevaisuuden ennakointi on edelleen hyvin haastavaa, koska maailmantilanteen epävarmuus heijastuu selvästi myös Suomen yrityksiin viennin vaikeutena ja kiristyneenä kilpailuna. Epävarmuustekijöillä on ollut selvää vaikutusta myös yritysten investointihalukkuuteen. Yritysilmapiiri on kuitenkin toiveikas.

Kuluneina vuosina on tehty runsaasti paikallista työtä alueen työvoiman ja yritysten kohtaamiseksi, mikä on osaltaan vaikuttanut siihen, että Keuruun seutukunnan työttömyysaste on ollut Keski-Suomen seutukuntien alhaisin jo pitkään.

Vaikka pioneerirykmentin lakkauttamisen yhteydessä työttömäksi ei jäänytkään runsaasti puolustusvoimien henkilökuntaa, ne henkilöt, jotka ottivat irtisanomispaketin tai joutuivat työttömiksi, tarvitsevat tukea etsiessään uutta työtä tai kouluttautuessaan uudelle alalle. Rykmentin lakkauttamisen myötä myös seutukunnan kokonaistyöpaikkamäärä väheni merkittävästi. Matkailuveturin, hotelli Keurusselän, sulkeutuminen alkusyksystä 2014 aiheutti noin 20 henkilön työpaikkamenetyksen, eikä korvaavaa matkailun veturia ole edelleenkään löydetty.

Monissa yrityksissä on ollut syksyn ja kuluvan talven aikana lomautuksia ja taantuman jatkuminen on aiheuttanut sen, että lomautuksia saattaa olla tulossa keväällä lisää.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Usko alueen kehittymiseen Keski-Suomen maaseutuveturina on edelleen vahva ja seudulla jatketaan toimenpiteitä työpaikkojen luomiseksi. Eri toimijat tekevät aktiivisesti yhteistyötä työpaikkojen turvaamiseksi ja uusien yritysten houkuttelemiseksi.

Yritysrahoituksen kysyntä pysynee tarkastelujaksolla entisen suuruisena. Rahoituskauden vaihdos ja siihen liittyvät muutokset ovat viivästyttäneet tukien hakemista. Yritykset kysyvät rahoitusta lähinnä kone- ja laitehankintoihin sekä yritystoiminnan aloittamis- ja laajentamisvaiheisiin. Investointien tavoitteena on lähinnä säilyttää olemassa olevat työpaikat. Yritystoiminnan kehittäminen, toiminnan tehostaminen, oman henkilöstön osaamisen kohottaminen ja uusien myyntikanavien tai markkinoiden löytäminen on ajankohtaista monessa yrityksessä.

Yrityksiä perustettiin alueelle viime vuonna hieman enemmän kuin edellisenä vuonna ja starttirahan kysyntä on ollut yhtä vilkasta kuin aikaisemmin. Yrittäjiksi aikoville on tarjolla mahdollisuuksia jatkaa jo olemassa olevia yrityksiä, kun monet paikallisista yrittäjistä etsivät jatkajaa sukupolvenvaihdostilanteessa. Alkavien yritysten neuvonta ja starttirahan kysyntä jatkuu entisen kaltaisena.

Keuruun kaupunki on investoinut vahvasti viime aikoina ja investointeja jatketaan edelleen useisiin kohteisiin.

Myös kunnallistekniikkaan investoidaan. Multialla julkisten investointien määrä kuluvaan vuonna on noin 300.000 euroa. Multian kunta on parantanut tietoverkkoyhteyksiä Laajakaista kaikille 2015 -hankkeen kautta ja Keuruun kaupunki on käsitellyt selvitystä verkko-yhteyksien parantamisesta.

Alueen metallitoimiala on kahtiajakoista: osalla yrityksiä tilauskirjat ovat täynnä ja ne ovat voineet palkata uutta henkilökuntaa syksyn aikana, osa on joutunut lomauttamaan. Esim. rakennustoimialan taantuma heijastuu metallitoimialaan. Viime vuosi oli kuitenkin osalla toimialan yrityksiä liikevaihdollisesti huippuvuosi. Osa yrityksistä ennakoi taantumajan jatkuvan vielä ainakin kuluvan vuoden sekä mahdollisesti vielä vuoden 2016 loppuun asti. Alueen metalliteollisuus on alihankkijapainotteista, joten taantumien tuntuvat helposti tilauskannoissa. Jatkossa tulee entistä enemmän pyrkiä tukemaan yritysten omien tuotteiden suunnittelua.

Väestön ikääntymisen voidaan ennakoida lisäävän hoivatoimialan työvoimatarvetta. Vaikeammin ennakoitavissa on, miten sote –uudistus tulee vaikuttamaan työpaikkakehitykseen. Keuruun kaupungin uusi kehitysvammayksikkö aloittaa toimintansa tulevana syksynä, mutta se ei tule vaikuttamaan yksityisten palvelutuottajien toimintaan. Juurikkaniemien sairaalan jatkuminen on vaakalaudalla, koska vastuulääkäreitä ei ole saatu riittävästi.

Rakennusalan vaikeudet jatkuvat edelleen. Vaikka alueella onkin rakennettu viimeisen vuoden aikana vilkkaasti, yritysten kilpailu on erittäin kovaa ja paikalliset yritykset eivät ole voittaneet järjestettyjä suuria tarjouskilpailuja esim. koulurakentamisessa. Toimialan taantumien voidaan ennakoida jatkuvan samanlaisena ainakin puolen vuoden ajan. Yritykset ovat lomauttaneet työvoimaa.

Tällä hetkellä taantumien vaikutus näkyy paikallisessa kaupassa ostovoiman vähenemisenä: kuluttajat ostavat edullisempia tuotteita sekä volyymiltaan vähemmän. Myynnillisesti kauppa on hyötynyt pakkastalvesta ja kausituotteet on saatu paremmin kiertoon. Kuluvan vuoden alussa Keskimaa tiedotti Keuruun S-marketin 1,5 M€:n remontista, jonka myötä myymälän palvelutarjonta tulee laajenemaan: myymälään tulee palvelutori, jonka valikoimiin kuuluu lihaa ja lihajalosteita, kalaa ja kalajalosteita, valmisruokia, salaatteja sekä grillituotteita. Tämä tarjoaa kuluttajille palvelujen monipuolistumista ja voidaan olettaa, että Keuruun seutukunnan kauppa kasvattaa vetovoimaansa. Jyväskylä-Pori –tien varteen syntynyt kaupan keskittymä imuroi matkailijavirrasta alueen ulkopuolista rahaa. Kaupan tarjoamat mahdollisuudet Keuruun seutukunnalle voivat kasvaa entisestään kuluvan vuoden aikana.

Matkailussa veturitoimijan löytyminen alueelle olisi ensiarvoisen tärkeää toimialan kehittymiseksi. Hotellin majoituspaikkojen korvaajiksi on noussut muutamia paikallisia toimijoita, mikä ei kuitenkaan riitä esim. suurien urheilutapahtumien majoitustarpeen täyttämiseksi.

Maatalouden suuri riski on maidon, naudan- ja sianlihan tuottajahintojen laskeminen. Kasvavat tuotantokulut ja maataloustukiehtojen muuttuminen lisäävät tilojen neuvonnan tarvetta.

Uutena mahdollisena maatalouden tuotantosuuntana on Pirkanmaalla esiselvitetty puhtaan kauran viljelyä. Tähän tulisi saada veturiyrittäjä, joka vetää koko yritystoimintaa (viljelysopimukset, viljan vastaanotto, lajittelu ja markkinointi). Alueen hankintayksiköiden pitäisi huomioida paikallinen tuotanto, jolloin erikoiskasvien sekä marjojen viljely ja luomuruoka voisivat joillekin yrityksille tuoda lisää vaihtoehtoja.

Seutukunnan metsätoimialan tulevaisuus näyttää edelleen hyvältä, vaikka viennin kehittyminen onkin toimialan kannalta hyvin tärkeää. Sellun kysyntä on edelleen hyvä. Rakennustoimialan ongelmat näkyvät suoraan myös metsätalouteen, varsinkin sahatoimintaan.

Äänekosken biotuotetehtaan tarjoamat mahdollisuudet koko Keski-Suomen talouselämälle nähdään erittäin tärkeinä. Toteutuessaan tehdas tasapainottaa kausivaihteluita ja turvaa monin tavoin metsävoittoisen Keuruun seutukunnan elinkeinoelämän kilpailumahdollisuuksia.

Keuruun kylien kehittämiseen suunnitellaan uutta hanketta yhdessä Keuruun kyläparlamentin ja kyläyhdistysten kanssa. Tuottajayhdistysten alulle panema Kehittyvä maaseutuyritys -hankesuunnitelma on päivitetty ja hanke käynnistyy syksyllä 2015. Siinä pyritään mm. parantamaan perusmaatalouden liiketoimintaosaamista Keuruulla, Multialla ja Petäjävedellä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyyden ennakoitaan kasvavan, koska varuskunnasta jää jonkin verran työntekijöitä ilman uutta työpaikkaa. Lisäksi Otavan Kirjapaino Oy:n irtisanomisten myötä alueelta jäi työtä vaille noin 30 henkilöä. Rakennus- ja metallitoimialalla on tulossa lomautuksia ja jopa irtisanomisia, joka hankaloittaa työllistymistä. Yritysten lomautusten ja irtisanomisten vuoksi ei voida tehokkaasti käyttää TE-palveluiden työllistämistoimenpiteitä palkkatukea tai työkokeilua. Passiivityöttömyys kasvaa. Taloustilanteen edelleen ollessa heikko yritykset pidättäytyvät palkkaamasta uusia työntekijöitä.

Pitkäaikaistyöttömien koulutuksen puute heikentää työnsaantia; ikä näkyy työttömien koulutusasteessa. Keuruun Työkanava-hankkeen asiakkaista ammatillinen tutkinto puuttuu 42%:lla. Ammatillinen osaaminen on kapea-alaista ja mahdollisesti työssä opittua. Osaamisen laajentaminen on koulutustarjonnan vähyydestä johtuen erittäin vaikeaa. Uudelleen työllistyminen vaatii motivaation lisäksi alueelle suuntautuvaa koulutusta sekä tietojen päivitystä (Toppis, opso, tvpo sekä muut koulutukset). Uudelleen työllistyminen paikkakunnalla on hankalaa ja vaatii ponnisteluja.

Pitkäaikaistyöttömien määrä kasvaa jatkossa. 300 pv työttömänä olleiden siirtyminen kuntien vastuulle tulee lisäämään kuntasektorin kustannuksia. Palkkatukiuudistus, irtisanomiset ja lomautukset tulevat estämään työllistymisen yrityksiin ja jatkossa myös kunnan palkkatukimahdollisuudet vähenevät. Palkkatuen keskittäminen 300 päivää työttömänä olleiden työllistämiseksi tulee osaltaan lisäämään kuntasektorin kustannuksia entisestään. Se aiheuttaa palkkatukityömahdollisuuksien vähenemisen tuen ollessa määrällisesti pienempi, jolloin työttömyyden kasvuun ei pystytä vaikuttamaan tukityöllistämisen keinoin.

Nuorisotyöttömyys kasvaa avoimien työ- ja koulutuspaikkojen vähentyessä. Nuorisotakuu ei toimi 100 %:sti ja TE-toimistojen ohjaus kaupungin tarjoamitarjoamiin palveluihin ontuu edelleen. Kaupungilla on tarjota nuorille palveluja, joilla estetään passivoitumista ja syrjäytymistä, mutta palvelut toimivat vajaakäytöllä.

Joutsan seutukunta

Joutsa, Luhanka

Joutsan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 5 544 henkilöä. Vuoden aikana väki väheni 76 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 387.

Joutsan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Joutsan seutukunnan taloudellinen tilanne taantumasta huolimatta on kehittynyt myönteiseen suuntaan. Valtionosuusuudistus on ollut seutukunnalle myönteinen uudistus ja tulevan, tosin vielä kovasti keskeneräisen sote-uudistuksen, vaikutus tulee olemaan seutukunnalle varsin myönteinen. Joutsan kunnan yhteisö- ja kansalaisverotulot kasvoivat viime vuoden aikana ja toisaalta sosiaali- ja terveysalan menoissa on tapahtunut supistumista. Nämä tekijät tulevat varsin todennäköisesti tulevat vaikuttamaan seuraavan vuoden aikana siten, että kriisikunnan kriteereistä Joutsan täyttäneen vuoden päästä enää vain yhden tekijän.

Seutukunnan tulevaisuuden haasteena on ja tulee olemaan väestörakenteen negatiivinen kehitys. Kunta ei ole ensisijaisesti muuttotappiokunta, vaan kysymys on syntyvyyden suhteesta kuolleisuuteen. Tällä on merkittäviä vaikutuksia seutukunnan julkisiin palveluihin sekä ostovoiman kehitykseen.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Seutukunnan suurin toimiala muodostuu palveluista ja toimialan tilanne pysynee lähitulevaisuudessa melko samankaltaisena, kuin mitä se on viime vuonna ollut. Teollisuudessa voidaan odottaa jonkin verran kasvua, jota mahdollisesti tulee siivittämään Äänekosken biotuotelaitoksen rakennushanke. Biotuotelaitos voi hyvinkin tuoda työtä seutukunnalle rakennusaikana, mutta myös laitoksen valmistumisen jälkeenkin. Yksittäinen merkittävä investointi on A. Reposen Oy:n miljoonaluokan investointi Pohjois-Euroopan suurimpaan 3d-laserleikkausjärjestelmään, joka mahdollistaa suurten teräspalkkien leikkauksen sekä teollisuushalliin yhdessä Joutsan kunnan kanssa. Teollisuushalli valmistuu kevään 2015 aikana. Rakentamisen tilanne seutukunnalla on melko hyvällä tasolla. Joutsassa ekokunta-ajattelun myötä biotalouden odotetaan olevan tulevaisuuden kasvuala. Biopolttoaineilla toimiva lämpökeskuksen investointi toteutunee muutaman vuoden sisällä. Biokaasun jakeluasema on jo aiemmin aloittanut toimintansa.

Maatalouden sukupolvenvaihdokset tulevat koskemaan lähivuosina seutukunnalla yli sataa maataloustilaa. Jatkajien löytäminen maatalousyritystoimintaan tulee olemaan tulevaisuudessa seutukunnan yksi suurimmista ongelmista. Seutukunnan elinkeinoelämän etuna on sen monipuolisuus sekä hyvä sijainti nelostien läheisyydessä.

Työvoiman kysynnän näkymät

Avoimia työpaikkoja seutukunnalla on kuukausittain ollut joitakin kymmeniä ja pääsääntöisesti niihin on löytynyt työvoimaa. Tulevaisuudessa uusien maatalousyrittäjien löytäminen hyvin todennäköisesti tulee olemaan vaikeaa. Rekrytointiongelmia saattaa tulla esiintymään osaavasta työvoimasta metalli- sekä sosiaali- ja terveysalalla.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Seutukunnan työttömyyden kasvu oli Keski-Suomen maakunnan voimakkainta vuoden 2013 aikana ja kehitys näytti jatkuvan samankaltaisena myös vuoden 2014 aikana. Kielteinen kehitys kuitenkin pysähtyi ilahduttavasti viime vuoden syksyn aikana ja vuoden lopussa seutukunnalla työttömyyden määrä oli jäänyt samalle tasolle, kuin mitä se oli ollut vuoden 2013 lopulla. Maakuntatason vertailussa seutukunnan työttömyysprosentti 17,0 on siedettävää tasoa, mutta valtakunnallisessa vertailussa kuitenkin varsin korkea. Pitkäaikaistyöttömyyden kehitys seutukunnalla on jatkanut poikkeuksellisen negatiivista kehitystä, mutta nuorisotyöttömyys on laskenut tuntuvasti. Nuorisotyöttömyyden kehitystä arvioitaessa on tosin todettava, että seutukunnalla nuorisotyöttömyyden piirissä on vain muutama kymmenen alle 25-vuotiasta.

Seutukunnalla ei ollut vuoden 2014 ja alkuvuoden 2015 aikana merkittäviä irtisanomis- tai lomautustilanteita. Lähitulevaisuudessa työttömyyden kasvussa ei tapahtune merkittäviä muutoksia, mutta vuoden loppuun mennessä on realistista odottaa työttömyyden jopa jonkin verran alenevan. Tämä perustuu varsinkin metalli- ja metsäteollisuuden kasvunäkymiin. Työttömyyden laskun esteenä tosin voi olla työttömien ikärakenne. Seutukunnan kaikista työttömistä työnhakijoista 55 prosenttia on yli 50 vuotiaita.

Saarijärven-Viitasaaren seutukunta

Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihtipudas, Saarijärvi, Viitasaari

Saarijärven-Viitasaaren seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 31 305 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 431 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 20,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 729.

Saarijärven-Viitasaaren seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	+	++
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	+	+

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan vahvuutena on eri kuntien erilainen ja monipuolinen yritysraakenne. Kahdeksan eri kuntaa muodostavat jonkin verran heterogeenisen kokonaisuuden, joka mahdollistaa seutukunnan yhteisten synergiaetujen hyödyntämisen. Seutukunnan kuntien, kehitysyhtiöiden ja yritysten on mahdollista linkittää eri elinkeinoelämän toimijoita toisiinsa, hyödyntää sisäistä alihankintaa ja verkostoitua entistä tiiviimmän yhteistyön tuloksena. Mielenkiintoisia seutukunnan vahvuuksia ovat kylätoimikuntien aktiiviset roolit elinkeinoelämässä sekä vilkas kulttuurielämä, joka vahvistaa seudullista identiteettiä, jolla taas on vaikutuksia työvoiman pysyvyyteen.

Äänekosken biotuotelaitoshanke on valtava mahdollisuus seutukunnalle. Metsä Groupin jätti-investointi oli jo sellaisenaan suuri uutinen, joka muutti seutukunnan tulevaisuuden näkymiä merkittävästi paremmiksi, mutta seutukunnan tulevaisuuden tärkeyden merkitys kasvoi vielä huomattavasti, kun julkisuuteen vuoti tieto Kuopioon suunnitella olevasta toisesta metsäteollisuuden jätti-investoinnista (tosin Kuopion hanke on ilmeisesti vielä aika lailla alkutekijöissään). Äänekosken biotuotelaitos luo työpaikkoja seutukunnan rakennusalan, metalliteollisuuden ja palvelualan yrityksille ja työntekijöille jo rakennusaikana, mutta laitoksen pysyvät työllistävät vaikutukset seutukunnalle tulevat näkymään puun logistiikkaketjun välittömässä ja välillisessä työvoimatarpeessa tehtaan käynnistäessä toimintansa vuonna 2017. Puunkuljetuksessa Äänekoskelle suurin lisäys tulee kohdistumaan Saarijärven suuntaan ja toiseksi suurin Viitasaaren suuntaan. Kysymys on sadoista uusista työpaikoista. Lisäksi tulee muistaa, että biotuotelaitoksen jatkojalostukseen liittyvät hankkeet ovat luonnollisesti toistaiseksi vielä julkistamatta ja toteuttamatta.

Seutukunnan tulevaisuuden yhtenä haasteena tulee olemaan tiestön kunto ennen kaikkea syöttöliikenteen osalta. Suuri määrä teistä tarvitsisi jo nyt huomattavasti parempaa kunnossapitoa ja tämä tarve tulee kasvamaan. Tietoliikenneyhteydet seutukunnalla ovat edelleenkin osittain puutteelliset. Maataloudessa tilojen määrän lasku on edelleen jatkunut. Tilakokojen suurentuessa tilojen hoitajilta vaaditaan aikaisempaa enemmän koulutusta sekä rohkeutta tehdä suuria investointeja. Alalla on selkeää tarvetta sukupolven vaihdoksiin ja jonkin verran niitä on toteutunutkin, mutta tulevaisuudessa jatkajia on yhä vaikeampi löytää.

Toinen haaste liittyy työvoiman saatavuuteen ja siihen linkittyvään koulutustarpeiden kysynnän kasvun tyydyttämiseen. Kuitenkin aikaisempina vuosina on ollut selvästi havaittavissa, että nuorten kiinnostus alaa kuin alaa kohtaa kasvaa selvästi, mikäli koulutuksen jälkeen on odotettavissa pysyvää työtä. Metsäkonealalla tämä näkyy jo Itäsuomessa koulutuksiin hakijoiden ennätysmäärissä. Metsäkonealan toimijoiden kiinnostus kuitenkin koh-

distuu ehkä enemmän aikuiskoulutettaviin ja tämä luo suuria odotuksia mm. työvoimapo liittiselle koulutukselle.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Elinkeinoelämän näkymät seutukunnalla ovat merkittävästi aikaisempaa paremmat tällä hetkellä metsä- ja biotalouden myönteisten uutisten vuoksi. Bioenergiassa on lupaavia näkymiä yhdyskuntajätteen, lietteen ja puun hyödyntämisessä. Parempaa huomista seutukunnalla on odotettavissa em. alojen lisäksi ainakin metalli-, logistiikka-, rakennus- sekä majoitus- ja ravitsemisalalla. Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston Saarijärven ja Viitasaaren toimipisteissä on jo varsin kattavaa koulutustarjontaa ko. aloille. Saarijärven Tarvaalassa toimii Jyväskylän ammattikorkeakoulun biotalousinstituutti, jonka tavoitteena on edistää bioenergian jalostusta, käyttöä ja siihen liittyvää yrittäjyyttä. Samalla kampusalueelle toimii ammattiopisto ja ammattikorkeakoulu. Alueelle on lisäksi tarkoitus synnyttää biotalousalan yritysten keskittymä kehittämään ja tuotteistamaan alan innovaatioita liiketaloudellisesti kannattavaksi toiminnaksi. Alueen kehittämisessä ovat vahvasti mukana Saarijärven kaupunki ja SSYP Kehitys Oy. Koulutus on yksi tulevaisuuden lupaavimmista kasvualoista seutukunnalla.

Matkailualalle kohdistuu merkittäviä odotuksia. Matkailualalla on mennyt kohtuullisen hyvin varsinkin kesäaikana. Puuhapuisto Veijari, Ahvenlammen leirintäalue, Summassaaren kylpylähotelli, Wanha Pappila, Wanhat Wehkeet, Tarvaalan Tila, Niemenharjun matkailukeskus ja Savivuoren laskettelukeskus ovat valtakunnallisesti tunnettuja matkailukohteita. Kaupan ja palvelualojen näkymät tällä hetkellä ovat kasvaneen työttömyyden ja ostovoiman heikkenemisen vuoksi epävakaita.

Seutukunnalla uusia yrityksiä on perustettu enemmän kuin mitä vanhoja yrityksiä lopettanut toimintaansa. Tätä osaltaan selittää maatalouden tilakokojen kasvu, mikä toisaalta lisää ulkopuolelta ostettujen palvelujen tarvetta. Tämä tarve luo edellytyksiä pienyritysten määrän kasvuun. Saarijärvellä viime vuosi oli voimakas julkisen rakentamisen vuosi. Vuoden 2015 suunnitelmissa on kahden palvelukodin rakentaminen sekä 10 miljoonan euron vanhustentalon rakentamishanke. Kaupungin oman kiinteistöyhtiön omistamista teollisuustilojen käyttöaste on 97 prosenttia. Uusien hallien rakentamissuunnittelu onkin jo käynnistetty.

Työvoiman kysynnän näkymät

Avoimia työpaikkoja Saarijärven-Viitasaaren seutukunnalla on kuukausittain ollut vajaa sata. Seutukunnalla rakennetyöttömyyden kohtaanto-ongelma näkyy joidenkin alojen työvoimapulana. Varsinkin sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla pulaa on ollut lääkäreistä, hammaslääkäreistä, sairaanhoitajista, suuhygienisteistä, lähihoitajista ja kodinhoitajista. Perusturvalliskelaitos Saarikan henkilöstön eläköityminen on uhka työvoimapulan pahenemiselle, koska perusterveydenhuollossa henkilöstön tarve kasvaa.

Korkeasti koulutettujen avainhenkilöiden ja ICT-alan osaajien löytäminen ja puute saattaa muodostua ja on ehkä jo muodostunutkin tiettyjen yritysten kasvun esteeksi ja ongelmaksi. Toisen asteen koulutuksen ammattiteissa pulaa on esiintynyt mm. monitoimikoneen-

ja metsäkoneenkuljettajista sekä hitsaajista. Näihin työvoimapulaongelmiin on lähdetty etsimään päättäväisesti ratkaisuja ELY-keskuksen suunnitteleman ja hankkiman työvoimapoliittisen koulutuksen avulla. Päätettyjä tai valmistelussa olevia koulutuksia ovat mm. metsäkoneenkuljettajan täydennyskoulutus, puutavara-ajoneuvoyhdistelmänkuljettajan täydennyskoulutus ja putkihitsaajan koulutus. Seutukunnalla on lisäksi toteutettu ja toteutetaan yhdessä ELY-keskuksen, TE-toimiston ja yrittäjien kanssa yhteishankintakoulutuksena raskaan kaluston, ajokone- ja monitoimikoneenkuljettajan sekä kaukolämpöputkitehtaan tuotantotyöntekijäkoulutukset.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Seutukunnan työttömyyden taso maakunnan kuntakohtaisessa vertailussa on karua luettavaa. Kahdeksan korkeimman työttömyysprosentin omaavasta maakunnan kunnasta seitsemän on Saarijärven-Viitasaaren seutukuntaan kuuluvia. Ainoastaan Kyyjärvellä työllisyys tilanne on keskimääräistä parempi, joka johtuu Betset Oy:n suuresta työllistävästä vaikutuksesta. Seutukunnan teollisuus on ollut työvoimaa luovuttava, eikä uusi työpaikkoja entisten tilalle ole juuri syntynyt. Karstulan kunnan tilanne on todella vaikea. Honkarakenne Oy ei ole saanut toimintaansa nousuun huolimatta voimakkaista panostuksista ja tervehdyttämistoimista. Meteco Oy:n konkurssi lisäsi kunnan ahdinkoa. Tulevaisuus työllisyyden kehittymisen kannalta näyttää seutukunnalla kuitenkin huomattavan valoisalta Äänekosken biotuotelaitoksen rakentamispäätöksen jälkeen lyhyelläkin, mutta ennen kaikkea pitkällä tähtäimellä.

Myönteisiä uutisia työllisyyden kehittämisessä on Viitasaaren kaupungin ja Kehittämisyhtiö Witas Oy:n Viitasaaren rakennemuutos 2014 onnistunut hanke, joka perustettiin korvaamaan Fenestra Oy:n konkurssin (tammikuu 2014) vuoksi menetettyjä työpaikkoja. Keski-Suomen liiton rahoittama ja Witas Oy:n toteuttama InnoVapriikki hanke aloitti toimintansa tämän vuoden alussa. Hanke kestää kolme vuotta ja sen budjetin suuruus on noin miljoonaa euroa. Pääasiallinen hankkeen tavoite on luoda uusia tuotteita, palveluja ja liiketoimintamalleja yritystoimintaan pohjoisen Keski-Suomen alueelle. Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä nimesi viime vuoden lopulla Viitasaari-Pihtiputaan äkillisen rakennemuutoksen alueen korkeamman yritystuen piiriin uusien investointien käynnistämiseksi. Valtiovarainministeriö valmistelee Suomeen koko maan kattavaa lakisääteistä julkisen hallinnon yhteisten asiointipisteiden verkostoa ja Saarijärvi toimii yhtenä hankkeen pilottipisteinä.

Pitkäaikaistyöttömiä seutukunnalla oli vuoden 2014 lopussa 2 729. Pitkäaikaistyöttömien lukumääräinen kasvu hidastui vuoden 2014 aikana verrattuna vuoteen 2013. Lähi vuosina seutukunnalla on perusteltua panostaa pitkäaikaistyöttömien työllistymiskelpoisuuden parantamiseen ja uudelleen koulutukseen työvoiman kysynnän kasvaessa. Työttömyyden rakenteen suurin ongelma piilee työnhakijoiden ikärakenteessa. Kaikista työttömistä lähes puolet kuuluu luokkaan yli 50-vuotiaat. Nuorisotyöttömyyden kannalta Äänekosken biotuotelaitoksen rakentaminen yhdessä seutukunnan metsäalan hyvien koulutusmahdollisuuksien kanssa on erinomainen uutinen. Tulevina vuosina seutukunnalla voi käydä niin, että nuorisotyöttömyys muuttuu nuorisopulaksi. Seutukunta on ollut useita vuosia muuttotappioaluetta.

Äänekosken seutukunta

Konnevesi, Äänekoski

Äänekosken seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 22 734 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 189 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 20,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 039.

Äänekosken seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Äänekosken seutukunnan vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet nivoutuvat vuoden 2015 alkupuolella yhteen ja vain yhteen asiaan: Metsä Groupin myönteiseen biotuotelaitoshankkeen investointipäätökseen. Paperimediassa olleet otsikot kertovat hankkeen merkityksestä: "Vuosituhannen suurin uutinen", "Keski-Suomen lottovoitto", "Äänekosken biotuotelaitos voi olla uuden Nokian alku". Tämän katsauksen ilmestyessä rakennuspäätöstä ei ole vielä saatu, mutta kaikki hankkeen toteutumiseen liittyvät tekijät ovat edenneet niin myönteisesti, että odotukselle myönteisestä ratkaisusta löytyvät vahvat perusteet. Erinomainen esimerkki biotuotelaitoksen suuruudesta ja sen yhteiskunnalle tuottamista hyödyistä ilmenee Kauppalehdestä viime vuoden syyskuussa poimittu kommentti: "Keski-Suomen liiton kehittämisspäällikkö Veli-Pekka Päivänen laskee, että viiden minuutin välein uuden tehtaan portista sisään rullaavista propsirekoista jokainen tuo 1 000 euron verotulot yhteiskunnalle." Raskas teollisuus on aiemmin usein ollut paikkakunnalle jopa rasite ympäristövaikutuksien ja saastuttavuuden vuoksi, mutta näihin ongelmiin on löytynyt ympäristöystävällisiä ratkaisuja ennen kaikkea cleantech teknologian kehittymisen myötä.

Biotuotelaitos on jo itsessään niin merkittävä investointi, että se riittää muuttamaan Äänekosken seutukunnan tulevaisuuden näkymät varsin myönteisiksi, mutta laitoksen ympärille ollaan suunnittelemassa ja rakentamassa biotuoteintegraattia eli tehdaskokonaisuutta, jossa sellutehtaan ympärille syntyy sellua jalostavaa teollisuutta. Biotuotelaitos ja sen sivuainevirtoja hyödyntävistä yrityksistä on lupa odottaa suuruudeltaan maailman luokan mittakaavan resurssiviisas biotalouskeskittymä. Logistisista syistä on aihetta olettaa, että sivuainevirtojen hyödyntämisestä syntyvä uusi yritystoiminta tulee tapahtumaan nimenomaan Äänekoskella, biotuotelaitoksen välittömässä läheisyydessä. Suomessa on biotaloudessa tehty jo pitkään uraa uurtavaa tutkimustyötä esim. VTT:llä ja lähivuosien aikana tulemme näkemään uusia innovaatioita mm. bioenergian, biopolttonesteiden, biokemikaalien ja biomateriaalien tuotannossa.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Äänekosken seutukunta on viime vuosien aikana, kuten Keski-Suomessa moni muukin seutukunta, kärsinyt teollisuuden rakennemuutoksista ja seutukunnan elinkeinoelämä on ollut kokonaisuudessaan taantumaan päin. Aikoinaan seutukunnalla merkittävänä toimialana ollut elektroniikkateollisuus on lähestulkoon loppunut kokoaan. Biotuotelaitoshanke on kuitenkin jo ennen virallista alkamistaan nostanut seudun vireystilaa, joka näkyy mm. alkuvuoden ensimmäisien kuukausien aikana jätettyjen investointirahoitushakemusten merkittävänä kasvuna. Vuonna 2014 seutukunnalle myönnettiin starttirahaa 39 aloittavalle yritykselle, mikä on neljä enemmän kuin vuonna 2013. Hallinnon ja aluekehityksen ministeriöryhmä on nimennyt Äänekosken seutukunnan korkeamman yritystuen piiriin, mikä mahdollistaa biotuotelaitokseen kytkeytyvän teollisuuden investointien korkeamman tukitason ja vauhdittaa alihankintaketjun muiden yritysten investointeja.

Äänekoski on ollut viime vuoden lievästi muuttotappiokunta, mutta tilanteen voidaan enustaa kääntyvän muuttovoitoksi tulevina vuosina. Äänekoskella ja Suolahdessa asumiskustannukset ovat ainakin toistaiseksi melko edulliset. Seutukunnalle on valtion taholta annettu lupauksia saada määrärahaa tiestön kunnostamiseen ja uudistamiseen sekä junaradan sähköistykseen Äänekosken ja Jyväskylän välille. Ääneseudun kehittämissyhtiön hallinnoima Äänekosken keskustan kehittämishankkeen tavoitteena on tiivistää yritysten, kiinteistönomistajien ja muiden toimijoiden yhteistyötä sekä elävöittää keskustan toimivuutta.

Biotuotelaitoshankkeen vuoksi seutukunnan yritystoiminnan näkymät ovat valoisat. Näin valtavan hankkeen vaikutuksia on vaikea paikallistaa, koska hankkeen vaikutukset tulevat näkymään varsinkin rakennusaikana laajalla alueella ympäri maata aina ulkomaita myöten. Kuitenkin on odotettavissa, että rakennus-, metalli- ja kuljetusalan yrityksille hankke luo kasvumahdollisuuksia. Palvelualan yritykset, varsinkin majoitus- ja ravitsemusalan yritykset, mutta myös monet muut palvelualan yritykset tulevat hyötymään laajalla säteellä tehtaan työllistävästä vaikutuksista. Terveystieteiden palvelujen kysyntä tulee kasvamaan.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työttömyyden kääntöpuolena on työvoiman hyvä saatavuus. Seutukunnalla jossain on havaittavissa, että työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät kohta. Terveystieteiden alalla on esiintynyt rekrytointiongelmia. Työvoimaan kohdistuva kysynnän kasvu tulee lähivuosina aiheuttamaan suuria odotuksia koulutusten järjestäjille niin nuoriso- kuin aikuisasteellakin. Metsäalan koulutukseen tullaan tarvitsemaan uusia aloituspaikkoja koko valtakunnan tasolla useita satoja. Metsäalan koulutuksessa työvoimakoulutuksen suhteellinen osuus tulee todennäköisesti kasvamaan. Tämä johtuu siitä, että yrittäjien katseet metsäalalla kohdistuvat mieluummin aikuiskoulutukseen, koska siellä saadaan nopeammin vaikutuksia aikaan.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Äänekosken seutukunnan työttömyysprosentti, 20 prosenttia, on maakunnan seutukuntien suurin. Syynä tähän ovat lähivuosina olleet metsä- ja paperiteollisuuden suuret irtisa-

nomiset. Valtra Oy:n viime vuoden puolella toteutuneet 137 työntekijän irtisanomiset tulevat näkymään työttömyystilastoja kasvattavina loppukeväästä. Biotuotelaitoksen vaikutus saattaa kuitenkin näkyä loppukeväästä jo positiivisena muutoksena, mutta odotukset kovin suureen työttömyysprosentin muutokseen ei ehkä ole realistista. Muutokset työllisyydessä tulevat tapahtumaan usealla alueella ja vaikutusten seuraukset työllisyydessä eivät ole kovin nopeita.

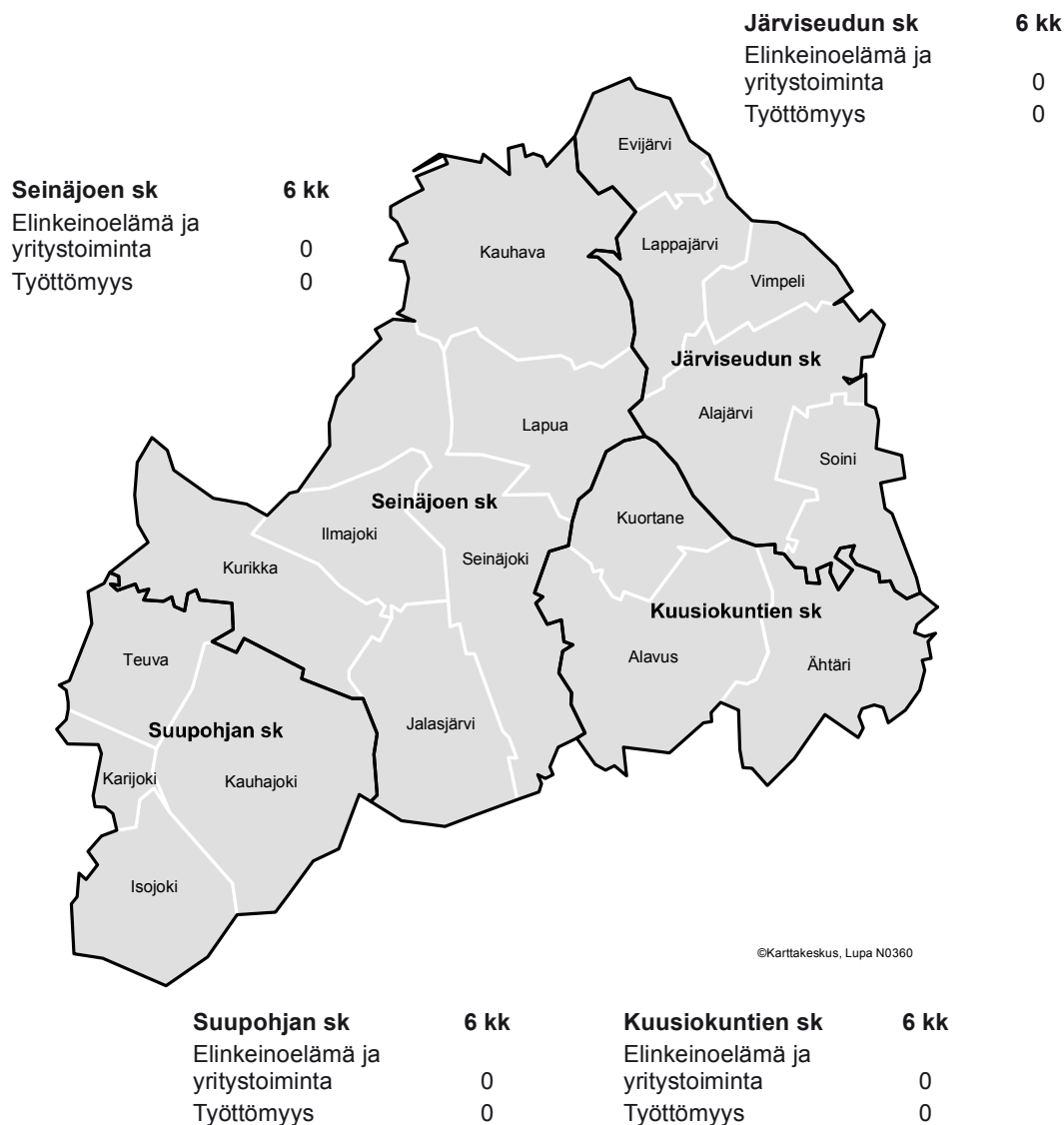
Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi viime vuoden aikana selvästi. Äänekosken seutukunnan työttömistä noin 30 prosenttia on yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita. Pitkäaikaisyöttömyys on seutukunnalla sen kaltainen ongelma, että sitä todennäköisesti ei tule ratkaisemaan edes biotuotelaitoshanke, koska pitkäaikaistyöttömien osaamis- ja koulutustaso ei ole riittävää vastaamaan työelämän tarpeisiin. Pitkäaikaistyöttömyyden ongelmat ovat osittain siirtyneet sosiaalipolitiikan ratkaisujen puolelle.

Nuorisotyöttömyyteen biotuotelaitos sen sijaan ainakin pitkällä tähtäimellä tuo selvää huojennusta. Itä-Suomessa nuoria hakeutui esimerkiksi metsäkoneenkuljettajiksi ennätysmäärä edellisessä yhteishaussa. Nuoret kyllä kiinnostuvat koulutuksesta, jos se johtaa pysyviin ja kokoaikaisiin työsuhteisiin. Biotuotelaitos mahdollistaa pysyvän työn löytymisen, ei vain metsäalalta, vaan muiltakin aloilta.

Lisätietoja

Kehitysjohtaja Eija Heinonen
Keski-Suomen ELY-keskus
puh. 0295 024 658
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Etelä-Pohjanmaalla asui vuoden 2014 lopussa 193 428 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 549 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 10 757.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Etelä-Pohjanmaa tunnetaan erityisesti yrittäjyydestään, viljavasta maaseudustaan ja monipuolisesta kulttuuritarjonnastaan. Yrittäjyys on maakunnan kehityksen ydinvoimavara. Maakunnassa kehitetään kasvuhakuista ja monialaista yritystoimintaa. Vahvimmat klusterit ovat elintarviketalous, metalli- ja teknologiateollisuus sekä puutuoteteollisuus. Etelä-Pohjanmaa on ruokamaakunta, jossa ruokajärjestelmiin ja biotalouteen liittyvillä innovaatioilla on merkittävä potentiaali.

Selkeitä haasteita ovat muun muassa kansainvälistyminen, koulutustason nostaminen ja ikärakenteen muutokseen varautuminen. Viime aikoina on käyty myös rakentavaa keskustelua maakunnan edunvalvonnan ja yksituumaisuuden parantamisesta.

Eteläpohjalaisilta yrityksiltä kaivattaisiin myös laajempia panostuksia tutkimus- ja kehittämistoimintaan, sillä maakunnan t&k-menot ovat edelleen varsin vaatimattomalla tasolla. Seinäjoen yliopistokeskuksen vahvistaminen ja siihen liittyvän korkeakouluverkoston vaikuttavuuden parantaminen ovat tärkeitä tavoitteita, joiden uskotaan tuottavan positiivisia vaikutuksia. Eräs ulottuvuus koulutuskysymyksissä on myös toisen asteen koulutusta ja vapaata sivistystyötä koskeva rakenneuudistus, joka on herättänyt polemiikkia.

Seinäjoen kaupunkiseudun ja valtion välinen kasvusopimusmenettely on merkittävä asia, joka avaa uusia mahdollisuuksia aluekehittämiselle. Kasvusopimuksen tavoitteena on vahvistaa kaupunkiseudun kilpailukykyä, yhdyskuntarakenteen kestävää kehittämistä sekä sosiaalista eheyttä. Myös Seinäjoen kaupunkiseudun valinta kumppaniksi Joensuun kaupunkiseudun vetämään ja biotalouden kehittämiseen keskittyvään Innovatiiviset kaupungit -ohjelmaan avaa uusia mahdollisuuksia myös agrobiotalouteen keskittyvälle tutkimus- ja kehittämistoiminnalle. Seinäjoen yliopistokeskus on käynnistänyt jo uuden biotalouden tutkijahotellipalvelun. Sen tavoitteena on koota biotalouden osaajia Etelä-Pohjanmaalle ja lisätä tutkijoiden yhteistyötä alueen elinkeinoelämän kanssa. On selvää, että biotalouden lupaus pitää myös lunastaa. Tavoitteet on asetettava korkealle ja niihin kytkeytyvien toimenpiteiden päämäärätietoinen toteuttaminen on koko maakunnan yhteinen haaste.

Tilastokeskuksen väestöennusteet ennakoivat Etelä-Pohjanmaalle maltillista väestönkasvua lähivuosikymmenien ajaksi. Taustalla vaikuttaa maahanmuutto, mutta myös eliniän piteneminen. Suurimmat muuttotappiot syntyvät nuorista, jotka muuttavat opintojen perässä esimerkiksi yliopistokaupunkeihin. Alueen kuntien väestölliset ja taloudelliset huoltosuhteet on edellä mainittujen ilmiöiden valossa kehittymässä heikompaan suuntaan. Erityisen selvästi huoltosuhteen heikkeneminen koettelee maakunnan reuna-alueita. Kokonaiskuvan kannalta myönteisiä asioita ovat alueen korkeahko työllisyysaste ja verrattain alhainen työttömyysaste. Kuntien menopaineet ovat kuitenkin suuret ja haasteet ovat edelleen kasvamassa, mutta aitoa pyrkimystä rakentaviin kuntaliitos- ja yhteistyöneuvotteluihin on vähän.

Etelä-Pohjanmaan yritystiheys on Suomen korkeimpia, mutta yrittäjyyttä luonnehtii mikro- ja pienyritysvaltaisuus. Alueella on kohtuullisen vähän korkeaa arvonlisää tuottavia suuria veturiyrityksiä. Kasvuhakuisuus, kaikissa kokoluokissa, on tärkeä tavoite, jotta uusia työpaikkoja kyetään luomaan. Maakuntaan tarvitaan lisää eri toimialoilla operoivia visionäärisiä yrityksiä, jotka tähtäävät riittävän pitkälle tulevaisuuteen ja pyrkivät määrätietoisesti globaaleille markkinoille. Väestön ikääntymisen myötä omistajanvaihdojen sujuvuuden

merkitys korostuu vuosi vuodelta. Startup-buumin kylkeen tarvittaisiin uudenlaista nostetta, joka toisi vahvasti esiin start again -yrittäjien potentiaalia.

Etelä-Pohjanmaan ensimmäinen maakuntatason liikennejärjestelmäsuunnitelma on valmistunut. Suunnitelmassa tarkastellaan, miten liikennejärjestelmän keinoin pystytään mahdollisimman hyvin tukemaan koko maakunnan kehittymistä. Suunnitelma on luonteeltaan strateginen, jonka tavoitevuotena on 2040. Pidemmän tähtäimen strategisten tavoitteiden ja linjausten pohjalta on määritelty myös lyhyellä tähtäimellä käynnistettäviä konkreettisia toimenpiteitä ja edistettäviä hankekokonaisuuksia. Kärkihankkeiksi nostetaan valtatie 19 ja kantatie 67 kehittäminen osana Kauhajoki-Seinäjoki-Kauhava-kehityskäytävää, Seinäjoki-Tampere -ratayhteyden kehittäminen ja valtatie 3 kehittäminen välillä Tampere-Jalasjärvi-Kurikka-Vaasa.

Meneillään oleva Seinäjoen itäväylän rakentaminen on alueellisesti elintärkeä investointi. Itäväylän urakka-aika ulottuu marraskuulle 2016. Väylä otetaan käyttöön kahdessa vaiheessa. Ensimmäisenä liikenteelle avataan tieosuus Vt19–Vt18 Seinäjoen lentoaseman seudulta Kuortaneen tielle vuonna 2015, ja koko urakkaan kuuluvan tieosuuden tulee olla auki liikenteelle syyskuun lopussa 2016. Ohitustien läheisyyteen syntyy runsaasti uutta teollisuuden, logistiikan ja kaupan tonttimaata. Alueen sydän tulee olemaan logistiikkakeskus Nordic Logistic City Seinäjoki (NLC). Se toimii kuivasatamana, jossa tavara- virrat vaihtavat ketterästi ja ympäristöystävällisesti kulkuneuvoa.

Alueiden käytön osalta merkittäviä ovat myös tuulivoimaan liittyvät hankkeet. Suunnitelmissa on useita tuulivoimapuistoja, joista muutamia on jo edennyt tai etenemässä rakennusvaiheeseen. Osassa hankkeista eteneminen riippuu vielä kaavoitukseen ja lupiin liittyvistä prosesseista. Todennäköistä on, että suunnittelupöydällä olevista hankkeista osa karsiutuu pois.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Etelä-Pohjanmaa on kestänyt viime vuosien turbulenssia kohtuullisen hyvin. Teollisuuden rakennemuutos ei ole koetellut maakuntaa niin voimakkaasti kuin alueita, joissa esimerkiksi metsäteollisuudella ja ICT-toimialoilla on merkittävä rooli.

Tällä hetkellä talous- ja työllisyysnäkymiä voidaan luonnehtia vaisuiksi. Alkuvuoden Pk-barometrin mukaan eteläpohjalaisten yritysten arviot lähitulevaisuuden suhdannenäkymistä ovat melko pessimistisiä. Lisääntynyt epävarmuus ja investointiaikeiden edelleen jatkunut väheneminen ovat huolestuttava piirre. Harmaan yleiskuvan alla on kuitenkin varsin mosaiikkimainen todellisuus.

Voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten piirissä on lupaavaa aktiivisuutta ja suhdannekuva on muita yrityksiä positiivisempi. Etelä-Pohjanmaan yritykset saivat viime vuonna enätysmäärän Tekes-rahoitusta. Hyviä hakemuksia tuli kaiken kokoisilta yrityksiltä ja hyvin laajasti eri toimialoilta. Näyttää siltä, että myös eteläpohjalaiset yrittäjät ovat lähteneet rohkeasti miettimään mm. toimintansa ja palvelujensa digitalisointia.

Yritysten nettoperustanta on ollut Etelä-Pohjanmaalla hienoisessa laskusuunnassa. Starttirahojen kysynnän perusteella yritysten perustamisaktiivisuus on kokonaisuutena viime vuotta alhaisempi, mutta maakunnan sisällä aktiivisuudessa on merkittäviä eroja. Esi-

merkiksi Alajärvellä yritysten perustamisaktiivisuus on ollut varsin vilkasta. Kauhajoella ja muualla Suupohjassa starttirahojen kysyntä on puolestaan ollut huomattavan vaisua. Vi-reille pantujen konkurssien osalta alkuvuosi on ollut hieman viime vuosia myönteisempi.

Kone- ja metalliteollisuudessa tilauskantojen kehityksessä on paljon eroja, eli yritysten työkuorman vaihteluväli on suuri. Alumiiniteollisuudessa näkymät ovat jonkin verran myön-teisemmät kuin muussa metalliteollisuudessa. Orastavia positiivia signaalejakin on havait-tavissa, sillä esimerkiksi koneiden ja laitteiden valmistuksessa tilauskantaa ovat kasvatta-massa mm. puunjalostusteollisuuden investoinnit.

Puusepän- ja taloteollisuuden osalta näkymät ovat kokonaisuutena melko vaisut. Talon-rakentaminen on ollut jo vuosia laskusuunnassa, mikä on vaikuttanut alan toimintaan. Huo-nekaluteollisuuden osalta vientimarkkinoille suuntautuneiden yritysten joukossa on jonkin verran positiivista virettä, mutta yleiskuva on melko huolestuttava. Pienten kotimarkkinoil-la toimivien yritysten näkymä tulevaan on todella lyhyt. Sähköisen kaupan perinpohjainen haltuunotto on huonekalujen valmistajille ja huonekalukaupalle tärkeä kehittämiskohde.

Kaupan ja palveluiden odotukset ovat yleisesti ottaen varovaiset, koska pitkään jatku-nut epävarmuus ja kansalaisten ostovoiman heikkeneminen on nakertanut kannattavuut-ta. Kaupan alalla investoinnit ovat pienentyneet huippuvuosista ja uusia kauppapaikkoja suunnitellaan lähinnä kasvukeskuksiin. Esimerkiksi Seinäjoella on suunnitteilla massiivinen kauppakeskushanke, joka kuuluu Keskon suurhankkeisiin. Sähköisen kaupan merkityksen kasvu on trendi, joka herättää paljon kysymyksiä. Verkkokauppa sisältää kuitenkin paljon mahdollisuuksia, jotka pitäisi pystyä hyödyntämään mahdollisimman hyvin.

Matkailun osalta näkymät ovat edelleen kohtuulliset, vaikka heikko taloustilanne on nä-kynyt myös matkailuvirtojen vähenemisenä. Maakunnan matkailukeskittymistä esimerkik-si Huvivaltio Powerpark ja Tuurin kauppakeskittymä ovat investoineet säännöllisesti ja uu-sia avauksia on edelleen luvassa. Massatapahtumien osalta tuleva vuosi on jälleen kerran vilkas, joten odotukset ovat melko positiiviset.

Elintarviketeollisuudessa suuryritysten tekemät alueelliset investoinnit ovat pitäneet yllä positiivista pohjavirettä. Alan kehitysnäkymät ovat kohtuullisen myönteiset, mutta haastei-na ja epävarmuutta luovina tekijöinä ovat kiristynvä kansainvälinen kilpailu ja yhä nopeam-min muuttuviin kulutustottumuksiin ja trendeihin vastaaminen. Myös Venäjän tilanne ja pa-kotepoliittika ovat tuoneet uusia haasteita elintarvikesektorille.

Alkutuotannossa trendinä jatkuu tilakoon kasvu ja aktiivitulojen lukumäärän vähenemi-nen. Maatilainvestointien ennakoidaan kuitenkin kehittyvän myönteisissä merkeissä. Inves-tointien osalta viime vuosi oli vilkas. Maatiloilla tehtiin paljon uusia rakennusinvestointeja, joiden mittaluokka on edelleen kasvamassa. Uusien lypsykarjanavettojen ahkera rakenta-minen jatkuu edelleen, eli usko maidontuotantoon on maakunnassa vahva. Myös sikalara-kentaminen on hiljalleen elpymässä, vaikka kannattavuuskysymykset hillitsevät investoin-teja edelleen. Maatilojen sukupolvenvaihdoksia tuettiin viime vuonna ennätysmäärä. Tu-kea sai yli 100 nuorta tilanpidon jatkajaa. Tuettuja sukupolvenvaihdoksia on viime vuosina tehty noin kuutisenkymmentä vuodessa. Kuluvan vuoden alussa voimaan tullut luopumis-tukilain muutos oli keskeinen tekijä viime vuonna tehtyihin maatilojen omistajanvaihdoksiin.

Rakennusallalla näkymät ovat haastavat. Liike- ja toimitilarakentaminen sekä asuntora-kentaminen ovat hiipuneet ja investointien kokoluokka on pienentynyt. Pienimuotoisia jul-

kisia rakennushankkeita on ollut käynnissä kohtuullisesti ympäri maakuntaa. Mittavien investointien määrä on kuitenkin tällä hetkellä vähäinen. Seinäjoen koulutuskuntayhtymä on aloittamassa noin 30 miljoonan euron rakennusinvestointia Kurikassa, jonne keskitetään toisen asteen koulutustarjontaa. Seinäjoella merkittäviä asuntorakentamiskohteita on muun muassa Seinäjoen Itkanmäen vanhalla teollisuusalueella ja Joupin kauppakesittymän läheisyydessä. Aktiviteettia ovat lisänneet myös itäväylän rakennustyöt ja vuonna 2016 järjestettävien asuntomessujen infrastruktuurin liittyvät valmistelutyöt.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työllisten määrän arvioidaan pysyvän lähitulevaisuudessa lähes ennallaan, koska kansantalouden kasvunäkymät ovat heikot. Sosiaali- ja terveysalan työpaikkojen osuus avoimista työpaikoista on ollut korkea ja kysynnän arvioidaan jatkuvan kohtuullisena sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Sote-uudistukseen liittyvä epätietoisuus on tosin heijastunut myös rekrytointien volyymiin. Teollisuudessa kysynnän arvioidaan kevään myötä virkistävän, vaikka alkuvuosi näyttää suhteellisen hiljaiselta.

Helmikuussa toteutetussa ammattibarometrissa TE-toimisto arvioi, että osaavan työvoiman saatavuusongelmia esiintyy lähitulevaisuudessa useissa sosiaali- ja terveydenhuollon ammateissa (yleislääkärit, yli- ja erikoislääkärit, hammaslääkärit, psykologit, sosiaalialan erityisasiantuntijat, sairaanhoitajat). Saatavuusongelmien arvioidaan kohdistuvan myös esimerkiksi seuraaviin ammattinimikkeisiin: erityisopettajat, myyntiedustajat, ravintola- ja suurtaloustyöntekijät, toimisto- ja laitossiivoojat.

Ammattitaitoista työvoimaa on vapaana kohtuullisen runsaasti. Puolen vuoden aikajännteellä ylitarjontaa arvioitiin olevan muun muassa yleissihteereistä, myyjistä, pankkitoimihenkilöistä, huonekalupuusepistä, rakennusalan avustavista työntekijöistä,

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden kokonaismäärä oli joulukuun lopussa noin 10 800 henkeä, mikä on 10,5 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Etelä-Pohjanmaalla Manner-Suomen neljänneksi alhaisin. Maakunnista edellä olivat Pohjanmaa, Uusimaa ja Keski-Pohjanmaa. Seutukuntatasolla työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut suhteellisesti eniten Seinäjoen (+14 %) seutukunnassa. Suupohjan seutukunnassa kasvua oli 6 %, Järviselällä 5 % ja Kuusiokunnissa reilun prosentin verran.

Työttömyyden tasossa ei lähikuukausina odoteta tapahtuvan suuria muutoksia suuntaan eikä toiseen. Kevätkaudella työvoiman kysyntä jonkin verran vilkastuu, vaikka lähitulevaisuuden suhdannenäkymät ovatkin melko sumuiset.

Maakunnan työmarkkinat ovat toimineet kohtuullisen hyvin myös taantuman aikana, sillä työttömyysjaksojen pituudet ovat lyhyempiä kuin maassa keskimäärin. Elinkeinoelämän pitkään jatkunut varovaisuus on heijastunut kuitenkin työmarkkinoille. Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden määrä on kasvusuunnassa, johon on reagoitu suuntaamalla lisää panoksia pitkäaikaistyöttömien tilanteen parantamiseen. Uhkana kuitenkin on, että pitkään työttömänä olleiden tilanne vain hankaloituu entisestään. Nuorisotyöttömyy-

den osalta tilanne on edelleen haasteellinen, vaikka toimenpiteisiin on panostettu merkittävästi. Nuorten työttömyysjaksot ovat kuitenkin pääsääntöisesti suhteellisen lyhytkestoisia. Yli 50-vuotiaiden osalta työmarkkinatilanne on vaikea, koska sopeuttamistoimenpiteet kohdistuvat yleensä ikääntyneempään henkilöstöön ja uusrekrytoinneissa etsitään pääsääntöisesti nuorempia työntekijöitä.

Kehitysnäkymät seutukunnittain

Seinäjoen seutukunta

Ilmajoki, Jalasjärvi, Kauhava, Kurikka, Lapua, Seinäjoki

Seinäjoen seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 126 798 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 279 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 7 076..

Seinäjoen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasaiteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seinäjoen seutukunnan avaintoimialoja ovat elintarviketuotanto ja siihen liittyvä monisyinen arvoketju, kone- ja metalliteollisuus, rakennusteollisuus, huonekalu- ja puusepänteollisuus, sekä tukku- ja vähittäiskauppa. Luovien alojen osalta rytmimusiikin ja erilaisten kulttuuritapahtumien ympärille on rakentunut runsaasti monipuolista osaamista. Keskuskaupunki Seinäjoen sijainti logistisessa solmukohdassa on myös merkittävä alueellinen vahvuus.

Seutukunta arvioitiin toistamiseen maan kärkipaikalle Elinkeinoelämän keskusliiton Kuntaranking-tutkimuksessa, jossa vertaillaan kuinka vetovoimaisia Suomen eri seutukunnat ovat yritysten sijaintipaikkoina. Keskuskaupunki Seinäjoen kasvuvauhti on ollut viime vuosina erittäin voimakasta, mikä on säteillyt positiivisesti myös ympäryskuntiin Ilmajolle ja Lapualle. Väestönkasvu on tuonut luonnollisesti mukanaan myös haasteita esimerkiksi palvelu- ja investointitarpeiden nopean kasvun muodossa.

Ajanhetkelle ominaisena haasteena koetaan yritysten uskallus investoida epävarmassa taloustilanteessa.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Tunnelmat ovat odottavat. Helmikuussa julkaistun Pk-barometrin odotuksia kuvaava saldo luku jäi selvästi pakkaselle. Pidemmällä aikavälillä luottamus seutukunnan menestysmahdollisuuksiin on kuitenkin vahva.

Kauhavalla sijaitsevan Lentosotakoulun lakkauttaminen on koettu takaiskuksi, mutta tällä hetkellä Kauhavalla on vahva tekemisen meininki ja rakentaminen on ollut vilkasta. Lentosotakoulun alue ja kiinteistöt ovat siirtyneet LSK Business Park Oy:n omistukseen. Uusien omistajien tavoitteena on luoda alueelle yrityskeskittymä sekä kehittää mahdollisesti myös lentämiseen liittyvää liiketoimintaa.

Aloittavien yritysten määrä on kehittynyt kohtuullisesti, vaikkakaan viime vuoden lukuihin ei tulla pääsemään. Starttirahapäätösten osalta viime vuoden saldo jäi vuoden 2013 tasosta, mutta vaikeaan suhdannetilanteeseen nähden kysyntä oli tyydyttävällä tasolla. Konkurssiin haettujen yritysten määrä jäi viime vuosia alhaisemmaksi.

Seudulla sijaitsevat merkittävät elintarvikkeita jalostavat yritykset, kuten Atria Oyj, Altia Oyj, Valio Oyj, Juustoportti Oy, sekä Suomen Rehu Oy. Verrattuna moneen muuhun toimialaan elintarviketeollisuus on pärjännyt kohtuullisen hyvin nykyisessä taloustilanteessa, vaikkakaan toimialan kannattavuus ei ole kaikilta osin kehittynyt toivotulla tavalla. Myös sopeuttamistarpeesta on uutisoitu sianlihantuotannon osalta. Seinäjoen kaupunkiseudun mukaan pääseminen Innovatiiviset kaupungit – ohjelman (INKA) biotalouteen keskittyvään kansalliseen teemaan on erittäin tärkeä asia koko elintarvikeketjun kehittämisen kannalta. Biotalousseuran vetovastuussa on Joensuun kaupunkiseutu ja kolmantena kumppanina on Jyväskylän kaupunkiseutu. Ohjelman tavoitteena on synnyttää korkeatasoisesta osaamisesta uutta liiketoimintaa ja uusia yrityksiä ja tätä kautta luoda uusia työpaikkoja.

Metalliteollisuudella on pitkät perinteet ja huomattava painoarvo seutukunnassa. Toimialan keskimääräinen tilanne on edelleen melko haasteellinen ja yleinen epävarmuus on näkynyt yritysten tilauskannoissa. Positiivinen esimerkki on Tampereen Keskustekniikka Oy, jossa on meneillään yhteishankintakoulutus.

Huonekaluteollisuuden osalta näkymät ovat edelleen hyvin haasteelliset. Alan yritykset ovat vaikeassa taloudellisessa tilanteessa koska alan kilpailutilanne on kireä. Pääosa yrityksistä on kooltaan pieniä, joiden on hankala päästä huonekalukaupan ketjujen tavarrantoimittajiksi.

Rakennusteollisuudessa Skaala Oy on panostanut energiatehokkuuteen kymmenen vuoden ajan. Resepti on toiminut, sillä Skaala on nyt Suomen suurin ikkunabrändi. Yhtiön viimeisin innovaatio on ikkunaan sisäänrakennettu ilmanvaihtojärjestelmä, joka on pitkän kehittämisprojektin tulos. Yhtiö on myös siirtämässä kaiken parvekelasitus- ja kaidetuotannon Ylihärjän ja Kurikan tehtaille. Keskittamisestä syntyy luontaista synergiaa, mutta myös työpaikkoja.

Kaupan alalla viime vuosien investointitahti on ollut kova. Tällä hetkellä on selvästi rauhallisempaa, mutta suunnittelupöydällä on suuren mittaluokan hanke. Seinäjoen Jouppiin kaavailtu ostospuisto Lakeuden Ankkuri on suunnitelmien mukaan Suomen kymmenen suurimman kokoluokassa. Uuden kauppakeskuksen veturiksi on lähtenyt Kesko. Raken-

taminen on kuitenkin viivästynyt taantuman vuoksi. Kauhavalla on puolestaan alkamassa uuden kaupallisen alueen infrastruktuuriin liittyvät valmistelutyöt.

Matkailualalla näkymät ovat toiveikkaat, ja uusia panostuksia on tulossa kesäkaudelle. Kauhavan Alahärmässä sijaitsevasta elämyspuisto Powerparkista on muodostunut merkittävä matkailukohde, jonka kehitys on ollut huomattavan positiivista. Tällä hetkellä Powerparkin yhteyteen rakennetaan uutta monitoimialuetta, jonka ensivaihe sisältää muun muassa täysimittaisen raviradan. Seutukunnassa järjestetään vuosittain myös useita massatapahtumia (mm. Provinssirock, Tangomarkkinat, Vauhtiajot), joilla on merkittäviä heijastusvaikutuksia myös muille toimialoille.

Seutukunnassa on panostettu merkittävästi Seinäjoella sijaitsevan luovien alojen keskuksen eli Rytmikorjaamon kehittämiseen. Helmikuussa neljättä kertaa järjestetty valtakunnallinen musiikkibisneksen talvifestivaali (MARS) toimii esimerkkinä Rytmikorjaamon ympärille rakentuneen osaamiskeskittymän rohkeasta ja ennakkoluulottomasta toimintakulttuurista. Monipuolinen tapahtuma toimii ammattilaisten kohtaamispaikkana, tutkimusten esittelyfoorumina ja tähytyspaikkana alan opiskelijoille.

Seinäjoen Itkanmäen vanha teollisuusalue tulee uudistumaan merkittävästi seuraavan viiden vuoden aikana. Alueelle on rakentumassa myös uusi ja moderni asuinalue. Myös Joupin alueelle on suunnitteilla uusi asuinaluekokonaisuus. Isoja odotuksia kohdistuu luonnollisesti Seinäjoen itäväylän rakentumiseen ja siihen liittyviin kehittämishankkeisiin. Seinäjoen asema-aluetta koskeva Smart Station – hanke on myös kiinnostava avaus, joka avaa uusia mahdollisuuksia maakuntakeskuksen kehittämislle.

Työvoiman kysynnän näkymät

Avoimien työpaikkojen kokonaismäärä on ollut hienoisessa kasvussa viime vuoteen verrattuna. Työvoiman kysynnän arvioidaan jatkuvan kohtuullisen hyvänä sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla. Esimerkiksi Seinäjoelle ja Jalasjärvelle perustettaviin sosiaalipalvelualan yksiköihin tarvitaan runsaasti uutta työvoimaa lähitulevaisuudessa. Kaupan alalla tilanne on epävarma, koska pitkään jatkunut talouden turbulenssi on syönyt kannattavuutta. Teollisuuden osalta näkymät ovat edelleen varovaiset, eikä isoja rekrytointeja ole tiedossa. Muutamia pienimuotoisia yhteishankintakoulutuksia on toteutumassa.

Työvoimaa on tarjolla tällä hetkellä monipuolisesti. Rekrytointiongelmia on lähinnä terveydenhuolto- ja sosiaalialalla, sekä opetusalan työtehtävissä. Erityisen haastavaksi tilanne arvioidaan yleislääkärien, yli- ja erikoislääkäreiden ja hammaslääkärien osalta. Saatavuustilanteen arvioidaan heikkenevän myös esimerkiksi seuraavissa ammateissa: ylihoitajat, kuulontutkijat, erityisopettajat, psykologit, sosiaalityön erityisasiantuntijat, sairaanhoitajien, suuhygienistit, kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntijat ja palkanlaskijat. Teollisuuden osalta ajoittaiset osaavan työvoiman saatavuusongelmat ovat painottuneet korkeaa ammatillista osaamista vaativiin tehtäviin. Esimerkiksi koneenasettajien ja koneistajien ammattitaitovaatimuksissa korostuvat työstökoneiden käyttö- ja ohjelmointitaidot.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden määrä oli joulukuussa noin 14 prosenttia edellisvuotta korkeampi. Heikohkon työmarkkinatilanteen arvioidaan jatkuvan, vaikka kevätkausi tuo kausiluonteista piristymistä. Nuorisotyöttömyys kohosi vuoden vaihteessa nopeasti, mikä luo painetta nuorisotakuun toteuttamiselle. Myös pitkäaikaistyöttömyys on ollut kasvusuunnassa työmarkkinoiden hiljenemisen vuoksi. Pitkäaikaistyöttömyys on erityisesti maakuntakeskuksen haaste, mutta tilanne on edelleen vaikeutumassa myös muiden kuntien osalta.

Sopeuttamistoimet ovat levinneet kaikille toimialoille. Kokoluokaltaan merkittäviä yhteistoimintaneuvotteluja on tiedossa jonkin verran. Pääasiallisena sopeutustapana säilynevät lomauttaminen ja työaikajärjestelyt, vaikka irtisanomisilta tuskin kokonaan välttyään

Suupohjan seutukunta

Isojoki, Karijoki, Kauhajoki, Teuva

Suupohjan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 23 152 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 304 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 398.

Suupohjan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Merkittäviä toimialakeskittymiä Suupohjassa on elintarvikesektorilla, huonekalujen valmistuksessa ja materiaalinkäsittelyalalla. Kauppa ja palvelut keskittyvät alueella Kauhajoelle.

Kauhajoki toimii vetäjänä Älykkään ja vihreän kasvun kaupungit -pilottihankkeessa yhdessä Kurikan kanssa. Pilotin sisältöteemat ovat: biotalous ja kestävät energiaratkaisut, digitaaliset palvelut ja kuituverkot sekä luonnonvarojen kestävä käyttö. Hankkeessa rakennetaan kansallinen kumppanuusverkosto, jolla edistetään tiedon ja kokemusten vaihtoa, paikallisen osaamisen esille tuontia ja näkyvyyttä.

Haasteena on kuntien heikko taloudellinen tilanne, väestön ikääntyminen, ja sen myötä huoltosuhteen heikkeneminen. Lähitulevaisuudessa haasteena on myös opiskelupaikkojen merkittävä väheneminen. Kunta- ja koulutusrakenteiden uudistamisissa ei ole saavutettu seudullista yhteisymmärrystä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Tunnelmat ovat edelleen odottavat. Pk-barometrin tulosten mukaan odotukset kuluvalle vuodelle ovat melko vaisut.

Aloittavien yritysten osalta viime vuosi oli heikohko. Starttirahojen kysyntä jäi huomattavan vaisuksi. Vireillepantujen konkurssien määrä on jäämässä kahta edellistä vuotta alhaisemmalle tasolle.

Energiasektorilta odotetaan selkeää kasvua lähivuosien aikana. Tuulivoimaan ja bioenergiaan liittyvien investointihankkeiden arvioidaan tuovan alueelle kymmeniä uusia työpaikkoja seuraavan kolmen vuoden aikana. Suunnitteilla on muun muassa tuulivoimaturbiinien kokoonpanotehdas ja useita tuulivoimapuistoja.

Elintarviketeollisuudessa Atria Suomi Oy on keskittänyt nautateurastustaan Kauhajoelle. Teurastamolaajennuksen valmistumisen jälkeen myös henkilöstön määrä on kasvanut. Rekrytoinneissa on hyödynnetty ulkomaista työvoimaa.

Metalli- ja koneteollisuudessa on tapahtunut merkittäviä rakenteellisia muutoksia. Yrityksiä on myyty, toimintaa on loppunut, ja tuotantoa on siirtynyt Suupohjasta pois. Lomautuksia ja irtisanomisia on jonkin verran, mutta isommilta irtisanomisilta ja lomautuksilta on vältytty. Yksittäisten yritysten osalta orastavia positiivisiakin signaaleja on nähtävissä, jotka saattavat realisoitua pienimuotoisina työvoiman lisäämisinä.

Huonekalu- ja puusepänteollisuudessa näkymät ovat heikohkot ja osa yrityksistä on kohdannut vaikeuksia vähäisen tilauskannan takia. Tuotantotarpeita kyetään arvioimaan vain lyhyellä aikavälillä. Vientitoimintaa harjoittavien yritysten osalta tilanne on myönteisempi, mutta suurin osa alueen yrityksistä on kotimarkkinoilla toimivia pienyrityksiä, joiden on hankala päästä huonekalukaupan ketjujen tavarantoimittajiksi.

Puutaloteollisuudessa näkymät ovat epävarmat. Kysynnän vähäisyydestä johtuen yritykset ovat joko lomauttaneet henkilöstöään tai siirtyneet lyhennettyyn työviikkoon.

Muoviteollisuudessa näkymät ovat kohtuullisen myönteisiä. Terveystieteiden tutkimuskeskusta ja sen alaisia tutkimuskeskuksia valmistava Serres Oy siirtää Kauhajoen toimintansa uusiin tiloihin, jotka mahdollistavat tuotannon kasvattamisen. Myös Teuvalla sijaitseva Suomen Muovituote Oy on lisännyt hiljalleen työvoimaansa.

Julkisten investointien osalta kunnissa on käynnissä jonkin verran koulujen uudis- ja korjausrakentamista sekä viemäröintiin liittyviä hankkeita. Esimerkiksi Kauhajoen Aronkyllään rakennetaan uusi koulu, jonka kustannusarvio on noin seitsemän miljoonaa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Vuonna 2014 avoinna olleiden työpaikkojen määrä oli selvästi alhaisempi kuin viimeisen kolmen vuoden aikana. Työvoiman kysynnän arvioidaan hiljalleen elpyvän. Julkispuolen avoimet paikat pysyvät entisellään eli lähihoitajien, sairaanhoitajien ja opettajien tarve pysynee samalla tasolla. Erityisesti metallialan ja suunnittelijoiden työpaikat tulevat jonkin verran lisääntymään.

Lähitulevaisuudessa rekrytointiongelmien arvioidaan koskevan etupäässä terveydenhuolto- ja sosiaalialan tehtäviä (mm. yleislääkärit, ylihoitajat, sairaanhoitajat, mielenter-

veyshoitajat, sosiaalityöntekijät ja psykologit) ja opetustehtäviä (ammattillisen koulutuksen opettajat, lukion ja peruskoulun opettajat, erityisopettajat). Pulaa on myös ammattipätevyysvaatimukset täyttävistä kuljetusalan ammattilaisista, konetekniikan erityisasiantuntijoista ja myyntiedustajista.

Väestön ikääntyminen näkyy omistajanvaihdostilanteiden kasvuna. Yrittäjäpaikkojen kasvu avoimissa olleissa työpaikoissa on ollut merkillä pantavaa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömiä työnhakijoita oli joulukuussa 2014 noin kuusi prosenttia enemmän kuin vuonna 2013. Alle 25-vuotiaiden osuus hakijoista on melko korkea. Pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut kokonaistyöttömyyttä nopeammin. Pitkäaikaistyöttömien osuus seutukunnan työttömistä työnhakijoista on kuitenkin verrattain alhainen. Sekä nuorisotyöttömyyden että pitkäaikaistyöttömyyden hoitamisessa riittää töitä jatkossakin.

Kuluvan vuoden alkupuoliskon ennakoidaan olevan työmarkkinoilla haastava ja lomautusten arvioidaan jatkuvan ainakin kevääseen saakka. Piirilevyteknologiayhtiö Aspocomp Group Oyj lopettaa tuotantonsa Teuvalla kuluvan vuoden aikana, minkä johdosta menetetään noin 35 työpaikkaa.

Järviseudun seutukunta

Alajärvi, Evijärvi, Lappajärvi, Soini, Vimpeli

Järviseudun seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 21 470 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 214 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 172.

Järviseudun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Hirsitaloteollisuudella, alumiinin jatkojalostuksella sekä metalli- ja rakennustuoteteollisuudella on suuri merkitys seutukunnalle. Myös alkutuotanto ja erityisesti turkistalous ovat alueellisesti merkittäviä elinkeinoja.

Alueellisia uhkina koetaan epäsuotuisa ikärakenne ja negatiivinen muuttotase. Tämä heijastuu myös kuntien talouden pitoa koskeviin haasteisiin, jotka eivät ole ainakaan helpottamassa.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Yleinen tunnelma alueella on odottava. Pk-barometrin mukaan suhdannenäkymien odotusarvo oli niukasti pakkasella, mutta selvästi myönteisempi kuin muissa seutukunnissa.

Alkavien yritysten määrä kehittyi kohtuullisesti. Starttirahojen kysynnän osalta viime vuosi oli, muista maakunnan seutukunnista poiketen, suhteellisen vilkas. Vireillepantujen konkurssien lukumäärä jäi viime vuonna melko alhaiseksi.

Hirsitalo- ja sahateollisuudella on alueella pitkät perinteet. Alueen kärkiyrityksiin lukeutuvan Finnlamelli Oy:n kehittämiseen on alueella vahva luottamus. Sahateollisuuden osalta tilannekuva on kirkastunut. Keitele Timber Oy osti entisen Myllyahon Sahan ja on kasvattamassa tuotantoaan määrätietoisesti. Yrityksen kehittämissuunnitelmilla on toteutusaan merkittäviä työllisyysvaikutuksia alueella.

Alajärven ja Vimpelin rajalla on yksi Suomen kolmesta alumiiniteollisuuden keskittymistä, jonka näkymät ovat lupaavat. Keskittymässä on voimakas tahtotila kehittää alumiiniosaamista ja rakentaa alan toimijaverkostoja. Järviseudun ammatti-instituutti aloitti viime vuonna alumiinialan koulutuksen ensimmäisenä Suomessa. Koulutuksessa keskitytään alumiinin valmistus- ja materiaalitekniikkaan ja tuotekehitykseen. Koulutus tukee keskittymän työvoima- ja osaamistarpeita.

Perusmetalliteollisuuden osalta tilanne on haastavampi, koska yleinen investointiaktiivisuus on edelleen laimeaa. Positiivisista signaaleista voidaan mainita Nordautomation Oy:n sahateollisuudelta saamat tilaukset, jotka takaavat työllisyyttä Alajärven konepajalla.

Turkisalalla on ollut hyvät suhdanteet viime vuosina ja tarhoilla on tehty mittavia investointeja. Alan kannattavuuteen vaikuttavat kuitenkin muotivirtaukset ja valuuttakurssien muutokset. Myös Venäjän markkinoiden epävakaus aiheuttaa haasteita tiettyjen nahkatyyppiin osalta. Turkistarhaus työllistää alueella sekä kausiluonteisesti että vakituisiin työsuhteisiin. Työntekijät tulevat nykyään pääasiassa ulkomailta.

Kotimaanmatkailun väheneminen on tuonut hienoista epävarmuutta, mikä on näkynyt majoitus- ja ravitsemispalvelujen tilanteessa. Matkailun osalta merkittävä kokonaisuus on Vimpelin Lakeaharjun kehittämishanke, jonka tavoitteena on saada Lakeaharjun alueelle valtakunnallisesti merkittävä, korkeatasoinen harjoittelu- ja kilpailukeskus, joka tarjoaa liikunta- ja urheilupalveluiden ja laadukkaiden puitteiden lisäksi majoitus- ja ravitsemuspalveluja sekä hyvinvointiin liittyviä palveluja.

Tiedossa olevat investoinnit ovat lähinnä julkisen sektorin rakennushankkeita, jotka koostuvat erilaisista lasten ja vanhusten hoitoon liittyvistä palveluratkaisuista. Alajärvellä on meneillään myös valokuituverkon rakentaminen, jonka kustannusarvio on lähes viisi miljoonaa. Soinissa ja Alajärvellä on puolestaan suunnitteilla tuulivoimapuistoja, joiden rakennustyöt alkavat todennäköisesti syksyn aikana. Tuulivoimainvestointien mittakaava on merkittävä ja hankkeilla tulee olemaan vipuvaikutusta erityisesti rakennusalan työtilanteeseen.

Työvoiman kysynnän näkymät

Avoimien työpaikkojen kokonaismäärä jäi viime vuonna edellistä kolmea vuotta alhaisemmaksi. Työvoiman kysyntä on ollut kohtuullista lähinnä sosiaali- ja terveydenhoitoalan työs-

sä, kaupallisessa työssä sekä siivousalan työssä. Kevätkausi tuo piristystä kysyntään, mutta radikaalia kysynnän kokonaiskasvua ei odoteta. Lähitulevaisuudessa työllisten määrän ennakoita kasvavan myös alumiiniteollisuudessa ja puuteollisuudessa. Perusmetalliteollisuuden osalta työllistymisnäkymät arvioidaan heikommiksi.

Tällä hetkellä työvoimaa on tarjolla melko hyvin. Osaavan työvoiman saatavuusongelmat kohdistuvat lähinnä sote-alan tehtäviin (lääkärit, hammaslääkärit, sairaanhoitajat, lähihoitajat, psykologit, mielenterveyshoitajat, farmaseutit ja perhepäivähoitajat). Majoitus- ja ravitsemisalalla kevätkausi lisää kysyntää sekä keittiöhenkilökunnan että tarjoilijoiden osalta. Lähikuukausina kysynnän arvioidaan lisääntyvän myös mm. seuraavissa ammateissa: talousjohtajat, kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntijat ja maansiirtokoneiden kuljettajat.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden määrä oli viime joulukuussa reilun prosentin korkeampi kuin vuonna 2013 vastaavaan aikaan. Kuntien väliset erot työttömyyden osalta ovat huomattavia, sillä seutukunnasta löytyy maakunnan molemmat ääripäät. Soinissa työttömyysaste oli joulukuussa lähes 16 prosenttia, kun Evijärvellä lukema oli 9 prosenttia. Nuorten osalta seutukunnan tilanne on ollut jonkin verran viime vuotta parempi, joskin taustalla vaikuttaa myös nuorten muutto kasvukeskuksiin. Pitkäaikaistyöttömyys on ollut myös kasvussa, joskin viime vuonna kasvuvauhti alkoi hidastua alueella.

Haasteita asettaa erityisesti seutukunnan ikärakenne. Työttömistä työnhakijoista noin puolet on yli 50-vuotiaita. Työttömyyden osalta tilannekuvan ennakoita jonkin verran kirkastuvan kevään myötä, mutta rakenteellisen työttömyyden purkaminen säilyy merkittävänä haasteena.

Lomautuksia on meneillään sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Mittaluokaltaan merkittäviä uusia yhteistoimintaneuvotteluja ei ole tiedossa.

Kuusiokuntien seutukunta

Alavus, Kuortane, Ähtäri

Kuusiokuntien seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 22 008 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 310 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 111.

Kuusiokuntien seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seutukunnan merkittävimpiä teollisuustoimialoja ovat erikoistunut metalliteollisuus (alumiiniveneet, julkisivurakenteet ja säiliöt) ja puusepäntuotteiden valmistus. Vähittäiskaupalla (Tuurin kauppakylä) on merkittävä rooli sekä taloudellisesti että alueen vetovoiman ja imagon kannalta. Matkailu-, liikunta- ja hyvinvointipalvelujen tarjonta on monipuolinen, mikä tarjoaa hyvät mahdollisuudet kehittää alueen houkuttelevuutta ympärivuotisena matkailukohteena. Myös maa- ja metsätaloudella on vahva merkitys alueella.

Seutukunnan ikärakenteen johdosta erityishaasteeksi koetaan ammattitaitoisen työvoiman saatavuus ja pysyminen alueella.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Alueen tunnelmaa voidaan luonnehtia odottavaksi. Pk-barometrin piirtämä tilannekuva oli kuitenkin maakunnan pessimistisin.

Yritysten perustamisaktiivisuus on ollut laimeaa. Starttirahapäätösten osalta viime vuoden saldo oli heikompi kuin edellisenä vuonna. Konkurssien osalta tilanne oli suunnilleen normaalivuosien tasolla.

Teollisuudessa kokonaistilanne on edelleen kohtuullinen ja laajamittaisilta lomautuksilta on tähän asti vältytty. Alueen yritysten vahva erikoistuminen nähdään suhdannevaihteluja tasapainottavana tekijänä. Metalliteollisuudessa on nähtävissä selkeää polarisoitumista, eli erot yritysten työkuormassa ovat merkittäviä.

Ähtärissä toimiva alumiiniveneeteollisuus muodostaa ympärilleen alueelle tärkeän yrityskeskittymän. Veneteollisuuden tilanne arvioidaan kohtuullisen vakaaksi, vaikka markkina-tilanne onkin haasteellinen. Kuluvin vuoden työtilannetta on mahdollista arvioida tarkemmin helmikuussa järjestettävien venemessujen jälkeen.

Rakennustuoteteollisuudessa viime vuosi oli ajanoloon nähden kohtuullinen. Yhteistointamennettelyt ja henkilöstön sopeuttamistoimet ovat kuitenkin olleet melko yleisiä. Hiljaisen ajan arvioidaan jatkuvan ainakin kevääseen saakka.

Vahtomuoviin erikoistunut Vevia Finland Oy siirtää tuotantonsa Kauhavalta Ähtäriin. Uudet tilat mahdollistavat myös tuotannon laajentamisen. Tällä hetkellä yritys työllistää kymmenkunta henkilöä.

Vähittäis- ja tukkukaupan tarjonta on runsasta ja alan näkymät ovat myönteiset. Töysän Tuurissa sijaitsevan kauppakeskittymän vetovoima on hyvä. Veljekset Keskinen Oy laajensi toimitilojaan viime vuonna ja tavaratalon myynnin arvioidaan kehittyneen positiivisesti. Lähialueelle suunnitellun uuden kauppakeskittymä Tuurinportin kunnallistekniset rakennustyöt ovat valmistuneet. Alueelle voidaan rakentaa yhteensä 27 000 kerrosneliömetriä. Esimerkiksi rautakaupalle, huonekalukaupalle tai autokaupalle olisi alueella selkeä tilaus.

Matkailu oheispalveluineen on merkittävä toimiala seutukunnassa ja alan näkymien arvioidaan olevan myönteiset. Uusien avauksien ja infrastruktuurihankkeiden odotetaan luovan uutta kasvupotentiaalia. Kuortaneen urheiluopisto on laajentamassa majoituskapasiteettiaan kahdella uudisrakennuksella. Majoituspalveluihin on tehty isoja investointeja myös Ähtärissä (Naava Resort Oy) ja Tuurissa (Tuuri Resorts -lomakylä).

Isoja julkisia investointeja ei ole tiedossa. Kuntien investoinnit ovat maltillisia ja sisältävät muun muassa tieverkkoa ja asuinalueita koskevia kunnallisteknisiä hankkeita sekä koulurakennusten peruseräparannustoimenpiteitä. Ähtärissä rakennetaan uusia tuotantotiloja teollisuuden tarpeisiin.

Työvoiman kysynnän näkymät

Viime vuonna avoinna olevien työpaikkojen määrä kehittyi ohuesti parempaan suuntaan. Kasvua oli erityisesti kaupallisessa työssä ja palvelualoilla. Työllisyystilanteen ja työvoiman kysynnän ei odoteta muuttuvan merkittävästi lähikuukausina.

Varsinaista työvoimapulaa alueella ei tällä hetkellä ole. Osaavan työvoiman saatavuusongelmat ovat viime aikoina pääosin kohdistuneet sosiaali- ja terveydenhuoltoalan erityisosaajiin. Rekrytointiongelmia arvioidaan esiintyvän lähikuukausina myös majoitus- ja ravitsemusalan ammattiteissa (mm. keittiöpäälliköt, ravintola- ja suurtaloustyöntekijät, tarjoilijat, avustavat keittiötyöntekijät).

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden määrä oli joulukuussa 2014 noin viisi prosenttia korkeammalla kuin vastaavaan aikaan vuonna 2013. Nuorisotyöttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrässä ei ole tapahtunut vuositasolla juurikaan muutoksia. Yli 50-vuotiaiden osuus työttömistä työnhakijoista on seutukunnassa reilut 40 prosenttia.

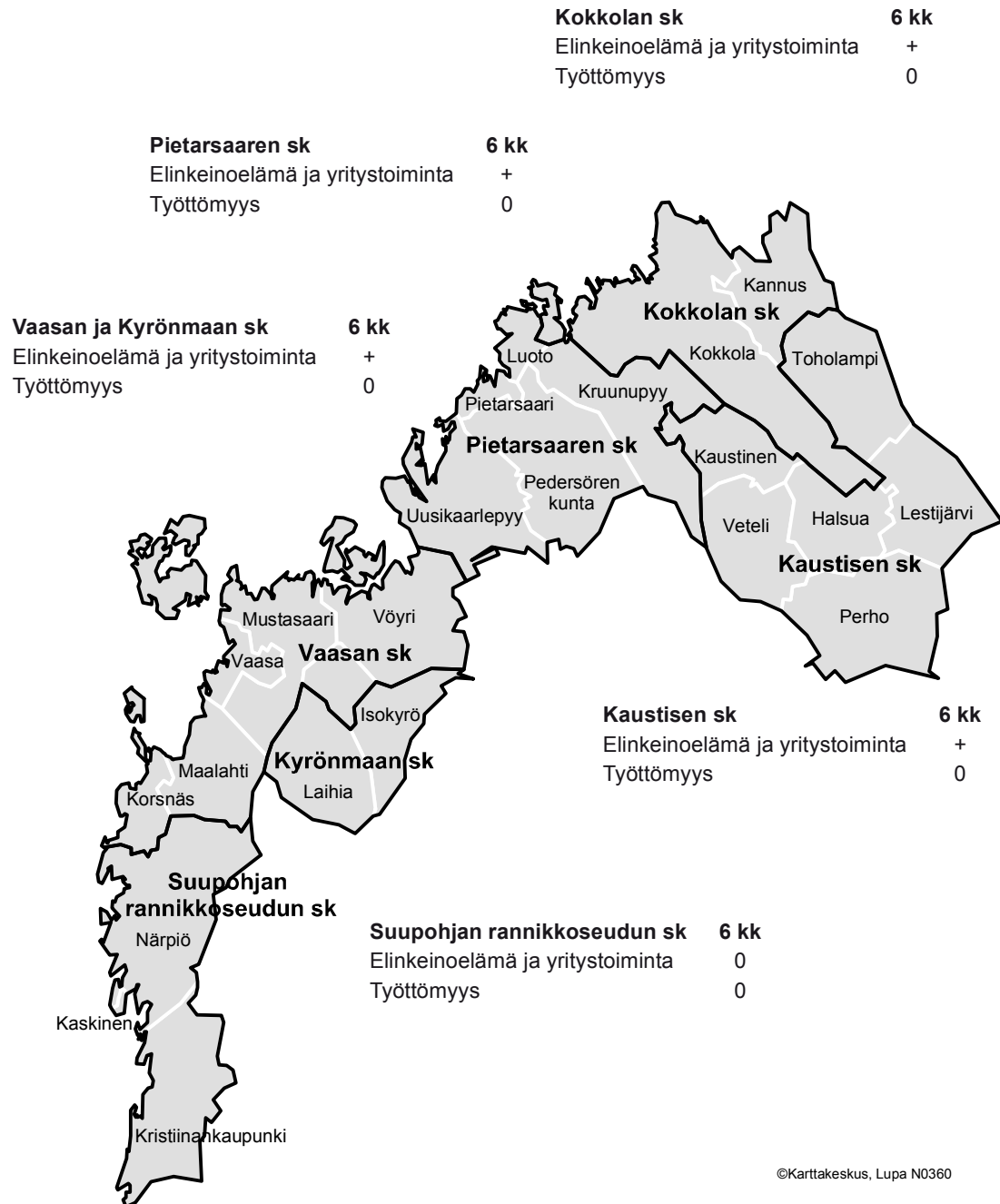
Haasteena on rakenteellisen työttömyyden patoaminen ja purkaminen. Epävarmat kasvunäkymät takaavat, että työnhakijoiden aktivoinnissa riittää haasteita jatkossakin.

Mittaluokaltaan merkittäviä yhteistoimintaneuvotteluja ei ole tiedossa. Rakennustuote- ja teollisuudessa on meneillään pienimuotoisempia sopeuttamistoimia.

Lisätietoja

Erikoistutkija Timo Takala
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
puh. 0295 027 708
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pohjanmaan ELY-keskus

Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella asui vuoden 2014 lopussa 250 094 henkilöä. Vuoden aikana kasvua oli 1 033 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 11 281.

Pohjanmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointisteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Pohjanmaan ELY-alue koostuu kahdesta maakunnasta, Pohjanmaasta ja Keski-Pohjanmaasta. Pohjanmaalla asui joulukuun lopussa runsaat 181 tuhatta ja Keski-Pohjanmaalla vajaat 69 tuhatta henkilöä. Lähes kolme neljäsosaa väestöstä asuu siis Pohjanmaan maakunnassa.

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan väestön kasvu molemmissa maakunnissa painottuu tällä vuosikymmenellä eläkeikäisiin, kasvu olisi kuitenkin hitaampaa kuin koko maassa. Työikäinen väki vähenisi Pohjanmaalla koko maata hiukan hitaammin mutta Keski-Pohjanmaalla selvästi nopeammin. Nuorten, alle 15-vuotiaiden ikäluokka kasvaisi Pohjanmaalla kaikista maakunnista nopeimmin ja Keski-Pohjanmaalla koko maan tahtiin. Työmarkkinoilta poistuvat ikäluokat ovat kuitenkin selvästi työmarkkinoille tulevia ikäluokkia kookkaampia koko kuluva vuosikymmenen ja työvoiman saatavuuden turvaaminen nouseekin yhä suuremmaksi haasteeksi.

Molempien maakuntien ongelmana on ollut nettomaassamuuton tappiollisuus. Sitä on Pohjanmaalla korvannut nopeasti kasvanut nettomaahanmuutto, joka on viime vuosina ylittänyt selvästi nettomaassamuuton. Keski-Pohjanmaalla korkealla pysynyt luonnollinen väestönkasvu on osittain paikannut nettomaassamuuttoa.

Pohjanmaan erityispiirre on ruotsinkielisten suuri osuus. Heitä on koko väestöstä hie-
man yli puolet. Keski-Pohjanmaalla ruotsinkielisten osuus jää alle kymmeneen prosenttiin. Pohjanmaa on myös maamme kansainvälisimpiä maakuntia, sillä ulkomaalaisten % -osuus on kolmanneksi korkein Ahvenanmaan ja Uudenmaan jälkeen.

Pohjanmaa on tunnettu maamme teollistuneimpana maakuntana. Työllisistä joka neljäs toimii teollisuudessa mutta koko maassa vain 15 prosenttia. Tuotannosta lähes puolet tulee teollisuudesta, koko maassa ainoastaan viidennes. Keski-Pohjanmaalla teollisuuden merkitys on vähäisempi, sillä työllisistä vajaa viidennes ja tuotannosta runsas neljännes tulee teollisuudesta. Maa- ja metsätalous on siellä edelleen tärkeä elinkeino, josta saa elantonsa joka kymmenes työllinen mutta koko maassa vain joka kahdeskymmenes.

Vientiin suuntautunutta suurteollisuutta on Vaasassa, Kokkolassa ja Pietarsaareissa ja niiden alihankintaverkostot tuovat työtä myös muualle maakuntiin. Vaasan seudun energiaklusteri on jopa Pohjoismaiden suurin lajissaan. Pohjanmaan ELY-alueen haasteena onkin suuri riippuvuus teollisuudesta ja sen globaaleista markkinoista. Pohjanmaan maakunnan teollisuuden tuotannosta noin 70 prosenttia menee vientiin, Keski-Pohjanmaalla viennin osuus vaihtelee 40 ja 75 prosentin välillä. Pohjanmaan maakunnan viennistä yli puolet suuntautuu EU-alueen ulkopuolelle, joten euron vahvuus dollariin verrattuna on haitannut viime vuosina viennin vahvistumista sinne. Euron heikentyminen dollariin nähden ja toukokuusta lähtien ja öljynhinnan lasku on parantanut vientinäkymiä.

Koko ELY-alueen ehdottomasti keskeisimpiä toimintoja ovatkin energiaklusteriin kytkeytyvät toimialat: energiatuotannon, metallituotteiden, koneiden ja laitteiden sekä sähkölaitteiden valmistuksen ja niiden huollon ja korjauksen toimialat. Myös klusterin insinööri- ja suunnitteluyritysten merkitys kasvaa jatkuvasti. Lisäksi klusterin investoinnit tuovat runsaasti työtä rakennusallalle. Energian säästöön ja käytön tehostamiseen liittyvä kysyntä kasvaa globaalisti kiihtyvällä nopeudella joten alueen energiaklusterin tulevaisuuden näkymät ovat erinomaiset vaikka nykyinen taantuma on hidastanut kasvua. Työ- ja elinkeinoministeriö onkin valinnut innovatiiviset kaupungit eli INKA-ohjelman kestävien energiaratkaisujen teeman vetovastuulliseksi kaupungiksi Vaasan.

Kokkolan seudun suurteollisuus on ELY-alueen toinen tärkeä keskittymä. Se koostuu kemian teollisuudesta ja metallinjalostuksesta. Pietarsaaren seudun monipuolisesta teollisesta rakenteesta nousevat tärkeimpinä esiin paperi- ja elintarviketeollisuus, joka on viime vuosina menestynyt erinomaisesti. Kokkolan ja Pietarsaaren seutujen voimakas veneiden valmistus on myös myötätuulessa karikkoisempien vuosien jälkeen.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Koko yritysliikevaihto väheni Pohjanmaalla vuoden 2013 kolmannelta neljännekseltä viime vuoden vastaavaan neljännekseen neljä prosenttia eli eniten kaikista maakunnista. Keski-Pohjanmaalla kasvua oli prosentin verran, mikä oli maakuntien kolmanneksi korkein luke-ma. Pohjanmaalla teollisuuden liikevaihto laski samana ajanjaksona seitsemän prosenttia, mikä oli maakuntien suurin vähennys. Keski-Pohjanmaan lisäys oli viisi prosenttia ja maakuntien toiseksi paras kasvuprosentti. Rakennusalan liikevaihto sen sijaan kasvoi Pohjanmaalla maakuntien toiseksi parhaiten ja Keski-Pohjanmaa oli sijalla neljä prosentin vähennyksellä. Kaupan alan liikevaihto väheni muutamia prosentteja molemmissa maakunnissa ja sijoitus oli maakuntien viimeisten joukossa. Muiden palvelualojen yritysliikevaihdossa molemmat maakunnissa oli parin prosentin lisäys, mikä oli parempi kuin maakunnissa keskimäärin.

Aloittaneiden yritysten määrä laski Tilastokeskuksen tuoreimpien tietojen mukaan vuoden 2013 kolmannelta vuosineljännekseltä viime vuoden vastaavaan ajankohtaan ELY-alueella 20 prosenttia mutta koko maassa vain yhdeksän prosenttia. Lopettaneiden yritysten määrä kasvoi vuoden 2013 toiselta vuosineljännekseltä viime vuoden vastaavaan neljännekseen ELY-alueella 15 prosenttia ja koko maassa peräti 29 prosenttia.

Elinkeinoelämän keskusliiton helmikuun 2015 suhdannebarometrin mukaan Pohjanmaan (Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa ja Etelä-Pohjanmaa) teollisuuden ja rakentamisen suhdanteiden ennakoitaan tummentuvan alkuvuoden aikana: saldoluku (suhdanteiden parane-mista odottavien ja niiden heikentymistä odottavien yritysten %-osuuksien erotus) oli tammikuussa -26, kun se viime lokakuussa oli -19. Koko maassa suhdannenäkymät olivat vähemmän synkät, sillä teollisuuden saldoluku oli tammikuussa -4 ja rakentamisen -21. Pohjanmaan tammikuun suhdannenäkymäsaldo olikin EK:n yhdeksästä suuralueesta surkein.

Tuotantomäärät pysyivät Pohjanmaalla ennallaan vuoden 2014 lopulla mutta niiden ennakoidaan kuitenkin kasvavan hieman alkuvuoden 2015 aikana, saldoluku oli tammikuussa 9. Tilauskannat tosin supistuivat hiukan viime vuoden lopulla; saldoluku normaaliin ver-

rattuna oli -32. Henkilökunnan määrä pieneni hivenen viime vuoden lopulla ja vähentynee lievästi myös lähikuukausina, saldoluku tammikuussa oli -26.

Pohjanmaan palveluyritysten suhdannenäkymät olivat edelleen miinuksella: saldoluku oli tammikuussa -18, kun se lokakuussa oli -24. Koko maan saldoluku oli tammikuussa -12. Suuraluevertailussa Pohjanmaa sijoittui tammikuussa keskitason alapuolelle. Myyntimäärät alenivat hieman viime vuoden lopulla ja sama jatkunee myös tämän vuoden alussa sillä saldoluku oli -30. Henkilökuntaa vähennettiin viime loka-joulukuun aikana ja työvoima supistunee hieman myös lähikuukausina, saldoluku oli -37.

Suomen Yrittäjien, Finnveran ja Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän barometrin mukaan Suomen pk-yritysten näkymät ovat keväällä 2015 myös varsin synkät. Oman pk-yrityksen kannalta suhdannenäkymien saldoluku vuoden kuluessa oli koko maassa -6, Pohjanmaalla -8 ja Keski-Pohjanmaalla -6.

Pohjanmaan pk-yritysten arviot henkilökunnan määrästä vuoden kuluessa olivat jokseenkin pessimistiset, saldoluku oli -3. Keski-Pohjanmaalla sen sijaan saldoluku oli 4 ja koko maassakin 0. Liikevaihtoarvio antaa sentään saldoiksi positiivisia lukemia, Keski-Pohjanmaalla 14, koko maassa 11 ja Pohjanmaalla 8. Investointiarvioissa saldot kuitenkin romahtavat huolestuttavasti: Keski-Pohjanmaalla saldo oli -29, Pohjanmaalla -23 ja koko maassa -21. Tilaukannassa nähdään silti valoa, sillä saldoluku vuoden päähän oli Keski-Pohjanmaalla 8, Pohjanmaalla 5 ja koko maassa 3. Kaiken kaikkiaan pk-yritysten näkymät olivat Keski-Pohjanmaalla koko maata ja Pohjanmaata positiivisemmat.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT 2015) mukaan koko työllisyys ei kasvaisi Pohjanmaalla lainkaan loppuvuosikymmenellä, kun koko maassa olisi kasvua vajaat pari prosenttia ja Keski-Pohjanmaalla puolisen prosenttia. Teollisuuden työllisten määrä laskisi Pohjanmaalla puolitoista prosenttia, koko maassa lähes viisi prosenttia ja Keski-Pohjanmaalla lähes saman verran. Koneiden ja laitteiden valmistus olisi ainoa teollisuuden toimiala, jossa olisi merkittävää työllisyyden lisäystä. Kasvu painottuisi molemmissa maakunnissa ja koko maassa palveluihin ja rakentamiseen. Maa- ja metsätalouden työllisyys jatkaisi laskuaan, Pohjanmaalla viitisen prosenttia, koko maassa kymmenisen mutta Keski-Pohjanmaalla peräti viitisentoista prosenttia.

Työvoiman kysynnän näkymät

Avoimien työpaikkojen määrä on ollut kolmantena perättäisenä vuonna alhaisella tasolla. Keskimäärin uusia työpaikkoja kuukaudessa oli 1550, mikä on hieman pienempi kuin edellisenä vuonna.

Tammikuun ammattibarometrin mukaan pulaa oli hammaslääkäreistä, kuulontutkijoista ja puheterapeuteista, psykologeista, puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjistä, sairaanhoitajista, yleislääkäreistä sekä ylilääkäreistä ja erikoislääkäreistä. Ylitarjontaa oli noin 50 ammattinimikkeellä, pahiten nimikkeillä koneenasettajat ja koneistajat, kuorma-auton ja erikoisajoneuvojen kuljettajat, muut sähköasentajat, myyjät, rakennussähköasentajat, ravintola- ja suurtaloustyöntekijät ja yleissihteerit.

Viime vuoden viimeisellä vuosineljänneksellä rekrytointiongelmia kokeneita toimipaikkoja Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella oli 30 prosenttia. Koko maassa vastaava luke-
ma oli 26 prosenttia.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömiä ELY-keskuksen alueella oli vuonna 2014 keskimäärin 9 780 henkilöä. Se on 952 henkilöä eli 10,8 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Työttömien osuus työvoimasta oli 8,3 %, missä oli nousua edellisvuodesta vajaa prosenttiyksikkö. Heikkenemisestä huolimatta Pohjanmaan ELY-alueen lukema oli edelleen paras koko maassa. Koko maan työttömyyden vuoden 2014 keskiarvo oli 12,4 %, missä oli kasvua runsas prosenttiyksikkö edellisvuodesta. Seutukunnittain työttömyys lisääntyi kaikissa alueen seutukunnissa. Työttömyys on kasvanut kaikissa ammattiryhmissä.

Huolestuttavaa on vaikeasti työllistettävien määrän kasvu, mikä on jatkunut vuodesta 2009 alkaen. Vuonna 2014 yli puolet kaikista työttömistä oli rakennetyöttömiä. Rakennetyöttömyydessä erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut. Rakennetyöttömistä 59 % on alle 50-vuotiaita. Nuoria rakennetyöttömissä on yli 500 henkilöä ja sekin määrä on kasvanut. Ulkomaalaisten työttömien määrä on vuonna 2014 noussut lähes tuhanen henkilön tasolle. Lisäystä edellisestä vuodesta oli 20 prosenttia. Ulkomaalaisten työttömien osuus ulkomaalaisesta työvoimasta oli 22 prosenttia vuonna 2014, missä oli kasvua edellisvuodesta yli kaksi prosenttiyksikköä.

Kehitysnäkymät seutukunnittain

Vaasan ja Kyrönmaan seutukunnat

Isokyrö, Korsnäs, Laihia, Maalahti, Mustasaari, Vaasa, Vöyri

Vaasan seutukunnan alueella asui vuoden 2014 lopussa 100 806 henkilöä. Vuoden aikana kasvua oli 843 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,7 % ja työttömiä työnhakijoita oli 4 776.

Kyrönmaan seutukunnan alueella asui vuoden 2014 lopussa 12 904 henkilöä. Vuoden aikana kasvua oli 43 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,2 % ja työttömiä työnhakijoita oli 613.

Vaasan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Vaasan seutukunnan alueella sijaitsee Pohjoismaiden suurin energiakeskittymä. Tähän energiaklusteriin kuuluu yli 120 yritystä, joista usea on alansa globaali markkinajohtaja. Energiaklusteriin kuuluvien yritysten liikevaihto on 4 miljardia euroa, josta 70 % tulee viennistä. Energiaklusteriin kuuluvissa yrityksissä työskentelee lähes 10 000 henkilöä.

Haasteena on kuitenkin se, että globaalit yritykset laajentavat toimintaansa kehittyvissä maissa perustamalla niihin uusia tuotantolaitoksia tai ostamalla olemassa olevia yrityksiä. Tällöin yritykset siis kyllä kasvavat mutta kasvu kohdistuu muualle kuin Vaasanseudulle. Syynä ovat sijoittuminen markkinoiden läheisyyteen ja halvat työvoimakustannukset. Klusterin avainyritysten liikevaihdosta suurin osa kertyy ulkomailta, joissa myös työpaikoista on valtaosa. Onkin tärkeätä, että ainakin suunnittelu ja tuotekehittely sekä korjaus- ja huoltopalvelut pystyttäisiin pitämään täällä.

Vaasanseudun visioksi on asetettu energiaklusterin työpaikkojen kaksinkertaistaminen kymmenellä tuhannella työpaikalla tällä vuosikymmenellä. Kuitenkin Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) ennakoi kasvun jäävän maakunnassa vain muutamaan sataan työpaikkaan klusterin tärkeimmillä teollisuustoimialoilla. Robotiikan ja digitalisaation yleistymisen vähentävät työvoimatarvetta vaikka liikevaihto kasvaisikin.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Energiaklusterin päätoimialat, koneiden ja laitteiden valmistus sekä sähkölaitteiden valmistus kasvattivat liikevaihtoaan viime vuosikymmenellä ennen globaalia finanssikriisiä erittäin nopeasti. Sen jälkeen kasvu on kuitenkin tällä vuosikymmenellä polkenut paikoillaan. Vaasan seutukunnan koko yritysliikevaihto jopa väheni vuoden 2013 kolmannelta vuosineljännekseltä viime vuoden vastaavaan vuosineljännekseen verrattuna eniten kaikista maakuntien keskusseutukunnista, vajaat kuusi prosenttia, kun koko maassa oli puolisen prosenttia kasvua. Kyrönmaan koko yritysliikevaihto väheni samana ajanjaksona viitisen prosenttia.

Aloittaneiden yritysten määrä väheni Vaasan seutukunnassa vuoden 2013 kolmannelta vuosineljännekseltä viime vuoden vastaavaan vuosineljännekseen 20 prosenttia ja Kyrönmaalla jopa kolmanneksella. Lopettaneiden yritysten määrä kasvoi Vaasan seutukunnassa vuoden 2013 toiselta vuosineljännekseltä viime vuoden toiseen vuosineljännekseen vain yhdellä prosentilla. Kyrönmaalla sen sijaan lopettaneiden yritysten määrä peräti kaksinkertaistui samana ajanjaksona.

Tuoreen pk-barometrin mukaan Vaasan seutukunnan pienten ja keskisuurten yritysten lähivuoden näkymät lähimmän vuoden aikana ovat valoisampia kuin koko maassa. Suhdannenäkymien saldoluku oli 4 (koko maa -6), henkilökunnan 6 (koko maa 0), liikevaihdon 22 (koko maa 11). Investointiodotukset olivat kuitenkin huolestuttavia, saldoluku oli -20 (koko maa -21). Kyrönmaalla sen sijaan suhdannenäkymät olivat synkät, (saldoluku -31), samoin henkilökuntaodotukset (saldoluku -12), liikevaihto-odotukset (saldoluku -34) ja investointiodotukset (saldoluku -30).

Ei merkittäviä investointeja, tilanne poikkeuksellisen rauhallinen.

Työvoiman kysynnän näkymät

Tammikuun ammattibarometrin mukaan pulaa oli hammaslääkäreistä, kuulontutkijoista ja puheterapeuteista, psykologeista, puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjistä, sairaanhoitajista, toimisto- ja laitossiivoojista, yleislääkäreistä sekä ylilääkäreistä ja erikoislääkäreistä. Ylitarjontaa oli noin 50 ammattinimikkeen kohdalla, eniten nimikkeillä koneenasettajat ja koneistajat, kuorma-auton ja erikoisajoneuvojen kuljettajat, sähköasentajat, myyjät, rakennussähköasentajat ja yleissihteerit.

Työvoimakoulutuksessa oli viime vuoden joulukuussa edellisvuoden vastaavaan kuukauteen verrattuna Vaasan seutukunnassa 22 prosenttia ja Kyrönmaalla 17 prosenttia vähemmän työttömiä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömiä työnhakijoita oli joulukuussa Vaasan ja Kyrönmaan seutukunnissa 13 prosenttia enemmän kuin vuosi sitten. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on noussut Kyrönmaan seutukunnassa vajaan prosenttiyksikön vuoden takaisesta ja oli joulukuussa 10,2 prosenttia, ja Vaasan seutukunnassa myös vajaan prosenttiyksikön ja oli joulukuussa 9,7 prosenttia. Työttömistä yli 60 prosenttia on miehiä, noin 15 prosenttia on alle 25-vuotiaita ja noin kolmannes on yli 50-vuotiaita. Pitkäaikaistyöttömiä oli joulukuussa viidennes enemmän kuin vuosi sitten, pitkäaikaistyöttömien osuuden ollessa runsas neljännes kaikista työttömistä. Nuorisotyöttömyys on lisääntynyt 18 prosenttia.

Suupohjan rannikkoseutu

Kaskinen, Kristiinankaupunki, Närpiö

Suupohjan rannikkoseudun alueella asui vuoden 2014 lopussa 17 575 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 111 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 8,0 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 653.

Suupohjan rannikkoseutu	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Suupohjan rannikkoseudun vahvuutena on vihanneksiin ja juureksiin erikoistunut maatalous ja logistiikkaosaaminen. Alueella on suuri työperäinen maahanmuutto, erinomaiset mahdollisuudet tarjota Pohjanlahden parhaimmat satamapalvelut ja hyvät edellytykset tuu-

lienergian tuotantoon. Seutukuntaan on suunniteltu yli 200 tuulivoimalaa, joista osaa jo rakennetaan.

Alueella on merkittävä lasinalaisviljelyn ja perunanviljelyn keskittymä: lähes 70 % tomaatin ja runsas 30 % kasvihuonekurkun valtakunnallisesta tuotannosta tulee alueelta. Vähittäiskaupassa myytävästä ruokaperunasta yli 20 % on peräisin alueelta ja alueella sijaitsee maan suurimpiin kuuluva ruokakalasatama. Erityisesti lasinalaisviljely on keskittynyt alueella suuriin yksiköihin ja on sen myötä merkittävä työllistäjä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seutukunnan koko yritysliikevaihto laski vuoden 2013 kolmannelta vuosineljännekseltä viime vuoden vastaavaan vuosineljännekseen lähes seitsemän prosenttia, mikä oli ELY-alueen seutukunnista suurin supistuminen.

Aloittaneiden yritysten määrä kasvoi viime vuoden kolmannella neljänneksellä edellisvuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna yli kolmanneksella. Lopettaneita yrityksiä oli kuitenkin viime vuoden toisella neljänneksellä edellisvuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna yli kolmanneksen enemmän.

Tuoreen pk-yritysbarometrin mukaan seutukunnan pienten ja keski suurten yritysten suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana ovat varsin pessimistiset (saldoluku -22). Henkilökuntaodotus on samaa luokkaa (saldoluku -19) mutta liikevaihto-odotus hieman positiivinen (saldoluku 4). Investointiodotukset ovat kuitenkin kaikkein negatiivisimmat (saldoluku -27).

Investoinnit

Mitt i stan- talo Närpiössä (kustannusarvio 10 miljoonaa euroa).

Uusi elintarviketeollisuuden tuotantolaitos siirretty Kristiinankaupunkiin.

Työvoiman kysynnän näkymät

Tammikuun ammattibarometrin mukaan pulaa oli lähihoitajista, sairaanhoitajista, yleislääkäreistä sekä ylilääkäreistä ja erikoislääkäreistä. Ylitarjontaa oli yli 20 ammattinimikkeellä, pahiten nimikkeellä kuorma-auton ja erikoisajoneuvojen kuljettajat.

Työvoimakoulutuksessa seutukunnassa oli joulukuussa peräti 56 prosenttia vähemmän henkilöitä kuin vuosi sitten.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyysaste oli joulukuussa Manner-Suomen seutukunnista toiseksi matalin. Alueen toiminta Kaskisten Metsä Botnian tehtaan lakkauttamisesta kuitenkin kangertelee. Seutukunnan ongelmana on luonnollisen väestömuutoksen tappiollisuus; kuolleisuus on suurempaa kuin syntyvyys. Myös nuorten poismuutto on yleistä. Työttömiä työnhakijoita oli joulukuussa Suupohjan seutukunnassa peräti 17 prosenttia enemmän kuin vuosi sitten. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta onkin noussut 1,3 prosenttiyksikköä vuoden takaisesta ja oli joulukuussa 8,0 prosenttia. Työttömistä 60 prosenttia on miehiä, alle 15 pro-

senttia nuoria ja 44 prosenttia yli 50-vuotiaita. Pitkäaikaistyöttömiä oli joulukuussa neljännes enemmän kuin vuosi sitten, pitkäaikaistyöttömien osuuden ollessa 15 prosenttia kaikista työttömistä. Nuorisotyöttömyys on lisääntynyt jopa 46 prosenttia.

Pietarsaaren seutukunta

Kruunupyy, Luoto, Pietarsaari, Pedersören kunta, Uusikaarlepyy

Pietarsaaren alueella asui vuoden 2014 lopussa 49 954 henkilöä. Vuoden aikana väestö lisääntyi 80 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 7,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 667.

Pietarsaaren seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Pietarsaaren seutu on maamme teollistuneimpia alueita. Työvoimasta 29 % työllistyy teollisuuteen ja saman verran julkiselle sektorille, 20 % yksityiselle palvelusektorille, 9 % kaupan alalle, 8 % maa- ja metsätalouteen ja 5 % rakennusosalalle. Teollisuuden toimialarakenne onkin erittäin monipuolinen.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pietarsaaren seudulla rakennemuutos teollisuudessa jatkuu. Yksittäisillä paikallisilla teollisilla yrityksillä on hyvä tilauskanta ja hakee uutta työvoimaa esim. metalli-, hiomatuote- ja elintarvikealoille. Alueen voimakkaan elintarviketeollisuuden päämarkkinat ovat kotimaassa ja menestys markkinoilla jatkuu. Elintarviketeollisuuden osuus alueen työllisyydestä kasvaa tasaisesti ja uutta henkilöstöä palkataan. Alueen elinvoimainen elintarvikeklusteri vahvistuu entisestään. Snellman on alueen suurin yksityinen työnantaja, työntekijöitä on yli 700 ja mittava tuotantolinjainvestointi on toteutettu. Seutukunnan koko yritysliikevaihto pysyikin ennallaan vuoden 2013 kolmannelta vuosineljännekseltä viime vuoden vastaavaan vuosineljännekseen.

Huolestuttavaa on, että aloittaneiden yritysten määrä väheni viime vuoden kolmannella neljänneksellä edellisvuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna kolmanneksella. Lopettaneita yrityksiä oli tosin viime vuoden toisella neljänneksellä edellisvuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna saman verran.

Tuoreen pk-yritysbarometrin mukaan seutukunnan pienten ja keskisuurten yritysten suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana ovat hieman pessimistiset (saldoluku -4). Henki-

lökuntaodotukset ovat suunnilleen nykytasossaan (saldoluku -1), liikevaihtonäkymät positiiviset (saldoluku 10) mutta investointiodotukset negatiiviset (saldoluku -21).

Investoinnit

Satamatien ruoppaus valmistuu 2015 ja satamatiehanke aloitetaan (kustannusarvio 12 miljoonaa euroa).

Toritalon ja maanalaisen toriparkin rakentaminen.

Kruunupyy-Kokkola lentokentän toiminta jatkuu, lennot Helsinkiin ja Tukholmaan.

Hiontamateriaalitehtaan uusi tuotantolinja Uudessakaarlepyyssä (kustannusarvio 11 miljoonaa euroa).

Muuten teollisuuden investoinnit ovat vähäiset.

Työvoiman kysynnän näkymät

Tammikuun ammattibarometrin mukaan pulaa oli fysioterapeuteista, hammaslääkäreistä, psykologeista, sairaanhoitajista, yleislääkäreistä sekä ylilääkäreistä ja erikoislääkäreistä. Ylitarjontaa oli yli 30 ammattinimikkeen kohdalla, eniten nimikkeillä konepaja- ja metallituotteiden kokoonpanijat sekä yleissihteerit.

Työvoimakoulutuksessa seutukunnassa oli joulukuussa 14 prosenttia vähemmän henkilöitä kuin vuosi sitten.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien % -osuus työvoimasta oli joulukuussa Manner-Suomen seutukuntien matalin. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on noussut 0,3 prosenttiyksikköä vuoden takaisesta ja oli joulukuussa 7,3 prosenttia.

Työttömiä työnhakijoita oli joulukuussa Pietarsaaren seutukunnassa alle viisi prosenttia enemmän kuin vuosi sitten. Työttömistä yli 55 prosenttia on miehiä, alle 15 prosenttia on alle 25-vuotiaita ja alle 40 prosenttia on yli 50-vuotiaita. Pitkäaikaistyöttömiä oli joulukuussa vain kuusi prosenttia enemmän kuin vuosi sitten, pitkäaikaistyöttömien osuuden ollessa runsas neljäsosa kaikista työttömistä. Nuorisotyöttömyys ei ole lisääntynyt lainkaan viime vuoden joulukuusta.

Kaustisen seutukunta

Halsua, Kaustinen, Lestijärvi, Perho, Toholampi, Veteli

Kaustisen seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 15 918 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 53 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 8,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 626.

Kaustisen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Kaustisen seutukunnan vahvuutena ovat luonnonvara-ala, maa- ja metsätalous, elintarviketeollisuus, turkistarhaus sekä rakennusala erityisesti puurakentaminen. Maa- ja metsätaloudesta saa elantonsa joka neljäs työssäkäyvä. Seutukunnan ongelmana on maassamuuton tappiollisuus; erityisesti nuorten poismuutto.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seutukunnan koko yritysliikevaihto kasvoi vajaan prosentin vuoden 2013 kolmannelta neljännekseltä viime vuoden vastaavaan neljännekseen ilmeisesti turkistarhauksen hyvän hintakehityksen ansiosta.

Aloittaneiden yritysten määrä väheni viime vuoden kolmannella neljänneksellä edellisvuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna 10 prosenttia. Lopettaneita yrityksiä oli viime vuoden toisella neljänneksellä edellisvuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna peräti yli kaksinkertainen määrä.

Tuoreen pk-yritysbarometrin mukaan seutukunnan pienten ja keskisuurten yritysten suhdannenäkymät lähimmät vuoden aikana ovat hieman pessimistiset (saldoluku -5). Henkilökunnassa ei odotettu muutoksia (saldoluku 1) ja liikevaihdossa reipasta kasvua (saldoluku 18). Investointiodotukset olivat kuitenkin alamaissa (saldoluku -33).

Kaustisen seutukunnassa ilmapiiri on kuitenkin varovaisen myönteinen. Alueella on viireillä sekä puurakentamiseen liittyviä hankkeita että biotalouteen liittyviä selvityksiä. Tuulivoimahankkeet ovat kaavavaiheessa Lestijärvellä ja Toholammilla (sekä Kannuksessa). Suunnitelmassa on sadan tuulivoimalan pystyttäminen. Maataloudessa maitotilat elävät haasteellisia aikoja. Tuottajahinnat ovat alhaalla ja silti investointeja on tehtävä tehokkuuden parantamiseksi. Maitotilojen ahdingolla on heijastusvaikutus alueen kauppaan ja palveluihin. Turkistalous menestyy hyvin.

Työvoiman kysynnän näkymät

Tammikuun ammattibarometrin mukaan pulaa oli vain sairaanhoitajista. Ylitarjontaa oli 11 ammattinimikkeessä, pahimpana myyjien liikatarjonta.

Työvoimakoulutuksessa seutukunnassa oli joulukuussa seitsemän prosenttia vähemmän henkilöitä kuin vuosi sitten.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömiä työnhakijoita oli joulukuussa Kaustisen seutukunnassa vain neljä prosenttia enemmän kuin vuosi sitten. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on noussut 0,3 prosenttiyksikköä vuoden takaisesta ja oli joulukuussa 8,8.

Työttömistä yli 60 prosenttia on miehiä, runsaat 15 prosenttia on alle 25-vuotiaita ja vajaat 40 prosenttia on yli 50-vuotiaita. Pitkäaikaistyöttömiä oli joulukuussa yhdeksän prosenttia enemmän kuin vuosi sitten, pitkäaikaistyöttömien osuuden ollessa vajaa viidesosa kaikista työttömistä. Nuorisotyöttömyys on kasvanut 14 prosenttia.

Kokkolan seutukunta

Kannus, Kokkola

Kokkolan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 52937 henkilöä. Vuoden aikana väkiluku kasvoi 231 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 946.

Kokkolan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasaiteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Kokkolan seudun suurteollisuus on ELY-alueen toinen tärkeä keskittymä. Se koostuu kemian teollisuudesta ja metallinjalostuksesta. Se on vakaassa tilanteessa eikä siihen kohdistu tiedossa olevia uhkia. Logistinen asema ja satama ovat myös vahvuuksia. Alue on kaupan ja palvelujen keskuksena kasvattamassa asemaansa. Rakentaminen on myös alueen vahvuuksia ja rakentamisen liikevaihtotrendi on ollut viime vuosina huipputasolla valtakunnallisessa vertailussa. Alueen suurimmat uhkat ovat globaaleja.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seutukunnan koko yritysliikevaihto kasvoi vuoden 2013 kolmannelta vuosineljännekseltä viime vuoden vastaavaan vuosineljännekseen parhaiten ELY-alueen seutukunnista, tosin vain runsaan prosentin.

Aloittaneiden yritysten määrä kasvoi viime vuoden kolmannella neljänneksellä edellisvuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna yli kolmanneksella. Lopettaneita yrityksiä oli viime vuoden toisella neljänneksellä edellisvuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna kuitenkin lähes kolmannes enemmän.

Tuoreen pk-yritysbarometrin mukaan seutukunnan pienten ja keskisuurten yritysten suhdannenäkymät lähimmät vuoden aikana ovat hieman pessimistiset (saldoluku -6). Henkilökuntaodotus on kuitenkin hiukkasen positiivinen (saldoluku 5), liikevaihdon piristymisodotus samoin (saldoluku 12). Investoinnit eivät kuitenkaan näytä käynnistyvän (saldoluku -27).

Rautatien kehityshanke on etenemässä, tavoitteena uusi liikekeskus 2020. Keskusten alueelle on suunnitteilla neljä korttelia uutta rakennuskantaa; puukerrostaloja ja hotel-lihanke. Lähialueella suunnittelussa ja YVA-menettelyssä peräti 500 tuulivoimalaa. Suurteollisuusalueen investoinnit jatkuvat ja sataman syväväylään investoidaan, jotta se mahdollistaisi Cape size-luokan alusten kulun. Venealalla on positiiviset näkymät, vienti vetää. Kaivosalan hankkeita silmällä pitäen alueella tehdään litiumin jatkojalostamiseen tähtäävää tutkimusta (kemian osaamisyksikkö). Turkistalous menestyy hyvin.

Työvoiman kysynnän näkymät

Tammikuun ammattibarometrin mukaan pulaa oli puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjistä, sairaanhoitajista, yleislääkäreistä sekä ylilääkäreistä ja erikoislääkäreistä. Ylitarjontaa oli noin 50 ammattinimikkeellä, pahimpana nimikkeillä ICT-alan erityisasiantuntijat, kemianteollisuuden prosessinhoitajat, koneenasettajat ja koneistajat, mainonnan ja markkinoinnin erityisasiantuntijat, myyjät, rakennussähköasentajat, ravintola- ja suurtaloustyöntekijät, sosiaalialan ohjaajat ja neuvojat, teollisuusompelijat, vaatturit, pukuompelijat, turkurit, hatuntekijät ja yleissihteerit.

Alueella on toisaalta suurteollisuus, joka ei sopeuta kysynnän vaihteluja työvoiman määrällä ja toisaalta pienyritysvaltainen yritys rakenne, johon syntyy hyvin uusia työpaikkoja. Alueella ei myöskään ole rakennemuutosuhan alaisia toimialoja. Työvoimakoulutuksessa seutukunnassa oli joulukuussa jopa 53 prosenttia vähemmän henkilöitä kuin vuotta aiemmin.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

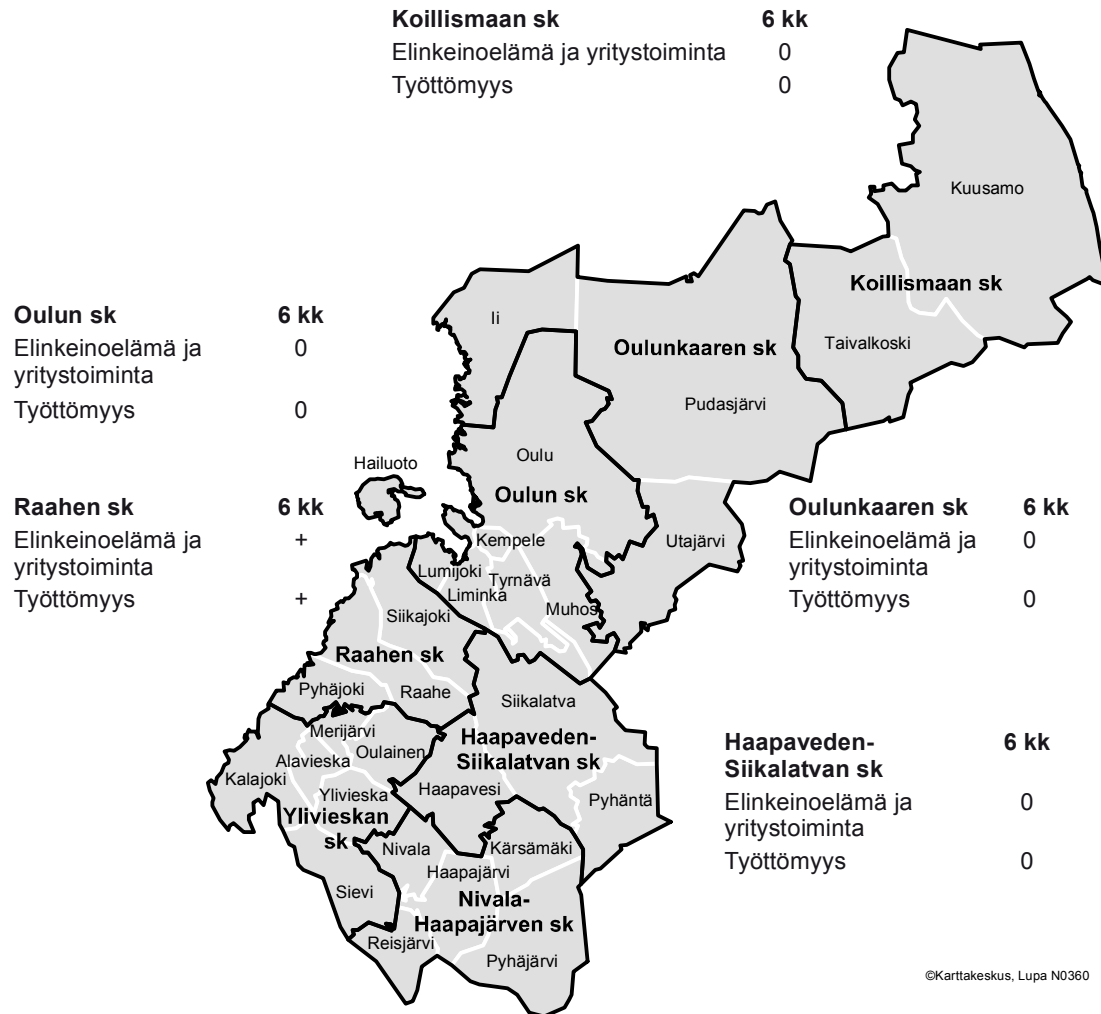
Työttömiä työnhakijoita oli joulukuussa Kokkolan seutukunnassa 12 prosenttia enemmän kuin vuosi sitten. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on noussut 1,7 prosenttiyksikköä vuoden takaisesta ja oli joulukuussa 12,1 prosenttia.

Työttömistä 55 prosenttia on miehiä, vajaa viidesosa on alle 25-vuotiaita ja noin kolmannes on yli 50-vuotiaita. Pitkäaikaistyöttömiä oli joulukuussa yli 13 prosenttia enemmän kuin vuosi sitten, pitkäaikaistyöttömien osuuden ollessa 20 prosenttia kaikista työttömistä. Nuorisotyöttömyys on lisääntynyt 25 prosenttia.

Lisätietoa

Projektipäällikkö Olli Peltola
Pohjanmaan ELY-keskus
puh. 0295 028 686
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Pohjois-Pohjanmaalla asui vuoden 2014 lopussa 405 511 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 2 224 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömyysaste oli 16,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 30 020.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Pohjois-Pohjanmaa jatkaa väestökasvun maakuntana, mutta vuosittainen nettolisäys on laskenut vuosikymmenen alusta ja nettolisäyksen suunta on aleneva. Vuoden 2014 lopussa väkiluku oli n. 405 500 henkeä (ennakko). Useilla seuduilla (ml. Oulun seutu) syntyvyyden enemmitys on laskenut aiemmasta ja maan sisäisissä muutoissa moni poismuutoista kärsivän seudun tilanne on heikentynyt entisestään. Siirtolaisuus on ainoa väestömuutoksen elementti, jossa jokainen seutu saa lisäystä vuosittain – määrällisesti tällä on merkitystä erityisesti Oulun seudulla. Väestökasvu keskittyy jatkossakin vahvasti Oulun seudulle ja Ylivieskan kaupungin näkymät ovat hyvät luonnollisen väestölisäyksen ansiosta. Maakuntakeskuksesta etäällä olevissa kunnissa väestömäärä vähenee vuosittain.

Suuria odotuksia ladataan suurhankkeisiin ja moni näistä on edennyt toteutusvaiheeseen (mm. Pyhäjoen ydinvoimala, isot tuulivoimapuistot). Myös aktiivisuus Pohjois-Ruotsin ja Pohjois-Norjan suuntaan on lisääntynyt ja yhteistyö- ja liiketoimintasuhteita on solmittu. Yrityskoon piententyessä tarvitaan yhä enemmän toimivia kanavia pk-yritysten ja oppilaitosten yhteistyön lisäämiseksi. Suurhankkeiden ja kansainvälistymisen myötä toimintaympäristö muuttuu ja yritysten on huomioitava mm. kieli- ja kulttuuriasiat enemmän omassa toiminnassaan.

Maakuntakeskuksessa lähitulevaisuuden kasvualat ovat sidoksissa vahvaan T&K&I – kapasiteettiin. Vireillä on hankkeita mm. uusiutuva ICT-teemassa ja hyvinvointiteknologiasa. Alkutuotantovaltaisissa kunnissa mahdollisuudet nähdään luonnonoloihin ja luonnonvaroihin liittyvissä elinkeinoissa, mm. tuulivoima, hajautettu ja biopohjainen energia, kairavannaisteollisuus. Iso haaste on vastata väestörakenteen väistämättömään muutokseen. Sote-alat ovat maakunnan suurin työllistäjä ja useissa kunnissa on jatkuva pula hoitohenkilöstöstä. Jo pelkkä eläköitymisestä aiheutuva poistuma edellyttää runsaasti korvausrekrytointeja ja jatkossa lisärekryointitarve vain kasvaa.

Pohjois-Pohjanmaan päätiestön ei uskota tulevaisuudessa tyydyttävän elinkeinoelämän tarpeita. Erityisesti valtatie 4 ja 8 vaativat merkittäviä parannuksia. Lentoliikenteen näkymät ovat kaksijakoiset. Lentoyhteys reitillä Oulu-Luulaja-Tromssa on merkittävä avaus. Huolestuttavaa on sitä vastoin vähenevät kansainväliset yhteydet Oulusta. Maakunta tarvitsee enemmän suoria lentoyhteyksiä ulkomaille.

Liikenteen tärkein kehittämishanke on vt 4 välillä Oulu-Kemi (147 M€). Suunnitelma- valmius hankkeella on – rahoituspäätös puuttuu. Oulun sataman uusi 12 metrin syväväylä odottaa myös päätöstä. Seinäjoki-Oulu -ratahankkeessa rahoituspäätökset puuttuvat Liminka-Oulu –välin tärinäongelmien poistoon sekä Oulun ja Ylivieskan ratapihatöihin. Myös Kajaanin ratapihan ja Ylivieska-lisalmi-Kontiomäki -ratayhteyden parantamisen rahoituspäätökset puuttuvat. Työt valtatie 22:lla aloitetaan tänä vuonna. Tänä vuonna pyritään myös tekemään periaatepäätös Hailuodon kiinteästä siltayhteydestä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pohjois-Pohjanmaa on niiden harvojen maakuntien joukossa, joilla yritysten liikevaihto on jopa hieman kasvanut viimeisen vuoden aikana ja myös palkkasummassa suunta on ollut

ylöspäin. Maakunnan seudut eroavat yritysten liikevaihtokehityksessä toisistaan. Hienoisella kasvulla ei ole ollut merkittävää työllisyyttä elvyttää vaikutusta – lähinnä se on auttanut säilyttämään useilla seuduilla työllisyyden nykytason.

EK:n helmikuun 2015 suhdannebarometrin mukaan Pohjois-Suomen yritysten suhdannenäkymät ovat yhä vaatimattomat. Riittämätön kysyntä on merkittävin kasvun este. Palvelualoilla Pohjois-Suomen yritysten suhdannenäkymät ovat monia muita alueita synkemmät, erityisesti liikenteessä, matkailussa ja kaupan aloilla. Pk-yritysbarometrin mukaan Pohjois-Pohjanmaan yritysten suhdannenäkymät ovat heikentyneet koko maata enemmän. Positiivinen viesti pk-yrityskentästä kuitenkin on, että Pohjois-Pohjanmaalla on maakunnistamme eniten voimakkaaseen kasvuun tähtääviä yrityksiä, taantuman keskellä moni yritys haluaa pitää kiinni henkilöstöstään ja maksuvaikeuksiin joutuneiden yritysten määrä on laskenut aiemmasta.

Useilla yrityksillä suunnitelmat ovat edelleen epävarmat vähäisen kysynnän vuoksi. Alkavien yritysten määrä ei ole aivan parin vuoden takaisella tasolla, mutta liikeideoissa ja yritystoimintavalmiuksissa on tapahtunut laadullista parantumista. Yrityskannassa ei ole odotettavissa merkittäviä muutoksia. Konkurssien määrissä ei ole tapahtunut oleellisia muutoksia 2010-luvulla, ainoastaan Oulun seudulla on havaittavissa kasvua. Yritysrahoitusta – rahan saantia tai hintaa – ei koeta ongelmaksi.

Venäjän talouspakotteet ja siitä seurannut viennin tyrehtyminen ovat heikentäneet alkutuotannon näkymiä. Rajuimmin tämä on heijastunut maidontuotantoon, missä vienti on vähentynyt merkittävästi ja tuottajille maksettava hinta on laskenut noin 20 % vuoden takaisesta. Sianlihatuotannon vaikeudet johtuvat myös Venäjä-pakotteista. Sektorin vaikeudet heijastuvat myös naudanlihan tuottajahintoihin eri lihalaatujen välisen kilpailutilanteen kiristyessä. Ruokaperunassa on kotimaanmarkkinoilla ylitarjontaa ja ruokaperunasektorin heikko tilanne heijastuu siemenperunatuotantoon, kun viljelijät karsivat kuluja hankkimalla vähemmän korkealaatuista siemenperunaa.

Kaivostoiminnan tilanne on maakunnassa pääosin seisahtunut – Raahessa ja Nivalassa toiminta on tällä hetkellä ylläpitovaiheessa ja Taivalkosken Mustavaaran valmistelussa ei ole tapahtunut merkittävää edistymistä. Pyhäjärvellä tuotanto on hyvässä käynnissä. Tuulivoimapuistojen rakentamisessa Pohjois-Pohjanmaalla on suuret suunnitelmat. Yhtiöiden halu päästä syöttötariffiin on tuottanut lähes tulvan uusia hankkeita. Tuulivoimaloita on rakentumassa rannikolle etenkin lihin, Pyhäjoelle, Raaheen ja Kalajoelle, myöhemmin Siikajoelle ja myös sisämaan kuntiin. Alkuvuoden 2015 tiedon mukaan maalle on suunniteltu sijoitettavaksi yli 1000 tuulivoimalaa. Toteutuessaan tuulivoimalat merkitsevät useiden miljardien investointeja.

Teollisuuden tilanne on Tilastokeskuksen liikevaihtotilastojen mukaan kääntymässä hienoiseen nousuun. Edelleen tilauskanta on kuitenkin monella vähäinen mutta muutamilla aloilla, mm. metalliteollisuudessa, on tiedossa uusia investointeja. Viestit rakennusaloilta ovat huonot ja monella yrityksellä töitä on vähän. Uudiskohteita avataan harkitusti meillä ja muualla ja tämä heijastuu vähäisenä kysyntänä rakennustuoteteollisuuteen. Isoja rakennuskohteita on lähinnä Oulussa ja muutamassa yksittäisessä kunnassa. Jatkossa toiminta vireytyy erityisesti Pyhäjoen ydinvoimalaan liittyen ja monen toiveissa on myös mer-

kittävä julkisten investointien lisäys työllisyyden lisäämiseksi. Maatalous, elintarviketeollisuus, kauppa ja matkailu ovat kärsineet eniten Venäjän talouspakotteista.

ICT-alan rakennemuutos on kouraissut kovaa Pohjois-Pohjanmaata ja erityisesti Oulun seutua. Vuoden 2015 alussa maakunnassa oli n. 1000 työtöntä koulutettua ICT-ammattilaista tradenomeista tohtoreihin. Heistä 85 % asuu Oulun seudulla. Ala käy läpi rakennemuutosta teknisestä kokoonpanosta ja laitevalmistuksesta kohti sisällöntuotantoa ja uusia mobiilipalveluja ja verkkoliiketoimintaratkaisuja. Broadcomin ja Microsoftin viime vuoden yt-ilmoitukset (vähennystarve n. 900 henkilöä) eivät ole näkyneet vielä merkittävänä lisäyksenä työttömyystilastoissa. Työvoimaa vapautuu eri tahtia, osa työllistyy välittömästi uudelleen, ICT-sektoriin on panostettu runsaasti mm. työvoimakoulutuksissa ja moni on hällunnut kokeilla yrittäjyyttä. Vapaana oleva ammattilaisjoukko on tuonut Ouluun myös uusia kansainvälisiä yrityksiä. Pitkin talvea on uutisoitu useista rekrytoinneista ja nämä helpottavat työmarkkinatilannetta. Näköpiirissä on lisärekrytointeja lähitulevaisuudessa.

Eduskunta hyväksyi Rosatomin ydinvoimalaitosyksikön rakentamisen Pyhäjoelle joulukuussa 2014. Yhtiön kotimaisuusastetta on saatu lisättyä, yhtiö rekrytoi nyt ja jatkossa runsaasti asiantuntijoita ja edessä on lupa- ja selvitystehtäviä. Hanhikivenniemen yhdystie ja silta valmistuvat syksyyn 2015 mennessä. Voimala-alueen rakennustyöt viriävät laajemmin vuonna 2015 (mm. porttirakennus, satama). Investointien kokonaisarvo vuosille 2015–2017 on noin 500 M€. Voimalan seurauksena rakentamisen tarve kasvaa lähialueella mm. asuntotuotannossa, liiketilarakentamisessa, julkisrakentamisessa ja laajemmin koko teknisessä infrastruktuurissa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Saatavuusongelmat ovat hieman vähentyneet johtuen työvoiman ylitarjonnasta. Heikentynyt Venäjän kauppa ei ole johtanut merkittäviin irtisanomisiin. Vuoden 2015 ensimmäisen ammattibarometrin mukaan lähes kaikilla seuduilla on pula erityisopettajista, myyntiedustajista ja terveydenhuollon eri ammattilaisista, muiden muassa lääkäreistä, farmaseuteista ja osastonhoitajista. Nämä ammatit ovat sellaisia, joiden tilanne ei ole muuttunut viime vuosina.

Ylitarjontaa kokevien ammattiryhmien määrä on kasvanut Pohjois-Pohjanmaalla edellisestä vuodesta. Työvoiman ylitarjonnan ammatteja on lähes kaikilla aloilla ja niin asiantuntija- kuin perusammateissa. Maakunnan laajuisesti ylitarjontaa on yleissihteereistä ja Haapavesi-Siikalatvan seutua lukuun ottamatta myös ohutlevyseppiä on paljon tarjolla. ICT-alan erityisasiantuntijoiden ylitarjonta näkyy Oulun seudulla sekä Raahessa, muilla alueilla ollaan kysynnän ja tarjonnan suhteen tasapainossa.

Pitkittynyt heikko suhdannetilanne ja kasvanut työttömyys heikentävät entisestään erityisesti nuorten, ikääntyneiden ja pitkäaikaistyöttömien työllistymistä. Osaavan työvoiman ylitarjontaa on tällä hetkellä selkeästi enemmän kuin pulaa työvoimasta. Osalla ammattiryhmiä tilanne helpottuu jo puolen vuoden sisällä, kun mm. useat rakennuskohteet aloitetaan ja kausityöttömyys vähenee.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Monilla aloilla lomautuksia on käytetty keskeisenä sopeutustoimena. Tammikuussa 2015 Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston rekisterissä oli yli 51 000 työnhakijaa. Heistä yli 29 600 oli työttömänä. Työllistymistä edistävissä palveluissa oli yli 10 000 työnhakijaa. Palveluissa oli vajaa 100 henkilöä enemmän kuin edellisen vuoden tammikuussa.

Pohjois-Pohjanmaan työllisyys on heikentynyt tasaisesti viime vuosina – vuonna 2014 työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin n. 26 700 kuukaudessa ja työttömyysaste oli 14,6 %. Työttömyys on kasvanut pääosin kaikissa seurantaryhmissä ja maakunnan työttömyysaste pysyttelee kuukausittain noin 2 prosenttiyksikköä yli kansallisen keskitason. Alueellisesti tilanne on vaikein Koillismaalla, Oulun pohjoispuolen kunnissa ja Oulussa. Tammikuussa 2015 työttömyysaste oli koko maassa 13,7 %, Pohjois-Pohjanmaalla 16,1 % ja Oulussa 17,4 %. Vuoden takaisesta työttömyysaste nousi 27 kunnassa ja laski vain kahdessa kunnassa, Pyhäjoella ja Pudasjärvellä.

Vaikea työllisyystilanne koskettaa lähes kaikkia aloja. Yksityiset liike-elämää tukevat palvelut ovat viime aikoihin saakka pysyneet tasollaan ja pitäneet kiinni henkilöstöstään. Viimeisen vuoden aikana on akateemisten työttömyys kasvanut entisestään. Yli vuoden työttömistä olleista yli 70 % asuu Oulun seudulla. Myös nuorten tilanne on heikentynyt aiemmasta: vuonna 2014 alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli maakunnassa keskimäärin kuukaudessa n. 4500 - heistä 69 % asuu Oulun seudulla.

Kehitysnäkymät seutukunnittain

Oulun seutukunta

Hailuoto, Kempele, Muhos, Liminka, Tyrnävä, Lumijoki, Oulu

Oulun seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 241 803 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 3 100 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,2 % ja työttömiä työnhakijoita oli 19 435.

Oulun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Oulun seutu on Pohjoisen Suomen merkittävin väestö-, työpaikka, koulutus- ja innovaatiokeskittymä. Elinkeinoelämän tilanne ei merkittävästi eroa vuoden takaisesta – jo aiemmin tehtyjä päätöksiä toteutetaan parhaillaan (esim. ICT-alan irtisanomiset) ja useilla aloil-

la ja yrityksissä lähinnä kotimainen kysyntä pitää talouden pyörimässä. Työttömyys on lisääntynyt vuoden takaisesta ja se pahentaa entisestään seudun tilannetta. Myönteinen signaali on, että seudulle on tullut useita uusia työllistäjiä ja moni toimiala on pystynyt pitämään kiinni henkilöstöstään.

Oulun seudulla on vahvaa T&K&I –osaamista. Jos yritysten T&K-menot suhteutetaan talouden kokoon, on Oulu maamme kärkiseutu. ICT-alan rakennemuutos on ollut käynnissä jo usean vuoden – isoja työllistäjiä on poistunut ja uusia, myös kasvuhakuisia, yrityksiä tulee tilalle. Kasvunäkymiä ladataan mm. soveltavaan ICT:n, peliteollisuuteen, autojen älytekniikkaan, kaivosteknologiaan sekä lääketieteen ja hyvinvointiteknologian aloille. Teknologian lisäksi Oulun seudulla on myös vahvaa alkutuotanto-osaamista ja useita teollisia työllistäjiä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Yritysten liikevaihdossa ei ole tapahtunut muutoksia viime aikoina. Seudulla on kuitenkin hyvää vireyttä alkavien yritysten toiminnassa. Kasvu- ja vientihaluisten yritysten määrä on noussut aiemmasta ja yritykset haluavat mennä vahvasti eteenpäin. Tuoreimmassa pk-yritysbarometrissä todettu muita maakuntia korkeampi kasvuyritysten määrä koskettaa varsinkin Oulun seutua.

Perusteellisuudessa tilanne ei ole oleellisesti muuttunut ja teollisuus on pystynyt ylläpitämään olemassa olevat tehtaat ja niiden henkilöstön. High Tech -alat ovat hyvässä kasvussa ja tätä pystytään tukemaan laajasti eri rahoitusmuodoilla. Tilanteen nähdään pysyvän vakaana seuraavan puolen vuoden ajan – orastavaa kasvuodotusta on vuoden päähän.

Seudulla, erityisesti Oulun kaupungissa, on meneillään useita isoja rakennushankkeita ja nämä työllistävät ison joukon mm. rakentamisen, kuljetuksen ja kaupan ammattilaisia. Huomattava väestökasvu edellyttää aktiivista asuntotuotantoa, julkisten tilojen rakentamista ja uusien liikenneväylien kehittämistä. Rakentamisen ja kaupan sektoreilla on kuitenkin myös yrityksiä, joilla on ongelmia kannattavuudessa ja osin tämä on näkynyt vähentyneinä työpaikkoina. Kaikkiaan kaupan alat ovat vahvassa murroksessa. Moni pieni toimija joutuu harkitsemaan säännöllisesti jatkamista verkkokaupan yleistyttyä ja kaupan suur-yksiköiden kasvattaessa osuuttaan.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman yleinen saatavuus on hyvä ja avoimien työpaikkojen määrä on kasvussa. Seudulla on runsaasti vapaata työvoimaa tarjolla ja monelta löytyy myös vankka työkokemus ja koulutus, jolle on kysyntää jatkossakin. Akateeminen työttömyys on lisääntynyt viimeisen vuoden aikana. Taantuman pitkittyessä ongelmaksi muodostuu vastavalmistautuneiden kasvava työttömyys: tällä hetkellä työvoiman kysyntä on vähäinen useilla aloilla ja moni yritys arvostaa rekrytointineissa ammattikokemusta.

Seudulla on ylitarjontaa niin perusammateissa kuin asiantuntijatehtävissä. Yleissihteerejä on huomattava määrä työttömänä eikä paikkoja avaudu entiseen tahtiin. Pitkälle koulutautuneilla ylitarjonta painottuu useille luonnontieteellisille aloille, erityisesti tekniikkaan. Iso kysyntä on siivoojista, myyntiedustajista ja puhelinmyyjistä, eikä tarve vähene lähiaikoi-

na. Seudulla on kysyntää myös useiden tekniikan alojen erityisosaajille, varsinkin web-kehittäjille ja sovellussuunnittelijoille. Moni tarvitsee työllistyäkseen osaamisen päivittämistä ja uuden oppimista. Tätä tuetaan aktiivisesti eri koulutuksilla. Myös työvoiman alueellista liikkuvuutta halutaan edistää ja kontakteja välitetään työllistymisen edistämiseksi. Useissa ammattiryhmissä työttömien määrä on suuri ja sen sulamiseen menee aikaa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Oulun seudulla oli tammikuun 2015 lopussa n. 19 000 työtöntä työnhakijaa. Tämä on noin kaksi kolmasosaa maakunnan kaikista työttömistä. Seudun työttömyysaste on selkeästi kansallista keskitasoa korkeammalla ja tilanne ei ole muuttunut viime vuosien aikana.

Pitkäaikaistyöttömyys nousi tammikuiden 2014–2015 välillä lähes tuhannella hengellä – vuoden 2015 alussa yhtäjaksoisesti vähintään vuoden työttömänä olleita oli noin 5300. Suhteellisesti vuosilisäys oli yli 22 %. Merkittävä osa maakunnan työttömistä erityisasiantuntijoista ja asiantuntijoista asuu Oulun seudulla. Nuorisotyöttömyys (alle 25-v.) keskittyy määrällisesti Oulun seudulle.

ICT-alan tuotantomuutokset ja siitä seuranneet irtisanomiset ovat lisänneet erityisesti kouluttautuneiden tekniikan alan osaajien työttömyyttä viime vuosina. Broadcomin ja Microsoftin yksiköiden lopettamiset tulevat lisäämään ICT-alan työttömyyttä kevättalvesta alkaen, mutta merkittävää kasvua ei odoteta. Kompensoivia rekrytointeja on tiedossa, moni koulutautuu uudelle alalle ja isoja ohjelmarahoituksia (mm. eri Tekes-ohjelmat, EGR-rahoitus) ja kehittämishankkeita on käytössä ICT-alan uusiutumiseen ja työllisyyden edistämiseen. Rakentaminen pysyy vireänä ja useilla palvelualoilla ei ole näköpiirissä suunta huonompaan. Työllisyys säilyy nykytasolla seuraavan vuoden aikana.

Koillismaan seutukunta

Kuusamo, Taivalkoski

Koillismaan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 20 051 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 152 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 515.

Koillismaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Alueen vahvuudet ovat luonnonoloissa – ja varoissa, niin maan alla kuin päälläkin. Biotalouden kasvussa on runsaasti potentiaalia sekä energiapuuna että mahdollisina biotuotteiden raaka-aineina. Matkailu on merkittävä työllistäjä ja ala kasvaa. Koillismaan pysyminen vetovoimaisena matkailukohteena edellyttää, että luontoarvoja ei vaaranneta ja seudulle on riittävät ja hyvätasoiset liikenne yhteydet. Suunnitteilla olevan Mustavaaran kaivoksen avaaminen toisi paljon kaivattuja työpaikkoja niin perusammatteihin kuin asiantuntijatehtäviin ja kaivos vireyttäisi kerrannaisvaikutuksineen useita aloja. Korkea työttömyys sekä vähenevä ja vanheneva väestö ovat edelleen isoimmat tulevaisuuden haasteet julkiselle taloudelle ja elinkeinoelämälle.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Loppuvuodesta 2013 lähtien Koillismaan yritysten liikevaihto on ollut kasvusuunnassa ja liikevaihdon lisäys oli vuoden aikana vajaa 10 %. Rahoituksen löytäminen Mustavaaran Kaivos Oy:n Feasibility Studyn loppuun viemiseksi on osoittautunut vaikeaksi. Vaikka kaivos hanke on erittäin lupaava, koetaan alan imago tällä hetkellä heikoksi ja myös sijoittajat ovat varovaisia.

Seudun pääelinkeinojen tilanne on pääosin hyvä, eikä merkittäviä uhkatekijöitä ole ilmassa. Venäjän talouspakotteiden kesto luo epävarmuutta ja heijastuu erityisesti kaupan ja matkailun aloille. Majoitusmäärissä ei ole tapahtunut notkahdusta: kotimaan matkailijoiden osalta tilanne on vakaa ja jonkin verran idänmatkailun vähenemistä on saatu paikatua muilla kansainvälisillä matkailijoilla.

Isoin akuutti epävarmuus on Kuusamon Juusto Oy:n tulevaisuus: yhtiö on talousvaikeuksissa ja se on hakenut ulkopuolista rahoitusta jo pitkään. Parhaimmillaan yli 100 henkeä työllistäneen yrityksen jatko on auki. Juustojen alentuneet kuluttajahinnat ja kiristynyt markkinakilpailu eivät helpota tilannetta. Taivalkosken terveyskeskuksen peruskorjaus on käynnissä vuoteen 2016 saakka. Jatkossa tietoliikenne yhteydet saadaan kuntoon ja tämän uskotaan lisäävän seudun kilpailukykyä.

Työvoiman kysynnän näkymät

TE-toimistoon ilmoitettujen avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt viime vuosista. Seudun työpaikkarakenteessa korostuvat luontoresursseihin liittyvät ammatit. Näköpiirissä on, että metsäkoneen kuljettajien, raskaan kaluston kuljettajien ja kaivosmiesten tarve tulee kasvamaan jatkossa, joskin kaivosammattilaisten tarve ajoittuu aikaisintaan parin vuoden päähän. Viimeisimmän ammattibarometrin mukaan myös useissa rakentamisen ammateissa rekrytointitarve kasvaa. Ravintola-alalla kausivaihtuvuus eri ammattiryhmissä on suuri: määräaikaisten sesonkityöntekijät lopettavat lumien sulaessa ja rekrytointitarve vähenee kesää kohti.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Koillismaa on korkean työttömyyden seutukunta. Tammikuussa 2015 seudun työttömyysaste oli 17,5 % (koko maassa 13,7 %) ja työttömiä työnhakijoita oli noin 1500. Pitkäaikaisyöttömyys ei ole viimeisen vuoden aikana pahentunut samassa suhteessa kuin muualla muulla seudulla maakunnan eteläosassa.

Seudun erityisongelma on vanhempien ikäryhmien työttömyys: viime vuonna 44 % työttömistä työnhakijoista oli yli 50-vuotiaita (vuosikeskiarvo). Jos Venäjän talouspakotteet pysyvät kauan voimassa ja ruplan kurssi matkailijoille epäsuotuisana, vähentää tämä matkailijamääriä ja erityisesti matkailijoiden kulutusta ja viiveellä se heikentää työllisyyttä. Usean muun seudun tavoin työllisyydessä ei odoteta selkeää parannusta seuraavan vuoden aikana.

Oulunkaaren seutukunta

Pudasjärvi, Ii, Utajärvi

Oulunkaaren seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 20 978 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 114 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 607

Oulunkaaren seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	--	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Oulunkaaren seutu on elinkeinoiltaan ja suuntautuneisuudeltaan moninainen seutu. lissä on vahva teollisen työn perinne ja myös halua hyötyä Oulun läheisyydestä esim. T&K-painoiteisilla aloilla. Pudasjärvellä ja Utajärvellä perinteiset alkutuotannon elinkeinot työllistävät edelleen ja molemmilta löytyy merkittäviä matkailukeskuksia. Seudun merkittävin haaste on korkea työttömyys.

Seudulla ja sen lähialueilla on suunnitteilla ja rakenteilla isoja tuulivoimapuistoja. Näiden rakentaminen, ylläpito ja huolto työllistää jatkossa. Rakenteilla olevat tuulipuistot valmistuvat tänä vuonna ja uusia voimala-alueita on suunnitelmissa rakentaa myös vuonna 2016. Matkailu näkymät ovat hyvät ja sekä Syötteellä että Rokualla fasilitteetit ja palvelut ovat ajan tasalla. Valtatie 4:n parannus listä Simon Maksniemeen pitää saada toteutukseen: tieosuus on vaarallinen ja se ruuhkautuu helposti mm. runsaan raskaan liikenteen johdosta.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Yritysten suhdannedatan mukaan Oulunkaaren yritysten liikevaihto kääntyi laskuun vuoden 2013 loppupuoliskolla eikä se ole siitä taittunut. Elinkeinojen yleiskuva on kaksijakoinen: osalla yrityksiä menee hyvin, kun taas eräät ovat vaikeuksissa vähäisen kysynnän ja heikon kannattavuuden vuoksi. Useat yritykset ovat alkaneet selvittää myös viennin avaamista, koska kotimarkkinat eivät vedä eikä muutosta ole näköpiirissä. Yritysten perustamisaktiivisuus on pysynyt hyvällä tasolla ja yrityskannan nettolisäystä on saatu. Tästä huolimatta on useiden toimialojen tilanne edelleen seisahtunut eikä merkittävää muutosta odoteta seuraavan vuoden kuluessa.

Kumiteollisuudella menee kohtalaisesti ja alan yrityksillä on merkittävästi vientiä Eurooppaan ja Venäjälle, myös jatkossa. Energiasektorilla menee hyvin: uusia tuulipuistoja valmistuu, uusia suunnitellaan ja bioenergiaterminaalin rakentaminen pitäisi alkaa kesällä 2015. Myös sahatuotteiden viennissä on saatu uusia avauksia Utajärvellä.

Rakentamisessa menee tällä hetkellä seudulla heikosti. Kesää kohden tilanteen odotetaan paranevan, mutta on todennäköistä, ettei uusia rakennuskohteita aloiteta aiempien kesien määrää. Moni asunnon ostaja on varovainen investoinnissaan ja suhdannetilanne työttömyysuuhineen vähentää ostopäätöksiä. Kaupan aloilla menee kohtalaisesti. Ostovoimaan ja kulutukseen ei ole kuitenkaan odotettavissa kohennusta, joten lähiajan kasvua ei ole odotettavissa.

Työvoiman kysynnän näkymät

TE-toimistoon ilmoitettujen avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt aiemmista vuosista. Erityisesti lissä on havaittavissa elinkeinorakenteen muutoksen iso kuva, kun teolliset työpaikat vähenevät ja palvelualat kasvavat. Avoimia työpaikkoja seudulla oli tammikuussa 2015 huomattavasti vähemmän kuin vuosi sitten. Seudulla on saatavilla koulutettua työvoimaa, joskin moni yritys on tällä hetkellä maltillinen rekrytoinnissa ja moni etsii kokeneita työntekijöitä. Jotta nuoremmat ikäluokat työllistyvät ripeästi, on edelleen tarve edistää oppilaitosten ja yritysten välistä yhteistyötä ja vahvistaa oppilaitosten työelämä tietoa (sekä opettajat että oppilaat).

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Seudun sisäinen kehitys eroaa kunnittain: lissä ja Utajärvellä työttömyys on selkeästi kasvanut viimeisen vuoden aikana, mutta Pudasjärvellä työttömiä työnhakijoita on muutama henkilö vähemmän verrattuna vuoden takaiseen. Kaikissa kunnissa eniten työttömiä on rakentamisen, korjaamisen ja valmistuksen perusammateissa. Työttömyys on korkealla Oulunkaaren seudulla: vuonna 2014 työttömyysaste oli keskimäärin 16,5 % ja työttömiä työnhakijoita 1400 kuukaudessa (ka.). Ikääntyneitä työttömissä on runsaasti: viime vuoden puolella keskimäärin 44 % työttömistä työnhakijoista yli täyttänyt 50-vuotta.

Teollisuusaloilla ei ole näköpiirissä merkittäviä rekrytointitarpeita, jotka lisäisivät työllisyyttä. Rakentaminen vilkastuu kesää kohti, mutta odottavissa ei ole yhtä kiivasta tuotantoa kuin eräinä edellisinä vuosina. Myös Oulunkaarella halutaan saada alle 25-vuotiaat osaksi työelämää. Jos avoimet työmarkkinat eivät vedä, tulisi nuoria työllistää aktiivisesti julkiselle ja kolmannelle sektorille passivoitumisen välttämiseksi ja työkokemuksen saamiseksi.

Raahen seutukunta

Raahe, Pyhäjoki, Siikajoki

Vuoden 2013 alussa Vihanti liittyi Raaheen.

Raahen seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 34 196 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 260 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 071.

Raahen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Rautaruukin yhdistyminen ruotsalaisen SSAB:n kanssa on lähiaikojen merkittävin tapahtuma Raahen seudulla. Yhtiö on ilmoittanut hallinto henkilöstön mahdollisista vähennystarpeista, mutta Raaheen tällä ei pitäisi olla suurta vaikutusta. Uskoa luo yhtiön taannoiset ilmoitukset isoista investoinneista tehdasalueelle.

Kaikki seudun kunnat ovat tuuliolosuhteiltaan otollisia alueita tuulivoimatuotannolle. Kunnissa on runsaasti vireillä suuren kokoluokan tuulivoimapuistohankkeita. Toteutessaan tuulivoimatuotanto luo työtä useilla toimialoilla ja tuottaa kaivattuja verotuloja kunnille. Haasteena on sijoittaa voimat siten, ettei niistä koidu merkittävää haittaa ihmisille, ympäristölle ja yritystoiminnalle. Maamme merkittävin lähiajan teollisuusinvestointi, Fennovoima Oy:n ydinvoimala, sijaitsee Pyhäjoella.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Yleisesti ottaen seudun elinkeinoilmastossa ei ole tapahtunut merkittävää muutosta vuoden aikana. Taantuma kahlitsee edelleen yritysten näkymiä ja tilauskirjat ovat useilla ohuet. Positiivinen signaali kuitenkin on, että yritysten liikevaihto on kääntynyt kasvuun syksystä 2013 lähtien. Merkittävästä kasvusta ei voida puhua, mutta on perusteltua olettaa, että pahin on takana. Investointi- ja kehittämishalukkuus on kohentunut muutamilla toimialoilla

mm. kehittämisavustusten hakujen käynnistyttyä vuoden 2014 loppupuolella. Konkurssien määrä ei ole lisääntynyt ja maksuhäiriöt ovat pysyneet aiemmalla tasolla. Taantuman pitkittyessä maksuvalmius kuitenkin heikkenee monessa pk-yrityksissä. Yritysten halukkuus kansainvälistymiseen on hienoisesti lisääntynyt. Messu- ja asiakashankintamatkoja tehdään aiempaa enemmän ja osallistujissa on mukana uusia toimialoja.

Uusia yrityksiä perustetaan tällä hetkellä harvakseltaan. Pääosa uusista yrityksistä suuntautuu palvelualoille, mm. terveyteen ja hyvinvointiin tai teknisten palveluiden tuottamiseen. Perustettavat yritykset ovat pääasiassa pieniä, usein 1-2 henkilöä työllistäviä yrityksiä. Lopettavat yritykset ovat myös usein pieniä. Heikko kannattavuus ei houkuttele yritystöihin tai uuden jatkajan löytymiseen.

SSAB:n tehdasalueella on käynnissä viime vuonna aloitetut noin 250 M€:n investoinnit. Konepajateollisuus on vireytynyt viime aikoina. Kaupan alalla yksi suuri yksikkö lopettaa toimintansa. Elintarvikekaupassa kirstyvä hintakilpailu ei ainakaan lisää työvoiman tarvetta. Rakentamisessa on tiedossa muutama oppilaitoshanke, asuntotuotanto viriää keuhkoon mennessä ja Pyhäjoen ydinvoimalaan liittyvät rakennustyöt tuovat työtä urakoitsijoille ja työntekijöille. Raahan sataman väylästä on selvitystyöt käynnissä.

Työvoiman kysynnän näkymät

Seudulla työntekijätarve vaihtelee runsaastikin vuoden sisällä. Vaihtelu johtuu elinkeinorakenteesta; teollisuus ja sen kunnossapito työllistävät paljon kesäkuukausina. Isojen rakennushankkeiden aloitus aiheuttaa jatkossa vajetta erityisosaajista useissa rakentamisen ja kuljetuksen ammattiryhmissä ja myös metalli- ja konepajateollisuudessa. Useilla terveydenhuollon ja muutamilla koulutuksen aloilla (mm. lastentarhanopettajat, erityisopettajat, opinto-ohjaajat) on pulaa taitajista myös jatkossa.

Työvoiman kohtaanto-ongelmia esiintyy koko ajan enemmän. Työssä olevan henkilöstön vaatimustaso kasvaa, kun samalla työvoimareservin osaaminen jää jälkeen. Moniosaimisen vaatimukset ovat tyypillisiä vaikeassa taloustilanteessa, kun vähällä henkilömäärällä yritetään päästä mahdollisimman hyvään tuottavuuteen. Ammattitaito voi heikentyä myös työssä ollessa, jos työnantaja ei huolehdi henkilöstön kouluttamisesta.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien määrässä ei ole tapahtunut muutosta Raahan seudulla viimeisen vuoden aikana. Vuonna 2014 seudulla oli keskimäärin n. 1850 työtöntä työnhakijaa kuukaudessa. Noin kolmasosa työttömistä on yli 50-vuotiaita. Yhtäjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleita on kuukausittain vajaa 400 ja suhteellisesti ottaen seudun tilanne on melko hyvä. Useilla henkilöillä työttömyysjaksot eivät muodostu pitkiksi. Raahan seudulla on korkea nuorisotyöttömyys: vuoden 2015 alussa tilanne oli suhteellisesti pahin Pohjois-Pohjanmaalla seuduista (alle 25-v. työttömät suhteessa vastaavaan ikäluokan työvoimaan). Tilanne on kestämaton ja vaatii merkittävää parannusta.

Työllisyyden odotetaan kohenevan jo lähitulevaisuudessa: seudulla alkaa useita isoja rakennushankkeita ja nämä sekä säilyttävät että erityisesti lisäävät työvoimatarvetta lukuisilla aloilla. Vaikeasti työllistyvien tilanne ei jatkossakaan helpotu, sillä työvoimatarve tulee kohdistumaan ammattilaisiin ja erityisosaajiin. Koulutuksilla voidaan edistää työllistymistä. Ikääntyvien työttömien määrä ei vähene samassa suhteessa muiden ikäryhmien kanssa: monella ikääntyneellä työttömällä on terveydellisiä rajoitteita ja osa heistä odottaa jo vanhuuseläkeiän saavuttamista.

Nivalan-Haapajärven seutukunta

Nivala, Haapajärvi, Pyhäjärvi, Reisjärvi, Käsämäki

Nivalan-Haapajärven seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 29 599 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 336 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 741.

Nivalan-Haapajärven seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seudun tilanne on hieman huonontunut vuoden takaisesta, mutta useat laajennus- ja investointihankkeet viestivät, että seudun yrityksillä on halua kuitenkin kehittyä. Vahvuutena ovat nuoret ikäluokat ja vireät koulutusorganisaatiot. Oulun Eteläinen Instituutti, Centria-ammattikorkeakoulu ja Koulutuskuntayhtymä JEDU:n ammattiopistot ovat keskeisiä instituutioita ja niiden palvelukykyä halutaan parantaa elinkeinotoiminnan kilpailukykyä tukevalla tavalla. Yritysten kansainvälisyyttä ja ICT:n hyödyntämistä liiketoiminnassa halutaan kehittää laaja-alaisesti. Seudun toimijat ja yritykset haluavat kytkeytyä Pohjoisten lähialueiden tarjoamiin mahdollisuuksiin.

Yleistilanne Nivala-Haapajärven seudulla on positiivinen, vaikka kuluva talvi näyttää yrityksissä aiempaa vaikeammalta. Laguna-hankkeen ja muiden Pyhäjärven kaivoksen jatkokäyttöön suunniteltujen toimintojen toteuttamismahdollisuuksia pidetään entistä parempina ja työtä jatketaan. Pyhäsalmen kaivostoiminta jatkuu vuoteen 2019 ja kaivosympäristöä suunnitellaan hyödynnettävän tämän jälkeen pumppuvoimalana, hiukkasfysiikan tutkimuskeskuksena sekä erilaisena koeympäristönä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Venäjään liittyvät talouspakotteet aiheuttavat epävarmuutta. Yritysrahoituksen kysyntä on vakaata ja usea iso yritys (seudun mittakaavassa) valmistelee edelleenkin toiminnan laajentamista. Tämä vireyttää uusien toimitilojen rakentamista. Yritysrahoitusta kysytään tuotantotilojen lisäksi myös mm. koneisiin ja laitteisiin sekä tuotteiden kehittämiseen.

Perusmaatalous on merkittävä alueen elinvoimaisuudelle. Venäjän talouskriisi pakotteineen on syksystä 2014 alkaen aiheuttanut epävarmuutta. Nikkelin louhinta Nivalan Hieturan kaivoksessa on mineraalin hinnan vuoksi tauolla. Metalliteollisuudessa on keskeisesti sopimusvalmistusta ja maa- sekä metsätalousteknologian tuottamista. Puutuoteteollisuus on pääosin sahausta ja rakennuspuusepänteollisuutta. Rakennustuotteiden osalta seudulla on myös metalli- ja betonituotteiden merkittävää valmistustoimintaa. Alueen teollisuus investoi ja kansainvälistyy lähivuosina merkittävästi myös uusille markkina-alueille.

Julkiset ja yksityiset palvelut kasvavat palvelukysynnän ja pitkällä aikavälillä odotetavissa olevan ostovoiman maltillisen kasvun siivittämänä. Viime kuukausina ostovoima on alueella heikentynyt työllisyyskehityksen ja maataloustuotteiden hinnan laskun myötä.

Kaikkiaan alueella edelleen odotetaan tasaista kasvua ja investointeja. Hyvä piristysruiske alueen työllisyydelle olisi bioenergiatalouden nykyistä parempi asema suhteessa muuhun energiatalouteen. Oleellinen merkitys on energiapuun korjuuseen, valmistukseen ja käyttöön liittyvillä poliittisilla päätöksillä. Myös biotalouden isot investointisuunnitelmat luovat alueelle positiivisia odotuksia.

Työvoiman kysynnän näkymät

Rakentamisen ja kuljetuksen perusammateissa on näkyvissä lisääntyvä rekrytointitarve lähitulevaisuudessa. Selkeä pula on edelleen useista terveydenhuollon työntekijöistä – lääkäreistä sairaanhoitajiin. Sihteerejä, myyjiä ja pankkivirkailijoita on paljon työvoimareservissä, eikä heille ole suurta kysyntää seuraavina kuukausina. Myös muutamissa konepajatoimintaan liittyvissä ammateissa on tällä hetkellä ylitarjontaa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Nivala-Haapajärvi -seudun työttömyysaste (keskiarvo) oli Pohjois-Pohjanmaan alhaisin vuonna 2014. Seudulla oli kuukausittain keskimäärin noin 1500 työtöntä työnhakijaa. Pitkittyvät työttömyysjaksot ovat seudun selkein akuutti ongelma: naapuriseudun Ylivieskan kanssa yhtäjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleiden määrä on kasvanut huomattavasti viimeisen vuoden aikana. Tammikuussa 2015 seudun vaikein työttömyystilanne on Kärämäellä (työttömyysaste 16,0 %). Reisjärvellä työttömyysaste on maakunnan alhaisin ja sen on Pohjois-Pohjanmaan ainoa kunta, jossa työttömien osuus työvoimasta on alle 10 % (tammikuussa 9,7 %).

Työllisyystilanteeseen ei odoteta muutosta vielä seuraavan puolen vuoden aikana, mutta vuoden päästä näkymät ovat jo positiiviset. Seudun yrityksillä on intoa kehittää toimintaansa ja tällä toivotaan olevan myönteiset työllisyysvaikutukset. Rakentamisen lisäänty-

minen nostaa rakennustuotteiden kysyntää ja myös maatalouteen kykeytyvät alat piristävät Venäjän talouspakotteiden poistuttua.

Haapaveden-Siikalatvan seutukunta

Haapavesi, Pyhäntä, Siikalatva

Haapaveden-Siikalatvan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 14 555 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 88 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 926.

Haapaveden-Siikalatvan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Haapavesi-Siikalatvan seudulla on suhteessa paljon alkutuotantoon liittyviä työpaikkoja ja myös eri alojen perusteellisuutta. Teollisuudessa on muutamia iso työllistäjä elintarviketeollisuudessa ja puutavaran valmistuksessa ja jatkojalostuksessa. Monen muun seudun tavoite tasaisen laskeva väestökehitys on iso tulevaisuuden haaste. Moni nuori lähtee kouluttautumaan muualle eikä valmistuttuaan useinkaan palaa kotiseudulleen. Aleneva väestömäärä yhdessä korkean työttömyyden kanssa vähentävät ostovoimaa ja palvelujen käyttöä ja myös rapauttavat kuntatalouksia.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Vuosi 2013 oli maltillisen nousujohteinen vuosi Haapaveden –Siikalatvan seudulla yritysten liikevaihdolla mitattuna. Vuoden 2014 puolella kasvu hyytyi ja loppuvuotta kohti yritysten liikevaihtokehityksessä ei ole tapahtunut kasvua. Kansainvälinen taloustaantuma ja Ukraina-Venäjä –kriisi ovat koetelleet useita seudun elinkeinoja. Kuten muuallakin maakunnassa useilla maataloilla tuotannon menekki on heikentynyt aiemmasta ja myös elintarvikkeiden kysyntä on vähentynyt. Haapaveden Valion yksikössä on tehty 8 miljoonan euron tilainvestointi, jolla parannetaan myyntitoimintaan sekä hallinto- että huoltotehtäviä. Venäjän talouspakotteet ja vähentynyt juuston kysyntä vähensivät työvoimatarvetta Haapavedellä jo syksyllä 2014.

Keskeisistä toimialoista puutuoteteollisuus on kärsinyt myös supistuneesta kysynnästä, mutta toisaalta eräät kapeilla markkinasegmenteillä toimivat yritykset ovat menestyneet. Metalliteollisuudessa on myös kysyntä yhä alhaalla. Yritysten perustamisaktiivisuus

on heikentynyt taantuman keskellä. Odotus kuitenkin on, että yritysten kannattavuus säilyy ja myös yrityskanta kasvaa jatkossa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Vapaata työvoimaa on seudulla tarjolla ja valtaosalla aloista työvoiman kysyntä ja tarjonta kohtaavat. Työmarkkina-alueena seutu on suhteellisen pieni. Rakentamisen ja konekultajien tarve kasvaa lähitulevaisuudessa ja pulaa tulee olemaan muutamissa opetuksen ammattiryhmissä. Myös Haapavesi- Siikalatva –seudulla on huomattava ylitarjonta yleissihteereistä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Alkuvuodesta 2015 seudulla oli reilu 900 työtöntä työnhakijaa ja työttömyysaste oli vajaa 15 %. Työttömien määrä on kasvanut vuoden takaisesta, mutta positiivista on, ettei pitkäaikaistyöttömyys ole kasvanut suhteessa samaa tahtia. Yli 50-vuotiaiden osuus työttömistä on yli 40 %. Osin tämä selittyy väestörakenteella, joka ei ole yhtä suotuisa kuin muualla muulla maakunnan seudulla.

Lähitulevaisuudessa ei ole havaittavissa merkittävää muutosta parempaa tai huonompaan. Paljon on kiinni kuinka ja milloin vienti elpyy ja kuinka kuluttajainvestoinnit lisääntyvät esimerkiksi talokaupassa. Tiedossa on rakentamisen vireytymistä, joten tämä auttaa vähintään ylläpitämään työllisyyttä useilla toimialoilla.

Ylivieskan seutukunta

Ylivieska, Kalajoki, Oulainen, Sievi, Alavieska, Merijärvi, Himanka

Ylivieskan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 44 329 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 74 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 725

Ylivieskan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Ylivieskan seudulla on elinvoimaista alkutuotantoa, merkittäviä teollisuusalojen työllistäjiä ja paljon palvelutyöpaikkoja esimerkiksi kaupassa ja matkailussa. Alueen väestökehitys on ollut suotuisaa Ylivieskan ansiosta, mutta viime vuosina nettolisäys seututasolla on vähen-

tynyt aiemmista vuosista. Koulutuksen tulevaisuus huolestaa: Centria-ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön tilanteeseen odotetaan ratkaisuja, II-asteen koulutuksen rahoitusilanne on muuttunut haastavaksi ja lukouudistukset voivat olla suuria.

Seudun saavutettavuus koetaan hyväksi ja ratainvestoinnit parantavat tilannetta. Kalajoen sataman voimakas kasvu, Pyhäjoen ydinvoima-hankkeen kuljetustarpeet, lisääntyvä tuulivoimarakentaminen ja kasvava matkailuliikenne edellyttävät kuitenkin merkittäviä liikenneinvestointeja rannikon päätiestölle. Matkailijoille on tärkeää, että julkisten liikenneyhteyksien aikataulut niveltäytyvät yhteen jouhevaksi ketjuksi.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Elinkeinoissa tilanne ei ole merkittävästi muuttunut, vaikka suhdannetietojen mukaan seudun yritysten liikevaihto on laskenut tasaisesti loppuvuoteen 2014 saakka. Yleinen taloustilanne heikentää useiden yritysten tulosta, mutta erityisesti suurhankkeet luovat lupaus- ta paremmasta. Yritysrahoituksen saatavuus on parantanut ja eri rahoitusinstrumentteja osataan hyödyntää aiempaa paremmin. Yrityskannan uusiutumisessa ei ole ollut merkittä- vää muutosta: perustamisaktiivisuudessa on ollut pientä lisäystä mutta myös lopettamisten määrässä on ollut pientä kasvua. Uudet yritykset ovat kooltaan pääosin pieniä.

Toimialoista metsätaloudessa ja sitä palvelevilla aloilla on mennyt hyvin: puusta saa hy- vän hinnan ja siksi hakkuita on paljon. Tämä työllistää erityisesti koneyrityksiä. Useilla teolli- suusyrityksillä tilauskanta ja työtilanne on kohtuullisen hyvä, mutta vientinäkymät ovat py- syneet heikkoina. Liiketoiminta on kotimaisen kysynnän varassa. Moni yritys (esim. me- talliteollisuus) tekee voimakasta kehitystyötä omien liiketoimintojen, tuotannon ja tuotteiden kehittämiseksi.

Rakentamisen aloilla ja rakennustuoteteollisuudessa yrityskohtaiset erot ovat suuria: osalla menee todella hyvin kun taas toisessa ääripäässä tilanne on erittäin heikko. Lisään- tyvä tuulivoimarakentaminen elvyttää rakentamisen näkymiä, edellyttäen, että urakoihin päästään mukaan ja niihin löytyy osaavia työntekijöitä. Ylivieskassa, Oulaisissa ja Kalajoel- la asuntorakentaminen jatkuu, matkailuinvestoinneista on tiedotettu ja myös uusia julkisen sektorin rakennushankkeita aloitetaan vuonna 2015.

Kaupan alan isot toimijat ovat pärjänneet kohtuullisesti: uusista liikelainvestoinneista ja aloittavista yrityksistä on tiedotettu. Isoilla toimijoilla ja ketjuilla on valmiuksia sopeutua kysynnän vaihteluihin. Matkailun näkymät, erityisesti Kalajoella, ovat suotuisat. Uusia mat- kailutuotteita ja palveluita on kehitetty. Kalajoen matkailun kasvuohjelma on laadittu yhteis- työssä matkailutoimijoiden kanssa ja sitä toteutetaan lähivuodet.

Työvoiman kysynnän näkymät

Seudulla on hyvin saatavilla koulutettua työvoimaa lähes kaikilla aloilla eikä tilanne muutu oleellisesti seuraavan vuoden aikana. Työllisyyden merkittävä lisäys edellyttää viennin el- pymistä. Uusia työpaikkoja odotetaan lähitulevaisuudessa syntyvän, sillä useilla yrityksil- lä on ollut aktiivista kehittämisvirettä. Viimeisimmän ammattibarometrin mukaan teollisuu-

den kokoonpanotyöntekijöille on kysyntää lähitulevaisuudessa ja useissa rakentamisen ja koneiden käytön ammateissa työtehtävät lisääntyvät (kuljettajat, rakennussähköasentajat, talonrakentajat). Pulaa on muiden seutujen tavoin lääkäreistä, psykologeista ja hoitajista.

Isot rekrytointiodotukset liittyvät erityisesti suurhankkeisiin. Jo kesällä 2015 ydinvoimalaan liittyvät rakennustyöt kiihdyttävät osaajien kysyntää. Tiedossa on lukuisia erityisosamista vaativia tehtäviä. Tällä hetkellä kaikkea työllistymistä edistävää osaamista ei seudulla ole tai sitä on vain harvoilla, joten tarvitaan räätälöityjä koulutuksia ja työntekijöiden sisärajajoa yrityksissä. Alueen imagoa on halu nostaa, jotta ulkopuolelta tulevat työntekijät saadaan kiinnostumaan alueen työpaikoista ja sijoittuun alueelle pidemmäksi aikaa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Ylivieskan seudulla oli vuonna 2014 keskimäärin n. 2400 työtöntä työnhakijaa kuukaudessa. Työttömyys on lisääntynyt ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut aiemmasta. Yhtäjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleiden vuosimuutos on Ylivieskan seudulla maakunnan korkein tammikuiden 2014–2015 välillä. Nuoria työttömiä on myös liikaa, mutta tilanne ei ole niin huono kuin monessa muussa osassa maakuntaa.

Nuorten ja ikääntyvien työttömyys ei laske merkittävästi vielä lähitulevaisuudessa. Varovaista optimismia on vuoden päähän. Vaikein työllistymistilanne on suorittavaa työtä tekeillä ikääntyneillä teollisuustyöntekijöillä, joiden osaaminen ei ole enää ajan tasalla. Työtehtäviä tarjotaan ensisijaisesti työkykyisemmille ja lyhyen aikaa työttömänä olleille. On nähtävissä, että työnantajien vaatimukset ovat entistään koventuneet ja työntekijöiltä odotetaan yhä enemmän valmiuksia muuntua eri tehtäviin. Työntekijöiltä toivotaan myös lisää halua kokeilla uusia tehtäviä.

Lisätietoja

Asiantuntija Jarkko Pietilä
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
puh. 0295 038 116
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Kainuun ELY-keskus

Kainuussa asui vuoden 2014 lopussa 79 256 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 719 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 19,1 prosenttia ja työttömiä työnhakijoita oli 6 776.

Kainuun ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	-	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Talouden jo varsin pitkään jatkunut epävakaus näkyy Kainuussa. Yritysten suhdannenäkymät ovat alamaissa. Tulevaisuuteen katsotaan kuitenkin positiivisen odottavin, mutta toisaalta hämmentynein mielin. Kuluttajien kriisitietoisuus näkyy varovaisuutena. Julkisen sektorin monet hallinnolliset muutokset arveluttavat ja kaivosteollisuuden ympäristövaikutukset puhuttavat.

Alakulon keskellä on kuitenkin pieniä valonpilkahduksiakin havaittavissa. Isoja positiivisia täkyjä on kyllä paljon liikkeellä, mutta niiden konkretisoitumisesta ei ole vielä varmuutta. Taloudessa tuntuu olevan patoutunutta kysyntää. Yritysten investoinnit laahaavat edelleen. Työllisyyden heikentyminen jatkuu, mutta vakaasti uskotaan, että työttömyyden suunta vielä kääntyy, mahdollisesti kuitenkin vasta ensi vuoden alussa.

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Kainuun vahvuuksia ovat luonto, tila ja erilaiset fyysiset resurssit sekä infrastruktuuri (Kainuu-ohjelma). Kainuussa on reilusti tilaa ja väljä asutus, runsaasti maaseutumaisuutta ja metsäisyyttä sekä luonnonvarapohjainen tuotantorakenne. Kainuun kehityksen perusta on maakunnan vahvuuksissa. Vahvuuksiin liittyvät elinkeinoelämän kärjet ovat matkailu ja palvelut, teknologiateollisuus, biotalous ja kestävä kaivannaistoiminta.

Ympärivuotinen matkailu on Kainuussa erityinen vahvuus. Matkailuun uskotaan hankalassakin taloustilanteessa. Pitkällä aikavälillä matkailuklusterin liikevaihdon kehitys on hyvä. Tosin henkilöstön määrässä näkyy pitkittyneen taantuman vaikutukset. Kainuun luonto, erilaiset kulttuuri-, hyvinvointi-, liikunta- ja ruokapalvelut sekä alueen historiasta ja elämäntavasta kertovat ympäristöt monipuolistavat matkailun tarjontaa ja tarjoavat kansainvälisesti vetovoimaista luontomatkailupotentiaalia. Matkailu tukee alueen palveluja ja liikenneinfraa sekä päivävastoin.

Elinkeinorakenteessa palvelusektori kasvattaa osuuttaan julkisen hallinnon ja teollisuuden kustannuksella. Palveluiden erikoistuminen ja hieman myös työllisyys ovat viime aikoina kasvaneet.

Kainuun yritystoiminnan selkäranka on teknologiateollisuus, ICT ja elektroniikka sekä metalli, jotka ovat säilyneet kohtuullisen hyvin talouden vaihteluista huolimatta. Alueelle on syntynyt korkean teknologian yritystoimintaa. Kainuussa on vahvaa osaamista myös laajenevan pelialan kehittämisessä ja opetuksessa.

Kainuu hakee kestäväää kasvua biotaloudesta, jonka kasvulle on hyvät edellytykset, sillä alueella on merkittävät uusiutuvat luonnonvarat ja laajaa osaamista. Aluekehityssäätiön selvityksen mukaan biotalous voisi tuoda Kainuuseen lähes 4 000 työpaikkaa vuoteen 2020 mennessä, mikäli asiantuntija-arviot toteutuvat. Biotalousella on jo nyt merkittävä vaikutus Kainuun työllisyyteen ja aluetalouteen. Toimintaa ja osaamista biotalouteen liittyen on jo eri osa-alueilla. Suurelta osin Kainuun biotalous liittyy metsävarojen käyttöön ja jalostukseen sekä maatalouteen.

Väestön väheneminen ja vanheneminen on Kainuun erityisongelma. Maakunnan väkiluku laski vuoden 2014 lopussa 79 256 henkilöön. Se on myös jo selvästi alle Tilastokeskuksen väestöennusteen. Työmarkkinoilta poistuva ikäluokka on ollut jo pitkään suurempi kuin työmarkkinoille tuleva nuorten ikäluokka. Tänä vuonna poistuva ikäluokka on jo yli

70 % tulevaa suurempi, ja tilanne jatkuu samankaltaisena lähimmät kymmenen vuotta. Työikäisen väestön hupeneminen koetaan erityisen ongelmalliseksi.

Kainuun työllisyysaste, työttömyysaste ja taloudellinen huoltosuhde ovat maan heikoimmat. Ennusteiden mukaan taloudellinen huoltosuhde kasvaa voimakkaasti lähivuosina, kun enää vain kolmasosa väestöstä on työelämässä. Mikäli työikäisten määrä vähenee ennusteiden mukaisesti, kasvaa työssäkäyvien huoltotaakka entisestään. Heikon työllisyyden jatkuessa tulee työssäkäyviä kohti olemaan yhä enemmän työttömiä tai työvoiman ulkopuolella olevia. Korkeasta työttömyydestä, työvoiman ulkopuolella olevien runsaudesta ja laajasta julkisesta sektorista johtuen myös kantosuhde (ei-työlliset ja julkisen sektorin työlliset yhteensä suhteessa yksityisen sektorin työllisiin) on Kainuussa koko maan lukemiin nähden selvästi huonompi.

Työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa Kainuussa. Tulevaisuuden haasteena on vastata ennakoituun ammatti- tai toimialakohtaiseen työvoimapulaan. Niukkuutta työvoimasta ennakoidaan tulevan korkeaa osaamista vaativissa tai paljon työvoimaa vaativissa tehtävissä. Myös maakunnan sisäinen eriytyminen koetaan vakavana haasteena.

Pitkään jatkuneessa taantumassa useat yritykset ovat kärsineet heikentyneestä kannattavuudesta. Heikon suhdannetilanteen lisäksi yrityksissä on myös rakenteellisia ongelmia. Haasteita piisaa, mikäli kysyntä ei parempienkaan suhdanteiden vallitessa palaa enää entisiin mittoihinsa.

Myös saavutettavuus koetaan Kainuun kehittymisen kannalta pahaksi pullonkaulaksi. Kehittämissuunnitelmissa saavutettavuudella on nyt aikaisempaa merkittävämpi painoarvo: yhteyksien on oltava kunnossa esimerkiksi Helsinkiin, Ouluun, läheisiin maakuntakeskuksiin ja Venäjälle.

Kainuun tieverkon kunnossapidossa on haasteita. Raideliikenteessä kehittämistä riittää tavaraliikenteen tehokkuudessa ja sujuvuudessa sekä henkilöliikenteen nopeuttamisessa. Lentoliikenne on kehittynyt myönteisesti, kun yhteyksiä on tullut lisää.

Maakuntien suhdanneindikaattorilla (yritystoiminnan liikevaihto, työttömyys, nettomuutto) mitaten Kainuu on sietänyt talouden taantumaa suhteellisesti selvästi heikommin kuin muut maakunnat.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Kainuussa yritysten liikevaihto on kehittynyt viime vuosina samankaltaisesti kuin maassa keskimäärin. Päätoimialoista teollisuuden volyymit ovat jääneet eniten jälkeen koko maan kehitystrendistä. Rakennusosalalla liiketoiminnan kehitystrendi oli aiemmin koko maata selvästi suotuisampi, mutta nyt ero on kuroutunut umpeen. Rakentamisessa vallitsee Kainuussa nyt ennätyksellisen heikko suhdannetilanne. Myös henkilöstömäärä on kehittynyt Kainuussa viime vuosina samankaltaisesti kuin maassa keskimäärin.

Kevään 2015 pk-yritysbarometrin mukaan Kainuun yritykset kokevat suhdannenäkymät heikompina kuin yritykset koko maassa keskimäärin: paranee 20 %:n mielestä (koko maassa 21 %:n) ja huononee 33 %:n mielestä (koko maassa 28 %:n). Liikevaihdon kasvuun lähimmän vuoden aikana uskoo Kainuussa sama osuus yrityksistä kuin koko maassa keskimäärin eli 36 %. Sen sijaan liikevaihdon arvioi pienentyvän Kainuussa 31 % yrityk-

sistä (koko maassa 24 %). Henkilöstön arvioi vähenevän Kainuussa 23 % yrityksistä (koko maassa 14 %), mutta samalla henkilöstön kasvuun lähimmän vuoden aikana uskoo Kainuussa sama osuus yrityksistä kuin koko maassa keskimäärin eli 14 %. Yritysten kasvuhakuisuudessa on Kainuussa hyvä vire, sillä 38 % yrityksistä on kasvuhakuisia.

Kainuun yrityskanta oli pitkällä aikavälillä hienoisessa kasvussa ja hitaasti uusiutumassa, kun aloittaneita yrityksiä oli niukasti enemmän kuin lopettaneita. Parin viime vuoden aikana kehityksen suunta muuttui, kun lopettaneita oli hienokseltaan aloittaneita enemmän. Samalla yrityskanta on kääntynyt loivaan laskuun.

Kaivosteollisuuden merkitys aluetaloudelle on ollut jo pitkään suuri. Kaivosteollisuus on tukenut talouskasvua ja työllisyyttä hyvin, vaikkakin kahden viime vuoden aikana kokonaistuotannon menetykset olivat mittavia. Toiminnassa olevien kaivosten lisäksi maakuntaan on tulossa myös uutta kaivostoimintaa sekä kaivosteknologian yritystoimintaa. Haasteena on kestävää kaivannaistoimintaa harjoittavien yritysten ja niitä palvelevien pk-yritysten toimintavalmiuksien varmistaminen.

Kainuun aluetalouden ja työllisyyden kannalta Talvivaaran kaivos on tuiki tärkeä. Talvivaaran tuotantoyhtiö, Talvivaara Sotkamo Oy, ajautui marraskuussa 2014 konkurssiin. Yhtiön konkurssi jatkuu julkisselvityksenä. Tärkeää on kaivoksen alueelle varastoitujen vesien, jätevesien ja kierrätysliuoksen asianmukaisen käsittelyn turvaaminen ja ympäristövahinkojen estäminen. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin mukaan Talvivaaran kaivos kohentaisi Kainuun työllisyyttä vuosittain keskimäärin 207 henkilötyövuodella ja aluetaloutta 41 miljonnalla eurolla tulevina vuosina, jos konkurssiin ajautuneen kaivoksen toimintaa pystyttäisiin jatkamaan. Luvut edellyttävät nikkelin tuotannon saavuttamista 30 000 tonnin vuositasolle.

Kainuun sahateollisuus on selvinnyt vaikeasta ajasta kohtuullisen hyvin. Sahausmäärät ovat nousseet, vaikka kotimaan rakentamisessa on ollut pitkä taantumavaihe. Sahatavaran kulutuksesta noin neljä viidesosaa käytetään rakentamiseen, jolloin sahatavaran kysyntä kotimaassa on laskenut. Vienti on korvannut kotimaan tilannetta ja uusiakin markkinoita on saatu avattua muun muassa Kiinasta ja muualta Aasiasta.

Loppuvuoden 2015 osalta sahateollisuuteen ennustetaan parempaa, varsinkin mikäli kotimaan rakentaminen elpyy. Kilpailutilanne on kuitenkin kova. Tähän vaikuttaa kasvanut kapasiteetti kilpailijamaissa ja heikko taloustilanne erityisesti Euroopassa. Pitemmällä tähtäimellä sahateollisuuden kannattavan toiminnan edellytyksiä ja kilpailukykyä heikentävät tieverkon rapautuminen, pitkät kuljetusetäisyydet ja kuljetuskustannusten ajoittainen nousu polttoaineiden hinnan vaihteluista riippuen.

Sahauksen potentiaalista kasvua mahdollistaa Kainuun ja koko Suomen metsien tilanne, kun metsät kasvavat koko ajan enemmän kuin niitä hakataan. Mikäli uudet investoinnit esimerkiksi sellun valmistukseen toteutuvat ja kuitupuun käyttö kasvaa, tuo se myös lisää tukkipuuta markkinoille, joka taas mahdollistaa sahauksen kehittymisen.

Terveys- ja sosiaalipalveluiden merkitys kasvaa Kainuussa voimakkaasti väestön ikäntyessä. Alalle tarvitaan lähivuosina runsaasti uutta työvoimaa jo pelkästään eläkkeelle jäävien tilalle. Ala on muutenkin murroksessa, sillä suuret valtakunnalliset terveys- ja sosiaalipalveluja tuottavat yritykset laajentavat toimintaansa myös Kainuuseen. TE-toimiston ammattibarometrin mukaan uuden henkilöstön rekrytointivaikeudet ovat vaivanneet terveyden-

huollossa ja sosiaalialalla jo pitkään, eikä esimerkiksi lääkäreiden ja sairaanhoitajien saatavuus näytä juurikaan helpottuvan.

Maatalouden rakennemuutos jatkuu. Tilamäärien vähenemän arvioidaan jatkuvan 3–5 %:n vuosivauhdilla maidon- ja lihantuotannossa ja samalla tilakoot kasvavat. Maidontuotanto säilyi kasvu-uralla myös viime vuonna, kun maakunnassa tuotettu maitomäärä nousi reiluun 71 miljoonaan litraan. EU:n Venäjän pakotteiden vastatoimet sulkiivat maamme maitomarkkinat Venäjällä, joka on jo johtanut tuottajahintojen laskuun, ja hintojen lasku vähentää maataloustuloa Kainuussa vuositasossa noin seitsemän miljoonaa euroa. Seuraukset heijastuvat selvimmin Kehys-Kainuun seutukuntaan, jossa maataloudella on suhteessa suurempi merkitys aluetalouteen. Ilmiön ennustetaan heijastuvan lyhyellä tähtäimellä alan investointipäätöksiin ja vähentävän investointeihin liittyvää kulutuskysyntää alueella. Myös maatalouden tukijärjestelmiin tulevat muutokset ovat aiheuttamassa epävarmuutta viljelijöiden talouteen tulevan vuoden aikana.

Luomutuotannon pinta-ala jatkaa edelleen kasvuaan. Vuoden 2016 alussa odotettavissa oleva maakuntajaon muutos siirtää kylläkin merkittävän osan Kainuun luomualasta ja -tuotannosta Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan.

Kainuu on bioenergian hyödyntämisessä yksi Suomen kärkimaakuntia. Uusiutuvan energian osuus energiantuotantoon käytetystä raaka-aineesta on maakunnassa yli puolet, ja osuus jatkaa kasvuaan. Kainuun energia-alan yritykset näkevät kasvun mahdollisuuksia erityisesti metsäenergian hyödyntämisessä.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman kysyntä on selvästi vähenemässä. Pitkään jatkunut taantuma uhkaa vähentää runsaasti työpaikkoja Kainuusta. Vuoden alussa lomautukset vähenivät, mutta vielä käynnissä olevat saattavat ennen pitkää johtaa irtisanomisiin. Myös TE-toimistoon ilmoitetuilla uusilla avoimilla työpaikoilla mitaten työvoiman kysyntä on vähentynyt. Alkuvuonna ei ole nähtävissä merkkejä työvoiman kysynnän kasvusta.

Korkeasta työttömyydestä johtuen osaavan työvoiman saatavuus on kohentunut ja rekrytointiongelmien ovat vähentyneet. Myös TE-toimiston ammattibarometrin arvioissa näkyy työmarkkinatilanteen heikentyminen sekä työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainon muuttuminen. Ylitarjontaa on lukuisissa ammateissa ja samanaikaisesti pulaa on yhä harvemmissa ammateissa. Vaikeaa työvoiman saanti on edelleen terveydenhuollon erityisasiantuntija- ja asiantuntijatehtäviin, sosiaalitoimen erityisasiantuntijatehtäviin sekä myyntiedustajan ja -työntekijän tehtäviin.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Kainuussa vallitsee maan pahin työttömyys. Työttömyyden määrän kehitys poikkeaa Kainuussa kuitenkin yhä selvemmin koko maan kehityksestä. Tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden määrä väheni Kainuussa likipitään vuoden takaisiin lukemiin, kun se koko maassa pysytteli edelleen 10 % vuoden takaisesta korkeammalla. Nuorisotyöttömyys painui Kainuussa tammikuussa jo niukasti vuoden takaisen tason alle.

Kainuun työttömyyden rakenteellisena ongelmana kärjistyy työttömyyden pitkittyminen. Pitkäaikaistyöttömyys on ajoittain lähes 30 % vuoden takaista korkeammalla.

Uuden työvoiman vähäisestä kysynnästä johtuen on odotettavissa, että työttömyys pysyttelee Kainuussa korkealla vielä pitkään. Työttömyyden uskotaan kääntyvän laskuun vasta ensi vuoden alussa. Tämän vuoksi on myös odotettavissa, että pitkäaikaistyöttömyys tulee edelleen kasvamaan.

Kehitysnäkymät seutukunnittain

Kajaanin seutukunta

Kajaani, Paltamo, Ristijärvi, Sotkamo, Vaala

Kajaanin seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 56 510 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 257 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,9 prosenttia ja työttömiä työnhakijoita oli 4 610.

Kajaanin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	-	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Kajaanin seutukunnassa vetovoimatekijöitä ovat puhdas ympäristö, hyvät perus- ja vapaa-ajan palvelut sekä korkea-asteen koulutus. Seudun elinkeinoelämän vahvuuksia ovat ympärivuotinen matkailu ja palvelut, kiskokalusto- ja konepajateollisuus sekä kaivannaisteollisuus. Myös teknologiateollisuus, ICT ja elektroniikka sekä metalli ovat vahvoja ja seudulla on korkean teknologian yritystoimintaa. Myös pelialan kehittämisessä ja opetuksessa on Kajaanissa vahvaa osaamista.

Lähitulevaisuudessa Kajaanin seudulle on tulossa mahdollisuuksia. Vireillä on suuria rakennushankkeita, jotka toteutuessaan toisivat työtä ja hyvinvointia alueelle. Niistä mittavin on Kainuun uusi sairaala. Hankkeen allianssiurakan tarjouskilpailu on ratkennut ja alustavan tilaohjelman mukaan hankkeen rakennus- ja irtaimistokustannukset olisivat noin 105 miljoonaa euroa. Rakentamisen odotetaan käynnistyvän ensi vuonna.

Haasteita ovat väestön väheneminen ja ikääntyminen. Julkisen talouden vaje tulee näkymään. Julkisen sektorin merkitys työllistäjänä on suuri, mutta vähenevä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Kajaanin seutukunnassa uusia nousevia toimialoja ovat korkeaan osaamiseen pohjautuvat mittaustekniikka, konesalipalvelut ja peliala. Peliala on voimakkaasti keskittynyt pääkaupunkiseudulle, mutta muiden merkittävien pelialan keskittymien joukkoon on noussut myös Kajaani. Työpaikkojen suhteen lähivuosien kasvuodotukset kohdistuvat kaivosteollisuuteen, sosiaali- ja terveystalouteen sekä palvelusektoriin.

Talvivaaran kaivoksella on riittänyt viime aikoina haasteita: Talvivaaran tuotantoyhtiö ajautui marraskuussa 2014 konkurssiin, yhtiön konkurssi jatkuu julkisselvityksenä ja ylimääräinen vesi haittaa pitkittyneesti bioliuotusprosessin toimintaa. Jo vuoden 2013 lopulla alkanut Talvivaaran kaivososakeyhtiön yrityssaneerausmenettely jatkuu. Talvivaaran oman henkilöstön määrä on noin 500, ja lisäksi kaivoksella työskentelee useita kymmeniä henkilöitä urakoitsijoiden palveluksessa.

Sotkamon hopeakaivoshanke luo uskoa tulevaisuuteen ja vahvistaa kaivostoimintaa. Kaivoshanke etenee askel askeleelta, vaikka epävarmuus rahoitusmarkkinoilla on hidastanut hankkeen toteutumista. Huolimatta intensiivisestä panostuksesta kaivosyhtiö ei onnistunut aikaansaamaan kokonaisrahoitusta kaivosinvestointia varten vielä viime vuonna. Yhtiön lupa- ja maanomistusasiat ovat kunnossa. Yhtiö tutkii nyt eri mahdollisuuksia rahoittaa hopeakaivoksen rakentaminen vuoden 2015 aikana.

Pitkällä aikavälillä kaivostoiminta saattaa kasvaa muuallakin Kajaanin seudulla. Muun muassa Otanmäen suljettua kaivosta Kajaanissa valmistellaan uudelleen avattavaksi vuosien 2018–2019 aikana. Kaivoksessa louhittaisiin vanadiinia, rautaa ja ilmeniittiä. Vanadiini oli yli 30 vuotta toiminut kaivoksen päätuote kunnes kaivos suljettiin vuonna 1985. Uudelleen avaaminen on alkanut kiinnostaa, koska metallien kysyntä on kova, hinnat ovat kohallaiset ja esiintymä on merkittävä. Otanmäen pääesiintymässä olisi mineraaleja 20 miljoonaa tonnia, jopa enemmänkin.

Matkailu on ollut tärkeä elinkeino jo kauan. Matkailuala suhtautuu tulevaisuuteen odottavasti. Sotkamon Vuokatti on Kajaanin seudun matkailun veturi.

Kajaanissa entisiin paperitehtaan tiloihin viisi vuotta sitten perustettu Renforsin Rannan yritysalue saavutti viime vuonna ensimmäisen tavoitteensa, kun alueella työskentelee jo enemmän työntekijöitä kuin paperitehtaan sulkemishetkellä.

North European Bio Tech Oy (NEB) on tehnyt investointipäätöksen Renforsin Rannan yritysalueelle bioetanolitehtaan rakentamisesta. Alueella toimivalla sahalla syntyvää sahanpurua raaka-aineena hyödyntävän laitoksen toiminnanharjoittaja on St1 Biofuels Oy. Tehtaan suunnittelun jälkeen rakennustyöt alkavat kesällä 2015. Tehdas tulee työllistämään suoraan 15–20 ja välillisesti noin 15 henkilöä. Tuotekehitys-, suunnittelu- ja rakennusaihana hankkeen työllistävä vaikutus on noin 200 henkilötyövuotta. Tuotannon on tarkoitus käynnistyä vuoden 2016 puolivälissä. Tehtaan tuotantokapasiteetti tulee olemaan 10 miljoonaa litraa bioetanolia vuodessa.

ICT-alan yritykset suhtautuvat luottavaisesti tulevaisuuteen. Kajaanissa kaksi suurta konesalia luovat uskoa toimialan kehittymiselle ja kasvulle.

Työvoiman kysynnän näkymät

Kainuussa työvoiman kysynnästä valtaosa tapahtuu Kajaanin seutukunnassa, jossa on noin 75 % työpaikoista. Työvoiman kysyntä on kuitenkin selvästi vähenemässä, kun pitkään jatkunut taantuma vähentää runsaasti työpaikkoja.

Myös TE-toimistoon ilmoitetuilla uusilla avoimilla työpaikoilla mitaten työvoiman kysyntä on vähentynyt. Merkkejä työvoiman kysynnän elpymisestä ei ole nähtävissä vielä alkuvuonna.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyys jakaa Kainuun selvästi kahtia: Kajaanin seudulla työttömyys on selvästi alemmalla tasolla kuin Kehys-Kainuussa. Tammikuussa työttömyys kääntyi laskuun Kajaanin seudulla, mutta jatkoi kasvuaan Kehys-Kainuussa. Kajaanin seudulla pahin työttömyys on Paltamossa ja Vaalassa. Selvästi parempi tilanne on Sotkamossa ja Ristijärvellä.

Kajaanin seudun työttömyydessä korostuu vaikea rakenteellinen ongelma, lähinnä laaja pitkäaikais- ja toistuvaistyöttömyys, mutta myös korkea nuorisotyöttömyys.

Työttömyyden uskotaan heikentyvän hieman vielä lähiaikoina, mutta palautuvan kutsuinkin nykytasolle vuoden kuluttua.

Kehys-Kainuun seutukunta

Hyrnsalmi, Kuhmo, Puolanka, Suomussalmi

Kehys-Kainuun seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 22 746 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 462 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 22,2 prosenttia ja työttömiä työnhakijoita oli 2 166.

Kehys-Kainuun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	-	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Kehys-Kainuun vahvuudet liittyvät luonnonvarojen hyödyntämiseen, ennen muuta metsätalouteen. Myös matkailu, puuteollisuuden jalostajaverkosto, konepajateollisuus ja bioenergian tuotanto koetaan vahvuudeksi. Matkailussa korostuvat luonnonläheisyys ja erämatkailu. Venäjän läheisyyden hyödyntäminen koetaan myös mahdollisuutena, erityisesti palvelusektorilla. Luottamus maatalouteen on kasvanut ja metsätalouden merkitystä on ruvettu arvostamaan. Maataloudella on muihin elinkeinoihin nähden suhteessa yhä suurem-

pi merkitys Kehys-Kainuun aluetaloudessa. Lisäksi myönteistä on sahateollisuuden selviäminen vaikeasta tilanteesta kohtuullisen hyvin.

Kehys-Kainuun väestö vähenee varsin voimakkaasti, mikä johtuu väestön ikärakenteesta ja muuttotappiosta. Väestön väheneminen näkyy erityisesti työikäisen väestön vähenemisenä. Siitä seuraa työvoiman merkittävä hupeneminen.

Alueen liikenneyhteydet kaipaavat kohentamista, erityisesti tieverkon heikkenevä kunto nähdään ongelmallisena. Kuntien taloustilanne on huolestuttava, ja uhkana nähdään lähipalvelujen keskittyminen yhä harvemmalle palveluverkolle.

Kehys-Kainuun elinkeinojen kehittyminen vaatii pääomia. Yritykset ovat pääosin pieniä ja ongelmana on pääomien puute. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman uusi kausi on käynnistymässä. Vuoteen 2020 ulottuvan ohjelman rahapotista on odotettavissa Kainuuseen noin 70 miljoonaa euroa viljelijätukina ja lähes 33 miljoonaa euroa maaseudun kehittämistukina.

Kehys-Kainuun teollisuuden kilpailukykyä heikentävät muuta maata merkittävästi korkeammat logistiikkakustannukset. Kehys-Kainuussa tulevaisuuden haasteena on myös osaavan työvoiman saaminen kasvualoille.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Matkailu on tärkeä elinkeino myös Kehys-Kainuussa. Hyrynsalmen Ukkohalla on yksi matkailun vetureista. Hyrynsalmen Ukkohallan ja Puolangan Paljakan rinnetoiminnot ovat yhdistyneet Ukkohalla–Paljakka-hiihtokeskukseksi. Myös erämatkailun merkitys on kasvussa. On todettu, että wildlife-matkailu eli eläinten katselu ja kuvaaminen niiden luontaisessa ympäristössä istuu hyvin Kainuun imagoon. Myös ostosmatkailu Venäjältä on Kehys-Kainuulle tärkeää rajan läheisyyden takia. Matkailu tukee hyvin palvelusektorin ja kaupan työllisyyttä. Tosin viime aikoina Venäjältä tapahtuva päivittäismatkailu on vähentynyt voimakkaasti.

Kuhmossa käynnistyi kasvavien markkinoiden odotuksien ja ensimmäisenä Suomessa CLT-levyn valmistus, kun CrossLam Kuhmo Oy Ltd aloitti toimintansa. Yritys tuottaa ristiinliimattua massiivipuuta. CLT-levy soveltuu käytettäväksi muun muassa kerrostalojen rakenteena sekä muissa suurissa rakenteissa. Puun käyttö on kasvussa kerrostalojen rakentamisessa ja julkisessa rakentamisessa. Myös Kainuussa on käynnistymässä julkisia rakennuksia, joissa halutaan käyttää puuta (Kainuun uusi sairaala, Kuhmon koulu).

Kuhmossa toimii puurakentamisen koulutus- ja tuotekehityspalveluita tarjoava asiantuntijaorganisaatio Woodpolis, jolla on vireillä isoja puurakentamisen aluekohteita. Woodpoliksen ja sen kumppaneiden referenssikohteista Helsingin Honkasuon rakentamisen on arvioitu käynnistyvän kuluvan vuoden alkupuolella.

Kaivannaisteollisuuteen liittyy varsin myönteisiä odotuksia. Sotkamon hopeakaivoksen uskotaan piristävän myös Kehys-Kainuun elinkeinoelämää. Pieniä positiivisia odotuksia liittyy myös Taivalkosken Mustavaaran kaivoksen myötä lähinnä Suomussalmelle. Mustavaaran kaivoksen uudelleen avaamisesta odotetaan isoa työllistäjää Koillismaalle, ja työllisyysvaikutusten uskotaan ulottuvan myös Kainuuseen.

Maatalouden rakennemuutos jatkuu Kehys-Kainuussa. Tilamäärä vähenee maidon- ja lihantuotannossa ja samalla tilakoko kasvaa. Myös luomutuotannon pinta-ala jatkaa edelleen kasvuaan.

Maidontuotanto säilyi hyvällä kasvu-uralla myös viime vuonna. Kehys-Kainuussa huomattavinta maidontuotannon nousu viime vuonna oli Puolangalla (547 000 l), Suomussalmella (476 000 l) ja Hyrynsalmella (354 000 l). Puolangalla tilakohtainen meijeriin lähetetty maitomäärä nousi peräti 10 % edellisestä vuodesta. Puolangan tilakohtainen meijeriin lähetetty maitomäärä on yli kaksinkertainen verrattuna koko Kainuun tilakohtaiseen meijeriin lähetettyyn maitomäärään. Määrä on myös koko valtakunnan huippua.

Kehys-Kainuussa on ryhdytty korostamaan tapahtumien työllisyysvaikutuksia. Niiden liikevaihdon on koettu olevan vähemmän altis aluetalouden häiriöille. Kuhmon Kamarimusiikki on Suomen vanhin ja kävijämäärältään suurin kamarimusiikin tapahtuma. Tapahtumalle on ominaista, että sen vaikutukset leviävät laajalti aluetalouteen ja eri toimialoille.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman kysyntä on vähäistä Kehys-Kainuussa, jossa on neljännes Kainuun työpaikoista. Viime aikoina uutta työvoimaa on tarvittu lähinnä vain eläkepoistumaa korvaamaan, mutta ei useinkaan samoihin tehtäviin. Myös TE-toimistoon ilmoitetuilla uusilla avoimilla työpaikoilla mitaten työvoiman kysyntä on vähentynyt. Merkkejä työvoiman kysynnän elpymisestä ei ole nähtävissä vielä alkuvuonna.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyys on Kehys-Kainuussa selvästi pahempi kuin Kajaanin seudulla. Työttömiä työnhakijoita oli viime vuonna keskimäärin 5 % edellisvuotta enemmän. Tammikuussa työttömyys kääntyi laskuun Kajaanin seudulla, mutta jatkoi kasvuaan Kehys-Kainuussa. Vaikein työttömyys on Suomussalmella ja Kuhmossa.

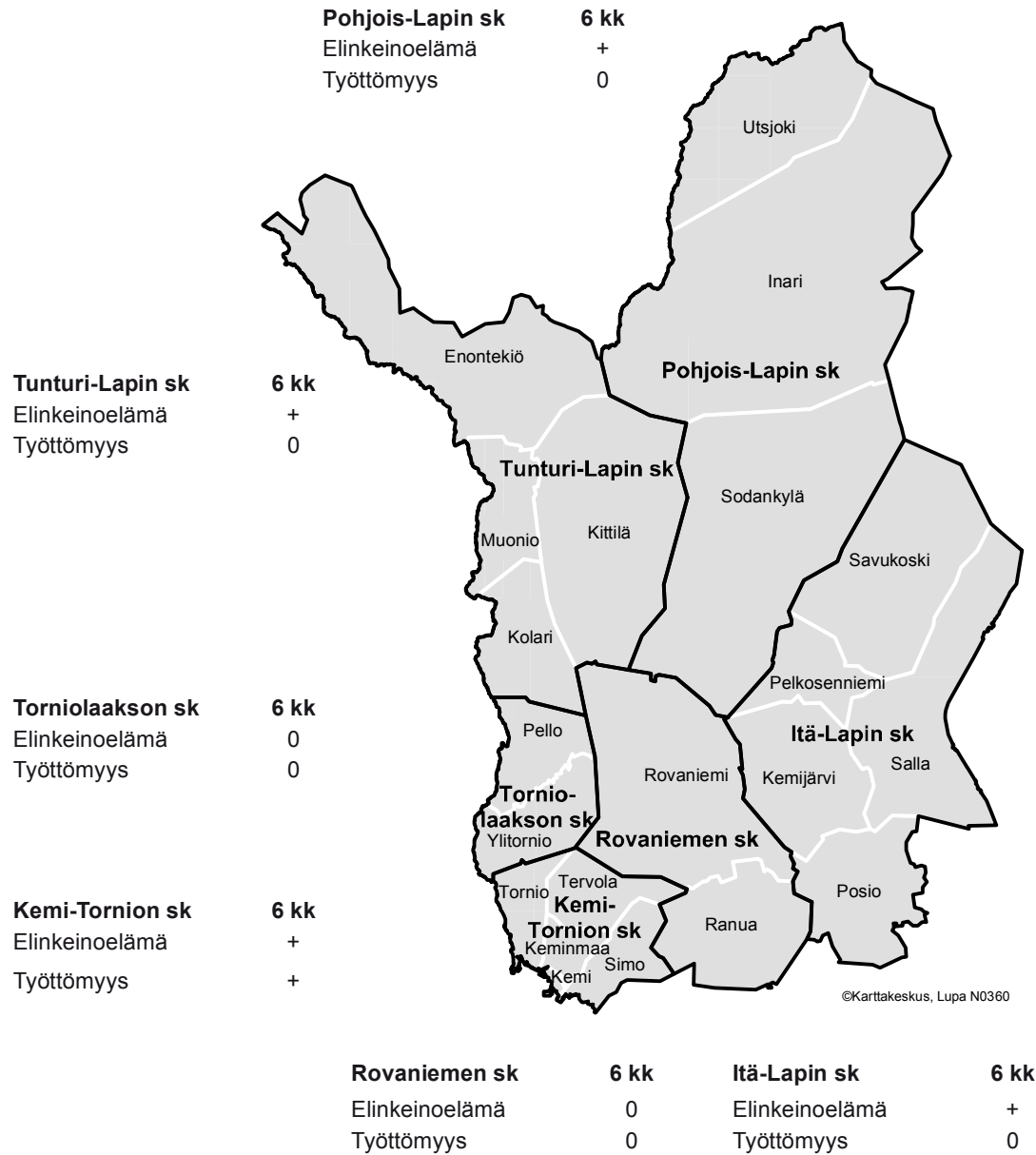
Kehys-Kainuun työttömyydessä on vaikea rakenteellinen ongelma, erityisesti laaja pitkäaikais- ja toistuvaistyöttömyys.

Työttömyyden suhteen lähimmän vuoden kehityskuva on samanlainen Kainuun molemmissa seutukunnissa, mutta lähtötilanne on Kehys-Kainuussa selvästi vaikeampi. Työttömyyden uskotaan heikentyvän hieman vielä lähiaikoina, mutta palautuvan kutakuinkin nykytasolle vuoden kuluttua.

Lisätietoja

Strategiapäällikkö Juha Puranen
Kainuun ELY-keskus
puh. 0295 023 650
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Lapin ELY-keskus

Lapissa asui vuoden 2014 lopussa 181 764 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 750 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 14 355.

Lapin ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Lapin maantieteellinen asema on kansainvälinen rajautuen Ruotsiin, Norjaan ja Venäjään. Yhteistä rajaa näiden naapurivaltioiden kanssa Lapilla on 1 700 km ja eteläisen Suomen kanssa 400 km. Lappi on kansainvälinen maakunta ja strategiassaan keskittyy maakunnan elinkeinollisen kilpailukyvyyn ja muiden toiminnallisten edellytysten vahvistamiseen. Lapin kehitysnäkymien kannalta on keskeistä toimijoiden yhteistyö, luonnonvarojen ja ympäristön kestävä hyödyntäminen sekä jalostusarvon nostaminen.

Lapin tavoitteena on lisätä pohjoisella alueella kasvua ja kilpailukykyä sekä saada uusia avauksia kasvun varmistamiseksi. Naapurimaiden merkitys lisääntyy Lapille ja koko Suomelle näiden alueiden suurinvestointien myötä. Tärkeää on saada käynnistyvät EU:n rajaohjelmat tukemaan konkreettisesti maiden välistä kanssakäymistä ja vahvistamaan yritysten toimintaa lähialuilla.

Lapin elinkeinoelämässä on viime vuosina eletty hyvin haastavaa aikaa. Globaali taloustilanne ja raaka-aineiden hintakehitys ovat pysäyttäneet useimmat kaivoshankkeet. Myöskään matkailussa ei ole nähty suuria investointeja takavuosien malliin.

Lapin merkittävimmät kansainväliset yritystoimijat ovat teollisuutta ja kaivostoimintaa edustavat yritykset, joiden tuotannosta suurin osa menee vientiin. Lapin yrityksistä suurin osa on alle 10 henkeä työllistäviä pk- yrityksiä. Monet yrityksistä ovat vasta totuttelemassa maan rajojen ulkopuolelta tulevaan kilpailuun. Osa on pioneerihenkisiä ja valmistautuneet jo vuosia kansainväliseen toimintaan. Kuluvan vuoden aikana on saatu merkittäviä avauksia esimerkiksi ympäristöliiketoiminnan ja rakentamisen aloilla. Toimivat kaivokset ovat investoineet ja kaksi kolmesta laajentaa toimintojaan.

Myös matkailuyritykset toimivat kansainvälisillä markkinoilla ja ulkomaisten matkailijoiden osuus lisääntyy ja kasvaa. Lapissa on tehty pitkäjänteistä ja voimakasta työtä uusien markkinoiden löytämiseksi mm. Aasiasta, Keski- ja Etelä-Euroopan maista. Tulokset näkyvät mm. joulumatkailussa kompensoiden venäläisten asiakasmäärien romahtamista.

Venäjän taloudellinen tilanne säilyy vaikeana ainakin kuluvan vuoden ajan. Talouskasvu jää ennusteiden mukaan nollatason tuntumaan ja inflaatio kiihtyy hieman. Ukrainan kriisin aiheuttama epävarmuus sekä öljyn hinnan matala taso aiheuttavat paineita matkailukysyntään. Ruplan heikentyminen ja pakotteiden nopeuttama inflaatio syövät matkailijoiden ostovoimaa.

Lapin kehittämisen yhdeksi keskeisimmäksi painopisteeksi on noussut arktisuus liiketoiminnassa. Marraskuussa 2013 valmistui Lapin arktisen erikoistumisen ohjelma. Parhailaan on menossa ohjelman jalkauttaminen tavoitteena edistää arktisen erikoistumisen käytännön toteutumista hanketoiminnalla.

Lappilaiseen tulevaisuuden ennakkointiin on haettu viimeisten vuosien aikana uudenlaista otetta ja toimintamallia. Maakunnallisessa ennakoinnissa keskeiset toimijat ovat tiivistäneet yhteistyötä ja ennakkointityön tukena toimivat toimialakohtaiset klusterit. Klustereiden kokoonpanot muodostuvat elinkeinoelämän, oppilaitosten ja alueviranomaisten edustajista. Tehokkaille, sektori- ja toimialarajat ylittävälle keskustelufoorumeille on nähty erityistä tarvetta.

Myös muunlaiset verkosto- ja klusterimallit ovat edenneet Lappilaisessa kehittämistyössä. Verkostoyhteistyöllä on saatu laajasti tulosta aikaiseksi. Esimerkiksi Lappi valittiin EU:n yhdeksi mallialueeksi viiden muun alueen kanssa. Mallialueeksi valinta tuo mahdollisuuden saada tukea monialaiseen yhteistyöhön kansallisesti ja kansainvälisesti sekä saada innovaatiot tukemaan tulevaisuuden strategioita. Kansainvälistymisen tuomat haasteet edellyttävät myös viranomaistoiminnalta aivan uudenlaisia valmiuksia huomioida asioita sekä välineitä ja toimenpiteitä, joilla vahvistetaan yritysten kilpailukykyä.

Saavutettavuuden merkitys yritysten ja alueiden kilpailutekijänä on kasvanut. Kansainvälisyys, asiakaslähtöisyys ja verkostoituminen asettavat aikaisempaa suurempia vaatimuksia logistiikan toimivuudelle. Lapin vahvuutena on laaja lentokenttäverkosto ja suorat yhteydet pääkaupunkiseudulle sekä rautatieyhteydet muutamalle paikkakunnalle. Lapin haasteena ovat pienet tavaravirrat sekä pitkät etäisyydet. Tämä näkyy erityisesti julkisten kulkuyhteyksien toimimattomuutena. Samoin rautatieliikenteen osalta puutteellinen ja osin vanhanaikainen rataverkko ei käytännössä mahdollista yhteyksiä kuin kotimaassa.

Lentoliikenteen osalta Lapin matkailukysyntä ja Suomen lentoliikennestrategia ovat viime vuosina lähentyneet, mutta uusia yhteistyön avauksia tarvitaan. Lapin matkailuyrittäjät ja kansainväliset matkanjärjestäjät näkevät Lapin matkailulla erittäin merkittäviä kasvumahdollisuuksia. Lentoliikenteen kanssa operoivien asiantuntijoiden mielestä yhteyksien paraneminen edellyttäisi, että kysyntään pitäisi kuitenkin tulla selvä 20–30 % lisäys.

Lapin tiestön korjaukseen ja ylläpitoon on saatu rahoitusta esim. valtatie-4:n pullonkaulojen helpottamiseen ja matkailu- ja kaivosliikenteen sujuvuuteen, mutta kokonaisuutena Lapin tiestön kunto heikkenee.

Maakunnan väestö sijoittuu pääasiassa keskuksiin (ml. matkailukeskukset) ja niiden työssäkäyntialueille. Kylistä elinvoimaisimpia ovat ne, jotka sijaitsevat toimivan asiointimatkan päässä keskuksista. Väestön keskittyminen tuo haasteita väestöä menettäville alueille palveluiden turvaamisessa. Väestön vähenemiskehitys jatkuu ja väestö ikääntyy. Syntyvyysenemmyys ja maan sisäinen muuttoliike ovat miinuksella, mutta maahanmuutto on positiivinen. Ainoastaan Rovaniemen seutukunnassa väestö lisääntyy.

Myös julkisten palveluiden rakennemuutokset ja uudenlaiset tuottamistavat tuovat haasteita palveluiden saatavuudelle. Valtion paikallis- ja aluehallinnon muutosten myötä viranomaisten toiminta-alueet ovat laajentuneet, mikä haastaa toimijat uudenlaiseen toimintatapaan asiakas- ja palvelutarpeissa.

Maakunnan ja lähialueen energian saatavuudella on merkittävä rooli. Lappi ja pohjoinen on tunnettu uusiutuvan energian lähde jokien ja tulevaisuudessa yhä enemmän myös tuulienergian muodossa. Myös Suomen rannikolle rakennettavat kaasutermiinaalit ulottuvat Perämerelle. Lappi valmistautuu hyödyntämään biotalouden mahdollisuuksia käynnistämällä yhteistyössä koordinoitavia hankekokonaisuuksia, joissa on sisällä luonnonvarojen monipuolinen käyttö, lähiruoka, energia sekä tuotteiden ja palveluiden tuottaminen.

Kevään vaalit ja uusi hallitus ohjelmineen tulevat näyttämään suuntaa julkisen sektorin rakenteille. Keskeiset vaikutukset näkyvät sote-ratkaisussa, kuntataloudessa ja aluehallintouudistuksen etenemisessä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Suurteollisuudessa on tehty yhtiökohtaisia järjestelyjä ja toimenpiteitä, jotka tukevat Lapin alueen yksiköiden kilpailukykyä. Metsä- ja terästeollisuusyksiköihin ja kaivostoimintaan on investoitu miljoonia euroja kapasiteetin kasvattamiseen. Nämä investoinnit tukevat myös alihankkijoiden toimintoja laajasti. Myös Rovaniemen seudulla teollisuus on kasvava kansainvälisille markkinoille suuntautuva toimiala.

Lapin tunturialueiden matkailukeskusten ja Rovaniemen lisäksi matkailija-asiakasvirtaa on kasvattanut Meri - Lapin alue. Jäänmurtaja Sampo ja 20. kerran vuosittain rakennettu Lumilinna ovat osoittautuneet kansainvälisesti merkittäviksi vetovoimatekijöiksi. Lapin markkinointiin, näkyvyyteen ja imagoon on panostettu laajasti Pohjois-Suomessa. Osin näiden tekojen kautta saatiin joulumatkailuun uusia asiakkaita, joten Venäjän epävarma tilanne ei aiheuttanut kovin suurta pudotusta kokonaisvolyymiin.

Lappiin saapuvien venäläisten matkailijoiden määrän odotetaan vähenevän edelleen kuluvana vuonna noin 30 % viime vuoteen verrattuna. Venäjällä tapahtunut voimakas matkanjärjestäjien karsiutuminen on kasvattanut huomattavasti suorien varausjärjestelmien, esimerkiksi ebookersin käyttöä. Lähialueen venäläiset suuntaavat matkojaan Suomeen. Perheiden ja yritystiimien tekemien matkojen suhteellinen osuus matkailijoista kasvaa. Myös usean henkilön ryhmissä toteutetut matkat lisääntynevät kuljetuskustannusten tasaamiseksi. Venäläismatkailijoiden käyttämä rahamäärä kuitenkin supistuu edelleen.

Lapin pk-yritysten tilanne on hyvin vaihteleva. Lapin yritysten odotukset ovat liikevaihdon, kannattavuuden ja vakavaraisuuden osalta parantuneet viime syksystä ja ovat paremmat kuin koko maassa. Investointiodotukset ovat heikentyneet edelleen.

Kaupan alalla verkkokaupan lisääntyminen on tuonut haasteita kivijalka- ja kauppakeskusmyymälöille. Venäläisten ostosmatkailijoiden määrän väheneminen ja viipymän lyheneminen heijastuu kaupan lisäksi laajemmin sekä majoitus- että ohjelmalveluihin. Myös matkailun ja teollisuuden alihankintayrityksillä on ollut kahtiajakoinen tilanne. Matkailuasiakkaiden ostoskäyttäytymisen muutos on tuonut haasteita ravintoloille ja hotelleille. Teollisuuden pitkän taantuman jälkeen eivät kaikki suunnittelu- ja korjaustoiminnot ole vielä läheneet liikkeelle.

Aikaisemmasta poiketen rakennusallalla on nähtävissä selviä positiivisia merkkejä Lapissa, etenkin Meri-Lapin alueella. Lappiin on käynnistynyt uuden energiamuodon LNG-termiinalin rakentaminen Tornioon. Valmistuessaan hanke tukee teollisuuden toimintojen laajentumista ja muuta uuden teknologian syntyä. Myös palvelu- ja kaupan rakentaminen lisääntyy. Käynnistyvät investoinnit luovat uskoa alueeseen ja muukin investointitoiminta saa vauhtia.

Alkutuotannossa tilanne on haasteellinen. Perinteisessä maataloudessa tilamäärä laskee, yksikkökoot kasvavat ja palkkatyövoiman tarve lisääntyy. Maatalous on pääomavaltainen ala ja mm. maidon hinnanlasku näkyy tilojen kannattavuudessa ja uhkaa vähentää maitotilojen investointeja ja hankintoja.

Elintarvikepuolella pitkän keskittämisen ja omistajavaihdosketjun tuloksena Lapista lopui isoin leipomo, kun Vaasa Oy:n leipomo lopetti Rovaniemellä.

Porotaloudessa satsataan yrittäjien ammattitaidon monipuolistamiseen. Yhteistyö poromiesten ja muiden elinkeinojen välillä on lisääntynyt. Poromiesten kiinnostus lihan jatkojalostukseen ja osallistuminen matkailun ohjelmalveluihin ovat nostaneet alan jalostusarvoa voimakkaasti.

Alkutuotanto- ja elintarvikealalle on panostettu vuosia kehittämis- ja hanketoimintojen kautta. Viimeisten viikkojen aikana on saatu lukea tuloksia tiedotusvälineistä otsikoilla: ”Lapin ensimmäisen jäätelötehtaan tuotteita on kehitelty vuosia”, ”Paahdetut pavut on paahdettu paikanpäällä”, ”Käyrämön käyrä vie kielen mennessään”, ”Yrittivoiteesta rahaa yhtä paljon kuin perunasta”. Edellä mainitut esimerkit kertovat hajanaiselle ja orastavalle alalle, että puhtaiden raaka-aineiden kysynnän lisääntyminen on mahdollisuus.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman kysyntä elpyy hitaasti eikä vielä riitä nostamaan työllisten kokonaismäärää. Tälle ja ensi vuodelle ennakoidaan pientä työllisyyden lisäystä. Eläkepoistumakaan ei näy täysimääräisesti työvoiman kysyntänä. Niin yrityksissä kuin julkisella sektorilla toimintoja uudelleen järjestetään ja tehostetaan, joten eläkkeelle jäävien tilalle ei läheskään aina palkata uutta työvoimaa. YT-neuvottelut, lomautukset ja irtisanomiset ovat yleistyneet julkisella sektorilla – kunnissa, kuntayhtymissä ja valtiolla.

Työvoimaa rekrytoidaan kuitenkin huomattava määrä vuosittain ja TE-toimistoon ilmoitetut avoimet työpaikat lisääntyivät viime vuonna. TE-toimistoon ilmoitettiin vuonna 2014 kaikkiaan yli 13 700 Lapissa avoinna ollutta työpaikkaa. Työpaikoista valtaosa oli yrityksissä ja kysynnän kasvu kohdistui yrityssektorille. Kuntasektori rekrytoi erityisesti sosiaali- ja terveysalan ja opetusalan työvoimaa. Valtiosektorilla uuden työvoiman rekrytointi on vähäistä. Matkailussa kausiluotoiset ammattitaitoisien työvoiman tarpeet ovat huomattavia ja edellyttävät työvoiman hankintaa laajemmalla alueella.

Maanrakennus- ja rakennusosalalla ja muutamissa teollisuusyksiköissä on nähtävissä työvoiman kysynnän vilkastumista ja uutta työvoimaa rekrytoidaan. Kemi-Tornio alueen (ml. Haaparanta) käynnistyneiden ja käynnistymässä olevien investointien työvoimatarpeisiin on niin lähialueella kuin laajemmin Lapissa ammattitaitoista työvoimaa. Pohjois-Suomen alueella on tiivistetty yhteistyötä Pohjois-Ruotsin ja -Norjan työmarkkinoiden mahdollisuuksien hyödyntämiseksi. Tätä tukee myös yhteinen EURES-hanke. Kesätyöpaikat ja kesäloimasijaisuudet mm. sosiaali- ja terveys- ja kaupan alalla sekä kausiluontoiset puutarha- ja metsäalan tehtävät tarjoavat opiskelijoiden lisäksi työmahdollisuuksia myös ammattiin valmistuville nuorille ja työttömänä olleille.

Korkeakoulutettujen työllisyystilanne on vaikeutunut. Uuden ohjelmakauden hankkeiden käynnistyminen avaa työmahdollisuuksia projektiosaajille. Palvelumuotoilu on yksi mahdollisuus korkeakoulutetuille tarjota osaamistaan alueen yrityksille. ESR-hanketoiminnalla tuetaan korkeakoulutettujen lisäksi mm. pitkään työttömänä olleiden ja nuorten osaamisen kehittämistä ja työllistymistä.

Tuoreessa ammattibarometrissa lähimmän puolen vuoden aikana arvioidaan olevan pulaa työnhakijoista terveydenhuoltoalan ammattiteissa (hammas- ja yleislääkärit, sairaanhoitajat, suuhygienistit), erityis- ja lastentarhanopettajista ja puhelinmarkkinointiteh-

tävissä. Esimerkkinä osaamisvaatimusten noususta on pula kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntijoista, kun samanaikaisesti perinteisissä toimistotyöntekijäammateissa on ylitarjontaa. Alueelliset työvoiman kohtaantoerot näkyvät kokkien ja tarjoilijoiden pulana Tunturi- ja Pohjois-Lapissa ja ylitarjontana Kemi-Tornion ja Rovaniemen alueilla.

Ylitarjonta-ammattien joukossa on runsaasti tekniikan ja rakennusalan ammatteja. Kemi-Tornion ja Rovaniemen alueella ylitarjontaa on useissa niissä ammateissa, joille paikallakunnan koulutus kohdentuu. Pitkään jatkunut heikko työvoiman kysyntä näkyy erityisesti vastavalmistuneiden vaikeuksina työllistyä. Koulutuksen aikainen työllistymisen edistäminen mm. työssäoppimisen erilaisin muodoin ja alueelliseen liikkuvuuteen kannustaen on merkittävässä roolissa ammattiin valmistuvien työllistymisessä.

Työnhakijoiden osaamista on tarpeen vahvistaa työvoiman kysynnän vilkastumista odotellessa. Työvoimakoulutuksen suuntaamisessa korostuu työvoimatarpeiden lisäksi tieto työvoimalta edellytettävästä osaamisesta. Alueen oppilaitokset kartoittavat yritysten ja organisaatioiden osaamistarpeita ja -vajeita. Kartoitusten tulokset palvelevat ao. yritysten ja organisaatioiden työvoiman osaamisen kehittämisen lisäksi nuorisoasteen ja aikuiskoulutuksen kehittämistä ja suuntaamista. Oppisopimus- ja yhteishankintakoulutuksilla tuetaan työssä olevien osaamisen kehittymistä työelämän muutostilanteissa ja edistetään työnhakijoiden työllistymistä yritysten laajentumistilanteissa.

Oppilaitosverkosto on muutoksessa. Ammattikorkeakoulu toimii yhdistymisen jälkeen edelleen Rovaniemellä, Kemissä ja Torniossa. Toisen asteen ammatillisen oppilaitosverkoston uusin muutos on Itä-Lapin ammattiopiston yhdistyminen osaksi Rovaniemen koulutuskuntayhtymää. Länsi-Lapin alueella toimii Ammattiopisto Lappia ja Pohjois-Lapissa Saamelaisalueen koulutuskeskus. Oppilaspaikkamäärän pieneneminen ja kiristynyt rahoitus-tilanne ovat johtaneet koulutusalojen uudelleen tarkasteluun ja myös henkilöstön vähentämistarpeisiin oppilaitoksissa. Lukioverkkouudistussuunnitelmat nähdään Lapissa uhkana aineenopettajatilanteelle myös perusasteen koulutuksessa. Lapin yliopistossa ei ole kaikkia alueen elinkeinoelämän kehittämisen kannalta tärkeitä koulutusaloja. Tästä syystä toimivat yhteydet muihin yliopistoihin ovat osaamis- ja kehittämisnäkökulmasta tärkeitä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyyden kasvu ei ole vielä taittunut. Työttömyyden kasvu verrattuna edellisen vuoden vastaavaan kuukauteen on kuitenkin pienentynyt ja työttömyys kasvaa Lapissa hitaammin kuin koko maassa. Vuoden 2014 lopussa työttömiä oli Lapissa 240 (alle 2 %) enemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyyden vuosilisäys oli pienin lähes kolmeen vuoteen eli sen jälkeen kun työttömyys lähti kasvuun maaliskuussa 2012. Elinkeinoelämän näkymät huomioiden työttömyyskehityksen suunnan ennakoidaan jatkuvan myönteisellä kehitysuralla.

Nuorten työttömyys jo vähenee ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvukin on viime kuukausina hidastunut. Nuorten työttömien osuus ikäluokkansa työvoimasta on selkeästi korkein ja nuoria työttömiä oli joulukuussa jo määrällisestikin eniten Kemi-Tornion alueella. Työttömistä lähes 30 % on iältään 55-vuotiaita tai vanhempia. Työttömyys kasvaa voimakkaimmin ikäryhmässä 60-64 –vuotiaat. Sen sijaan 50-59-vuotiaiden työttömyyden kasvu on pysähtynyt. Pitkäaikaistyöttömyyteen liittyy yleisesti korkea ikä, mutta pitkään jatkuneen vai-

kean työmarkkinatilanteen vuoksi myös koulutettujen ja ammattitaitoisten työttömyydet ovat pitkittyneet.

Työttömyyden kehityksessä on selkeät seutukuntien väliset erot. Kaupunkiseutukunnista Rovaniemen seudulla työttömyys jo vähenee vuositasolla, mutta Kemi-Tornion alueella kasvu on jatkunut. Työttömyyden kehityksen odotetaan kääntyvän parempaan myös Kemi-Tornion alueella.

Julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin on käytettävissä vähemmän määrärahaa kuin viime vuonna ja momentin rahoituksessa painopiste on tänä vuonna vahvasti pitkään työttömänä olleissa. Huomioiden työllistämisen rahoitusrakenteessa tapahtuneen muutoksen, jonka mukaan työmarkkinatuen osuuteen ei ole enää käytössä erillistä määrärahaa, vuodelle 2015 jaettu määräraha on pienempi kuin viime vuonna. Lisäksi edelliseltä vuodelta siirtynyt määräraha on huomattavasti viimevuotista pienempi. Nykyinen määrärahakehitys on riittämätön koko vuoden tarpeisiin. Uhkana on, että määrärahoja ei ole riittävästi työttömyyden pitkittymisen ennaltaehkäisyyn, pitkäaikaistyöttömyyttä ei saada alenevaksi ja nuortenkin työttömyydet pitkittyvät.

Työttömyyden alentamista, työnhakijoiden työmarkkinavalmiuksia ja osaamisen kehittämistä tuetaan hanketoiminnan kautta verkostoyhteistyönä. Hanketoimijoita aktivoidaan toteuttamaan hankkeita, jotka vastaavat työnhakijoiden tarpeisiin ja edistävät työnhakijoiden työllistymistä. Kemin ja Rovaniemen kuntakokeiluhankkeet päättyvät tänä vuonna. Työvoiman palvelukeskustoiminta laajenee tämän vuoden aikana kaikkiin kuntiin ja toiminta organisoidaan kesään mennessä. Rovaniemellä on käynnistymässä uusi nuorten Ohjaamo-hanke. Myös ESR-hankkeisiin liittyy työvoimapolitiittisia toimenpiteitä. Hankkeita on rahoituspäätösvaiheessa ja suunnittelussa. Vaikutukset näkyvät hankkeiden käynnistyttyä ja merkittävämminkin vasta loppuvuodesta ja tilanteessa vuoden päästä.

Kehitysarviot seutukunnittain

Rovaniemen seutukunta

Rovaniemi, Ranua

Rovaniemen seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 65 650 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 281 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 4 818.

Rovaniemen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Rovaniemen seutukunnan vahvuutena on saavutettavuus. Rovaniemelle on hyvät liikenneyhteydet eri liikennevälinein. Saavutettavuuden ansiosta Rovaniemestä on kehittynyt ympärivuotinen matkailukohde joulun, lumen, revontulien ja kesämatkailun ympärille sekä osuuskuntamatkailukohde venäläisille. Myös alueen suosittu perhematkailukohde RanuaZoo eläinpuisto on auki ympäri vuoden.

Rovaniemellä panostetaan vahvasti matkailun kehittämiseen ja kaupunkikuvaan. Alueella on vireillä useita merkittäviä kaavahankkeita, joilla pyritään parantamaan palvelurakenteita, majoituskapasiteettia, matkailupalveluja sekä asukkaiden viihtyisyyttä.

Venäläisten ostosmatkailijoiden määrät ja rahan käyttö ovat vähentyneet ja tämä tuo kauppakeskuksille ja marketeille haasteita saada asiakasvirrat uudelleen nousuun.

Rovaniemellä on järjestetty seitsemännen kerran designviikko Arctic Design Week. Tänä vuonna teemana oli muotoilun rooli arktisen alueen vastuullisessa kehittämisessä. Arctic Design Weekin tavoitteena on tuoda esiin ja kehittää arktisen alueen kulttuuria, hyvinvointia ja liiketaloudellisia mahdollisuuksia muotoiluajattelun ja muotoilun menetelmien avulla.

Rovaniemi on Lapin koulutuskeskittymä. Yliopisto, ammattikorkeakoulu ja toisen asteen oppilaitokset tarjoavat koulutusmahdollisuuksia koko Lapin ja joidenkin koulutusalojen osalta valtakunnallisiin tarpeisiin.

Rovaniemen seutukunnan väestökehitys on pysynyt positiivisena. Väestö lisääntyy Rovaniemellä, mutta Ranua menettää väestöään.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Rovaniemen alueella asuntorakentaminen jatkuu vähintään yhtä vilkkaana kuin edelliset vuodet ja kevään aikana käynnistyy useampia uusia kerrostalotyömaita.

Myös maanrakennustyöt näkyvät kansalaisten katukuvassa. Valtatie-4 uusiminen Rovaniemen kohdalta on iso noin 22 milj. euron hanke. Hankkeessa parannetaan valtatietä noin 2,5 km matkalta Rovaniemen kohdalla, tehdään rautatien ylikulkusilta, uusia eritasoliittymiä ja valtatien alittava katuyhteys. Samanaikaisesti Rovaniemen kaupunki parantaa hankekonaisuuteen kuuluvia yhteyksiä, mutta myös muita eri kaupunginosaan liittyviä yhteyksiä.

Hotellien- ja ravintoloiden käyttöasteet vaihtelevat voimakkaasti eri vuodenaikoina. Matkanjärjestäjät, ohjelmapalveluyritykset ja hotellit ovat tehneet tiivistä yhteistyötä. Rovaniemelle on saatu uusia asiakasryhmiä ja asiakkaita uusista maista esimerkkinä Aasian maat, Israel ja Kreikka. Ravintolat ovat kovassa kilpailutilanteessa ja säilyttääkseen paikkansa ne ovat panostaneet erilaisin toimin asiakkaiden houkuttelemiseen. On myös selviä merkkejä siitä, että yritysten kannustematkat ovat palaamassa. Kotimaan osalta tätä tukee edustuskulujen verovähennysoikeuden palautus.

Uutta majoituskapasiteettia on saatu ja tulossa Rovaniemelle kymmenen vuoden tauon jälkeen. Mm. entistä kauppalantaloa ollaan saneeraamassa korkeatasoiseksi Boutique hotelliksi. Napapiirin matkailu- ja joulukolmioalueella on menossa voimakas kehityskausi ja alueelle on rakennettu, rakenteilla ja suunnitteilla hankkeita. Ranualla on kehitetty ja kehitetään eläinpuiston aluetta majoitus- ja oheispalveluineen.

Teollisuustoimiala on kehittynyt ja kehittyy Rovaniemellä. Rovaniemellä toimivat ympäristöliiketoiminnan yritykset ovat saaneet pitkäjänteisen työn tuloksena kansainvälistä kaupaa. Myös mökkirakentamista sekä leikki- ja liikuntapaikkoja valmistavat yritykset ovat saaneet huomattavia kauppvoja globaalisti.

Venäjän kaupan haasteet näkyvät moottorikelkkoja valmistavassa yrityksessä, joka joutuu varautumaan mahdolliseen kysynnän muutokseen.

Työvoiman kysynnän näkymät

Rovaniemen alueella on pulaa mm. erityis- ja lastentarhanopettajista, terveydenhuoltoalalla, taloushallinnon asiantuntijoista, puhelinmarkkinointitehtävissä ja siivoojista. Ylitarjontaa työnhakijoista on laajassa joukossa ammatteja. Ylitarjontaa on useissa niin työntekijä- kuin asiantuntijatason ammattiteissa, joihin Rovaniemellä koulutetaan. Vaikeassa työmarkkinatilanteessa ammattiin valmistuvilla on vaikeuksia kiinnittyä työmarkkinoille, kun tarjolla on runsaasti ammattitaitoista ja kokenutta työvoimaa. Vaikka rakentaminen on Rovaniemellä suhteellisen vilkasta ja rakentamiskohteita meneillään, rakennusalan työvoimasta on silti ylitarjontaa.

Haasteena on saada Rovaniemen seudun työvoimaa nykyistä enemmän hyödyntämään maakunnan muiden seutukuntien työmahdollisuuksia työkokemuksen hankkimiseksi. Esimerkkinä tästä ovat mm. matkailuliitännäiset ammatit (kokit ja tarjoilijat) ja Tunturi- ja Pohjois-Lapin kausiluontoiset työvoimatarpeet.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Rovaniemen seutukunnassa työttömyys on jo hienoisessa laskussa vuositasolla. Työttömyyden väheneminen kohdistuu nuoriin. Yli 50-vuotiaiden osuus työttömistä on Lapin keskimääräistä alempi. Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on lähes kolmannes. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on hidastunut ja pitkäaikaistyöttömyys kasvu on pienempi kuin Lapissa keskimäärin. Haasteena Rovaniemen seudulla on ylläpitää ja vahvistaa alkanutta myönteistä työttömyyden alenevaa kehitystä.

Kemi-Tornion seutukunta

Kemi, Tornio, Keminmaa, Tervola, Simo

Kemi-Tornion seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 59 288 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 430 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 19,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 5 065.

Kemi-Tornion seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Teollisuuden, rajayhteistyön ja matkailun yhteisvaikutuksesta alueen elinvoimaisuus on lähdössä selvään nousuun. Globaalilla taloustilanteella ja teollisuuden kysynnällä on iso rooli Kemi-Tornio alueella. Alueen vahvuutena on teollinen pohja ja hyvä ote esimerkiksi teollisuuden sivuvirtojen ja arktisuuden kehittämiseen ja hankkeistamiseen.

Matkailun eteen tehty työ näkyy alueella erilaisten tapahtumien ja ohjelmapalveluiden kautta. Kansainvälisesti merkittävänä vetovoimatekijänä matkailussa on koettu Jäänmurtaja Sammon risteilyt ja vierailut Lumilinnaan yöpymisineen. Erityisesti ulkomaalaisille matkailijoille tuodaan esiin alueella toimiva suurteollisuus ja sen läheisyys sekä puhdas ympäristö esim. valkoinen lumi.

Positiivisena investointikohteena nähdään myös Suomen ja Ruotsin raja. Rajalle on tullut erilaista palvelurakennetta yksityiselle ja julkiselle puolelle. Raja tarjoaa työmahdollisuuksia molemmiin puoliin kesätyöstä aina vakituisiin työsuhteisiin. Keskinäistä yhteistyötä rajalla on tehty vuosisatoja ja tänä päivänä niihin tartutaan myös erilaisten hankkeiden ja EU-ohjelmien kautta.

Alueen näkymät ovat hyvät, mutta erityisenä haasteena on väestön väheneminen joka kunnassa.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Kemi-Tornion teollisuusalue ja Lapin kaivokset kehittävät kestäviä tapoja jalostaa arktisia luonnonvaroja yhtenä kuudesta EU:n mallialueena. Kemi-Torniossa on hyödynnettävissä 1,3 miljoonaa tonnia teollisuuden jätteitä ja sivuvirtoja.

Metsäjätit Stora Enso ja Metsä Group sekä Outokummun terästehdas ja kaivos ovat tehneet hyvää tulosta. Yhtiöiden sisäisillä järjestelyillä on vahvistettu Kemi-Tornio alueella toimivia yksiköitä. Yhtiöt ovat myös investoineet merkittävästi, esimerkiksi Veitsiluoto modernisoi PK 3 pituusleikkurin.

Kemi-Tornio alueella on käynnistynyt ja käynnistymässä rakennusboomi. Alueelle tulee liikerakentamista (Motonet, Tokmanni), pienkylpylä ja iso palvelukeskus Barents Cen-

ter Haaparannalle. Fingrid laajentaa sähköasemaa voimajohtoineen noin 3,3 miljoonalla eurolla. Teollisuuden kannalta merkittävä investointi on LNG-terminaalin rakentaminen Tornioon. Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 100 miljoonaa euroa, josta työ- ja elinkeinoministeriön tuki on 30 %. Yhtiön taustalla ovat terästeollisuusyritykset ja energiayhtiöt. Työllisyysvaikutukset tulevat olemaan rakentamisaikana enimmillään 100 -120 henkilöä.

Toinen merkittävä teollisuuden hanke on Kuusankoski Oy:n kierrätysmateriaalitermiinaali. Laitos vastaanottaa, käsittelee ja toimittaa pääosin kierrätysmetalleja Outokummun terästehtaan raaka-aineeksi. Terminaalin kustannusarvio on yli 1 miljoona euroa ja tavoitteena on aloittaa toiminta syksyllä 2016.

Myös Lapin Kullan entinen noin 4 ha tehdasalue on saamassa uutta elämää. Alueelle on tulossa uudenlaista asumista, elämyksellistä matkailupalvelua sekä liikunnallista aktiviteettia tukevaa rakentamista, jossa huomioidaan paikalliset sekä matkailijat. Hankkeen taustalla on paikalliset yrittäjät.

Matkailun kehittäminen on koettu tärkeäksi koko Meri-Lapin alueella. Kehitys on ollut vahvaa viimeiset vuodet. Vuositasolla kasvu on ollut noin 30 prosentin luokkaa. Kasvu on tullut ulkomaisista ja kotimaisista asiakkaista. Tällä hetkellä vahva ryhmä on kiinalaiset, joita alueelle houkuttaa erityisesti 20 vuotta toiminut Lumilinna ja jäänmurtaja Sampo. Talvi-matkailun osalta kehittäminen on turvattu myös eteenpäin: tuleva vuosi 2016 on jo myyty.

Työvoiman kysynnän näkymät

Kemi-Tornion alueella arvioidaan lähimmän puolen vuoden aikana olevan pulaa seuraavissa ammateissa: erityisopettajat, lääkärit, suuhygienistit, taloushallinnon asiantuntijat, kone-tekniikan asiantuntijat, moottoriajoneuvojen asentajat ja korjaajat. Rovaniemen seutukunnan tapaan ylitarjontaa on useissa alueen koulutustarjonnan mukaisissa ammateissa. Yli-tarjontaa on mm. erilaisissa rakennusalan ja teollisuuden ammateissa, ravintola- ja keittiö-työssä, toimistotyössä, tekniikan alan asentajista ja erityisasiantuntijoista sekä kulttuurialalla.

Alueella rajan molemmin puolin käynnistyvät investoinnit näkyvät työvoiman kysynnän piristymisenä. Työvoiman tarjontaa löytyy ammateissa, joihin rakennusaikainen työvoiman kysyntä tulee kohdistumaan. Alueen metsä- ja metalliteollisuuden yksiköt tarjoavat huomattavan määrän kesätyöpaikkoja. Kesätyöpaikkamahdollisuuksia on alueen työnhakijoille käynyt esittelemässä myös Haaparannan Ikea.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Kemi-Tornion alueella työttömyys on kasvanut edelleen vuodentakaiseen verrattuna. Nuorten työttömyys lisääntyy ja nuorten työttömien osuus ikäluokkansa työvoimasta on Lapin korkein, joulukuun lopussa 32 %. Myös pitkäaikaistyöttömyys ja yli 50-vuotiaiden työttömyys ovat lisääntyneet voimakkaammin kuin Lapissa keskimäärin.

Kemi-Tornio-Haaparanta alueella käynnistyneiden ja käynnistyvien hankkeiden odotetaan heijastuvan myönteisesti myös työttömyyden kehitykseen. Työttömyyden kasvun taittamisen lisäksi alueen haasteena on nuorten työllistymisen edistäminen ja työttömyyden alentaminen sekä pitkäaikaistyöttömyyden kasvun hidastaminen.

Torniolaakson seutukunta

Ylitornio, Pello

Torniolaakson seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 8 031 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 190 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 607.

Torniilaakson seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiaskeikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Alueen vahvuus on erikoistunut pk-yritystoiminta. Erikoistumisen myötä yritysten markkinat ovat kasvaneet valtakunnallisiksi ja osin kansainvälisiksi. Kehittyneet alat ovat rakennusteollisuudessa, kemianteollisuudessa ja kuljetuksessa. Alue muodostuu kahdesta pienestä kunnasta, joiden erityisenä vahvuutena on ketteryys tukea osaamisellaan alueen elinkeinoelämää. Ruotsin rajaan rajoittavana seutukuntana alue hyötyy naapurikunnistaan niin Suomen kun Ruotsin puolella.

Torniolaakson läpi menee valtatie 21, joka on vilkas yhteys niin talvi- kuin kesämatkailun ansiosta. Matkailijat muodostavat merkittävän ostovoiman liikkeessaan kuntien kautta. Matkailun merkitys näkyy myös molempien alueiden elinkeinoissa. Yritykset ja kunnat panostavat toimintaympäristöön, yhteismarkkinointiin ja sähköisiin yhteyksiin.

Vaikka alueella on pientä positiivista virettä kaiken aikaa, niin erityisenä haasteena on negatiivinen väestökehitys.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Kuntien rooli elinkeinojen monipuolisessa tukemisessa on tärkeää. Alueen yritykset tarvitsevat rahoitus- ja palveluneuvontaa toimintojensa kehittämiseen ja kasvattamiseen. Esimerkkinä yritysten toimintaympäristön kehittämiseen liittyvät investoinnit ja yritysten pienten kehittämishankkeiden eteenpäin vieminen toimintaryhmiin tai ELY-keskukseen.

Julkisella sektorilla panostetaan tulevaisuuteen. Ylitorniolla on käynnissä oleva koulun korjausinvestointi, joka on yli 6 miljoonan euron hanke ja tekijät ovat lähialueelta. Toisena on esimerkkinä on Pelloon suunnitteilla oleva teollisuusalueen merkittävä laajennus. Kuntien ja yritysten suunnitteilla olevien hankkeiden kustannusarvio nousee useisiin miljooniin.

Ylitorniolle sijoittuvan kaivoshankeen tutkimus- ja kairaustoiminta on tällä hetkellä vähäistä. Yhtiö keskittyy viemään Natura-alueella sijaitsevaa projektia eteenpäin.

Työvoiman kysynnän näkymät

Alueen yritysten markkina-alue on omaa aluetta laajempi ja yritysten menestyminen ja työvoiman tarpeet kytkeytyvät sitä kautta elinkeinoelämän tilanteeseen muilla alueilla. Työvoiman saatavuusongelmat liittyvät usein yksittäisten avainhenkilöiden ja erikoisosaajien rekrytointiin. Raja-alueen kuntina Ruotsin puolen työmarkkinat ovat työnhakijoiden hyödynnettävissä. Toisaalta esim. hoitoalalla työssäkäyntimahdollisuudet rajan molemmin puolin näkyvät kilpailuna osaavasta työvoimasta. Kemi-Tornion seutukunnan investoinnit heijastuvat mahdollisuuksina myös Tornionlaaksolaisille yrityksille ja työvoimalle.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Naapuriseutukuntansa Kemi-Tornion tapaan työttömyys lisääntyy edelleen vuositasolla Torniolaaksossa. Nuoria työttömiä alueella on vähän. Sen sijaan yli 50-vuotiaiden osuus työttömistä on huomattavan korkea, 56 %. Pitkäaikaistyöttömyys kasvaa edelleen voimakkaasti. Vaikka työttömyys kääntyisi Torniolaaksossa laskuun, työttömyyden rakenne pysyy vaikeana työttömyyden ikärakenteesta ja pitkäaikaistyöttömyydestä johtuen.

Itä-Lapin seutukunta

Kemijärvi, Salla, Posio, Savukoski, Pelkosenniemi

Itä-Lapin seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 17 346 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 266 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 22,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 659.

Itä-Lapin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Itä-Lappi on mahdollisuuksien seutukunta. Aluetta on koeteltu kovasti viimeisten vuosien ja vuosikymmenten aikana teollisuuden rakennemuutoksien kautta, mutta uutta teollisuutta on syntynyt. Viimeiset uutiset kertovat megaluokan mahdollisuuksista biotalouden muodossa.

Lapin kaivoshankkeet ovat olleet jäissä rahoitusvaikeuksien myötä, mutta Savukosken Sokli-hanke on valtiovallan toimesta saatu viimein nytkähtämään eteenpäin. Valtio on luvannut 140 milj. euroa Soklin maantiekuljetuksen edellyttämään tieverkon parantamiseen. Sokli-hankkeen eteneminen ja sen taloudellisten vaikutusten merkitys on suuri niin Itä-Lapille kuin koko Lapille. Yhtiö tiedottaa kuluvan vuoden aikana hankkeen etenemisestä. Itä-

Lappiin heijastuu myös Kevitsan kaivoksen työvoimatarpeiden lisääntyminen ja mahdollinen Mustavaaran kaivoshankkeen eteneminen.

Kemijärven entiselle tehdasalueelle kehitetään merkittävää raaka-aineiden kuljetustermiinalikokonaisuutta maantie- ja raidekuljetusten nivelkohdaksi.

Matkailu on noussut vuosi vuodelta alueella merkittävämmäksi elinkeinoksi. Alueella on vahvuuksia perinteiseen Lapin talvimatkailuun ja venäläisten ostomatkailuun. Venäjän rajan merkitys on kasvanut. Kaupan osalta haasteeksi tuleekin ostomatkailun kehitys.

Elinkeinoelämän reipas suunnan muutos ei vielä näy väestökehityksessä tai taloudessa. Erityisenä haasteena on jatkuva väestön väheneminen. Julkisen hallinnon rakennemuutokset koettelevat kuntia ja osa kunnista on käynnistänyt yt-neuvottelut säästöjen aikaansaamiseksi. Samoin osalla yrityksistä on tarve käydä läpi säästökohteita.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Perinteinen lappilainen talvimatkailu matkailukeskuksissa ja yksilöllisissä maaseutukohteissa on edelleen voimissaan. Rajaliikenteen hiipuminen on vaikuttanut kaupankäyntiin. Venäläisten matkailijoiden vähentyneet käynnit ja rahankäyttö on tuonut mukanaan haasteita kaupalle ja palvelualalle laajemminkin.

Kemijärvelle on suunniteltu uutta S-markettia. Työmaa käynnistyy lähiaikana. Uuden kaupan tulon myötä myös muut kaupat tulevat panostamaan toimintoihinsa. Palvelurakenteen ja rajaliikenteen parantuessa uskotaan ostovoiman lisääntymiseen alueella.

Puuraaka-aineen hyödyntäminen on noussut taas Kemijärven yhdeksi merkittäväksi elinkeinoksi. Lappi Timber Oy on rakentanut uuden sahalaitoksen. Tehtaan tarvitsema puuraaka-aine tulee Pohjois-Suomen metsistä ja tuotannosta noin puolet menee kansainvälisille markkinoille. Laitoksen positiiviset heijastusvaikutukset ovat merkittävät Itä-Lapille ja koko Pohjois-Suomeen. Välillisten työpaikkojen lisäksi syntyy teollisuuden sivuvirtoja (hakeita, purua jne.), joiden hyödyntäminen on suunniteltu ja huomioitu jo käynnistysvaiheessa.

Hanketoiminnalla edistetään luonnontuotealan kehittämistä Itä-Lapissa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Itä-Lapissakin arvioidaan olevan pulaa työnhakijoista useissa sosiaali- ja terveysalan ammateissa, puhelin- ja asiakaspalvelumyynnissä ja kaupan alan pienyrittäjistä.

Lappi Timberin sahalaitoksen toiminta on käynnistymässä. Työntekijöitä on jo palkattu. Uutta työvoimaa on koulutettu ja koulutetaan lisää. Itä-Lapissa on käynnistymässä olevien rakennushakkeiden valossa nähtävissä työvoiman kysynnän vilkastumista rakennusallalla ml. maanrakennus. Alan työvoimaa on alueella tarjolla.

Sokli-hankkeen kuljetusratkaisujen suunnitteluun liittyy mm. maanrakennus- ja kuljetusalan mahdolliset koulutustarpeet.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Itä-Lappi on Lapin pahinta työttömyysaluetta, vaikka työttömyyden kasvu on jo pitempää ollut Lapin pienintä. Alueen työttömyyden rakenteessa korostuu yli 50-vuotiaiden ja pitkäaikaistyöttömien korkea osuus. Nuoria työttömiä alueella on vähän ja nuorten työttömyys vähenee. Itä-Lapin työttömyyden vähenemisen haasteena on erityisesti työttömien ikärakenne.

Tunturi-Lapin seutukunta

Kittilä, Kolari, Muonio, Enontekiö

Tunturi-Lapin seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 14 569 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 68 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1043.

Tunturi-Lapin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Tunturi-Lapissa investoinnit matkailuun ovat olleet onnistuneita. Matkailu on kasvanut tasaisesti. Panostukset markkinointiin ovat tuoneet tuloksia ja uusia asiakasryhmiä on saatu etenkin ulkomailta. Yksi merkittävä vuosittainen ponnistus on Levin maailman cup -kisat, jotka tuovat huomattavan medianäkyvyyden koko Suomeen, Lappiin ja etenkin Leville.

Merkittävimpien asiakasryhmien viipymät ovat pidentyneet ja kohdemaan matkailijat vaihtuvat viikoittain koko kauden. Alueen toimijat uskovat matkailijamäärien kasvavan ja kehittyvän, koska kuntien pöydillä on useita matkailualueen kaavoja käsittelyssä.

Alueen vahvuutena on saavutettavuus niin rautateitse, lentäen kuin tietoverkkojen kautta. Kittilässä sijaitsee lentokenttä ja Kolarissa on rautatien pääteasema. Alueen toimijat ja Finavia ovat panostaneet kovasti lentoliikenteen kehittämiseen. Yhteisenä tavoitteena on saada vielä parempaa aikaan. Samoin rautatieliikenteen kehittämiseen tarvitaan panostuksia, koska sähköjunat eivät vielä kulje Kolariin.

Kittilän kaivos on panostanut kestäväen kehityksen näkökulmasta paikallisyhteisöjen kanssa käytävään yhteistyöhön ja yhtiön edustajat ovat olleet aktiivisesti tukemassa paikalliskunnalle syntyvää alihankintayritystoimintaa.

Pitkään jatkunut positiivinen väestökehitys taittui viime vuonna koko seutukunnassa.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Alueen elinkeinojen tilanne on vakaa. Matkailussa tehdyt investoinnit ja panostukset markkinointiin ovat tuoneet tulosta. Suomalaiset asiakkaat ovat tärkein yksittäinen asiakasryhmä, joka käyttää palveluita lähes ympäri vuoden. Brittien ja Keski-Eurooppalaisten asiakkaiden määrät kasvavat ja muodostavat tärkeän ryhmän. Brittien ja sveitsiläisten oman valuutan vahvistuminen suhteessa euroon on tuonut lisää ostovoimaa, kun taas venäläisten ja osin norjalaisten osalta tilanne ollut päinvastoin. Aasian maiden merkitys matkailussa kasvaa tasaisen voimakkaasti ja tästä on merkkejä myös Tunturi-Lapissa. Asiakkaiden ostokäyttäytyminen on muuttunut ja se on tuonut asiakkaita ruokakauppaan ravintoloiden sijaan. Yritysten edustuskulujen verovähennysoikeuden palautus on otettu elinkeinossa hyvin positiivisesti vastaan.

Matkailurakentaminen on myös hieman vilkastunut. Leville on rakennettu uusi palvelurakennus ja hissi noin 11 miljoonalla eurolla. Muonioon Särkijärvelle on tehty korkeatasoinen majoitushotelli ja Oloksen vanhan hotelli on uusittu täydellisesti korkeatasoiseen lapilaiseen tyyliin.

Kittilän kaivos on toiminut noin kuusi vuotta ja kaivokselle on tehty merkittävä laajennus tuotannon kasvattamiseen viimeisten kolmen vuoden aikana. Hankkeen kokonaiskustannusten arvioitiin olevan noin 79 miljoonaa euroa. Summasta käytetään noin 10 miljoonaa euroa maanalaisen kaivoksen tuotannon tehostamiseen, eli pääasiassa liikkuvan kaluston hankintoihin ja kaivoksen tuuletuksen tehostamiseen.

Kaivosalan tilanne on hyvä toimivien kaivosten suhteen, mutta kaivoshankkeet ovat pysähtyneet. Samoin Ruotsin puolella Kaunisvaarassa toiminut rautamalmikaivos ajautui nuorena yhtiönä konkurssiin ja tämä pysäytti myös Suomen puolen Hannukaisen hankkeen. Kaunisvaaran osalta voidaan odottaa jotain ratkaisuja kuluvan vuoden aikana. Erityisenä haasteena on rautamalmin hinnan jyrkkä lasku.

Työvoiman kysynnän näkymät

Suomessa pitkään jatkunut lama ja matkailukeskusten imago ovat edesauttaneet työvoiman liikkuvuutta ja parantaneet työvoiman saatavuutta. Samoin kaivoksen imago on turvannut hyvän työvoiman saatavuuden. Kittilän kaivoksella oli juuri haussa kesätyöpaikat ja kaikkienensa hakemuksia tuli noin 600.

Tunturi-Lapissa matkailun kausivaihtelun mukaan toistuvat työvoiman rekrytointitarpeet ovat jokaisen matkailukauden haaste, pulaa on erityisesti ammattitaitoisista kokeista ja tarjoiijoista. Alueen oman työvoiman lisäksi yrityksissä työskentelee huomattava määrä työvoimaa muualta Lapista, eri puolelta Suomea ja jossain määrin myös ulkomailta. Mahdollisuutena nähdään muualta Lapista suuntautuvan alueellisen liikkuvuuden lisääntyminen. Myös matkailualan korkeakoulutettujen hyödyntämisessä alueen yritysten voimavarana ja osaamisessa voidaan nähdä potentiaalisia lisähyödyntämisen mahdollisuuksia.

Toinen Tunturi-Lapissa kausiluotoisesti huomattavan määrän työllistävä ala on autotestaustoiminta. Julkisella sektorilla saamenkielentaitoisille on kysyntää Enontekiöllä.

Matkailurakentamisessa on ollut pitkään hiljaista, mikä näkyy rakennusalan ammattilaisten ylitarjontana. Ylitarjontaa on myös mm. kuljettajista, ajoneuvojen asentajista ja korjaajista, metsä- ja toimestotyöntekijöistä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Tunturi-Lapissakin työttömyyden vuosikasvu näyttää taittuneen. Nuorten työttömyyttä alueella on vähän ja nuorten työttömyys alenee. Yli 50-vuotiaita työttömistä on puolet. Vaikka pitkäaikaistyöttömyys on lisääntynyt vuoden aikana voimakkaasti, pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on Lapin pienimpiä. Kausiluontoiset työt matkailussa ja autotestaus-toiminnassa näkyvät Tunturi-Lapissa selkeinä työttömyyden kausivaihteluina vuoden aikana. Joinain kuukausina työttömien osuus työvoimasta on Lapin alin ja joinain kuukausina taas korkeimpien joukossa. Alueen elinkeinoelämän myönteiset näkymät tukevat työttömyyden positiivista kehityskuvaa.

Pohjois-Lapin seutukunta

Sodankylä, Inari, Utsjoki

Pohjois-Lapin seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 16 880 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 77 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 163.

Pohjois-Lapin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikempi, -- Paljon heikempi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seutukunnan rikkautena ja haasteena on alueen laajuus ja erilaisuus. Eteläosassa kaivos- ja matkailuelinkeino ovat merkittäviä. Pohjoisosassa saamelaisuus ja matkailu ovat vahvuuksia.

Sodankylästä on tullut vahvasti kasvava teollisuuspaikkakunta, jossa toisena merkittävänä elinkeinona on matkailu. Teollisuuden veturina ovat Kevitsan kaivos ja suunnitella olevat kaivoshankkeet. Teollisuus tuo alueelle uusia yrityksiä ja uusia ammattialoja, joiden osaamisesta ja kehittymisestä on pystyttävä huolehtimaan vähintään lappitasoisesti.

Teollisuuden vahva kasvu tukee myös uusien elinkeinojen syntymistä. Sodankylän kunta on lähtenyt kehittämään laajasti biotalouteen perustuvaa energiamuotoa.

Inarin ja Utsjoen kunnat kehittyvät pitkälle saamelaisuuden ja matkailun panostuksen kautta. Molemmilla kunnilla on satoja kilometrejä rajaa naapurimaan kanssa. Tämä tuo

oman vivahteensa alueen kehitykseen. Pohjois-Lapin matkailu on profiloitunut hyvin kansainvälisessä matkailussa ja asiakkaita tulee laajasti ympäri maailmaa. Pohjoinen Lappi on hyvin saavutettavissa Ivalon lentokentän ansiosta. Kentän toimintaan on investoitu viime vuosina merkittävästi.

Seutukunnan muutaman vuoden kestänyt positiivinen väestökehitys kääntyi viime vuonna laskuun. Vain Inarissa väestökehitys oli plussalla.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Kaivostoiminta ja siihen liittyvä alihankintatoiminta laajenee. Alueelle tulee uusia yrityksiä ja yritykset tarvitsee käytännössä jatkuvasti uutta osaavaa työvoimaa. Pahtavaaran konkurssiin menneen kaivoksen odotetaan vielä aukeavan. Kaivos on mennyt useasti emoyhtiöiden myötä konkurssiin ja auennut uudelleen.

Koko seutukunnassa matkailussa on positiivinen vire. Matkailualalla on tulossa hankkeita, joissa keskitytään erikoistumiseen ja tapahtumatarjontaan. Rakentamisessa on hiljaista.

Inarin kunnassa on erikoisuutena ja kasvavana toimialana autojen ja renkaiden talvitestausta. Tästä toiminnasta on tullut merkittävä työllistäjä ja palveluiden käyttäjä Test Worldin Indoor-hankkeiden myötä.

Luonnonvara-alat ovat myös painopisteinä. Luonnonvara-alalle on syntynyt pieniä käsityöyrityksiä. Kaupan erikoisliikkeillä tuntuu olevan hiljaista.

Työvoiman kysynnän näkymät

Kaivostoiminta alihankintayrityksineen tarvitsee osaavaa työvoimaa, mikä on laajuudessaan haastavaa. Oppilaitokset ovat reagoineet asiaan, mutta tiukkenevat rahoituskehykset ja oppilaspaikkojen leikkaukset tuovat haasteita, esimerkkinä tästä raskaskoneasentajat ja maanrakennuskonekuljettajat.

Tunturi-Lapin tapaan matkailun kausivaihtelu näkyy työvoiman kysynnässä ja alueen oma työvoima ei riitä sesonkihuippuina yritysten tarpeisiin. Matkailun rekrytoinnit sesonkiin ovat menneet edellisten vuosien tapaan normaalisti. Myös Pohjois-Lapissa korkeakoulu-tettu työvoima voisi olla nykyistä paremmin hyödynnettävissä matkailuyritysten kehittämisen voimavarana.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rekrytoinnit ovat jatkuvia, mutta pula osaajista on hieman tasoittunut.

Saamenkielen osaaminen on usein Inarin ja Utsjoen työpaikoissa esillä. Utsjoen etuna ovat rajan yli työssäkäyntimahdollisuudet Norjaan.

Ylitarjontaa esiintyy alueella mm. rakennusalan, kuljetus- ja metsäalan ammattiteissa, myyjistä ja toimistoalan työntekijöistä. Kaivos- ja maanrakennusalan työvoiman kysyntätilanne on vakaa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Pohjois-Lapissa työttömyyden vuosikasvu on pysähtynyt. Alle 25-vuotiaiden työttömien osuus ikäluokkansa työvoimasta on alueen alimpia. Yli 50-vuotiaiden työttömyys ei kasva ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on hidastunut. Utsjoella työttömien osuus työvoimasta on Lapin alin, mihin vaikuttaa osaltaan Norjan työssäkäyntimahdollisuudet. Matkailun kausivaihtelut näkyvät Ivalon ja Sodankylän työttömyydessä. Sodankylässä kaivostoiminnan heijastusvaikutukset näkyvät myös muiden toimialojen työllisyyden paranemisena.

Lisätietoja

Strategiapäällikkö Tuija Ohtonen
Lapin ELY-keskus
puh. 0295 037 103

Tutkija Tuula Uusipaavalniemi
Lapin ELY-keskus
puh. 0295 037 142

Toimialapäällikkö Heino Vasara
Lapin ELY-keskus
puh. 0295 039 689

